

ΕΠΕΤΗΡΙΣ ΚΕΝΤΡΟΥ ΕΡΕΥΝΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ

8

1958

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ
ΚΕΝΤΡΟΝ ΕΡΕΥΝΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ
ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ
ΑΡΙΘ. ΕΙΣΑΓ. 8271
ΣΤΑ. ΑΡΙΘ. Μ.Β.Ρ. 47

ΕΠΕΤΗΡΙΣ

ΤΟΥ ΑΡΧΕΙΟΥ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ:
ΤΟΥ ΔΙΕΥΘΥΝΤΟΥ ΤΟΥ ΑΡΧΕΙΟΥ

ΤΕΥΧΟΣ 8.

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
1958

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

	Σελίς
Μ. ΤΟΥΡΤΟΓΛΟΥ, Ὁ Διοργανισμὸς τῶν δικαστηρίων καὶ ἡ Πολιτικὴ καὶ Ἑγκλη- ματικὴ διαδικασία τοῦ 1830 (Κριτικαὶ παρατηρήσεις Ἀλ. Πάλμα — Ἀπαντήσεις Ι. Γενατᾶ)	1
Κ. ΜΕΡΤΖΙΟΥ, Μία διαθήκη ἐκ Σίφνου τοῦ 1662	103
Φ. ΜΠΟΥΜΠΟΥΛΙΔΟΥ, Νοτάριοι Ζακύνθου	112
Ι. ΒΙΣΒΙΖΗ, Τὸ κληρονομικὸν δικαίωμα τῶν συζύγων ἐπὶ ἀτέκνου γάμου εἰς τὴν Πάρον κατὰ τὸν 18ον αἰῶνα	135

Ο ΔΙΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΩΝ ΚΑΙ Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΕΓΚΛΗΜΑΤΙΚΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΤΟΥ 1830

ΚΡΙΤΙΚΑΙ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΑΛ. ΠΑΛΜΑ — ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ Γ. ΓΕΝΑΤΑ

ΥΠΟ

ΜΕΝΕΛΑΟΥ Α. ΤΟΥΡΤΟΓΛΟΥ

Ι.—Είναι ἀληθές ὅτι τὰ νομοθετήματα τῆς Καποδιστριακῆς περιόδου δὲν δύνανται νὰ συγκριθοῦν ὑπὸ νομοτεχνικὴν ἄποψιν μὲ τὰ νομοθετικά ἔργα τῆς ἐπομένης περιόδου. Εἶναι ὅμως ἐξ ἴσου ἀληθές ὅτι κατὰ τὴν περίοδον ταύτην ἐμφανίζεται ἡ πρώτη μετεπαναστατικῶς σοβαρὰ νομοθετικὴ προσπάθεια. Εἰς τὸν τομέα τοῦτον μεγίστη ὑπῆρξεν ἡ συμβολὴ τῶν Ἰονίων νομικῶν, ἰδίως δὲ τοῦ Ἰωάννου Γενατᾶ¹, διατελέσαντος ἀρχικῶς μέλους τῆς νομοπαρασκευαστικῆς ἐπιτροπῆς, ἀπὸ δὲ τοῦ Αὐγούστου 1829 Ὑπουργοῦ τῆς Δικαιοσύνης.

Ἐν τῇ τελευταίᾳ ταύτῃ θέσει ὁ Γενατᾶς, παραλλήλως πρὸς τὴν φροντίδα τοῦ διὰ τὴν λύσιν ποικίλων περὶ τὴν ἀπονομὴν τῆς δικαιοσύνης προβλημάτων, τὰ ὁποῖα ἤτο ἐπόμενο νὰ ὑπάρχουν εἰς μίαν ἀρτισύστατον πολιτείαν, ἐπέδειξε καὶ γόνιμον δραστηριότητα περὶ τὴν σύνταξιν διαφόρων νομοσχεδίων.

Ἐκ τῆς ἐξαιρετικῶς πλουσίας καὶ παραγωγικῆς ταύτης νομοθετικῆς ἐργασίας του, θὰ μᾶς ἀπασχολήσουν κατωτέρω τρία κύρια νομοθετικά ἔργα δημοσιευθέντα τὴν 15^{ην} Αὐγούστου 1830.

Ταῦτα εἶναι : α) τὸ «περὶ Διοργανισμοῦ τῶν Δικαστηρίων» ὑπ' ἀριθ. 152 Ψήφισμα, β) ἡ «Πολιτικὴ Διαδικασία» συνταχθεῖσα κατ' ἀπομίμησιν τῆς Γαλλικῆς Δικονομίας² καὶ γ) ἡ «Ἐγκληματικὴ Διαδικασία» κατ' ἐπίδρασιν τῆς Ἰταλικῆς ἐπιστήμης³.

Ἡ ἐκδοσις τῶν νομοθετημάτων τούτων ἔγινεν ἀφορμὴ μεγάλης πολεμικῆς

¹ Περὶ τοῦ Ἰωάννου Γενατᾶ, βλ. Ν. Ι. ΠΑΝΤΑΖΟΠΟΥΛΟΥ, Ὁ Ἰωάννης Γενατᾶς, εἰς περιοδικὸν Ἀθηνᾶ, τ. ΝΓ' (1949) καὶ εἰς ἀνάτυπον.

² Γ. ΜΑΟΥΡΕΡ, Ὁ ἐλληνικὸς λαός, τ. Α' (μετάφρ. Εὐστ. Καραστάθης), Ἀθῆναι 1943, σ. 458.

³ ΔΑΥΡΕΝΤΙΟΣ ΒΡΟΚΙΝΗΣ, Βιογραφικά Σχεδάρια, τεῦχος Α', Κέρκυρα 1877, σ. 27. Πρβλ. Ν. ΠΑΝΤΑΖΟΠΟΥΛΟΝ, ἐνθ' ἀν. σ. 309.

άσκηθείσης ὑπὸ τῆς ἀντιπολιτευομένης τὴν Κυβέρνησιν μερίδος. Τὸ περιεχόμενον τῶν σφοδρῶν τούτων ἐπικρίσεων τὸ παρουσιάζει ἐναργῶς ὁ σημαίνων νομικὸς τῆς ἐποχῆς ἐκείνης Χριστόδουλος Κλονάρης, ἔχων τότε τὴν ιδιότητα τοῦ Γραμματέως, δηλαδὴ τοῦ Ὑπουργοῦ τῆς Δικαιοσύνης, ἐν τῇ ἐκθέσει του πρὸς τὴν Ε΄ Ἐθνικὴν Συνέλευσιν Ναυπλίου (1 Αὐγούστου 1832)¹.

Οὗτος μὲ τὴν χειμαρρῶδη καὶ ὑποβλητικὴν του εὐγλωττίαν ἐπιτίθεται κατὰ τῶν νομοθετικῶν δημιουργημάτων τοῦ Γενατᾶ, ἀποδίδων εἰς μὲν τὸν Ὁργανισμὸν Δικαστηρίων, ὅτι δι' αὐτοῦ «ἡρπάγη ἡ δημοσιότης ἀπὸ τὰ Δικαστήρια» ἡ ψῆφος ἀφαιρέθη ἀπὸ τὰ δύο τρίτα τῶν Δικαστῶν» καὶ ὅτι «ἡ δικαιοσύνη ἔπλεσεν αἰχμάλωτος τῆς πολιτικῆς τῆς ἐξουσίας, καὶ ἡ ἐλευθερία, ἡ τιμὴ, ἡ ζωὴ καὶ ἡ περιουσία τῶν πολιτῶν ἔγειναν ἔρμαιον τῶν δυνατῶν τῆς ἡμέρας».

Διὰ δὲ τὴν Ἐγκληματικὴν Διαδικασίαν, λέγει ὅτι δι' αὐτῆς μετεβλήθη ἡ δικαιοσύνη «εἰς ἀδελφὴν τῆς Ἀστυνομίας», εἰς τὴν ὁποίαν παρεχώρησε τὰ πρῶτα ἔργα τῆς δημοσίας συνηγορίας (Εἰσαγγελίας), ὅτι ὑποτελεῖς γραμματεῖς ἀνεπλήρωσαν τοὺς ἀνακριτὰς» καὶ ὅτι «ἐξηρημένοι δικασταί, τῶν ὁποίων μάλιστα εἰς μόνον εἶχε δικαίωμα ψήφου, ἔκριναν τοὺς λεγομένους ἐλευθέρους πολίτας, ἐφαρμόζοντες ἀντὶ τοῦ νόμου τὸ δοκοῦν». Ἐν συνεχείᾳ ὁ ἐπικρίνων τὰ νομοθετήματα Κλονάρης ὑπεραμύνεται τῆς ἀντικατασταθείσης προγενεστέρας Ἐγκληματικῆς Διαδικασίας τοῦ Μαΐου τοῦ 1829.

Ἡ Πολιτικὴ Διαδικασία τοῦ Γενατᾶ ἐπικρίνεται ὡσαύτως ὑπὸ τοῦ Κλονάρη, ὡς δημιουργοῦσα βραδύτητα περὶ τὴν διεξαγωγὴν τῶν δικῶν καὶ ὑπέρογκα ἔξοδα, εἰς σημεῖον ὥστε νὰ καταπνίγεται τὸ δίκαιον ὑπὸ τῶν τύπων.

Αἱ ἐπικρίσεις ὁμῶς τοῦ Κλονάρη, ὡς εἶναι φανερόν, περιορίζονται περισσότερον εἰς τὴν γενικὴν καταγγελίαν τῶν ἀνελευθέρων καὶ ἀπολυταρχικῶν διατάξεων αἱ ὁποῖαι εἶχον παρεντεθῇ εἰς τὰ νομοθετήματα ταῦτα παρὰ εἰς τὴν ὑπὸ αὐστηρῶς νομικὴν ἀποψιν ἐνδελεχῇ κριτικῇ τῶν εἰς αὐτὰ ἀτελειῶν καὶ σφαλμάτων. Εἰς ὅσας δὲ περιπτώσεις ὁ Κλονάρης πειρᾶται τοιαύτην κριτικὴν, ὑποδεικνύων ἀτελείας ἢ ἀτυχεῖς διατάξεις καὶ ἐκθειάζων ἐνίοτε τὰ καταργηθέντα προῖσχύσαντα νομοθετήματα, ἡ ἀξία τῶν δορυμνιάτων ἐπικρίσεων του ἐξασθενεῖ κάπως, δημιουργοῦσα τὴν ὑποψίαν τῆς ὑπερβολῆς, ἐκ τοῦ γεγονότος ὅτι οὗτος δὲν ἦτο ἄμοιρος σχέσεως ὡς πρὸς τὰ ἐπικρινόμενα.

Συγκεκριμένως ἡ προῖσχύσασα τῆς «Ἐγκληματικῆς Διαδικασίας» τοῦ Γενατᾶ Ποινικὴ Δικονομία τοῦ Μαΐου 1829 (τῆς ὁποίας ὑπεραμύνεται ἐν τῇ ἐκθέσει του ὁ Κλονάρης), ὑπῆρξεν ἔργον αὐτοῦ τοῦ ἰδίου. Αὕτη συνταχθεῖσα

¹ Βλ. Ἐφημερίς Ἐθνική, ἀρ. 38 τῆς 27 Αὐγούστου 1832, σ. 201. κ.έ.

κατὰ τὸ πρότυπον τοῦ γαλλικοῦ δικαίου ὑπῆρξε τόσον ἀνυχῆς εἰς τὴν διατύπωσιν, ὥστε κατὰ τὴν ἔκφρασιν τοῦ Μάουρερ «δὲν δύναται τις ν' ἀναγνωρίσῃ τὸ πρότυπον»¹. Ἐλλείπεν δὲ ἐντελῶς ἐν αὐτῇ ἡ κατηγοροῦσα ἀρχὴ καὶ γενικῶς αὕτη ἀπετέλει ἓν νομοθέτημα ἀνεπαρκὲς διὰ ν' ἀνταποκριθῇ εἰς τὰς ἀνάγκας τοῦ Κράτους, ὥστε καθίστατο ἐπιτακτικὴ ἢ ἀντικατάστασις τῆς². Ὡς πρὸς δὲ τὴν Πολιτικὴν Δικονομίαν καὶ ταύτης ἡ σύνταξις εἶχεν ἀνατεθῇ ἀπὸ τοῦ 1828 εἰς τὸν Κλονάρη, οὗτος ὅμως δὲν ἔφερεν εἰς πέρας τὴν ἐντολὴν ταύτην, ὥστε ἡ κατ' Αὐγούστον 1830 δημοσιευθεῖσα Πολιτικὴ Διαδικασία τοῦ Γενατᾶ, ἀπετέλεσε τὸν πρῶτον ἐν Ἑλλάδι κώδικα Πολιτικῆς Δικονομίας³.

Πάντα ταῦτα ἐν συνδυασμῷ καὶ μὲ τὸ γεγονὸς, ὅτι ἡ Γερουσία μετὰ τὴν δολοφονίαν τοῦ Καποδίστρια δὲν μετερρύνθησε τὸν δικαστικὸν ὀργανισμὸν τοῦ Γενατᾶ⁴, παρὰ τὸ ὅτι ὑπεβλήθη ὑπὸ τοῦ ὑπουργοῦντος τότε Κλονάρη τοιοῦτον σχέδιον, δημιουργοῦν τὴν ἐντύπωσιν ὅτι ἡ ἀσκηθεῖσα ὑπὸ τοῦ Κλονάρη βιαία πολεμικὴ κατὰ τῶν νομοθετικῶν ἔργων τοῦ Γενατᾶ, δὲν εἶχεν ἀπολύτως ὑπὲρ αὐτῆς τὸ προσὸν τῆς ἀμεροληψίας.

Παρὰ ταῦτα ὁ Μάουρερ ἐξετάζων κάπως ἀναλυτικώτερον τὰ ἐν λόγῳ νομοθετήματα, κρίνει ταῦτα αὐστηρότατα, νίθετεῖ δὲ τὰς ὑπὸ τοῦ Κλονάρη διατυπωθείσας κρίσεις, ἰδίως ἐπὶ τῶν ἀνελευθέρων διατάξεων τούτων, χρησιμοποιοῦν εἰς πλείστας περιπτώσεις αὐτὴν ταύτην τὴν φρασεολογίαν τοῦ τελευταίου⁵.

Εἶναι ἀναμφισβήτητον ὅτι τὰ ἀνωτέρω νομοθετήματα τοῦ Γενατᾶ δὲν ἠδύναντο νὰ διεκδικήσουν προτερήματα ἀριότητος καὶ τελειότητος εἰς τὰς καθ' ἑκαστον διατάξεις τῶν⁶. Τὸ γεγονὸς τοῦτο, ἄλλωστε, ὁμολογεῖται καὶ ἀπὸ τὸν ἴδιον τὸν Γενατᾶν⁷ ὅστις, τονίζων τὴν προσωρινότητα τοῦ Δικαστικοῦ Ὁργανισμοῦ καὶ τῶν Διαδικασιῶν, ἀναφέρει ὅτι προτίθεται νὰ προβῇ εἰς τὰς δεούσας ἐν καιρῷ μεταρρυθμίσεις.

Ἡ ἀσυνήθης ὅμως ὀξύτης τῶν ἐπικρίσεων δέον ν' ἀποδοθῇ ὅχι τόσον εἰς τὰς ἀτελείας, παραλείψεις ἢ ἀστόχους διατάξεις τὰς ἐνυπαρχούσας εἰς τὰ νομοθε-

¹ Γ. ΜΑΟΥΡΕΡ, ἔνθ' ἀν. σ. 448.

² Γ. ΜΑΟΥΡΕΡ, ἔνθ' ἀν. σ. 450.

³ Γ. ΜΑΟΥΡΕΡ, ἔνθ' ἀν. σ. 455.

⁴ Ὁ ὀργανισμὸς οὗτος ἀναντιρρήτως ἀπετέλει πρόοδον ἐν σχέσει μὲ τὸ προϊσχόντα Ψήφισμα τῆς 15 Δεκεμβρίου 1828, καθ' ὅτι δι' αὐτοῦ ἀκριβέστερον ὀργανώθησαν τὰ δικαστήρια. Βλ. Β. Τ. ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΟΥ, Ἑγχειρίδιον τῆς Πολιτικῆς Δικονομίας⁶, Α' (Ἀθήναι, 1905), 33.

⁵ Γ. ΜΑΟΥΡΕΡ, ἔνθ' ἀν. σ. 438 κ.έ.

⁶ Β. ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΝΣ, ἔνθ' ἀν. σ. 33.

⁷ Βλ. κατωτέρω δημοσιευόμενον ἔγγραφο.

τήματα ταῦτα, ἀλλ' εἰς τὸ σύστημα τοῦ «πεφωτισμένου δεσποτισμοῦ» τὸ ὁποῖον παντὶ σθένει ἐξίτηι νὰ ἐπιβάλλῃ ὁ Γενεαῖς¹, διατυπώσας τὰ νομοθετήματα ταῦτα ἔτι ἐπὶ τὸ αὐστηρότερον λόγῳ τῆς ὁλονὲν ἐντεινομένης πίεσεως τῆς ἀντιπολιτευσεως².

Ἡ πλέον ὁμως ἀξιόλογος καὶ ἐμπεριστατωμένη κριτικὴ τῶν νομοθετικῶν τούτων ἔργων εἶχε γίνεи πολὺ ἐνωρίτερον ὑπὸ τοῦ ἐπιφανοῦς νομικοῦ κόμητος Ἀλερίνου Πάλμα³. Ἐκ τῶν εἰς τὰ διάφορα ἄρθρα ἀναλυτικῶν παρατηρήσεων τοῦ Πάλμα, ἀντλεῖ βραδυτέρον τὰ ἐπιχειρήματά του ὁ Κλονάρης.

¹ Κ. ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΠΟΥΛΟΣ, Ἡ Πολιτικὴ Δικαιοσύνη ἐπὶ Καποδίστρια, *Πρακτικὰ Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν*, τ. 23 (1948), σ. 478.

² Ν. ΠΑΝΤΑΖΟΠΟΥΛΟΣ, ἐνθ' ἂν. σ. 317.

³ Ἰταλὸς νομομαθής. Ἀναμυχθεὶς εἰς τὴν ἰταλικὴν ἐπανάστασιν τοῦ 1821, κατεδικάσθη τὴν 13ην Ἀπριλίου 1822 εἰς θάνατον καὶ δήμευσιν τῆς περιουσίας του, κατορθώσας δὲ νὰ δραπετευσῇ εἰς τὴν Ἑλλάδα, μετέσχε τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως.

Μετὰ τὴν Ἀπελευθέρωσιν, προσέφερε τὰς ὑπηρεσίας του διαδοχικῶς ὡς δικαστὴς καὶ δικηγόρος εἰς τὸ ἀναγεννηθὲν Ἑλληνικὸν Κράτος. Οὕτως ἐμφανίζεται ὡς Πρόεδρος τοῦ Πρωτοκλήτου Ὑδρας καὶ Σπετσῶν, Πρόεδρος τοῦ Ἐγκληματικοῦ Δικαστηρίου Μεσολογγίου, μέλος τῶν ἐν Ἀθήναις Ἐφετῶν κλπ., φθάσας εἰς τὸ ἀξίωμα τοῦ ἀρεοπαγίτου, ὡσαύτως δὲ καὶ δικηγόρος εἰς Ἐρμούπολιν.

Ποικίλα εἶναι τὰ δημοσιεύματά του διὰ τὴν ὑπόθεσιν τῆς Ἑλληνικῆς ἀνεξαρτησίας ἰδίως ὁμως δέον νὰ τονισθῇ ἡ ἀξιόλογος συγγραφικὴ του συμβολὴ εἰς τὸν τομέα τῆς δικαιοσύνης.

Ἐκ τῶν δημοσιευθεισῶν ἢ μεταφρασθεισῶν εἰς τὴν Ἑλληνικὴν μελετῶν του μοὶ εἶναι γνωσταὶ αἱ κάτωθι :

1) «Συλλογὴ τῶν ἀρχῶν τοῦ πρωτοτύπου καὶ τοῦ ἐκ συνθήκης τῆς Εὐρώπης Δικαιώματος τῶν Ἑθνῶν περὶ τῶν θαλασσίων λειῶν καὶ τῆς οὐδετερότητος, ὑπὸ τοῦ Κόμητος Α. Πάλμα. Μεταφρασθεῖσα ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ. Ἐκ τῆς ἐν Ὑδρα Τυπογραφίας 1826».

Ἡ συλλογὴ αὕτη εἶναι ἀφιερωμένη εἰς τὸν ναύαρχον Ἀνδρέαν Μιαούλην.

2) «Κατήχησις πολιτικὴ εἰς χρῆσιν τῶν Ἑλλήνων, συνταχθεῖσα μὲν Ἰταλιστὶ ὑπὸ τοῦ φιλέλληρος Κ(όμητος) Ἀ(λερίνου) Π(άλμα)· μεταφρασθεῖσα δὲ παρὰ τοῦ Νιζολίου Γ. Παγκαλάκη. Ἐκ τῆς ἐν Ὑδρα τυπογραφίας 1826.»

3) «Σχέδιον τῶν παρατηρήσεων, προσθηκῶν καὶ διορθώσεων διὰ νὰ γίνῃ ὁ Γαλλικὸς Πολιτικὸς Κώδιξ ἐφαρμοστέος εἰς τὴν Ἑλλάδα. Μέρος Α'. Ἀρθρα 1—1100. Μέρος Β'. Ἀρθρα 1101—2070. Ἀθῆναι 1837 καὶ 1838.

4) «Ἐλευθέρᾳ καὶ ἀμερόληπτος ἐξέτασις. Τῆς ἐν ἰσχύϊ Πολ. Δικονομίας. Τοῦ 1834 ἔτους. Παρὰ τοῦ Ἀλερίνου Πάλμα. Ἐν Ἐρμουπόλει 1840.»

Ἐπίσης ἐν ἔτει 1842 ἔγραψε εἰς τὴν ἰταλικὴν μὲ παραπλεύρως μετάφρασιν εἰς τὴν ἑλληνικὴν, βιβλίον περὶ κατασκευῆς οἴνου, δημοσιευθὲν τὸ 1843 καὶ ἐπιγραφόμενον οὕτω :

5) «Enologia o l'arte di fare, e conservare li vini. Οἰνολογία, ἥτοι περὶ οἰνοποιίας

Πράγματι ὁ Πάλμας ὀλίγον μετὰ τὴν δημοσίευσιν τοῦ Δικαστικοῦ Ὁργανισμοῦ καὶ τῶν Διαδικασιῶν τῆς 15 Αὐγούστου 1830, προσέβη εἰς ἐκτενεῖς ἐπ' αὐτῶν παρατηρήσεις αἱ ὁποῖαι, ὡς φαίνεται, εἶχον προξενήσει αἰσθησιν. Εἶναι ὁμῶς ἀξιοσημείωτον ὅτι αἱ παρατηρήσεις αὗται δὲν ἔμειναν ἄνευ ἀπαντήσεως ἐκ μέρους τοῦ Γενατᾶ, ὅστις ἀνταπήντησε διεξοδικῶς εἰς ἕκαστον τῶν ἐπικρινόμενων ἄρθρων μὲ τὴν χαρακτηρίζουσαν τοῦτον νομικὴν ἐμβροίθειαν.

Ὁ νομικός, οὕτως εἰπεῖν, διαξιφισμός τῶν δύο ἐγκρατῶν τῆς νομικῆς ἐπιστήμης ἀνδρῶν, ὧν ἀνέκδοτος, ἀποτελεῖ σαφὲς δείγμα τῆς ἐξόχου νομικῆς τῶν καταρτίσεως¹, καὶ ἀξιόλογον μνημεῖον διὰ τὸν μελετητὴν τῆς ἱστορίας τοῦ δικαίου

κατασκευῆς καὶ συντηρήσεως τῶν οἴνων. Ἐν Ἀθήναις 1842-1843».

Ἐκ δὲ τῶν ξενογλώσσων δημοσιευμάτων του :

6) Greece Vindicated, in two letters, by Count Alerino Palma. To which are added by the same author critical remarks on the works recently published on the subject, by Messrs. Bulwer, Emerson, Pecchio, Humphreys, Stanhope, Parry, and Blaquiere. London 1826.

Παρὰ τὸ γεγονός δὲ ὅτι ὁ βασιλεὺς τῆς Σαρδηνίας καὶ τοῦ Πιεμόντε διὰ ψηφίσματος τῆς 5 Μαΐου 1840 ἐξηγάγισε τὴν κατ' ἐρήμην ἐκδοθεῖσαν ἀπόφασιν, δι' ἧς εἶχεν ἐπιβληθῇ εἰς τὸν Πάλμαν ἡ ποινὴ τοῦ θανάτου καὶ τῆς δημεύσεως, οὗτος δὲ ἀπὸ τῆς 26ης Μαρτίου 1842 περιελαμβάνετο εἰς τὴν ἀπονειμθεῖσαν γενικὴν ἀμνηστίαν (βλ. ΑΛΕΡΙΝΟΥ ΠΑΛΜΑ, Οἰνολογία, ἐνθ' ἀν., σ. 315 σημ. η'), δὲν ἠθέλησε νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς Ἰταλίαν ἀλλὰ παρέμεινεν εἰς τὴν Ἑλλάδα, ὅπου καὶ ἀπέθανεν εἰς Σῦρον.

¹ Ἀξίζει νὰ σημειωθῇ ἐνταῦθα ὅτι ἦτο ἀνεγνωρισμένη ἐν Ἑλλάδι ἡ ἀξία τοῦ Πάλμα ὡς νομικοῦ. Οὕτως ὁ Ὑπουργὸς τοῦ Δικαίου Ἰωάννης Θεοτόκης εἰς ἐγγράφον του τῆς 4 Ἀπριλίου 1825 πρὸς τὸ Ἐκτελεστικὸν Σώμα ζητεῖ τὸν προσδιορισμὸν χρηματικοῦ ποσοῦ διὰ τὴν ἀγορὰν ἐν Λονδίῳ νομικῶν βιβλίων. Συγχρόνως δὲ ζητεῖ νὰ διαταχθῇ ἡ ἐν Λονδίῳ Ἐπιτροπὴ, ὅπως φροντίσῃ, διὰ τὴν προμήθειαν καὶ ἐκλογὴν τῶν καταλλήλων βιβλίων, ἐν συμφωνίᾳ μετὰ τοῦ ἐκεῖ ἀπερχομένου Κόμητος δὲ Πάλμα «*τοῦ ἱκανὰς γνώσεις νομικάς, γνωρίμους τε καὶ φίλους νομοδιδασκάλους ἐν Λονδίῳ ἔχοντος*» (βλ. Π. Ι. ΖΕΠΟΣ, Ἡ νεωτέρα Ἑλληνικὴ Ἐπιστήμη τοῦ Ἀστικοῦ Δικαίου, Ἀθήναι 1954, σ. 60).

Ἐπίσης ὁ Γενατᾶς, ἀνακοινῶν δι' ἐγγράφου του πρὸς τὸν Ἀλεξῆνον Πάλμαν τὸν διορισμὸν του ὡς προσωρινοῦ Προέδρου τοῦ Πρωτοκλήτου Ὑδρας καὶ Σπετσῶν, λόγῳ τῆς ἀπουσίας τοῦ διορισθέντος εἰς τὴν θέσιν ταύτην Ν. Φλογαίτου, μεταξὺ ἄλλων γράφει τὰ ἑξῆς: «*Κύριε! Εἴμ' ἐπιφορτισμένος παρὰ τῆς Α. Ε. νὰ Σᾶς παρακαλέσω νὰ τὸ δεχθῇτε (τὸν διορισμὸν). τὰ φῶτα Σας εἶναι ἐπ' αἶμα διορισμοῦ ἀνωτέρου. πλὴν ἡ Κυβέρνησις προσδοκᾷ τὴν εὐκαιρίαν τοῦ νὰ γενῇτε χρησιμώτερος εἰς τὸ Κράτος*». (Γ. Α. Κ., Ἐκθέσεις τῆς ἐπὶ τοῦ Δικαίου Γραμματείας, τ. 9 (1831) ἀρ. ἐξερχ. 5865 καὶ 5866).

Εἰς τὴν θέσιν δὲ ταύτην, ὁ Πάλμας, φαίνεται, ὅτι διεκρίθη. Τοῦτο προκύπτει ἐκ τῆς ἀπολούθου περιλήψεως τοῦ ἀπευθυνθέντος πρὸς τὴν Γραμματείαν τοῦ Δικαίου ἐγγράφου (Γ. Α. Κ., Ἐκθ. Γραμμ. Δικαίου, τ. 10 (1831), ἀρ. εἰς. 8175): «*8175. Γ. Μαυρομάτης. Τὴν 6 Ἰου-*

τῆς Καποδιστριακῆς περιόδου. Ἰδίως δὲ ἐκ τῶν ἀπαντήσεων τοῦ Γενατᾶ προβάλλει ἐναργῶς ὄχι μόνον ἡ πολυμάθεια καὶ τὸ νομικόν του βάθος, ἀλλὰ μία προσωπικότης παλλομένη ἀπὸ ἑνα ἄκρατον καὶ ἐνθουσιῶντα πατριωτισμόν.

II.— Αἱ παρατηρήσεις τοῦ Πάλμα καὶ αἱ ἐπ' αὐτῶν ἀντίστοιχοι ἀπαντή-

λίον. ἐπαινεῖ τὴν δραστηριότητα καὶ ἀξιοτήτα τοῦ νῦν προέδρου τοῦ πρωτ. ὕδρας καὶ πετσῶν Κ. Α. Πάλμα». Ὁ Γενατᾶς μὲ τὴν προσφιλῆ εἰς αὐτὸν συνήθειαν ν' ἀπαντᾷ ἔστω καὶ ἂν ἡ ἀπάντησίς του εἶναι περιττὴ ἢ δὲν πρόκειται ν' ἀνακωινωθῇ (Κ. ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΠΟΥΛΟΣ ἐνθ' ἂν., σ. 477) σημειοῖ κάτωθεν: «Ἐχει καλῶς. Εὐγε!»

Ἐνδιαφέρουσα ἐπίσης εἶναι ἡ κατωτέρω ἀνέκδοτος ἐπιστολὴ τοῦ Πάλμα περιέχουσα, ἐκτὸς τῶν ἄλλων, καὶ κρίσεις του περὶ τῆς νομικῆς ἀξίας τοῦ Γενατᾶ. Ἡ ἐπιστολὴ αὕτη τοῦ ἔτους 1829 ἀπευθύνεται πρὸς τὸν Ν. Παγκαλάκη, ἄνδρα μορφώσεως, ὅστις βραδύτερον ἐμφανίζεται κατέχων τὴν σημαίνουσαν θέσιν τοῦ γραμματέως τοῦ Ὑπουργοῦ τῆς Δικαιοσύνης Γενατᾶ, μὲ τὸν ὅποιον, ὡς φαίνεται, συνεδέετο διὰ φιλίας ὁ Πάλμας ἀπὸ ἐτῶν (εἶναι καὶ ὁ μεταφραστὴς τοῦ ἀξιολόγου πονήματος τοῦ Πάλμα «Κατήχησις πολιτικὴ εἰς χρῆσιν τῶν Ἑλλήνων κλπ.»). Ταύτην δημοσιεύομεν ὡς ἔχει κατὰ τὴν σύνταξιν καὶ τὴν ὀρθογραφίαν:

«

Υδρα τη $\frac{18}{30}$ 9mbre 1829
 παρασκευή

Αγαπητε μου Παγκαλάκι

Ονειριασθην τὴν νυκτα τῆς $\frac{16}{28}$ τοῦ παροντος μηνος, αλήθευω, οτι σ' ἄπεστειλα ἓν σχέδιον του οδειγητου διαταγματος εἰς τὴν χρῆσιν ἀνωτερου κ' ἐκκλητου κρητηριου, τοῦ οἱοῦν εἶσαι ἕνας εκ τῶν γραμματέων. εἰς τὴν ἐκτέλεσιν λοιπον τοῦτου τοῦ ὄνειρου, ἐγγράφως ἐστρώσα ἐχθὲς εἰς μιάν κονδυλιάν, ὡς λεγεται, καὶ ἀπὸ ἐφευρημα μου, τὸ πάρον διαταγμα, ὁποῦ σε στέλνω. το ἐγραψα εἰς τὴν γαλλικην γλωσσαν διὰ τὴν ευκολίαν σου (καὶ δυσκολίαν μου πρὸς τὰ ἑλληνικά-)

Εαν δὲν εἶναι ακριβη ἡ ἐργασιά, αἱ γνώσεις σου θελουν διωρθῶσαι τὲς ἐλλειψεις μου, ἐξαιρετως οταν δεν εχω τὴν εἰδησιν των παντων νόμων σας.

Ο παρὼν ὑπουργος τῆς διοικησεως διὰ τας υποθεσεις τῆς δικαιοσυνης εἶναι καὶ προκομμένος καὶ νομικός. Δεν αγνωει αὐτός, πὼς τῆς Ἑλλάδος τὰ κρήτηρια, μάλιστα τα ἀνωτερα, χρειάζονται τοιαῦτα διατάγματα διὰ τὴν διατήρησιν τῆς αὐτῆς εὐταξίας, χωρὶς τὴν ὁποῖαν δεν καταδουλεуетαι ἡ δικαιοσυνη.

Κανεῖς εκ των Κρήτων θελει εἶπει, οτι εἶναι λόγος τῶν διατήποσεων ἀ λα φράγκα.....

Εἶναι αραγε μονον ἑλληνηκα πραγματα η κατασυγχυσις, ἡ ἀταξιά, καὶ τὸ ἀδικημα!

Μεταχειριζετε, οτι θελεις, το πονηματον μου, εἴτε με αὐτὸν τὸν ὑπουργόν, εἴτε με τον προέδρον Πανυτζο νοταρά, τον ὁποιον ἐγνωρῖσα εἰς τὸν 1825, καὶ εἰς τοὺς οἰοιουσ προσφερω τους σέβασμους μου.

Εν ενα λογος καμινετε ὅτι τελις απ' αὐτο.

Κρητήριον ἤδη ἐσυναθρισθη, η οχι; Δεν ἤξευρω τιποτε περὶ τουτου.

Οφελουμαι τὴν περιστασιν οπου ο Κος πρασακακι πηγαινει εἰς τὴν ναυπλιαν, καὶ τον

σεις τοῦ Γενατᾶ ἀντιγραφεῖσαι εἶναι καταχωρισμέναι εἰς τὸν δέκατον τόμον τῶν εἰς τὰ Γενικά Ἀρχεῖα τοῦ Κράτους ἀποκειμένων Ἐκθέσεων τῆς Γραμματείας τοῦ Δικαίου (Ὑπουργείου Δικαιοσύνης). Εἰς τὸ περιθώριον τῆς πρώτης σελίδος τούτων ἔχει σημειώσει ὁ Γενατᾶς ἰδιοχείρως : «Παρατηρήσεις του Κο : Δάλμα», ἀκολουθοῦν δὲ παρατηρήσεις κατ' ἄρθρα ἐπὶ τοῦ δικαστικοῦ Ὁργανισμοῦ καὶ τῆς Πολιτικῆς καὶ Ἐγκληματικῆς διαδικασίας.

Ἡ πρώτη σελὶς φέρει εἰς τὴν ἐπικεφαλίδα : «Εἰς πᾶσαν ἐπικράτειαν ὁ δικαστικὸς ὀργανισμὸς εἶναι τὸ πλέον ἀλάνθαστον μέτρον τῆς Κυβερνήσεώς της». Ἔπονται δὲ αἱ παρατηρήσεις τοῦ Πάλμα φέρουσαι τὸν τίτλον : «Οὐσιώδεις διορθώσεις διαφόρων ἁρθρῶν τοῦ νέου δικαστικοῦ Ὁργανισμοῦ, καὶ τῆς Πολιτικῆς διαδικασίας». Ἐν συνεχείᾳ ὁ Πάλμας ἐξακολουθεῖ τὰς παρατηρήσεις του εἰς ἄλλο κεφάλαιον ὑπὸ τὸν τίτλον : «Ἐξακολουθήσεις διορθώσεων καὶ παρατηρήσεων ἐπὶ τοῦ δικαστικοῦ ὀργανισμοῦ, τῆς πολιτικῆς καὶ τῆς ἐγκληματικῆς διαδικασίας», περατοῦνται δὲ αὗται μὲ τὸν ἀκόλουθον ἐπίλογον : «Εἴθε αἱ παρατηρήσεις μου αὗται, τὰς ὁποίας κάμνω μόνος καὶ καθυποβάλλω εἰς τὰ φῶτα τῆς Υ. Ε. διὰ νὰ μορφωθῶσι Κώδικες τέλειοι, ἄξιοι τῆς νέας Ἑλλάδος, ἔντιμοι διὰ τὸν μορφοῦντα καὶ διευθύνοντα αὐτούς, ἔτι δὲ καὶ διὰ τὸν ἐπὶ κεφαλῇς ἀνώτατον ἀρχηγὸν τοῦ ἔθνους τούτου, κώδικες ἐξασφαλίζοντες, ἀντὶ νὰ βλάπτωσι, τὴν ἐμπορικὴν ἐσωτερικὴν καὶ ἐξωτερικὴν εὐτυχίαν, καὶ νὰ λείπωσιν ἀπὸ τὰ τῆς εὐγνωμοσύνης αἰσθήματα πρὸς τὴν Εὐρώπην, τῆς ὁποίας μέρος χρήσιμον ὀφείλει νὰ γενῇ ἡ Ἑλλάς, εἴθε, λέγω, ν' ἀκουσθῶν εὐμενῶς. Τοιοῦτος εἶναι ὁ μόνος σκοπὸς καὶ ἡ ἐλπίς τοῦ φίλου τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς δικαιοσύνης.»

συσταίνω τούτον τον μικρον πλοικον μου προς εσενᾶ

Εἶμαι εἰς αὐτὸ το μεταξὺ παντοτε

ὁ Δουλος, καὶ φυλος σας

Α. Πάλμας

Μ. Γ. Εἰάν με γραφῇ ὡς γραφῆς εἰς τὴν γαλλικὴν, ἡταλιανικὴν, διότι με εἶναι ἀπο δυσκολον νὰ καταλαμῶναι τα χειρογραφα γραικικά καὶ με συσταίνεις το γραμμα εἰς το σπίτι του Κον ιωαννης Ορλανδου.»

Εἰς τὸ ἐξώφυλλον τῆς ἐπιστολῆς :

« Προς ευγενεστατον τὸν Κύριον

ΝΙΚΟΛΑΟΝ Γ.

Παγκαλάκι, ένα εκ τὸν γραμματέων τοῦ
ανώτερου, καὶ ἐκκλητου κρήτηριου εἰς τὴν

Ναυπλιαν

ἢ ὅπου ευρισκεται »

(Γ.Α.Κ., Σχέδια Ἐσωτερικῶν Κανονισμῶν τὸν κατὰ τὰ 1829 καὶ 1830 Πρωτοκλήτων τοῦ Κράτους.)

Τὰς παρατηρήσεις τοῦ Πάλμα ἀκολουθοῦν αἱ ἀπαντήσεις τοῦ Γενατᾶ.

Τὸ ὡς ἀνωτέρω εἰς τὰς Ἐκθέσεις τῆς Γραμματείας τοῦ Δικαίου, καταχωρισμένον ἀντίγραφον τῶν παρατηρήσεων τοῦ Πάλμα δὲν φέρει τὴν ὑπογραφήν τοῦ συντάξαντος αὐτάς, ἡ δὲ ἐσφαλμένη ἀναγραφὴ τοῦ ὀνόματός του ὡς «Δάλμα» ὑπὸ τοῦ Γενατᾶ, δὲν δύναται νὰ δημιουργήσῃ τὴν ἀπόλυτον βεβαιότητα ὅτι ὄντως προέκειται περὶ τοῦ Πάλμα.

Ἀλλ' εἰς τοὺς φακέλους τοῦ Ὑπουργείου τοῦ Δικαίου τοῦ ἔτους 1830 ἀνεῦρον αὐτὸ τοῦτο τὸ πρωτότυπον τῶν παρατηρήσεων τοῦ Πάλμα ¹, ὡς καὶ ἐπιστολὴν τοῦ ἰδίου ² ἐκ τῶν ὁποίων οὐδεμία καταλείπεται ἀμφιβολία ὡς πρὸς τὸ πρόσωπον τοῦ συντάκτου.

Αἱ παρατηρήσεις τοῦ Πάλμα ἐγράφησαν ἰδιοχείρως ὑπ' αὐτοῦ εἰς δύο πρωτότυπα τὸ ἓν εἰς τὴν ἰταλικὴν καὶ τὸ ἕτερον εἰς τὴν γαλλικὴν γλῶσσαν. Αἱ εἰς τὴν ἰταλικὴν συντεταγμέναι ἰδιόγραφοι παρατηρήσεις του ἀπηνθύνθησαν εἰς τὸν Ὑπουργὸν τῆς Δικαιοσύνης Γενατᾶν. Ὁ Πάλμας εἰς τὸ ἐξώφυλλον τῶν παρατηρήσεων του γράφει τὰ ἑξῆς ἐνδιαφέροντα:

« Osservazioni Dettate

Dal solo desio di vedere perfezionata un opera, che in se stessa è buona. Il redattore di esse non ha l'onore di conoscere il S. Gianata ministro della Giustizia; e non sarà sospettato di Proporsi altro scopo con queste sue osservazioni, che alla di lui saviezza sottopone 'con tutto l'ossequio.

Un amico della Grecia
e della Giustizia

Ἐκ τούτων καθίσταται φανερόν ὅτι ὁ Πάλμας ἐθεώρει τὴν νομοθετικὴν ἐργασίαν τοῦ Γενατᾶ ὡς καλήν. Τοῦτο δὲ δὲν πρέπει νὰ ἐκληφθῇ ὡς φιλοφρόνησις, λόγῳ τοῦ ὅτι αἱ παρατηρήσεις του ἀπηνθύνοντο εἰς αὐτὸν τοῦτον τὸν Γενατᾶν, διότι τὴν ἰδίαν κρίσιν ἐπαναλαμβάνει οὗτος καὶ εἰς τὴν πρὸς τὸν Παγκαλάκη γαλλικὴν ἐπιστολὴν του τῆς 10/22 Νοεμβρίου 1830, τὴν συνοδεύουσαν τὴν δευτέραν σειρὰν τῶν παρατηρήσεων του ³.

Αἱ εἰς τὴν γαλλικὴν συντεταγμέναι ἰδιόγραφοι παρατηρήσεις τοῦ Πάλμα, ἀπηνθύνθησαν πρὸς τὸν κυβερνήτην Ἰ. Καποδίστριαν.

Ἀμφότεραι αἱ παρατηρήσεις τοῦ Πάλμα (εἰς τὴν ἰταλικὴν καὶ γαλλικὴν)

¹ Γ. Α. Κ., Ὑπουργεῖον Δικαίου (1830), Φακ. 41 «Σχέδια ἀναδιοργανώσεως τῶν δικαστηρίων».

² Βλ. κατωτέρω δημοσιευομένην.

³ Βλ. κατωτέρω δημοσιευομένην.

εἶναι σχεδὸν ὅμοιαι μὲ τὰς ἐν μεταφράσει ἀντιγεγραμμένας παρατηρήσεις του αἰτινες ἔχουν καταχωρισθῇ εἰς τὸν δέκατον τόμον τῶν ἐκθέσεων τῆς Γραμματείας τοῦ Δικαίου, ἀσημάντους παρουσιάζουσαι διαφοράς. Ἡ μετάφρασις, προφανῶς, ἔγινεν ἐκ τοῦ εἰς τὴν ἰταλικὴν πρωτοτύπου τοῦ ἀπευθυνομένου πρὸς τὸ Ὑπουργεῖον τῆς Δικαιοσύνης, ὅπερ εἶναι καὶ πλήρως ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸ ἀποσταλὲν πρὸς τὸν Κυβερνήτην, τὸ ὁποῖον εἶναι ἑλλιπές¹.

Ἐν συνεχείᾳ μὲ τὰς ἀνωτέρω παρατηρήσεις αἰτινες, ὡς φαίνεται, ἔτυχον εὐμενοῦς ὑποδοχῆς, προέβη ὁ Πάλλμας καὶ εἰς ἄλλας, τὰς ὁποίας τιτλοφορεῖ:

«Residuo d' osservazioni sulle nuove leggi dell' ordine Giudiziario», προτάσσει δὲ τούτων τὰ ἑξῆς: «Giacchè le mie osservazioni sono favorevolmente accolte, è mio dovere di sottoporre ancora all' imparziale giudizio di S. E. il ministro della Giustizia, le seguenti altre che avevo tenuto in riserva per il caso che dovessi discuterle, od' in un consesso di Giuriprudenti pratici, che si fosse giudicato bene di ordinare, o davanti il publico colle stampe (esse sono scritte in fretta per non ritardare piu à lungo) e si perdoneranno le cancellature, correzioni ec.»

Αἱ ὡς ἄνω μεταγενέστεραι παρατηρήσεις φέρουν ἡμερομηνίαν 29 Ὀκτωβρίου /10 Νοεμβρίου 1830, εἰς τὸ τέλος δὲ τούτων προσθέτει καὶ ἄλλας ἀκόμη ὑπὸ τοὺς τίτλους: «Alcune aggiunte» καὶ «aggiunta, e rettificazione d' osservazioni».

Ἐπὶ τῶν ἀρχικῶν παρατηρήσεων τοῦ Πάλλμα, αἱ ὁποῖαι καὶ ἀποτελοῦν τὸ μεγαλύτερον τμῆμα τοῦ συνόλου τῶν, ἀπήντησεν ὁ Γενατᾶς ἀναλυτικῶς δι' ἑκαστον τῶν ἐπικρινομένων ἄρθρων. Αἱ ἀπαντήσεις του, γραφεῖσαι εἰς τὴν ἑλληνι-

¹ Οὕτως ἀπὸ τὸ γαλλικὸν κείμενον ἐλλεῖπει τὸ τμῆμα τῶν παρατηρήσεων ὅπερ ἔπεται τοῦ τίτλου: «Ἔπονται παρατηρήσεις τινες, ὑποβαλλόμεναι εἰς ἐξέτασιν ὑστέραν καὶ ὀρμωτέραν» μέχρι τοῦ τίτλου «Ἐξακολούθησις διορθώσεων καὶ παρατηρήσεων ἐπὶ τοῦ δικαστικοῦ ὀργανισμοῦ, τῆς πολιτικῆς καὶ τῆς ἐγκληματικῆς διαδικασίας». Ἐπίσης ἐλλεῖπει καὶ τὸ τμῆμα ὅπερ ἔπεται τοῦ τίτλου: «§ 3 Ἀπλᾶι παρατηρήσεις, ὑποκείμεναι ἴσως εἰς συζήτησιν ἐπὶ τῆς ἐγκληματικῆς διαδικασίας» μέχρι τέλους. Εἰς τὴν πρώτην σελίδα τοῦ γαλλικοῦ κειμένου τοῦ ἀποσταλέντος πρὸς τὸν Κυβερνήτην ὑπάρχει ἄνω ἀριστερὰ ἡ ἑξῆς σημείωσις: «A. B. les remarques suivantes meritent quelques moments d' attention de S. E. le Président de la Grèce». Εἰς δὲ τὴν πρώτην σελίδα τοῦ δευτέρου τμήματος τῶν παρατηρήσεων του ὑπὸ τὸν τίτλον: «Ἐξακολούθησις διορθώσεων καὶ παρατηρήσεων ἐπὶ τοῦ δικαστικοῦ ὀργανισμοῦ, τῆς πολιτικῆς καὶ τῆς ἐγκληματικῆς διαδικασίας, ὑπάρχει ἄνω ἀριστερὰ ἡ ἑξῆς σημείωσις τοῦ Πάλλμα:

«Ces remarques sont les dernières mais elles ne sont pas moins dignes de l' attention de S. E. le Président de la Grèce».

κίνη, απόκεινται ἐν πρωτοτύπῳ εἰς τὰ Γενικά Ἀρχεῖα τοῦ Κράτους ¹, καταλαμβάνουν δὲ ἑκάτον ἐν συνόλῳ ἰδιογράφους σελίδας μικροῦ σχήματος. Αὗται ἀντεγράφησαν καὶ κατεχωρίσθησαν εἰς τὸν δέκατον τόμον τῶν Ἐκθέσεων τῆς Γραμματείας τοῦ Δικαίου, τοποθετηθεῖσαι μετὰ τὰς παρατηρήσεις τοῦ Πάλλα. Αἱ συχναὶ ἐπ' αὐτῶν διὰ τῆς χειρὸς τοῦ Γενατᾶ, προσθηκαί, διορθώσεις λέξεων κλπ., δεικνύουν ὅτι μετὰ τὴν ἀντιγραφὴν τῶν ἔτυχον μετ' ἀνάγνωσιν νέας ἐπεξεργασίας καὶ βελτιώσεων ὑπὸ τούτου.

Τὰς ἀπαντήσεις του ταύτας ἔθεσεν ὁ Γενατᾶς ὑπὸ τὴν κρίσιν τοῦ Κυβερνήτου. Τοῦτο καθίσταται φανερόν ἐκ τοῦ ἐγγράφου ὅπερ συνώδευε τὴν ὑποβολὴν τούτων.

«Ἐξοχώτατε!

Ὁ Δικαστικὸς ὀργανισμὸς καὶ αἱ Διαδικασίαι, αἱ προσωρινῶς ἐν ἐνεργείᾳ ἔδωκαν χώραν εἰς παρατηρήσεις τινὰς καὶ εἰς ἄλλας ἰδιαιτέρας, ὅσας ἐχορήγησεν ἡ πείρα.

Ἐπὶ τοῦ παρόντος ὑποβάλλω τὰς ἀπαντήσεις εἰς τὰς παρατηρήσεις.

Θέλω ὑποβάλει τὰς σκοπομένους μεταρρυθμίσεις ὅταν ὠφεληθῶ τῆς ἡσυχίας τὴν ὁποίαν θέλω λάβει ὅταν ἀπαλλαγθῶ ἀπὸ τὰς διηνεκεῖς καὶ ἐπιπόνους ἐργασίας τῆς Γραμματείας ταύτης ².»

Ἐκ τούτου προκύπτει ὅτι ὁ Δικαστικὸς ὀργανισμὸς καὶ αἱ Διαδικασίαι εἶχον τὸν χαρακτῆρα τῆς προσωρινότητος μὲ τὸν ἀντικειμενικὸν σκοπὸν νὰ μεταρρυθμισθοῦν ἀφοῦ δοκιμασθοῦν ὑπὸ τῆς πείρας ³.

Ὁ Γενατᾶς ὑπαινισσόμενος ἐν τῷ ἐγγράφῳ καὶ τὰς «ἄλλας ἰδιαιτέρας» παρατηρήσεις αἱ ὁποῖαι ἔγιναν, φαίνεται ὅτι ἐννοεῖ τὰς ὑπολοίπους (residuo) τοῦ Πάλλα, διὰ τὰς ὁποίας διαφαίνεται ἡ πρόθεσίς του ν' ἀπαντήσῃ ἀργότερον.

Πράγματι εἰς τὰ Γενικά Ἀρχεῖα ⁴ ἀνεῦρον τὰς πρώτας μόνον σελίδας τῶν ἀπαντήσεων τοῦ Γενατᾶ ἐπὶ τῶν ὑστέρων παρατηρήσεων τοῦ Πάλλα. Αὗται εἶναι ἰδιογράφοι καὶ ἀποτελοῦνται ἀπὸ τέσσαρας σελίδας. Εἰς τὴν ἀρχὴν τούτων ὁ Γενατᾶς σημειοῖ τὰ ἑξῆς: «Ἐπὶ δὲ ἐσταλῆ καὶ τηρητὸν φυλαδιον περιεχον Residuo τῶν παρατηρήσεων χροσωπῆται ἀπάντησις». Ἐν συνεχείᾳ δὲ περιέχονται αἱ ἀπαν-

¹ Γ. Α. Κ. Ὑπουργεῖον Δικαίου (1830) Φάκελος 41, «Σχέδια ἀναδιοργάνωσης τῶν Δικαστηρίων.»

² Γ. Α. Κ. Ἐκθ. τῆς ἐπὶ τοῦ Δικαίου Γραμματείας, τ. 10ος (Ἰούλιος 1831) ἀρ. 6604.

³ Εἰς παρομοίᾳς προβαίνει ὁμολογίας ἀπαντῶν εἰς τὰς ὀρθοτάτας παρατηρήσεις τοῦ Πάλλα ἐπὶ τῶν ἀρθρῶν 192 καὶ 202 τῆς Πολιτικῆς Διαδικασίας. Βλ. ὁμοίως καὶ τὸ ὑπ' ἀριθ. 153 Διάταγμα τῆς 15 Αὐγούστου 1830.

⁴ Φάκελος 41 «Σχέδια ἀναδιοργάνωσης τῶν Δικαστηρίων».

τήσεις τοῦ Γενατᾶ ἐπὶ τῶν ἄρθρων 3 καὶ 15 τοῦ Διοργανισμοῦ τῶν Δικαστηρίων. Δυστυχῶς δὲν κατώρθωσα ν' ἀνεύρω τὴν συνέχειαν τῶν ἀπαντήσεών του ἐπὶ τῶν ὑπολοίπων παρατηρήσεων τοῦ Πάλμα.

Πάντως ἡ ἡμερομηνία τοῦ ἀνωτέρω ἀνεκδότου ἐγγράφου (11 Ἰουλίου 1831), καθιστᾷ λίαν πιθανὴν τὴν εἰκασίαν ὅτι αἱ ἀπαντήσεις τοῦ Γενατᾶ εἰς τὸ Residuo τοῦ Πάλμα, ἔμειναν ἡμιτελεῖς λόγῳ τῆς ἀποχωρήσεώς του ἀπὸ τὴν Γραμματείαν τοῦ Δικαίου κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην¹.

III.—Ἡ παράλληλος ἐξέτασις τῶν παρατηρήσεων καὶ ἀπαντήσεων ὁδηγεῖ εἰς τὰς ἀκολούθους γενικὰς διαπιστώσεις.

Πολλὰ παρατηρήσεις καὶ προσθῆκαι τοῦ Πάλμα εἶναι ὀρθόταται καὶ ἀξιόλογοι. Τὴν ὀρθότητα δὲ τούτων εἰς ὀρισμένας περιπτώσεις ἀναγνωρίζει καὶ αὐτὸς ἀκόμη ὁ Γενατᾶς, ὅπως π. χ. εἰς τὰ ἄρθρα 142, 86, 488—489—494 τῆς Πολιτικῆς καὶ 6, 97, τῆς Ἑγκληματικῆς Διαδικασίας.

Πολλὰ ἐπίσης ἀπαντήσεις τοῦ Γενατᾶ, ὑπεραμνησθέντος καὶ αἰτιολογοῦντος τὰ ἐπικρινόμενα ἄρθρα, εἶναι λίαν εὐστοχοὶ καὶ μαρτυροῦν ὅχι μόνον λαμπρὰν νομικὴν κατάρτισιν, ἀλλὰ καὶ εὐρύτητα γνώσεων οὐχὶ τὴν τυχαίαν. Ἡ ἐπιτυχὴς δὲ αὕτη ἀντίκρουσις τοῦ Γενατᾶ συνεπικουρεῖται εἰς πολλὰ σημεῖα ἀπὸ τὸ γεγονός, ὅτι αἱ ἀπαντήσεις του εἶναι περισσότερον προσγειωμέναι εἰς τὴν ἐλληνικὴν πραγματικότητα. Τοῦτο π. χ. συμβαίνει μὲ τὴν ἀπάντησίν του εἰς τὰς παρατηρήσεις τοῦ Πάλμα κατακρίνοντος τὴν διὰ τοῦ ἄρθρου 313 τῆς Πολιτικῆς Διαδικασίας τεθεῖσαν ἀρχὴν ὅτι ἡ ἀγοραπωλησία λύει τὴν μίσθωσιν.

Ὡσαύτως εἰς ὀρισμένας του παρατηρήσεις ὁ Πάλμας περιπίπτει εἰς παρανοήσεις τῶν ἄρθρων, αἱ ὁποῖαι πρέπει ν' ἀποδοθοῦν εἰς τὴν ἀτελεστάτην ὑπ' αὐτοῦ γνώσιν τῆς ἐλληνικῆς γλώσσης².

Μεγάλην ὅμως ὀξύτητα προσλαμβάνει ὁ διαξιφισμὸς ὅταν αἱ παρατηρήσεις τοῦ Πάλμα ἀναφέρονται εἰς ἄρθρα τὰ ὁποῖα ἔχουν χαρακτῆρα ἀνελεύθερον. Οὕτω π. χ. ὁ Πάλμας εἰς τὰς παρατηρήσεις του ἐπὶ τοῦ ἄρθρου 111 τοῦ Ὁργανισμοῦ

¹ Ἐλαβεν ἀπερίοριστον ἄδειαν (Διάταγμα ἀριθ. 4137 τῆς 26/7/1831 εἰς Γεν. Ἐφημ. Ἑλλάδος) καὶ ἀνεχώρησε τὰ τέλη Ἰουλίου 1831. Βλ. Ν. ΠΑΝΤΑΖΟΠΟΥΛΟΝ, ἔνθ' ἀν., σ. 313. Ἡ ἐπιχειμένη ἄλλωστε παραίτησίς του, διαφαίνεται καὶ ἐκ τῆς τελευταίας παραγράφου τοῦ ἀνωτέρω δημοσιευομένου ἐγγράφου.

² Τοῦτο εἶναι ἐκδηλὸν ἐκ τῆς ἀνωτέρω (σ. 6-7 σημ. 1) δημοσιευομένης καὶ εἰς τὴν ἐλληνικὴν συντεταγμένης ἐπιστολῆς τοῦ Πάλμα πρὸς τὸν Παγκαλάκην. Τὴν ἀδυναμίαν του εἰς τὴν ἐλληνικὴν γλῶσσαν ὁμολογεῖ ὁ Πάλμας καὶ εἰς ἄλλην του πρὸς τὸν Παγκαλάκην ἐπιστολὴν συντεταγμένην εἰς τὴν γαλλικὴν (βλ. κατωτέρω).

τῶν Δικαστηρίων καυτηριάζει μὲ ἀσυνήθη δομιότητα τὴν σύστασιν καὶ σύνθεσιν τοῦ ἔξαιρετικοῦ δικαστηρίου.

Μὲ πολλὴν δὲ παροησίαν κατηγορεῖ ἐκείνους εἰς χεῖρας τῶν ὁποίων ἔχει ἀνατεθῇ ἡ διαχείρισις τῶν πολυτιμωτέρων τοῦ ἀνθρώπου πραγμάτων «ἦτοι ἡ ζωή, ἡ ἰδιοκτησία, ἡ ἐλευθερία, ἡ τιμή, ἐνὶ λόγῳ, ἡ διαχείρισις τῆς τακτικῆς δικαιοσύνης»¹.

Εἰς τὰς συγκεκριμένους αὐτὰς κατηγορίας ὁ Γενατᾶς προσπαθεῖ νὰ δικαιολογηθῇ ἀναπτύσσων τὰς ἰδέας τοῦ «πεφωτισμένου δεσποτισμοῦ», τῶν ὁποίων ἦτο φανατικός λάτρης. Οὕτω λαμβάνων ἀφορμὴν ἀπὸ τὰς ἐπικρίσεις ἐπὶ τοῦ ἄρθρου 111 τοῦ Ὁργανισμοῦ τῶν δικαστηρίων, ἀναπτύσσει τὸ σύστημα, τοῦ ὁποῖου ἡ ἐφαρμογὴ ἐπίστευεν ἀκραδάντως, ὅτι ἐπεβάλλετο διὰ τὴν ἀνόρθωσιν τῆς Ἑλλάδος².

«Νὰ βελτιωθῶσι τὰ μέσα τῆς ἠθικῆς, καὶ τῆς γενικῆς οἰκονομίας· καθότι ἄνευ ἠθικῆς, καὶ χωρὶς ὅλοι οἱ πολῖται νὰ ἔχωσιν ἰδιοκτησίαν ἀρκούνσαν διὰ τὰ πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκαῖα, δὲν ὑπάρχει, οὔτε δύναται νὰ ὑπάρξῃ ἐλευθερία, καὶ ἡ φιλελευθερία καταντᾷ πρόσχημα ὀλίγων ἀτόμων, μεταχειριζομένων τὰ ἐλαττήριά της, διὰ ν' ἀπατῶσι τὸν ἐπιπόλαιον λαόν, νὰ τοῦ ταράσσουν τὴν ἡσυχίαν, καὶ νὰ ὠφελῶνται μόνοι αὐτοί.»

Πρέπει νὰ σημειωθῇ ἐπίσης ὅτι ὁ Πάλμας (ἐνῶ ἐμφορεῖται ὑπὸ φιλελευθέρου πνεύματος), εἰς ὠρισμένας περιπτώσεις λαμβάνει παραδόξους καὶ ξενοφίλους θέσεις, προτείνων τροποποιήσεις ἐπιβλαβεῖς διὰ τὰ συμφέροντα τοῦ νεαροῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους.

Οὕτω π. χ. εἰς τὰς παρατηρήσεις του ἐπὶ τῶν ἄρθρων 520 κ.λ. τῆς Πολιτικῆς Διαδικασίας, μὲ τὴν αἰτιολογίαν τῆς εὐγνωμοσύνης τὴν ὁποίαν ὀφείλει νὰ δείξῃ ἡ Ἑλλὰς πρὸς τὴν Εὐρώπην καὶ μὲ τὴν σκέψιν ὅτι ἀπαραίτητος διὰ τὴν σταθεροποίησιν τοῦ νεοπαγοῦς κράτους ἦτο ἡ ἀνύψωσις τῆς πίστεώς του εἰς τὸ ἔξωτερικόν, προτείνει τὴν τροποποίησιν τῶν ἄρθρων, ὥστε νὰ καθίσταται ἐφικτὴ ἡ ὑπὲρ τῶν ξένων ἐν Ἑλλάδι ἰσχὺς πράξεων καὶ ἐκτελεστότης τῶν δικαστικῶν ἀποφάσεων, αἵτινες ἤθελον ἐκδοθῇ εἰς ξένας ἐπικρατείας, ἀδιάφορον ἂν θὰ χαίρη ἡ Ἑλλὰς τῆς ἀμοιβαιότητος. Ἡ ἀπάντησις τοῦ Γενατᾶ, μὲ τὴν εὐστοχον παρὰ-θεσιν τῶν εἰς τὰς ἄλλας Χώρας κρατούντων, τῶν ἀπόψεων ἐπιφανῶν Γάλλων νομικῶν ὡς καὶ αὐτῆς ταύτης τῆς γαλλικῆς νομοθεσίας, τῆς ὁποίας, κατὰ τὸν Γενά-

¹ Τὴν ἰδίαν περίπου φρασεολογίαν δανεῖζονται εἰς τὰς μετέπειτα ἐπιθέσεις των οἱ Κλονάργς καὶ Μάουρερ.

² Βλ. Κ. ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΠΟΥΛΟΝ, ἐνθ' ἂν. σ. 478.

τῶν, τὴν εἰσαγωγὴν καὶ αὐτοουσίαν ἐν Ἑλλάδι ἐφαρμογὴν ζωηρῶς ἐπεθύμει ὁ Πάλας¹, δεικνύει τὴν ἐπιστημονικὴν μόρφωσιν καὶ ἐρμηνευτικὴν ἀνέσιν μὲ τὴν ὁποίαν κινεῖται ὁ ἱκανὸς οὗτος νομικός. Συγχρόνως δὲ ἀξίζει νὰ τονισθῇ ὁ πατριωτικὸς παλμὸς ὅστις διακρίνει τὰς ἀπαντήσεις τοῦ Γενατᾶ, μὴ δεχομένου καμμίαν παραχώρησιν θίγονσαν τὴν ἀνεξαρτησίαν καὶ ἀξιοπρέπειαν τῆς Ἑλλάδος.

Εἶναι ὡσαύτως ἀξίον μνείας τὸ γεγονός, ὅτι ὁρισμέναι ἐκ τῶν παρατηρήσεων τοῦ Πάλα παρουσιάζουν ποιάνα τινὰ ἀντίφασιν συγκρινόμεναι μὲ προηγουμένως δημοσιευθείσας ἀπόψεις του.

Οὕτω π. χ. εἰς τὰς παρατηρήσεις του ἐπὶ τοῦ ἀρθροῦ 133 τῆς Ἑγκληματικῆς διαδικασίας, λαμβάνων ἀφορισμὸν ἐκ τῆς συστάσεως τῶν «Συμβούλων», τίθεται ἀνεπιφυλάκτως ὑπὲρ τῆς εἰσαγωγῆς συστήματος παρεμφεροῦς πρὸς τὸ τῶν ὀρκωτῶν δικαστῶν, ἐνῶ εἰς τὰς πρὸ τεσσάρων μόλις ἐτῶν διατυπωθείσας γνώμας του, ἐφρόνει ὅτι, λόγῳ τῆς ὑπαρχούσης τότε καταστάσεως τῶν πραγμάτων, δὲν ἦτο σκόπιμος ἡ εἰσαγωγή τοῦ συστήματος τούτου².

Αἱ πρὸ τετραετίας δηλαδὴ δημοσιευθεῖσαι ἀπόψεις τοῦ Πάλα ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου συμφωνοῦν μὲ τὴν ἀπάντησιν τοῦ Γενατᾶ, φρονοῦντος ὅτι δὲν ἦτο φρόνιμος μὲ τὴν ὑπάρχουσαν κατάστασιν τῶν φαινομένων ἡ ἄμεσος εἰσαγωγή τοῦ ὀρκωτοῦ συστήματος.

Διαφωτιστικὰ ὅμως στοιχεῖα καὶ κρίσεις διὰ τὰ ἀνωτέρω τρία νομοθετικὰ ἔργα τοῦ Γενατᾶ μᾶς παρέχει ἡ κατωτέρω ἀνέκδοτος πρὸς τὸν Παγκαλάκη γαλλικὴ ἐπιστολὴ τοῦ Πάλα, ἣτις συνώδευε τὰς ὑστέρως παρατηρήσεις του³.

Spezzia le 10/22 ombre 1830⁴

Mon cher Pangalachi

Je vous remercie de la gracieuse lettre officielle, que vous m'avez écrit. J'y ai répondu par le fait de la transmission à S. E. le ministre de la justice de mes ultérieures remarques sur les nouvelles lois.

Quand on lit celles-ci dans une langue étrangère, l'on en ait, jamais

¹ Βλ. κατωτέρω ἀπάντησιν τοῦ Γενατᾶ εἰς τὰς παρατηρήσεις τοῦ Πάλα ἐπὶ τοῦ ἀρθροῦ 520 τῆς Πολιτικῆς Διαδικασίας. Ἀντιθέτως ὁ Γενατᾶς ἀπέκρουε τὴν αὐτοουσίαν ἐν Ἑλλάδι ἐφαρμογὴν ξένης νομοθεσίας. Βλ. ἀπάντησίν του εἰς τὰς παρατηρήσεις ἐπὶ τοῦ ἀρθροῦ 81 τῆς Ἑγκληματικῆς Διαδικασίας.

² Βλ. Κατήχησις πολιτικὴ εἰς χορὴν τῶν Ἑλλήνων, συνταχθεῖσα μὲν Ἰταλιστὶ ὑπὸ τοῦ φιλέλληνος Κ(όμητος) Ἀ(λεξίου) Π(άλα) μεταφρασθεῖσα δὲ παρὰ Νικολάου Γ. Παγκαλάκη, Ἐκ τῆς ἐν Ὑδρα Τυπογραφίας, 1826, σ. 83-85.

³ Γ. Α. Κ., Ὑπουργεῖον Δικαίου (1830), Φακ. «Σχέδια ἀναδιοργανώσεως τῶν δικαστηρίων».

⁴ Τηρεῖται ἡ ὀρθογραφία τοῦ κεμένου τῆς ἐπιστολῆς.

si bien, et si promptement saisi comme on le serait, si on les lisait dans sa propre langue. *Delà dérivent quelques fautes peut-être dans quelq'une de mes remarques*, et le besoin, qu'à chaque nouvelle lecture j'éprouve de manifester les nouvelles impressions, que me frappent. Voici donc encore les 2mes remarques, que je vous adresse, pour ne plus importances¹ S. E = vous les examinerez, et vous les lui communiquerez, quand vous le jugerez convenable.

La Grèce avait besoin d'un Code de Procédure et civile, et criminelle. Ce travail a été fait: Beaucoup de bonnes choses y sont contenues: mais s'il y a des défaut c'est une double circonstance, qui en est la cause. la 1re, que ces Codes sont traduits en Grec, au lieu d'avoir été écrits directement en Grec. Et c'est difficile que le traducteur puisse s'identifier toujours avec l'auteur. la 2de qu'ils sont l'ouvrage d'une personne seule, c'est à dire de S. E. quoique même elle aie consulté des autres, qui, ou n'osèrent pas parler, ou avaient, suivant l'Evangile, les yeux sans voir. Or une personne seule marche naturellement, et est pour ainsi dire, entraîné après les mesures majeures, et doit oublier, ou perdre de vue les moindres. Mon but n'est pas de me montrer savant, ni de faire des épreuves de savoir à cette occasion en Grèce. Quel mérite ai-je de connaître les difficultés, que des autres ne voient pas, quand j'ai plus de 35 ans de carrière judiciaire, et j'ai trouvés plusieurs organisations, et formations de tribunaux et codes? mon but n'est que de concourir à la perfection des ouvrages, qui seuls peuvent assurer l'Empire de la justice, quand l'on aura le soin de nommer aux postes judiciaires des Grecs, qui ne les traitent pas avec mépris, et les repoussent comme des choses à la franco.

C'est là le principal.

Vous n'avez pas besoin de me répondre. Il me suffit que vous receviez cette lettre, et la pièce incluse, et que vous me croyez toujours.²

Votre serviteur
très dévoué et amis
A. Palmas.

¹ Πιθανώτατα ἀντί importuner.

² Εἰς τὸ ἐξώφυλλον τῆς ἐπιστολῆς:

« Πρὸς τὸν Εὐγενεστατον Κύριον
Ν. Γ. Παγκαλάκι, Γραμματέα
τοῦ ἐπὶ τῆς Δικαιοσύνης Γραμματέως τῆς
Ἑλλάδος.

εἰς τὸ

Ναύπλιον »

Ὡς προκύπτει ἐκ ταύτης, ὁ Πάλας, ἀποδίδων τὰ εἰς τὰς πρώτας παρατηρήσεις του σφάλματα, εἰς τὴν ἀτελῇ του γνώσιν τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης, παραδέχεται τὴν ἀναγκαιότητα τῶν Κωδίκων Πολιτικῆς καὶ Ποινικῆς Δικονομίας, οἱ ὁποῖοι ἐπλήρωσαν πράγματι ἐν Ἑλλάδι ἓνα κενόν.

Ἐνδιαφέρουσα εἶναι ἡ ὁμολογία του, ὅτι πολλὰ καὶ διατάξεις περιελήφθησαν εἰς τὰ νομοθετικά ταῦτα ἔργα. Τὰς εἰς ταῦτα ἐνυπαρχούσας ἐλλείψεις καὶ ἐλαττώματα, ἀποδίδει ὁ Πάλας εἰς δύο λόγους.

Ἀφ' ἑνὸς εἰς τὸ ὅτι τὰ νομοθετήματα ταῦτα δὲν ἐγράφησαν ἀπ' εὐθείας εἰς τὴν ἑλληνικὴν, ἀλλὰ μετεφράσθησαν καὶ ἦτο ἐπόμενον ὁ μεταφραστὴς νὰ μὴ δύναται ν' ἀποδώσῃ ἀκριβῶς τὸ πνεῦμα καὶ τὴν θέλησιν τοῦ νομοθέτου. Ἀφ' ἑτέρου δὲ διότι ἦσαν ἔργα ἑνὸς καὶ μόνου προσώπου, καθ' ὅσον σκιώδης ἦτο ἡ συμβολὴ τῶν μὴ τολμώντων νὰ ἐκφράσουν γνώμην συνεργατῶν του.

Συγκεκριμένως ὡς πρὸς τὸν πρῶτον λόγον τὸν ὁποῖον ἀναφέρει ὁ Πάλας, εἶναι γεγονός ὅτι οἱ κώδικες οὗτοι συνετάχθησαν ὑπὸ τοῦ Γενατᾶ Ἰταλιστί¹, μεταφρασθέντες μεταγενεστέρως.

Ὁ Γενατᾶς παρ' ὅλον ὅτι εἰς πλείστας ἄλλας περιπτώσεις, ὅπως καὶ εἰς τὰς πρὸς τὸν Πάλαμ ἀπαντήσεις του, γράφει ἀπ' εὐθείας εἰς τὴν ἑλληνικὴν, δὲν ἐτόλμησε προκειμένου περὶ νομοθετημάτων ἀπαιτούντων ἀκριβείαν φραστικὴν καὶ κυριολεξίαν ἐννοιῶν πολυπλόκων, νὰ συντάξῃ ταῦτα εἰς τὴν ἑλληνικὴν, διότι ἀναμφισβητήτως ἔστερεῖτο τῶν πρὸς τοῦτο ἱκανῶν δυνάμεων².

Περὶ ὅμως ὁ Πάλας παρὰ τὴν διατυπωθεῖσαν εἰς τὴν ἐπιστολὴν του ὡς καὶ εἰς τὸ προοίμιον τῶν παρατηρήσεών του ἀποψιν, ὅτι εἰς τὸ σύνολόν των κρινόμενα τὰ νομοθετήματα ἦσαν καλὰ, ἀργότερον διατυπώνει ἐντελῶς ἀντίθετον γνώμην.

IV.— Διὰ νὰ δυνηθῇ τις ὅμως νὰ δώσῃ μίαν ἐξήγησιν καὶ νὰ σχηματίσῃ μίαν ὀλοκληρωμένην καὶ ἀνεπηρέαστον κρίσιν ἐπὶ τῆς ὀξυτάτης ταύτης νομικῆς διαμάχης, εἶναι σκόπιμον νὰ μνημονεuthῇ ἐνταῦθα ὅτι μετὰ μίαν δεκαετίαν (1840), ὁ Πάλας δημοσιεύει ἑκτενεῖς παρατηρήσεις καὶ ἐπὶ τῆς Πολιτικῆς Δικονομίας τοῦ 1834 (τῆς ἔτι νῦν ἰσχυοῦσης)³.

¹ Τὰ πρωτότυπα τῶν χειρογράφων του ἀπόκεινται εἰς τὰ Γεν. Ἀρχεῖα τοῦ Κράτους. Φάκελος Νομοθεσία, Ὁργάνωσις Δικαστηρίων, Πολιτικὴ Διαδικασία 1828 καὶ 1829.

² Περὶ τῆς ἀδυναμίας τοῦ Γενατᾶ εἰς τὴν ἑλληνικὴν μαρτυροῦν καὶ αἱ κατεσπαρμέναι ἰδιόγραφοι σημειώσεις του λέξεων ἑλληνικῶν μετὰ τὰς ἐννοίας των, ἐν εἵδει λεξιλογίου. (Βλ. Γ. Α. Κ., Φάκελος Νομοθ.—Ἐγγλ. Διαδικασία 1828).

³ ΑΛΕΡΙΝΟΥ ΠΑΛΑΜ, Ἐλευθέρᾳ καὶ ἀμερόληπτος ἐξέτασις τῆς ἐν ἰσχύϊ Πολιτικῆς Δικονομίας. Τοῦ 1834 ἔτους, ἐν Ἐρμουπόλει 1840.

Αἱ κρίσεις του διὰ τὸν συντάκτην ταύτης καὶ τὸ ἔργον του ἔχουν ὡσαύτως ἀσυνήθη δριμύτητα. Θεωρεῖ τὴν Πολιτικὴν Δικονομίαν τὴν συνταχθεῖσαν ὑπὸ τοῦ Μάουρερ ὡς «παράνομον, ἀσύμφωνον, δυσκατάληπτον, περιπεπλεγμένην καὶ σφαλερὰν», μακαρίζει δὲ τὴν Ἑλλάδα διότι εἶχε τὴν τύχην «νὰ μὴν ἐφοδιασθῇ καὶ μὲ Πολιτικὸν Κώδικα τῆς ἰδίας Δημιουργίας του!». Ἀνὲν δισταῖ δὲ τὸν διεθνoῦς κύρους νομομαθῇ νὰ χαρακτηρίσῃ ὡς ἀνεπιτήδειον συντάκτην, ἀπὸ τὸν ὁποῖον παρατηρεῖται ἔλλειψις τῶν «περὶ τῆς Νομικῆς, ἀπαιτουμένων καὶ ἀκριβῶν γνώσεων καὶ μάλιστα περὶ τῶν καλῶν κανόνων τῆς διεξαγωγῆς τῶν δικῶν..... μὲ ὅλας τὰς ἀξιώσεις, καὶ μὲ ὅλους τοὺς ἐπαίνους τὰ ὁποῖα τοῦ ἐπεδαφιλεῦθησαν ἐν καιρῷ τῆς ἐνταῦθα διαμονῆς, ἐξουσίας καὶ μεγάλης ἐπιρροῆς του ¹». Περαιτέρω ἀναμνησκόμενος καὶ τῆς Πολιτικῆς Δικονομίας τοῦ Γενατᾶ, συνδέει τὴν ἐπίθεσίν του καὶ κατὰ ταύτης, ἀποκαλεῖ δὲ τοὺς Γενατᾶν καὶ Μάουρερ, διανομεῖς τῶν δικαστικῶν θέσεων ².

Ταῦτα πάντα, ὡς εἶναι φανερόν, συνθέτουν εἰκόνα ἀνθρώπου μὴ ἀπληγ- μένου πάθους, ὁ ὁποῖος ὑπερβάλλει εἰς τὰς ἐπικρίσεις του, νοθεύων οὕτω τὴν προαίρεσίν του διὰ καλόπιστον κριτικὴν. Τὰ βαθύτερα αἷτια τοῦ φαινομένου τούτου πρέπει ν' ἀναζητηθοῦν εἰς τὸ ῥεῦμα τοῦ φιλελευθερισμοῦ, ὅπερ, ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῆς Γαλλικῆς Ἐπαναστάσεως, ἔπνεεν εἰς τοὺς ἀπὸ τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως καὶ μετέπειτα χρόνους καὶ ἦτο ἐπόμενον νὰ ἔχῃ τὴν ἐπίδρασίν του καὶ εἰς τὸ δίκαιον ³.

Οὕτω καταλήγομεν εἰς τὸ συμπέρασμα, ὅτι ἡ ὀξυτάτη κριτικὴ τὴν ὁποίαν ἤσκησαν ἱκανώτατοι νομικοὶ τῆς Καποδιστριακῆς περιόδου, ὡς π.χ. ὁ Πάλμας καὶ Κλονάρης, ἐπὶ τοῦ καθαρῶς νομικοῦ ἔργου τοῦ Γενατᾶ εἶναι ὑπερβολικὴ. Ἡ ὀξύτης δὲ ταύτης πρέπει ν' ἀποδοθῇ εἰς τὴν σύγκρουσιν τῶν φιλελευθέρων ἰδεῶν, εἰς τοὺς ἐκπροσώπους τῶν ὁποίων ἀνήκον αἱ δύο πρῶτοι, καὶ τῶν ἰδεῶν τοῦ πεφωτισμένου δεσποτισμοῦ τὰς ὁποίας, προεξάρχοντος τοῦ Βιάρου Καποδίστρια, μὲ φανατισμὸν ἐξήτει νὰ ἐπιβάλῃ ὁ Γενατᾶς, συντελέσαντες ἀμφοτέροι εἰς τὴν φθορὰν τοῦ Κυβερνήτου ⁴. Ἐξ ἴσου δὲ ἄδικοι ὑπῆρξαν καὶ αἱ μεταγενέστε-

¹ ΑΛΕΡΙΝΟΣ ΠΑΛΜΑΣ, Ἐλευθέρα καὶ ἀμερόληπτος ἐξέτασις τῆς ἐν ἰσχύϊ Πολιτικῆς Δικονομίας. Τοῦ 1834 ἔτους, ἐν Ἐρμουπόλει 1840, σ. 131 κ.ε.

² ΑΛΕΡΙΝΟΣ ΠΑΛΜΑΣ, ἔνθ' ἂν., σ. 134.

³ Κ. ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΠΟΥΛΟΣ, Τὸ Ἑλληνικὸν Ἰδιωτικὸν Δίκαιον κατὰ τὸν δέκατον ἔννατον αἰῶνα, (Ἀνατύπωσις ἐκ τοῦ Γ' τόμου «Ἐπιστῆμαι» τοῦ Πανελληνίου Λευκώματος τῆς Ἑθνικῆς Ἐκατονταετηρίδος), Ἀθῆναι, σ. 14-16.

⁴ Κ. ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΠΟΥΛΟΣ, Ἡ Πολιτικὴ Δικαιοσύνη ἐπὶ Καποδίστρια, ἔνθ' ἂν., σ. 478.—Ὁ Πάλμας ἀπροκαλύπτως χαρακτηρίζει τὴν Καποδιστριακὴν περίοδον ὡς «δεσποτισμόν». Βλ. Ἀλερίνος Πάλμας, Σχέδιον τῶν παρατηρήσεων, Προσθηκῶν καὶ Διορθώσεων,

ραι δυσμενείς κρίσεις τῶν Βαναρῶν νομικῶν περὶ τῆς ἀξίας τοῦ Γενατᾶ¹. Πρέπει δὲ νὰ ὁμολογηθῇ, ὅτι παρ' ὅλας τὰς ἀτελείας, ἡ σύνταξις τῶν ἐν λόγῳ κωδίκων ἀποτελεῖ τὴν πρώτην σοβαρὰν προσπάθειαν τοῦ ἀναγεννηθέντος Ἑλληνικοῦ Κράτους, νὰ πληρῶσῃ προσωρινῶς, ὡς ἀναφέρει ὁ ἴδιος ὁ Γενατᾶς², τὰ ἀπὸ καιροῦ ὑφιστάμενα κενὰ εἰς τὸν τομέα τοῦτον τῆς νομοθεσίας.

Ἀνεξαρτήτως ὅμως ὅλων αὐτῶν αἱ ἀνέκδοτοι παρατηρήσεις τοῦ Πάλμα ἐπὶ τῶν νομοθετικῶν δημιουργημάτων τοῦ Γενατᾶ, ὡς καὶ αἱ ἐπ' αὐτῶν ἀπαντήσεις τοῦ τελευταίου εἶναι ἀξιολογώταται, μεγάλη δὲ εἶναι ἡ σημασία των διὰ τὴν ἱστορίαν τοῦ δικαίου τῆς Καποδιστριακῆς περιόδου. Τὸ σπονδαῖον δὲ εἶναι ὅτι, ὅπως φαίνεται, ἡ συζήτησις περὶ τῶν τυχόν ἐλλείψεων, σφαλμάτων καὶ ἀτυχῶν διατάξεων τῶν ἐν λόγῳ νομοθετημάτων, δὲν ἔληξε μὲ τὴν ὑποβολὴν τῶν ἀπαντήσεων τοῦ Γενατᾶ πρὸς τὸν Καποδίστριαν.

Οὕτως ἀνεῦρον εἰς τὰ Γενικά Ἀρχεῖα τοῦ Κράτους³ καὶ νέας παρατηρήσεις ἀγνώστου νομικοῦ τῆς περιόδου ἐκείνης, αἵτινες ἀποτελοῦν τὸν οἰονεὶ ἐπίλογον τοῦ διεξαχθέντος σφοδροῦ νομικοῦ διαξιφισμοῦ. Ὁ συντάκτης τούτων ἔχει ὑπ' ὄψιν του τὸ κείμενον τῶν παρατηρήσεων τοῦ Πάλμα ὡς καὶ τῶν ἀπαντήσεων τοῦ Γενατᾶ, ἐκφράζει δὲ κατόπιν τούτων τὴν γνώμην του ἐπὶ τῶν, κατ' αὐ-

διὰ νὰ γίνῃ ὁ Γαλλικὸς Πολιτικὸς Κώδὼξ ἐφαρμοστέος εἰς τὴν Ἑλλάδα, Ἀθῆναι 1837, σ. ε' (τοῦ προλόγου.)

Κατωτέρω παραθέτομεν ἀνέκδοτον ἀπόσπασμα εἰλημμένον ἐκ τῆς εἰς τὰ Ἀρχεῖα τοῦ Γαλλικοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἐξωτερικῶν ἀποκειμένης ἐμπιστευτικῆς ἐκθέσεως, τὴν ὁποίαν ἀπέστειλεν ὁ ἐν Ἑλλάδι ἀντιπρέσβυς (resident) τῆς Γαλλίας βαρῶνος Achille Rouen τὴν 28 Ἰουλίου 1831 πρὸς τὸν Ὑπουργὸν τῶν Ἐξωτερικῶν τῆς Γαλλίας κόμητα Horace Sébastiani, περιέχον ἐνδιαφερούσας κρίσεις ἐπὶ τῆς ἀπομακρύνσεως τοῦ Γενατᾶ καὶ Βιάρου Καποδίστρια ὑπὸ τοῦ Κυβερνήτου, καὶ τὴν κατ' αὐτῶν ἐξέγερσιν τῆς δημοσίας γνώμης:

«Le Président soit qu'il ne se croie plus en état de lutter contre le parti aujourd'hui si puissant de l'opposition, soit qu'il espère encore pouvoir le ramener par des concessions vient enfin de se déterminer à éloigner de son conseil le Cte Viaro son frère et Janata Ministre de la justice, contre les quels l'opinion publique s'était, depuis longtems, si hautement et si justement prononcée et qui sont déjà partis de Nauplie l'un pour se rendre à Venise et l'autre pour Corfou. Mr. Janata est remplacé par Mr. Ciciliano zantiste Président de la Cour d'appel et qui a été considéré jusqu'à présent comme un homme de talent et de probité.» (Archives des Affaires Etrangères, Grèce, Vol. 12, Juin - Septembre 1831, p. 121 r. - 122 r.)

¹ Κ. ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΠΟΥΛΟΣ, ἐνθ' ἀν., σ. 483.

² Βλ. ὑπ' ἀριθ. 153 Ψήφισμα τῆς 15 Αὐγούστου 1830.

³ Ὑπουργεῖον Δικαίου (1830), Φάκελος 41, «Σχέδια ἀναδιοργανώσεως τῶν Δικαστηρίων».

τόν, χρηζόντων μεταρρυθμίσεως άρθρων. Αί παρατηρήσεις αὗται εἶναι λίαν εὐστοχοὶ καὶ ὀξυδερκεῖς, φέρουν δὲ ἐν ἐπικεφαλίδι τὸν ἀκόλουθον τίτλον:

«Παρατηρήσεις γινόμεναι ἐπὶ τῆς Διαδικασίας καὶ τοῦ Ὁργανισμοῦ, κατὰ συνέπειαν ἐκείνων τοῦ κόμητος Πάλμα, καὶ τῶν ἀπαντήσεων τοῦ ἐπὶ τῆς Δικαιοσύνης Γραμματέως.»

Αἱ παρατηρήσεις αὗται, προέρχονται πιθανώτατα ἀπὸ τὸν Μιχαὴλ Σικελιανόν, ὅστις διεδέχθη εἰς τὸ Ὑπουργεῖον τοῦ Δικαίου τὸν ἀποχωρήσαντα Γενατᾶν¹. Τοῦτο δὲ ἐνισχύεται καὶ ἐκ τοῦ γεγονότος ὅτι ἡ ἐν τῷ ἐγγράφῳ παρατεθειμένη προσθήκη φέρει τὰ ἀρχικὰ τοῦ ὀνόματος τοῦ Μ. Σικελιανοῦ: «Προσθήκη (ΜΣ)». Ἐκ τῶν ἐλαχίστων ἄρθρων ἅτινα κρίνει ὡς μεταρρυθμιστέα ὁ Σικελιανός, φαίνεται ὅτι οὗτος συµμερίζεται μᾶλλον τὰς ἀπόψεις τοῦ Γενατᾶ ἐν τῷ συνόλῳ τῶν.

V. Κατωτέρω δημοσιεύομεν τὰς παρατηρήσεις τοῦ Πάλμα ὡς καὶ τὰς ἐπ' αὐτῶν ἀπαντήσεις τοῦ Γενατᾶ, μὴ ἀκολουθοῦντες τὴν σειρὰν τῆς καταχωρήσεώς τῶν εἰς τὰς Ἐκθέσεις τοῦ Γραμματείας τοῦ Δικαίου, ἀλλὰ κεχωρισμένως δι' ἕκαστον νομοθέτημα καὶ παραθέτοντες μεθ' ἑκάστην παρατήρησιν τὴν ἐπ' αὐτῆς ἀντίστοιχον ἀπάντησιν τοῦ Γενατᾶ ἐπὶ τοῦ ἐπικρινομένου ἁρθρου, ὥστε νὰ καθίσταται εὐκόλος ἡ σύγκρισις τῶν ἐκατέρωθεν προβαλλομένων ἀπόψεων. Λόγῳ δὲ τοῦ δυσευρέτου τῶν νομοθετημάτων παραθέτομεν ἐν ὑποσημειώσει δι' ἀστερίσκου τὸ κείμενον τῶν ἐπικρινομένων ἁρθρων.

Ἐνταῦθα προβαίνομεν εἰς τὴν δημοσίευσιν τῶν πρώτων παρατηρήσεων τοῦ Πάλμα, οὐχὶ δὲ καὶ τῶν ὑστέρων (residuo), διότι μόνον ἐπ' αὐτῶν εὐρέθησαν αἱ ἀπαντήσεις τοῦ Γενατᾶ καὶ συνεπῶς παρουσιάζουν ἰδιαίτερον ἐνδιαφέρον· ἐπιφυλασσόμεθα δὲ νὰ δημοσιεύσωμεν εἰς ἑτέραν περίστασιν καὶ τὰς μεταγενεστέρας τοιαύτας τοῦ Πάλμα. Ἐπίσης παρατίθενται ἐν τέλει μὲ τὴν ἔνδειξιν (Μ. Σ.), αἱ παρατηρήσεις, δι' ὅσα ἄρθρα ὑπάρχουν, αἱ ἀνήκουσαι πιθανώτατα εἰς τὸν Μ. Σικελιανόν καὶ γινόμεναι ἐξ ἀφορμῆς τῶν ἐπικρίσεων τοῦ Πάλμα καὶ τῶν ἀπαντήσεων τοῦ Γενατᾶ.

¹ Προηγουμένος ὁ Μ. Σικελιανός κατεῖχε τὴν θέσιν τοῦ μέλους τοῦ Ἀνωτάτου Δικαστηρίου. Βλ. Γ.Α.Κ., Ἐκθέσεις τῆς ἐπὶ τοῦ Δικαίου Γραμματείας, τ. 10^{ος}, ἀριθ. ἐξ. 6779.

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΩΝ

(ΠΑΛΜΑΣ) *ἄρθ. 53 καὶ 57**. — Ἐνῶ συγχωρεῖται ἡ ἐκκλησις ἐναντίον πάσης ἐπικυρωτικῆς τοῦ εἰρηνοδίκου ἀποφάσεως, ἐπιβαλλούσης χρηματικὴν ποινὴν ἢ ἀποζημίωσιν 40 ἢ 20 φοινίκων, τὸ μέσον τοῦτο ἀφαιρεῖται ἀπὸ τὸν καταδικαζόμενον εἰς τριῶν μηνῶν ἀπλὴν κράτησιν ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ, ἢ εἰς ἐξορίαν ἐνὸς ἔτους ἀπὸ τὸν τόπον του!

Ἄλλ' ὁ γεωργὸν τὴν ἰδίαν αὐτοῦ ἢ ἀλλοτρίαν γῆν, ὁ ἔμπορος ὅστις ἔχει τὸ ἐργαστήριον ἢ τὴν ἀποθήκην μακρὰν τῆς οἰκίας του, ὁ πλοίαρχος, ὅστις ἐτοιμάζεται νὰ ταξιθεύσῃ μὲ τὸ πλοῖον του, ὁ ἀπλοῦς (λέμβαρχος) βαρχάρης ἢ ψαράς δὲν ὑποφέρουν ἐκ τοιούτων ποινῶν μεγαλυτέραν ζημίαν παρὰ 10. 20. καὶ 40. φοινίκων;

Ἡ τιμὴ ἔπειτα, ἣτις πάντοτε ὑποφέρει ἀφ' ἐκάστης, καὶ μάλιστα ἐκ τῆς μιᾶς τῶν προρρηθεισῶν ποινῶν εἶναι ἀνεκτίμητος διὰ τὸν τίμιον ἀνθρώπον τὸν ζῶντα ἀπὸ τὰ προϊόντα του. Ἡ ἐλευθερία ὡσαύτως εἶναι πολὺτιμος.

* Ἀρὰ ἡ ἐξαίρεσις αὕτη ἀντιβαίνει εἰς ὅλας τὰς ἀρχάς, καὶ εἶναι ἀξία διορθώσεως, παραδεχθείσης τῆς ἐκκλήσεως κ' ἐπὶ τῶν ἀριθ. 4. καὶ 5. τοῦ *ἄρθ. 54*.

(ΓΕΝΑΤΑΣ) *53 - 57.* — *Ἐλείψαν ὅλους ἀπὸ τὸν τύπον ὁ ἀριθ. 4 τοῦ ... ἄρθρου, ὡς δηλοῦται ἀπὸ τὴν γενομένην διόρθωσιν.*

* 53. Κρίνει. 1. Τὰς καταπατήσεις τῶν συνόρων. 2. Τὴν βιαιάν ἢ δολίαν μετοχέτευσιν τῆς ροῆς τῶν ὑδάτων. 3. Τὴν βιαιάν κατὰσχασιν ἢ παρὰ καιρὸν ἔξωσιν τῶν ἐνοικιασμένων κτημάτων. 4. Τὰς ζημίας τὰς προξενουμένας εἰς κτήματα ἀπὸ ἀνθρώπων ἢ ζῶα. 5. Τὴν κλοπὴν τῶν ζώων. 6. Τὰς προφορικὰς ὕβρεις. 7. Τὸν χωρὶς ὅπλων καὶ πληγῶν ὁρμήν. 8. Τὰς βαρείας ἀπειλάς. 9. Τὰς εἰς καιρὸν ἡμέρας κλοπὰς μὴ ὑπερβαίνουσας τοὺς 40 Φοινίκας. 10. Τὴν ἐνοχλουμένην νομὴν ἐντὸς ἐνὸς ἔτους.

54. Αἱ ἐπικυρωτικαὶ ποιναὶ, καθόσον δὲν ἐμπεριέχονται ρητῶς εἰς τὸ μέχρι τοῦδε ἐπικρατοῦν Ἀπάνθισμα τῶν νόμων, θέλουσι εἶσθαι αἱ ἀκόλουθοι. Διὰ μὲν τὴν δικαιοδοσίαν τῶν Ἐπαρχιακῶν Εἰρηνοδικῶν, 1. Τὸ μέχρι 20 Φοινίκων πρόστιμον. 2. Ἡ μέχρι 40 Φοινίκων ἀποζημίωσις. 3. Ἡ εἰς τὴν οἰκίαν τριῶν μηνῶν κράτησις. 4. Ἡ χωρὶς δεσμὰ μέχρι τῶν τριῶν μηνῶν φυλάκισις. 5. Ἡ ἀπὸ τινος τρόπου πρόσκαιρος ἐξορία μέχρις ἐνὸς ἔτους, πρὸς ἀποφυγὴν τῆς εἰς οἰκογένειάν τινα ἀτιμίας.

Διὰ δὲ τὴν δικαιοδοσίαν τῶν Εἰρηνοδικῶν τῶν κομποπόλεων καὶ χωρίων. 1. Τὸ μέχρι 10 Φοινίκων πρόστιμον. 2. Ἡ μέχρι 20 Φοινίκων ἀποζημίωσις.

57. Ἐφαρμόζων ὁ δικαστὴς τὴν ποινὴν ἢ τοὺς βαθμοὺς αὐτῆς, ὀφείλει νὰ προσέχῃ εἰς τὴν φύσιν τῆς περιπτώσεως, ἢ εἰς τὰς μᾶλλον καὶ ἥττον βαρείας περιστάσεις, μᾶλλον ἢ ἥττον ἐλαφρυνούσας τὴν τύχην τῶν μερῶν.

Δὲν δύναμαι νὰ ἀποσιωπήσω τὴν ἀπορίαν μου, ἐὰν ἡ ἔκκλητος ἐσυγχωρεῖτο εἰς ἐπανορθωτικὴν ἀπόφασιν, ἡ ὁποία οβήγει τὴν ἀρχὴν ἐπαπειλουμένης πυρκαϊᾶς. 1^{ον} ὅταν ὠρίμως θεωρηθῇ ἡ ἠθικὴ κατάστασις τοῦ τόπου, ὡς πρὸς τὸ ζωηρὸν καὶ ἀμέσως ἐνεργοῦν αἰσθημα τῆς ἐκδικήσεως εἰς τὸ ἀντικείμενον τῆς τιμῆς. 2^{ον} ὅταν θεωρηθῇ ἡ μοναδικὴ αἰτία, δι' ἣν δύναται ἡ αὐτὴ ποινὴ νὰ ἐφαρμοσθῇ. 3^{ον} τὸ μέτρον τῆς ζημίας εἰς περιπτώσιν μιᾶς ἀδίκου ἀποφάσεως εἶναι γνωστόν, ἄγνωστοι ὅμως αἱ συνέπειαι μιᾶς δικαίας ἀποφάσεως, ἡ ἔκκλητος τῆς ὁποίας μὲ τὴν παρουσίαν τοῦ ἐχθροῦ τῆς οἰκογενειακῆς ἡσυχίας ἠθέλε παροξύνει τὴν αὐτὴν οἰκογένειαν. 4^{ον} ἡ ἄμεσος, καὶ ἔμμεσος ἐπαγρύπνησις τῆς Κυβερνήσεως, ὡς πρὸς τὰς ἀδίκους ἀποφάσεις.

Μολοντοῦτο διετάχθη ἡ ἔκκλητος, πλὴν ἄνευ ἀναβολῆς τῆς ἐκτελέσεως.

(Μ. Σ.) **ἀρ. 54.** — Ὁ 3^{ος} καὶ 4^{ος} παρᾶγραφος νὰ τροπολογηθῇ ὥστε ἡ ἐκτέλεσις νὰ ἀναβάλληται μέχρι τῆς ἀποφάσεως τῆς ἐκκλήτου, ὁ 5^{ος} παρᾶγραφος ὁμοίως νὰ τροπολογηθῇ κατὰ τὴν αὐτὴν ἔννοιαν· ἀλλὰ νὰ ἐμποδίζηται προσωρινῶς ὁ καταδικασθεὶς νὰ διαβαίνῃ ἀπὸ τὸ μέρος ὅπου ἐπράχθη τὸ ἔγκλημα. Τὸ ἔκκλητον θέλει ἐκδίδει τὴν ἀπόφασίν του ἐντὸς δεκαπέντε ἡμερῶν ἀπὸ τῆς ἐκκλήσεως.

(ΠΑΛΜΑΣ) **53* ἀρ. 7.** — Εἶν' ἐπ'ἀνάγκης νὰ προσδιορισθῇ ἐνταῦθα, ἂν δὲν εἶναι σαφῶς προσδιορισμένον παρὰ τοῦ Ἑλληνικοῦ Ποινικοῦ Κώδικος τί ἐννοεῖται διὰ τῶν ὅπλων. Εἰς τὴν Εὐρώπῃν ὑπῆρξαν μεγάλαι δυσκολίαι διὰ τὴν προσδιορίσιν αὐτὴν· ῥάβδος, π.χ. ἔχουσα τὴν ἀκρὴν ὀξυσιδερωμένην ἐμπνέει φόβον ὡς ἡ μάχαιρα, τὸ ξίφος, τὸ τουφέκι. . . . τὸ αὐθαίρετον ὡς πρὸς τὸ ἀντικείμενον τοῦτο, δύναται νὰ βλάψῃ πολὺ, καὶ εἰς πολλὰς περιπτώσεις.

(ΓΕΝΑΤΑΣ) **53 ἀρ. 7.** — Κατηγορεῖ ὁ παρατηρητὴς ὡς χάσμα ἀσυγχώρητον ὅτι δὲν διεκρίθησαν ποῖα πράγματα νομίζονται ὡς ὅπλα, διὰ τὸ ἀφαιρεθῇ τὸ αὐθαίρετον τοῦ δικαστοῦ.

Ὁ αὐτὸς παρατηρεῖ περὶ τούτου δυσκολίας διὰ τὰς συμπεσούσας φιλονικίας εἰς τὰς σημερινὰς νομοθεσίας. "Ὅθεν ἐπιθυμεῖ νὰ προσδιορισθοῦν; Ἐρωτῶν ῥάβδος ξυλίνη μὲ σιδηρὰν ἀκμὴν, περικνημὴς ἔχουσα εἰς τὸ ἄκρον δεμένην ποσότητα ἄμμου, πέτρα μεταχειριζομένη διὰ τῆς χειρός, ἢ διὰ σφενδόνης, ὡς ἔπραξεν ὁ Δαβὶδ, δύναται νὰ φέρουν τὸ αὐτὸ ἀποτέλεσμα, ὡς τὸ ξίφος, ἡ ὁμοφαία, ἢ τὸ πυροβόλον;

Τὰ ἐργαλεῖα τῶν τεχνῶν μὲ ἀκμὴν, ἢ χωρὶς, κοπτερὰ ἢ μὴ εἶναι ὅπλα;

Ἡ δύναμις, τὴν ὁποίαν ἔχει τις εἰς τὴν χεῖρα, εἰς τὴν κεφαλὴν, εἰς τὸν πόδα, μεταχειριζόμενος ὡς ὅπλον τὸ μέρος ἐκεῖνο ἀπὸ φυσικὴν ἔκτακτον δύναμιν εἶναι ὅπλον;

* Βλ. ἄρθρον 53 εἰς σελ. 19, σ. *

Ἐὰν ᾗθέλαμεν διακρίνει ὅσα πράγματα προξενοῦν τὸ αὐτὸ ἀποτέλεσμα τῶν ἐγνωσμένων ὅπλων, ἔπρεπε νὰ διακρίνωμεν καὶ τὴν κρᾶσιν, καὶ τὴν δύναμιν τοῦ ἐνεργοῦντος.

Ἄλλος δύναται νὰ εἴπῃ :

«Ὁπλον ἐννοῶ πᾶν μέσον, ἐκτὸς τοῦ ἀνθρώπου, τὸ ὁποῖον οὗτος μεταχειρίζεται πρὸς βλάβην ἑτέρου».

«Ὅταν ὁ ἄνθρωπος μεταχειρίζεται τὰς φυσικὰς τὸν δυνάμεις, μεταχειρίζεται ὅσα ἡ φύσις, ὁ διοργανισμός του τὸν δίδει· ἀλλ' ὅταν μεταχειρίζεται ἄλλα πράγματα ἐκτὸς ἑαυτοῦ, βουλόμενος νὰ βλάβῃ τὸν ἕτερον, μεταχειρίζεται ὅπλον».

Ἴδὸν ἰσχύει γινῶμαι :

Ἡ πρώτη, νὰ περιορισθῇ ἡ λέξις ὅπλον εἰς ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα εἶναι ἐγνωσμένα ὡς τοιαῦτα.

Ἡ δευτέρα, νὰ διακριθῶσιν ὡς ὅπλα ἐκεῖνα ἀλλὰ ποῖος γνωρίζει τί ζητοῦν οἱ τοιοῦτοι ;

Ἡ τρίτη, νὰ δεχθῶμεν ὡς ὅπλα ὅλα ὅσα ὁ ἄνθρωπος ἐκτὸς ἑαυτοῦ μεταχειρίζεται διὰ νὰ βλάβῃ.

Τώρα ἂς ἐξετάσωμεν.

1^{ον} Διὰ τὸ ὁ δαρμὸς ἄνευ ὅπλων νομίζεται ἐπανορθωτικὴ πρᾶξις.

2^{ον} Διὰ τὸ μὲ τὰ ὅπλα νομίζεται ἐγκληματική.

3^{ον} Ἐὰν εἶναι δίκαιον καὶ συμφέρον νὰ ἔχῃ σκληρότερον ὁ νόμος ὡς πρὸς τὰ ὅπλα.

Διὰ τὸ 1^{ον}

Ὁ δαρμὸς παρουσιάζει τὴν ἰδέαν πραγματικῆς βλάβης, τοῦτέστι βλάβης κατὰ τινος τῶν δικαιωμάτων τοῦ πολίτου, εἰς τὸ ὁποῖον ἀνταποκρίνεται ἡ ὕβρις. Κεῖται εἰς τοὺς πρόποδας τῆς κλίμακος τῶν πράξεων. Κατὰ τὸ εἶδος τοῦ δικαιώματος, ἢ κατ' αὐτοῦ βλάβη κατατάσσεται εἰς τὴν σειρὰν τῶν ἐγκλημάτων, καὶ εἰς τὴν τάξιν αὐτῶν.

Ἡ κατὰ τοῦ δικαιώματος τῆς τιμῆς βλάβη μὲ δαρμὸς ἀναγνωρίζεται ὡς ἐπανορθωτικὴ πρᾶξις. Κατὰ δὲ τὰ πρόσωπα, καὶ τὸν τόπον δύναται νὰ καταστήσῃ ἀπὸ ἐπανορθωτικὴ ἐγκληματική· καθότι σημαντικαὶ σκέψεις τὸ ὑπαγορεύουν.

Διὰ τὸ 2^{ον}

Διὰ τὸ μὲ ὅπλα δαρμὸς κατατάσσεται εἰς τὸ ἐγκληματικόν, μολονότι τὸ ἀποτέλεσμα εἶναι τὸ αὐτό ;

Ἡ ζημία μέτρον τοῦ ἐγκλήματος εἶναι ἢ τῆς πρώτης, ἢ τῆς δευτέρας τάξεως. Ἡ πρώτη τάξις περιέχει τὴν πραγματικὴν ζημίαν, ἡ δευτέρα περιέχει τὴν τῆς ἀνη-

συχίας. Ἐπ' αὐτῇ τῇ βάσει δικαιολογεῖται ἡ ποινὴ διὰ τὸ ἀποτυχὸν καὶ τὸ ἐπιχειρισθὲν ἐγκλημα, μολονότι πραγματικὴ ζημία δὲν ὑπάρχει.

Ποῖα διαφορὰ λοιπὸν εἰς τὴν ζημίαν τὴν προερχομένην ἀπὸ δαρμῶν μὲ ὄπλα, ἢ χωρὶς ὄπλα, ὅταν περιορίζεται ἡ πρᾶξις εἰς ἀπλοῦς δαρμῶν; διατὶ βαρύνεται ἡ ποινὴ καὶ διατὶ δικάζεται ἐγκληματικῶς, καὶ οὐχὶ ἐπανορθωτικῶς; Ἰδοὺ ὁ λόγος:

Διὰ τὴν πιθανότητα μήπως γενῇ χρῆσις τῶν ὄπλων κατὰ τὴν στιγμὴν τῆς πράξεως μὲ διάφορον τρόπον παρὰ τὸν προμελετημένον· καὶ διότι εἰς τὴν πραγματικὴν ζημίαν προστίθεται ἡ ἐκ τῆς ὑποψίας μὴ συμβῇ τι ἀπενκταῖον εἰς ἄλλην περιστάσιν. Ἐπομένως:

Διὰ τὰ μὴ μεταχειρίζονται ὄπλα οἱ ἀντιπαλαίοντες, ὁ νόμος τιμᾷ αὐστηρότερον τὴν πρᾶξιν, ὅταν ὑπάρχουν ὄπλα.

Διὰ τὸ 3ον

Ἀφ' ἑνὸς μέρους ἡ μεταχειρίσις τῶν ὄπλων φέρει φόβον· ἀφ' ἑτέρου, ἀρκεῖ τὰ περιορίσας τὸν φόβον εἰς αὐτὰ ὄπλα, τὰ ὁποῖα δύνανται τὰ τὸν προξενήσουν.

Ἐὰν ἐμβῇ εἰς χρῆσιν ἡ ῥάβδος ἢ ὁ λίθος ἢ τὸ ἐργαλεῖον τῆς τέχνης, τὸ μὴ ἔχον κοπιτερὰν ἀκμὴν, ἃς μὴ λησμονήσωμεν ὅτι ὀφείλει καὶ ὁ νόμος νὰ ἔχη ὑπ' ὧν τὴν ἀνθρώπινον ἀδυναμίαν.

Ὁ ἐρεθισμός, ἡ πηγὴ τῶν πράξεων αὐτῶν δὲν χαλινώνεται πάντοτε καὶ εἰς ἅπαντας παρὰ τοῦ νόμου· καθότι ὁ χαρακτήρ, γέννημα τοῦ ὁργανισμοῦ, δὲν κυριεύεται πάντοτε ἀπὸ τὰς ἑξέεις.

Ἄς εὐχαριστηθῶμεν λοιπὸν ν' ἀπαγορεύσωμεν τὴν χρῆσιν τῶν αὐτῶν ὄπλων, τὰ ὁποῖα μᾶς φοβοῦν περισσότερον· ἃς εὐχαριστηθῶμεν νὰ θεωρήσωμεν τὴν ζημίαν τῆς πρώτης τάξεως, καὶ τὴν τῆς δευτέρας μὲ τὸν ὀφειλόμενον περιορισμόν.

(ΠΑΛΜΑΣ) 68 ἕως 71. — Ὅταν τις ἐγκαλῇται διὰ πολλὰ ἐγκλήματα, εἰς διαφόρους τόπους, κ' ἐποχὰς πραχθέντα, τὸ δικαστήριον ὅπου μέλλει νὰ δικάσῃ τὸ β.

* 68. Ὁ ἐγκαλούμενος διὰ πολλὰ ἐγκλήματα πραχθέντα εἰς διαφόρους δικαιοδοσίας, παραπέμπεται εἰς τὸν δικαστὴν τοῦ τόπου, ὅπου ἐπράχθη τὸ βαρύτερον ἐγκλημα, ἀφοῦ γενῇ ἡ ἐξέτασις παρὰ τοῦ δικαστοῦ τοῦ τόπου ὅπου εὐρέθη καὶ ἐσπλήνθη.

69. Ἡ ἐξέτασις συνίσταται εἰς τὴν γνῶσιν τοῦ προσώπου καὶ τῶν εὐρεθέντων εἰς τὴν ἐρωτοπόκρισιν, καὶ συλλογὴν ὅλων τῶν περιστάσεων τοῦ ἐγκλήματος.

70. Ὁ ἐγκαλούμενος ὅμως διὰ πολλὰ ἐγκλήματα, πραχθέντα, εἰς διαφόρους δικαιοδοσίας, ὑποβάλλεται εἰς τόσας κρίσεις, ὅσαι εἶναι αἱ δικαιοδοσίαι, ἀρχόμενος ἀπὸ τὴν κρίσιν τοῦ βαρυτέρου ἐγκλήματος. Ἐὰν δὲ εἰς τινὰ τῶν κρίσεων τούτων ἐπιβληθῇ κατ' αὐτοῦ ἡ μεγίστη καταδίκη, δὲν προχωρεῖ περαιτέρω εἰς ἄλλην κρίσιν.

71. Ὁ δικαστὴς τοῦ δευτέρου ἐγκλήματος ἔχει ὑπ' ὧν τὴν ποινὴν τοῦ προηγηθέντος, καὶ οὕτω καθ' ἑξῆς.

ρύτερον ἔγκλημα ὀφείλει νὰ τελειώσῃ τὴν δικογραφίαν ὅλων τῶν ἄλλων, καὶ νὰ κρίνῃ τὸν ἐγκαλούμενον δι' ὅλα, ὅχι βέβαια διὰ νὰ ἐφαρμόσῃ τόσας ποινάς, ἀλλὰ 1ον διὰ νὰ γνωρίσῃ καὶ κρίνῃ τοὺς συνενόχους εἰς τ' ἄλλα ἐγκλήματα. 2ον διὰ νὰ ἐφαρμόσῃ τὸν ἀνώτατον βαθμὸν τῆς ποινῆς διὰ τὸ μεγαλύτερον ἔγκλημα εἰς περιπτώσιν τοιαύτης διαφορᾶς. 3ον διὰ νὰ χορηγήσῃ εἰς τὰ ζημιωθέντα μέρη ἐκ τῶν ἄλλων ἐγκλημάτων τίτλον τῆς ἀποζημιώσεως αὐτῶν. Δὲν μὲ φαίνεται οὔτε δικαία ἢ γινομένη πρόνοια εἰς τὸ ἄρθ. 70 καὶ μάλιστα εἰς τὸ ὕστερον μέρος τοῦ αὐτοῦ ἄρθρου «ἐὰν δὲ εἰς τινα κλ. οὔτε σύμφωνος μὲ τὸ ἄρθ. 68.

(ΓΕΝΑΤΑΣ) 68 ἕως 71. — Κατ' αὐτόν, δὲν προσοδεύει. Ἀλλὰ δὲν λέγει τὸ ἄρθρον ὅτι, ἂν ὑπάρχουν συναίτιοι, ἢ συμμέτοχοι, τὸ Δικαστήριον θέλει παύσει καὶ κατὰ τούτων.

(ΠΑΛΜΑΣ) 93*. — Οἱ Σύμβουλοι κατὰ τὸ 22 ἄρθ. δὲν δύνανται νὰ δικάζουσιν εἰς τὰς ὑποθέσεις τὰς ὑποκειμένας εἰς ἔκκλησιν. Εἰς τὰς τοιαύτας ὑποθέσεις ἔχουν μόνον γνωμοδοτικὴν ψήφον, ἢ ἐκθέτουν ἐγγράφως τὴν γνώμην των.

Ἐὰν ἔπειτα κἀνείς τῶν μελῶν τοῦ ἐκκλήτου ἐμποδίσῃ ἀπὸ τὸ ἔργον του, εἰς τῶν εἰρημένων Συμβούλων γίνεται δεκτός, ὡς ἱκανὸς νὰ τὸν ἀναπληρώσῃ, κ' ἐπομένως νὰ δικάσῃ. Δὲν δύναται νὰ εἶναι συνδικαστὴς εἰς κατώτερον Δικαστήριον, καὶ θέλει εἶσθαι εἰς τὸ ἀνώτερον;

Ἐκ τούτου δύνανται νὰ συμβῇ ἐναργεστέρα ἀνωμαλία εἰς Ἄργος, ὅπου ὑπάρχει τὸ Πρωτοκλήτον. Τὸ χειρότερον εἶναι ὅτι εἰς τὴν περίπτωσιν ταύτην εἶναι ἤδη γνωστή ἢ γνώμη τῶν συμβούλων ἐπὶ τῶν ἐκκεκλημένων ὑποθέσεων παρὰ τοῦ αὐτοῦ πρωτοκλήτου. εἰς τὸ εἰρημένον αὐτόθι ἔκκλητον. Εἶναι δὲ βέβαιον ὅτι ποτὲ δὲν πρέπει νὰ γίνεται ὁ ἐκδικαστὴς ὁ ἤδη δημοσιεύσας τὴν γνώμην του πρὸ τῆς ἀποφάσεως, ἢ ὁ ἤδη γνωμοδοτήσας ἐπὶ τῆς αὐτῆς ὑποθέσεως (ἴδε τὰ περὶ τούτου ῥηθησόμενα κατωτέρω εἰς τὸ 14. ἄρθ. τῆς πολιτικῆς διαδικασίας).

Ἦθελε διαφέρει, ἐὰν ἡ ἐκλογὴ τοῦ εἰρημένου Συμβούλου ἐγένετο μόνον ἐκ τοῦ καταλόγου τῶν 15 τοῦ ὁποίου γίνεται μνεία εἰς τὸ ἄρθ. 2 ἐξαιρουμένων τῶν δύο, οἵτινες ἔλαβαν μετοχὴν εἰς τὴν ἐκκληθεῖσαν ἀπόφασιν τοῦ Πρωτοκλήτου τῆς αὐτῆς ἐπαρχίας, ὅπου γίνεται καὶ ἡ ἐκλογὴ (π.χ. τοῦ Ἄργους).

Ἐνυπάρχει ὅμως πάντοτε τὸ ἄτοπον τοῦ παραχωρεῖν ἐπὶ ἐκκλήτου ὑποθέσεως, καθήκον καὶ ἱκανότητα τοῦ νὰ τὴν δικάσῃ ἐκεῖνος ὅστις ἐνομίσθη ἀνίκανος νὰ τὴν δικάσῃ πρωτοκλήτως.

* 93. Ἐν ἑλλείψει τινὸς τῶν μελῶν, ἢ ἐν περιστάσει ἐξαίρεσεως, ἀναπληροῖ τὸν τόπον αὐτοῦ εἰς τῶν συμβούλων τοῦ Πρωτοκλήτου τῆς ἐπαρχίας, ὅπου τὸ Ἐκκλητον ἐδρεύει, ἐκλεγόμενος παρὰ τοῦ ἰδίου κριτηρίου διὰ πλειοψηφίας.

Τὸ ἄρθρον ἔπειτα 13. διὰ τῆς ἐκφράσεως τινος ὡς πρὸς τὴν ἢ τινων τοῦ ἄρθρου 10 φαίνεται ὅτι ὑποθέτει μόνον τὴν περίπτωσιν τῆς ἀντικαταστάσεως ἐνὸς τῶν τριῶν μελῶν τοῦ ἐκκληίου.

Ἀλλὰ τότε πρέπει νὰ ἐξηγηθῇ ὅτι ἐν ἐλλείψει δύο μελῶν τοῦ ἐκκληίου, θέλει ἀναβάλλεσθαι ἡ ἀπόφασις τῶν ὑποθέσεων καὶ ὅτι δὲν δύνανται νὰ γενοῦν δύο ἀντικαταστάσεις κατὰ τὸν προρρηθέντα τρόπον.

Σημειωτέον ὅτι εἰς τὸ πρωτόκλητον οἱ Σύμβουλοι ἐκλέγονται ἀπὸ τὰ μέρη. Διὰ τὸ δὲ νὰ μὴ τοὺς συγχωρηθῇ ἡ αὐτὴ ἐξουσία καὶ εἰς τὸ ἐκκληιον εἰς παρομοίαν καὶ σημαντικωτέραν ἀκόμη περίπτωσιν;

Πρέπει ἄρα νὰ γενῇ δεκτὸν τὸ μέσον τοῦ νὰ προσκαλῇται (ἐν ἐλλείψει ἢ δι' ἄλλο νόμιμον ἐμπόδιον τινος τῶν μελῶν τοῦ ἐκκληίου) εἰς τῶν συνηγόρων τῶν μὴ ἐχόντων συμφέρον, ἢ μὴ λαβόντων μετοχὴν εἰς τὴν ὑπόθεσιν, ὅστις γίνεται δεκτὸς ὡς προστάτης (à patronage) ἐνώπιον τοῦ ἐκκληίου, ὡς γίνεται εἰς τὴν Γαλιαν ἐν ἐλλείψει ἀναπληρωτῶν.

(ΓΕΝΑΤΑΣ) 93. — Παράδοξον φαίνεται ὅτι, ἐνῶ ἀποκλείεται ὁ Σύμβουλος νὰ δικάζῃ, τοῦτέστι νὰ ἔχῃ ψήφον εἰς τὸ Πρωτόκλητον, γίνεται δεκτὸς εἰς τὸ ἐκκληιον διὰ νὰ δικάζῃ δίκην εἰς τὴν ὁποίαν ἦτον ἀνίκανος νὰ ψηφοφορῇ.

Ἀπάντησις :

Διὰ πολλοὺς ἰσχυροὺς λόγους δὲν ἠδύνατο ἡ Κυβέρνησις νὰ ἐκλέξῃ εἰς τὸ ἐκκληιον καὶ σταθεροὺς παρῆδρους.

Ἐγείνε σκέψις, ἐὰν ἀπὸ τὸ Σῶμα ἐκείνο, τὸ ὁποῖον ἐν γένει ἀπεκλείσθη τῆς ψήφου, ἠδύνατο νὰ γενῇ ἐξαίρεσις κατ' εἶδος, καὶ ἀπεφασίσθη ναί. Πλὴν τὸ ἐκκληιον νὰ ἐκλέγῃ διὰ πλειοψηφίας μεταξὺ τῶν συμβούλων τοῦ τόπου, ὅπου ἐδρεύει.

Ὁ Σύμβουλος, ὅστις ἐδρεύει εἰς τὸ ἐκκληιον, δὲν ἐδρεύει, διότι εἶναι εἰς τῶν Συμβούλων, ἀλλὰ μὲ διπλοῦν παρὰσημον, τοῦτέστι διότι καὶ ἐκλέχθη ἀπὸ τὸ ἐκκληιον.

Ποῦ ὑπάρχει τώρα ἡ κατηγορουμένη ἀντίφασις;

Λέγει ὁ παρατηρητής, ὅτι ἔπρεπε νὰ σαφηνισθῇ τὸ ὅτι ἡ ἐκλογὴ δὲν γίνεται ἐπὶ Συμβούλου ὅστις ἔλαβε μέρος εἰς τὴν ἀπόφασιν. Ἀλλὰ τὸ ἄρθρον δὲν λέγει ὅτι ἡ ἐκλογὴ θέλει γίνεσθαι ἐκ τῶν συμβούλων τῆς ἀποφάσεως, ἀλλὰ τοῦ Πρωτοκλήτου ὁ φόβος τοῦ παρατηρητοῦ μὴ γενῇ λάθος, δὲν ἔχει βάσιν διότι καὶ τὰ νήπια ἐδῶ γνωρίζουν ὅτι, ὅστις ἔλαβε μέρος εἰς τὴν πρώτην ἀπόφασιν, δὲν δύναται νὰ λάβῃ μετοχὴν εἰς τὴν ἀναθεώρησίν της.

93. — Διὰ τί τινος εἰς τὸ ἐκκληιον, καὶ τινων εἰς τὸ Ἀνώτατον;

Διότι ἡ Κυβέρνησις ἐστοχάσθη νὰ περιορίσῃ τὴν συνδρομὴν τῶν Συμβούλων

εἰς τὸ ἔκκλητον δι' ἐνὸς καὶ μόνου μέλους θέλουσα νὰ ὑπάρξουν πάντοτε δύο Δικασταὶ εἰς τὸ ἔκκλητον μ' ἓνα πάρεδρον κατὰ περιστάσιν.

Διότι ἐδιορίσθησαν νὰ παρεδρεύουν εἰς τὸ Ἀνώτατον ἄλλης ἀνωτέρας τάξεως ὑποκείμενα, ἐπαρχωρήθη διὰ τὴν μεγαλυτέραν ἐμπιστοσύνην, νὰ παρεδρεύουν καὶ πλείονες εἰς ἔλλειψιν τῶν μελῶν.

Κατηγορεῖται τὸ σχέδιον καθότι δὲν ἐδόθη εἰς τὰ μέρη τὸ δικαίωμα τῆς ἐκλογῆς τῶν κατὰ περιστάσιν παρέδρων διὰ τὸ ἔκκλητον, καὶ τὸ Ἀνώτατον.

Διότι ἡ Κυβέρνησις, ἡ ὁποία ἔχει τὸ δικαίωμα τῆς ἐκλογῆς, τὸ παρεχώρησε διὰ μόνους τοὺς συμβούλους :

1^{ον} διὰ τὰς αὐτὰς αἰτίας, διὰ τὰς ὁποίας δὲν ἔδωκε ψῆφον εἰς τοὺς Συμβούλους.

2^{ον} διὰ τὸ πολύπλοκον τοῦ κανονισμοῦ, καὶ τὰς συγχίσεις, θεωρουμένης ἐν ἐνεργείᾳ τῆς παρούσης καταστάσεως τῶν πραγμάτων.

Κατωτέρω θέλουν σαφηνισθῇ οἱ λόγοι, ἐκτεταμενέστερον, καὶ ἀκριβέστερον.

Διατί, λέγει ὁ παρατηρητής, δὲν διετάχθη νὰ παρεδρεύουν οἱ συνήγοροι, ὡς τοὺς μεταχειρίζεται ἡ Γαλλία, καὶ τὸ Πιεμόντε;

Ἀποκρίνομαι ὅτι, ἐὰν εἶχαμεν ἱκανὸν ἀριθμὸν, ἠθέλαμεν δανεισθῇ τὸ αὐτὸ σύστημα· ἀλλὰ κατὰ δυστυχίαν ὀλίγοι ὑπάρχουν, καὶ κανεὶς δὲν εἶναι ὅστις δὲν ἔχει μετοχὴν εἰς ὅλας τὰς ὑποθέσεις, διὰ τὰς ὁποίας ἡ συμβουλή εἶναι ἀναγκαία.

(Μ. Σ.) 93. — Πῶς ἡμπορεῖ νὰ ὑπάρξῃ πλειοψηφία ὅταν δύο μόνοι δικασταὶ τοῦ ἐκκλητίου μέλλουν νὰ ἐκλέξουν τὸν σύμβουλον; Ὁ ἐξαίρουμένος δὲν ἡμπορεῖ νὰ συνδράμῃ εἰς τὴν ἐκλογὴν τοῦ διαδόχου του, καθότι ἡ πρᾶξις αὕτη ἠθέλεν εἶσθαι ἐναντία εἰς τὰς ἀρχὰς τῆς ἐξαίρέσεως ἐνὸς δικαστοῦ· ὁ λαχνὸς ἦτον τὸ καλύτερον μέσον, ἀλλὰ ὁ Σύμβουλος δικάζων ὡς ἐκκλητος ὀφείλει νὰ ἐκλέγῃται ἀπὸ τὴν ἀμερόληπτον καὶ πεφωτισμένην ψῆφον τῶν Δικαστῶν. Ἀνάγκη νὰ ληφθῇ ἄλλο μέτρον. Π.χ. ὁ Διοικητὴς τοῦ τόπου, ὡς ἀντιπρόσωπος τῆς Κυβερνήσεως ἡμποροῦσεν ἐνούμενος μετὰ τῶν δύο Δικαστῶν νὰ κάμνῃ τὴν προκειμένην ἐκλογὴν.

Προσθήκη (Μ Σ)

Ἄρ. 93 (ὄργαν.) τριῶν μόνων ὄντων τῶν μελῶν τοῦ ἐκκλητίου, ἡ Κυβέρνησις παρχωροῦσα τὸ δίκαιον, τῆς ἐκλογῆς τοῦ κατὰ περιστάσιν Παρέδρου ἐν περιστάσει ἐξαίρεσεως τινος ἐξ αὐτῶν, ἔχει τὴν ἐγγύησιν τῆς καλῆς ἐκλογῆς, τὴν διπλὴν ψῆφον δύο δικαστῶν, διπλὴν ψῆφον ἣτις ἀποφασίζει περὶ τῆς ζωῆς αὐτῆς τῶν πολιτῶν· ἀλλ' ἐν περιπτώσει δύο ἐξαίρεσεων, ἡ ψῆφος τοῦ μόνου μείναντος δικαστοῦ, δὲν ἐγγυᾶται ἀποχωρόντως τὴν κοινωνίαν περὶ τῆς ἐκλογῆς τῶν δύο Παρέδρων ἢ ἀναπληρωτῶν ὥστε ἐκ τῆς μοναδικῆς του ψήφου, νὰ ἐξαρθᾶται ἴσως, ἡ τύχη τῆς ἀμφισβητουμένης ὑποθέσεως, ἐνῶ κατὰ τὸ παραδεχθὲν σύστημα, ἡ ἀπόφασις τῶν ἐκκλητίων

υποθέσεων δὲν ἐνεπιστεύθη εἰς μίαν μόνην ψῆφον, ἀλλ' εἰς τὴν πλειοψηφίαν τουλάχιστον δύο δικαστῶν· ἀνάγκη λοιπὸν διὰ τὸ εἶναι σύστημα συνεπές (conséquent) νὰ μὴ παραχωρήσῃ τὸ δίκαιον τῆς προκειμένης ἐκλογῆς εἰμὴ ἐν περιστάσει ἐξαιρέσεως τινος μόνον δικαστοῦ, νὰ φυλάξῃ δὲ δι' ἐαυτὴν ἡ Κυβέρνησις τὸ ῥηθὲν δίκαιον ἐν περιπτώσει ἐξαιρέσεως τινῶν ἢ ὅλων τῶν ἐκκλήτων Δικαστῶν. Παρομοία χρεῖα δὲν ὑπῆρχεν ἐπὶ τῆς ἐξαιρέσεως τινος ἢ τινῶν ἢ ὅλων τῶν μελῶν τοῦ ἀνωτάτου α'. διότι ἡ ἐκλογὴ τῶν ἀναπληρωσάντων πίπτει εἰς τὰ μέλη σώματος ἀνωτέρας τάξεως. β'. διότι τὰ μέλη τοῦ αὐτοῦ σώματος χαίρουσιν ἤδη τὴν ἐμπιστοσύνην τῆς Κυβερνήσεως. γ'. διότι ἐφύλαξεν εἰς ἐαυτὴν τὴν μετὰξὺ αὐτῶν τῶν ἰδίων ἐκλογὴν, εἰς ἀναπλήρωσιν τῶν ἐξαίρουμένων μελῶν τοῦ ἀνωτάτου.

(ΠΑΛΜΑΣ) *ἀρθ. 111** τοῦ δικαστικοῦ ὀργανισμοῦ (181. 187 τῆς ἐγκληματικῆς διαδικασίας).

Τίποτε δὲν θέλω εἰπεῖ διὰ τὴν σύστασιν, καὶ τὴν σύνθεσιν τοῦ ἐξαιρετικοῦ Δικαστηρίου. Ἀφίνω τὴν τοιαύτην φροντίδα εἰς τὸν Λαφαυέτην, εἰς τὸν ὅποιον διαφέρει τοσοῦτον ἢ τῶν Ἑλλήνων ἐλευθερία, ὥς καὶ εἰς τοὺς ἄλλους φιλελευθέρους τῆς Εὐρώπης, καὶ τῆς Ἀμερικῆς, οἵτινες, κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν των, νομίζουν ὅτι θέλου ἰδεῖ εἰς τὴν Ἑλλάδα μίαν ἀληθῆ δημοκρατίαν μὴ γνωρίζοντες κατὰ βάθος τοῦ τόπου τὴν κατάστασιν, τὴν νῦν ἠθικὴν τῶν Ἑλλήνων, καὶ εἰς ποίας χεῖρας ὑπάρχει παρακατατεθειμένη ἡ διαχείρισις τῶν πολυτιμοτέρων τοῦ ἀνθρώπου πραγμάτων, ἅτινα ὑπάρχουν μᾶλλον ἐξησφαλισμένα εἰς δημοκρατικὸν Κράτος, ἤτοι ἡ ζωὴ, ἡ ἰδιοκτησία, ἡ ἐλευθερία, ἡ τιμὴ, ἐνὶ λόγῳ, ἡ διαχείρισις τῆς τακτικῆς δικαιοσύνης.

Αἱ παρατηρήσεις αὗται δὲν περιέχουν οὐδὲν τραχύ, ὅταν γίνωνται ἀπὸ παλαιῶν καὶ εἰλικρινῆ φίλων τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς δικαιοσύνης.

(ΓΕΝΑΤΑΣ) *ἀρθ. 111* τοῦ Διοργανισμοῦ.

Ἐνταῦθα γίνεται κατηγορία κατὰ τοῦ ἐξαιρετικοῦ Δικαστηρίου. Ἀλλ' οὔτε ὁ Λαφαυέτης, οὔτε οἱ φιλελεύθεροι τῆς Εὐρώπης θέλουν παροργισθῇ· ἐξεύρουν οὔτοι κάλλιστα ὅτι ἐν καὶ τὸ αὐτὸ ἔνδυμα δὲν δύναται ν' ἀρμώξῃ εἰς ἕκαστον ἄνθρωπον.

Ἐξεύρεις Κ' παρατηρητά, τί θέλει ὁ Λαφαυέτης, τί θέλουν τῆς Εὐρώπης οἱ φιλελεύθεροι; Ἀς σὲ τὸ εἶπω ἐγώ :

* 111. Καθίσταται ἐν Ἐξαιρετικὸν Δικαστήριον.

Περὶ τοῦ ἐξαιρετικοῦ Δικαστηρίου

181. Ὅποιαδήποτε καὶ ἂν εἶναι ἡ κατηγορία ἡ παρ' οἰουδήποτε προσαπτομένη εἰς δημόσιον ὑπουργόν, πρέπει νὰ παρουσιάζεται εἰς τὸν Γραμματέα τῆς Κυβερνήσεως, εἰς τοῦ ὁποίου τὸν κλάδον ὑπάγεται ὁ δημόσιος ὑπουργός· ἡ δὲ κατηγορία λαμβάνει δίοδον κατὰ διαταγὴν τῆς Κυβερνήσεως.

187. Ἡ ἀπόφασις τῆς Β' ἐπιτροπῆς εἶναι ὀριστική.

Νὰ βελτιωθῶσι τὰ μέσα τῆς ἡθικῆς, καὶ τῆς γενικῆς οἰκονομίας· καθότι ἄνευ ἡθικῆς, καὶ χωρὶς ὅλοι οἱ πολῖται νὰ ἔχωσιν ἰδιοκτησίαν ἀρκοῦσαν διὰ τὰ πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκαῖα, δὲν ὑπάρχει, οὔτε δύναται νὰ ὑπάρξῃ ἐλευθερία, καὶ ἡ φιλελευθερία καταντᾷ πρόσχημα ὀλίγων ἀτόμων, μεταχειριζομένων τὰ ἐλατήριά της διὰ ν' ἀπα-
τῶσι τὸν ἐπιπόλαιον λαόν, νὰ τοῦ ταράσσουν τὴν ἡσυχίαν, καὶ νὰ ὠφελῶνται μόνον αὐτοί.

Ἡ παρατήρησίς μου δὲν ἔχει τι ὑπὲρ τὸ δέον, θέλω εἰπεῖ καὶ γὰρ, καθότι πηγάζει ἀπὸ αἶσθημα εἰλικρινοῦς ἀφοσιώσεως εἰς τὴν πραγματικὴν ἐλευθερίαν καὶ οὐχὶ πρὸς τὴν ἀπώλειαν· πρὸς τὴν τάξιν, καὶ οὐχὶ πρὸς τὴν σύγχυσιν, καὶ τὴν ἀταξίαν.

(Μ. Σ.) **ἄρθ. 111: 121** — (Ὅργαν.) Εἶναι ἀνάγκη νὰ προσδιορισθῶσι τὰ καθοσιώ-
σεως ἐγκλήματα διὰ ὁδηγίαν καὶ τῶν δικαζόντων καὶ τῶν δικαζομένων.

(ΠΑΛΜΑΣ) **146***. — Κατὰ τὴν πλατυτέραν ἐξήγησιν τὴν γενομένην εἰς τὸ ἄρθ. 216. τῆς πολιτικῆς διαιδικασίας δύναται νὰ χρησιμεύσῃ καὶ εἰς τοῦτο τὸ ἄρθρον κα-
λύτερα ἔκφρασις ἀπὸ τὸ «ἐκτελεῖ» ἥτις φαίνεται ὅτι τὸν ὑποχρεῖ νὰ προσάπτῃ τὸν κατὰδικον εἰς τὴν δύναμιν. . . . Ἡδύνατο νὰ ἔκφρασθῇ «εἶν' ἐπιφορτισμένος νὰ ἐκ-
τελῇ, καὶ νὰ κάμνῃ νὰ ἐκτελοῦν».

(ΓΕΝΑΤΑΣ) **146.** — Καὶ ὁ πλέον κοῦφος Ἕλληγν γνωρίζει ὅτι τὸ ἐκτελεῖ, σημαίνει ἐκτελεῖ μὲ τὰ μέσα του. Ὁ ἀστυνόμος ἐκτελεῖ τὰς διαταγὰς τοῦ δικαστικοῦ κλάδου· ἀλλὰ μήπως ὁ αὐτὸς πράττει; ὡς πρὸς τὴν διατάττουσαν ἀρχὴν πράττει ὁ αὐτός, ὡς πρὸς τὸ πρᾶγμα, ἡ ἐκτελεστικὴ δύναμις, κατὰ προτροπὴν τοῦ ιδίου. Κανεὶς δὲν ἐφαντιάσθη, οὔτε δύναται νὰ φαντασθῇ Ἕλληγν εἰς τὴν Ἑλλάδα ὅτι λέγων ὁ νόμος ὁ Ἀστυνόμος ἐκτελεῖ, σημαίνει ὅτι αὐτὸς θέλει φέρῃ προσωπικῶς τὰς προσκλήσεις εἰς τοὺς ἐναγομένους, καὶ ὅτι ὁ αὐτὸς θέλει γίνεσθαι δῆμος διὰ τὴν ἐκτέλεσιν ἐγκλη-
ματικῆς ἀποφάσεως. Ἴσως ἀλλαχοῦ ἤθελε προξενήσῃ ἀπορίαν· εἰς τὴν Ἑλλάδα δὲν χρειάζεται.

* 146. Ἐκτελεῖ τὰς διαταγὰς τῶν Ἀρχῶν, εἴτε διοικητικῶν, εἴτε δικαστικῶν.

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

(ΠΑΛΜΑΣ) 4. 5. και 36*. — Κ' ενώπιον τοῦ εἰρηνοδίκου δύναται νὰ ἔχῃ χώραν ἐκτεταμένη διαδικασία κατὰ τὸ ἀρθ. 36. Τότε λοιπὸν διατὶ ἐγείνεν ἡ διαφορὰ τῆς ἐκφράσεως μεταξὺ τῶν δύο ἀρθρων 4 καὶ 5. περὶ τὸ ἀναβάλλει.... ;

(ΓΕΝΑΤΑΣ) 4. 5. 36. — Διατὶ, λέγει ὁ παρατηρητής, εἰς μὲν τὸν εἰρηνοδικὴν ἀναβάλλεται μόνον ἡ ἀπόφασις, εἰς δὲ τὸν πρωτόκλητον δικαστὴν ἡ αὐτὴ αἰτία ἀναβάλλει πᾶσαν πρᾶξιν ;

Καθότι εἰς τὰς εἰρηνοδικικὰς ὑποθέσεις ἦτον ἀνάγκη νὰ ληφθῇ μέτρον πρὸς ἀποφυγὴν τῶν καταχρήσεων.

Καθότι ἦτον ἀνάγκη νὰ ληφθῶσιν αἱ ἀποδείξεις, αἵτινες διὰ τῆς ἀναβολῆς ἠδύνατο νὰ ἐλαττωθῶν, ἢ ν' ἀπολεσθῶν.

Καθότι εἰς τὰ τῆς εἰρηνοδικίας ἀντικείμενα ὀφείλεται δραστηριότης, καὶ πᾶν ὅ,τι ἐπιφέρει ἀργοπορίαν, πρέπει νὰ προλαμβάνεται.

Ἰδού τὰ αἷτια τῆς ἀναβολῆς τῆς ἀποφάσεως διὰ τὸν εἰρηνοδικὴν, καὶ πάσης πράξεως διὰ τὸν πρωτόκλητον.

(ΠΑΛΜΑΣ) ἀρθ. 14*. — Μεταξὺ τῶν οὐσιωδεστέρων αἰτιῶν, διὰ τὰς ὁποίας εἶν'

* 4. Ἡ κατὰ τῆς δικαιοδοσίας τοῦ Εἰρηνοδίκου ἐξαίρεσις ἀναβάλλει τὴν ἀπόφασιν.

5. Ἡ κατὰ τῆς δικαιοδοσίας τοῦ πολιτικοῦ ἢ ἐμπορικοῦ δικαστοῦ ἐξαίρεσις ἀναβάλλει τὴν πρόσδον τῆς ἀγωγῆς.

36 Ἀναβάλλεται ἡ διαφιλονέκησις εἴτε ἡ ἀπόφασις, ὡς αἰτίας πρόκειται ν' ἀκουσθῇ νεοπροβληθεὶς μάρτυς, ἢ νὰ γενῇ δοκιμασία, ἢ περαιτέρω διασάφησις τοῦτο δέ, ὅταν ἐγκριθῇ ἀναγκαῖον παρὰ τοῦ δικαστοῦ.

Περὶ τῶν ἐξαίρέσεων κατὰ τῶν δικαστῶν.

* 14. Οὐδεὶς δύναται νὰ εἶναι δικαστής :

1. Ἐὰν κατ' εὐθείαν ὠφελῇται ἀπὸ τὴν ἐκβασιν τῆς ἀγωγῆς.

2. Ἐὰν ἔχῃ ὁμοίαν ἀγωγὴν ὡς ἐνάγων, ἢ ὁμοίαν εὐθύνην ὡς ἐναγόμενος : δηλαδὴ ἐὰν ἔχῃ κριτολογίαν τοῦ αὐτοῦ εἶδους, καὶ ἐκ τῆς ἀποφάσεως δύναται νὰ ὠφελῇθῃ φέρων αὐτὴν εἰς παράδειγμα διὰ νὰ κερδίσῃ ἐπομένως τὴν ἰδίαν του.

3. Ἐὰν ἔχῃ συγγένειαν με τοὺς δικαζομένους, ἥτις κωλύει τὴν εἰς γάμον σύζευξιν. Τὸ αὐτὸ ἐμπόδιον ἐπιφέρει καὶ ἡ περὶ γάμου ὑπόσχεσις ἂν καὶ δὲν ἐμβῆκεν εἰς ἔργον.

4. Ἐὰν ἐκατηγόρησεν ἐνώπιον Δικαστηρίου κἀνέν' ἀπὸ τοὺς δικαζομένους, ἢ ἂν ἐκατηγορήθῃ ἀπὸ τινος ἐξ αὐτῶν.

5. Ἐὰν εἶναι χρεωφειλέτης ἢ θανειστής κἀνενός τῶν δικαζομένων.

6. Ἐὰν ὁ δικαζόμενος εἶναι ἢ ἦτο πρὸ ἐνός ἔτους ὑπηρέτης τοῦ δικάζοντος.

ἐξαιρετέος ὁ δικαστής, καὶ διὰ τὰς ὁποίας ὀφείλει νὰ ἐξαιρηθῇ ἀφ' ἑαυτοῦ εἶναι καίτοι ἂν ἐσυμβούλευσε κανένα τῶν διαφερομένων ἐπὶ τῆς αὐτῆς ὑποθέσεως, ἢ προκειμένης ἐκκλήσεως, ἂν ἔλαβε μετοχὴν εἰς τὴν ἀπόφασιν αὐτῆς πρωτοκλήτως.

Πῶς συνέβη νὰ λησμονηθῇ ἡ τοιαύτη αἰτία τῆς ἐξαιρέσεως εἰς τὴν ἀπαρίθμησην τὴν ἐνδιαλαμβανομένην εἰς τὸ ἄρθ. 14 ;

Τὸ χάσμα τοῦτο ὡς οὐσιῶδες πρέπει ν' ἀναπληρωθῇ, καὶ μάλιστα, διότι ὀρθότατα ἐφαρμόζεται καὶ εἰς τοὺς μάρτυρας, συνηγόρους, ἢ συμβούλους τοῦ μέρους ἐπὶ τῆς προκειμένης ὑποθέσεως. (ἄρθ. 105).

Ἐντεῦθεν γίνεται δῆλον πόσον ἐπωφελὲς ἦθελεν εἶσθαι, ἐὰν κανεὶς τῶν προέδρων ἢ δικαστῶν τῶν παυσάντων δικαστηρίων δὲν εἰσῆγετο εἰς τὸ ἐκκλητον, ὅπου ὑπάγονται αἱ ἐκκλητοὶ αὐτοῦ ἀποφάσεις, ἀλλ' εἰς τὸ ἐκκλητον, ὅπου αὐταὶ δὲν ὑπάγονται· καθότι οἱ παλαιοὶ ἐκκαλέσαντες, οἵτινες εἶχαν δι' ἑαυτοὺς ἐπτά δικαστάς, καὶ νῦν ἔχουσι μόνον τρεῖς, πρaxyματικῶς δὲν ἔχουν εἰμὴ δύο!

(ΓΕΝΑΤΑΣ) 14. — Δὲν ἀνέγνωσεν ὁ παρατηρητὴς τὸν τύπον τοῦ ὅρκου τοῦ Δικαστοῦ. Ἐὰν ὁ Δικαστὴς κατὰ τὸν ὅρκον χρεωστῇ ν' ἀγνοῇ παντελῶς τὴν διαφιλονεικουμένην ὑπόθεσιν, δὲν δύναται νὰ ἐδρεύσῃ ἐπὶ τοῦ βήματος, λαβὼν ἅπαξ εἶδῃσιν μερικῶς. Καὶ ἐὰν τὸν ἐμποδίσῃ ἡ μερικὴ γνώσις τῆς ὑποθέσεως, πολὺ μᾶλλον ἢ ἐπαγγελματικῇ ;

Ἦθελεν εἶσθαι ἀνάγκοστον εἰς ἓνα νόμον, ὅστις ἀπαιτεῖ παρὰ τοῦ Δικαστοῦ τὴν ἀγνοίαν τῆς ὑποθέσεως, νὰ προσθέσῃ εἰς τὰς ἐξαιρέσεις μίαν ἄλλην, διὰ τὴν ὁποίαν ἢ περιστάσις τῆς σημερινῆς νέας ἐκλογῆς τῶν Δικαστῶν, δύναται νὰ δώσῃ ἀφορμὴν, καὶ τῆς ὁποίας ἢ ἔλλειψις ἀναπληροῦνται ἀπὸ τὸν τύπον τοῦ ὅρκου.

(Μ. Σ.) ἄρ. : 14. — Εἶναι ἀληθὲς ὅτι κατὰ τὸν Δικαστικὸν ὅρκον δὲν ἡμπορεῖ ὁ Δικαστὴς νὰ λαμβάνῃ ἐκτὸς τοῦ Δικαστηρίου πληροφορίας περὶ τῆς δικαζομένης ὑποθέσεως πλὴν ὁ ὅρκος ἀποτείνεται εἰς τὴν μέλλουσαν διαγωγὴν τοῦ Δικαστοῦ, καὶ ὅχι εἰς τὰς παρελθούσας πράξεις του· ἂν λοιπὸν καὶ ἡ περὶ τῆς ὁ λόγος ἐξαιρέσις ἐνυπάρχῃ εἰς τὸ πνεῦμα τοῦ νόμου, εἶναι ὅμως ἀναγκαῖον νὰ ἐκφράζεται ῥητῶς ἀπὸ αὐτόν, καθότι qui dicit de uno, de altero negat.

(ΠΑΛΜΑΣ) 21*. — Διὰ ποῖον λόγον φαίνεται ἀνέκκλητος ἢ τοσοῦτον σπουδαία αὕτη

7. Ἐὰν ὁ δικαστὴς ἔχῃ προφανῇ καὶ γεγηρακυῖαν οἰκειότητα κατὰ συνέχειαν μὲ κανένα τῶν διαφερομένων.

8. Ἐὰν ἐμεσολάβησέ ποτε, πρὶν γενῇ δικαστής, διὰ νὰ συμβιβάσῃ τὰ διαφερόμενα μέρη περὶ τῆς δικαζομένης ὑποθέσεως.

* 21. Ἡ ἐκδιδομένη ἀπόφασις περὶ τῆς ἰσχύος, ἢ μὴ, τῆς κατὰ τοῦ δικαστοῦ ἐξαιρέσεως, εἶναι ὀριστική.

ἀπόφασις, καὶ μάλιστα, κατὰ τὰς περὶ τῶν ἀρθ. 18. 50 καὶ 51 τοῦ §. 2. προγεγονείας παρατηρήσεις τίτλῳ διορθώσεως;

(ΓΕΝΑΤΑΣ) 21. — Ἡ ἐξαίρεσις τοῦ Δικαστοῦ ἔχει ν' ἀποφασισθῇ; Ἀπεφασίσθη; Τόσον ἀρκεῖ παραχωρουμένης τῆς ἐκκλήσεως ἐπὶ τῆς ἀποφάσεως περὶ ἐξαίρεσεως τοῦ Δικαστοῦ ἥθελεν εἶσθαι ταυτόν, ὥς νὰ πλάττωνται αἷτια καταχρήσεων, καὶ χρονοτριβῶν.

Ἀφ' ἐτέρου μέρους ποίαν ζημίαν δύναται νὰ ἐπιφέρει, ἡ ἐργασία τοῦ Δικαστοῦ ἐξακολουθοῦντος ὑπόθεσιν, ἐπὶ τῆς ὁποίας ἐξηρῆθη;

Προξενεῖ φόβον τὸ κατὰ τοῦ ἐξαίρεσαντος πάθος; Ἀλλ' ἐπειδὴ διαπλέομεν ὥς τὸ πιθανόν, διατὶ νὰ μὴ πιστεύσωμεν ὅτι ἡ φιλοτιμία του θέλει τὸν παρακινήσει νὰ γενῇ προσεκτικώτερος, διατὶ νὰ μὴ πιστεύσωμεν ὅτι, ἂν καὶ παρωργισμένος, ὀφείλει νὰ συστήλλεται ἀναθεωρητέας οὔσης τῆς πράξεώς του παρ' ἀνωτέρας ἀρχῆς, πρὸς τὴν ὁποίαν ἔχει νὰ βρονοφωνήσῃ ὁ ἐξαίρεσας αὐτόν;

Ἄς ὑποθέσωμεν ὅτι τυφλωμένος ὑπὸ τῆς ὀργῆς ἀδικεῖ κατὰ τί; Εἰς τὸ ν' ἀλλάξῃ τὰ ἔγγραφα; Ἀλλὰ τότε δύναται νὰ ἐγκαλεσθῇ ἐγκληματικῶς. Εἰς τὴν οὐσίαν τῆς ὑποθέσεως; Ἀλλ' ἡ προκατάληψις ἀνακαλύπτεται ἀπὸ τὴν ἀναθεώρησιν τῆς ἀνωτέρας ἀρχῆς.

Ἐὰν ἡ ἀπόφασις τοῦ Δικαστοῦ εἶναι ἀνέγκλητος, δὲν ἀποφασίζει μόνος του, ἀλλ' ὑπάρχουν καὶ δύο σύμβουλοι ἔχοντες ψῆφον.

Δὲν ἠδυνήθη ὁ ἐκθέτης τοῦ σχεδίου νὰ ἐφαρμύσῃ εἰς τὴν Ἑλλάδα, τὴν τόσον ἐκτεταμένην ἀφθονίαν τῶν ἐκκλήσεων δι' ὁποιασδήποτε πράξεις (ὥς εἰς ἄλλα ἔθνη παρατηρῆται, καὶ ὅπου ἴσως εἶναι ἀρκοῦντως δικαιολογημένη) καθότι δὲν ἐνόμισε δίκαιον νὰ ὑποπιεύωνται οἱ πολῖται ὅτι ὁ Δικαστικὸς κλάδος εἶν' ἐμπόριον, ὅπου κατεξοδεύονται οἱ πολῖται, καὶ ὅπου διὰ τῶν ὑπερόγκων θυσιῶν, καὶ τῆς ἀπωλείας τοῦ χρόνου ἐξασθενοῦν, ἐνῶ ἐν ταυτῷ διαιροῦνται ἀντιπολεμούμενοι αἰωνίως.

(ΠΑΛΜΑΣ) 27*. — Ὁ Κλήτωρ ἐνδέχεται βέβαια νὰ μὴν εὕρῃ οὔτε τὸν πολίτην, οὔτ' ἄλλον τινα τῆς οἰκογενείας του, ἀλλὰ μάλιστα καὶ τὴν οἰκίαν, καὶ τὴν θύραν κλεισμένας; Τότε τί ὀφείλει νὰ πράξῃ; ἕτερον χάσμα.

Νὰ παραδώσῃ τὴν κλήσιν εἰς τὸν Ἀστυνόμον ὅστις θέλει φροντίσει νὰ τὴν ἐγχειρίσῃ εἰς τὸν πολίτην, ἢ εἰς τινὰ τῆς οἰκογενείας του, καὶ θέλει ἀναφέρει τὸ ἀποτέλεσμα πρὸς τὸν Δικαστὴν.

(ΓΕΝΑΤΑΣ) 27. — Οἱ Κλήτορες καὶ οἱ Ἀστυνόμοι, ὥς ἀλλαχοῦ λέγει ὁ παρατηρη-

* 27. Ἡ κλήσις ἐκτελεῖται ἢ παραδιδόμενη εἰς χεῖρας τοῦ ἰδίου καλουμένου, ἢ ἀφιεμένη εἰς τὴν οἰκογένειαν αὐτοῦ.

τῆς, δὲν ἐκπληροῦν τὰ χρῆμα τῶν ἀκριβῶς δι' ἄγνοιαν τῶν καθηκόντων αὐτῶν. Ἀλλ' ἐὰν διαταχθῇ ὁ κλήτωρ, ὡς ἐπιθυμεῖ ὁ παραιτηθεὶς, ὥστε μὴ εὐρίσκομένου τοῦ ἐναγομένου νὰ παραδίδῃ τὸ ἔνταλμα εἰς τὸν Ἀστυνομὸν τοῦ τόπου, διὰ τὰ τὸ ἐνεργῇ, τότε ὁ κλήτωρ θέλει εὐρῇ ἀφορμὴν νὰ προφασίζεσθαι ὅτι δὲν εὐρίσκει τὸν ἐναγόμενον, διὰ τὸ ἀποφύγει τὸ βάρος τοῦ νὰ ἐπανερχεῖται δις καὶ τρις εἰς τὴν κατοικίαν τοῦ ἐναγομένου.

(ΠΑΛΜΑΣ) 41*. — Νὰ πέμπῃ ὁ δικαστὴς ἀντίγραφον τῆς ἀποφάσεως εἰς τὸν ἐνάγοντα διὰ τὰ πληρῶσθαι τὰ δικαστικὰ δικαιώματα, καὶ νὰ τὰ ἐπαναλαμβάνῃ, εἰ δέον, ἀπὸ τὸν ἐναγόμενον, ἔχει καλῶς, ἀλλὰ διατὶ νὰ τὴν πέμπῃ καὶ εἰς τὸν ἐναγόμενον μὴ ἀπόντα;

(ΓΕΝΑΤΑΣ) 41. — Τὸ ἀντίγραφον δίδεται καὶ εἰς τὸν ἐναγόμενον ὅχι διὰ τὰ μάθῃ τί χρεωστῇ εἰς τὸ Δικαστικὸν ταμεῖον, ἀλλὰ διὰ τὰ γνωρίσῃ ὅποιαν ἔκβασιν ἔλαβεν ἡ δίκη καὶ νὰ γενῇ προσεκτικὸς εἰς τὸ ν' ἀσφαλίσῃ τὰ δικαιώματά του ἐγγράφως.

(ΠΑΛΜΑΣ) 42*. — Τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ εἶναι καλὸν διὰ τὸν χριστιανόν, καὶ τὸν χριστιανὸν ὅστις ἀπολύτως δὲν εἶναι τυφλός, ἢ μονόχειρ. Ἀλλ' ὁ Ἑβραῖος, ὁ Τοῦρκος, εἴτε χριστολογούμενος, εἴτε δοκιμαστής, εἴτε μάρτυς δὲν θέλουν τὸ κάμει, καθὼς οὔτε ὁ μὴ ἔχων χεῖρας, ἢ ὁ βλαμμένος τὴν δεξιάν χεῖρα. Πρέπει ἄρα νὰ προστεθῇ:

«μὴ θέλοντες, ἢ μὴ δυναμένου νὰ κάμῃ τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ, ἀρκεῖ ἡ μνηεὶα τὴν ὅποιαν ὁ Γραμματεὺς θέλει κάμει.

(ΓΕΝΑΤΑΣ) 42. — Μέχρι τοῦ νῦν οὔτε Ἑβραῖοι οὔτε Τοῦρκοι ὑπάρχουν εἰς τὴν Ἑλλάδα. Ὅταν φθάσῃ ἡ τοιαύτη πραγματεία, τότε θέλουν διαταχθῇ τὰ εἰκότα.

Ὁ παραιτηθεὶς γνωρίζει τὸ δύσκολον τοῦ τρόπου, δι' οὗ ὀφείλει τὸν ὄρκον ὁ Ἑβραῖος, καὶ πόσαι φιλονεικίαι ἐγίναν, καὶ πόσοι συγγραφεῖς ἐνησχολήθησαν περὶ τούτου, καὶ πόσους τρόπους μετεχειρίσθησαν οἱ Ἑβραῖοι διὰ τῆς θρησκευτικῆς ἐταιρείας τῶν, διὰ τὸ ἀπατήσουν τὸν χριστιανικὸν κόσμον εἰς τὸν περὶ ὄρκου τύπον.

Περὶ πλέον εἶναι ζωηρὰ εἰσέτι ἡ αἰσθησις τῶν δεινῶν, τὰ ὅποια ὑπέφερον ἡ Ἑλλὰς ἔνεκα τῆς συνδρομῆς καὶ τῶν Ἑβραίων εἰς τὸν παρελθόντα χρόνον. Αἱ πληγαὶ εἶναι ἀνοικταί. Ἀνάγκοστον ἐθεωρήθη ἄνευ ἀνάγκης ν' ἀναμνηθοῦν ἀνυπαρκτὰ ὄντα.

* 41. Ὁ εἰρηνοδίκης χρεωστῇ ἀμέσως μετὰ τὴν δημοσίευσιν ὁποιασδήποτε ἀποφάσεώς του νὰ διευθύνῃ ἀντίγραφον τῆς ἀποφάσεως αὐτῆς εἰς τὰ διαφερόμενα μέρη· ὁ κλήτωρ δὲ χρεωστῇ εἰς τὴν πρᾶξιν τῆς γνωστοποιήσεως νὰ ἐξηγῇ καθαρὰ καὶ τὴν ὥραν αὐτὴν τῆς παραδόσεως.

* 42. Οἱ μάρτυρες ὑπογράφουν τὸ περιεχόμενον τῆς ἐκθέσεώς των, καὶ μὴν ἐξεύροντες νὰ γράφουν, κάμουν τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ.

Διὰ τὸν ἄχειρα, ἢ τυφλόν, ἐπειδὴ ὁ νόμος ἐδέχθη τὸ γένος τοῦ ἐμποδίου, ὅλα τὰ εἶδη ὑπάγονται εἰς αὐτόν.

Ἡ ἀνικανότης εἶναι τὸ γένος· ἡ ἄγνοια τοῦ γράφειν εἶναι εἶδος τοῦ γένους τῆς ἀνικανότητος· εἰς τὸ γένος συμπεριλαμβάνονται ὅλα τὰ εἶδη.

Καὶ καὶ ἄλλον ἀκριβέστερον τρόπον.

Ἡ ἀνικανότης τοῦ γράφειν, εἶναι ἀποτέλεσμα μιᾶς αἰτίας; Ἐὰν πολλαὶ αἰτίαι γεννοῦν τὸ αὐτὸ ἀποτέλεσμα, διὰ τὴν ἢ ἀνικανότης τοῦ γράφειν εἶναι τὸ κύριον ἀντικείμενον, ὑπάγονται εἰς τὸ ἄρθρον ὅλαι αἱ αἰτίαι, ἐκ τῶν ὁποίων πηγάζει ἡ ἀνικανότης.

Προσθήκη (Μ. Σ.)

αρ: 42.—Ἡ ἀνικανότης ὡς γένος ἤθελεν ἐμπεριέχει ὅλα τὰ εἶδη, ἐὰν τὸ ἄρθρον ἀντὶ τῆς λέξεως μὴν ἠξεύροντες μετεχειρίζετο τὸ μὴ δυνάμενοι. Μόλον τοῦτο ὁ μάρτυς στερούμενος τῶν χειρῶν, καίτοι εἰδὼς γράμματα, πῶς δύναται νὰ σημειώσῃ τὸν σταυρὸν ὑπὸ τὴν ἐκθεσιν τῆς μαρτυρίας του; Ἀνάγκη νὰ κανονισθῇ περὶ τούτου.

(ΠΑΛΜΑΣ) **46***.—Ἐνδέχεται ν' ἀπατώμαι, πλὴν δὲν ὑπάρχει νόμος προσδιορίζων εἰς ποίαν ἡλικίαν ὁ ἀνὴρ ἢ ἡ γυνὴ δύναται ν' ἀρχίσουν νὰ ὀνομάζωνται γέροντες. Ὁ μὲν τῶν δικαστῶν θέλει τοὺς εἰπεῖ τοιούτους εἰς τὰ 50 ἔτη, ὁ δὲ εἰς τὰ 60. Ἄρα τοῦτο πρέπει νὰ ἐξηγηθῇ διὰ τὴν ὁμοιόμορφον ἐφαρμογὴν τῆς ἐκ τοῦ ἄρθρ. 46 ὠφελείας.

50-51 (18). Ἡ διάταξις τῶν τριῶν τούτων ἄρθρων ἀφ' ἑνὸς μέρους ἀντιβαίνει εἰς τὰς ἀρχὰς τοῦ δικαίου. Εἰς τὸ πραττόμενον ἐπὶ ἐκκλήσεως παρὰ τῶν ἀνωτέρων δικαστηρίων, τῶν συγκατεμένων ἀπὸ πρόσωπα μεγαλυτέρας ἐμπιστοσύνης· ἀφ' ἑτέρου δὲ δύναται νὰ προξενήσῃ μεγάλη ἀτοπία ὡς πρὸς τὰ συμφέροντα τῶν μερῶν, καὶ τὴν δικαιοσύνην, καὶ περιπλέον ἐγκλήματα.

1ον Ἀντιβαίνει εἰς τὰς ἀρχὰς τοῦ δικαίου

Ὅταν ἐκκαλῇ τις, εἶναι ταυτόν, ὡς νὰ λέγῃ πρὸς τὸν δικαστὴν «Σὺ μ' ἐδίκασες

* 46. Εἰς τὰς ὑποθέσεις τὰς ἀναγομένας εἰς τὸν εἰρηνοδίκην δὲν συγχωροῦνται οἱ συνήγοροι, οὔτε οἱ ἐπίτροποι· οἱ ἐπίτροποι συγχωροῦνται εἰς τὰς γυναῖκας, εἰς τοὺς γέροντας, καὶ εἰς τοὺς ἐν ὑπουργήμασι.

50. Εἶναι ὑπόχρεως ὁ ἐκκαλὼν νὰ παρουσιάσῃ ἐντὸς τριῶν ἡμερῶν πρὸς τὸν αὐτὸν δικαστὴν, ὅστις ἐξέδωκε τὴν ἀπόφασιν, ἀναφορὰν περιέχουσαν τὰ αἷτια τῆς ἐφέσεως Ἡ ἀναφορὰ γνωστοποιεῖται πρὸς τὸν ἀντιδίκον. Ἄν οὗτος κάμῃ ἀπολογίαν, γνωστοποιεῖται πρὸς τὸν ἐκκαλοῦντα, ὅστις ἐντὸς τριῶν ἡμερῶν ὀφείλει νὰ κάμῃ τὴν ἀνακεφαλαίωσίν του· ὁ δ' ἐκαλούμενος παραλαμβάνει ταύτην δι' ἐγγράφου παραλαβῆς, κάμνει τὴν ἀνταπολογίαν ἐντὸς τριῶν ἄλλων ἡμερῶν, καὶ ἐγχειρίζει ἀμφοτέρας πρὸς τὸν δικαστὴν.

51. Ὁ δικαστὴς παραλαβὼν τὰς ἀνακεφαλαιώσεις πέμπει τὴν δικογραφίαν εἰς φάκελλον πρὸς τὸν ἐκκλητὸν δικαστὴν, καὶ οὗτος, ἀφοῦ τὴν λάβῃ, ἐξετάζει καὶ κρίνει.

κακῶς ἢ δι' ἀμάθειαν, ἢ ἀπὸ κακίαν». Ὅσον ἀμαθὴς εἶναι ὁ δικαστής, τόσον εὐκολώτερον πειράζεται, καὶ συλλαμβάνει τὴν ὀρεξιν τοῦ νὰ μὴ μεταρρυθμιθῇ ἢ ἀποφασίς του. Ἐὰν τοῦτο δὲν συμβῇ καθ' ὅλας τὰς περιπτώσεις, δύναται τοῦλάχιστον νὰ συμβῇ κάποτε. Ἴδου ὁ λόγος διὰ τὸν ὅποιον ὁ τοιοῦτος δικαστής θεωρεῖται ὑποπτος, καὶ δὲν θέλει κανεὶς ὥστε αὐτὸς νὰ ἐπεμβῇ εἰς τὴν αὐτὴν ὑπόθεσιν μετὰ τὴν ἐκκλήσιν. Διατὶ λοιπὸν τ' ἄρθ. 18 καὶ 50 ἔλαβαν ἀποχὴν ἀπὸ τοιαύτας ἀρχάς;

2ον τὸ πραττόμενον παρὰ τῶν ἀνωτέρων Δικαστηρίων

Οὔτε εἰς τὰ Πρωτόκλητα, οὔτε εἰς τὰ ἐκκλήτα, οὔτε εἰς τὰ ἐμπορικὰ Δικαστήρια, ἐδόθησαν παραληπτὰ καὶ ἀποστολεῖς διὰ νὰ παραλαμβάνουν καὶ πέμπουν πρὸς τὸ μέλλον νὰ δικάζῃ τὰς ἐκκλήτους ἀποφάσεις τῶν Δικαστηρίων τὰ ἐγγραφα καὶ τὰ πρὸς ὑπεράσπισιν μέσα τῶν μερῶν, ἀλλ' ἢ τοιαύτη ἀποστολὴ ἢ παρουσίαις ἀφέθη εἰς τὴν φροντίδα τῶν διαφερομένων, μολοντί πρόκειται περὶ δικαστῶν μεγαλυτέρας ἐμπιστοσύνης. Διατὶ λοιπὸν νὰ παρεισχυθῇ κανὼν διάφορος ἐπὶ τῶν ἐκκλήτων ἀποφάσεων τῶν εἰρηνοδικῶν; Τούτων αἱ ἐπανορθωτικαὶ ἀποφάσεις δὲν εἶναι ἀσήμαντοι, ὡς ἤδη ἐρρέθη, ὡς κ' ἐκ τῶν πολιτικῶν π.χ. αἱ περὶ μισθοῦ δύνανται ν' ἀναθῶσιν εἰς μεγάλην ποσότητα! ἔκτος τούτων τὸ πλῆθος τοῦ λαοῦ χρυσολογεῖται περὶ σμικρῶν ποσοτήτων, αἷτινες δι' ἑαυτὸν εἶναι περισσότερον παρ' αἱ μεγάλαι ποσότητες διὰ τὸν ἐλάχιστον ἀριθμὸν τῶν πλουσίων! κατὰ δικαιοσύνην, ἢ κάθε μέτρον πρέπει νὰ εἶναι ἴσον δι' ὅλους, ἢ ἡ πλάστιγγη πρέπει νὰ κλίνη ὑπὲρ τῶν πρῶτων. Ἐὰν ἀντίπεγ τις ὅτι τοιοῦτον μέτρον ἔγεινε δεκτὸν πρὸς εὐκολίαν τῶν διαφερομένων, πτωχῶν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, καὶ πρὸς ἀποφυγὴν τῶν ἐξόδων καὶ ταξειδίων των, ἀποκρίνομαι ὅτι ἡδύνατο νὰ λάβῃ χώραν κ' ἐνώπιον τῶν ἄλλων δικαστηρίων, καὶ ὅτι τέλος ἡμπορεῖ νὰ εἶναι δυνατόν, ἀλλ' ὅχι ἄφευκτον μέτρον τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος.

3ον Ἄτοπα μεγάλα, κ' ἐγκλήματα ἀκόμη

δύνανται νὰ προσενηθῶσιν ἀπὸ τὸ μέτρον τοῦτο.

Ἐὰν ὁ εἰρηνοδίκης εἴτε διὰ φιλαυτίαν πειραχθεὶς, εἴτε ἐκ ματαιότητος, εἴτε ἐκ μεροληψίας. Ἐὰν ὁ γραμματεὺς αὐτοῦ εἴτε μὲ χρήματα διαφθαρείς, εἴτε δωροδοκηθεὶς ἀπὸ τὸν ἀντιφερόμενον, ἀφοῦ ἀπαξ, διὰ τῶν ἐκτεθέντων παρὰ τοῦ ἐκκαλέσαντος μέσων φοδηθῶσι εὐλόγως τὴν διόρθωσιν τῆς ἐκκλήτου ἀποφάσεως, ἐὰν, λέγω, ἀλλάξουν τὰ ἐγγραφα τοῦ ἐκκαλέσαντος, νοθεύοντες, εἰ χρεῖα, τὰς ὑπογραφὰς τῶν ἐγγράφων αὐτῶν, ποίαν ἀσφάλειαν ἔχει ὁ ἐκκαλέσας διὰ νὰ τὸ γνωρίσῃ πρὶν τῆς ἐκδόσεως τῆς ἀποφάσεως τοῦ ἐκκλήτου, καὶ μετὰ ταῦτα ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ;

Κατὰ τὸ ἄρθ. 51: Ὁ πρωτόκλητος ἀφοῦ τὰ λάβῃ ἐξετάζει καὶ κρίνει. Κρίνει ἐπὶ τῶν ἐγγράφων τὰ ὅποια λαμβάνει, καὶ τὰ ὅποια τοῦ παραπέμπονται ἀπὸ τὸν

εἰρηνοδίκην, καὶ δύνανται νὰ δικάσῃ, χωρὶς ν' ἀκούσῃ τὰ μέρη, καὶ μάλιστα τὸν ἐκκαλέσαντα, οὔτε νὰ τοὺς ἀναγνώσῃ τὰ ὅποια ἔλαθεν ἔγγραφα, κ' ἐπὶ τῶν ὁποίων ὀφείλει, καὶ μέλλει νὰ δικάσῃ, πράγμα τὸ ὅποιον ἤθελε χρησιμεύσει τοῦλάχιστον ὡς ἀσφάλεια ἐναντίον εἰς τὴν εἰρημένην κατάχρησιν τῆς ἐμπιστοσύνης.

Ἡ ἀντίρρησης ὅτι δὲν πρέπει νὰ συμπεραίνεται τοιοῦτον ἔγκλημα εἰς τοιοῦτους ὑπουργούς, εἶναι λόγος ἐν γένει ἀνυποστήρικτος, καὶ ἀντιβαίνει ὄχι μόνον εἰς τὴν πολιτικὴν διαδικασίαν, ἣτις ἀπαιτεῖ πάντοτε δύο μάρτυρας εἰς τὰς δικαστικὰς πράξεις, εὐνομούμενα ὡς πρὸς τὸν δικαστικὸν κλάδον ἀρκεῖ ἡ ὑπογραφή τοῦ δικαστοῦ, καὶ τοῦ γραμματέως, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰς διατάξεις τοῦ περὶ ἐξαιρετικοῦ δικαστηρίου κεφαλαίου. Προσέτι ὅσον εὐκολώτερον δύνανται νὰ γενῇ ἡ τοιαύτη κατάχρησις, τόσον εὐρυχωροτέρα γίνεται ἡ πρὸς αὐτὴν ἐδὼς, ἀνευ φόβου ἀνακαλύψεως. Ἡ οὐσία δὲ πάσης νομοθεσίας εἶναι νὰ μὴ μένῃ τοιαύτη ἐδὼς, καὶ νὰ προλαμβάνωνται τὰ ἐγκλήματα, ἀντὶ νὰ τιμωρῶνται πεπραγμένα ἤδη: «Νομίζω ἐπομένως ὅτι πρέπει: ἢ ἀπλῶς νὰ προσδιορισθῇ εἰς τὸν ἐκκαλοῦντα προθεσμία τις, ἐντὸς τῆς ὁποίας νὰ παρυσιάξῃ τὰ ἔγγραφα του, καὶ τὰ μέσα τῆς ὑπερασπίσεως αὐτοῦ ἐνώπιον τοῦ πρωτοκλήτου ὑπὸ τὴν ποινὴν τοῦ νὰ ἐκπίπτῃ τῆς ἐκκλήσεως ἢ δημοσιουμένης τῆς διατάξεως τῶν ἀρθ. 50 καὶ 18 μόνον δυνατῆς, καὶ ὄχι ὑποχρεωτικῆς διὰ τὰ μέρη, ἂν θέλουν δηλ. νὰ παρουσιάσωσιν εἰς τὸ Πρωτόκλητον τὰ ἔγγραφα καὶ τὰ μέσα τῆς ὑπερασπίσεως των, νὰ διορισθῇ ὅτι, παραπεμπομένης τῆς δικογραφίας παρὰ τοῦ εἰρηνοδίκου, ὁ πρωτόκλητος θέλει προσδιορίζει εἰς τὰ μέρη τὴν δικάσιμον ἡμέραν, διὰ νὰ τοὺς ἀναγινώσκῃ τὰ ληφθέντα ἔγγραφα».

(ΓΕΝΑΤΑΣ) 46¹ — «Ἄλλο εἶναι νὰ ἐνασχοληθῇ περαιτέρω ὁ Δικαστὴς εἰς τὴν οὐσίαν τῆς ὑποθέσεως, ἀφοῦ ἤδη ἀπεφάσισε, καὶ ἄλλο νὰ γενῇ ὄργανον τῆς ἀποστολῆς τῶν παραπόνων, καὶ τῶν ἐναντιώσεων τῶν μερῶν κατὰ τῆς ἀποφάσεώς του.

Ἡ οὐσία τῆς εἰρηνοδικείας ἐπηγορεύθη ἀπὸ τὴν ὠφέλειαν, τὴν πηγάζουσαν ἐκ τῆς ἀπαλλαγῆς τοῦ γεωργοῦ, ἀπὸ τοῦ ν' ἀπέρχεται μακρὰν τῆς κατοικίας του, διὰ νὰ εὐρῇ δικαιοσύνην διὰ ποσότητα, ἣτις ἤθελε δαπανηθῇ μὲ τὴν ἀπώλειαν τοῦ χρόνου, ἐὰν ἤθελε διαταχθῇ μακρὰν ἢ ἀνήκουσα ἀρχή, καὶ μὲ τὰ ἔξοδα, τὰ ὅποια ἤθελαν συμπέσει ἂν διὰ μετρίαν ὑπόθεσιν ὧφευε νὰ μεταβαίνῃ ὁ ἐνάγων ἀπὸ τόπον εἰς τόπον.

Δὲν εἶναι ὁ βαθμὸς τῆς ἐμπιστοσύνης τὴν ὁποίαν χαίρει ὁ εἰρηνοδίκης καὶ ὄχι ὁ Πρωτόκλητος Δικαστής, ἡ πηγὴ, ἐκ τῆς ὁποίας πηγάζει ἡ μεταξὺ τοῦ εἰρηνοδίκου

¹ Παρ' ὅλον ὅτι εἰς τὰς ἀπαντήσεις τοῦ Γενατᾶ εὐρίσκεται εἰς τὸ περιθώριον ὁ ἀριθμὸς τοῦ ἀρθροῦ 46, ὅμως, ὅπως φαίνεται, ὁ Γενατᾶς ἀπαντᾷ εἰς τὰ ἀρθρα 50-51, τὸ δὲ ἀρθρον 46 μένει ἀναπάντητον.

καὶ τοῦ Πρωτοκλήτου διαφορὰ ὡς πρὸς τὸ ἔκκλητον, ἀλλ' ἡ ἀληθινὴ πηγὴ τῆς διαφορᾶς εἶναι ἡ εὐκολία τοῦ γεωργοῦ εἰς τὸ νὰ ἐνεργῇ τὰς ὁποίας ὄφειλε ἐνώπιον τοῦ ἔκκλητου πράξεις εἰς τὸ αὐτὸ εἰρηνοδικεῖον, ὥστε νὰ μὴ βιάζεται νὰ ἐξοδεύῃ καὶ καιρὸν καὶ ἐξοδα μεταβαίνων ἀπὸ τόπον εἰς τόπον.

Ἐὰν εἴπῃ τις ὅτι ἐμποδίζονται τὰ μέρη νὰ προσφέρωσι νέας ἀποδείξεις εἰς τὸ ἔκκλητον, ἀποκρίνομαι ὅτι δὲν εἶναι εἰς τὸ ἔκκλητον δεκταὶ νέαι ἀποδείξεις, εἰμὶ μόνον, ὅταν τὸ γνωρίσῃ τὸ Δικαστήριον.

Δὲν ἐδόθη ἡ ἄδεια εἰς τὰ μέρη νὰ τὸ πράττουν κατὰ δίκαιον, πρὸς ἀποφυγὴν τῆς καταχρήσεως.

Ἐδόθη τὸ βάρος εἰς τὸ πρωτόκλητον ὡς ἔκκλητον νὰ τὰς ζητῇ ὅταν ἀναγκαιοῦν.

Ἐπειδὴ, λέγει ὁ παρατηρητής, τὸ ἔκκλητον παραλαμβάνον τὰ ἔγγραφα δύναται ἄνευ ἀκροάσεως τῶν ἀντιφερομένων ν' ἀποφασίσῃ, εἶναι πιθανὸν ὁ εἰρηνοδίκης, ὅστις στέλλει τὰ ἔγγραφα, ἢ νὰ τ' ἀλλάξῃ ἢ νὰ πλαστογράψῃ τὰς ὑπογραφάς, ποῖα ἢ ἀσφάλεια διὰ τὸν ἐκκαλοῦντα;

Ἀπαντῶ ὅτι, καὶ ἂν ἡδύνατο τοῦτο νὰ συμβῇ δι' ἐνεργείας τριῶν ἀτόμων, τοῦ ἐκκαλοῦντος, τοῦ δικαστοῦ, καὶ τοῦ γραμματέως, καὶ νὰ μείνῃ μυστικὸν (εἰς τὴν Ἑλλάδα;) ποῖος ἐμπόδισε τὸν ἐκκαλοῦντα ἢ τὸν ἐκκαλούμενον νὰ παρουσιασθῶσι προσωπικῶς εἰς τὸ Δικαστήριον;

Ἐξεύρει ὅτι δυνάμει τοῦ ἀρθροῦ 52 ὁ δικαστής, ἐὰν τὸν χρειασθῶσι διασαφήσεις, δύναται νὰ τὰς ζητήσῃ καὶ νὰ τὰς λάβῃ.

Ὅποῖος φόβος! καὶ ποῖος εἶναι ὁ ἐγκαλῶν, ὅστις δὲν ζητεῖ τὸν δικαστὴν του; Διὰ 3 γρόσια εἶδα ἀναφοράν, καὶ τὸν ἀναφερόμενον ἐλθόντα εἰς Ναύπλιον ἀπὸ Τριπολιτσᾶν. Διὰ τὰ θεραπευθῇ ἡ ἀσθένεια αὕτη, τὴν ὁποίαν ὁποιαδήποτε διαφορὰ προξενεῖ εἰς τοὺς διαφερομένους νὰ τρέχωσιν ἔνθεν κακεῖθεν, καὶ εἰς ἀνηκούσας ἀρχάς, καὶ νὰ ἐμποδίζονται ἀπὸ τὸ ἐργόχειρόν των, ἔγινεν αὕτη ἡ θεραπεία, ἡ ὁποία τοὺς ὑποχρεοῖ νὰ κλείσωσιν τὴν προκάταρξιν τῆς ἔκκλητου εἰς τὸ Εἰρηνοδικεῖον ἐὰν δὲ καὶ μολονότι ἐξεθύμωσαν, θέλουν νὰ παρουσιασθῶσιν, ἔχουν τὸ ἐλεύθερον, καὶ κανεὶς δὲν τοὺς ἐμποδίζει.

(Μ. Σ.) ἀρ. 46.—Εἶναι ἀνάγκη νὰ προληφθοῦν αἱ καταχρήσεις, προσδιοριζομένης τῆς ἡλικίας ἕως τῶν ἐβδομήκοντα ἐτῶν. Εἶναι καλὸν διὰ τὴν εὐκολίαν τῶν κοινοτήτων, τῶν χωρίων, νὰ συγχωρῶνται καὶ διὰ τὰς εἰρηνοδικεῖας οἱ ἐπίτροποι ἀλλὰ νὰ μὴ τοῖς συγχωρῆται νὰ ἐπιφορτίζωνται πλέον τῶν δύο ὑποθέσεων.

(ΠΑΛΜΑΣ) 85*.—Διὰ τὴν νὰ λαμβάνῃ χώραν ἐγκληματικὴ δίκη διὰ ψεύδος ῥήθην μὲ

* 85. Ὅταν ἡ ἄρνησις γίνεται ἀπὸ τὸν ἴδιον ἀρνούμενον τὴν ὑπογραφὴν του, τότε ἡ ἄρνησις

μόνον τὸν σκοπὸν τοῦ νὰ παρεκτανηθῇ ἡ ὑπόθεσις, καὶ νὰ βραδύνῃ ἡ καταδίκη, ὥστε τοιουτοτρόπως ὁ ψευδόμενος νὰ ἐπιτυχάνῃ τοῦ σκοποῦ του, ἐνῶ δι' ἀποδείξεων καὶ δοκιμασίας ἐπὶ πολιτικῶν ὑποθέσεων, ἤθελε τελειώνει κάλλιον ἡ ὑπόθεσις χωρὶς τοσαύτας ἀργοπορίας;

(ΓΕΝΑΤΑΣ) 85.—Καθότι ἀποβλέποντες τοῦ ἀντικειμένου ἢ τὴν ἀλήθειαν, ἢ τὴν πλαστογραφίαν, δὲν ἠδύνατο νὰ παραχωρηθῇ ἡ ἐξέτασις εἰς πολιτικὸν δικαστήριον.

Καθότι δὲν περιορίζεται ἡ ὑπόθεσις μεταξὺ τῶν ἀντιφερομένων, ἀλλ' ἀνησυχεῖ καὶ τὸ δημόσιον, ἐκ τῆς ὁποίας ἀνησυχίας πηγάζει τὸ δικαίωμα τοῦ νὰ λαμβάνῃ μετοχήν.

Καθότι ἐὰν παρεχωρήτο εἰς τὸ πολιτικὸν ἡ ἐξέτασις, καὶ μετὰ ταῦτα ἐλάμβανε τὸ δικαίωμα ὁ ἐγκαλῶν πολίτης, νὰ ἐγκαλῇ καὶ ἐγκληματικῶς, ὡς ἀλλαχοῦ εἶναι συγχωρημένον εἰς ὅποιανδήποτε κατάστασιν τῆς δίκης, ἤθελεν προκύπτει καὶ μάταιαι δαπάναι, καὶ χρονοτριβὴ εἰς τὸ πολιτικόν.

Καθότι ἤθελε συμβαίνει σύγκρουσις μεταξὺ τῶν δύο Δικαστηρίων τοῦ τε πολιτικοῦ καὶ τοῦ ἐγκληματικοῦ, τοῦ μὲν ἀναγνωρίζοντος τὸ ἔγγραφον ὡς γνήσιον, τοῦ δέ, ὡς πλαστὸν ἢ διὰ τὸ ἀποφύγωμεν τὴν σύγκρουσιν τοῦ νὰ ἐπιτραπῇ εἰς τὸ ἐγκληματικόν, ἂν ζητηθῇ δεύτερον, νὰ παραδέχεται τὰς πράξεις τοῦ πρώτου, ὡς ἰδικίας του.

Καθότι δὲν ἔγινε δεκτὸν νὰ διαταχθῇ ὁ δημόσιος ἐγκαλῶν νὰ λαμβάνῃ μετοχήν μόνον ὅταν συνδιαλλάττωνται τὰ μέρη.

Καθότι δύναται νὰ συμβῇ συνδιαλλαγὴ ἄνευ ἐγγράφου, καὶ μυστικῶς.

Καθότι δὲν ἀρμόζει εἰς τὴν Ἑλλάδα νὰ τιμωρῇται πολιτικῶς ὁ ἐγκαλῶν συκοφάντης μὲ πρόστιμον, καὶ ἂν νικήσῃ νὰ μὲν ἀτιμώρητος ὁ παρουσιάσας τὸ πλαστὸν ἔγγραφον, ὑποφέρον μόνον τὴν κατάργησιν αὐτοῦ τοῦ ἐγγράφου.

Καθότι τέλος ἡ πλαστογραφία εἶν' ἐγκλημα, τὸ ὅποῖον ὁ νόμος ὀφείλει νὰ καταδικῶν ὅλας δυνάμεις, καὶ μάλιστα ὅπου τὸ ἐμπόριον ἀπαιτεῖ τὴν πρὸς ἀλλήλους ἐμπιστοσύνην.

Ἀλλὰ μολονότι ἡ αἰτία τῆς παρατηρήσεως περιορίζεται εἰς μόνην τὴν βραδύτητα τῆς ἀποπερατώσεως, ὡς λέγει ὁ παρατηρητής, νομίζω χρέος μου νὰ δικαιολογήσω τὸν περὶ οὗ ὁ λόγος κανονισμόν, καὶ διὰ τὰ προλάβω ἄλλον παρατηρητήν, καὶ διὰ τὰ μ' εὐκολυνθῇ ἡ ἀπάντησις περὶ τῆς ἐλεγχομένης βραδύτητος:

Προσθέτω δύο ἀρχάς:

1. Τὰ δημόσια ἔγγραφα, ἐπίσημα ὄντα, φέρουσιν ἀπόδειξιν ἐντελῇ.

Νόμ. 2. *de fide instrument*

ἐκλαμβάνεται ὡς ἐγκάλαισις πλαστογραφίας. Τὸ Δικαστήριον ὡς πολιτικὸν παύει τὰς ἐργασίας του, καὶ παρατέμπει τὴν ἐγκάλαισιν εἰς τὸ Ἐγκληματικόν.

Νόμ. 10. καὶ τελευτ. *de probationibus*

2. Τὰ ιδιωτικὰ ἔγγραφα φέρουσιν ἀπόδειξιν κατὰ τοῦ γράψαντος, ἂν ὁ γράψας ἀποδεικνύεται.

Νόμ. 25. § ult. *de probat*

Κατὰ συνέπειαν τὸ ιδιωτικὸν ἔγγραφον τότε ἀποδεικνύει τὸν γράψαντα, ὅταν
1ον ἀναγνωρίζεται ἀπὸ αὐτόν.

2ον Διὰ τῆς συμπαραβολῆς τῶν ἔγγράφων ἀρνούμενου τοῦ γράψαντος.

Ὅποια τὰ χαρακτηριστικὰ τῆς συμπαραβολῆς τῶν ἔγγράφων, ὁποῖον τὸ ἀποτέλεσμα, καὶ ὅποια τὰ χρή τοῦ δικαστοῦ, δὲν εἶναι ἀντικείμενον τῆς παρούσης διατριβῆς.

Ὅταν ὁμως τις παρουσιάσῃ ιδιωτικὸν ἔγγραφον, τὸ ἔγγραφον αὐτὸ καθ'αυτὸ δὲν φέρει τὴν ἀπόδειξιν τῆς ἀληθείας· ὅθεν ὁ παρουσιάσας ὀφείλει ν' ἀποδείξῃ τὴν γνησιότητα, ἐὰν τὴν ἀρνήται ὁ ὀφειλέτης. Ἡ ἀρνήσις τοῦ ὀφειλέτου ἐπιβάλλει εἰς τὸν παρουσιάσαντα τὸ ἔγγραφον ἐκπλήρωσιν ἐνὸς χρέους.

Τούτων δοθέντων, ἐὰν ὁ ἀρνούμετος τὸ γνήσιον τοῦ ἔγγράφου ἐνομίζετο ἐγκληματικῶς ἐγκαλῶν, ἤθελεν ἔχει χρέος ν' ἀποδείξῃ τὴν πλαστογραφίαν, ὡς ἂν ὑπῆρχεν ἡ γνησιότης, τὴν ὁποίαν μόνον τὸ ἔγγραφον δὲν παρουσιάζει.

Ὁ ἐκθέτης τοῦ σχεδίου λαβὼν ὑπ' ὄψιν τὰ λεχθέντα παρετήρησεν: ὅτι ἡ οὐσία τῆς ἀρνήσεως ἐκ μέρους τοῦ ὀφειλέτου εἶναι ἀναντιρρήτως ἐγκάλεσις πλαστογραφίας· ἔκαμεν ὁμως διάκρισιν (ἀρθ. 84).

Ἄλλο εἶναι, διὰν τις φέρων προσώπων τοῦ ὀφειλέτου, ἀρνεῖται τὴν ἀναγνώρισιν τοῦ ἔγγράφου, καὶ

Ἄλλο διὰν ἀρνήται αὐτὸς ἐκεῖνος, ὅστις ζητεῖται, ὡς γράψας.

Ὁ πρῶτος δύναται ν' ἀγνοῇ τὰς περιστάσεις τοῦ τόπου, τοῦ χρόνου, τοῦ τρόπου, τὰς μεταξὺ τῶν ἀφορώντων προσώπων σχέσεις, καὶ αὐτὸν τὸν χαρακτηῖρα τοῦ γράψαντος.

Ὁ δεύτερος, ἂν ἀρνήται, ἀρνεῖται ἐν γνώσει τελείᾳ.

Ὁ πρῶτος, ἂν ἀρνήται, δὲν φέρει κατηγορίαν κατὰ τοῦ ἔγγράφου· ἀμφιβολία ὑπάρχει.

Ὁ δεύτερος ἐγκαλεῖ ἐν γνώσει.

Διὰ τὸν πρῶτον ὁ παρουσιάσας δύναται πολιτικῶς νὰ ἐκπληρώσῃ τὸ χρέος του (ἀρθ. 86).

Δύναται ἡ πολιτικὴ ἐξέτασις ν' ἀνακαλύψῃ τὸ πλαστὸν τοῦ ἔγγράφου; Παύει τὸ πολιτικόν, καὶ ὁ δικαστὴς διευθύνει ἐξ ἐπαγγέλματος τὴν ἐξέτασιν εἰς τὸ ἐγκληματικόν. (ἀρθ. 91).

Διὰ νὰ προληφθῇ δὲ ἡ περίπτωσις τῆς συγκρούσεως μεταξὺ τῶν πράξεων τοῦ

πολιτικοῦ καὶ τοῦ ἐγκληματικοῦ, διατάχθη ὥστε ὅλοι αἱ πράξεις τοῦ πολιτικοῦ νὰ ἔχουν τὸ κῆρος των εἰς τὸ ἐγκληματικόν. (ἄρθ. 96).

Ἄλλ' ὅταν ἀρνηται ὁ ζητούμενος ὡς γράφας, ὀφείλει τὴν ἐξέτασιν τὸ ἐγκληματικόν, καὶ λαμβάνει μέρος ὁ δημόσιος ὑπουργός.

Τὴν αὐτὴν ἐξέτασιν, τὴν ὁποίαν ὀφείλει τὸ πολιτικὸν Δικαστήριον, κατὰ τὸ παρὰδεχθὲν ἀλλαχοῦ σύστημα, ἅς τὴν ἀναλάβῃ τὸ ἐγκληματικόν. Ὁ παρουσιάσας τὸ ἐγγράφον ὀφείλει ν' ἀποδείξῃ ἐνώπιον τοῦ ἐγκληματικοῦ Δικαστηρίου τὴν γνησιότητα τοῦ ἐγγράφου, καὶ κατὰ συνέπειαν τὴν συκοφαντίαν τοῦ ἀρνούμενου· οὗτος δὲ ἀπολογεῖται. (ἄρθ. 92).

Τοιοῦτωτρόπῳ δὲν εἶναι ὁ ἀρνούμενος, ὅστις χρεωστεῖ ν' ἀποδείξῃ ὡς ἐγκαλῶν τὸ πλαστὸν τοῦ ἐγγράφου, ἀλλ' ὀφείλει ὡς ἐγκαλούμενος ν' ἀπολογηθῇ περὶ τοῦ πλαστοῦ τῆς ἀρνήσεώς του.

Τοιοῦτωτρόπῳ διατηρεῖται τὸ χρέος τοῦ παρουσιάσαντος τὸ ἐγγράφον ν' ἀποδείξῃ τὴν γνησιότητά του, ἐξ ἧς πηγάζει ἡ κακὴ πίστις τῆς ἀρνήσεως.

Εἰς τὴν Ἑλλάδα, ὅπου δὲν εἰσῆχθησαν ἀκόμη πανταχοῦ τ' ἀφορῶντα καταστήματα διὰ τὴν ὑπαρξιν τῶν δημοσίων ἐγγράφων, ἐδῶ ὅπου ὅλα τὰ ἐγγραφα, εἰς τὰ ὅποια στηρίζονται τὰ δίκαια τῶν πολιτῶν μεταξὺ των, εἶναι ἰδιωτικά, ἐδῶ ὅπου ἡ δυσπιστία δὲν ἔλαβεν ἀκόμη χώραν, καὶ εἶθε νὰ μὴν εἰσαχθῇ ποτέ!

Ἡ Κυβέρνησις ὀφείλει νὰ μὴ δώσῃ ἀφορμὰς διὰ νὰ γενῇ κατάχρησις παρὰ τῶν ὀφειλετῶν, ὀφείλει νὰ μὴν ἐμψυχώσῃ μὲ τὸ ἀτιμώρητον τὴν κακὴν πίστιν τῶν ἀρνούμενων.

Ὡφείλει ν' ἀπαλλάξῃ τὸν δανειστὴν ἀπὸ ματαίας δαπάνας καὶ χρονοτριβῆς· ὀφείλει νὰ μὴν συγχίσῃ τὰ καθήκοντα τῆς πολιτικῆς καὶ τῆς ἐγκληματικῆς ἀρχῆς, ὥστε νὰ ἔχῃ ἐκάστῃ τ' ἀφορῶντα εἰς αὐτήν. Ὡφείλει ν' ἀποφύγῃ τὴν σύγκρουσιν τῶν αὐτῶν ὑπηρεσιῶν.

Ὡφείλει νὰ διατηρήσῃ τὴν δημόσιον εὐταξίαν μὲ τὴν καταδίωξιν τοῦ ἐγκλήματος, ὅπου καὶ ἂν ὑπάρχῃ, καὶ μὲ τὴν ἀπαιτουμένην τιμωρίαν.

Τώρα ἐπανέρχομαι εἰς τὸν παρατηρητὴν. Λέγει διὰ τὴν βραδύτητα τοῦ ἐγκληματικοῦ ἀγῶνος εἶναι συμφερότερον νὰ ἐνασχολῇται τὸ πολιτικόν, παρὰ τὸ ἐγκληματικόν.

Ἡ βραδύτης αὕτη δὲν ὑπάρχει. Ὁ ὀργανισμὸς τῆς ἐγκληματικῆς ὑπηρεσίας παρουσιάζει ὅλην τὴν ταχύτητα. Ὁ ἐξεταστής εἶναι καὶ ὁ ἐγκαλῶν, καὶ ὁ δεχόμενος τὴν ἀπολογίαν. Δὲν ὑπάρχουν ἀλλὰ μεσσολαμβάνουσαι ὑπηρεσίαι¹ οὔτε αἱ παρεπόμεναι ἀναβολαί.

¹ Ἡ φράσις «ἀλλὰ μεσσολαμβάνουσαι ὑπηρεσίαι» εἶναι ἰδιόγραφος δι' ὁρθώσεως τοῦ Γεν. Γραφ. ὅστις ἀπὸ τῆς λέξεως «παραεμπιπτουσαι» καὶ ἀντ' αὐτῆς ἔθεσε εἰς τὸ περιθώριον τὴν ἀνωτέρω φράσιν.

Ἀλλὰ τί συντείνει πρὸς ἀποφυγὴν τῆς περὶ ἧς ὁ λόγος βραδύτητος, νὰ ἐπιφορτισθῇ τὸ πολιτικὸν Δικαστήριον καὶ μετὰ τὴν ὀριστικὴν αὐτοῦ ἀπόφασιν, νὰ ἔχῃ τὸ δικαίωμα ὁ ἐναγὰγων πολιτικῶς, νὰ ἐγκαλέσῃ καὶ ἐγκληματικῶς, ἢ ἀπ' εὐθείας τὸ ἐγκληματικὸν νὰ λάβῃ μετοχὴν, καὶ ν' ἀποφασίσῃ;

(ΠΑΛΜΑΣ) 86*. — Ἡ φράσις πρωτόκλητον ἐμποδίζει νὰ λάβῃ χώραν ἡ περίπτωσις ἐνώπιον τοῦ εἰρηνοδίκου, ἐνῷ τό: Δικαστὴς δὲν ἤθελε φέρει τοιοῦτον ἐμπόδιον.

(ΓΕΝΑΤΑΣ) 86. — Καλῶς ἔχει ἡ παρατήρησις.

(ΠΑΛΜΑΣ) 99**. — Ὑπάρχουν ἀποδείξεις ἀλλότριαι εἰς τὴν ὑπόθεσιν, ὑπάρχουν καὶ ἄλλαι, αἵτινες, ἂν καὶ μὴ ἀλλότριαι, εἶναι ἀνωφελεῖς, καθότι καὶ ἀφοῦ δοθῶσι, δὲν κερδίζεται ἡ ὑπόθεσις. Διὰ τὸν αὐτὸν λόγον πρέπει νὰ ἐμποδισθοῦν καὶ αἱ πρῶται καὶ αἱ δεύτεραι; Πῶς λοιπὸν νὰ μὴ προστεθῇ εἰς τό: ἀλλότρια, καὶ τό: ἀνωφελῇ εἰς νίκην;

(ΓΕΝΑΤΑΣ) 99. — Ἄλλο εἶναι νὰ προσβάλλῃ τις μαρτυρίας ἀλλοτριᾶς, καὶ ἄλλο, ἀνωφελεῖς.

Ἐπειδὴ ὁ Δικαστὴς δὲν ἔχει νὰ γνωρίσῃ τὴν οὐσίαν, καὶ βαρύτητα τῆς μαρτυρίας, εἰμὴ εἰς τὴν στιγμήν τοῦ δικάζειν, ἐπ' αὐτῷ τούτῳ δὲν ἐσυγχωρήθη εἰς αὐτὸν νὰ γνωρίσῃ κατ' αἴτησιν τοῦ μέρους, ποῖαι μαρτυρίαι συντείνουν, καὶ ποῖαι εἶναι ἀνωφελεῖς, διότι

1^{ον} Ὁ Δικαστὴς ἤθελε προηγουμένως γνωρίσει τὴν οὐσίαν τῆς φιλονεικίας.

2. Ἦθελε προηγουμένως δικάσει τὴν αὐτὴν οὐσιαστικὴν ὑπόθεσιν, δικάζων ὅποια τὰ συντείνοντα ὑποστηρίγματα, κατὰ τὴν ἰδέαν του, καὶ τοῦτο πρὶν νὰ τελειοποιηθῶν ὅλα τὰ μέσα ἐκ μέρους τῶν ἀντιφερομένων.

3. Ἦθέλαμεν δώσει αἰτίαν εἰς τὸ ἀνθαίρετον.

4. Ἦθέλαμεν ἐμποδίσαι τὸν προτείνοντα ἀπὸ τοῦ νὰ συλλογίζεται ὡς θέλει, καὶ ἡθέλαμεν τὸν βυῖσαι νὰ ὑποστηρίξῃ τὴν πρότασίν του, κατὰ τὴν θέλησιν τοῦ Δικαστοῦ.

5. Ἦθέλαμεν θυσιάσει μὲ μίαν παρεμπίπτουσαν πρᾶξιν τὴν οὐσίαν τῆς ὑποθέσεως, ἀνέκκλητον οὖσαν, ἢ ἔπρεπε νὰ συγχωρήσωμεν τὴν ἔκκλητον, καὶ ἰδοὺ ἄλλη αἰτία βραδύτητος, καὶ δαπάνη ἀνωφελῆς.

* 86. Ὅταν ἡ ἀρνήσις γίνεται ἀπὸ τὸν κληρονόμον τοῦ γράψαντος, τὸ Πρωτόκλητον Δικαστήριον ὡς πολιτικὸν ἐξακολουθεῖ τὰς ἐργασίας του· καὶ ὁ ἔχων τὴν διαφιλονεικουμένην ὑπογραφὴν ὀφείλει νὰ φέρῃ τὰς ἀπαιτούμενας ἀποδείξεις περὶ τῆς γνησιότητος αὐτῆς.

** 99. Δὲν θύναται νὰ προτεθῶσιν ἀντικείμενα ἀλλότρια εἰς τὴν ὑπόθεσιν.

(ΠΑΛΜΑΣ) 103.123.235*. — Μία πολιτική διαδικασία πρέπει να προσδιορίζη ποῖαι εἶναι αἱ προκαταρκτικαί, καὶ ποῖαι αἱ παρεμπίπτουσαι ἀποφάσεις, καὶ νὰ δηλοποιῇ ὅτι αἱ τελευταῖαι εἶναι ἔκκλητοι, καὶ ὅχι αἱ πρῶται, καὶ εἰς ποίας περιπτώσεις δύναται νὰ ἔχη χώραν ἡ ἔκκλησις πρὸ τῆς ὀριστικῆς ἀποφάσεως. Τὰ παρατηρηθέντα ἐπὶ τοῦ ἀρθ. 99 τοῦ § 2 διὰ τὰς ἀλλοτρίας καὶ ἀνωφελεῖς ἀποδείξεις, ὑποστηρίζουν καὶ τὴν παρατήρησιν ταύτην.

(ΓΕΝΑΤΑΣ) 103.123.235. — Τὸ σχέδιον ἐδήλωσεν εἰς πᾶσαν περίπτωσιν ὅποιαι πράξεις εἶναι ἔκκλητέαι. Ὅπου δὲν ἔδωκεν ἄδειαν, ἔκκλησις δὲν γίνεται.

Παραπονεῖται ὁ παρατηρητὴς ὅτι δὲν διεκρίθησαν ὅποιαι αἱ προκαταρκτικαί, ὅποιαι αἱ παρεμπίπτουσαι, κατὰ τὰ εἶδη αὐτῶν.

Ὁ σχεδιαστὴς δὲν ἐνόμισεν ἀρμόδιον διὰ τῆς διαδικασίας, νὰ γράψῃ σύγγραμμα, διὰ νὰ θεωρήσῃ, καὶ σαφηνίσῃ ἐκάστην πρᾶξιν κατὰ τὸν ὁρθὸν λόγον, κατὰ τὴν ἱστορίαν, καὶ κατὰ τοὺς ὑπάρχοντας νόμους. Ὅστις θέλει νὰ ἐνασχοληθῇ εἰς τοιοῦτον ἔργον, ἅς μιμηθῇ τὸν Πιγώ, τὸν Καρέ, τὸν Λοκρέ, καὶ τὸν Ὀτιεφέιλ, καὶ ἅς γράψῃ τὴν θεωρίαν τῆς διαδικασίας.

(ΠΑΛΜΑΣ) 116. ** — Ἡθέλεν εἶσθαι καλὸν ὁ ἐξετασθησόμενος δικαστὴς νὰ μὴν εἶναι παρὼν εἰς τὴν ἔκφρασιν τοῦ πρὸ αὐτοῦ ἐξεταζομένου μάρτυρος, διὰ νὰ μὴ γνωρίσῃ τὴν ἔκθεσιν.

116. — Ἐὰν λέγει τὸ ἄρθρον χωριστὰ ὁ εἰς ἀπὸ τὸν ἄλλον, τί σημαίνει ἡ παρατήρησις, ἥτις τοὺς θέλει χωριστά;

(ΠΑΛΜΑΣ) 121 ***. — Δὲν ἐξηγεῖται ὁ τρόπος, δι' οὗ διευθύνονται πρὸς τὸ αἰτούμενον Δικαστήριον τ' ἄρθρα, ἐπὶ τῶν ὁποίων ἔχει νὰ γενῇ ἡ ἐξέτασις, ἂν δηλ. δι' ἀν-

* 103. Ὁ δικαστὴς ἀποφασίζει.

123. Πᾶσα πρᾶξις, εἴτε διὰ τ' ἀντικείμενα, εἴτε διὰ τοὺς μάρτυρας, ἐκκαλεῖται μόνον ὅταν ἐκκληθῇ ἡ ἀπόφασις τῆς δίκης.

235 Καμμία παρεμπίπτουσα πρᾶξις τοῦ δικαστοῦ δὲν εἶναι ἐφέσιμος πρὸ τῆς ἀποφάσεως, ἐξαίρουμένων τῶν παρὰ τοῦ νόμου βήτως διοριζομένων.

** 116. Οἱ μάρτυρες ἐρωταποκρίνονται χωριστὰ ὁ εἰς ἀπὸ τὸν ἄλλον.

*** 121. Ἐὰν ὁ μάρτυς ἔχη τὴν διαμονὴν του ἐκτὸς τοῦ τμήματος, τότε ὁ προτείνων (ἂν μολοντοῦτο ἡ μαρτυρία τοῦ μάρτυρος ἢ θέλεν εἶσθαι ἀποφασιστικὴ) ὀφείλει νὰ παρουσιάσῃ ἀναφοράν, φανερώων ὅτι ἡ ἀπόδειξις τοῦ ἡθέλεν εἶσθαι ἐλλειπὴς χωρὶς τὴν μαρτυρίαν τοῦ ἀπόντος μάρτυρος. Εἰς τοιαύτην περίπτωσιν ὁ δικαστὴς ἀπαιτεῖ ἀπὸ τὸν πρωτόκλητον δικαστὴν τοῦ τόπου, ὅπου ὁ μάρτυς κατοικεῖ, νὰ ἐξετάσῃ αὐτὸς τὸν μάρτυρα. Οἱ διαφερόμενοι δυνάμενοι νὰ ἐρωτῶν καὶ νὰ αἰτῶσιν ἀπόκρισιν ἀπὸ τοὺς μάρτυρας, ἐμποροῦν νὰ εἶναι παρόντες καὶ δι' ἐπιτρόπων, ἢ νὰ δώσωσιν ἐγγράφως πρὸς τὸν δικαστὴν τὰς ἐρωτήσεις, περὶ ὧν ἐπιθυμοῦσι νὰ ἐξετασθῶσιν οἱ μάρτυρες· ὁ δὲ δικαστὴς, ἐὰν τὰς ἐγκρίνῃ ὡς νομίμους, τὰς διευθύνει πρὸς τὸν διακληθέντα πρωτόκλητον.

τιγράφου τοῦ ἐγγράφου τοῦ περιέχοντος αὐτὰ κατὰ τὸ ἄρθ. 97 ἢ δι' ἐξαγωγῆς γινομένης δι' ἐγγράφου τοῦ αἰτοῦντος δικαστοῦ.

(ΓΕΝΑΤΑΣ) 121. — Ἄλλο εἶναι τὸ προκείμενον μαρτυρικὸν ἄρθρον, τὸ περιέχον τὴν προᾶξιν, εἰς τὴν ὁποίαν θέλουν ἐξετασθῇ οἱ μάρτυρες, καὶ

Ἄλλο, αἱ ἐρωτήσεις, τὰς ὁποίας δύνανται νὰ κάμουν οἱ διαφερόμενοι εἰς τὸν μάρτυρα πρὸς διασάφησιν, καὶ ἀνάπτυξιν τῶν προγενομένων, συγγενομένων, καὶ ἐπιγενομένων περιστάσεων τῆς πράξεως, εἴτε πράγματος, τὸ ὅποιον εἶναι τὸ κύριον ἀντικείμενον, δι' ὃ ἐξετάζεται ὁ μάρτυς.

Ὅταν ὁ μάρτυς εἶναι ἀπών, καὶ τὸ Δικαστήριον διευθύνει εἰς ἄλλην ἀρχὴν τὴν ἐξετάσιν του, ὀφείλονται τὰ ἀκόλουθα.

Ἐπειδὴ οἱ διαφερόμενοι δύνανται δικαιωματικῶς νὰ εἶναι παρόντες, ἐπὶ τῇ περιστάσει ὅτι δὲν θέλουν, ἢ δὲν ἐμποροῦν νὰ μεταβῶσιν ὅπου ὁ μάρτυς ἔχει νὰ ἐξετασθῇ, ἢ ὅτι δὲν γνωρίζουν ἢ δὲν θέλουν νὰ διορίσωσιν ἐπίτροπον ἀντ' αὐτῶν, ἔχουσι τὸ δικαίωμα νὰ παρουσιάσωσιν ἐγγράφως τὰς αὐτὰς ἐρωτήσεις, τὰς ὁποίας ἤθελαν κάμει, ἐὰν ἦσαν παρόντες.

Ἐπειδὴ τῶν ἐρωτήσεων τὸ ὄργανον εἶναι ὁ δικαστής, ὀφείλει ὁ κατὰ τοῦ ὁποίου ἐπροτιάνθη τὸ ἄρθρον νὰ παρουσιάσῃ ἐγγράφως εἰς τὴν θέλει νὰ ἐξετασθῇ ὁ μάρτυς.

Ἐπειδὴ ὁ προτείνας δύνανται νὰ παραστήσῃ τὰς ἐρωτήσεις ὡς ἄλλοτρίας τοῦ προκειμένου, καὶ νὰ ἐναντιωθῇ εἰς αὐτὰς ὡς μὴ παραδεχτέας, ἢ νὰ θελήσῃ νὰ ἀντιπροτείνῃ ἄλλας κατὰ συνέπειαν τῶν τοῦ ἐναγομένου ἐρωτήσεων.

Ὁ δικαστής ἔχων ὑπ' ὄψιν τὸ κύριον ἀντικείμενον, ἐκκαθαρίζει τὰς ἀφορώσας αὐτὸ ἐρωταποκρίσεις, ἐκθέτει τὴν προᾶξιν του, καὶ καταγράφει σαφῶς καὶ διακεκριμένως τὰς πρὸς τὸν μάρτυρα γενησομένας ἐρωτήσεις.

Ὁ δικαστής ὀφείλει νὰ πέμψῃ τὴν προᾶξιν ταύτην ὡς ὑπογραμμὸν, πρὸς τὴν ἐπηρεσίαν, ἣτις μέλλει κατ' αὐτὴν νὰ ἐνεργήσῃ.

Ἄλλ' ὁ παρατηρητὴς παραπονεῖται ὅτι δὲν διετάχθη ὁ τρόπος τῆς διευθύνσεως.

Ὁ τρόπος οὗτος εἶναι ἀπλούστατος. Δύνανται νὰ καταχρασθῇ ὁ δικαστής, καὶ νὰ διευθύνῃ ἄλλα ἀντ' ἄλλων;

(ΠΑΛΜΑΣ) 125-138 139-144*. — Ἐκ τῶν ἡδὴ λεχθέντων φαίνεται ἀναγκαιό-

* 125. Ὅσῳκις εἶναι χρειαζομένης, ἢ πρὶν, ἢ μετὰ τὴν ἀπόφασιν, ὁ δικαζόμενος ὀφείλει νὰ τὴν ζητήσῃ δι' ἀναφορὰς τοῦ παρὰ τοῦ Δικαστηρίου.

138. Τὸ τῆς δοκιμασίας ἔγγραφον πρέπει νὰ περιέχῃ σαφῶς καὶ ἀκριβῶς τὴν ἐργασίαν τῶν δοκιμαστῶν ὅταν δὲ εἶναι πολλὰ πράγματα καὶ πολλὰ ἐργασίαι, πρέπει νὰ εἶναι εἰς κεφάλαια διακεκριμένα.

139. Τὸ ἔγγραφο τῆς δοκιμασίας υπογράφεται ἀπὸ τοὺς δύο δοκιμαστάς, καὶ διευθύνεται πρὸς

τκτον νὰ ὀρκίζωνται οἱ δοκιμασταί¹ οὗτοι, καὶ νὰ ὀρκίζωνται μὲ τύπον ἐμποδίζοντα τὴν κατάχρησιν, τὴν ὁποῖαν ὡς δοκιμασταὶ πράττουν, διὰ νὰ δίδωσιν λόγον ἕκαστος εἰς τὸν ἐντολέα του, καὶ μολονότι ἐναργῶς δὲν ἤθελεν ἔχει κανὲν δίκαιον. Μολαταῦτα εἰς τὸ περὶ δοκιμασίας Κεφ. καὶ θπου γίνεται λόγος ἀναφορικῶς περὶ τῶν δοκιμαστῶν ἐν γένει καὶ κατ' ἐξοχὴν εἰς τὸ ἄρθ. 138 παρεσιωπήθη ὁ ὅρκος² ὀρκίζονται οἱ μάρτυρες, ὀρκίζονται οἱ δικασταί, καὶ βέβαια πρέπει νὰ ὀρκίζωνται καὶ οἱ δοκιμασταὶ οὗτοι, φέροντες συνάμα τοὺς δύο αὐτοὺς χαρακτῆρας! τῷ οὖν εἰς τὴν περίπτωσιν μερικῆς δοκιμασίας, ὡς ἡ περὶ τῆς ὁ λόγος εἰς τὸ περὶ ἐκτελέσεως τῶν ἀποφάσεων Κεφ. ὁρθῶς διετάχθη εἰς αὐτοὺς ὁ ὅρκος, ὡς εἰς τὸ ἄρθ. 304 ἐξ οὗ ἀποδεικνύεται: ἔτι μᾶλλον ἢ ἀλλήθεις τῆς εἰρημένης παρσιωπήσεως εἰς τὸ Κεφ. περὶ δοκιμασίας ἐν γένει.

Ὅφειλεται ἄρα ν' ἀναπληρωθῇ τὸ τοιοῦτον χάσμα, καὶ νὰ διαταχθῇ οὕτω:

«Οἱ δοκιμασταὶ κατὰ πᾶσαν περίπτωσιν, πρὶν ἐπιχειρήσουν τὴν ἐνέργειαν τῶν καθηκόντων αὐτῶν, θέλουν ὀρκίζεσθαι, ὅτι θέλουν τὴν ἐνεργήσῃ ὁρθῶς καὶ πιστῶς, ἄνευ οὐδεμιᾶς μεροληψίας, καὶ διὰ μόνον τὸν θρίαμβον τῆς δικαιοσύνης».

(ΓΕΝΤΑΣ) 125, 138, 139, 140. — [Ἡ παρατήρησις εἶναι ὀρθή, καὶ τὸ χάσμα ὀφείλει ν' ἀναπληρωθῇ]².

(Μ. Σ.) ἀριθ. 125.—Νὰ προστεθῇ ὁ ὅρκος διὰ τοὺς δοκιμαστάς.

τὸ Δικαστήριον ἐντὸς τριῶν ἡμερῶν, ἀφ' ἧς γενῇ.

144. Οἱ δοκιμασταὶ ἀνταμείβονται δι' ἐνὸς ἡμερομισθίου, τὸ ὅποῖον πληρώνεται εἰς ὅλους ἀπὸ τὸν αἰτοῦντα τὴν δοκιμασίαν.

¹ Δοκιμασταὶ=πραγματογνώμονες.

² Ἡ ἀπάντησις τοῦ Γενταῖ εἰς τὰ ἀνωτέρω ἄρθρα ἔχει διαγραφῇ ἐκ τῶν ὑστέριον. Εἰς τὰς ἰδιογράφους ἀπαντήσεις του, τὰς εὗρισκομένης εἰς τὸν Φάκελλον 41 τῶν Γενικῶν Ἀρχείων τοῦ Κράτους, ἡ ἀπάντησις τοῦ Γενταῖ εἶναι ὡς ἀνωτέρω, ἄνευ διαγραφῶν. Φαίνεται ὅτι κατὰ τὴν ἀνάγνωσιν τῶν ἀντιγραφειῶν ἀπαντήσεών του, ἔκρινε σκόπιμον νὰ διαγράψῃ τὴν ἀπάντησίν του, χωρὶς ὅμως καὶ νὰ θέσῃ ἄλλας τυχὸν ἀπόψεις του.

Μὲ τὸ θέμα τοῦ ὅρκου τῶν δοκιμαστῶν σχετίζεται καὶ ἡ κατωτέρω γνωμοδότησις τοῦ Γενταῖ πρὸς τὸν Ἱ. Καποδίστριαν εὗρισκομένη εἰς τὰς ἐκθέσεις τῆς ἐπὶ τοῦ Δικαίου Γραμματείας (τ. 10ος, 1831, σ. 22-23 ἀρ. 6330), τὴν ὁποῖαν παραθέτομεν ὡς διαφωτιστικὴν τῶν ἀπόψεων τῶν δικαστηρίων καὶ τῶν ἐπιφυλάξεων τοῦ Γενταῖ:

« Ἐξοχώτατε!

Κατὰ συνέπειαν διαφόρων ἀναφορῶν τοῦ Πρωτοκλήτου Καλαμάτας κ. λ. ἐζήτησα τὴν γνώμην τοῦ Ἀνωτάτου περὶ τῆς ἀποποιήσεως τοῦ ὅρκου τῶν δοκιμαστῶν.

Τὸ Ἀνώτατον φέρει γνώμην ὅτι: «ἤθελεν εἶσθαι ἀναγκαῖον νὰ ἐκλεχθῶσιν εἰς ἐκάστην ἐπαρχίαν δημόσιοι Δοκιμασταί, οἵτινες ἔχοντες ἀποκλειστικῶς τὸ χρέος τοῦτο, καὶ λαμβάνοντες προσδιορισμένον τι κέρδος εἰς τὸ ἐπιβάλλον τῆς δοκιμασίας, ἐκὼλως ἤθελεν ὑποβάλλει ἑαυτοὺς εἰς τὸν νόμιμον

(ΠΑΛΜΑΣ) 130*. — Ὁ τρίτος δοκιμαστής εἶναι τὰ μάλιστα ὁ καθ'αυτὸ δικαστής τῆς ὑποθέσεως, ἐνόσω οἱ δοκιμασταὶ τῶν μερῶν νομίζονται ὑπόχρεοι ἕκαστος νὰ δώσουν λόγον εἰς τοὺς ἐντολεῖς των. Ἄλλ' ὁ τρίτος οὗτος δοκιμαστής, ἐὰν ἐκλέγετο ἐκ συμφώνου ἀπὸ τὰ δύο μέρη, ἤθελεν εἶσθαι καλόν. Διὰ τοῖς λοιπὸν ἡ ἐκλογή του νὰ μὴ γίνεταί παρὰ τοῦ δικαστοῦ, ἀφοῦ παρέλθῃ προθεσμία τις εἰς τὰ μέρη παρὰχωρουμένη διὰ νὰ συμφωνήσουν ἐπὶ τοιαύτης ἐκλογῆς, καὶ δὲν συμφωνήσουν;

(ΓΕΝΑΤΑΣ) 130. — Ὁ παρατηρητὴς ἐπερωτήσθη εἰς Ὑδραν¹. Δὲν εἶναι εἰς τὰ πράγματα, οὔτε συγχάζει τὰ Δικαστήρια. Ἐὰν ἤθελεν ἐμβῇ εἰς τὰ πράγματα, ἤθελε γνωρίσει ὁποίας δυσκολίας δοκιμάζουν ὅλοι, οἱ λαβόντες μετοχὴν εἰς τὴν φιλονεικίαν δύο διαφερομένων, διὰ νὰ συμφωνήσουν εἰς τὴν ἐκλογὴν ἐνὸς τρίτου ἢ ἐπικριτοῦ, ἢ δοκιμαστοῦ, ἤθελεν ἴσως συμβουλεύσει νὰ μὴν λάβουν ἐπὶ τοῦ παρόντος τὰ μέρη τὸ δικαίωμα τοῦ ἐκλέγειν οὔτε κριτὴν, οὔτε δοκιμαστήν.

Οἱ αἵρετοὶ κριταί, ἐπειδὴ ὀνομάζονται ἀπὸ τὰ μέρη, νομίζουν ὅτι ὀφείλει ἕκαστος νὰ προστατεύσῃ τὸν ἐκλογέα του. Διὰ τοῦτο πῶποτε δὲν ἐσυμφώνησαν, καὶ ἐχρεώσθη πάντοτε ὁ τρίτος· ὁποῖους ἀγῶνας δὲν ἀγωνίζονται τὰ διαφερόμενα μέρη, διὰ νὰ ἐλκύσουν τὸν τρίτον ἕκαστος εἰς τὴν γνώμην τοῦ συνηγόρου του! ἀφ' ἑνὸς τὸν παρατηρητὴν νὰ τὰ ἐξετάσῃ.

ὄρκον. Οὗτοι δὲ νὰ ἐκλέγονται ἀπὸ τοὺς κατοίκους ἐκάστης ἐπαρχίας καὶ καθυποβαλλόμενοι εἰς τὴν Κυβέρνησιν νὰ ἐπικυρώνονται.

Ὅσον δὲ περὶ τοῦ ἀριθμοῦ τοῦ κέρδους, τῆς εὐθύνης, καὶ τῶν κανόνων τῶν ἐργασιῶν αὐτῶν, τοῦτο θέλει κανονισθῇ δι' ἐπίτελδους Διατάγματος.

Παρατηρῶ ὅτι δὲν δύναται νὰ πραγματοποιηθῇ.

1ον. Ἐπειδὴ δὲν εἶναι συστημέναί αἱ τέχναι, διὰ νὰ κανονισθῇ ἡ ἐκλογὴ αὐτῆς.

2ον. Ὅτι δὲν πρέπει νὰ καθιερώσῃ ἡ Κυβέρνησις τὸ «ὅ πάντα εἰδὼς καὶ μηδὲν ἐπιστάμενος», διορίζουσα γεωργὸν διὰ τὰς τέχνας, ἢ τεχνίτην διὰ τὰς γαίας, ἢ μετερχόμενον τὰ καπηλεῖα, ἢ καθεζόμενον εἰς τὸ στρῶμα, καπνίζοντα, καὶ χασμώμενον ὅστις κρίνει ἐκ τῶν ὅσα οἱ ἐπισκεπτόμενοι αὐτὸν ἀναφέρουσι πρὸς διασκέδασιν.

3ον. Ὅτι ἐπὶ τῆς παρουσίας καταστάσεως, ὁ διορισμὸς οὗτος ἤθελε γενῇ πηγὴ ἐμπορίου, καὶ ἐπομένως παραπόνων, καὶ ἀδικιών.

Γνωμοδοτῶ

Νὰ μείνῃ εἰσέτι εἰς σκέψιν »

* 130. Ὁ τρίτος διορίζεται πάντοτε παρὰ τοῦ δικαστοῦ.

¹ Ὁ Πάλμας κατὰ τὴν ἐποχὴν τῶν παρατηρήσεών του, ἦτο Πρόεδρος τοῦ Πρωτοκλήτου Δικαστηρίου Ὑδρας καὶ Σπετσῶν (βλ. ἀνωτέρω σ. 5 σημ. 1). Δι' αὐτὸ καὶ τοῦ ἀπαντᾷ ὁ Γενάτας ὅτι ἔχει μονομερῆ τοπικὴν ἀντίληψιν τῶν πραγμάτων καὶ ἀγνοεῖ τὴν ὑπάρχουσαν πραγματικὴν κατάστασιν εἰς τὴν ὑπόλοιπον Ἑλλάδα.

(ΠΑΛΜΑΣ) 142*. — 'Αλλ' ὁ ἄνθρωπος, ὅστις δὲν ἔχει κανὲν ἀπὸ τὰ ἐπαγγέλματα, ἄτινα δύνανται νὰ τὸν κάμουν νὰ θεωρηθῇ ὡς ἄνθρωπος τῆς δημοσίας ὑπηρεσίας, καθὼς ἤθελαν εἶσθαι Μνήμονες, ὅταν πρόκειται περὶ ἀποδείξεως ἐγγράφων, κτίζεται ὅταν πρόκειται περὶ τοίχων, οἰκιῶν κλ. ἀγρομέτραι, ὅταν πρόκειται περὶ καταμετρήσεως νάων, καὶ παρόμοιοι ἄλλοι, ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς ἔχει ὑποχρεωθῇ εἰς τὸ βάρος τοῦ δοκιμαστοῦ καὶ δὲν ἔχει μέσον ἀποφυγῆς, ὅποτε, καὶ διότι ἐπροτάθη, ἢ ἐκλέχθη παρ' ἐνὸς τῶν διαφερομένων; Δὲν δύνανται ποτὲ ν' ἀποφύγῃ τὴν ἐπιβαλλομένην ποινὴν παρὰ τοῦ ἄρθρου 142;

«Τὸ χάσμα τοῦτο πρέπει ν' ἀναπληρωθῇ, καὶ νὰ προσδιορισθῇ ὁ τρόπος, καὶ ἡ προθεσμία δι' ὧν ὁ διωρισμένος δοκιμαστής δύνανται νὰ παραστήσῃ τοὺς λόγους του, διὰ ν' ἀποφύγῃ.»

(ΓΕΝΑΤΑΣ) 142. — 'Ορθῶς λαλεῖ ὁ παρατηρητής. Δὲν δύνανται κανεὶς πολίτης νὰ βιασθῇ, διὰ νὰ γενῇ δοκιμαστής. 'Εγὼ προσθέτω δι' ὃν δὲν ἔχει οὔτε τὸ βάρος νὰ παρουσιάσῃ τὰς αἰτίας τῆς δυσκολίας του. 'Αλλὰ δὲν πρόκειται λόγος νὰ τιμωρηθῇ ὁ δοκιμαστής, διότι δὲν δέχεται τὴν ὑπηρεσίαν, ἀλλὰ νὰ ὑποβληθῇ εἰς τὰ ἔξοδα καὶ ζημίας ὁ δοκιμαστής ἐκεῖνος, ὅστις ἐδέχθη, ἐνησχολήθη, καὶ ἀρνεῖται τὴν ἔκθεσιν τοῦ ἔργου του.

«Ὅταν αἱ τέχναι τακτικῶς συστηθοῦν καὶ κανονισθῶσι, τότε δύνανται κατὰ τὸν κανονισμόν τῆς τέχνης νὰ βιασθῇ ὁ τεχνίτης νὰ δεχθῇ τὴν ὑπηρεσίαν, καὶ τότε θέλουν κανονισθῇ καὶ αἱ αἰτίαι τῆς μὴ ἀποδοχῆς. Πλὴν περὶ τοῦ προκειμένου τί λέγει τὸ ἄρθρον; «Ὅστις τῶν δοκιμαστῶν ἀρνηθῇ νὰ δώσῃ τὴν γνώμην του ἐγγράφως, εἶναι ὑπόχρεως νὰ πληρώσῃ τὸ διπλοῦν τῶν συμβάντων διὰ τὴν δοκιμασίαν ἐξόδων».

«Ἄρα ἐδέχθη, ἐνησχολήθη, καὶ ἀρνεῖται νὰ κάμῃ τὴν ἔκθεσιν τοῦ ἔργου του. 'Η τοιαύτη ἀρνήσις του τιμωρεῖται. 'Η μεταμέλεια εἶναι δεκτὴ, εἶναι ὑποφερτὴ, ἀφοῦ ἐδέχθη, καὶ τὰ μέρη ἔκαμαν ἔξοδα, καὶ ἐδαπάνησαν τὸν καιρὸν των; Δύνανται πλέον νὰ ὑπάρχῃ ἀθῶα αἰτία;

(ΠΑΛΜΑΣ) 172*. — 'Εὰν ἡ φράσις κτηματοσημειοῦντος, ἢ διαλαμβανομένη εἰς τὸν ἀρ. 3 τοῦ ἄρθ. 172 φέρῃ ἀναγκαίως τὴν σημείωσιν τῶν ἀκινήτων συνεπιφέρουσιν μεσεγγυον, ἢ ἀπαγόρευσιν εἰς τὸν κτήτορα ἀπὸ τοῦ νὰ νευτερίσῃ περὶ αὐτὰ τὰ κτήματα, τίποτε δυνάμενον ν' ἀλλάξῃ τὴν κατάστασίν των, ἢ νὰ δλάψῃ τὰ δικαιώματα τοῦ δανειστοῦ, τότε ἡ τοιαύτη πράξις δύνανται νὰ θεωρηθῇ ὡς ἀσφαλιστική, καὶ ὑπάρχει καθὼς τοποθετημένη εἰς τὸ ΙΕ Κεφ. περὶ τῶν ἀσφαλιστικῶν μέσων κατὰ συ-

* 142. «Ὅστις τῶν δοκιμαστῶν ἀρνηθῇ νὰ δώσῃ τὴν γνώμην του ἐγγράφως, εἶναι ὑπόχρεως νὰ πληρώσῃ τὸ διπλοῦν τῶν συμβάντων διὰ τὴν δοκιμασίαν ἐξόδων.

** Τὸ ἄρθρον 172 βλ. κατωτέρω σ. 47 σημ. *

νέπειαν τοῦ ἄρθ. 171, τὸ ὁποῖον δὲν ὑποθέτει ὅτι ὁ δανειστής ἔλαβεν ἤδη ἀπόφασιν καὶ κατὰ συνέπειαν τῶν ἄλλων πράξεων, τῶν παρὰ τοῦ αὐτοῦ ἄρθ. 172 προηγούμενως περιγραφεισῶν, καὶ αἱ ὅποιαι εἶναι τῶντιν ἐπὶ πράξεις ἐξασφαλιστικαί, καὶ προσωριναί, γινόμεναι προτοῦ, ἢ διαρκούσης τῆς δίκης (μολοντί ἐνίστε κ' ἐπωφελεῖς καὶ ἀναγκαῖαι, καὶ μετὰ, καὶ ἐπὶ τῆς ἐκτελέσεως τῶν ἀποφάσεων). Ἐὰν ὅμως ἡ τοιαύτη φράσις δὲν φέρεται εἰμὴ ἀπλὴν περιγραφὴν μὴ συνεπιφέρουσιν μεσέγγυον, ἢ ἀπαγόρευσιν, τότε ἤθελεν εἶσθαι πρᾶγμα ἀνωφελές, καὶ προφανές ἐξοδόν, καὶ ποτὲ δὲν ἤθελεν ἔχει καλῶς εἰς τὴν θέσιν ὅπου ἐτοποθετήθη. Ἀλλ' ἐὰν ἡ τοιαύτη περιγραφὴ δὲν πρέπει μὴτ' ὀφείλει νὰ γίνεται, εἰμὴ ἐπὶ ἐκτελέσεως τῆς ἀποφάσεως καὶ τῆς ἐπὶ τῶν ἀκινήτων ἀπαλλοτριώσεως (τὸ ὁποῖον εὐλόγως ἐξάγεται ἀπὸ τὰ προηγούμενα ἄρθρα. 168, 169 καὶ 170). Διὰ τὸν ἐτέθη εἰς τοιαύτην θέσιν; 2ον Διὰ τὸ, ποσῶς δὲν ἀναφέρεται εἰς τὸ ΚΒ Κεφ. ὅπου εἶναι λόγος περὶ τῆς ἀπαλλοτριώσεως, τῆς ἐκτελέσεως τῶν ἀποφάσεων; Διὰ τὸ ἔπειτα, ἐνῶ εἰς τὸ ΙΕ Κεφ. ἀπαριθμοῦνται λεπτομερῶς τὰ ἀσφαλιστικὰ μέσα, τὰ παρὰ τοῦ ἄρθ. 172 ἀναφερόμενα, δὲν ἐγείνεν οὐδεμίαν λεπτομέρεια, οὐδὲ μνείαν τῆς σημαντικῆς ταύτης πράξεως τῆς κτηματοσημειώσεως; Ὁ Κ. Σούντιας, παρακληθεὶς, ὡς μὲ λέγουσιν, διὰ τοιαύτην κτηματοσημείωσιν ὡς προσωρινὸν ἀσφαλιστικὸν μέτρον, δὲν ἐνέδωκεν, ἐπὶ τῇ θάσει ὅτι τοιαύτη πράξις οὗτ' ἐπρεπε οὗτ' ἠδύνατο νὰ λάβῃ χώραν, εἰμὴ ἐπὶ ἐκτελέσεως ἀποφάσεων ἐπὶ τῶν ἀκινήτων. Τοῦτων οὕτως ἐχόντων, εἶν' ἐπ' ἀνάγκης νὰ διορθωθῇ ἢ νὰ ἐξηγηθῇ κάλλιον τὸ πρᾶγμα. Ὑπάρχει βέβαια ὀλιγώτερος φόβος διὰ τ' ἀκίνητα, ἅτινα δὲν δύνανται ν' ἀφανισθοῦν, παρὰ διὰ τὰ κινητά. Καὶ τ' ἀκίνητα ὅμως δύνανται νὰ ἐκπέσουν. Ὁ ὀφειλέτης δύναται νὰ ἐκριζώσῃ καὶ νὰ πωλήσῃ τὰ φυτά, ἅτινα χορηγοῦν ἢ ἐπαυξάνουν τοῦ ἀκινήτου τὴν ἀξίαν, δύναται νὰ συνάξῃ τοὺς ὑπάρχοντας καρπούς, ἂν καὶ μὴ ἐντελῶς ὥριμους ἢ ὥριμους..... Εἰς τοιαύτας περιπτώσεις ἔχει καλῶς νὰ γίνεται ἡ ἀσφαλιστικὴ πράξις καὶ πρὶν, καὶ διαρκούσης τῆς δίκης κατὰ τὸ ἄρθ. 171 μὲ παρομοίαν κτηματοσημείωσιν συνεπιφέρουσιν ἀπαγόρευσιν ἢ μεσέγγυον ὡς εἶπα.

(ΓΕΝΑΤΑΣ) 172.—Ἐπειδὴ εἰς τὴν Ἑλλάδα δὲν ὑπάρχει δημόσιον κατάστημα, ὅπου νὰ καταχωρῶνται καὶ νὰ σημειῶνται τὰ διάφορα ἔγγραφα, ἅτινα εἰς τὴν κοινωνίαν τῶν ἀνθρώπων λαμβάνουν χώραν.

Ἐπειδὴ τὴν ὥρην μόνον εἰσῆλθῃ ἡ Μνημονεῖα.

Ἐπειδὴ διὰ τὰ μεταξὺ τῶν πολιτῶν ἔγγραφα γίνονται ἰδιωτικά.

Εὐρέθῃ θεραπεία νὰ παραχωρηθῇ εἰς τὸν δανειστὴν τὸ δικαίωμα τοῦ νὰ κάμῃ τὴν κτηματοσημείωσιν καὶ πρὶν τῆς ἀποφάσεως, ὡς ἀσφαλιστικὸν μέτρον, διὰ νὰ ἐμποδισθῇ πᾶσα ἐκποίησης ἢ φθορά, διαρκούσης τῆς δίκης, καὶ πρὸς περιορισμὸν τῶν πιθανῶν κατασχρήσεων.

Οὐδεμία ἀμφιβολία ὅτι ἡ κτηματοσημείωσις δύναται νὰ γενῇ ὡς ἀσφαλιστικὸν προσωρ. μέτρον. Τὸ κεφ. εἶναι περὶ τῶν προσωρ. ἀσφαλιστ. μέσων κλ.

Τὸ ἄρθ. 172 ἀρχίζει: Τὰ μέσα τῆς ἐξασφαλίσεως κ.τ.λ. καὶ συναριθμῇ τὴν κτηματοσημείωσιν. Ἄρα ἀπορία δὲν ὑπάρχει, καὶ ἡ γνώμη τοῦ δικαστοῦ, ὅστις ἐλάλησε κατὰ, ὡς ἤκουσεν ὁ παρατηρητής, δὲν ἔχει τὴν δύναμιν τοῦ ἄρθρου.

Ἐλέγχει ὁ παρατηρητής τὸ ἀκανόνιστον τοῦ ἀποτελέσματος τῆς αὐτῆς κτηματοσημειώσεως, ὡς ἐκανονίσθησαν τ' ἄλλ' ἀσφαλιστικά μέσα.

Ἀπαντῶ ὅτι, ἐπειδὴ ἡ βιαία ἀφαίρεσις τῶν ἀκινήτων δὲν ἔχει χώραν, εἰμὴ μετὰ τὴν ὀριστικὴν ἀπόφασιν, ὁ νόμος ἔμελλε νὰ λαλήσῃ ἄλλαχού.

Ἄς ἐξετάσῃ ὁ παρατηρητής εἰς τὸ ΚΒ Κεφ. τὸ ἄρθ. 302 κλ.

Ἐὰν δὲ προσθέσῃ ὁ παρατηρητής ὅτι ἔπρεπε νὰ κανονισθῇ εἰς τὸ προσωρ. αὐτὸ μέτρον, τὸ προσωρ. ἀποτέλεσμα, τοῦτέστιν ὅτι τὸ ἀποτέλεσμα τῆς κτηματοσημειώσεως εἶναι ἡ εἰς τὸν κύριον ἀπαγόρευσις πάσης ἐκποιτικῆς πράξεως ἢ φθορᾶς, ἀπαντῶ ὅτι ἐνομήσθη ἀρκοῦσα ἡ δήλωσις τῆς πράξεως, ἐκ τῆς φύσεως τῆς ὁποίας ἐξαορτᾶται ἐναργῶς ἡ πρὸς τὸν κύριον ἀπαγόρευσις, ὡς εἴρηται. Καθότι πᾶς ἀσφαλιστικὴ πράξις σημαίνει περιορισμὸν εἰς τὸν κύριον, ὅστις τίποτε δὲν δύναται νὰ πράξῃ κατὰ τοῦ σκοποῦ, πρὸς τὸν ὅποιον τείνει ἡ ἀσφαλιστικὴ πράξις.

Εὐκαιρίας τυχοῦσης, ἀπαντῶ καὶ εἰς ἄλλην παρατήρησιν, τὴν ὁποίαν ἄλλος ἔκαμεν. Ἐξητήθη διατὶ εἰς τὸ ἄρθρον 302 ὅταν ὁ δανειστὴς θέλῃ νὰ ἐκτελεσθῇ ἡ ὑπὲρ αὐτοῦ ἀπόφασιν, δὲν λέγεται παντελῶς τί γίνεται περὶ τῆς πρώτης κτηματοσημειώσεως, ἂν ἔκαμεν. Ἀπάντησις.

Λέν ἔγινε μνεία τῆς πρώτης, διὰ νὰ μὴ προξηνηθῇ ἀπορία, ἂν ὁ δανειστὴς χρεωστῇ νὰ μείνῃ εἰς τὴν πρώτην.

Ὁ δανειστὴς εἶν' ἐλεύθερος νὰ ἐξακολουθήσῃ, ἂν θέλῃ, τὴν πρώτην ἢ νὰ παραιτηθῇ, καὶ νὰ κάμῃ ἄλλην εἰς ἄλλα κτήματα. Ὁ δανειστὴς ἔχει τὸ δικαίωμα τῆς ἐκλογῆς ἐφ' ὅλων τῶν κτημάτων τοῦ ὀφειλέτου μέχρι τῆς πληρωμῆς.

Ἦθελεν εἶσθαι ἐπικίνδυνος ὁ περιορισμὸς τῆς ἐκλογῆς, καὶ τὸ ἅπαξ γενομένης αὐτῆς, νὰ παύσῃ τὸ δικαίωμα. Τοῦτο δὲν εὐρέθη σύμφωνον οὔτε μὲ τὸν ὀρθὸν λόγον, οὔτε μὲ τὴν δημόσιον ἀνάγκην τοῦ Κράτους.

Μὲ τὸν ὀρθὸν λόγον.

Καθότι δὲν ἤθελεν εἶσθαι ἄδικον ν' ἀφαιρεθῇ ἀπὸ τὸν δανειστὴν τὸ δικαίωμα, τοῦ νὰ προσβάλλῃ τὰ κτήματα τοῦ ὀφειλέτου, αἷνα οὗτος προσαπέκτησε μετὰ τὴν κτηματοσημείωσιν, διὰ κληρονομίας, ἢ διὰ ληγάτου, δωρεᾶς, ἢ δι' ὁποιοῦνδήποτε συμβολαίου; Ἐὰν ἀνεκάλυπεν ἀγνοούμενα βάρη εἰς τὰ προσβεβλημένα κτήματα; Ἐὰν ἀγνοοῦσεν ὅλα τὰ παρὰ τοῦ ὀφειλέτου δεσποζόμενα κτήματα; Ἐὰν τέλος ἐσκέφθη ὠριμώτερον περὶ τοῦ κτήματος, δι' οὗ συμφερότερα ἐξαργυρώνει τὸ δάνειον;

Μὲ τὴν δημόσιον ἀνάγκην τοῦ Κράτους.

“Ὅσον εὐκολύνεται καὶ προστατεύεται ὁ δανειστής, τόσον εὐκολώτερον ὁ κεφαλίστης κυκλοφορεῖ τὰ χρήματά του, καὶ ὅσον αὐξάνει ἡ κυκλοφορία, τοσοῦτον ἀκμάζει ἡ βελτίωσις παντὸς εἶδους πραγμάτων. Καὶ εἰς τὸ Κράτος τοῦτο ἡ ἀνάγκη αὕτη κραυγάζει.

(Μ. Σ.) **ἀρθ. 172.**—Νὰ διορισθῇ ὁ τρόπος τῆς κτηματοσημειώσεως, προστιθεμένου εἰς τὴν διαδικασίαν, ὅτι ἡ κτηματοσημείωσις οὕσα ἀσφαλιστικὸν μέτρον, μέλλει νὰ κηρύττῃται διὰ τῆς ἐφημερίδος, διὰ νὰ γνωρίζῃ ὁ καθείς ὅτι δὲν δύναται ν' ἀποκτήσῃ δικαίωμα, ἐπὶ τοῦ κτηματοσημειωθέντος κτήματος.

(ΠΑΛΜΑΣ) **172.221*.**—Ἡ πρὸ τῆς καταδίκης κράτησις τοῦ πολίτου εἰς πολιτικὰς ὑποθέσεις, εἶναι παράδικαις τῶν συνταγματικῶν δικαιωμάτων, αἵτινα ἐξασφαλίζουν τὴν ἐλευθερίαν ἐκάστου. Τὸ παράδειγμα τῆς Ἀγγλίας δὲν ἔλαβεν εὐδεμίαν ἐπιρροὴν εἰς τὸ ἄρθρον τοῦτο, μολοντόι ἐκεῖ ὑπάρχουν τόσαι ἄλλαι καταχρήσεις διότι ἔμειναν παλαιόθεν, καὶ ὅχι διότι εἶναι νόμιμοι καὶ καλοί. Ἡ κράτησις ἔπειτα τοῦ ξένου εἰς τὴν αὐτὴν περίπτωσιν, ἀντὶ νὰ ὠφελήσῃ τὸν Ἕλληνα, θέλει καταντήσῃ εἰς θλάθην, καθότι θλάπτει τὸ ἐμπόριον, ὡς τόσ' ἄλλα μέτρα ἐπιθλαθῇ εἰς τὸν πρῶτον.

(ΓΕΝΑΤΑΣ) **172.221.**—Κακῶς ἐξέλαβεν ὁ παρατηρητὴς τὸ ἄρθρον τοῦτο. Αὐτὸ παρουσιάζει τὰ διάφορα μέσα, δι' ὧν δύναται ὁ δανειστής νὰ ἐξασφαλίσῃ τὴν ἐξαργύρωσιν τοῦ δανείου του, πρὶν ὁριστικῶς δικασθῇ ἡ διαφιλονεικούμενη ὑπόθεσις.

“Ὅπου λέγει τὸ ἀρθ. «τὰ δὲ πρόσωπα κρατοῦνται ἢ φυλακίζονται» σημαίνει ὅτι ἄλλο εἶναι ἡ κράτησις, καὶ ἄλλο, ἡ φυλάκισις.

“Ὅταν ὁ δανειστής εὐρῇ κατὰ περιστάσιν εἰς τόπον τινὰ τὸν ὀφειλέτην του, μὴν ἔχοντα σταθερὰν διαμονήν, ἢ κτήματα, καὶ τὸν ἐνάξῃ εἰς δικαστήριον, ποῖα ἡ ὠφέλεια τῆς δικαστικῆς μεσολαβήσεως, ἂν ὁ δανειστής δὲν εἶχε τὸ δικαίωμα νὰ ἐμποδίσῃ τὴν ἀναχώρησιν τοῦ ὀφειλέτου του ἀπὸ τὸν τόπον ἐκεῖνον, μέχρι τῆς ἀποπερατώσεως τῆς δίκης;

Ἴδου ἡ κράτησις, ἣτις ἄλλο δὲν σημαίνει, εἰμὴ τὴν ἐμπόδισιν τῆς ἀναχωρήσεως τοῦ ὀφειλέτου, ὅστις ἔχει τὸ ἐλεύθερον ἐντὸς ὅλης τῆς πόλεως, πλὴν ὅχι ἐκτός.

Ἀλλ' ἐπειδή, ἂν ὁ ὀφειλέτης δύναται νὰ παραβιάσῃ τὴν ἐμπόδισιν, καὶ νὰ δραπτεύσῃ, ἡ κράτησις καταντᾷ γελοιώδης, διὰ τοῦτο, ὅταν ὁ δανειστής ἔχει βασίμους ὑπογίας, ὅτι ὁ ὀφειλέτης του ἐμπορεῖ νὰ δραπτεύσῃ, δύναται νὰ ζητήσῃ καὶ τὴν φυλάκισιν του.

* 172. Τὰ μέσα τῆς ἐξασφαλίσεως ἀποτείνονται ἢ εἰς τὰ πράγματα, ἢ εἰς τὰ πρόσωπα· τὰ πράγματα ἂν μὲν εἶναι κινητὰ, 1 μεσεγγυῶνται, 2 σφραγίζονται, 3 ἐνεχυριάζονται ἢ φυλακίζονται.

221. Ὁ ἐνάγων ὀφείλει νὰ δώσῃ ἐγγύησιν διὰ νὰ ἐκτελεσθῇ ἡ ἀπόφασις.

Ὁ δικαστὴς σταθμίζει τὰς περιστάσεις τῶν προσώπων, καὶ τῆς ἐποθέσεως, καὶ δέχεται ἢ ἀποβάλλει τὴν αἴτησιν.

Ὅλαι αἱ ἀσφάλειαι διετάχθησαν πρὸς ἀποφυγὴν καταχρήσεως.

1ον Ὁ δανειστὴς ὀφείλει νὰ ἔχη γραπτὴν ἀπόδειξιν περὶ τοῦ χρέους τοῦ ὀφειλέτου. (ἄρθ. 171).

2ον Ὁφείλει νὰ δώσῃ ἐγγύησιν δι' ὅλας τὰς ἐνδεχομένας ζημίας καὶ ἔξοδα.

3ον Ὑπόκειται καὶ εἰς ἀπολογίαὶν διὰ τὴν ὕβριν, τὴν ὁποίαν ἐπέφερεν ὁ φυλακισθεὶς.

Τὸ ἄρθ. 221 δὲν ἔχει σχέσιν μὲ τὴν παρατήρησιν, καὶ εἶναι ἀκατάληπτος ἡ ἔνωσις του μὲ τὸ κατηγορούμενον ἄρθ. 172.

(ΠΑΛΑΜΑΣ) 192.202*. — Διατὶ ν' ἀποκλεισθῇ ἡ ἐγγύησις ἡ ἐκουσίως παραδεχομένη ἀπὸ τὸν ἀντίδικον, ἂν καὶ μὴ ἔχουσα τὸν ἀπαιτούμενον χαρακτῆρα παρὰ τοῦ ἄρθ. 202;

Εἰς κανὲν μέρος τῆς διαδικασίας δὲν ἐπιβάλλεται ἡ ποινὴ τῆς ἀκυρώσεως διὰ τὴν παράδοσιν τῶν διωρισμένων τύπων. Πᾶσα παράδοσις ἐπιφέρει ἀκύρωσιν; Ἡ καμμία παράδοσις δὲν φέρει τοιοῦτον ἀποτέλεσμα; Τί θέλει κάμει τὸ Ἀνώτατον Δικαστήριον; Ἄλλαι διαδικασίαι ἔκαμναν τὴν σημείωσιν ταύτην διότι ὁ τύπος εἶναι τὸ χαρακτηριστικὸν τῆς πράξεως, informat actum. Δι' αὐτοῦ ἤθελαν λείψει ἐφέσεις καὶ φιλονεικίαι.

(ΓΕΝΑΤΑΣ) 192.202. — Τὸ ἄρθρον 202 εἶναι εἰς ὄφελος τοῦ μέρους. Ἐὰν δὲ τὸ μέρος δέχεται τὸν ἐγγυητὴν ὅπως αὐτὸς παρουσιασθῇ, ποῖος δύναται νὰ ἀντείπῃ. Τὸ ἄρθρον δὲν ἀποβλέπει διάταξιν δημοσίου δικαίου.

Ὑπάρχουν ἄρθρα, τῶν ὁποίων ἡ παραβίασις φέρει τὴν ἀκύρωσιν τῶν πράξεων.

Ἐπρεπε νὰ διακριθῶσι, καὶ νὰ συμπεριληφθῇ εἰς ἕκαστον ἄρθρον ἡ διάταξις τῆς ἀκυρώσεως, ἂν ἤθελε παραβιασθῇ.

Ἐκ τῶν παραβάσεων ὡς πρὸς τοὺς τύπους ἄλλας μὲν ἀκυρώνουν καιρίως, ἂν καὶ τὸ μέρος ἐκουσίως παραιτῇται τῆς ὠφελείας, ἄλλας δέ, μὴ γενομένης ἐναντιώσεως παραβλέπονται.

Τὸ ἄρθ. 173 τῆς Γαλ. πολιτ. Διαδικασίας λέγει: «*toute nullité d'exploit ou*

* 192. Ἐὰν ὁ ἀντίδικος ἐναντιωθῇ καὶ τότε, ἡ ἐναντίωσις αὕτη σεβάζεται ὅταν ὁ ἐναντιούμενος ἔχῃ περιουσίαν ἱκανὴν διὰ νὰ πληρώσῃ τὴν διαφορὰν τῆς τιμῆς, τὴν ὁποίαν ὁ μεσεγγυητὴς δύναται νὰ τύχῃ εἰς τὸν μετέπειτα καιρὸν τῆς πωλήσεως, μέλλων τότε νὰ πληρωθῇ κατ' ἐκτέλεσιν τῆς ἀποφάσεως.

202. Κανεὶς δὲν δύναται νὰ εἶναι δεκτὸς ὡς ἐγγυητὴς, ἂν δὲν ἔχῃ κτῆματα κατὰ τὰ δύο τρίτα ἀνωτέρας τιμῆς τῶν σφραγιζομένων, ἢ μεσεγγυωμένων, ἢ ἐνεχυριζομένων πραγμάτων.

*acte de procedure est couverte, si elle n'est proposée avant toute defense, ou exception, autres que les exceptions de competence*¹.

«Πᾶς ἀκύρωσις διαδικασικῆς πράξεως παραβλέπεται, ἂν δὲν προταθῇ, πρὶν πάσης ἀπολογίας ἢ ἐξαιρέσεως, ἐξαιρουμένης τῆς περὶ ἀναρμοδιότητος».

Ἔπρεπεν ἄρα!

1^{ον} νὰ διαταχθῇ πότε λαμβάνει χώραν ἡ ἀκύρωσις, καὶ ποία ἡ ποινὴ διὰ τὴν παρόρασιν.

2^{ον} Πότε ἡ διαταχθεῖσα ἀκύρωσις παραβλέπεται, καὶ πότε ὄχι.

Τελευταῖον εὐχῆς ἔργον ἠθέλεν εἶσθαι βέβαια νὰ διακριθῶσι τὰ ἄρθρα, ἡ παράβασις τῶν ὁποίων ἐπισύρει τὴν ἀκύρωσιν τῆς πράξεως. Ἀλλ' ἐὰν εἶχαμεν τοῦλάχιστον 5 ἐτῶν πείραν διὰ τὴν ἐντελεστέραν ἐφαρμογὴν τῶν διατυπώσεων, τότε ἠθέλεν εἶσθαι λάθος αὐτὸ τὸ χάσμα. Ἦθελαν διακριθῇ αἱ διατάξεις, τῶν ὁποίων τὴν ἄμεσον ἐνέργειαν ἀπαιτεῖ τὸ δημόσιον, ὅποιαδήποτε καὶ ἂν εἶναι ἡ θέλησις τῶν διαφερομένων, καὶ διὰ τὰς διατάξεις αἱ ὁποῖαι ἀποβλέπουσι τὸ εἰδικὸν συμφέρον τῶν μερῶν, καὶ διὰ τὰς ὁποίας δύνανται τὰ μέρη νὰ παραιτῶνται, ἠθέλε διακριθῇ πότε δύνανται, καὶ πότε ὄχι, νὰ ἐπικαλῶνται τὴν ἐπανόρθωσιν κτλ.

Ἀλλ' ἐπειδὴ ἡ βοήθεια αὕτη δὲν ὑπάρχει, ἀρκεῖ νὰ ἔχη ὑπ' ὄψιν ἐπὶ τοῦ παρόντος πᾶς ἀκυρωτικὴ ἀρχὴ τοὺς ἐφεξῆς κανόνας.

1^{ον} Οὐδεὶς δύναται ν' ἀνατρέψῃ τὰ περὶ δικαιοδοσίας διαταγόμενα.

2^{ον} ὅτι (ἐκτὸς δικαιοδοσίας) νομίζεται παράβασις ἐκείνη, διὰ τῆς ἐπανορθώσεως τῆς ὁποίας δύναται ν' ἀλλάξῃ μορφήν ἡ οὐσία τῆς ὑποθέσεως.

Αὐτὸς ὁμοῦς ὁ κανὼν ἐπιφέρει αὐθαίρετον ἐξουσίαν εἰς τὰς ἀκυρωτικὰς ἀρχάς, θέλει ἴσως προσθέσει ἄλλος παρατηρητής.

Ἀλλὰ μήπως τὸ ἄνω μνησθὲν ἄρθρον 173 τῆς Γαλ. πολιτ. διαδικασίας εἶν' ἐντελεστέρον; Ἴδον τι λέγει ὁ Γουμπὼ δελὰ Βιλενερί εἰς τὸ σύγγραμμά του περὶ τῶν ἐξαιρέσεων ὡς πρὸς τὴν ὕλην τῆς πολιτ. διαδικασίας.

«Quoique un texte aussi comis, et aussi simple paraisse très facile dans son application, il est pourtant essentiel pour se diriger avec plus de certitudes de connaître une foule de règles qui se rattachent aux nullités, et dont le législateur n'a pas voulu s'occuper, par ce qu'il a pensé qu'on les apprendrait suffisamment par l'étude de la procédure et par la jurisprudence.»

«Ἄν καὶ τοσοῦτον συνοπτικὸς, καὶ ἀπλοῦς νόμος, φαίνεται πολλὰ εὐκόλος εἰς τὴν ἐφαρμογὴν του, εἶν' ἐπ' ἀνάγκης πρὸς ἀσφαλεστέραν ὁδηγίαν νὰ γνωρίζομεν πληθὺς κανόνων περὶ τῶν ἀκυρώσεων, εἰς τοὺς ὁποίους ὁ νομοθέτης δὲν ἠθέλησε νὰ

¹ Ἴδε καὶ τὸ ἄρθ. 424.

ἐνασχοληθῇ· διότι ἐστοχάσθη ὅτι ἤθελε τοὺς μάθη τις ἀποχρώντως, σπουνδάζων τὴν διαδικασίαν, καὶ τὴν νομικὴν.»

Ἡ ἐνταῦθα ἀνάγκη δὲν συγχωρεῖ ἐντελῇ διάκρισιν τῶν ἀκυρωτικῶν πράξεων, οὐτ' ἐκτεταμενεστέραν διασάφην διὰ τῶν ἀφορώντων κανόνων τὰς ἄνω μνησθείσας ὁδηγίας· ἀλλ' ὀφείλεται νὰ προϋπάρξῃ σειρὰ τῶν δικαστικῶν ἐργασιῶν πρὸς σωφρονισμὸν τῶν στρεψοδικῶν, πρὸς φωτισμὸν τῶν ἐνασχολουμένων, καὶ πρὸς βελτίωσιν τῆς πολιτικῆς αὐτῆς διαδικασίας, ἥτις, ἐπαναλαμβάνω, εἶναι προσωρινή, καὶ ἔχει χρεῖαν βελτιώσεως, ἀφοῦ βελτιωθοῦν τὰ συντείνοντα.

(ΠΑΛΜΑΣ) 213*. — Ὅπου ἡ τιμὴ εἶναι κάτι, ἐκτὸς τῆς πραγματικῆς ἀποζημιώσεως, ὑπάρχει καὶ ἡ προσωπικὴ ὑπὸ τ' ὄνομα ὕβρεως. π. χ. ἐὰν ἀδίκως κάμω νὰ κρατηθῇ πολίτης, ὅστις ζῇ ἐκ τῶν προϊόντων του, αὐτὸς δὲν δύναται νὰ προσδιορίσῃ οὔτε πραγματικὴν ζημίαν, οὔτε τόκους, οὔτε ἐξοδα, ὥς ἐπὶ τὸ πλεῖστον. Ἡ ὕβρις ὅμως δίδει δικαίωμα εἰς προσωπικὴν ἀποζημιώσιν τιμῆς, ὥς εἴρηται, ἥτις λέγεται ὕβρις, καὶ ἥτις ἐκτιμᾶται παρὰ τῶν δικαστῶν διὰ ποσότητος χρημάτων.

Περὶ ταύτης δὲν γίνεται λόγος εἰς τὸ ῥηθὲν ἄρθρον. Οἱ ῥωμαῖκοὶ νόμοι ὅμως ἐμίλου, καὶ εἰς τὰ πολιτισμένα ἔθνη ἔγινε περὶ αὐτῆς φροντίς.

(ΓΕΝΑΤΑΣ) 213. — Ἐμπόδιζε κανὲν ἄρθρον νὰ ζητηθῇ ἡ διὰ τὴν ὕβριν ἱκανοποίησις;

(ΠΑΛΜΑΣ) 228*. — Μὲ φαίνεται ὅτι ἐὰν τις ἐκουσίως εἶναι ἀπών, ἔχων ὅμως τὴν διαμονὴν του εἰς τὴν Ἑλλάδα πρέπει νὰ θεωρῇται διαφόρως παρὰ τὸν μὴ λαθόντα ποτὲ διαμονὴν ἐνταῦθα, ἢ διαμένοντα πάντοτε εἰς τὴν ξενιτείαν. Περὶ τοῦ τελευταίου ἀπαιτεῖται εὐνοϊκωτέρᾳ πρόνοια ἀποστελλομένων πρὸς αὐτὸν τῶν ἀναγκαίων εἰδοποιήσεων διὰ τοῦ Ἑλληνος Προξένου εἰς τὸν τόπον τῆς γνωστῆς διαμονῆς του.

(ΓΕΝΑΤΑΣ) 228. — Ὅστις εἶναι κληρονόμος ἔχει συμφέρον νὰ φανερωθῇ, καὶ νὰ γνωστοποιηθῇ εἰς τοὺς συγγενεῖς ἢ εἰδοποιήσις. Ὁ ἀριθμὸς τῶν προγραμμάτων, ὁ

* 213. Ὁ ἀπαιτῶν τὴν παρεμπόδισιν, ἢ τὴν φυλάκισιν τοῦ ἀντιδίκου του, ὀφείλει νὰ προσφέρῃ ἐγγυήσιν διὰ τὴν πληρωμὴν τῶν ἐξόδων, ζημιῶν καὶ τόκων, πρὸς τὸν παρεμποδιζόμενον, ἂν τὸ Δικαστήριον ἀπορρίψῃ τὴν ἀγωγὴν του.

** 228. Ἐὰν ὁ ἐνάγων ἔχῃ ἀγωγὴν κατὰ τινος, ὅστις ἀποθάνῃ ἢ πρὶν τῆς ἐνάρξεως ἢ μετὰ τὴν ἐνάρξιν τῆς ἀγωγῆς, καὶ οἱ κληρονόμοι τοῦ ἀποθανόντος δὲν εἶναι γνωστοί, τότε ἐκτελεῖται πᾶσα πρᾶξις κατὰ τὸ ἄρθρον 218 διὰ κηρύξεως καὶ δημοσιεύσεως διὰ τῆς ἐφημερίδος, καὶ περὶ πλεόν διδεται σημείωσις τῶν χαρακτηριστῶν τοῦ ἀτόμου, πρὸς δὲ καὶ ἀντίγραφα εἰς ὅλους τοὺς γνωστοὺς συγγενεῖς, οἵτινες διατρέβουν εἰς τὸν τόπον, ὅπου ἔγενεν ἡ κήρυξις· ἐὰν δέ, διαρκούσης τῆς δίχης, ὁ ἐνάγων ἀποθάνῃ, ὁ ἐναγόμενος πράττει τ' αὐτά.

τρόπος τῆς δημοσιεύσεως αὐτῶν, καὶ διὰ μέσου τῆς ἐφημερίδος τελευταῖον, ταῦτα ἐθεωρήθησαν ἀρκοῦντα διὰ τὸν κληρονόμον ἐναγόμενον.

Τὸ νὰ ὑποχρεωθῇ ὁ ἐνάγων νὰ στέλλῃ καὶ προσωπικὰς γνωστοποιήσεις εἰς τὴν διαμονὴν τοῦ κληρονόμου εἰς ξένον Κράτος, ἤθελεν εἶσθαι ἔργον πολυδάπανον, πολὺπλοκον διὰ τὰς ὑπηρεσίας, πολλὰ δύσκολον εἰς τὴν ἐνέργειάν του, πηγὴ καταχρήσεων, καὶ ἀπώλεια τοῦ χρόνου. Ἦθελε εἶσθαι καὶ παράκαιρον διὰ τὸ ἀκανόνιστον τῶν ἐξωτερικῶν σχέσεων τοῦ Κράτους.

(ΠΑΛΜΑΣ) 274*. — Ἡ φράσις Μόνη δύναται νὰ λείψῃ, ὑπάρχοντος τοῦ ἀρθ. 280.

(ΓΕΝΑΤΑΣ) 274. — Ἡ ἀλλή εἶναι ἡ περίστασις, καθ' ἣν παύει ὁ Σύμβουλος, διότι δὲν θέλει, καὶ ἀντικαθίσταται ἄλλος, καὶ ἄλλη, καθ' ἣν δὲν δύναται ἐξ αἰτίας ἀσθενείας. Εἰς τὴν δευτέραν περίστασιν δὲν παύει, ἀλλὰ γίνεται ἀναβολή, διὰ τὴν ἀνεπίληπτον αἰτίαν. Τὸ ἀρθρον 280 ἀφορᾷ τὴν περίστασιν τῆς ἀσθενείας, διὰ νὰ μὴ παύσῃ νὰ εἶναι σύμβουλος. Ἐλπίζω ὅτι θέλει συγχωρηθῇ νὰ ἔχη ἄλλην ἰσχὺν τὸ νὰ μὴ δύναται, καὶ ἄλλην τὸ νὰ μὴ θέλῃ.

(ΠΑΛΜΑΣ) 293**. — Ἡ παρουσία τοῦ ἱερέως εἰς τὸν ὄρκον δὲν χωρεῖ οὔτε διὰ τὸν μὴ Γραικὸν κατὰ τὴν θρησκείαν, οὔτε διὰ τὸν Τοῦρκον, οὔτε διὰ τὸν Ἑβραῖον. Ἄρα πρέπει νὰ γενῇ πρόβλεψις διὰ τοιαύτας περιπτώσεις.

(ΓΕΝΑΤΑΣ) 293. — Ὅλοι οἱ χριστιανοὶ πιστεύουν εἰς Χριστόν, καὶ εἰς τὸ ἱερὸν αὐτοῦ Εὐαγγέλιον. ὑπάρχουν χριστιανοί, μὴ ἀναγνωρίζοντες τὸ ἱερὸν Εὐαγγέλιον, τὸ ὁποῖον ὀφείλουν ν' ἀσπάζονται εἰς τὴν στιγμὴν τοῦ ὄρκου;

(ΠΑΛΜΑΣ) 304*** — Πῶς ἐνταῦθα δὲν ὑπετέθη, ὅτι ὑποτίθεται καὶ ἀλλαχοῦ τῆς δικδικασίας, καὶ τὸ ὁποῖον συμβαίνει πάντοτε μεταξὺ δύο δοκιμαστῶν, δηλ. τὸ νὰ μὴ συμφωνήσωσιν εἰς τὴν ἐκτίμησιν ὧν ἢ μέρους τῶν πραγμάτων; Εἶναι χρεῖα ν' ἀναπληρωθῇ τὸ τοιοῦτον χάσμα. Ἀλλ' ἤθελεν εἶσθαι καλύτερον νὰ διορίζῃ ὁ δικαστὴς ἕνα μόνον δοκιμαστήν· καθότι τὸ συμφέρον τοῦ ὀφειλέτου ἀποχρώντως ἐξασφα-

* 274. Μόνη ἡ ἀσθένεια συμβούλου τινὸς δύναται ν' ἀναβάλλῃ τὴν δικάσιμον ἡμέραν τῆς ὑποθέσεως, δι' ἣν ἐκλέχθη.

** 293. Ὁ ὄρκος γίνεται, ἀναγινώσκοντος αὐτὸν τοῦ γραμματέως, καὶ ἐπαναλαμβάνοντος τοῦ ὀρκιζομένου λέξιν πρὸς λέξιν τὸ καίμενον.

*** 304. Ἡ ἐκτίμησις γίνεται παρὰ δύο δοκιμαστῶν, τοὺς ὁποίους, διορίζει ὁ δικαστὴς δι' ἐντάλματος· οἱ δοκιμασταὶ ὀρκίζονται πρῶτον ἐπὶ τοῦ εὐαγγελίου ὅτι θέλουν πράξει ἐν συνειδήσει, καὶ ἔπειτα κάμνουν τὴν ἐκτίμησιν.

λίζεται ἐκ τῆς δημοπρασίας ἢ κατὰ πᾶσαν περίπτωσιν ἢ ἐκτίμησις ἔπρεπε νὰ γίνεται παρὰ τριῶν δοκιμαστῶν ἀντὶ δύο (ἢ ἐκτίμησις γίνεται παρὰ δύο δοκιμαστῶν).

(ΓΕΝΑΤΑΣ) ¹ 306.—Ἡ παρουσία τοῦ δικαστοῦ, ἂν δὲν ἐγγυᾶται, παρηγορεῖ κἂν ὅτι δὲν θέλει τολμήσῃ ὁ δοκιμαστής εἰς παράλογον γνώμην. Μολοντοῦτο ὅτι δύναται νὰ συμβῇ, πρέπει νὰ προνοηθῇ. Πλὴν ἔχομεν κανόνα ὅτι «*παραβαίνουσι γὰρ οἱ νομοθέται τὸ ἅπαξ ἢ δις συμβαῖνον καὶ οὐκ ἀξιοῦσι νομοθετῆσαι περὶ αὐτοῦ*» νομ. 17. Βιβλ. 2. τίτλ. α τῶν Βασιλικῶν.

Ἄς ἴδωμεν λοιπόν, ἐὰν θέλῃ συμβῇ, καὶ τότε θέλει προβληθῇ ἡ ἀπαιτουμένη θεραπεία. Ἄς μὴ βλάψωμεν τὴν ποθουμένην υπόληψιν τοῦ δικαστοῦ, καὶ ὥς ὑποθέσωμεν ὅτι οἱ κακοφρονοῦντες θέλουν συσταλῇ ἐκ τῆς παρουσίας του.

(Μ. Σ.) 304.—Ἦτον ἀναγκαῖον νὰ προστεθῇ ὅτι εἰς διαφωνίαν τῶν δύο δοκιμαστῶν, θέλει ἐνοῦται μετ' ἑνὰ ἐξ αὐτῶν ὁ τρίτος τὸν ὅποιον ταυτοχρόνως νὰ ἐκλέγῃ ὁ δικαστής διὰ τὰς τοιαύτας περιστάσεις.

(ΠΑΛΜΑΣ) ² 313*.—Ἡ διάταξις τοῦ τελευταίου μέρους τοῦ ἄρθρου τούτου εἶν' ἐπίσημος παράβασις ὧν τῶν ἀρχῶν.

Π.χ. ἐνοικιστήριον γενόμενον δι' ἐννέα ἔτη, μὲ προπληρωμὴν τοῦ ἐνοικίου, πληρωθεῖσιν εἰς τὸν κτήτορα, θέλει ἀκυρωθῇ μόνον καὶ μόνον διότι ὁ κτήτωρ μετὰ δύο ἔτη ἐπεφορτίσθη δάνειον τὸ ὅποιον δὲν ἐξώφλησεν εἰς τὴν προσδωρισμένην ἐξαμηνιαίαν προθεσμίαν. Καὶ τοῦτο χωρὶς ἀποζημίωσιν κἂν τοῦ ἐνοικιαστοῦ εἴτε διὰ τὴν πρόωρον λύσιν, εἴτε διὰ τὰ παρ' αὐτοῦ γενόμενα περὶ τὸ κτήμα ἐξοδα ἐπὶ τῇ θάσει τῶν ἐπιλοίπων ἐτῶν.

Ποῦ μένουσιν αἱ ἀρχαὶ τοῦ ἀποκτηθέντος δικαιώματος, τοῦ δικαιώματος τῆς προσυμφωνήσεως, τῆς ὑποθήκης, καὶ τῶν ἀνγκόντων δικαιωμάτων εἰς τοὺς εἰδικοὺς διαδόχους; Ποῦ ἡ δικαιοσύνη;

¹ Εἰς τὸ ἄρθρον 304 ἑλλείπει ἡ ἀπάντησις τοῦ Γενατᾶ. Ὁ Γενατᾶς ἀπαντᾷ εἰς τὸ ἄρθρον 306, διὰ τὸ ὅποιον ἑλλείπει ἡ ἀντίστοιχος παρατήρησις τοῦ Πάλμα. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Μ. Σ. σημειώνει τὰ ἑξῆς εἰς τὰς παρατηρήσεις του: «306. ὁ Παρατηρητὴς δὲν ἀναφέρει τοῦτο τὸ ἄρθρον τουλάχιστον εἰς τὸ Γαλλικὸν ἀντίτυπον τῶν παρατηρήσεων του». (Φαίνεται ὅτι οὗτος εἶχε ὕπ' ὄψιν του τὸ γαλλικὸν κείμενον τῶν παρατηρήσεων τοῦ Πάλμα, ὅπερ θὰ τοῦ εἶχε δοθῇ παρὰ τοῦ Ἰω. Καποδίστρια). Προφανῶς ὁμοῦς πρόκειται ἐνταῦθα περὶ ἐσφαλμένης ἀναγραφῆς τοῦ ἄρθρου 306 ἀντὶ τοῦ 304, διότι τὸ περιεχόμενον τῆς ἀπαντήσεως τοῦ Γενατᾶ ἀναφέρεται εἰς τὸ ἄρθρον 304, ἐνῶ ἀντιθέτως εἶναι ἄσχετος μὲ τὸ ἄρθρον 306. Διὰ τοῦτο παραθέτομεν ταύτην ἔναντι τῆς παρατηρήσεως τοῦ Πάλμα ἐπὶ τοῦ ἄρθρου 304.

² Ἐπὶ τοῦ ἄρθρου 313 ἐπανερχεται καὶ πάλιν ὁ Πάλμας προβαίνων εἰς νέας παρατηρήσεις Βλ. κατωτέρω σ. 56

* 313. Ἡ μίσθωσις τῶν ἀκινήτων δὲν ἐμποδίζει τὴν ἐκποίησιν αὐτῶν, οὐδ' εἶναι ὑπόχρεως ὁ ἀγοραστής νὰ διατηρήσῃ τὴν αὐτὴν μίσθωσιν.

Ὅταν ἐσυμφώνησε τὸ δάνειον ὁ κτήτωρ, δὲν ἠδυνήθη νὰ δώσῃ εἰς τὸν συναλλάττοντα, οὔτε νὰ μεταβιβάσῃ εἰς αὐτὸν ἄλλα δικαίωματα, εἰμὴ ὅσα εἶχε τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἐπὶ τοῦ ἐνοικιασμένου ἀκινήτου. Ταῦτα εἶναι: 1^{ον} ἡ γυμνὴ κτήσις, ὑπαρχούσης τῆς διαρκείας τοῦ ἐνοικιασματος. 2^{ον} τὸ δίκαιον τοῦ νὰ συνάψῃ τὰ συμφωνημένα ἐνοίκια. 3^{ον} τὴν ἰσχὺν τοῦ νὰ λάβῃ τὴν δεσποτεῖαν τῆς κτήσεως, καὶ τῆς ἐπικαρπίας αὐτῆς μετὰ τὴν συμφωνηθεῖσαν προθεσμίαν τοῦ ἐνοικιασματος. Ἐὰν δὲν ἦτο συγχωρημένον εἰς τὸν εἰρημένον κτήτορα νὰ λύσῃ κατ' ἄρέσκειαν τὸ σύμφωνον τοῦ ἐνοικιασματος, δύναται μόνῃ ἢ πρᾶξις τοῦ ὅτι συνεφώνησεν ἐπιγενόμενον δάνειον, νὰ φέρῃ ἢ νὰ δώσῃ εἰς ἄλλον παρόμοιον δικαίωμα; Ὑπῆρχε τὸ πάλαι εἰς τὸ Πιεμόντε παρόμοιός τις νόμος. Ἀλλὰ μετὰ τοσαύτας κραυγὰς τῶν διοικούντων, εἶναι ἤδη 25 ἢ 30 ἔτη, ἀφοῦ ὁ Βασιλεὺς τὸν κατήγγησε.

Διορθωτέον ἄρα τὸ εἰρημένον ἄρθρον, καὶ ἀντὶ τοῦ «οὐδ' εἶναι ὑπόχρεως ὁ ἀγοραστὴς νὰ διατηρήσῃ τὴν αὐτὴν μίσθωσιν, ν' ἀντικατασταθῇ τοῦλάχιστον ¹ ὅτι αὐτὸς δὲν θέλει ἔχει ἐπὶ τῶν πραγμάτων τῶν ἄνευ δόλου ἐνοικιασθέντων πρὸ τοῦ δανείου, ὅπου πρόκειται νὰ πληρωθῇ, ἄλλα δικαίωματα, εἰμὴ τ' ἀνήκοντα εἰς τὸν ὀφειλέτην «ἐπ' αὐτῶν».

Τοιοῦτοτρόπως, ἐὰν οὗτος εἶχεν ἄλλον τινα λόγον διὰ νὰ λύσῃ τὸ ἐνοικίασμα, ἤθελε τὸν ἔχει καὶ ὁ δανειστὴς ἢ ἀγοραστὴς (ἄρθρον 318 εἰς τὸ τέλος).

(ΓΕΝΑΤΑΣ) **313.**— *Παραβίασις ὅλων τῶν ἀρχῶν τοῦ δικαίου!!!*

Ὁ παρατηρητὴς εἰς τὸ προκείμενον ἐμεγαλορρημόνησεν. ἥς ὑποφέρῃ τὴν ἀπάντησιν.

Θέλομεν θεωρήσῃ τὸ προκείμενον ἀφηρημένως.

Θέλομεν τὸ θεωρήσῃ κατὰ νόμον.

Θέλομεν τὸ θεωρήσῃ κατὰ τὴν δημόσιον ἀνάγκην τοῦ κράτους.

Ἀφηρημένως.

Εἰς ἰδιοκίτης, ὅστις μοιθώνει τὸ κτήμα του εἶναι ὑπεύθυνος εἰς τὴν ἐκνίκησιν; Χωρὶς ἄλλο· τοῦτέστιν εἰς ὅλας τὰς ζημίας.

Ἐὰν ὁ ἰδιοκίτης θέλῃ νὰ πληρώσῃ τὰς ζημίας τοῦ ἐνοικιαστοῦ, καὶ νὰ λάβῃ τὴν δόλότητα τῆς ἀξίας τοῦ κτήματος διὰ τὴν χρεῖαν του διὰ τὴν ὁποίαν αὐτὸς εἶναι ὁ μόνος κριτής, ποῖος νόμος ἤθελε δικαίως τὸν ἐμποδίσῃ νὰ πραγματοποιηθῇ τὸ κτήμα του, ὅταν εὐχαριστῇται ν' ἀποζημιώσῃ τὸν ἐνοικιαστήν;

¹ «Λέγω τοῦλάχιστον· διότι δύναται τις νὰ εἴπῃ, πολλὰ πρὸς ὑποστήριξιν τῶν γινομένων ἐνοικιασμάτων ἀκόμη καὶ μετὰ τὸ δάνειον. Ἐὰν ἔγιναν μὲ καλὴν πίστιν, καὶ ὁ δανειστὴς δὲν χάνῃ....»

Κατὰ νόμον

Δὲν νομίζω ὅτι ἐμπορεῖ ὁ παρατηρητὴς νὰ κατηγορήσῃ ὡς παραβιάζοντα ὅλας τὰς ἀρχὰς τοῦ δικαίου, τὸν ἑντὸν νόμον.

Νομ. 9. c. de loc. cond.

«Emtorem quidem fundi necene non est stare colino cui prior dominus locavit nisi ea lege emit. verum si probetur aliquo consesisse, ut in eadem conductione maneat, quam vis sine scripto bonae fidei iudicio, (ei) quod placuit, parere cogetur».

Νομ. 25. § 1. per Locati cond.

«Qui fundum fruendum, vel habitationem alicui locavit, si aliqua ex causa fundui vel aedes vendat, carare debet, ut apud, emtorem quoque eadem pactione et colono frui, et inquilino habitare liceat: alio quin prohibitus is aget cum eo ex conducto».

Καὶ οὗτοι αὐτοὶ οἱ νόμοι βασιλεύουν εἰς τὴν Ἑλλάδα, καθότι ἀπαράλλάκτως ὑπάρχουν εἰς τὰ Βασιλικά.

Ἰδού οἱ νόμοι ἐκ τῶν Βασιλικῶν.

«Ἐάν τις πωλήσῃ ἀγρὸν ἔχων ἐν αὐτῷ μισθωτόν, οὐκ ἀναγκάζεται ὁ ἀγοραστής, συγχωρεῖται τῷ μισθωτῷ μένειν ἐν τῷ ἀγρῷ, εἰ μὴ ἄρα ἐπὶ τοιούτῳ συμφώνῳ ἡγόρασε. Πλὴν εἰ καὶ μὴ ᾔητῳ ἐπὶ τούτῳ ἡγόρασε, δέκνυνται δὲ ἄλλως συναινέσας εἰς τὸ μείναι τὸν μισθωτόν, καὶ οὕτως ἀναγκάζεται αὐτὸν ἔχειν ἐν τῷ ἀγρῷ». Νομ. 9. Βιβλ. 20. τομ. 2.

«Ὁ μισθώσας ἀγρὸν ἢ οἶκον, ἐὰν ἐκποιῇ αὐτόν, ὀφείλει συμφωνεῖν μετὰ τοῦ ἀγοράσαντος, φυλάττειν τὴν μίσθωσιν. Ἐπεὶ τοι γε κωλυόμενοι κινουσι κατ' αὐτοῦ τὴν διὰ τὴν μίσθωσιν ἀγωγὴν» Νομ. 25· Β. 20. τ. 2.

Δὲν ἤμαρτε λοιπὸν ὁ ἐκθέτης τοῦ σχεδίου, ἐὰν ἐφύλαξε τὴν ἀρχὴν ὑπάρχοντος νόμου.

Κατὰ τὴν δημόσιον ἀνάγκην τοῦ κράτους.

Ἄς ὑποθέσωμεν ὅτι ὁ νόμος εἰς τὴν Ἑλλάδα δὲν ὑπῆρχεν, ἃς ἐξετάσωμεν ἐὰν ἔπρεπε νὰ παραδεχθῶμεν τὴν ἀρχὴν τῆς νομοθεσίας τῆς Γαλλίας καὶ τοῦ Πιεμόντε, ἢ ὅποια εἶναι ἐναντία τοῦ Ρωμαϊκοῦ νόμου, καὶ τὴν ὅποιαν μόνον θέλει ὁ παρατηρητὴς ἢ ἐὰν αἱ περιστάσεις τοῦ Κράτους ὑπαγορεύουν τὸ ἐναντίον ἀπ' ὅσα διατάττει τὸ ἄρθρον 1743 τοῦ Γαλλικοῦ Πολιτικοῦ Κώδικος.

Ἐξ αἰτίας τῆς ἐπιθυμίας πολλῶν αὐτοχθόνων καὶ ὁμογενῶν τοῦ ν' ἀποφασίσουν οἱ μὲν ὀριστικῶς τὴν διαμονὴν των, οἱ δὲ νὰ συγκειρώσουν τὰς ἰδιοκτησίας των, ἔγειναν τὰ δύο συμβόλαια τῆς ἀγορᾶς καὶ τῆς ἀνταλλαγῆς μεγάλης σπουδῆς ἄξια διὰ

τὴν συνδρομὴν, καὶ προστασίαν τὰς ὁποίας ὀφείλει ἡ Κυβέρνησις, διὰ τὰ δυνηθῶν οἱ πολῖται νὰ καθησυχάσουν καὶ εἰς διαμονὴν καὶ εἰς κατάστασιν, τὰ ὅποια συντίουν εἰς τὴν δημόσιον ἡσυχίαν καὶ εὐταξίαν.

Αἱ μετοικεσίαι τῆς Τουρκίας ἔσθραν εἰς τὸ ἔδαφος τῆς ἐλευθέρως Ἑλλάδος σημαντικὸν πλῆθος ὁμογενῶν. Πολλοὶ Ἑλληνες ἀπωλέσαντες πατρίδα καὶ τὸ πᾶν, εὐρίσκονται εἰς τὴν Ἑλλάδα.

Ἡ ἀνάγκη ἐβίασε τὸν μὲν καὶ τὸν δὲ νὰ οἰκοδομήσῃ οἰκίσκον, ν' ἀγοράσῃ ὀλίγην γῆν. Ἀστεγοὶ δὲν ἠδύνατο νὰ μείνουν τὰ σπήλαια ἔπαυσαν βαθμηδὸν νὰ εἶναι καταφύγιον τῶν δυστυχούντων ἐπλήθυναν αἱ καλύβαι, αἱ καλύβαι ἐμεταμορφώθησαν εἰς καταλύματα· ἡ καλλιέργεια ἤρχισε νὰ ἀνθῇ, ἐπειδὴ καὶ ἡ ἡσυχία ἤρχισε ν' ἀνατέλλῃ. Ἡ τύχη τῆς Ἑλλάδος ἦτον ὡς πρὸς τὰς ἐξωτερικὰς σχέσεις ἄγνωστος· αὕτη ἀπεφασίσθη.

Ἡ ἐθνικὴ γῆ ἔγεινε τὸ ἀντικείμενον τῶν ἐπιθυμιῶν, τῶν ὑπολογισμῶν, τῶν σχεδίων ὅλων τῶν ἐγκατοίκων.

Ὁ αὐτόχθων ἀκτήμων ζητεῖ δικαίως νὰ μὴ πάσῃ περαιτέρω, καὶ νὰ ἐξασφαλίσῃ τοὺς πόρους τοῦ ζῆν. Ἡ Κυβέρνησις τὸ χρεωστεῖ διὰ τὰ δεινὰ τὰ ὅποια ὑπέφερε· τὸ χρεωστεῖ, διὰ τὰ τὸν ἐλευθερώσῃ πραγματικῶς.

Ὁ αὐτόχθων κτηματίας ζητεῖ νὰ συγκεντρώσῃ τὰς ἰδιοκτησίας του δι' ἀνταλλαγῆς ζητεῖ ν' ἀπολαύσῃ καὶ αὐτὸς τὸ μερίδιον τοῦ ζητεῖ ν' ἀγοράσῃ ἀπὸ τὸν μερικὸν ἰδιοκτήτην.

Οἱ Ἑλληνες ὅσοι ἀπώλεσαν εἰς τὸν αὐτὸν ἀγῶνα δι' οὗ ὑπάρχει τὸ ἔθνος ἀνεξάρτητον ζητοῦν..... καὶ τί δὲν ζητοῦν δικαιοδικαίως;

Οἱ συναγωνισθέντες ὁμογενεῖς ζητοῦν περίθλαψιν. Ὅλοι ἐπιθυμοῦν νὰ θέσουν τὴν διαμονὴν των ποῖος ἐδῶ, καὶ ποῖος ἐκεῖ.

Εἰς τοιαύτην κατάστασιν τοῦ Κράτους, ἐν ᾧ δὲν ἠσυχάσαν εἰσέτι οἱ ἐγκάτοικοι, ἤθελεν εἶσθαι φρόνιμος συμβουλὴ νὰ παραδεχθῇ τὸ ἔθνος τὸν νόμον τῆς Γαλλίας καὶ τοῦ ΠιEMONTE, καὶ νὰ ἐμποδίζωνται οἱ Χῖοι, οἱ Ψαριανοί, οἱ Σάμιοι, οἱ Κυδωνεῖς, οἱ Σμυρναῖοι, κλ. ἀπὸ τοῦ νὰ πωλοῦν τὰ κτήματα, ὅσα ἡ περίστασις, ἡ ἀνάγκη τοὺς ἐβίασε ν' ἀγοράσουν ἐκεῖ, ὅπου ἦτο πλῆθὺς ἀνθρώπων καὶ ἀσφάλεια; Νὰ ἐμποδίζωνται ἀπὸ τὴν πώλησιν, ἐπειδὴ ἐνοίκιασαν, διὰ τὰ ἐξοικονομοῦν τὰς οἰκογενείας των;

Ὑπὸ ὁποιανδήποτε θεωρίαν θέσωμεν τὸ ἀντικείμενον, δὲν εὐρίσκεται ἡ παραβίασις ὅλων τῶν ἀρχῶν τοῦ δικαίου, ὡς τὴν παρασταίνει ὁ παρατηρητής, ὅστις θέλει τὴν Γαλίαν, ὡς φαίνεται, πανταχοῦ.

(ΠΑΛΜΑΣ) 313*. — Ἀναθεωρῶν τὸ ἀρθ. 313, καὶ τὴν ἐκφρασιν οὐδ' εἶναι ὑπόχρεως ὁ ἀγοραστής νὰ διατηρήσῃ τὴν αὐτὴν μίσθωσιν, δὲν δύναμαι ν' ἀποφύγω ἀπὸ τοῦ ν' ἀποδείξω τὴν ἀνάγκην τοῦ νὰ καθιερωθῇ ἡ ἐναντία ἀρχή, ἐπιτεινομένη καὶ εἰς ὅλας τὰς περιπτώσεις, καθ' ἃς τὸ ἐνοικίασμα δὲν ἔγεινε μὲ δόλον ἐναντίον τῶν δικαιομάτων τοῦ δανειστοῦ, ἂν καὶ μετὰ τὸ δάνειον. Ἀπέδειξα ἤδη προηγουμένως πῶς ἡ ῥηθεῖσα ἀρχὴ ἀντιβαίνει εἰς τοὺς κανόνας τοῦ δικαίου, κατ' ἐξοχὴν ἐπὶ τῶν πρὸ τοῦ δανείου ἐνοικιασμάτων, περὶ ὧν ὁ λόγος. Νῦν ὀφείλω ν' ἀποδείξω πῶς ἡ διάταξις αὕτη βλάπτει καὶ αὐτὸν τὸν ὀφειλέτην ὑπὲρ τοῦ ὁποίου φαίνεται ὅτι καθιερώθη, καὶ πῶς ἀκόμη βλάπτει καὶ τὸν γεωργόν.

Παραδεχθείσης τῆς ἀβεβαιότητος τοῦ ἀγοράζοντος ἢ τὴν ἰδιοκτησίαν πράγμα-
τος τινος ἢ τὴν ἐπικαρπίαν αὐτοῦ ἢ τὸ δικαίωμα τῆς εἰς προσδιωρισμένον καιρὸν
συνάξεως τῶν καρπῶν, ἢ πείρα καὶ αἱ ἀρχαὶ τῆς πολιτικῆς οἰκονομίας μᾶς θεσπίζουν
ὅτι μόλις εὐρίσκεται τὸ ἥμισυ τῆς τιμῆς, ἂφ' ὅσον ἤθελεν εὑρεθῇ ἐπὶ θεβαιότητος.
Εἰς τὴν περίπτωσιν τοῦ ἐνοικιάσματος ἀκινήτων, ὁ ἐνοικιαστής θέβαια δὲν ἐξοδεύει
διὰ τὴν καλυτέρευσιν τοῦ κτήματος, ὅσα ἤθελεν ἐξοδεύει ἂν ἦτο θέβαιος διὰ τὴν μέ-
χρι τοῦ τέλους τῆς συμφωνίας ἀπόλαυσιν. Πρέπει πρὸς πλειοτέραν κατὰληψιν ν' ἀνα-
γνωρίσωμεν ὅτι ὁ διὰ 10 ἔτη ἐνοικιαστής, θεωρεῖ τὰ 3 ἢ 4 τελευταῖα ὡς ἔτη κερ-
δαλαῖα καθότι τακτικῶς τὰ 6 πρῶτα ἔτη μετρῶνται ὡς ἀρκετὰ νὰ δίδουν καρπὸν
διὰ τὸ χρονικὸν ἐνοίκιον, διὰ τὰ τῆς προπαρασκευῆς καὶ τῆς καλυτερεύσεως ἐξοδα,
καὶ τέλος διὰ τὰς προξενουμένας ἐκ τῶν μετεώρων ζημίας καθ' ὅλον τὸ δεκαετὲς διά-
στημα. Μὴν ἔχοντος τοῦ ἐνοικιαστοῦ τὴν θεβαιότητα τῆς ἀπολαύσεως τῶν τελευταί-
ων 3 ἢ 4 χρόνων, θέλουν ἐνοικιασθῇ μόνον διὰ 7500 γρόσια κατ' ἔτος, κτήματα
ἱκανὰ νὰ δίδουν ἐτήσιον εἰσόδημα 15 χιλ. γρόσια ὅταν καλῶς δουλεύονται, εἰς δὲ τὸ
τέλος τοῦ ἐνοικιάσματος δὲν θέλουν εὑρεθῇ ποσὺς καλυτερευμένα, ἀλλὰ μᾶλλον πολὺ
ἐξησθενημένα. Ποίαν θάσιν λαμβάνουν οἱ δοκιμασταὶ εἰς τὴν ἐκτίμησιν τῶν ἀκινή-
των; Τὸ προῖον ἐκεῖνο ὅπου ἤθελεν φέρει ἐνοικιαζόμενα κατὰ τοὺς συνήθεις τύπους
καὶ μὲ τοὺς φυσικοὺς κινδύνους, ἦτοι κατὰ τὸ σύνθηρος, καὶ κατὰ τὴν κατὰστασιν τῆς
καλλιεργείας, εἰς τὴν ὁποίαν ἤθελεν εὑρεθῇ εἰς τὴν ἐποχὴν τῆς ἐκτιμήσεως. Τούτου
τεθέντος, ἐπειδὴ τὰ συνήθη ἐνοικιάσματα εἰς τὴν Ἑλλάδα δὲν θέλουν γίνεσθαι, εἰμὴ
μὲ τὸ ἥμισυ τῆς τιμῆς, ἂφ' ὅσον ἤθελεν εὐρίσκει, ἂν δὲν ὑπῆρχεν ὁ φόβος τῆς πα-
ρακαίρου λύσεως τοῦ ἐνοικιάσματος, καὶ τὸ χειρότερον, ἡ στέρησις τοῦ δικαιώματος
τῆς ἀποζημιώσεως, καὶ ἐπειδὴ τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος ἀκίνητον ἐνοικιάζεται μόνον 7500
γρόσια καὶ χειροτερεύει ἴσως, καὶ χαλᾶται, ἡ ἐκτίμησις θέβαια δὲν θέλει ὑπερβῇ,
ἀλλὰ καὶ θέλει εἶσθαι ὀλιγωτέρα τῶν 150 χιλ. γροσίων, ἐνῶ ἐὰν ἔλειπεν ἡ προρρη-

* Ἀρθρον 313, βλ. ἀνωτέρω σ. 52, σημ. *

θεῖσα διάταξις, καὶ ἀφίνετο ἡ θεβαιότης τῶν ἐνοικιασμάτων, τὸ ἀκίνητον αὐτὸ ἤθελεν ἐνοικιασθῇ διὰ 15 χιλ. γρόσια κατ' ἔτος, καὶ ἤθελεν ἐκτιμηθῇ 300 χιλ. γρόσια (αὐτὸ 5^ο per cento) καὶ περισσότερον ἴσως, ὥς καλυτερευθὲν παρὰ τοῦ ἡσυχίου ἐνοικιαστοῦ. Ὁ ἀγοραστής λοιπὸν ἠδύνατο τὸ πολὺ νὰ κάμνῃ τὸν λογαριασμόν του ἐπὶ τῶν 30 ἢ 36 χιλ. γροσίων κέρδος, τὸ ὅποσον κάμνει ὁ ἐνοικιαστής, καὶ τὸ ὅποσον αὐτὸς δὲν δύναται νὰ κάμῃ, καὶ πάλιν ἂν ἡ ῥηθείσα καλυτέρευσις δὲν ἐξισοῖ τὴν τοιαύτην διαφοράν ἅς πωληθῇ ὅμως καὶ 260 χιλ. γρόσια διὰ τοῦτον τὸν λόγον.....

Δὲν ὑπάρχει μεγάλη ζημία διὰ τὸν χρεώστην, ὑποτεθέντος ὅτι δὲν δύναται νὰ πωληθῇ τὸ κτῆμα, εἰμὴ μόνον 150 χιλ. γρόσια;

Αὕτη εἶναι ἡ ἀληθὴς ὄψις, ὑπὸ τὴν ὁποίαν πρέπει νὰ θεωρηθῇ τὸ εἰρημένον ἀρθ. 313. Αὐτὸ τὸ ἀρθρον φέρει μεγάλην ζημίαν εἰς τὸν ὀφειλέτην, καὶ εἰς τὸν γεωργόν. Ζημίαν ἰδιωτικὴν καὶ δημόσιαν. Ἰδοὺ ποῦ καταντᾷ τοσοῦτον προφανὴς παράθεσις τῶν ἀρχῶν τοῦ δικαίου.

(ΓΕΝΑΤΑΣ) 313. — Ἀνακαλεῖται ὁ ἀναγνώστης εἰς ὅσα ἐρρέθησαν ἐπὶ τῶν παρατηρήσεων εἰς τὸ ἄρθ.

Προσθέτω 3 παρατηρήσεις

Ἡ πρώτη, ὅτι ἔχει λάθος, ἐὰν νομίζῃ ὅτι πανσάσης τῆς μισθώσεως, δὲν ὑποχρεοῦται ὁ δεσπότης πρὸς τὸν ἐνοικιαστὴν διὰ τὰς ζημίας τῆς ἐκνικήσεως.

Ἡ δευτέρα ὅτι δὲν γνωρίζω νὰ ὑπάρχουν εἰς τὴν Ἑλλάδα πολυχρόνιοι μισθώσεις ἐπὶ τῶν τῆς ἐξοχῆς κτημάτων καὶ διατί; Διότι 1^{ον} ὅλοι οἱ κτηματῖαι, οἵτινες δὲν καλλιεργοῦν μὲ τὰς ἰδίας τῶν χεῖρας τὴν γῆν ἔχουν τοὺς ὑπηρέτας τῶν, οἵτινες ἀντ' αὐτῶν καὶ δι' αὐτοὺς εἰσπράττουν τὰ παρὰ τῶν γεωργῶν καλλιεργούμενα.

Οἱ γεωργοί, οἵτινες καλλιεργοῦν τὴν γῆν ἔχουσι συμφωνίαν ἢ διὰ πρόσκαιρον κατοχὴν ἢ διὰ παντοτελεῖαν, ἣτις ἐκτείνεται εἰς τὰς ὁρίζας ἢ καὶ εἰς τὴν γῆν. Εἰς τὴν πρόσκαιρον κατοχὴν μετὰ τὴν εἰσπραξίν τῶν προϊόντων γέννημα τῆς καλλιεργείας τοῦ γεωργοῦ μένει εἰς τὴν θέλησιν τοῦ δεσπότου ν' ἀναεώσῃ τὴν συμφωνίαν.

Ὁ γεωργὸς συμφωνεῖ κοινοῦν καὶ οὐχὶ μίσθωσιν.

Διὰ τὴν δὲν γίνονται πολυχρόνιοι μισθώσεις;

Διότι πολλὰ ἐθνικὰ σφετερίζονται καθεκτάστην, καὶ ὁ δεσπότης ὁ ἐκτείνων τὰ σύνορά του δὲν βάλλει ξένον εἰς τὸ κτῆμα του, διὰ νὰ μὴ παροξύνῃ τοὺς συμπλησιαστας καὶ οὗτοι ἐρεθισθέντες γενῶσι μηνυταὶ σφετερισμοῦ.

Διότι τὸ κέρδος τοῦ ἐνοικιαστοῦ νομίζεται ὡς ἀρπαγὴ καὶ προξενεῖ πληγὴν ἀνίατον.

Διότι ὁ ἰδιοκτήτης συγχάζων τοὺς γεωργοὺς του, διατηρεῖ ἐπὶ αὐτοῦ ἐπιρροὴν τινα, τὴν ὁποίαν μεταχειρίζεται διὰ τοὺς σκοποὺς του.

Αιότι ὁ ἰδιοκτήτης, ὅστις ἢ διὰ τῆς ἰδιοκτησίας του ἢ διὰ συγγενικῶν σχέσεων δὲν ἔχει οἰκείους, νομίζεται χαμένος ἄνθρωπος.

Αιότι τέλος πάντων ὀλίγοι εἶναι οἱ κτηματῖαι.

Ἀλλὰ καὶ ἡ ἰδιοκτησία, ἂν ἤθελεν ἐπεκτανθῇ καὶ οἱ ἰδιοκτῆται ἂν ἤθελαν ἡσυχάσῃ ὥστε ἀκαταζήτητοι νὰ χάσουν τὰς ἰδιοκτησίας των, καὶ ἂν ἤθελαν εὐρίσκεισθαι τινες, οἱ ὅποιοι διὰ τὸν πλοῦτον των νὰ μὴ θέλουν τοὺς τόσους ἐπηρέτας ὡς ὁπαδούς των ἢ νὰ μὴν δύνανται διὰ τ' ἀποκτήματα τῶν ἰδιοκτησιῶν των νὰ μισθώνωσι μέρος αὐτῶν.

Ποῦ εἶναι ἡ ἐπιπλητιομένη ζημία εἰς τὴν πολιτικὴν οἰκονομίαν;

Εἰς τὴν σημερινὴν κατάστασιν τῆς Ἑλληνικῆς γῆς τί χρειάζεται; Νὰ βιάζεται ὁ πολίτης νὰ καλλιεργῇ τὴν γῆν ἢ ν' ἀργῇ καὶ νὰ μισθώσῃ; Εἶναι σύμφωνον μὲ τοὺς κανόνας τῆς πολιτικῆς οἰκονομίας τῆς Ἑλλάδος νὰ προστατεύωνται αἱ πολυχρόνιοι μισθώσεις;

Ἄς ἀφήσωμεν τὰς ἀφηρημένας ιδέας. Εἰς τὴν ἐφαρμογὴν χρειάζεται βαθεῖα σκέψις. Ἀλλοίμονον εἰς τὸν νομοθέτην, ὃ ἐπομένως δυστυχία διὰ τὸν λαόν, ἐὰν δὲν συμφωνήσῃ ἡ ἐφαρμογὴ μὲ τὰς ἀνάγκας τοῦ κράτους. Τέσσαρες στόλοι ὑποστηρίζουν τὴν οἰκοδομήν, ἡ πολιτικὴ, ἡ οἰκονομία, ἡ ἠθικὴ, καὶ ἡ φυσικὴ. Ἐκαστον κράτος διαφέρει κατὰ τὸν ὄγκον καὶ τὸ ὕψος, καὶ δύναται νὰ εἴπω ὅτι ὑπάρχει διαφορὰ μεταξὺ ἐπαρχ. καὶ ἐπαρχ. κρατῶν. Οὐδεὶς νοήμων ἀγνοεῖ τοὺς ἀγῶνας τῶν νομοθετῶν ἐκείνων, οἵτινες ἠθέλησαν νὰ ὑποβάλλουν μέγα κράτος καθ' ὅλα του τὰ μέρη εἰς ὁμοειδὲς σύστημα, ἐνῶ τὰ μέρη αὐτὰ ἐδιοικοῦντο ἀπὸ τοπικά ἔθιμα.

(ΠΑΛΜΑΣ) **ἄρθ. 323*, 168-9, 300, 324-26.**—2^α. Ἀναγινώσκω εἰς τὸ τυπογραφεῖον, ὅπου τυπώνονται αἱ πράξεις τῆς Κυβερνήσεως, καὶ ὅθεν ἐξήχθησαν οἱ νέοι νόμοι, ἀναγινώσκω εἰς τὸ **ἄρθ. 323** τὰ ἐφεξῆς:

«Ἐὰν ὁ διαφερόμενος δι' ἑλλειψιν χρημάτων φυλακισθῇ, λαμβάνει χώραν τὸ **ἄρθ. 212**».

Μὲ φαίνεται ὅτι ἐνταῦθα εἶναι λάθος ἴσως μόνον τυπογραφικόν, διότι ἐπρεπε νὰ λέγῃ κτημάτων, καὶ ὄχι χρημάτων (ἢ καὶ καὶ τὰ δύο, διότι ὑπάρχει ὁ αὐτὸς λόγος καὶ εἰς τὰς δύο περιπτώσεις).

Κρίνας οὕτως, ὄχι διὰ τὴν καθιερωθεῖσαν ἀρχὴν παρὰ τοῦ **ἄρθ. 168** ἀλλὰ μάλλον ἔχων ὑπ' ὄψιν τὸ περιεχόμενον τῶν **ἄρθ. 169** καὶ **300** ἅτινα τὴν κατασταίνουν μέχρι τινος ἀνωφελῆ, καθὼς καὶ τ' **ἄρθρα 324** καὶ **326** μεταξὺ τῶν ὁποίων ἴσως τὸ **ἄρθ. 323** ἤθελεν εὐρὴ θέσιν καλυτέραν.

Ἐὰν ὅμως εἶναι θέλησις νὰ καθιερωθῇ ὡς ἀρχὴ ἡ τοιαύτη διάταξις τοῦ **ἄρθ.**

* 323. Ἐὰν ὁ διαφερόμενος δι' ἑλλειψιν χρημάτων φυλακισθῇ, λαμβάνει χώραν τὸ **ἄρθρον 212**.

323 ὡς εὐρίσκεται εἰς τὸ ἀντίτυπόν μου, τότε λέγω ὅτι ἤθελεν εἰσθαι summum jus, τὸ ὅποσον ὀνομάζεται summa injuria, καὶ ὅτι εἰς τόπον, ὁ ὅποιος εἶναι ἡ Ἑλλάς, πρέπει μάλιστα νὰ βιασθῶσιν τρόπον τινὰ οἱ κεφαλισταί, διὰ νὰ γενοῦν κτηματίαι καὶ νὰ προσκολληθῶσιν εἰς τὸ ἔδαφος διὰ τῆς ἰδιοκτησίας καὶ τῆς καλλιεργείας τῶν γαιῶν.

(ΓΕΝΑΤΑΣ) 323.— Δι' ἑλλειψιν κτημάτων, καὶ οὐχὶ χρημάτων εἶναι λάθος τυπογραφικόν.

(ΠΑΛΜΑΣ) 350*.— Ἡ διεύθυνσις αὕτη δύναται νὰ λείψῃ, ἐὰν ὁ ἐκκαλὼν μὲ τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος εἰς τὸ ἄρθ. 352 ἔγγραφόν του, ἐνώνῃ καὶ τὸ ἔγγραφον τῆς ἐφέσεως, οὕτινος κάμνει μνεῖαν τὸ ἄρθ. 348. Ἐὰν δὲ τοῦτο ἐγείνεν ἐμπροθέσμως, τὸ ἐκκλητον τὰ δέχεται, εἰδεμὴ δὲν τὰ δέχεται καὶ ἡ ἔφεσις πίπτει. Τοῦτο ἐστὶν ἀπλούστερον.

(ΓΕΝΑΤΑΣ) 350.— Γίνεται ὡς μία περιπλέον ἀσφάλεια, νὰ διευθύνῃ ἀμέσως τὸ πρωτόκλητον, τὸ ἔγγραφον τῆς ἐφέσεως.

Γίνεται, διὰ νὰ γνωρίσῃ ἐπισημῶς τὸ ἐκκλητον τὴν ὑπαρξιν τῆς ἐφέσεως.

Γίνεται διὰ νὰ προληφθῇ πᾶσα κατάχρησις ἐπὶ τῶν ἀντιγράφων, καὶ τῶν χρονολογιῶν.

Γίνεται, διὰ ν' ἀπαλαχθῇ τὸ Ἀνέκκλητον ἀπὸ τοῦ νὰ ζητῇ πληροφορίας, μὴ παρουσιαζομένου τοῦ ἐκκαλέσαντος, ἀλλ' ἐξ αἰτίας τοῦ ἐκκαλεσθέντος ἀπαιτοῦντος τὴν ἐκπιῶσιν τῆς ἐφέσεως.

Γίνεται τέλος πάντων, διότι δὲν βλάπτει κανένα.

Ποῦ δὲ ἀναφέρεται οὗ ἡ προθεσμία καὶ ἡ πιῶσις τῆς ἐφέσεως κρέμαται ἀπὸ τὴν παραλαβὴν τοῦ ἔγγραφου τῆς ἐφέσεως παρὰ τοῦ ἐκκλήτου;

Ὁ ἐκκαλέσας ὀφείλει ἐντὸς 30 ἡμερῶν ἀφοῦ ἐγείνεν ἡ ἔφεσις, νὰ παρουσιασθῇ εἰς τὸ ἐκκλητον. Δι' αὐτὸν εἶναι ἀδιάφορον ἂν τὸ ἔγγραφον τῆς ἐφέσεως ἔφθασεν ἢ ὄχι εἰς τὸ ἐκκλητον.

(ΠΑΛΜΑΣ) 355**.— Ἐνταῦθα φαίνεται ὅτι πρέπει ν' ἀναγνωσθῇ τοῦ ἐκκλήτου ἀντὶ πρωτοκλήτου δικαστηρίου. Πρέπει νὰ εἶναι τυπογραφικόν λάθος· δὲν ἤθελεν

* 350. Τὸ Πρωτόκλητον Δικαστήριον ἀμέσως διευθύνει ἀντίγραφον τῆς ἐφέσεως εἰς τὸ Ἐκκλητον Δικαστήριον.

** 355. Δύναται νὰ παρουσιασθῶσιν ἐνώπιον τοῦ Πρωτοκλήτου Δικαστηρίου νέαι ἀποδείξεις· πλὴν ὁ προτείνων αὐτὰς ὀφείλει πρῶτον νὰ αἰτήσῃ τὴν ἄδειαν, προσφέρων ἑαυτὸν ἑτοιμον νὰ ὀρκισθῇ ὅτι δὲν ἐγνώριζε πρότερον τὰ ὅποια τῶρα ἔχει ἔγγραφα καὶ, προκειμένου λόγου περὶ μαρτύρων, ἢ ὅτι δὲν ἤξευρεν ἂν οἱ ἀναφερόμενοι μάρτυρες ἐγνώριζαν τὴν ὑπόθεσιν, ἢ ὅτι δὲν ἤξευρε τὸ πρᾶγμα ὡς μετὰ τὴν ἀπόφασιν ἀνακαλυφθέν.

εἶσθαι ὁμῶς κακόν, ἐὰν καὶ τὸ πρωτόκλητον διακάζον ὡς ἔκκλητον εἶχε τοιαύτην ἐξουσίαν χωρὶς ὁμῶς τὴν ὑποχρέωσιν τοῦ ἔρκου, τὴν ἐν τῷ ῥηθέντι ἄρθρῳ.

(ΓΕΝΑΤΑΣ) 355. — Βεβαίως εἶναι παρόραμα τοῦ τύπου, ἀντὶ τὰ εἶπη τὸ ἔκκλητον, λέγει τὸ πρωτόκλητον. Τὸ λάθος εἶναι πασιφανές. "Ὅταν λέγῃ τὸ ἔκκλητον, συμπεριλαμβάνει καὶ τὸ πρωτόκλητον ὡς ἔκκλητον τῆς εἰρηνοδικείας, καὶ τὸ ἔκκλητον τῶν πρωτοκλήτων.

(ΠΑΛΜΑΣ) 359 ἕως 361* — Ἐὰν ἐνταῦθα πρόκειται περὶ προσφυγῆς διαφόρου ἀπὸ τὴν περὶ ἧς ὁ λόγος εἰς τὸ ἀκόλουθον Κεφ. λείπει ἢ προσδιορίσεις τοῦ ὅρου, καθ' ἣν πρέπει νὰ παρυσιασθῇ...

(ΓΕΝΑΤΑΣ) 359 καὶ 361. — Ἡ παρὰ τοῦ αὐτοῦ δικαστηρίου ἀναθεώρησις, ὅταν πρόκειται περὶ παραβάσεως τοῦ νόμου, ἐπιστηρίζεται εἰς τοὺς ἐφεξῆς λόγους.

1^{ος} Διὰ τὰ προληφθῇ ἡ διεύθυνσις τῆς ὑποθέσεως εἰς τὸ Ἀνώτατον.

2^{ος} Διὰ τὰ ἐπανορθωθῇ τὸ λάθος.

3^{ος} Διὰ τὰ ἔχῃ ὑπ' ὄψιν τὸ Ἀνώτατον ἐκτεταμενέστερον καὶ ἀκριβέστερον τοὺς λόγους τοῦ ἔκκλητου.

4^{ος} Διὰ τὰ μὴν ὑποπείσῃ τὸ ἔκκλητον εἰς κατηγορίαν παρὰ τοῦ Ἀνωτάτου, ὀφείλεται ἡ διατήρησις τοῦ ἀξιοσεβάστου τῶν δικαστηρίων.

Ἴδού τοῦ ἐπιστηρίζεται ἡ σχεδιασθεῖσα ἀναθεώρησις διὰ τὴν μεταρρύθμισιν τῆς ἀποφάσεως, ὅταν πρόκειται περὶ παραβάσεως ὁρίτου νόμου.

(ΠΑΛΜΑΣ) 385*. — Οὔτε εἰς τοῦτο τὸ ἄρθρον, οὔτε εἰς τὸ (132) τοῦ δικαστικοῦ ὀργανισμοῦ ἐρρέθη, ἂν ἡ ἔκκλησις αὕτη τοῦ Δημοσίου Συνηγόρου ἐννῶνται μόνον ὑπὲρ τῶν νόμων καὶ τῆς δημοσίου εὐταξίας, ἢ ἂν πρέπη, καὶ δύναται νὰ ὠφελῇ καὶ τὰ μέρη μολονότι ἐντὸς τῆς προθεσμίας δὲν ἔκαμαν τὴν ἔκκλησιν ἢ τὴν προσφυγὴν.

Εἰς κώδικας ἐπικρατειῶν, ἔπου ἡ δικαστικὴ τάξις εἶναι ἀναμφιβόλως κάλ-

* 359. "Ὅστις νομίζει ὅτι ὀριστικὴ τις ἀπόφασις περιέχει προφανῇ παράβασιν τῶν νόμων, ἡ ἀθέτησις τῶν τύπων τῆς διαδικασίας, δύναται προτοῦ νὰ προσφύγῃ εἰς τὸ Ἀνώτατον Δικαστήριον νὰ ἐκθέσῃ δι' ἀναφορᾶς, παρουσιασθησομένης εἰς τὸ αὐτὸ Δικαστήριον, τὸ γενόμενον λάθος, καὶ νὰ αἰτήσῃ τὴν μεταρρύθμισιν τῆς ἀποφάσεως.

360. Ἡ ῥηθεῖσα ἀναφορὰ γνωστοποιεῖται εἰς τὸν ἀντίδικον ὁμῶς εἶναι ὑπόχρεως ν' ἀποκριθῇ ἐντὸς ὁκτῶ ἡμερῶν, ἀφ' ἧς γενῇ ἡ γνωστοποίησις.

361. Τὸ δικασν Δικαστήριον ἐξετάζει τὰς δύο ἀναφοράς, καὶ ἐκδίδει ἀπόφασιν.

** 385. "Ὅταν πρόκειται περὶ ἐφέσεων ἐξ ἐπαγγέλματος τῶν πολιτικῶν ἀποφάσεων, ὁ δημόσιος συνήγορος ἔχει προθεσμίαν τεσσάρων μηνῶν, ἀφ' ἧς ἡμέρας δημοσιευθῇ ἡ ἀπόφασις.

λιον συνθεμένη, παρ' ὅπως δύναται νὰ εἶναι σήμερον εἰς τὴν Ἑλλάδα, τοιαύτη ἐξήγησις δὲν παραιοπότηθη.

(ΓΕΝΑΤΑΣ) 385.—"Ἄλλο εἶναι, ἐὰν ἡ ἔκκλητος ἐξ ἐπαγγέλματος παρὰ τοῦ δημοσίου συνηγόρου, ἀποβλέπη τὴν διατήρησιν τοῦ νόμου ἢ καὶ τὸ συμφέρον τοῦ μέρους, καὶ ἄλλο εἶναι ἂν ἡ ἐξ ἐπαγγέλματος ἔκκλητος νικήσῃ, ἐὰν τὸ μέρος, τὸ ὁποῖον δὲν συνέτρεξεν εἰς τὴν ἔκκλησιν, δύναται νὰ ὠφελῇ ἐκ τῆς ὀριστικῆς καταργήσεως τῆς ἀποφάσεως. Εἰς τοιαύτην περίπτωσιν ἔχω τινὰς ἀπορίας. Δύναται ὅστις εἶχε νικήσῃ διὰ τινος ἀποφάσεως καταργηθείσης αὐτῆς, νὰ ὠφελῇ, διότι δὲν τὴν ἐκκάλεσε τὸ ἀντιφερόμενον μέρος; Δύναται ἐν Δικαστήριον νὰ ἐκτελέσῃ ἀπόφασιν κατηγορουμένην; Ὁ νόμος ὅστις παρεβιάσθη δὲν ἀποβλέπει τὴν διατήρησιν τῶν δικαιωμάτων τῶν πολιτῶν; Ὁ νόμος δύναται νὰ ὑπάρξῃ, ἐὰν τὸ παράνομον ἔργον καρπορῇ; Ποῖος ὁ σκοπὸς τῆς ἐξ ἐπαγγέλματος ἔκκλητου, διὰ νὰ ὑπάρξῃ νόμος χωρὶς καρπὸν; Ἀλλὰ τοῦτο δὲν εἶναι τὸ εἰδικὸν ἀντικείμενον ὃ παρατηρητὴς δὲν ἐνόησε τὸ ἄρθρον:

Διετάχθη ὁ δημόσιος συνηγόρος νὰ ἐκκαλῇ τὰς ἀποφάσεις ἐξ ἐπαγγέλματος, ὅχι μόνον, ὅταν ὑπάρχῃ παραβίασις ἡ τοῦ νόμου, ἀλλὰ καὶ ὅταν ὑπάρχῃ προφανεσιὰ ἀδικίας διὰ τὴν διατήρησιν τῆς δικαιοσύνης. Αἱ ἠθικαὶ καὶ οἰκονομικαὶ περιστάσεις τῶν πολιτῶν τὸ ἐπηγόρευσαν.

"Ἀφοῦ δι' αἰῶνας ἀναίσχυντος δουλεία ἐμαστίγωσε τὸ ἔθνος ἄφοῦ τὸ ἔθνος ἔπαιε ὅλον τὸ ποιήριον τῶν δυστυχῶν, ἡ ἐπανόστασις ἔλαμψεν ἀλλ' ὁ φρικτός, κ' ἐξολοθρευτικὸς πόλεμος, ἡ καταστροφὴ, ἡ στέρησις μέχρι καὶ αὐτοῦ τοῦ ἄρτου, ἡ ἐνδεia, ἡ ἀναρχία, ὅλ' αὐτὰ τ' ἀπερίγραπτα συμβάντα, ἔθρεψαν τοὺς πολίτας εἰς κατάστασιν τοιαύτην, ὥστε ἡ ἀδυναμία εἶναι αἰσθητικὴ ἀδυναμία ἥτις πηγάζει ἐκ διαφορῶν αἰτιῶν. Ἡδύνατο πατρικὴ Κυβέρνησις νὰ μείνῃ ἀδιάφορος διὰ τοιαύτην ἀδυναμίαν, καὶ νὰ μὴ δώσῃ χεῖρα βοήθειας εἰς τοὺς ἀδυνάτους, ἀλλὰ ν' ἀφήσῃ νὰ βεβηλώσῃ ἡ ἀδικία τὸ ἱερὸν βῆμα τῆς δικαιοσύνης καὶ νὰ θριαμβεύσῃ μὲ τὰ ἴδια μέσα αὐτῆς ταύτης τῆς δικαιοσύνης;

Μὴ γένοιτο.

(Μ. Σ.) ἀρθ. 385.—Ἡ ἔκκλησις ὑπὲρ τῆς νομικῆς ἀρχῆς (dans l' intérêt de la loi) εἶναι καλὸν νὰ συγχωρῇται εἰς τὴν Δημοσίαν Συνηγορίαν εἰς προθεσμίαν τεσσάρων μηνῶν ἢ καὶ περισσότερον. Εἰς τὰς ἄλλας ὅμως πολιτικὰς ὑποθέσεις δὲν ἡμπορεῖ τὸ δημόσιον ν' ἀναγκάσῃ τὰ μέρη, μὴ θέλοντα, νὰ ἀρχίσουν νέαν προκατάρξιν, ὅταν θέλουν καὶ ἡμποροῦν νὰ συμβιβασθοῦν δεχόμενοι τὴν πρωτόκλητον ἀπόφασιν. Διὰ τοῦτο εἶναι καλὸν νὰ περιορισθῇ ἡ οὐσιαστικὴ ἔκκλησις τῶν πολιτικῶν ἀποφάσεων ἐκ μέρους τοῦ Δημοσίου Συνηγόρου, εἰς μόνους τὰς ὑποθέσεις τῶν χηρῶν, τῶν ὀρφανῶν

νῶν τῶν ἀπόντων καὶ τῶν ἀπόρων. Καὶ τοῦτο ἐντὸς τῆς αὐτῆς προθεσμίας ἢ τὸ πολὺ τῆς διπλασίας ἐκείνης τῶν μερῶν.

(ΠΑΛΜΑΣ) 404.413.416.421*. — Εἰς ὅλον τοῦτο τὸ Κεφ. δὲν γίνεται μνεῖα εἰμὴ περὶ ἀνηλίκων, ὅποια εἶναι τὸ θῆλυ μὴ ἔχοντα ἀκόμη 12 ἔτη, καὶ τὰ ἄρρενα μὴ ἔχοντα ἀκόμη 14 ἔτη. Εἰς αὐτὰ ἐπομένως ἀναφέρεται ὁ μνησθεὶς ἐπίτροπος, τὸ ὅποῖον ἰσοδυναμεῖ μὲ τὸν λεγόμενον τουτόρον. Ἀλλὰ διατὶ δὲν γίνεται λόγος περὶ ἀφηλίκων, ἦτοι περὶ τῶν εἰρημένων υἱῶν ἢ θυγατέρων, μὴ ἔχόντων ἀκόμη 20 ἢ 21 ἢ 25 ἔτη, καὶ περὶ τῶν κηδεμόνων, τοὺς ὁποίους ὀφείλουν νὰ ἔχουν ἢ κρισολογούμενοι, ἢ συμφωνοῦντες, ἢ ἐξοφλοῦντες; Περὶ τῶν ἀφηλίκων τούτων ὁμιλεῖ ὁ Ἀρμενόπουλος κατὰ τοὺς ῥωμαϊκοὺς νόμους, καὶ καθ' ὅσον παρατηρεῖται εἰς ἄλλα πολιτισμένα ἔθνη. Μήπως εἰς τοὺς δημοσιευθησομένους πολιτικούς νόμους θέλουν συγχισθῇ οἱ ἀφήλικες μὲ τ' ἀνήλικα; Ὑπάρχει ὁμοῦ πάντοτε διαφορὰ μεταξὺ τοῦ παιδίου ἐνὸς ἢ δύο ἐτῶν, καὶ τοῦ νεανίσκου τῶν 17 ἢ 18 ἐτῶν, ἀν καὶ ὁ νεανίσκος τῶν 13 μέχρι τῶν 16 ἐτῶν δὲν ἔχῃ τὸν νοῦν ὠριμον ὡς ὁ ἐτῶν 20 ἢ 25. Ὅθεν μία πολιτικὴ διαδικασίᾳ δὲν πρέπει νὰ παρατρέξῃ τοιοῦτον χάσμα.

Ταυτὰ λέγω καὶ περὶ τῶν ἀσώτων, διὰ τοὺς ὁποίους ἔγεινεν ὡσαύτως παρασιώπησις, καὶ περὶ τοῦ μέσου τοῦ νὰ τοὺς ἀφαιρῇται ἡ διαχείρισις ὑπὲρ τῶν οἰκογε-

* 404. Ὅταν ἀποθάνῃ κανεὶς ἐγκαταλιμπάνων ἀνήλικα τέκνα ἐξ ἀδιαθέτου, ἢ μὲ διαθήκην χωρὶς σύστασιν ἐπιτρόπων τῶν τέκνων αὐτοῦ, οἱ τοπικοὶ σύμβουλοι ἢ ὁ ἀστυνόμος εἰς ἔλλειψιν δικαστοῦ, ὀφείλουν εὐθὺς νὰ ἐπισφραγίσουν ὅλα τὰ κινητὰ πράγματα τοῦ ἀποθανόντος, ἀφίνοντες τὰ πρὸς ἀναπόφευκτον χρῆσιν εἰς τὴν χήραν ἢ εἰς τὰ τέκνα του, καταγράφοντες λεπτομερῶς τὰ ἀφιέμενα, καὶ κοινοποιοῦντες ἀμέσως τὸ συμβάν εἰς τὸν δικαστήν.

413. Ὅταν ἀμφισβητῇται ἡ κληρονομία, διορίζεται εἰς κηδεμόνων δι' ἐγγράφου τοῦ Δικαστηρίου διαρκούσης τῆς διαδικασίας, οἱ διαφερόμενοι δύνανται νὰ δώσουν τριπλοῦν κατάλογον ὑποψηφίων, ἐκ τῶν ὁποίων τὸν διορίζει ὁ δικαστής. Ἐν ἔλλειψι τοῦ καταλόγου τὸν διορίζει ὁ δικαστής.

416. Ὅταν τις εἶναι παράφρων ἢ μαινόμενος, ὁ τυχὼν συγγενής, ἢ φίλος, καὶ εἰς ἔλλειψιν τούτων οἱ δανεισταὶ ἔχουν τὸ δικαίωμα νὰ προσέλθουν εἰς τὸ Δικαστήριον, καὶ ὀφείλουν νὰ παρουσιάσουν ἀναφορὰν μὲ σημειώσεις τῶν ἐπὶ τούτῳ μαρτύρων διὰ ν' ἀποδείξουν παραφροσύνην, ἢ μανίαν δι' ἔργων, ἃτινα συνέβησαν ὑπ' ὅψιν αὐτῶν. Ἡ ἀναφορὰ αὕτη γνωστοποιεῖται πρὸς ὅλους τοὺς λοιποὺς συγγενεῖς (τόν τε ἐκ πατρός καὶ τοὺς ἐκ μητρός, μέχρι τοῦ βαθμοῦ τοῦ θείου καὶ ἀνεψιῦ) διαλαμβάνουσα περὶ τῆς λεγομένης παραφροσύνης, ἢ μανίας του γνωστοποιεῖται ἀκόμη καὶ πρὸς αὐτὸν τοῦτον, καθὼς προσέτι καὶ διὰ διακηρύξεως εἰς ὅποιονδήποτε ἄλλον, ὅστις ἤθελεν ἔχει ἢ ἐπαγγέλλεσθαι ὅτι ἔχει δικαίωμα εἰς τὴν περιουσίαν του· παρελθούσης δὲ τῆς ὀγδόης ἡμέρας μετὰ τὴν πρᾶξιν ταύτην, χωρὶς ἐναντίωσιν οὐδενός, οὔτε αὐτοῦ τούτου τοῦ λεγομένου παράφρονος (εἰς τὸν ὅποιον διδεται ἀντίγραφον τῆς ἀναφορᾶς μετὰ τακτικῆς γνωστοποιήσεως), οἱ μάρτυρες ἐξετάζονται ἐνώπιον τοῦ δικαστοῦ μεγαλοφώνως, καὶ μὲ μεγίστην ἀκρίβειαν διὰ νὰ προκύψῃ ἡ ἀλήθεια.

421. Ὅλα τὰ ἐξοδα πληρώνονται ἀπὸ τὴν περιουσίαν τοῦ ἀνηλίκου, ἢ παράφρονος ἢ μαινομένου.

νειών αὐτῶν, καὶ ὑπὲρ τοῦ Κράτους, τὸ ὅποτον ὀφείλει νὰ προλαμβάνῃ ὅσον τὸ δυνατόν, τῶν ἐνδεῶν τὴν ἐπαύξησιν.

ἀρθ. 413. 416. 421. Ὁ κηδεμών, περὶ οὗ γίνεται λόγος ἐνταῦθα, ἀναφέρεται μόνον εἰς τὰς κληρονομίας, εἰς τοὺς παράφρονας, καὶ εἰς τοὺς μαινομένους. Οἱ ἄσωτοι ὅμως μετέχουν καὶ ἀπὸ ἡλιθιότητος, καὶ ἀπὸ μανίαν, κατὰ τοὺς νομοδιδασκάλους. Ἄρα εἶν' ἐπωφελὲς ν' ἀσχοληθῇ καὶ περὶ τούτων ἡ πολιτικὴ διαδικασία.

(ΓΕΝΑΤΑΣ) **404. 413. 416. 421.** — Τὸ σχέδιον ἐλάλησε διὰ τοὺς ἐπιτρόπους τῶν ἀνηλίκων διὰ τοὺς κηδεμόνας ὑπὲρ τῶν ἐκκρεμῶν κληρονομιῶν, καὶ ὑπὲρ τῶν ἔξω φρενῶν.

Δὲν ἐλάλησε περὶ τῶν κηδεμόνων ὑπὲρ τῶν ἀνηλίκων, ἐπειδὴ δὲν χρειάζονται τύποι, μόνως οὕσης τῆς πράξεως, τὴν ὁποίαν ὑπαγορεύει ὁ πολιτικὸς νόμος.

Δὲν ἐλάλησε περὶ τῶν κηδεμόνων ὑπὲρ τῶν ἀσώτων, ἐπειδὴ ἐνόμισε γελοιῶδες τὸ μέρος τοῦτο, ὅπου αὐτὸ τὸ πάθος δὲν ὑπάρχει. Οἱ Ἕλληνες φρονοῦν καὶ πράττουν πολλὰ διαφορετικά, καὶ δὲν ὑπάρχουν ἀκόμη τὰ αἷτια ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα γεννοῦν αὐτὸ τὸ ἀποτέλεσμα. Εἴθε οἱ ξένοι νὰ μὴν τὰ εἰσάξουν καὶ νὰ μιμηθοῦν ἐκ τῆς Ἑλλάδος τὴν σωφροσύνην, καὶ τὴν ἐγκράτειαν τῶν Ἑλλήνων! ἔαν δ' ἀπὸ θείαν παραχώρησιν εἰσαχθοῦν τὰ δηλητήρια δῶρα τῆς πολυτελείας, ὑπάρχει ὁ παλαιὸς πολιτικὸς νόμος καὶ οἱ συγγενεῖς τοῦ ἀσώτου, καὶ ἡ ἐπαγρύπνησις τῆς ἀρχῆς ἐκείνης ἡ ὁποία ὀφείλει τὴν διατήρησιν τῶν ἡθῶν θέλουν συνδράμει ὑπὲρ τῆς σωτηρίας τοῦ πάσχοντος, καὶ πρὸς παραδειγματισμόν, ὥς ὁ πολιτικὸς νόμος ὑπαγορεύει· ἔαν δὲ χρειασθῇ, τότε θέλει κανονισθῇ τὸ προκείμενον ὡς πρὸς τοὺς τύπους.

Δὲν πρόκειται λόγος περὶ πολιτικοῦ κώδικος, ἐπὶ τοῦ παρόντος τὸ ἀντικείμενον εἶναι διαδικασία.

(Μ. Σ.) **ἀρ. 416.** — Εἶναι ἐκ τῶν ὧν οὐκ ἄνευ νὰ δοθῇ εἰς τὸν Δημόσιον Συνήγορον τὸ δικαίωμα νὰ προκαλῇ τὴν ἀπαγόρευσιν τῶν μανιακῶν ἐξ ἐπαγγέλματος, ὅταν βλέπῃ ὅτι οἱ συγγενεῖς δὲν τὸ πράττουν. Ὅφειλε νὰ ἔχῃ τὸ ἴδιον δικαίωμα καὶ ἐπὶ τῶν ἡλιθίων καὶ ἀφρόνων, οἵτινες δὲν ἔχουν συγγενεῖς μήτε φίλους, ὡς ξένοι κλπ.

(ΠΑΛΜΑΣ) **426*.** — Διατὶ νὰ παρασιωπηθῇ ἡ κατ' ἀνάγκην αἵρετοκρίσις, ἡ διαταττομένη παρὰ τοῦ Γαλ. Ἑμπορικῶ Κώδικος εἰς τὰς μεταξὺ κοινωνῶν διαφοράς; Οἱ κοινωνοὶ ἐξομοιοῦνται παρὰ τῶν νόμων μὲ τοὺς ἀδελφοὺς.

* 426. Δι' ὅλα τὰ δυνάμενα νὰ προκύψουν ζητήματα μεταξὺ ἀνιόντων καὶ κατιόντων ὁποιοῦδήποτε βαθμοῦ, καὶ μεταξὺ πλαγίων συγγενῶν ἀρρένων καὶ θηλέων μέχρι τοῦ τετάρτου βαθμοῦ, μεταξὺ ἀνδρὸς καὶ τῆς συζύγου αὐτοῦ ἢ συγγενῶν μέχρι τοῦ δευτέρου βαθμοῦ, οἱ διαφερόμενοι εἶναι ὑπόχρεοι νὰ ὑποβάλλωσι τὰς διαφοράς των εἰς διαιτητάς.

(ΓΕΝΑΤΑΣ) 426. — Διότι διορίζεται από τὸν § . . . τοῦ τιτλ. . . . τοῦ Βιβλ. . . . τοῦ Ἑμπορικῶν Κώδικος.

Κ' ἐπειδὴ παρεδέχθησαν τὰ τρία βιβλία τοῦ ἐμπορικῶν κώδικος, καὶ εἰς αὐτὰ ἐπάρχει προσδιωρισμένος ὁ τρόπος, δὲν ἔπρεπε νὰ ἐπαναληφθῇ.

Περὶ πλέον τὸ περὶ αἰρετοκρισίας κεφάλαιον εἰς τὴν διαδικασίαν, ἀφορᾷ μόνην τὴν πολιτικὴν αἰρετοκρισίαν, καὶ ὅχι τὴν ἐμπορικὴν, ἥτις δὲν κατηργήθη καθὸ ἔπρεπε νὰ προϋπάρξῃ κατάργησις διὰ νὰ ὑποτεθῇ ἡ παρασιώπησις αὐτῆς εἰς τὴν διαδικασίαν.

(ΠΑΛΜΑΣ) 432*. — Ἡ ἔλλειψις τῆς προσδιορίσεως τοῦ ἀριθμοῦ τῶν συγγενῶν, οἵτινες ἔχουν νὰ συνέλθουν εἰς συμβούλιον, καὶ ἡ μὴ δηλοποίησις ὅτι ἐν ἀπουσίᾳ αὐτῶν ἐκ τοῦ τόπου, ἢ τῆς γειτονίας, δύνανται ν' ἀντικατασταθῶσι φίλοι τοῦ ἀποθανόντος, καὶ ἡ μὴ ληφθεῖσα πρόνοια διὰ νὰ ὑποχρεώσῃ καὶ τοὺς πρώτους, καὶ τοὺς δευτέρους εἰς τὸ νὰ παρίστανται, καὶ νὰ μεσολαβοῦν . . . κατασταίνουν φανταστικὸν τὸ μέτρον τοῦτο τοῦ ἀρθρου 432.

(ΓΕΝΑΤΑΣ) 432. — Δὲν ἐπροσδιωρίσθη ὁ ἀριθμὸς τῶν μελῶν τοῦ συμβουλίου διὰ τὸ ἐκ τῶν περιστάσεων ἀδηλον τοῦ ἀριθμοῦ, τὸν ὅποιον ἔχει ὁ ἀναφερόμενος. Καὶ διὰ τοῦτο ἐπειράθη ὁ ἀριθμὸς εἰς τὴν κρίσιν τοῦ δικαστοῦ.

Ἐρρήθη ἀπ' ὅσα μέλη νομίσῃ ἀναγκαῖα, διὰ ν' ἀποκλείσῃ τοὺς ἐρεθισμένους καὶ ἐναντίους εἰς τὴν εἰρηνοποίησιν τῶν διαφερομένων.

Λέγει ὁ παρατηρητὴς ὅτι ἔπρεπε νὰ ἔχη τὴν ἄδειαν ὁ δικαστὴς νὰ συγκαλῇ καὶ φίλους. Δὲν ἐνομίσθη ἀρμόδιον εἰς οἰκογενειακὴν φιλονεικίαν, τοῦτέστι μεταξὺ συγγενῶν νὰ λαμβάνουν μετοχὴν οἱ φίλοι. Οἱ συμβιβασταί, ὅταν εἶναι συγγενεῖς, ἀγαπῶνται καὶ σεβάζονται περισσότερον· ἐπανξάνεται τὸ σέβας τῶν νέων πρὸς τοὺς γεροντιότερους· ὑπάρχουν καὶ πράγματα τὰ ὅποια οἱ φίλοι, ἂν καὶ εἰλικρινεῖς, δὲν ἔχουν νὰ ἐξεύρουν. Οἱ φίλοι δύνανται νὰ παρακινοῦν, ἂν ἐξεύρουν, καὶ αἰσθάνωνται τὴν εἰρηνοποίησιν, ὅχι ὅμως καὶ νὰ γίνωνται ἐπισήμως συμβιβασταί. Τοῦτο ἤθελε παρουνσιάζῃ ὑπερισχύουσαν τὴν φιλίαν ἀπὸ τὴν συγγένειαν.

Ὁ παρατηρητὴς λέγει ὅτι ἦτον ἀναγκαῖον νὰ ληφθοῦν μέτρα διὰ νὰ βιάζωνται οἱ συγγενεῖς εἰς τὴν παραδοχὴν τοῦ ἔργου.

Ὁ ἐκθέτης τοῦ σχεδίου νῦν χαριστήθη εἰς τὴν διάταξιν τοῦ ἀρθρου 436 «τὰ διορισθέντα μέλη τοῦ οἰκογενειακοῦ Συμβουλίου εἶναι ὑπόχρεα νὰ δεχθῶσι τὸν διορισμόν». Δὲν ἐπέβαλε ποινὴν διότι ἤθελεν ἐρεθίσαι περισσότερον, καὶ προσκρούσει εἰς τὸν σκοπόν.

Ὁ ἀμαρτάνων ἤθελεν ἀποδώσει τὴν ποινὴν εἰς ἕνα τῶν διαφερομένων.

Τέλος ἡ δοκιμὴ τοῦ συμβιβασμοῦ πρέπει νὰ θεωρηθῇ ὡς δοκιμή. Αὕτη χρειάζεται ἀγαθὴν συμβουλὴν καὶ σύνεσιν, ἀπέχουσα τῆς βίας καὶ τοῦ ἐρεθισμοῦ.

* 432. Συσταίνει συμβούλιον οἰκογενειακόν, συγκείμενον ἀπ' ὅσα μέλη νομίσῃ ἀναγκαῖα.

(ΠΑΛΜΑΣ) 488-89-94*. — Τὸ ἄρθ. 489 διορίζει ἀνευ τινος διακρίσεως ὅτι τὸ ἔνταλμα τῆς ἐξώσεως ἀπὸ οἰκίαν τινα, ἢ ἐργαστήριον πρέπει πάντοτε νὰ περιέχῃ τριῶν μηνῶν προθεσμίαν.

Ἄλλ' ἐὰν ἡ οἰκία ἢ τὸ ἐργαστήριον εἴν' ἐνοικιασμένα καθ' ἐβδομάδα ἢ κατὰ μῆνα; Ἐὰν ὑπάρχῃ σύμφωνον σαφές, προσδιορίζον τὴν ἡμέραν ὀφείλει ὁ ἐνοικιαστής νὰ τὸ κενώσῃ, ἐὰν τὸ ἐνοικίασμα ἐγείνῃ διὰ προσδιορισμένον χρόνον, καθ' ἣν περίπτωσιν (dies interpellat pro homine) ἢ νομικὴ δὲν ἀπαιτεῖ οὔτε ἄδειαν, οὔτε προθεσμίαν διὰ τὸν ἐνοικοῦντα, εἰς ὅλας ταύτας τὰς περιπτώσεις πρέπει νὰ ἔχῃ χώραν τὸ ἄρθ. 489;

Ἦθελεν εἰσθαῖ νόστιμον τῶντι ἐὰν ὀφείλω νὰ παραχωρήσω τριῶν μηνῶν προθεσμίαν εἰς τὸν καθ' ἐβδομάδα ἐνοικοῦντα, τὸν ὅποιον θέλω νὰ ἐξώσω, διότι δὲν μὲ πληρῶνει τὰς παρελθούσας ἐβδομάδας! ἄλλ' ἐὰν ἡ αἰτία τῆς ἐξώσεως εἶναι ἢ ἐκ μέρους τοῦ χειροτέρευσ;.

Τὸ λάθος ἐνταῦθα καὶ ἡ ἀνάγκη τῆς διορθώσεως εἶναι πολλὰ ψηλαφητά.

(ΓΕΝΑΤΑΣ) 488. 489 494. — Ὁρθὴ παρατήρησις· ἐπομένως ἰδοὺ ἡ προσθήκη εἰς τὸ ἄρθρον 489.

Ὅταν ἡ μίσθωσις εἶναι ἐλάσσων τῶν ἐξ μηνῶν, ἡ προθεσμία εἶναι ἐνὸς μηνὸς πρὶν αὐτὴ τελειώσῃ. Ὅταν εἶναι διὰ μῆνα, ἡ προθεσμία εἶναι 15 ἡμερῶν.

(ΠΑΛΜΑΣ) 498-499**. — Μὲ τὰς διατάξεις ταύτας, ἢ πολιτικὴ καὶ ἢ θρησκευτικὴ διδασχὴ τοῦ τηρεῖν τὰς Κυριακάς, καὶ λοιπὰς ἑορτάς, κατεπατήθη· καθότι αἱ ἀσχολίαι, τὰς ὁποίας ἐντέλλεται τὸ ἄρθ. 498 εἰς τὰς ἀνωτέρω προσδιορισθείσας ἑορτάς εἶναι πάρα πολλάι, ὥστε οἱ δικασταὶ θέλουν εὐρεθῇ εἰς χειροτέραν θέσιν ἀπὸ τοὺς ἄλλους ὑπουργοὺς τοῦ κράτους.

Ἄλλ' ἡ διάταξις τοῦ ἄρθ. 499 εἶν' ἀκόμη βαρυτέρα· καθότι δίδει τὴν ἄδειαν

* 488. Ὅταν κύριός τις θέλῃ νὰ ἐξώσῃ διὰ τινα τῶν νομίμων αἰτιῶν ἐγκατοικόν τινα οἰκίας ἢ ἐργαστηρίου, ὀφείλει νὰ λαμβάνῃ παρὰ τοῦ Εἰρηνοδίκου ἔγγραφον λεγόμενον ἔνταλμα ἐξώσεως.

489. Τὸ ἔνταλμα πρέπει νὰ περιέχῃ τριῶν μηνῶν προθεσμίαν, ἀφ' ἧς ἡμέρας ἐκδοθῇ.

494. Ἐὰν εἰς τὴν ὁριστικὴν ἀπόφασιν δικασθῇ ὅτι τὸ προτεθὲν δίκαιον κατὰ τῆς δεσποτείας ἦτον ἀνυποστήρικτον, τότε ὁ ἐναντιωθεὶς καταδικάζεται νὰ πληρώσῃ ἐνοίκιον ὅσον ὁ δεσπότης ἐξήτησε· τὴν δὲ ὑπερβολὴν μετρίζει ὁ δικαστής.

** 498. Εἰς τὰς ἀνωτέρω προσδιορισθείσας ἑορτάς δὲν γίνονται συνεδριάσεις, οὔτε ἐργασίαι εἰς τὰ Δικαστήρια, εἰμὴ μόνον διὰ τὰς ἐμπορικὰς ὑποθέσεις, τὰς κατεπειγούσας πολιτικάς, καὶ ἐγκληματικάς καὶ διὰ τὰς περιπτώσεις τῶν ἐπισφραγίσεων καὶ μεσεγγύων.

499. Αἱ διατάξεις αὗται δὲν ἐμποδίζουν, συμφωνούντων τῶν διαφορομένων, νὰ θεωρῶνται ἐν ταῖς ἑορτασίοις ἡμέραις πολιτικά, καὶ ἐγκληματικά ὑποθέσεις, ἐξαιρουμένης τῆς περιπτώσεως, καθ' ἣν ἀπαιτοῦνται μάρτυρες τινές, δὲν δύνανται νὰ ὑποχρεωθοῦν διὰ νὰ ἐμφανισθῶσι.

εἰς τοὺς διαφερομένους συμφωνοῦντας, νὰ βιάζωσι τοὺς δικαστὰς νὰ ἐνασχολῶνται κατὰ τὰς ἐορτὰς εἰς τὰς διαφορὰς των. Ποῦ μένει τὸ ἀξίωμα ὅτι δὲν συγχωρεῖται εἰς τοὺς ἰδιώτας νὰ μεταβάλλουν μὲ τὰς συμφωνίας των τὰ ἐκ τοῦ δημοσίου δικαιοῦματος διαπραττόμενα; Ἐνῷ μάλιστα ἔχει μεγαλυτέραν ἰσχὺν ἐπὶ τῶν θρησκευτικῶν διδαχῶν, καὶ τῶν ἐντολῶν τοῦ θεοῦ!

Εἰν' ὀλιγώτερον ἀναγκαῖα ἢ ὑπὲρ τῶν μαρτύρων γενομένη ἐξαίρεσις διὰ τοῦ ἄρθ. 499 καθότι ἕκαστος καὶ μάλιστα οἱ τεχνῖται εἰς τὰς ἐργασίμους ἡμέρας προκρίνουν νὰ ἐξετάζονται εἰς τὰς ἐορτὰς.

Φαίνεται ἄρα ὀρθότερον: νὰ ἐφαρμοσθῇ τὸ περιεχόμενον τῶν δύο τούτων ἀρθῶν εἰς τὰς διακοπὰς τῶν δικαστῶν περὶ τῶν ὁποίων γίνεται μνεῖα εἰς τὸ ἄρθ. 496. Καὶ διὰ τὰς λοιπὰς ἐορτὰς νὰ ῥηθῇ ὅτι τὰς Κυριακὰς καὶ λοιπὰς προσδιοριζομένας ἐορτὰς παρὰ τοῦ ἄρθ. 495 συγχωρεῖται νὰ γίνωνται ἐξετάσεις, καὶ πᾶσα πρᾶξις ἀπολύτου κατεπειγουσῆς ἀνάγκης εἰς ὑποθέσεις πολιτικὰς ἢ ἐμπορικὰς, εἰδοποιήσεις, κ' ἐξετάσεις δικογραφικὰς τῶν ἐπανορθωτικῶν, κ' ἐγκληματικῶν ὑποθέσεων.

(ΓΕΝΑΤΑΣ) Ἐξοφῶμεν ἐν πρὸς ἐν τὰ κατηγορούμενα ἄρθρα. Τὸ ἄρθ. 498 διατάττει ὥστε καὶ εἰς τὰς ἐορτασίμους ἡμέρας νὰ ἐργάζονται οἱ δικασταί.

1ον εἰς τὰς ἐμπορικὰς ὑποθέσεις.

2ον εἰς τὰς κατεπειγουσὰς πολιτικὰς, καὶ ἐγκληματικὰς, καὶ

3ον εἰς τὰς περιπτώσεις τῶν ἐπισφραγίσεων καὶ μεσεγγύων.

Νομίζει ὕβριν εἰς τὴν θεότητα, ἐὰν τὰ δικαστήρια ἐπαγγέλλονται τὸ ἔργον των καὶ εἰς τὰς ἐορτασίμους ἡμέρας κατὰ τὰς αὐτὰς περιπτώσεις;

Ποία εἶναι ἡ φύσις τῆς ἐνασχολήσεως τοῦ δικαστοῦ; Ποῖον εἶναι τὸ ἀποτέλεσμα, ὅταν τελειώνει μίαν δίκην ἐμπορικὴν;

Ποία δύναται νὰ εἶναι ἡ ζημία, τὴν ὁποίαν δύναται νὰ ἐπιφέρει ἡ ἀποστροφή τοῦ δικαστοῦ εἰς μίαν κατεπείγουσαν ἀνάγκην; Εἶναι ἐπικίνδυνον, κ' ἐπιζήμιον νὰ ἐνασχολῶνται οἱ ἔμποροι εἰς τὰς ὑποθέσεις των καὶ τὰς ἐορτασίμους ἡμέρας;

Τὸ ἐμπόριον ἀπαιτεῖ ἐπαγρύπνησιν, καὶ δραστηριότητα· τὸ ἐμπόριον εἶναι ἡ ψυχὴ τοῦ κράτους, ὀφείλεται εἰς αὐτὸ ὅλη ἡ συνδρομὴ καὶ προστασία.

Ἀλλ' ὁ χριστιανικώτατος παρατηρητὴς λέγει ὅτι οὕτως ἐξυβρίζεται ἡ θεότης.

Ἐξοφῶμεν τὴν διάταξιν τῶν 3 Ἀυτοκρατόρων Βαλεντινιανοῦ, Θεοδοσίου, καὶ Ἀρκαδίου, ἥτις εἶναι ὁ 23 νόμος τῶν Βασιλικῶν βιβλ. 7. τιτλ. 17 περὶ ἀπράκτων, ἥτοι σχολαζουσῶν ἡμερῶν. «Πᾶσα ἡμέρα ἔμπρακτος ἔστω. οἱ δὲ δύο μῆνες καθ' ἕκαστον ἔτος πρὸς ἀνάπαισιν τοῦ καμάτου συγκεχώρηται τοῦτέστιν ὁ τῶν θρησκευτικῶν, καὶ ὁ τῶν τρυγητικῶν. Καὶ ἐν τῷ Ἰανουαρίῳ δὲ μηνὶ αἱ συνήθεις ἡμέραι ἔστωσαν ἄπρακτοι, καὶ γεννεθλιακὴ ἑκατέρως ὥρμης ἡμέρα χρόν γὰρ ἐν τοῖς δύο τούτοις ναυαλίοις ἀργεῖν τὰ Δικαστήρια ὥς ἐκ τῶν δύο τούτων πόλεων ἐπινοηθέντα.

Καὶ αἱ ἐπὶ μετὰ τὸ πάσχα, καὶ αἱ ἐπὶ δὲ πρὸ τοῦ πάσχα ἡμέραι, καὶ αἱ τοῦ γενεθλίου τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν, καὶ αἱ τῶν ἐπιφανείων. καὶ διὰ τὴν μνήμην τοῦ πάθους τῶν ἀγίων Ἀποστόλων γίνεται ἄπρακτοι ἔστωσαν, καὶ μηδεμίαν θείαν ἐπιτελείσθω, καὶ τὴν Κυριακὴν δὲ ὁμοίως ταύταις ταῖς ἡμέραις προσήκει τιμᾶσθαι, καὶ μηδὲ παρὰ τοῖς ἄρχουσιν, ἢ χαμαιδικασταῖς, ἢ παρ' ἑτέροις δικασταῖς, ὑπόθεσις γυμναζέσθω. Καὶ ἡ ἡμέρα δὲ ἡ γεννεθλιακὴ τοῦ Βασιλέως, ἢ καθ' ἣν ἀνηγορεύθη Βασιλεὺς, ἄπρακτος ἔστω ἐν δὲ ταῖς δεκαπέντε πασχαλαῖς ἡμέραις μηδὲ περὶ δημοσίων συντελειῶν, μηδὲ περὶ ἰδιωτικῶν χρῶν ὑπόμνησις προσαγέσθω τινι.» (ἴδ. τομ. I σελ. 378).

Ἐκ τούτου γίνεται δῆλον ὅτι αἱ ἐφορῆσεις ἡμέραι ἦσαν περιορισμέναι. Ἐὰν δ' ἐπεκτινθῇσαν εἰς τὴν διαδικασίαν, τοῦτο ἐγένετο ἀπὸ σέβας πρὸς τὰ ἐπικρατήσαντα ἔθιμα.

Παρατηρεῖται μάλιστα ὅτι καὶ τὴν αὐτὴν ἐκείνην ἡμέραν τοῦ ἡλίου, τῆς δεσποτικῆς ἀναστάσεως, τὴν Κυριακὴν, λέγω, δὲν ἐπειρέπετο εἰς ἅπαντας ἀργεῖα· ἀλλὰ κατὰ τὸν 19^{ον} νόμον ἐννοητέον εἰς τοὺς γεωργοὺς τὸ ἔργον τῶν.

Ἰδοὺ ὁ νόμος πῶς λέγει.

«Καὶ οἱ δικασταὶ πάντες, καὶ οἱ δῆμοι τῶν πόλεων, καὶ οἱ τεχνῖται πάντες ἐν τῇ Κυριακῇ ἀργεῖτωσαν. Γεωργοὶ δὲ μόνοι ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ γεωργήσωσαν, ἐπειδὴ συμβαίνει πολλάκις αὐτὴν ἐπιτηδειότεραν εὐρεθῆναι πρὸς ἀροτριᾶσιν, ἢ πρὸς τὴν τῶν ἀμπέλων γεωργίαν. Καὶ ἅπορον ἔστιν αὐτοὺς κωλύεσθαι τῆς ἐκ τῶν ἀστέρων ἀπολαύειν εὐκαιρίας.» Νομ. 19. βιβλ. 7, τομ. 1, σελ. 377.

Ἐχρησάσθῃ ἡ 54 νεαρά τοῦ Λέοντος, διὰ τὰ ἐπιτάξῃ εἰς ἅπαντας τὴν ἀργεῖαν εἰς τὴν ἡμέραν τῆς Κυριακῆς.

«Ὅριζομεν καὶ ἡμεῖς ἃ τῷ ἁγίῳ ἔδοξε πνεύματι, καὶ τοῖς ὑπ' αὐτοῦ μεμνημένοις ἀποστόλοις, ὥστε πάντας ἐν τῇ θείᾳ καὶ τὴν ἀφθαρσίαν ἡμῶν ἐγκαινιμένη ἡμέρᾳ σχολάζειν ἀργήσεως, καὶ μήτε γεωργόν, μήτε τινα ἅπτεσθαι ἔργων ἐν ταύτῃ τῶν μὴ νενομισμένων.» Νεαρ. 54. σελ. 468.

Ἐκ τῶν ὁρθέντων ἐξάγεται ὅτι καὶ τὴν Κυριακὴν ἂν ζητηθῇ ὁ δικαστὴς δι' ἐμπορικὴν τινα ὑπόθεσιν, ὀφείλει τὰ ἐργασθῇ.

Ἐὰν τὸ ἄρθρον ἤθελε τὸν ἐπιφορτίσει μόνον τὰς κατεπειγούσας ἀνάγκας, ἤθελε συμμορφωθῇ μετὰ τὴν νομοθεσίαν τῶν Γάλλων, τὴν ὁποίαν λατρεύει ὁ χριστιανικώτατος παρατηρητής, καὶ ἡ ὁποία λέγει οὕτως εἰς τὸ ἄρθ. 1037, τῆς πολιτ. διαδικασίας.

«Καμμία εἰδοποίησις, οὔτε ἐκτέλεσις δύναται τὰ γενῇ ἀπὸ τὴν 1^{ην} 8βρίου μέχρι τῆς 31^{ης} Μαρτίου, ἀπὸ τὴν 6^{ην} Ὁραν π.μ. καὶ μετὰ τὴν 6^{ην} μ.μ. οὐδ' ἀπὸ τὴν 1^{ην} Ἀπριλίου μέχρι τῆς 3^{ης} 7βρίου ἀπὸ τὴν 4^{ην} Ὁραν π.μ. καὶ μετὰ τὴν

9^η μ.μ. οὐδ' εἰς τὰς νομίμους ἐορτὰς ἐκτὸς δι' ἀδείας τοῦ δικαστοῦ, εἰς περίπτωσιν κινδύνου ἐκ τῆς ἀργοπορίας»¹.

Μολοντοῦτο ὁ ἐκθέτης τοῦ σχεδίου ἐνόμισεν ἀναγκαίαν τροπολογίαν τινα ὡς πρὸς τὰς ἐμπορικὰς ἐκθέσεις. Περὶ τούτων ἐνόμισεν ὅτι ἦτο συγχωρημένον διὰ τὴν τωρινὴν κατάστασιν τῆς Ἑλλάδος νὰ ὑπερασπισθῇ τὸ ἐμπόριον, καὶ ὅτι ἡ Κυβέρνησις ὀφείλει ὅλας τὰς ἐνκολίας εἰς τοὺς ὑπάρχοντας ἐμπόρους, καὶ ὡς ἐμπόρους τωρόντι, καὶ ὡς χρηστὸν πολίτας. Καὶ πῶς ἡδύνατο ἡ Κυβέρνησις ν' ἀδιαφορήσῃ πρὸς τὰς θυσίας καὶ τοὺς κινδύνους, εἰς τοὺς ὁποίους ἀντισπραϊρέτως ἔκλιναν τὸν αὐχένα, προτείναντες αὐτοὶ οὔτοι δύο ἀσφαλιστικά καταστήματα, μολονότι ἐκ τῆς περιστάσεως ἐπικίνδυνα; Πῶς δύναται νὰ μὴ δώσῃ χεῖρα βοηθείας εἰς τοὺς χρηστὸν τούτους πολίτας, οἱ ὁποῖοι μὲ τὴν περιουσίαν των συνεισφέρουν, διὰ νὰ μὴν ἀφήσουν ξένους νὰ καλλιεργῶσι καὶ νὰ καρπῶνται τὴν ἀσφάλειαν τοῦ ἐμπορίου, καὶ διὰ ν' αὐξήσῃ εἰς τὸ ἐξωτερικὸν ἡ ὑπόληψις τοῦ ἐμπορίου μας;

Ἄς συγχωρήσῃ ὁ χριστιανικώτατος παρατηρητὴς τὴν τόλμην, δι' ἧς προσβάλλεται, ἐὰν οὕτως ἔχῃ τὸ ἀξιοσέβαστον τῆς Κυριακῆς, καὶ ὥς ὑποθέσῃ ὅτι οἱ ἔμποροι τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους εἶναι οἱ γεωργοί, οἵτινες κατὰ τὸν ἐξηγούμενον 19 νόμον τῶν Βασιλικῶν ἦσαν ἐλεύθεροι νὰ ἐνασχολῶνται εἰς τὰς ἐργασίας των.

Ἀφοῦ ἐξετάσαμεν τὸ κατηγορούμενον ἄρθρον 498 ὥς ἴδωμεν τὸ ἐπακόλουθον 499.

Ὁρθῶς διακρίνονται αἱ ἐορτάσιμοι ἡμέραι ἀπὸ τὰς ἀπράκτους κατὰ διαταγὴν τῆς Κυβερνήσεως.

Τὸ ἄρθρον ὅχι μόνον εἰς τὰς διακοπὰς, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰς ἐορτασίμους (ἐπισημοτέρας οὖσας) ἔδωκε τὸ δικαίωμα εἰς τοὺς ἀντιφερομένους ἂν συμφωνήσουν, νὰ αἰτήσωσι τὴν ἀποπεράτωσιν τῆς ὑποθέσεώς των.

Ὁ ἐκθέτης τοῦ σχεδίου ἐνόμισεν ὅτι ὁ δικαστὴς εἶναι ἱερὸς τῆς δικαιοσύνης, καὶ ὅτι ὀφείλει νὰ τὴν διαχειρίζεται καθ' ὅποιαν στιγμὴν ζητηθῇ, ὡς ὁ θεραπεύων πνευματικὸς τὰς ἁμαρτίας τοῦ ἁμαρτωλοῦ. Ἐνόμισεν ὅτι ἡ παῦσις τῆς ἀποπερατομένης φιλονεικίας κατ' αἴτησιν τῶν μερῶν, ἀποδίδεται εἰς τὴν ἐορτάσιμον ἡμέραν τῆς ἀποπερατώσεως, καὶ οὕτως ἐπανξάνει τὸ σέβας τῆς ἡμέρας αὐτῆς.

Ἐνόμισεν ὅτι ... ἀλλὰ τὴν ἐξακολονθῶ; Χρειάζεται τάχα ἐντελεστέρα δικαιολογία;²

¹ «Aucune signification ni exécution ne pourra être faite depuis le 1er 8bre jusqu' au 31 Mars, avant six heures du matin et après six heures du soir; et depuis le 1er avril jusqu'au 30 7mbre avant 4. heures du matin et après neuf heures du soir; non plus que les jours de fête legale, si ce n'est en vertu de permission du juge, dans le cas où il y aurait peril en la demeure».

² Ἡ εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο παραπομπή, καταλαμβάνουσα δύο προστεθείσας σελίδας, εἶναι ἰδιό-

(ΠΑΛΜΑΣ) *ἀρθρ. 520, 522, 523, 525, 526, 528, 529, 530, 534, σὺν τῷ 211**

γραφος προσθήκη τοῦ Γενταῖ. Παραθέτομεν τὸ κείμενον τῆς ὥς ἔχει κατὰ τὴν ὀρθογραφίαν καὶ σύνταξιν:

«Ὁ Κορς ὁ Θεὸς ἡμῶν ἐκατηγορεῖται ἀπὸ τοῦς Φαρισαίους οἱ οἱ ὁπαδοὶ του, οἷον οἱ ἀποστολλοὶ ἔργαζοντο τὴν ἡμέρα τοῦ Σαββατοῦ, τί ἀπεκρηθῇ ὁ Κορς ἡμῶν:

αὗς ἀκουσομε τὸ κατὰ ματθαῖον Εὐαγγέλιον: Κεφ. 12. § 1. 2. 3. 4. 5. πως παύει τὸν λόγον του; chiuso il dire?

§ 7. ελεον θελω καὶ σύ θυσίαν.

αὗς ἀκουσομεν τὸ κατὰ Λουκᾶ Κεφ. 6 § 1. 2. 3. 4. ὅταν ὁ Κορς ἡμῶν ἐθεραπευσε εἰς ἡμέραν σαββατοῦ τὸν χωλὸν — मामо — (sic) Κεφ. 6 § 6. 7. 8.

ἀκουσον παρατηρητὰ τί ἐλαλήσεν ὁ Θεὸς ἡμῶν, καὶ εἰς τὸ § 9 ἐκ του κατὰ Λουκᾶ Κεφ. 6.

ἀπὸ τοῦ πνεύματος ὁδηγούμενος καὶ ἡ ἐν Λαοδικείᾳ συνοδὸς ἐθεσπέσθη με τὸν ΚΘ. κανόνα οἱ

ὁ κανὼν αὐτὸς οὐκ ἀναγκαστικῶς πρῶσταζει νὰ ἀργουσι τὴν Κυρ. οἱ χριστιανοί, ἐπεὶ δὲ λεγῇ ἔάν θύναται = εἴγε θύναται.

ἀλλὰ ποῖον τὸ πνεῦμα τῆς ἀργείας εἰς τὰς εορταστικὰς ἡμέρας. αὗς τὸ ἀνακληθῶμε ἀπὸ τον ΕΣ Κανόνα τῆς Σ Οικομ. συνοδου. «Μηδαμῶς οὖν ἐν ταῖς προκειμέναις ἡμέραις ὑποδρομῶμαι, ἡ ἑτέρα δημῶ-
δης θέα ἐπετελείσθω».

Τί ἄλλο συμβαίνει αἱ Λυτανίαι αἱ ὅποιαι γίνονται ἐκτός των Ἑκκλ. εἰς τὰς εορταστικὰς ἡμέρας, ἡμῇ αἰτίας νὰ μὴν ἐπασχολῶνται οἱ χρ. εἰς πενήνδρα, καὶ ἄλλα:

Οἱ θρίσκοι ἐν πνεύμ. καὶ ἐν ἐργῷ ἀγγλοὶ εορταζοῦν τὴν Κυρ. καὶ ποτὲ οὐτε εἰς θεατρον οὐτε εἰς παιγνῆδρα καταγηνῶνται αὐτὴν τὴν ἡμέρα, καὶ μ' ὅλον οἱ κανὼν ἐπυχηρημα ἐμπορικὸν δὲν εἴη χάραν τὴν αὐτὴν ἡμέρα, μολοντοῦτο ὁ Ιεροκυρῆς μετὰ τὴν ἐρμ. του Ιεροῦ Εὐαγγελίου λεγῇ πρὸς τοὺς Γεωργούς, σίς, εἰς τοὺς οὐποιοὺς ὁ Μεγαλόδορος Θεὸς ἐχαρήσε τοὺς καρποὺς τῆς γῆς, δραμετε νὰ συναξετε τὴν εὐεργεσίαν αὐτοῦ, οὐχί λοιπὸν ἡ ἀγαλίστης, καὶ ἡ διασκέδασις, ἀλλὰ ἡ ἀναγκὴ καὶ τὸ συμφέρον ὁλλης μιᾶς κοινότητος, συγχωρῇ τὸ ἐργον καὶ εἰς τὴν εορταστικὴν ἡμέρα.

ἀλλὰ δια ὑσιχάσῃ ὁ παρατ. αὗς εἶνε εἰς τὸ ἀρθ.: . . . νὰ προστεθῇ: «ἐκτός τῆς Κυρ. εἰς τὴν ὁποίαν μόνον κατεπειγουσαν ἀφαικτον ἀναγκὴν θύναται νὰ καλεσθῇ τὸ ἐργον του Δικαστοῦ».

ἀφ' οὗ ἀντεκρουσᾷ καὶ κατὰ τοὺς θείους λόγους καὶ κατὰ τὴν κοινωτικὴν ἀναγκὴν τὴν κατηγορία περὶ τοῦ ἀεβίου τοῦ ἄρθου τορὰ πρὶν ὑσιχάσῃ θὰ ὑσιχάσῃ καὶ τὸν παρατ. νὰ προστεθῇ εἰς τὸ ἀρθ.»,

* 520. Πᾶς ξένος, ὅστις ἔρχεται εἰς τὸ κράτος, ὑπόκειται εἰς τοὺς νόμους τοῦ κράτους καὶ δικάζεται κατ' αὐτοὺς εἰς τὰς μετὰ των Ἑλλήνων διαφορὰς.

522. Ὁ ξένος δὲν θύναται νὰ κινήσῃ ἀγωγὴν κατὰ τοῦ Ἑλλήνος, ἂν πρῶτον δὲν δώσῃ ἐγγύησιν διὰ τὰ ἐνδεχόμενα ἐξοδα καὶ ζημίας. Ἡ Κυβέρνησις ὁμῶς θύναται νὰ παραχωρήσῃ τὴν ἀδειαν χωρὶς ἐγγύησιν κατὰ τὰς περιστάσεις.

523. Πᾶς ἀπόφασις καταδικαστικὴ, εἴτε πολιτικὴ, εἴτε ἐμπορικὴ, ἐκδοθεῖσα εἰς πρῶτον φόρον πρὸς ὄφελος Ἑλλήνος ἐναντίον ξένου, ἐπιφέρει τὸ δικαίωμα τῆς συλλήψεως τοῦ καταδικασθέντος ξένου.

525. Ἡ προσωρινὴ αὕτη κράτησις δὲν λαμβάνει χώραν, ἢ παύει, ὅταν ὁ ξένος ἀποδείξῃ ὅτι ἔχει ἐντὸς τοῦ Ἑλληνικοῦ κράτους ἐμπορικὸν κατάστημα, ἢ ἀκίνητα ἀξίας ἐπαρκούσης ν' ἀσφαλίσῃ τὴν πληρωμὴν τοῦ χρέους, ἢ ὅταν δώσῃ ἐγγυητὴν Ἑλληνα, τοῦ ὁποίου τὸ ἀξιοχρεὸν νὰ εἶναι γνωστὸν.

526. Πᾶσα ἐμπορικὴ ὀριστικὴ ἀπόφασις παρὰ τακτικοῦ Δικαστηρίου ἐκδοθεῖσα ἢ ἐκδοθησομένη

Γενικά: παρατηρήσεις επί της αὐτῆς διαδικασίας

Ἐλάλησα ἤδη ἐν παρόδῳ εἰς τὸ προηγηθὲν ἔγγραφόν μου, ὁμιλῶν διὰ τ' ἄρθρα 172 ἕως 211, πῶς διατάξεις τινὲς τῆς διαδικασίας ταύτης, ἐναντίαι τῶν πράξεων, τῶν συμφώνων, καὶ τῶν αποφάσεων, αἵτινα ἐκδίδονται εἰς ἀλλότριον κράτος ὑπὲρ τοῦ ξένου μετὰ τοῦ Ἑλλήνου, ἀντὶ νὰ ὠφελήσουν τοὺς Ἑλληνας, θέλουν προξενήσει τὸν ὀλεθρόν των, καὶ τὸν ὀλεθρον τοῦ ἐμπορίου.

Δὲν θέλω λαλήσει ἐνταῦθα περὶ τῆς εὐγνωμοσύνης, τὴν ὁποίαν ἡ Ἑλλάς ὤφειλε νὰ δείξῃ πρὸς τὴν Εὐρώπην, ἣτις δι' εὐχῶν, διὰ χρημάτων, καὶ δι' αἵματος συνέδραμεν εἰς τὴν σωτηρίαν της. Θέλω εἰπεῖ ὅμως ὅτι ἡ Εὐρώπη δύναται νὰ ἐπιζήσῃ χωρὶς τὸ ἐμπόριον τῆς Ἑλλάδος, ἐνῷ οἱ Ἕλληνες δὲν δύνανται νὰ ἐπιζήσουν χωρὶς τὸ ἐμπόριον τῆς Εὐρώπης. Πρόκειται ἄρα περὶ ὑπάρξεως τῆς Ἑλλάδος. Ἐρχομαι νὰ ἐξηγηθῶ κάλλιον.

Τὸ Ἑλληνικὸν δάνειον ὑπέφερε πολλὰ ἐν τῇ Εὐρώπῃ διὰ τὰ πρὸ τοσούτων αἰώνων παθήματα, αἵτινα ἐγέννησαν τὴν παροιμίαν *Fides groeca*. Αἱ πειρατεῖαι τῶν παρελθόντων χρόνων, αἵτινες ἔδωκαν τόσους εὐρωπαίους ἐμπόρους, καὶ ἡ διαγωγὴ διαφόρων Γραικῶν ἐμπόρων, καὶ μάλιστα Χίων εἰς τὴν Ἰταλίαν καὶ τὴν Γαλίαν ἐξόχως, δὲν ἀνεβίβασαν τὸ Ἑλληνικὸν δάνειον.

Εἰς τὴν περίστασιν τοῦ νέου ὀργανισμοῦ, καὶ τῆς νέας νομοθεσίας τῆς Ἑλλάδος, ἔπρεπε νὰ ζητηθῇ κάθε μέσον τῆς ἀναβιβάσεώς του. Ἦσαν δ' ἐπιτήδεια καὶ συντελεστικά μέσα, τὸ νὰ εὐκολυνθῇ ἡ ἐν Ἑλλάδι ὑπὲρ τῶν ξένων ἐκτέλεσις τῶν πράξεων, τῶν συμφώνων καὶ τῶν αποφάσεων, τῶν εἰς ξένους τόπους ἐκδιδομένων

εἰς ξένον κράτος μεταξὺ παρόντων εἰς βάρος Ἑλλήνων, δύναται νὰ ἐκτελεσθῇ εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ τοῦτο, ἐὰν ὁ Ἕλληνας ᾔτων ἐνάγων εἰς τὴν δίκην.

528. Πᾶσα πολιτικὴ ὀριστικὴ ἀπόφασις, ἐκδοθεῖσα ἢ ἐκδοθησομένη εἰς ξένον κράτος μεταξὺ παρόντων δι' ἀγωγὴν προσωπικὴν, δύναται νὰ ἐκτελεσθῇ εἰς τὴν Ἑλλάδα, προηγουμένης τῆς ἀνακρίσεως αὐτῆς ἐνώπιον τοῦ Ἀνωτάτου ὡς τρίτου Δικαστηρίου ἢ ἄδεια αὕτη παραχωρεῖται εἰς τὸν Ἕλληνα.

529. Πᾶσα ὀριστικὴ ἀπόφασις, εἴτε πολιτικὴ, εἴτε ἐμπορικὴ, εἴτε αἰρετοκρασιακὴ, ἐκδοθεῖσα ἢ ἐκδοθησομένη εἰς ξένον κράτος κατὰ ἀπόντος Ἑλλήνου, δὲν ἔχει οὐδεμίαν ἰσχύν.

530. Ὅταν ἡ πολιτικὴ ὀριστικὴ ἀπόφασις ἀφορᾷ ξένους παρόντας ἢ ἀπόντας, καὶ εἰς τὴν ἐκτέλεσιν της δύναται νὰ προσβληθοῦν ἀκίνητα κτήματα ἢ τὰ προϊόντα αὐτῶν, ἡ ἄδεια τῆς ἀνακρίσεως παραχωρεῖται καὶ εἰς τὸν ξένον.

534. Οὐδεμία ἀπόφασις ἐκδοθεῖσα εἰς ξένον κράτος, δύναται νὰ δώσῃ δικαίωμα ὑποθήκης ἐπὶ τῶν ἀκινήτων τοῦ χρεωφιλέτου, εἴτε Ἑλλήνος, εἴτε ξένος.

211. Ἐάν τις νομίσῃ ὅτι ὁ χρεωφειλέτης δύναται νὰ δραπετεύσῃ, καὶ ἀπαιτήσῃ δι' ἀναφορᾶς τὴν παρεμπόδισιν αὐτοῦ, ἡ παρακληθεὶς Ἀρχὴ ἔχουσα ὑπ' ὄψιν τὸ ἄρθρον 171 διατάττει τὴν Ἀστυνομίαν περὶ τούτου.

καὶ ἡ εὐκολία τῆς διανομῆς τῆς δικαιοσύνης ὑπὲρ τῶν ξένων δανειστῶν τῶν Ἑλλήνων.

Τὸ ὅλον τῶν ἀντικρυ σημειωμένων ἄρθρων ὁμοῦ μὲ τὰς ἄλλας ἐκτεθησομένας λεπτομερῶς περιστάσεις ἀποτελοῦσι τὸ ἐναντίον.

Θέλει ἔλθει ὁ ξένος εἰς τὴν Ἑλλάδα, διὰ νὰ ἐπιχειρήσῃ κρισιολογίαν κατὰ τοῦ χρεώστου τοῦ Ἑλλήνος, ἐνῶ ὁ Ἑλλήν διὰ τῆς ἀνταγωγῆς ἢ ἀνταπαιτήσεως (Κεφ. Η) δύναται νὰ κρατήσῃ τὸν δανειστήν του (ἄρθρ. 211) ἢ νὰ τὸν στενοχωρήσῃ μὲ τὰς ἐγγυήσεις, χωρὶς νὰ ἔχῃ κἂν ὁ ξένος τὴν ἄδειαν τῆς χρηματικῆς παρακαταθήκης ἀντὶ τῆς ἐγγυήσεως, ἢ δυνάμενος εἰς τὴν περίπτωσιν τοῦ ἄρθρ. 522 νὰ παρυσιάσῃ τὴν ἀπόδειξιν, ἣτις γίνεται δεκτὴ μόνον εἰς τὴν περίπτωσιν τοῦ ἄρθρ. 524 κατὰ τὸ ἄρθρ. 525 ὡς ἤδη παρετήρησα εἰς τὸ προηγηθὲν ἐγγράφον μου.

Θέλει δανείσει τὸν Ἑλληνα ὁ ξένος εἰς ξένον τόπον δι' ἰδιωτικοῦ ἐγγράφου, ἢ μνημονικῆς πράξεως, δι' ἐπιστολῆς ἢ συναλλαγματικῆς, ἐὰν ὁ Ἑλλήν ἔχει χρεῖαν δανείων ἢ χρημάτων, διὰ νὰ τελειώσῃ εὐτυχέστερον τὸ ταξιδεῖόν του; Γνωστοῦ ἤδη ὄντος, ὅτι αἱ πράξεις, τὰ σύμφωνα, καὶ αἱ ἀποφάσεις, αἵτινα δύναται ν' ἀπολύσῃ εἰς τὸν τόπον τῆς συμφωνίας καὶ τῆς πιστώσεως εἶναι μὴδὲν εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ δὲν θέλουν ἐξετασθῇ, οὔτε ἀποφασισθῇ κατὰ τοὺς νόμους τοῦ τόπου ὅπου ἐγείναν, ὡς εἶναι σύμφωνον μὲ τὰς ἀρχὰς τῆς νομικῆς, ἐκ τῶν ὁποίων ἀπεμακρύνθη τὸ ἄρθρ. 520 (διαφυλαττομένων τῶν εἰσέτι ἀγνώστων τροπολογιῶν, αἵτινας ὑπόσχεται τὸ ἄρθρ. 521 καὶ αἱ ὁποῖαι ἴσως θέλουν ἀποβλέψῃ μόνην τὴν διπλωματίαν) ἀλλ' οὐδ' ἔχουν, οὐδὲ παρουσιάζουν ὑποθήκην, οὐδὲ λαμβάνουν ἔτοιμον ἐκτέλεσιν, εἰς τὴν Ἑλλάδα, καὶ μάλιστα ἂν ὁ Ἑλλήν λάβῃ τὴν πρόνοιαν, τὴν ὁποίαν τὸ ἄρθρ. 529 τείνει νὰ τὸν χορηγήσῃ, νὰ μὴν ὑπακούῃ δηλ. εἰς τὰς κλήσεις τῶν ἀλλοτρίων δικαστηρίων, ἀλλὰ ν' ἀφίνη νὰ καταδικάζεται ἐν ἀπουσίᾳ (ἄρθρ. 215 ἑμοῦ μὲ τὸ 529), τὸ ὅποσον ὁ Ἑλλήν δύναται νὰ κάμνῃ τοσοῦτον εὐκολώτερον εἰς τὴν Εὐρώπην, ὅπου δὲν ὑπάρχει ἡ Ἑλληνικὴ διάταξις τοῦ ἄρθρου 211.

Ἀλλὰ παρακαλῶ ποῦ ὑπάρχει ἡ συνέπεια ὧν τούτων τῶν ἄρθρων, καὶ μάλιστα τοῦ ἄρθρ. 529 μὲ τὴν διάταξιν τοῦ ἤδη μνησθέντος ἄρθρ. 520 τὸ ὅποσον εἶναι ἀληθὴς παράθεσις τῶν ἀρχῶν τῆς νομικῆς, ὅταν πρόκειται περὶ πράξεων καὶ δικηγῶν, γενομένων εἰς τόπους ὅπου ὑπάρχουν νόμοι ἀντιβαίνοντες εἰς τοὺς τῆς Ἑλλάδος, καὶ εἰς τὰς ὁποίας νὰ ἐφαρμόζεται ἡ τοιαύτη διάταξις;

Ἐὰν ἔπειτα εἰς τοὺς ξένους τόπους ἐμβῇ εἰς χρήσιν ἡ ἀμοιβαιότης καὶ ἡ ἀντεκδίκησις, τί ἐπιφέρουν τὰ τοιαῦτα μέτρα πρὸς ὄφελος τῶν Ἑλλήνων; Περιττόν ποῖαν ἀσφάλειαν παρουσιάζουν εἰς τὸν ξένον, ἀσφάλειαν δικαιοσύνης, τὴν μόνην ψυχὴν τοῦ ἐμπορίου, τὰ δικαστήρια ὡς εἶναι συνθεμένα (δὲν ἐξετάζω ἂν δύνανται κάλλιον νὰ συντεθῶσι) διὰ νὰ ἐφαρμόζουν τοὺς νόμους εἰς τὰς ἑξω πράξεις καὶ σύμ-

φωνα, διὰ τὰ θεωροῦν τὰς ἐξωθεν ἀποφάσεις; Τὸ Ἀνώτατον ἢ Ἀκυρωτικὸν τοῦ Ἀργους δύναται νὰ συγκριθῇ μὲ τὸ Ἀκυρωτικὸν τῶν Παρισίων; Ὁ νεανίσκος Ράλλης μὲ τὸν Dupin L'ainé; Ἴατροί, αἱμισιατροί, ἀπλοὶ ἔμποροι, πλοίαρχοι, νέοι, χρηματίσαντες καιρὸν τινα εἰς τὴν Γερμανίαν, εἰς τὴν Βολωνίαν ἢ εἰς τὰς Ἰονίους νήσους... εἶναι μέλη τοῦ Ἀνωτάτου Δικαστηρίου, τὸ ὁποῖον εἶναι ἀνωφελὲς καὶ μάλιστα περιπλοκὴ ἂν δὲν συγκροτηθῇ ἀπὸ νομικοὺς ἐμπείρους· μέλη τῶν ἐκκλησιῶν, πρόεδροι τῶν πρωτοκλήτων, καὶ μολοντί ὑπόχρεοι νὰ κρίνωσι κατὰ τοὺς Βασιλικοὺς νόμους, κατὰ τὴν σύνοψιν τοῦ Ἀρμενοπούλου καὶ τὰ 3 βιβλία τοῦ Γαλλ. ἐμπ. Κώδικος, τοῦ ὁποίου πολλὰ ἄρθρα ἀπαιτοῦν τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ πολιτικοῦ κώδικος, καὶ τῆς πολιτικῆς Γαλλ. διαδικασίας νόμων καὶ κωδίκων, τοὺς ὁποίους ποτὲ δὲν ἐσπούδασαν, οὔτε γνωρίζουν, οὔτ' ἐννοοῦν, οὔτε τοὺς ἔχουν καὶ οἱ πλεῖστοι εἰς τὰς βιβλιοθήκας των;

Δὲν εἶναι αὕτῃ πραγματικὴ ἀταξία—ἥτις φουσκώνει τοσοῦτον τὰς κεφαλὰς τῶν Ἑλλήνων, ὥστε κανεὶς δὲν ὑπάρχει σήμερον, ὅστις θεωρεῖ ἀνίκανον ἑαυτὸν δι' ὁποιοῦνδήποτε ὑποῦργημα—ἥτις πείθει πολλάκις τοὺς φιλαργύρους γονεῖς νὰ μὴν ἐκπαιδεύουν τὰ τέκνα των, διότι βλέπουν (ὡς ἤκουσά τινα ἐξ αὐτῶν ἐξηγούμενον) τοσοῦτους ὄνους ἢ διόλου ἀπαιδεύτους ἀνθρώπους, εἰς τ' ἀνώτατα ὑπουργήματα, καὶ τὸ χειρότερον εἰς τὰς ἀρχάς, ἥτις τέλος γεννᾷ ὑπερβολικὴν κακοήθειαν μεταξὺ τῶν Ἑλλήνων· διότι ὁ δεχόμενος τοιαῦτα ὑπουργήματα, ἐνῷ ὁμολογεῖ ὅτι δὲν γνωρίζει ποσῶς τοὺς νόμους, εἶναι μισρώτερος ἀπὸ τὸν φονέα καὶ τὸν ἀρπάζοντα ἐνὶ πλη χειρὶ τ' ἀγαθὰ τοῦ πολίτου, διότι εἰς τοιαύτην περίπτωσιν ὁ τελευταῖος ἐκθέτει καὶ εἰς κίνδυνον τὴν ἰδίαν ζωὴν του.

Ἐάν κανεὶς θέλῃ νὰ παρατηρήσῃ ἂν ἐγὼ καταντῶ εἰς ὑπερβολάς, ἃς διορίσῃ τὸν Κ. Ράλλον ἢ τὸν Κ. Κλονάρην κλ. ἀρχιατρὸν τῶν νοσοκομείων, καὶ τῶν Ἑλληνικῶν στρατώνων μὲ καλὸν τινα μισθόν, καὶ ἃς ἀκούσῃ ἔπειτα τί λέγει ὁ κόσμος, καὶ μερικῶς αὐτοὶ οἱ ἱατροί, οἵτινες εἶναι ἢ προσπαθοῦν νὰ γένωυν δικασταί. Καὶ μολαταῦτα εἰς πολλὰς περιπτώσεις, χωρὶς νὰ εἶναι τις ἱατρός, δύναται νὰ γνωρίσῃ τι τῆς ἱατρικῆς καὶ νὰ τὸ ἐνεργῇ ἐπωφελῶς ὡς ἱατρός καθότι ἐάν κανεὶς σ' ἐπισκεφθῇ ἀσθενοῦντα, ἀνὴρ ἢ γυνή, ἱερεὺς ἢ πλοίαρχος, ὑπαγορεύει κάτι ἱατρικόν, ἐνῷ ἐάν λαλήσῃ περὶ κρισολογίας, κανεὶς δὲν σὲ ὑπαγορεύει τίποτε, ἐκτὸς ἂν σὲ πέμψῃ πρὸς τὸν συνήγορον· τὸ ὁποῖον ἀποδεικνύει ὅτι ἴσως εὐλογώτερον δύναται τις νὰ ἐνεργήσῃ τὴν ἱατρικὴν ἀνευ σπουδῆς, ἐξετάσεων, καὶ στεφάνου, παρὰ τὴν νομικὴν.

Μολαταῦτα ποῖος συνήγορος ἐπιφορτίζεται τὸ προρρηθὲν βάρος τοῦ ἀρχιατροῦ, ὡς αὐτοί; Διὰ τὴν ἄρα οἱ ἱατροὶ δέχονται τὰ ὑπουργήματα τῶν δικαστῶν, καὶ Προέδρων, καὶ ἡ Κυβ. τοὺς διορίζει; Θέλω εἰπεῖν, καὶ παίζων καὶ σπουδάζων ὅτι: «συνη-

θισμένοι οἱ ἱατροὶ νὰ διαθέτουν τὰ σχροῦπολα (μέτρον ἱατρικῶν) εἶναι ἀνώτεροι παντὸς σχροῦπουλου· (συνειδήσεως)· δόξα καὶ τιμὴ εἰς τοὺς ὀλίγους ἐξηρημένους!

Θέλ' εἶσθαι ὅμως πάντοτε ἀληθές, ὅτι ἡ Ἑλλάς δὲν δύναται οὔτε εἰς τὰ ἐντός, οὔτε εἰς τὰ ἐκτὸς νὰ ἐμπνέῃ πίστιν δικαιοσύνης.

Πῶς ἄρα δύναται νὰ εὐτυχήσῃ τὸ ἐξωτερικὸν ἐμπόριον, καὶ τὸ ἐσωτερικὸν αὐτὸ τὸ ὅποιον εἶναι ἡ ψυχὴ του; Δὲν θέλω κάμει στάσιν εἰς τὴν ἄτοπον ὑπόθεσιν, ὅτι ὅλα τὰ εἰρημένα δικαστήρια, ὅταν ἀγνοοῦν ν' ἀποφασίζουσιν, δύνανται καὶ ὀφείλουν νὰ λαμβάνουν τὴν γνώμην τοῦ ὑπουργοῦ τῆς δικαιοσύνης καὶ ν' ἀποφασίσωσι κατ' αὐτόν! ἡ ἰδέα αὕτη ἐνός μόνου, καὶ ἀνεκκλήτου δικαστοῦ, δι' ὅλην τὴν Ἑλλάδα, διὰ τοὺς Ἑλληνας καὶ διὰ τοὺς ξένους, ὅστις ἄνευ οὐδεμιᾶς εὐθύνης, οὔτε ὑπουργηματικῆς, οὔτε τῆς κοινῆς γνώμης, διατάττει περὶ τῆς ζωῆς, τῆς ἰδιοκτησίας, καὶ τῆς τιμῆς τῶν εἰρημένων, ὑπὸ τὸ προσωπεῖον τοσούτων δικαστηρίων, εἶναι παρὰ πολὺ δεινόν, ἐκτὸς ὅτι τὰ ἔξοδα τῶν δικαστηρίων καταντοῦν μάταια...

Ἡ παρέκδοσις αὕτη μὲ φέρει εἰς τὸ ἐξῆς συμπέρασμα: ὅτι τὰ ξένα κράτη ἤθελαν κάμει μεγάλην χάριν εἰς τὴν Ἑλλάδα κατὰ τὴν εἰρημένην τῶν πραγμάτων αὐτῆς κατάστασιν, ἐὰν ἤθελαν ἀποποιηθῇ τὰ μέτρα τῆς ἀντεκδικήσεως καὶ ἤθελαν εὐχαριστηθῇ εἰς τὰς ἐφεξῆς διατάξεις.

1ον Αἱ πράξεις, τὰ σύμφωνα, καὶ αἱ ἀποφάσεις αἱ γενόμεναι εἰς ξένον κράτος μεταξὺ ὑπηκόου καὶ Ἑλληνος θέλουν ἔχει εἰς τὴν Ἑλλάδα τ' αὐτὰ ἀποτελέσματα, καὶ τὴν ἐκτέλεσιν, ὡς ἔχουν εἰς τὸ εἰρημένον κράτος αἱ πράξεις, τὰ σύμφωνα, καὶ αἱ ἀποφάσεις αἱ γενόμεναι εἰς τὴν Ἑλλάδα, κατὰ παρομοίαν περίπτωσιν.

2ον Διτάζοντα εἰς τὴν Ἑλλάδα τὰ Ἑλληνικά δικαστήρια ἐπὶ τῶν πράξεων, καὶ συμφώνων καὶ τῆς ἰσχύος τῶν εἰρημένων ἀποφάσεων, θέλουν συμμορφωθῇ μὲ μὲ τοὺς νόμους τοῦ τόπου, ὅπου ἐξεδόθησαν.

3ον Εἰν' ἐλεύθεροι οἱ ἐνάγοντες ἀπὸ τοῦ νὰ δώσουν ἐγγύησιν δι' ἐμπορικὰς ὑποθέσεις εἰς τὴν περίπτωσιν τοῦ ἄρθρ. 522 (οὕτω διατάττει τὸ 16 ἄρθρ. τοῦ πολ. Γαλλ. κώδικος).

4ον Δύναται ἀντ' ἐγγυήσεως νὰ παρακαταθέσῃ ἀνάλογον χρηματικὴν ποσότητα, ἢ ν' ἀποδείξῃ ὅτι ἔχει ἀκίνητα ἢ κινητὰ ἀρκούντα 272 κλ.

(ΓΕΝΑΤΑΣ) 520.— Εἰς πολλὰ λάθη πίπτει ὁ παρατηρητής. Ὅφειλὼ προηγουμένως νὰ χαλινώσω τὴν ὁρμὴν τῆς κατηγορίας.

Ποῦ εἶδες, Κ^s παρατηρητά, εἰς τὰ κατηγορούμενα ἄρθρα λέξιν διατίτουσαν νὰ μὴ δέχονται τὰ δικαστήρια συμβόλαια ἢ διαθήκας τὰ ὅποια ὁ Ἕλλην πρᾶττει εἰς ξένον κράτος;

Πῶς κατηγορεῖς προᾶξιν ἀνύπαρκτον; Διατὶ ἀμανεῶνεις τοὺς Ἑλληνας ὥς νὰ ἦσαν τόσον ἀνόητοι, ὥστε ν' ἀντιβαίνουν εἰς τὰς πλέον ψηλαφητάς ἀρχάς;

Τί θέλει εἰπεῖ ὁ ἀναγνώστης, ὅστις περιορίζεται εἰς τὰ παρατηρήσεις σου; Διὰ τὴν συγγένειαν τὰς εἰς ξένον κράτος ἀποφάσεις μὲ τὰ συμβόλαια, καὶ μὲ τὰς διαθήκας; Μὴν εἶναι ἐν καὶ τὸ αὐτό;

Ἄς μάθῃ ὁ ἀναγνώστης σου ὅτι οἱ Ἕλληνες σέβονται τὰ συμβόλαια, τὰ ὅποια κάμνουν εἰς ξένα κράτη, καὶ ὅτι οὐδεὶς νόμος ὑπάρχει προστατεύων τὸ ἐναντίον.

Ἄς μάθῃ ὁ ἀναγνώστης ὅτι οἱ Ἕλληνες σέβονται τὰς διαθήκας, τὰς ὁποίας κατὰ περίστασιν κάμνει ὁ Ἕλλην εὐρισκόμενος εἰς ξένον κράτος, καὶ ὅτι ὑπάρχει ὁριστὸς νόμος, ὅστις τὰς ἀναγνωρίζει.

Ἰδὸν τὸ ἐπ' ἀρ. . . . περὶ διαθηκῶν ψήφισμα ἄρθ. . . .

Ἐνὶ λόγῳ, ἃς μάθῃ ὁ ἀναγνώστης ὅτι τὰ συμβόλαια καὶ αἱ διαθήκαι ἀναγνωρίζονται ὡς πρὸς τοὺς τύπους, ἀλλ' ὅτι ὡς πρὸς τὴν προσωπικὴν ἱκανότητα τοῦ πράξαντος ὑπάρχει καὶ ἐνταῦθα νόμος, ὅστις ἀκολουθεῖ τὸν πολίτην πανταχοῦ.

Ἄς ἐξετάσωμεν τώρα καὶ τὸ κύριον ἀντικείμενον τῶν κατηγορουμένων ἄρθρων.

1^{ον} Εἶναι πασίδηλον ὅτι ὁ ξένος ὑπόκειται εἰς τοὺς νόμους τοῦ τόπου ὅπου εὐρίσκεται; Εἶναι ἄγνωστοι αἱ ἐξαιρέσεις τοῦ ἐθνικοῦ δικαιώματος; Ἄρα ἢ παράδοξον ὑπάρχει εἰς τὸ ἄρθρον 520;

2^{ον} Ὑπάρχει εἰς τὸ σύστημα τῶν ἄλλων ἐθνῶν ὅτι ὁ ξένος, ὅστις γίνεται ἐνάγων ἐντὸς τοῦ κράτους κατὰ ὑπηκόον τινας, ὀφείλει προηγουμένως νὰ δώσῃ ἐγγύησιν διὰ τὴν ἀσφάλειαν τῶν ἐξόδων τοῦ ἐναγομένου;

Ὁ πολίτης ἀπαντᾷ μὲ τὴν ἰδιοκτησίαν του καὶ μὲ τὴν ἐκ ταύτης φυσικὴν του συστολήν, ὁ δὲ ξένος δύναται νὰ τρέχῃ ἀσυστόλως καὶ ἄνευ εὐθύνης εἰς τὰς φανταστικὰς του ἀπαιτήσεις σύρων τὸν πολίτην εἰς τὰ δικαστήρια;

Ἡ Γαλλία, τῆς ὁποίας τὴν νομοθεσίαν ἐπεθύμει ὁ παρατηρητὴς ἄνευ τινος ἐξετάσεως νὰ ἐφαρμοσθῇ εἰς τὴν Ἑλλάδα, μήπως δὲν δέχεται τὴν αὐτὴν ἀρχήν; (ἄρθ. 166 τῆς Γαλ. πολ. διαδικασίας). «Πάντες οἱ ξένοι ἄμεσοι ἢ ἔμμεσοι ἐνάγοντες, θέλουν εἶσθαι ὑπόχρεοι, ἂν ὁ ἐναγόμενος τὸ ζητήσῃ, νὰ δίδῃ πρὸ πάσης ἐξαιρέσεως ἐγγύησιν ὅτι θέλει πληρώσει τὰ ἔξοδα, ζημίας καὶ τόκους, εἰς τὰ ὅποια ἠμποροῦσαν νὰ καταδικασθῶσι¹.

Μήπως ἡ αἰτία δὲν εἶναι ἐφαρμοσιέα εἰς τὴν Ἑλλάδα; Ἄς ἀναγνωσθῇ ὁ Καρτέ, ὅστις ἐξηγεῖ τὰς αἰτίας.

Μήπως εἶναι συγχωρημένον εἰς τὰ μεγάλα κράτη καὶ ὄχι εἰς τὰ μικρά; Ἡ δύναμις δικαιολογεῖ τὴν δικαιοσύνην τῶν νόμων;

¹ * ἄρθ. 166. Tous étrangers, demandans principaux ou intervenant, seront tenus, si le défendeur le requiert avant tout exception, de fournir caution de payer les frais et dommages — intérêts aux quels ils pourraient être condamnés».

Ποίαν ὕβριν λοιπὸν προξενεῖ τὸ ἄρθ. 522;

Οἱ Ἕλληνες παραχωροῦν μάλιστα ὅ,τι ἄλλα ἔθνη δὲν παραχωροῦν. Τί προσθέ-
τουν εἰς τὸ αὐτὸ ἄρθρον; «Ἡ Κυβέρνησις ὅμως δύναται νὰ παραχωρήσῃ τὴν ἄδειαν
χωρὶς ἐγγύησιν κατὰ τὰς περιστάσεις». Τὸ προνόμιον αὐτό, αὐτὴ ἡ ἐξαίρεσις τοῦ νό-
μου εἶναι ὕβρις; Ποῖος δύναται νὰ παραπονεθῇ ὁ ξένος ἢ ὁ Ἕλλην;

3^{ον} Ἡ αὐτὴ Γαλλικὴ νομοθεσία, τὴν ὁποίαν τοσοῦτον λαιρεύει ὁ παρατηρη-
τὴς, τί λέγει εἰς τὸ ἄρθ. 1 τοῦ νόμου τῆς 10 ἑμβρίου 1802;

«Ὅποιαδήποτε ἀπόφασις γινομένη ὑπὲρ Γάλλου κατὰ ξένου τινος μὴ ἔχοντος
σταθερὰν διαμονὴν εἰς τὴν Γαλίαν φέρει δικαίωμα τῆς φυλακίσεως¹».

Διατὶ λοιπὸν νὰ μὴν ἐγκολπωθῇ ἡ Ἑλλὰς τὴν αὐτὴν ἀρχήν; Ὅποιαν ὕβριν
περιέχει τὸ ἄρθρον 523;

4^{ον} Νὰ παύῃ ἡ κράτησις τοῦ ξένου ὅταν οὗτος δώσῃ ἐγγυητήν, εἶναι ὕβρις;
Τὸ ἄρθ. 525 ὅ,που περιέχει τὴν διάταξιν ταύτην εἶναι ὕβρις;

Ἄς προχωρήσωμεν. Ὁ παρατηρητὴς ἐπισωρεύει τὰ ἄρθ. 522. 523. 525. 526.
528. 529. 530. 534.

Τὰ κατηγορεῖ γενικῶς. Ποίαν δὲ κατηγορίαν προσάπτει; 1^{ον} Ὅτι εἶναι ἄδικοι.
2^{ον} ἐπιζήμια διὰ τὴν εἰς τὰ ἄλλα ἔθνη προσφυγὴν καὶ εἰς τὴν ἀμοιβαίότητα. 3^{ον} ὅτι
παρουσιάζουν ἀγνωμοσύνην ἀνθεστιάτην ὡς πρὸς τὴν ἀγάπην, τοὺς ἀγῶνας καὶ τὰς
θυσιάς τῶν ξένων ὑπὲρ τῆς Ἑλληνικῆς Ἑλευθερίας. 4^{ον} ὅτι αἱ διατάξεις αὗται θέ-
λουν ἐμποδίσαι τοὺς ξένους ἀπὸ τοῦ νὰ ἔλθουν ν' ἀγωνισθῶσι διὰ τὴν διάδοσιν τῶν
φώτων.

Πρὶν κατὰ μέρος καὶ διαδοχικῶς ἐπιχειρήσωμεν τὴν ἀνάλυσιν τῶν παρατη-
ρήσεων τούτων, ἀρμόζει νὰ ἐξετάσωμεν ὁποίαν διδασκαλίαν καὶ ὁποίας ἀρχὰς ἀκο-
λουθοῦν τὰ μετὰ τῆς Ἑλλάδος ἐμπορευόμενα ἔθνη.

1^{ον} Τὸ ἀξίωμα ὅτι ὁ ἐνάγων ὀφείλει νὰ ζητῇ τὸν ἐναγόμενον εἰς τὸν φόρον
τοῦ εἶναι παγκόσμιον. Ἔχομεν νόμον, τὸν ὁποῖον ἐπῆραν ὅλα τὰ ἔθνη. Ἄς μὴν
ἀγνοοῦμεν ὅτι ἡ φιλα (sic) τῆς νομικῆς καθ' ὅλους τῆς τοὺς κλάδους, καὶ ὅσα ἐκ-
ρυσεν ἡ παγκόσμιος δικαιοσύνη εἶναι προγονικὴ ἡμῶν κληρονομία.

Ὁ 38^{ος} νόμος βιβλ. 7. τίτλ. γ. λέγει «ὁ ἐνάγων ἀκολουθήτω τῷ φόρῳ τοῦ
ἐναγομένου. Φόρος δὲ ἐστὶν ἐνθα νῦν ἔχει τὴν κατοίκησιν, ἢ ὅπου εἶχεν ἐν καιρῷ
τοῦ συναλλάγματος. Οὐ μὴν δὲ ὁ ἐναγόμενος ἀκολουθήτω τῷ τοῦ ἐναγοντος».

Καὶ εἰς τὸν τίτλ. Ε' ὁ 83 νόμος λέγει οὕτω. «Καὶ ἐν ταῖς περὶ δεσποτείας τὰ
ἴδια ἐκδικούσαις ἀγωγαῖς, καὶ ἐν ταῖς προσωπικαῖς, φυλάττεται ὁ κανὼν, ὁ βουλόμε-

¹ «Carré. 1 part. livr. 5. tit. 15. I. 247».

ρος τὸν ἐνάγοντα ἀκολουθεῖν τῷ φόρῳ τοῦ ἐναγομένου. Ἡ μέντοι τὰ ἴδια ἐκδικουῖσα ἀγωγή, καλῶς καὶ ὅπου τὰ πράγματα διάκειται δύναται κινηθῆναι»¹.

Ὅλαι αἱ ἀρχαὶ αὗται ἐτροπολογήθησαν ἀπὸ τὰ ἄλλα Κράτη, π.χ. ἡ Γαλλία εἰς τὸ 14 ἄρθ. τοῦ πολιτικοῦ Κώδικός της διατάττει οὕτω: «14. Ὁ ξένος, καὶ εἰς τὴν Γαλλίαν μὴ κατοικῶν, δύναται νὰ ἐναχθῇ ἐνώπιον τῶν Γαλλικῶν δικαστηρίων, διὰ τὴν ἐκτέλεσιν ἐνοχοποιήσεων παρ' αὐτοῦ γενομένων ἐν τῇ Γαλλίᾳ μετὰ τινος Γάλλου. Δύναται νὰ ἐναχθῇ ἐνώπιον τῶν Γαλλικῶν δικαστηρίων καὶ δι' ἐνοχοποιήσεως παρ' αὐτοῦ γενομένης πρὸς Γάλλους εἰς ξένον τόπον»².

Τὴν αὐτὴν ἀρχὴν φυλάττει καὶ ἡ Αὐστρία τροπολογοῦσα μόνον τοὺς φυλατιζομένους νόμους ὅταν τὸ κρίνῃ.

Ἴδου ἡ ἐξαίρεσις § 37.

2^{ον} Αἱ εἰς ξένον κράτος ἐκδοθεῖσαι ἀποφάσεις δὲν ἐκτελοῦνται εἰς τὴν Γαλλίαν ἄνευ ἐξεισέσεως παρὰ Γαλλικοῦ Δικαστηρίου.

Ἴδου ὁ Νόμος § 545 τῆς πολιτ. διαδ.

«Οὐδεμία ἀπόφασις, ἢ πράξις δύναται νὰ ἐμβῇ εἰς ἐκτέλεσιν ἂν δὲν τιτοφορῇ ὡς οἱ νόμοι καὶ ἂν τελειώγῃ, μὲ διαταγὴν ἐξ ἐπαγγέλματος τῆς δικαιοσύνης, ὡς ἐρρέθη εἰς τὸ 146 ἄρθρον»³.

Καὶ ὁ § 546 τῆς αὐτῆς διαδικασίας λέγει:

«546. Αἱ παρὰ ξένων δικαστηρίων ἐκδοθεῖσαι ἀποφάσεις, καὶ αἱ παρὰ ξένων ἀρχῶν γενομέναι πράξεις, δὲν ἐπιδέχονται ἐκτέλεσιν εἰς τὴν Γαλλίαν, εἰμὴ κατὰ τρόπον, καὶ τὰς προβλεφθεῖσας περιπτώσεις διὰ τῶν ἄρθρ. 2133 καὶ 2128 τοῦ πολιτ. Κώδικος»⁴.

Ἴδου τ' ἄρθρ. 2123 καὶ 2128 τοῦ πολιτ. Κώδικος.

2123. Ἡ δικαστικὴ ὑποθήκη πηγάζει ἀπὸ τοὺς μεταξὺ παρόντων ἢ ἀπόντων ὀριστικὰς ἢ προσωρινὰς ἀποφάσεις ὑπὲρ τοῦ νικήσαντος. Πηγάζει ὡσαύτως ἀπὸ

¹ «Ἡ γενομένη τροπολογία εἶναι τὸ ὀφείλεται ἀντὶ τοῦ δύνανται».

² «14. L' étranger, même non résidant en France, pourra être cité devant les tribunaux Français, pour l' exécution des obligations par lui contractées en France avec un Français il pourra être traduit devant les tribunaux de France, pour les obligations pour lui contractées en pays étranger envers des Français».

³ «545. Nul jugement ni acte ne pourrait être mis à exécution, s'ils ne portent le même intitulé que la loi et ne sont terminés par un mandement aux officiers de justice, ainsi qu'il est dit art. 146».

⁴ «546. Les jugements rendus par les tribunaux étrangers, et les actes, reçus par les officiers étrangers, ne seront susceptibles d'exécution en France, que de la manière, et dans les cas prévus par les articles 2123 et 2128 du code civil».

δι' ἀποφάσεως γενομένης ἀναγνωρίσεις, ἢ ἀποδείξεις ὑπογραφῶν, ὑποχρεωτικοῦ ἐγγράφου.

Ἡ ὑποθήκη δύναται νὰ γενῇ ἐπὶ τῶν ἐνεστώτων ἀκινήτων τοῦ ὀφειλέτου, καὶ ἐπὶ τῶν παρ' αὐτοῦ ἀποκτηθησομένων, διαφυλαττομένων τῶν τροπολογιῶν, αἵτινες ἐφεξῆς θέλουν ἐξηγηθῇ. Αἱ αἵρετοκρισιακαὶ ἀποφάσεις δὲν ἐπιφέρουν ὑποθήκην, ἐὰν δὲν συνοδεύονται μὲ δικαστικὴν διαταγὴν ἐκτελέσεως.

Ἡ ὑποθήκη ὡσαύτως δὲν δύναται νὰ πηγᾷ ἀπὸ ἀποφάσεις ἐκδοθείσας εἰς ξένον κράτος, ἐὰν αὗται δὲν δηλοποιηθῶσιν ἐκτελεστέαι εἰς τὸ Γαλλικὸν δικαστήριον. Χωρὶς βλάβην τῶν ἐναντίον διατάξεων, αἵτινες δύνανται νὰ ὑπάρχουν εἰς τοὺς πολιτικοὺς νόμους, ἢ εἰς τὰς συνθήκας».

«2128. Τὰ εἰς ξένον τόπον γινόμενα σύμφωνα δὲν δύνανται νὰ ἐπιβάλλουν ὑποθήκην εἰς κτήματα ἐν Γαλλίᾳ, ἐὰν δὲν ὑπάρχουν διατάξεις ἐναντία πρὸς τὴν ἀρχὴν ταύτην εἰς τοὺς πολιτικοὺς νόμους, ἢ εἰς τὰς συνθήκας»¹.

Ἐὰς ἀκούσωμεν τὸν Λοκρέ, ὅστις διερμηνεύων τὸ ἀρθρ. 546 φέρει τοὺς λόγους τοῦ μέλους τοῦ Τριβουνάτου.

«Ἐπειδὴ ἐν ἀπὸ τὰ κύρια καθήκοντα τῆς κυριαρχίας εἶναι τὸ νὰ κατασταίῃ ἐκτελεστέας τὰς ἀποφάσεις τῶν δικαστηρίων καὶ τὰς πράξεις τῶν ἄλλων ὑπουργῶν τῶν παρὰ τοῦ νόμου διωρισμένων, ὁ πολιτικὸς κώδεξ, καὶ ἡ πολιτικὴ διαδικασία ἀναφέρουν ὅτι αἱ ἐκδοθεῖσαι ἀποφάσεις ἀπὸ ξένα δικαστήρια καὶ αἱ γινόμεναι πράξεις ἀπὸ ξένας ἀρχάς, δὲν ἐπιδέχονται ἐκτέλεσιν εἰς τὴν Γαλλίαν, ἐὰν δὲν δηλοποιηθῶν ἐκτελεστέαι ἀπὸ Γαλλικὸν δικαστήριον. Ἐξαίρεσις δὲν γίνεται, εἰμὴ μόνον ὅταν ὑπάρχουν ἐναντία διατάξεις εἰς τοὺς πολιτικοὺς νόμους, ἢ εἰς τὰς συνθήκας. Αὕτη

¹ 2123. L'hypothèque judiciaire résulte des jugements soit contradictoires, soit par défaut, définitifs, ou provisoires, en faveur de celui qui les a obtenus. Se résulte aussi des reconnaissances ou vérifications, faites en jugement, des signatures apposées à un acte obligatoire sous sign. privé.

Elle peut s'exercer sur les immeubles actuel du débiteur, et sur ceux qu'il pourra acquérir sauf aussi les modifications qui seront ci-après exprimées. Les décisions arbitrales n'emportent hypothèque, qu'autant qu'elles sont revêtues de l'ordonnance judiciaire d'exécution.

L'hypothèque ne peut pareillement résulter des jugemens rendus en pays étranger, qu'autant qu'ils ont été déclarés exécutoires par un tribunal Français; sans préjudice des dispositions contraires qui peuvent être dans les lois politiques ou dans les traités.

2128. Les contrats passés en pays étranger ne peuvent donner d'hypothèque sur les biens de France, s'il n'y a des dispositions contraires à ce principe dans les lois politiques ou dans les traités».

δὲ ἡ ἐξαίρεσις δὲν ἀντιβαίνει εἰς τὴν ἀρχήν, διότι ὁ κυριάρχης, ὁ ἀπαγορεύων εἰς τὸ κράτος τοῦ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν μὴ ἐκδιδομένων πράξεων ἀπὸ τοὺς δικαστάς του, δύναται νὰ τὴν συγχωρήσῃ, καὶ διότι, «ὅταν συγχωρεῖται, ὑπάρχει ἀμοιβαιότης»¹.

Ἄς ἀκούσωμεν τὸν Καρρὲ εἰς τὴν αὐτὴν ἐρμηνείαν.

«Ἐν ἀπὸ τὰ κύρια καθήκοντα τῆς κυριαρχίας ὡς τὸ εἴπαμεν εἰς τὴν ἐρμηνείαν τοῦ προηγουμένου ἄρθρου, εἶναι τὸ νὰ κατασταίνῃ ἐκτελεστέας τὰς ἀποφάσεις τῶν δικαστηρίων, καὶ τὰς πράξεις τῶν ἄλλων ὑπουργῶν τῶν παρὰ τοῦ νόμου διωρισμένων. Ἐὰν λοιπὸν οἱ ἐν ὑπουργήμασι ἄρχοντες τοῦ βασιλείου, ἐὰν τὰ μέλη τῆς μεγάλης οἰκογενείας, τὰ ὅποια τὸ συνθέτουν ὀφείλουν νὰ μὴν ὑπακούωσιν, εἰμὴ ἐν ὀνόματι τοῦ βασιλέως, πρέπει νὰ συμπεράνωμεν ὅτι αἱ ἐκδιδόμεναι ἀποφάσεις ἀπὸ ξένα δικαστήρια καὶ αἱ γινόμεναι πράξεις ἀπὸ ξένας ἀρχάς, δὲν ἐπιδέχονται ἐκτέλεσιν εἰς τὴν Γαλίαν, ἐὰν δὲν δηλοποιηθῶσιν ἐκτελεστέαι ἀπὸ Γαλλικὸν Δικαστήριον ἢ ἀρχὴ αὕτη ὑπεξεφράσθῃ εἰς διάφορα ἄρθρα ταῦ πολιτικοῦ κώδικος, καὶ κυρίως εἰς τὰ ἄρθρα 2123 καὶ 2128. καὶ τὸ ῥηθὲν ἄρθρ. τὸ δηλοποιεῖ ἐπισήμως, πλὴν μὲ τὴν ἐξαίρεσιν, ἃν ὑπάρχουν ἐναντία διατάξεις εἰς τοὺς πολιτικὸν νόμους ἢ εἰς τὰς συνθήκας. Εἰς τοιαύτην περίπτωσιν αἱ ἀποφάσεις ἢ πράξεις ἤθελαν εἶσθαι ἐντελῶς ἐκτελεστέαι. Ἡ ἐξαίρεσις αὕτη, ἔλεγεν ὁ Κ. Φανάρδος, εἰς τὴν ἀναφορὰν τοῦ πρὸς τὴν Βουλὴν, δὲν ἀντιβαίνει εἰς τὴν ἀρχήν, διότι ὁ κυριάρχης, ὅστις ἀπαγορεύει ἐντὸς τοῦ Κράτους τοῦ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν μὴ ἐκδιδομένων πράξεων ἀπὸ τοὺς δικαστάς, καὶ ἄρχοντάς του, δύναται νὰ τὴν συγχωρήσῃ, καὶ διότι, «ὅταν συγχωρηθῇ ὑπάρχει ἀμοιβαιότης»².

¹ «Comme un des principaux attribus de la souveraineté est de rendre exécutoires les jugemens des Tribunaux et des actes des autres fonctionnaires établis par la loi, le Code civil et le code de la procédure portent que les jugemens rendus par les tribunaux étrangers, et les actes reçus par les officiers étrangers, ne sont pas susceptibles d'exécution en France, à moins qu'ils n'aient été déclarés exécutoires par un Tribunal Français; il n'y a d'exception à ce principe que dans le cas où il existerait des dispositions contraires dans les lois politiques ou dans les traités; et cette exception n'est pas contraire au principes par ce que le souverain qui défend la force exécutoire dans ses états à des actes non émanés de l'autorité de ses juges, peut la permettre, et que d'ailleurs, dans le cas de la permission, il y a réciprocité». Esprit du cod. de procedure 1er part. liv V. 436. par Locré».

² «Un des principaux atributs de la souveraineté est, comme l'avont dit au commentaire de l' article précédent, de rendre exécutoires les jugemens des Tribunaux et les actes des autres fonctionnaires établis par la loi. Si donc les officiers ministériels du royaume, si les membres de la grande famille qui le composent ne doivent obeir qu'au nom du roi, il faut en conclure que les jugemens rendus par les tribunaux étrangers, et les actes reçus par les officiers étrangers, ne sont pas susceptibles d'exé-

Ἰδὸν καὶ ὁ Ὠτφείλ.

«Αἱ ἀπὸ ξένα δικαστήρια ἐκδιδόμεναι ἀποφάσεις δὲν δύνανται νὰ ἐκτελῶνται εἰς τὴν Γαλλίαν, εἰμὴ μετὰ τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν ἀπαιτουμένων τύπων ἀπὸ τ' ἄρθρ. 2123 καὶ 2128 τοῦ πολιτ. Κώδ. δηλ. ὅστις θέλει νὰ ἐκτελέσῃ εἰς τὴν Γαλλίαν ἀποφάσιν ἐκδοθεῖσαν ἀπὸ ξένον δικαστήριον, ὀφείλει προηγουμένως νὰ τὴν κάμῃ νὰ δηλοποιηθῇ ἐκτελεστέα ἀπὸ Γαλλικὸν δικαστήριον, καὶ διὰ νὰ τὸ ἐπιτύχῃ, ὀφείλει νὰ εἰδοποιήσῃ τὸν ὀφειλέτην του εἴτ' ἐντὸς εἴτ' ἐκτὸς τῆς Γαλλίας κατοικοῦντα, δίδων εἰς αὐτὸν καὶ κατὰ τὰς δύο ταύτας περιπτώσεις τὰς παρὰ τοῦ νόμου προσδιορισμένας προθεσμίας, διὰ νὰ ἐμφανισθῇ. Ἐὰν κατοικῇ εἰς τὴν Γαλλίαν, ὀφείλῃ νὰ τὸ πράξῃ διὰ τοῦ δικαστηρίου τῆς διαμονῆς του· ἐὰν κατοικῇ εἰς τὰ ξένα, καὶ πρόκειται περὶ ἐκτελέσεως εἰς τὴν Γαλλίαν εἴτε ἐπὶ ἀκινήτων διὰ ὑποθήκην, εἴτε διὰ νὰ συλλάβῃ κινητὰς ποσότητας, ἢ νὰ ζητήσῃ τὴν ἀνάληψιν αὐτῶν, ὀφείλει νὰ τὸ κάμῃ ἐνώπιον τοῦ Γαλλικοῦ δικαστηρίου, τοῦ μᾶλλον ἐγγίζοντος εἰς τὸ σύνορον τῆς δυνάμεως ἐν ᾗ ὁ ὀφειλέτης ἔχει τὴν διαμονήν του, διὰ νὰ δηλοποιηθῇ ἐν τῇ Γαλλίᾳ ἐκτελεστέα ἢ ἐκδοθεῖσ' ἀποφάσεις ἀπὸ τὸ δικαστήριον τῆς δυνάμεως αὐτῆς, ὥστε ἡ ἀπόφασις θέλει ἐπιβάλλει ὑποθήκην ἀφ' ἧς ἡμέρας δηλοποιηθῇ ἐκτελεστέα κλ. Αἱ διατυπώσεις αὗται πρὲς νὰ διατηρῶνται χωρὶς βλάβην τῶν ἐναντίων διατάξεων, αἵτινες ἐμποροῦν νὰ ἐμπεριέχονται εἰς τοὺς πολιτικὸν νόμους, ἢ εἰς τὰς μεταξὺ τῶν Κυβερνήσεων συνθήκας¹.

cution en France, à moins qu'ils n'aient été déclarés exécutoires par un Tribunal Français. Ce principe se trouvait implicitement énoncé dans plusieurs articles du code civil, et notamment dans les articles 2123 et 2128, et l'art. ci-dessus le déclare formellement, mais avec une exception pour le cas où ils existerait des dispositions contraire dans les lois politiques ou dans les traités; alors les jugemens ou actes seraient exécutoires de plein droit; exception, disait M. Favard, dans son rapport au corps législatif, qui n'est pas contraire au principe, puisque le souverain, qui défend la force exécutoire, dans son état, à des actes non animés de l'autorité de ses juges et officiers, peut la permettre, et que d'ailleurs dans ce cas de la permission il y a reciprocité». Carré 1re partie liv. V. p. 536».

¹ «A l'égard des jugemens rendus par les tribunaux étrangers, ils ne peuvent être exécutés en France, qu'en remplissant les formalités voulues par les articles 2123 et 2128 du Code civil, c'est à dire, que celui qui veut exécuter en France un jugement obtenu d'un tribunal étranger, doit préalablement le faire déclarer exécutoire par un tribunal Français, et pour y parvenir il doit assigner son débiteur, soit qu'il demeure en France, soit qu'il demeure chez l'étranger, et dans ces deux cas, en lui donnant les délais fixés par la loi pour comparaître. S'il demeure en France, il doit être assigné devant le Tribunal de son domicile; s'il demeure chez l'étranger, et qu'il s'agisse

Ἴδε Μερλὲν εἰς τὸ περίφημον λεξικόν του, τὸ διορθοῦν τὸ τοῦ Τουγὸτ εἰς τὰς λέξεις ξένος (*étranger*) καὶ ἀποφάσεις (*jugemens*).

Ἴδωμεν πῶς φρονεῖ ἡ Γαλλία διὰ τὰς ἐκδοθείσας εἰς ξένον κράτος ἀποφάσεις ἃς ἴδωμεν τώρα καὶ τὴν Αὐστροίαν.

Τὰ αὐτὰ φρονεῖ καὶ ἡ Αὐστροία μολονότι φέρει πυκνὸν κάλυμμα.

Τὶ λέγει ἡ Αὐστροία εἰς τ' ἄρθρα 35, 36 καὶ 37 τοῦ πολιτικοῦ Κώδικος; Πρέπει καὶ οἱ ξένοι νὰ δικάζωνται εἰς τὴν Αὐστροίαν, ἂν θέλουν ἐκτελεσθῶν τῶν συναλλαγμάτων, τὰ ὅποια ἔτρεξαν μεταξύ των, καὶ μολονότι εἰς ξένον κράτος.

Τὸ Ἴονικὸν κράτος δὲν γνωρίζει τὰς ἐκδοθείσας εἰς ξένον κράτος ἀποφάσεις.

Κάποιος Βελισσάριος ἔλαβεν ἀπόφασιν κατὰ τινος διαθήκης ἀπὸ τὸν Πατριάρχην Γρηγόριον καὶ τὴν σύνδον του, καταδικάζουσιν κάποιον Νάζον.

Παρευρεθέντων εἰς Κύθηρα τῶν διαφερομένων ἐκ τῶν περιστάσεων τῆς ἐπαρστάσεως, ὁ Βελισσάριος ἐκίνησεν ἀγωγὴν διὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῆς ἀποφάσεως.

Τὸ ὑπέρτατον Συμβούλιον τοῦ Ἴονικοῦ κράτους δὲν ἀνεγνώρισε τὴν ἀπόφασιν αὐτήν, καὶ νομίζον ὅτι δὲν ἔχει νὰ ἐξετάσῃ, εἰμὴ τοὺς τύπους, καὶ οὐχὶ τὴν οὐσίαν, ὥς ἀναθεωρητικὴ ἀρχή, ἐπεριωρίσθη εἰς τοὺς τύπους, καὶ τὴν ἀπέρριψεν ἐπὶ λόγῳ ὅτι τὸ πατριαρχεῖον ὤφειλε νὰ τηρήσῃ τὴν ἁμεμπτον Ἴονικὴν διαδικασίαν.

Ἐὰν λοιπὸν καὶ τὰ μεγάλα καὶ τὰ μικρὰ κράτη τὰ πλησιάζοντα μ' ἐμπορενόμενα μετὰ τῆς Ἑλλάδος, δὲν ἀναγνωρίζουν τὰς ἀποφάσεις τοῦ Ἑλλ. κράτους ἥτον ἀρμόδιον εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἀντὶ τῶν διαταχθέντων νὰ δεχθῇ τὴν συμβουλὴν τοῦ παρσηρητοῦ φίλου τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς δικαιοσύνης, ὅστις θέλει καὶ νὰ τὰς δέχεται, καὶ νὰ τὰς ἐνεργῇ ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις;

Πῶς ἡδύνατο ὁ ἐκθέτης τῆς διαδικασίας νὰ καταθάγῃ δικαίωμα τοῦ ἔθνους ἐξαρτώμενον ἀπὸ τὸ πολιτικὸν δικαίωμα.

Μήπως ἡ βάσις τῆς ἀρχῆς τῶν ἄλλων ἔθνων ἀλλάσσει φύσιν ὥς πρὸς τὸ δημόσιον δικαίωμα, διὰ τὴν ταλαίπωρον Ἑλλάδα;

d'exécution en France, soit sur des immeubles pour avoir une hypothèque, soit pour saisir ou arrêter des sommes mobilières ou en poursuivre le recouvrement, il doit être assigné devant le tribunal Français le plus près de la frontière de la puissance chez laquelle le débiteur est demeurant, à l'effet de voir déclarer exécutoire dans l'empire Français le jugement rendu par le tribunal de cette puissance, en conséquence qu'il portera hypothèque du jour qu'il aura été déclaré exécutoire, ect.

Ces formalités doivent être observées sans préjudice des dispositions contraires qui peuvent être dans les lois politiques ou dans les traités entre les gouvernements». Hauteville pag. 313».

Πῶς ἡδύνατο νὰ λησμονήσῃ τοὺς κινδύνους εἰς τοὺς ὁποίους οἱ Ἕλληνες ἤθελαν περιπέσει, ἂν ἐδέχοντο ὅσα πρὸς τοὺς Ἕλληνας ἀγροῦνται οἱ ξένοι;

Πῶς ἡδύνατο νὰ προσποιηθῇ διὰ τοὺς κινδύνους. . . . Ἄς ἐξηγηθῶμεν. Οἱ ἐχθροὶ τῆς Ἑλλάδος ἐκραύγασαν ὑπὲρ τὸ δέον κατὰ τῆς πειρατείας· κακῇ πίστει φερόμενοι ἀπεισιώπησαν τοὺς μετερχομένους τὸ τοιοῦτον ἀνοσιούργημα. Οἱ ἀπληλπισμένοι Μακεδόνες καὶ Ἀσιανοὶ ἐπειράτευσαν, ἀλλὰ δὲν ὠνομάσθησαν. Ὁλὴ ἡ πειρατεία ἀπεδόθη εἰς τοὺς Ἕλληνας.

Ὅφείλει ἡ Κυβέρνησις ν' ἀναγνωρίζῃ τὰς ἀποφάσεις τῶν δικαστηρίων τῆς Νεαπόλεως, τῆς Σαδηνίας, τοῦ Πάπα, τῶν Ἀυστριακῶν, οἵτινες μὲ τὸ ἀξίωμα διδύναται νὰ δικάζουν καὶ τοὺς ξένους, ἤθελαν δικάσει τοὺς Ἕλληνας εἰς τὴν πολιτικὴν ἀγωγὴν;

Ὅφείλει ἡ Ἐλ. Κυβ. νὰ ἐνεργῇ τὰς τοιαύτας ἀποφάσεις;

Ὅφείλει νὰ ἐκτελῇ τὰς ἐπ' ὀνόματι ἀλλοτρίου ἡγεμόνος ἐκδιδομένας ἀποφάσεις, Καὶ μολονότι τ' ἄλλα ἔθνη τὸ ἀγροῦνται ὑπὲρ τῶν Ἑλλήνων;

Ἡ ἀμοιβαίότης δὲν εἶναι ἡ πυξίς, μὲ τὴν ὁποίαν τὰ ἔθνη διαπλέουν, καὶ διενθύνονται;

Ἄρα δὲν εἶναι ἄδικος ἡ ἀρχὴ τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως, ἂν δὲν παραδέχεται τὰς ξένας ἀποφάσεις.

Καὶ πῶς ἄδικος; Αὕτη αὕτη ἡ ἀρχὴ δι' ἧς δὲν παραδέχονται εἰς τὸ κράτος αἱ ξέναι ἀποφάσεις, ὑπαγορεύει νὰ μὴ δύναιται ὁ ἀγρούμενος νὰ θέλῃ ὥστε αἱ ἰδικαὶ του ἀποφάσεις νὰ γίνωνται εἰς τ' ἄλλα κράτη δεκταί.

Μήπως τὸ θέλῃ ἡ Γαλλία; Καὶ ἐὰν δὲν τὸ θέλῃ, διὰ τί νὰ τὸ παραχωρήσῃ ἡ Ἑλλάς;

Ἄς ἀκούσωμεν τὸν Πιγὸν ὅταν ἐξηγῇ εἰς τὴν πολιτικὴν διαδικασίαν πότε καὶ πῶς ὑπάγεται ὁ ξένος, ἂν καὶ ἀπὸν εἰς τὰ Γαλλικὰ δικαστήρια.

Ἐκ τῶν γενικῶν. Πᾶς ἐναγόμενος πρέπει νὰ ἐνάγεται ἐνώπιον τοῦ δικαστοῦ του. Ἡ δυσκολία ὅμως τῆς ἐπιτυχίας ἀποφάσεως παρὰ ξένων δικαστηρίων ὑπεχρέωσε τὸν νομοθέτην νὰ παραχωρήσῃ εἰς τοὺς Γάλλους τὴν ἄδειαν τοῦ νὰ αἰτῶσιν ἐνώπιον τῶν ἡμετέρων δικαστηρίων, τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ἐνοχοποιήσεων, τὰς ὁποίας ἐσυμφώνησαν πρὸς αὐτοὺς οἱ ξένοι. Ἡ ἀρμοδιότης τῶν δικαστηρίων τούτων εἶναι σιωπηρὰ περικοπὴ τοῦ διατρεξάντος συμφώνου μεταξὺ τοῦ Γάλλου καὶ τοῦ ξένου.

Κατὰ τὸ 14 ἄρθ. τοῦ πολιτ. κώδικος, ὁ κανὼν ἔχει χώραν, καὶ ἂν ἡ ἐνοχοποίησις ἐσυμφωνήθῃ εἰς τὴν Γαλλίαν, καὶ ἂν ἐσυμφωνήθῃ εἰς ξένους τόπους. Ἀλλ' ἐπειδὴ τὰ δικαστήρια δὲν ἔχουν ἐξουσίαν, εἰμὴ εἰς τὴν ἑκτασιν τῆς περιφερείας τὴν ὑπαγομένην εἰς τὴν συστάσαν αὐτὰ δύναμιν, ἡ ἀπόφ. Γαλλικοῦ δικαστηρίου εἶν' ἐκτελεστέα μόνον ἐπὶ τοῦ προσώπου τοῦ ξένου εὐρεθέντος εἰς τὴν Γαλλίαν, κ' ἐπὶ

τῶν ἐν τῇ Γαλλίᾳ κτημάτων του. Δὲν δύναται νὰ εἶν' ἐκτελεστέα εἰς τὸν τόπον τοῦ ξένου, εἰμὴ ὅταν αἱ δύο Κυβερνήσεις ἤθελαν συμφωνήσῃ διὰ συνθήκης νὰ ἐνδίδουν συναλλήλως εἰς τὰς ἀποφάσεις τῶν ἀμοιβαίων αὐτῶν δικαστηρίων»¹.

¹ Ἴδε καὶ ἀρθ. 69 τῆς Γαλ. πολιτ. διαδικασίας ἀρ. 805.

«Οἱ μὴ ἔχοντες γνωστὴν διαμονὴν εἰς τὴν Γαλλίαν εἰδοποιοῦνται εἰς τὸν τόπον τῆς ἐνεσιώσης κατοικίας των ἂν ὁ τόπος εἶναι ἄγνωστος, ἢ πρῶξις θέλει κοληθῇ εἰς τὴν θύραν τοῦ ἀκροατηρίου τοῦ δικαστηρίου ὅπου ἡ αἴτησις παρουσιάζεται. Δεύτερον ἀντίγραφον θέλει δοθῇ εἰς τὸν δημόσιον συνήγορον, ὅστις θέλει γράψῃ θεώρησιν εἰς τὸ πρωτότυπον»².

«Ὡς ἴδωμεν τώρα ὁποῖαν μετριοφροσύνην δείχνουν οἱ Ἕλληνες, ὁποῖας παραχωρήσεις ἐπρόσφερον ἐν γένει.

Αἱ ἐμπορικαὶ ἀποφάσεις μεταξὺ παρόντων εἶναι δεκταί. Ἀρκεῖ ἡ ἐπικύρωσις τῆς Κυβερνήσεως, καὶ τότε ἐκτελοῦνται.

Αἱ αἵρετοκρισιακαὶ ἀποφάσεις ὡσαύτως.

Πλὴν, προσθέτει ὁ παρατηρητής, ἐπειδὴ ἡ Ἑλλὰς δὲν ἀναγνωρίζει τὰς κατὰ τῶν ἀπόντων, οἱ Ἕλληνες τότε θέλουν ἀφίνει νὰ καταδικάζωνται ἐρήμην. Ἀποκρίνομαι ὅτι, ἐὰν πρόκειται νὰ διαφυλάξῃ ὁ Ἕλλην τὴν κτηματικὴν κατάστασιν τὴν ὁποῖαν συνεπιφέρει εἰς ξένον Κράτος, ἡ ἀνάγκη θέλει τὸν βιάσῃ νὰ παρουσιασθῇ διὰ τὴν ἀσφάλειάν του. Ἐὰν δὲν ἔχῃ τίποτε, καὶ τί ὠφελεῖ τότε τὸν ἐνάγοντα ἢ ξηρὰ ἀπόφασις;

Ἔπειτα, διότι σ' ἐφιλοδώρησα ἐν, δύνασαι διὰ τοῦτο ν' ἀπαιτήσῃς δύο; Αἱ με-

¹ «Règle générale: tout défendeur doit être traduit devant son juge; mais la difficulté d'obtenir un jugement des tribunaux étrangers a décidé le législateur à accorder aux Français la faculté de réclamer devant nos tribunaux. L'exécution des obligations que des étrangers ont contractées envers eux la compétence de ces tribunaux est une clause tacite du contrat intervenu entre le Français et l'étranger.

Suivant l'article 14 du code civil, elle a lieu soit que l'obligation ait été en France, soit qu'elle ait été dans les pays étrangers. Mais les tribunaux n'ayant d'autorité que dans l'étendue du territoire soumis à la puissance qui les a établis, le jugement d'un tribunal Français est seulement exécutoire sur sa personne trouvée en France et sur les biens qu'il y possède. Il ne pourrait être dans le pays de cet étranger que dans le cas où les deux gouvernements seraient convenus par un traité de référer respectivement aux jugemens rendus par leurs tribunaux.»

² «Ceux qui n'ont aucun domicile connu en France, au lieu de leur résidence actuelle: si le lieu n'est pas connu, l'exploit sera affiché à la principale porte de l'auditoire du tribunal où la demande est portée: une seconde copie sera donnée au procureur du Roi, le quel visera l'original.»

ταξὺν παρόντων ἀποφάσεις εἶναι δεκταί, πλὴν ἀναθεωρητέαι παρὰ τοῦ Ἀνωτάτου. Εἰς τὴν Γαλλίαν γίνεται ἡ ἀναθεώρησις τῆς ὑποθέσεως ὡς πρωτοπαρουσιάστου. Ἐνταῦθα παραχωροῦνται δύο ἐκ τῶν τριῶν βαθμῶν τῆς δικαιοδοσίας. Ὅθεν ἡ Ἑλλάς παραχωρεῖ ὅ,τι δὲν παραχωροῦν οἱ ἄλλοι.

Παρατηρεῖται: Διατὶ παραχωρεῖται τὸ δικαίωμα τῆς ἀναθεωρήσεως εἰς τὸν Ἑλληνα μόνον, καὶ οὐχὶ εἰς τὸν ξένον. Μολονότι ἐσχάτως ἡ Γαλλία τὸ παρεχώρησε καὶ εἰς τὸν ξένον (ἴδε τὸν Καρρὲ σελ. 537 τομ. 2^{ος}), τοῦτο εἶν' ἀντικείμενον, τὸ ὁποῖον θέλει ἐξακριβωθῇ, καὶ θετικῶς ὁρισθῇ διὰ τῶν γενηθησομένων συνθηκῶν μεταξὺ τῶν δύο κρατῶν. Ἡ Ἑλλάς δὲν ὤφειλε νὰ τὸ παραχωρήσῃ εἰς ὅλους μὲ διάταξιν γενικὴν.

Ἐσημείωσεν ὁ παρατηρητὴς τὸ ἄρθρον 533 χωρὶς νὰ μεριμνήσῃ ποίαν βλάβην ἐπιφέρει.

Τὸ ἄρθ. 534 λέγει ὁ παρατηρητὴς εἶναι ἄδικον. Παραπέμπω τὸν παρατηρητὴν εἰς τ' ἄνω μνησθέντα ἄρθρα 2123 καὶ 2128 τοῦ Γαλ. πολ. Κώδικος. Προσθέτω ὅτι ἤθελεν εἶσθαι ἀδικιώτατον, αἱ γινόμεναι εἰς ξένον κράτος πράξεις καὶ ἀποφάσεις νὰ ἐπιβάλλουν ὑποθήκην εἰς τὴν κτηματικὴν κατάστασιν τοῦ ὀφειλέτου τὴν ὑπάρχουσαν εἰς τὴν Ἑλλάδα, καθότι οὐδεὶς Ἑλλήν δύναται νὰ ὑποχρεωθῇ νὰ γνωρίζῃ τὰς ἐκτὸς τοῦ κράτους γεγρονείας ἐνοχοποιήσεις, καὶ ν' ἀμφιβάλλῃ εἰς τὰ συναλλάγματα, τὰ ὁποῖα δύναται νὰ πράξῃ. Οὕτως ἤθελε γενῇ θῦμα τῆς ἐπιβουλῆς καὶ τῆς προδοσίας. Δύναται ὁ νόμος νὰ τὸν ἐλέγξῃ ὅτι ὤφειλε νὰ εἶναι προσεκτικώτερος, ἐμπορευόμενος; Δύναται νὰ τὸν ὑποχρεώσῃ εἰς ἀδύνατον προσοχὴν; Δύναται ὁ νόμος ν' ἀφήσῃ τὸν ὑπηκόον του νὰ διαθέτῃ τὰ κτήματά του ἐναντίον τῶν γενικῶν κανονισμῶν τοῦ κράτους;

Μέχρι τοῦδε ἐθεωρήσαμεν τὰς βάσεις τῆς κακῶς προσοπιμένης κατηγορίας κατὰ τῶν διαληφθέντων ἄρθρων τῆς πολιτικῆς διαδικασίας.

Ἄς ἐξετάσωμεν τῶρα τοὺς ἄλλους ἐλέγχους.

Αἱ διατάξεις αὗται, λέγει ὁ παρατηρητὴς, θέλουν φέρεи μεγάλας ζημίας εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἐὰν τ' ἄλλα ἔθνη περιορισθῶσιν εἰς τὴν ἀμοιβαίότητα.

Ἀπαντῶ. Ἐκ τῶν ἄνω λεχθέντων φαίνεται ὅτι ὁ παρατηρητὴς ἔχει μέγα λάθος. Οἱ ξένοι, λέγει ὁ παρατηρητὴς, θέλουν αἰσθανθῇ τὴν ἀγνωμοσύνην τῶν Ἑλλήνων, καὶ θέλουν μετανοήσῃ διὰ τοὺς ὑπὲρ τῆς Ἑλληνικῆς ἐλευθερίας ἀγῶνας καὶ θυσίας των.

Τὶ νὰ εἴπω κατὰ τῆς κατηγορίας τῆς ἀγνωμοσύνης¹;

¹ «Ἄλλο εἶναι ὁ λόγος, ἄλλο ἡ Κυβέρνησις, ἄλλο αἱ ἐφημερίδες, ἄλλο τὸ πρᾶγμα, ἄλλο τὰ γράμματα, ἄλλο ἡ ἐκτέλεσις, ἄλλο οἱ τρόποι αὐτῆς, ἄλλο τὸ φανερόν, καὶ ἄλλο τὸ μυστικόν. Ἡ ἱστορία

Νὰ δεχθῇ ἡ Ἑλλάς τὴν συμβουλὴν τοῦ φίλου της, διὰ τὰ μὴν δυσαρεστήσῃ τοὺς εὐεργέτας της, καὶ τὰ παραχωρήσῃ μὲ νόμον γενικὸν εἰς ἅπαντα τὰ ἔθνη ὅ,τι ταῦτα ἀρνοῦνται ;

Λατὶ τὰ μὴ συμφωνήσουν τὰ ἔθνη μὲ τὴν Ἑλλάδα περὶ τῶν ἀμοιβαίων αὐτῶν συμφερόντων ; Λατὶ τὰ παραχωρήσῃ ἡ Ἑλλάς ἀκόμη καὶ εἰς τοὺς ἐχθροὺς της, οἵτινες τὴν ἐκακομεταχειρίσθησαν εἰς τὸν ἱερόν της ἀγῶνα ; Ποῦ ἤθελε καταντήσῃ τότε ἡ ἀνοησία ; Ποῦ ἡ αὐτὴ ἰδίᾳ ἀγνωμοσύνη ; Ποῦ τὸ ἀγέρωχον τῶν βασιλικῶν θεωρούντων τὴν Ἑλλάδα ; Τὶ τὰ δώσῃ ἡ Ἑλλάς ἐπὶ τῶν ἐμπορικῶν συνθηκῶν ; Νὰ ὑποφέρῃ θυσίας ἄλλας ;

Τὰ ἔθνη Κε παρατηρητά, δικαιοῦνται κατὰ διαφοροὺς τρόπους, καὶ μὲ διάφορον ὄμμα θεωροῦν τὰ δημόσια συμφέροντα ἢ δὲ προτίμησις δὲν ἀγροεῖται.

Εἰς ταύτης τὸ προκείμενον θαυμάζω πῶς ἡσυχάζει ὁ παρατηρητὴς, προσμένων τὴν προτίμησιν διὰ τοὺς συμπράκτορας τῆς ὀρθοθείσης ἀνεξαρτησίας τῆς Ἑλλάδος.

Δὲν ἤθελεν εἶσθαι καταλληλότερον, ἂν ἐφωνοῦσεν ὁ παρατηρητὴς συμφώνως μὲ τὴν σάλπιγγα τῆς δικαιοσύνης πρὸς ὅλα τὰ ἔθνη, ὅτι ἡ δικαιοσύνη εἶναι μία καὶ μία καὶ ἡ αὐτὴ ἡ φωνὴ της : Εἴν' αἰσχροὺς τὰ ὑπολάβωμεν τὴν φωνὴν της ἀλλάσσουσας τόνον κατὰ τὰ ἔθνη. Ἄς συμφωνήσουν δραστηρίως τὰ ἔθνη πρὸς ὠφέλειαν τοῦ ἐμπορίου καὶ τῆς ἀμοιβαίας κοινωνίας, τοὺς τρόπους, καθ' οὓς ἡ δικαιοσύνη ἔχει τὰ δέχεται, τὰ ἐξετάζῃ, τὰ δικάζῃ καὶ τὰ ἐκτελῇ τ' ἀποφασισθέντα. Ἄς συμφωνήσουν ὥστε εἰς τὴν φωνὴν τῆς δικαιοσύνης τὰ ὑποτάσσονται πάντες, ἀπὸ ὅποιον-δήποτε βῆμα καὶ ἂν ἐξέλθῃ.

Ὁ παρατηρητὴς οὕτως ἤθελε μιμηθῇ τὸν Μέγερ, ὅστις εἰς τὸ ἀξιόλογον πόνημά του περὶ δικαστικῶν καταστάσεων, ἀναπέμπει εὐχὰς τοιαύτας.

Κρίνω περιττὸν μετὰ ταῦτα τὰ ὁμιλήσω καὶ περὶ τοῦ ὅτι οἱ ξένοι θέλουν ἐμποδισθῇ ἀπὸ τοῦ νὰ ἔλθουν εἰς τὴν Ἑλλάδα πρὸς διάδοσιν τῶν φώτων.

Εἶναι ἀνάγκη νὰ δικαιώσω τὰ γιγαντιαία βήματα τοῦ δικαστικοῦ κλάδου¹.

Θέλει ἐκκαθαρίσῃ τοὺς εἰλικρινεῖς φίλους τῆς Ἑλλάδος, καὶ τὰ ὀνόματα τῶν ἐθνῶν, καὶ τῶν μερικῶν φίλων, οἵτινες, συνέδραμον εἰς τὴν ἀνεξαρτησίαν της.»

¹ «Λέγει ὁ παρατηρητὴς ὅτι διὰ τὴν ἀπειρίαν τῶν ἐργαζομένων εἰς τὰ δικαστήρια, δὲν δύνανται ἡ Εὐρώπη νὰ ἔχῃ ἐμπιστοσύνην εἰς τὰς ἀποφάσεις τοῦ δικαστικοῦ τούτου κλάδου.

Ἀπάντησις. Δὲν ὑπάρχουν εἰς τὴν Ἑλλάδα οὔτε Πορτάλιοι, οὔτε Μερλῖνοι, οὔτε Δουπῖναι, οὔτε ἄλλοι σοφώτατοι νομοδιδάσκαλοι τῆς Γαλλίας· ἀλλὰ μὴπως εἰς ὅλα τὰ μέρη τῆς Εὐρώπης ὑπάρχουν ἄνθρωποι τοιοῦτου βάρους ; Πόσοι ἐνῆργησαν, καὶ πόσοι αἰῶνες ἐχρειάσθησαν διὰ νὰ ἐξομαλύνουν εἰς αὐτοὺς τὸν δρόμον ; Πόσοι συνεισέφεραν ἀπὸ ὅλα τὰ ἔθνη ; Πόσων, τῶν σημαντικωτέρων, ὑπάρχουν καὶ θέλουν ὑπάρξῃ τὰ συγγράμματα ὡς ὑπογραμμὸς εἴτε τοὺς μαθητευομένους καὶ εἰς τοὺς διδασκάλους. Διὰ τοῦτο δὲ ἔχουν νὰ καταφρονηθῶσιν οἱ Ἕλληνες, διότι ἀρχίζουν τώρα ; Οἱ Ἕλληνες ἔχουν ἱκανὰς

Περὶ τὸν γὰρ δικαιώσω τὴν διαγωγὴν τῆς ἐπὶ τῆς δικαιοσύνης Γραμματείας ἥμιν ποτὲ δὲν ἐπεμβῆκε γὰρ γνωμοδοτήσῃ εἰς οὐσιαστικὴν ὑπόθεσιν.

Εἴν' ἀνοίκειον ὡσαύτως γὰρ παρατηρήσω τὸν ἀκούσιον ἐρεθισμὸν τοῦ παρατηρητοῦ, καὶ τὰς ἐντεῦθεν προφητείας του¹.

(ΠΑΛΜΑΣ) 522. 525*. — Ἐὰν ὁ ξένος ἔχη εἰς τὴν Ἑλλάδα χρήματα ἱκανά, διατὶ νὰ μὴν εἶν' ἐλεύθερος ἀπὸ τοῦ νὰ δώσῃ τὴν παρὰ τοῦ ἀρθ. 522 ἀπαιτουμένην ἐγγύησιν, ὡς εἶν' ἐλεύθερος καὶ εἰς τὴν περίπτωσιν τοῦ ἀρθ. 525;

Ἐὰν δὲν δώσῃ εἰς παρακαταθήκην ἀποχρώσαν ποσότητα χρημάτων, διατὶ νὰ μὴν εἶν' ἐλεύθερος ἀπὸ τὰς δύο ἐγγυήσεις τὰς παρὰ τῶν ρηθέντων δύο ἀρθρων ἀναφερομένας;

(ΓΕΝΑΤΑΣ) 522. 525. — Ὁ ἐνδιαλαμβανόμενος τρόπος τῆς ἐγγυήσεως δὲν περιορίζεται εἰς τὸ ἀρθρον 525, ἀλλ' ἐφαρμόζεται ὡς ἀρχὴ καὶ εἰς τὸ ἀρθρον 522.

Διανοητικὰς δυνάμεις, ἔχουσι πάθος σπάνιον ἀλλὰ καὶ τὸ οὐδενὸς δεύτερος, τὸ πάθος τῆς φιλοτιμίας, τὸ ὅποσον ὁδηγούμενον πατριῶς εἰς τῆς θούης τὸ στάδιον προαναγγέλλει αἰσιώτατα. ἔχουσι τοὺς νόμους τῶν προπατόρων πηγὴν, ἀπὸ τὴν ὅποιαν ἐπλήσθησαν τὰ λοιπὰ ἔθνη, καὶ ἡ ὁποία εἶναι πατρογονική, τῶν κληρονομία, ἔχουσι, καὶ πραγματικῶς τὸ ἀπέδειξαν . . . Ὡς σὲς νέοι Ἕλληνες, οἵτινες μὲ τοσοῦτον ἐνθερμον ζέσιν θυσιάζετε ὅλας τὰς ὥρας τοῦ χρόνου σας εἰς τὴν σπουδὴν μάζετε τί λέγουσιν περὶ ὑμῶν. Ἀκούσατε ὅτι τὰ φῶτα θέλουσιν βραδύνει νὰ λάμψουσιν εἰς τὰς ἐστίαις σας, ὅτι τὸ σκότος θέλει διαμείνει ἐπὶ πολὺ· ἀκούσατε πῶς δυσπιστοῦν διὰ τὸ ἐκ τῶν ἀγώνων σας ὄφελος. Ἐξαικολοθίσατε τὸ ὑψηλὸν ἔργον σας μὲ σταθερότητα καὶ ἐπιμονήν, ἀποδείξατε πῶς βελτιώσετε τὰ νήπια εἰς τὴν Ἑλλάδα, τίνα δρόμον δύνανται νὰ κάμουν, καὶ εἰς πόσον καιρὸν ἀναδείχθητε ἄξια τέκνα τῶν προπατόρων σας. Τὸ στάδιον εἶναι ἀνοικτόν, καὶ θέλετε διατάσει διὰ τὸν ἐπικείμενον στέφανον:

¹ «Θέλει στερηθῇ ἡ Ἑλλάς τὴν συνδρομὴν τῶν φιλελευθέρων, οἵτινες ἤθελαν ἐλθεῖν εἰς τὴν Ἑλλάδα διὰ τὴν διάδοσιν τῶν φώτων.

Ἀλλὰ μήπως πάντες οἱ ἐνθάδ' ἐρχομενοὶ εἶναι φιλελεύθεροι, καὶ εὐκρινῶς φιλελεύθεροι; Εἶναι τάχα χρηστῶν ἡθῶν; ἔχουσι σκοπὸν ἱερόν; Εἶν' ἱκανοὶ νὰ βοηθήσουν τοὺς Ἕλληνας εἰς τὴν εἰσαγωγὴν τῶν ἀναγκαίων τεχνῶν καὶ ἐπιστημῶν;

Εἴθε ὁ ἄγγελος τῆς Ἑλλάδος νὰ μετοικίσῃ τοὺς τοιοῦτους ἐνταῦθα! οἱ Ἕλληνες θέλουσι τοὺς ἐγκολπωθῇ, θέλουσι τοὺς μεταχειρισθῇ ἀδελφικῶς, θέλουσιν τοὺς προστατεύσει ὡς εὐεργέτας· ἀλλ' ἂς ἀπέχουν μακρὰν οἱ τυχοδιώκται, οἱ ἐξωστάντες ἀπὸ τὰς ἰδίας αὐτῶν πατρίδας δι' ἰδιοτελεῖ αἰσθημάτων. ἂς ἀπέχουν οἱ εἰσάγοντες νυκτερινὰς ἡδονάς, πολυτέλειαν εἰς τὴν ἐνδομυσίαν, καὶ εἰς τὴν τράπεζαν ψευδοεἰς φιλοφροσύνας εἰς τὰς συναναστροφὰς ἀγαλλόμενοι τάχα καὶ λυτούμενοι, ἐνῷ ἡ καρδία αὐτῶν καὶ τὰ πρόσωπα δηλοῦσι τὰ ἐναντία· ἂς ἀπέχουν μακρὰν οἱ ἄθρησκοι, οἵτινες μὲ τὸ ὑψηλὸν τῶν πνεύμα παρεισάγουν συζητήσεις καὶ τρόπους πρὸς τὴν θρησκείαν ὑβριστικούς. Οἱ Ἕλληνες ἔχουσιν ἤθη καὶ ἔθιμα παντάπασιν ἀλλοῖα. Ἄς ἀπέχουν οἱ ἐκλαμβάνοντες τὴν ἐγκράτειαν δι' ἀκρασίαν, τὴν ταπεινότητα δι' ἀλαζονείαν, τὴν οἰκονομίαν διὰ μικρολογίαν, οἱ λέγοντες ὅτι συμφέρει ἡ πολυτέλεια, οἱ ποιοῦντες τὴν ἡμέραν νύκτα, οἱ ἐκλαβάνοντες ἐνὶ λόγῳ τὴν κακίαν ἀντὶ ἀρετῆς».

* Ἀρθρα 522 καὶ 525. Βλ. ἀνωτέρω σ. 69, σημ. *.

Λέγει ὁ παρατηρητής, διατὶ παρακαταθέτων ποσότητα τινα ὁ ἐναγόμενος δὲν ἔχει ν' ἀπαλλαχθῇ τοῦ βάρους τῶν δύο ἐγγυήσεων, ὡς εἰς τὰ εἰρημένα ἄρθρα;

Τὶ ἀπάντησις ὀφείλεται εἰς τοιαύτην παρατήρησιν; Ζητεῖται ἐγγυήσις· ὁ σκοπὸς αὐτῆς εἶναι ἡ ἀσφάλεια τοῦ ἐνάγοντος· οἱ τρόποι εἶναι ἢ ἐγγυήσις, ἢ κτήματα· ὁ παρατηρητής λέγει: Διατὶ δὲν συναριθμήσας καὶ τὰ χρήματα;

Ἐρώτησον νήπιον Ἕλληνας ἂν εἰς τὴν προσωπικὴν ἐγγύησιν ἢ εἰς τὰ κτήματα δύνανται ν' ἀντικατασταθῶσι τὰ χρήματα, καὶ θέλει γελᾶσει διὰ τὴν ἀπορίαν.

(ΠΑΛΜΑΣ) 546 καὶ 551*. — (24. 44). Ἐνταῦθα ὑπάρχει χάσμα προφανές. Ἐὰν ὁ ὑπογραμματοῦς τοῦ πρωτοκλήτου ἢ τοῦ ἐμπορικοῦ κάμῃ τὸ ἔγγραφον διὰ τὸν ἐνάγοντα, δὲν δύναται πλέον νὰ τὸ κάμῃ διὰ τὸν ἐναγόμενον, ὑπάρχοντα εἰς τὴν αὐτὴν περίπτωσιν τοῦ ἄρθ. 546; Τοῦτο ὑποτίθεται παρὰ τοῦ ἄρθ. 548· τότε τίς ὀφείλει νὰ τὸ κάμῃ διὰ τὸν ἐναγόμενον;

(ΓΕΝΑΤΑΣ) 546 καὶ 551. — Τὸ ἄρθρον ἦτο σχεδιασμένον πρὶν τῆς ἀποφάσεως τῆς Κυβερνήσεως, τῆς περιορισάσης εἰς γραμματεᾶ καὶ ὑπογραμματοῦ τοὺς ὑπαλλήλους τοῦ δικαστηρίου. Ἐπειδὴ δ' ἐκτὸς τοῦ ὑπογραμματοῦ ἄλλος δὲν ὑπάρχει, ὀφείλει τὸ ἔργον ὁ γραμματεὺς.

(Μ. Σ.) ἀρ. 546. 551. — Ὅταν εἰς ἐγκληματικὴν ὑπόθεσιν συμπέσωσι νὰ προσέλθωσι ἀμφοτέρω τὰ μέρη εἰς τὸν δικαστὴν αἰτοῦντα τὴν δικαιοσύνην χωρὶς συνηγόρους τί θέλει γίνεσθαι; Διὰ τὸ ἔν ὁ γραμματεὺς εἶναι τότε ὁ ἐξεταστής· ἀλλὰ καὶ χωρὶς νὰ εἶναι ἐξεταστής εἰς τὴν αὐτὴν ὑπόθεσιν, δύναται νὰ ἐπαρκέσῃ μόνος του εἰς τόσα χρέη;

ΕΓΚΛΗΜΑΤΙΚΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

(ΠΑΛΜΑΣ) ἄρθ. 6**. — Ἡ διάταξις αὕτη, μὴ ἔχουσα ποινικὴν ἰσχὺν κανταντᾶ εἰς ἀπλὴν συμβουλήν καὶ μάλιστα ἐάν, ὡς παρετήρησα, ὀφείλει ὁ εἰσαγγέλλων ἢ ἐγκα-

Πολιτικὴ Διαδικασία

* 546. Ὅταν κανεὶς πένης καὶ ἀναλφάβητος προσέρχεται εἰς τὸν δικαστὴν καὶ αἰτῇ δικαιοσύνην, ἐπιφορτίζεται εἰς ὑπογραμματοῦς νὰ ἐκθέσῃ εἰς τὴν ἔγγραφον ἐκθεσὶν τῆς ἡμέρας τὴν αἰτήσιν του ἐγγράφως. Ἡ διήγησις τοῦ πράγματος, τὰ ὑποστηρίγματα, καὶ ἡ αἰτήσις του, εἶναι τὰ τρία μέρη, τὰ ὁποῖα ὁ ὑπογραμματοῦς ὀφείλει νὰ ἐκθέσῃ καλῶς.

551. Ὁ ὑπογραμματοῦς τοῦ δικαστηρίου ὁ παραλαμβάνων τὴν ἀγωγὴν, δὲν δύναται νὰ εἶναι ὁ αὐτὸς καὶ διὰ τὸν ἐναγόμενον.

** 6. Πᾶς αὐτόπτης, ἢ αὐτήκοος ἐγκλήματος προπαρασκευαζομένου, ἀποτυχόντος ἢ τελειωμένου, κατὰ τῆς δημοσίας ἀσφαλείας, τῆς ζωῆς, ἢ τῶν κτημάτων τινός, ὀφείλει νὰ εἰδοποιήσῃ ἀμέσως τὸν ἀστυνομὸν τὸν τόπον τοῦ ἐγκλήματος, καὶ ἂν ἰξεύρῃ τὸ μέρος, ὅπου εὐρίσκεται τὸ σῶμα τοῦ ἐγκλήματος, ἢ δείγματα τινὰ τοῦ ἐγκλήματος, καὶ ὁ ἐγκληματοῦς.

λῶν νὰ παρουσιάξῃ ἔγγραφον τὴν κατηγορίαν, νὰ ἐξεύρῃ καὶ νὰ δύναται νὰ τὴν υπογράψῃ, ἀντὶ ν' ἀναφέρῃ προφορικῶς ὅ,τι ἐξεύρει εἰς τὴν ἀρχήν. . . . λέγω ὅμως ἀκόμῃ, διατὶ νὰ μὴ προστεθῇ: «ὅτι οἱ ἰατροί, χειρουργοί, φλεβοτόμοι, καὶ πᾶς ἄλλος ἀλλότριος τῆς οἰκίας καὶ τῆς οἰκογενείας τοῦ πληγωμένου, ἐπισκεπτόμενοι αὐτόν, ὀφείλουν ἐντὸς 24 ὥρων νὰ εἰδοποιῶσι τὸν ἀστυνόμενον ὑπὸ ποινὴν 50 ἢ 100 φράγκων, καὶ ἐπὶ μεταπτώσεων εἰς τριῶν ἡμερῶν κράτησιν;».

(ΓΕΝΑΤΑΣ) **ἄρθ. 6.**—*Ὁρθοτάτη ἡ παρατήρησις.*

(ΠΑΛΜΑΣ) **ἄρθ. 10*.**—*Ἀπὸ πολλὰ ὀλίγους δύναται ν' ἀπαιτηθῇ ἡ ἐκπλήρωσις τοῦ ἄρθρου τούτου, ἐὰν ἀναγκαιῶς ἔχουν νὰ υπογράψουν τὴν πράξιν, ἐκτὸς μόνον ἂν ἐξαίρεσει τοῦ ἄρθ. 9 (εἰς τὸν ὅποιον ἠδύναντο νὰ συμπεριληφθοῦν καὶ οἱ οἰκοδεσπόται διὰ τὰς ὑπηρετίδας) εἶναι σκοπὸς νὰ εἰσχωρήσῃ ἐν ψεύδους, διὰ τῆς ὑποθέσεως ὅτι ὁ ἀγνοῶν νὰ γράψῃ τ' ὄνομά του, δύναται νὰ υπογράφεται δι' ὁποιοῦδήποτε τρίτου. Ἀλλὰ καὶ τοῦτο ἔπρεπε νὰ ὑπάρχῃ ῥητῶς. Εἰν' ὅμως καλύτερα νὰ γενῇ οὕτως: «ὁ κατήγορος ὅστις δὲν ἐξεύρει νὰ γράψῃ οὐδὲ τ' ὄνομά του, τὸ δηλοποιεῖ ἐπὶ δύο μαρτύρων ἐνώπιον τῆς ἀρχῆς, μὲ τὸ ἔγγραφον τῆς πράξεως ἢ τῆς κατηγορίας, καὶ τοῦτο ἀρκεῖ. . . .*

(ΓΕΝΑΤΑΣ) **ἄρθ. 10 τῆς ἐγκλ. διαδικασίας.**—*Δὲν ἐσκέφθη ὁ παρατηρητὴς ὅτι ὁ μηνυτὴς διαφέρει τοῦ ἐγκαλοῦντος καὶ ὅτι ἐπειδὴ τὸ ἄρθ. ἀφορᾷ τὸν μηνυτὴν δὲν εὐρέθη ἀρμόδιον νὰ συγχωρηθοῦν οὔτε ἄλλα ἔγγραφα, οὔτε μάρτυρες.*

(Μ. Σ.) **ἀρ. 10 (ἐγκληματικῆς διαδικασίας)** εἶναι καλὸν ἢ ἀσφαλὲς ὥστε εἰς τὴν εἰσαγγελίαν ἢ κατηγορίαν νὰ υπογράφεται (εἰς περίπτωσιν ἀνικανότητος τοῦ κατηγόρου) ἄλλος τις ἀντ' αὐτοῦ, ἢ ἂν τοῦτο δὲν ἐγκριθῇ, νὰ τὴν λαμβάνῃ τότε τὸ Δικαστήριον ἢ ὁ Δημόσιος Συνήγορος ἐνώπιον δύο μαρτύρων.

(ΠΑΛΜΑΣ) **13**.**—*Εἰς τὸ ῥηθὲν ἀντίτυπον, τὸ ὅποιον ἔχω ὑπ' ὄψιν ἀναγινώσκω εἰς τὸ ἄρθ. 13 ὅτι ἡ περὶ αἱμομιξίας ἐγκάλεσις ἀνήκει μόνον εἰς τοὺς ἀνιόντας τῶν ἐγκαλουμένων. Ἀφαιρεθείσης τῆς ὑποθέσεως τῆς δημοσίου ἐγκαλέσεως (καθ' ἣν περίπτωσιν ἀμφότερα τὰ μέρη ἤθελαν υποβληθῇ εἰς ἐγκληματικὴν δίκην) δὲν δύναται νὰ ὑπάρξῃ ἐγκάλεσις, εἰμὴ μόνον ἐκ μέρους τῶν γονέων τοῦ θύματος τῆς αἱμομιξίας. Ποτὲ ὅμως δὲν δύναται νὰ ὑποθεθῇ ὅτι οἱ γονεῖς θέλουν ἐγκαλέσει τὰ τέκνα των διὰ*

* 10. Πᾶσα διαγγελία ἢ ἀπ' εὐθείας ἐγκάλεσις πρέπει νὰ εἶναι ὑπογραμμένη ἀπὸ τὸν κατήγορον, περιέχουσα ὅλας τὰς περιστάσεις καὶ τὴν χρονολογίαν.

** 13. Ἡ περὶ αἱμομιξίας ἰδιωτικὴ ἐγκάλεσις συγχωρεῖται μόνον εἰς τοὺς ἀνιόντας τῶν ἐγκαλουμένων,

τοσοῦτον βαρὺ ἐγκλήμα. Τ' ἄρθρα 216 κλ. διατάττουν νὰ μὴ ἀκουσθῶσιν οὐδ' ὡς μάρτυρες. Μὲ φαίνεται ὅτι ὑπάρχει ἀντίφασις, ἐὰν ἡ φράσις δὲν διορθωθῇ.

(ΓΕΝΑΤΑΣ) 13.—*Ἡ μαρτυρία διαφέρει τῆς ἐγκαλέσεως. Ἡ περὶ αἱμομιξίας ἐγκάλεσις δὲν ἐσυγχωρήθη, εἰμὴ εἰς τοὺς ἀνιόντας. Ἐπρεπε γὰρ χαλινωθῇ τὸ ἐλεύθερον τῆς τοιαύτης ἐγκαλέσεως, καὶ γὰρ περιορισθῇ· εἵκαϊον εἶναι νὰ μὴν ὑπάρξῃ ποτε!*

Ὑπάρχουν πράξεις, αἵτινες δὲν πιστεύονται διὰ τὴν ἐξ ἀνατροφῆς πρὸς αὐτὰς ἀπέχθειαν. Ἡ ἀπέχθεια αὕτη ὀφείλεται νὰ διατηρηθῇ, καὶ νὰ μὴ κλονισθῇ παντελῶς.

(Μ. Σ.) ἀρ: 13.—*Νὰ διορθωθῇ ὅπου λέγει εἰς τοὺς ἀνιόντας τοῦ ἐγκαλουμένου, ἐπειδὴ πρέπει νὰ λέγῃ εἰς τοὺς ἀνιόντας τοῦ παθόντος, καὶ νὰ δοθῇ τὸ δικαίωμα καὶ εἰς τοὺς ἀδελφοὺς ἂν δὲν ὑπάρχουν ἀνιόντες.*

(ΠΑΛΜΑΣ) 81*.—*Πρέπει νὰ νομίσω ὅτι ὁ ποινικὸς κώδιξ ἐξασθενεῖ πάρα πολὺ τὰ ἐπανορθωτικὰ ἐγκλήματα καθότι ἀπὸ τὰς λέξεις τοῦ προκειμένου ἄρθρου, παρατηρῶ ὅτι διὰ τὰ ἐγκλήματα αὐτὰ δὲν συγχωρεῖται ἀγωγὴ δημοσία, ἀλλ' ἡ δίκη γίνεται μόνον, ἂν ὁ ζημιωθεὶς ζητήσῃ ἐκδίκησιν. Ἀλλ' ἐὰν οἱ ἱερεῖς δίδουν τὸ παράδειγμα τοῦ νὰ συμμορφοῦνται μὲ τὸ Εὐαγγέλιον, συγχωροῦντες τὰ πρὸς αὐτοὺς ἀδικήματα, θέβαια ποτὲ δὲν θέλουν γενῇ κατήγοροι, οὔτε θέλουν συγχωρήσει ὥστε οἱ φίλοι, τὰς συγγενεῖς των νὰ ἐγκαλοῦν. Ἀρα ἀφόβως δύναται τις νὰ βραδύσῃ, νὰ βράψῃ, καὶ θαρρῶς νὰ ἐξυβρίσῃ τοὺς ἀγαθοὺς ἱερεῖς! τοῦτο δύναται νὰ χρησιμεύσῃ καὶ δι' ἄλλας παρομοίας περιπτώσεις καθ' ἃς ἡ δημοσία ἀγωγὴ δύναται ν' ἀποβῇ ὠφέλιμος καὶ εἰς τὰ ἐγκλήματα ταῦτα.*

Τὸ ἄτοπον τοῦτο ἤθελε λείψῃ, ἐὰν ἐγίνετο δεκτὴ ἡ διαίρεσις μεταξὺ τῶν ἀμαρτημάτων τῆς ἀπλῆς ἀστυνομίας καὶ τῶν ἐπανορθωτικῶν καὶ ἐγκληματικῶν. Εἰς τὰ πρῶτα ἤθελεν ἐφαρμόζεσθαι πάντοτε ὀρθῶς ἡ διάταξις τοῦ ἄρθ. 81.

(ΓΕΝΑΤΑΣ) 81.—*Ἡ παραδεχθεῖσα ἀρχὴ εἰς τὰς ἐπανορθωτικὰς πράξεις εἶναι: Νὰ εὐκολύνεται ἡ εἰρηνοποιήσις τῶν ἀντιφερομένων, μέσον δι' οὗ εὐκολύνεται ὁ ἐρεθισμὸς εἰς τὴν γέννησίν του. Ὁ δικαστὴς δὲν ἔχει νὰ ἐξετάσῃ, εἰμὴ κατ' αἴτησιν τοῦ βλαφθέντος.*

Ἡ ζημία, τὴν ὁποίαν παρατηρεῖ ὅτι θέλει πηγᾶσει ἀπὸ τὸ ἀτιμώρητον, ἐξάγεται κατ' αὐτόν ἐκ τοῦ ὅτι οἱ ἱερεῖς, οἵτινες ὀφείλουσιν ἄφεσιν ἁμαρτιῶν, δὲν θέλουν κινήσει ποτε ἀγωγὴν κατὰ τῶν ἀσεβῶν.

Ἀπάντησις. Ἀνὲν ὀφείλει μόνον ὁ ἱερεὺς νὰ συγχωρῇ τὰς ὑβρεῖς, ἀλλὰ καὶ πᾶς ἄλλος χριστιανός. Ὁ Χριστὸς εἶπε κατὰ τὸν Εὐαγγελιστὴν «ὅστις σὲ ὤρασις

* 81. Ὁ δικαστὴς δὲν δύναται νὰ κρίνῃ καμμίαν ἐπανορθωτικὴν κατηγορίαν χωρὶς νὰ τὸ ζητήσῃ ὁ ζημιωθεὶς.

ἐπὶ τὴν δεξιὰν σιαγόνα, στρέφον αὐτῷ καὶ τὴν ἄλλην... ὁ αὐτὸς Ἰησοῦς Χριστὸς εἶπε, κατὰ τὸν Εὐαγγελιστὴν «τῷ θέλοντί σοι κρυθῆναι, καὶ τὸν χιτῶνα σου λαβεῖς, ἄφες αὐτῷ καὶ τὸ ἱμάτιον...».

Ὁ νόμος τοῦ Κυρίου ἡμῶν εἶναι σαφής, εἶναι ὁμως διὰ τὴν τελειότητα τοῦ ἀνθρώπου, καὶ ὅχι ὀρητὴ διαταγή, ὥστε ὁ κατ' αὐτῆς ἁμαρτάνων νὰ χάνῃ τὴν βασιλείαν τοῦ οὐρανοῦ.

Οἱ κλέπται καὶ οἱ λησταὶ ἤθελαν εὖρη βέβαια τὴν εὐτυχίαν των, ἐὰν οἱ χριστιανοὶ ἐκτελοῦσαν κατὰ γράμμα καὶ οὐχὶ κατὰ πνεῦμα τὸν νόμον αὐτόν.

Ὁ Χριστὸς, κατὰ τὸν Ματθαῖον, Κεφ. ιη § 15 εἶπεν: «ἐὰν δὲ ἁμαρτήσῃ εἰς σὲ ὁ ἀδελφός σου, ῥπαγε καὶ ἔλεγξον αὐτὸν μεταξὺ σοῦ καὶ αὐτοῦ μόνον· ἐὰν σοῦ ἀκούσῃ, ἐκέρδισας τὸν ἀδελφόν σου». 16. Ἐὰν δὲ μὴ ἀκούσῃ, παράλαβε μετὰ σοῦ ἓτι ἓνα ἢ δύο, ἵνα ἐπὶ στόματος δύο μαρτύρων ἢ τριῶν σταθῇ πᾶν ῥῆμα. 17. Ἐὰν δὲ καὶ τῆς ἐκκλησίας παρακούσῃ, ἔστω σοι ὥσπερ ἐθνικὸς καὶ ὁ τελώνης».

Καὶ ὁ Πέτρος ἠρώτησε «Κύριε, ποσάκις ἁμαρτήσῃ εἰς ἐμὲ ὁ ἀδελφός μου, καὶ ἀφήσω αὐτῷ, ἕως ἐπτάκις; λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, οὐ λέγω σοι ἕως ἐπτάκις, ἀλλ' ἕως ἑβδομηκοντάκις ἐπτά».

Δὲν ἁμαρτάνει λοιπὸν ἡ διάταξις, ἐὰν παραχωρῇ τὴν ἄδειαν νὰ συγχωρῶνται οἱ ἀντιφερόμενοι, οὔτε οἱ ἱερεῖς ἁμαρτάνουν ἐπικαλούμενοι τὴν κοσμικὴν δικαιοσύνην.

Μὴ φοβοῦ, παρατηρητά, ὅτι οἱ ὑβριζόμενοι ἱερεῖς θέλουν συγχωρήσει τοῦλάχιστον ἐπτάκις. Γνωρίζεις πόσον ἐκραύγασεν ὁ ἱερεὺς... διὰ νὰ ἐκδικηθῇ τὴν ὁποίαν ὑπέφερεν ὕβριν παρὰ τοῦ ἱερέως... Γνωρίζεις ὅτι ἐπὶ ματαίῳ ἠγωνίσθη ὁ αὐτὸς νὰ τὸν ἀναγινώσκῃ τὸ τοῦ Ἀποστόλου Παύλου ἄρθ. 24. Κεφ. Β πρὸς ῥωμαίους καὶ τὸν Εὐαγγελιστὴν Ματθαῖον.

Ὁ... ἱερεὺς ἐφόνευσεν τὸν γαμβρόν του μὲ πείραν κατὰ τῆς κεφαλῆς διὰ προφορικὴν ὕβριν, καὶ κατεδικάσθη εἰς φυλακὴν δι' ἀποφάσεως τοῦ πρωτοκλήτου Ἀργολίδος.

Δὲν ἤθελα εἰπῇ ποτὲ εἰς ξένον ὅτι δύναται ἀτιμωρητὶ νὰ ἐγγίξῃ τρίχα ἱερέως. Εὐτυχῶς εἰς αὐτόν, ἐὰν ὁ ἱερεὺς διενθυνηθῇ εἰς τὰ δικαστήρια, καὶ δὲν ἐκδικήσῃ ἀφ' ἑαυτοῦ τὴν ὕβριν μὲ τόκον.

Δὲν ἁμαρτάνουν, ἐπαναλέγω, προστρέχοντας εἰς τὰ δικαστήρια, ὅχι. Καὶ αὐτοὶ οἱ ἱεροὶ ἀποστολικοὶ κανόνες τιμωροῦν τοὺς ὑβρίζοντας τοὺς ἱερεῖς, τὸ ὅποιον ἤθελεν εἶσθαι ἄνομον, ἐὰν ἐσυγχωρεῖτο.

Ἰδοὺ οἱ κανόνες ΝΕ, καὶ ΝΣΤ, ΝΖ.

ΝΕ'. Εἴ τις κληρικὸς ὑβρίσῃ τὸν ἐπίσκοπον, καθαιρεῖσθω. Ἀρχοντα γὰρ τοῦ λαοῦ σου οὐκ ἔρεῖς κακῶς.

ΝΣΤ'. Εἴ τις κληρικὸς ὑβρίσῃ πρεσβύτερον ἢ διάκονον ἀφοριζέσθω.

NZ'. Εἴ τις κληρικὸς χωλὸν ἢ κωφὸν ἢ τυφλὸν ἢ τὰς βάσεις πεπληγμένον χλευάσει, ἀφοριζέσθω, ὡσαύτως καὶ λαϊκός¹.

Δὲν ἀμαρτάνουν, τὸ λέγω καὶ τὸ ἐπαναλέγω ὅχι διὰ τὸν φόβον μὴ συγχωροῦν, ἀλλὰ διὰ τὰ μὴν ἐκδικῶνται ἀφ' ἐαυτῶν ἰδιωτικῶς.

Δὲν εἶμαι τῆς γνώμης τοῦ παρατηρητοῦ ὅτι ἡ κατὰ ἱερέως ὕβρις εἶναι πταῖσμα ἐπανορθούμενον κατ' αἴτησιν τοῦ μέρους, ἀλλ' ἀνήκει, κατὰ τὸ ἐμοὶ δοκοῦν, εἰς ἀνωτέραν τάξιν, καὶ ἡ δημόσιος ὑπηρεσία ὀφείλει τὴν καταδίωξιν τῆς πράξεως¹. Καὶ ἄλλοτε ἐφανερώσεν ὁ παρατηρητὴς αὐτὴν τὴν πεποίθησίν του, καὶ ἰδοὺ ἡ ὑπόθεσις.

Ἰερεὺς τις ὕβρισεν ἄλλον ἱερέα ἀλείφρας τὸ πρόσωπον αὐτοῦ μὲ προπαρασκευασμένην ὕλην, καὶ συνοδεύσας τὴν πράξιν, μὲ τὰς πλέον χαμερπεῖς προφορικὰς ὕβρεις.

Ὁ παρατηρητὴς ἔλεγεν:

«Ἡ περὶ ἧς ὁ λόγος ὕβρις εἶναι ἐλαφρὸν ἐγκλημα, ἀντικείμενον ἐπανορθωτικῆς δικαιοδοσίας, διότι δὲν συνοδεύεται μὲ χειραψίας καὶ πληγὰς, κατὰ ἀρθ. 224, 375, 376, 463, καὶ κατὰ τὸν ἀριθ. 11 τοῦ ἀρθ. 471 τοῦ Γαλλικοῦ ποινικοῦ κώδικος· ὅτι εἰς τὸ Πιεμόντε, (τὸ ὁποῖον λέγει ἔδωκε πρῶτον εἰς τὴν Εὐρώπην συλλογὴν νόμων) αἱ ὕβρεις τιμωροῦνται κατ' αἴτησιν τοῦ ὑβρισθέντος, διὰ ζητήσεως συγγνώμης ἢ διὰ κρατήσεως ἐν τῷ οἴκῳ· ὅτι θεατρισμός διὰ τῆς ἀλείψεως τοῦ μειώπου ἱερέως τινος παρ' ἄλλον ὁμοίου του, ἐπειδὴ δὲν εἶναι οὔτε χειραψία οὔτε πληγὴ, ἀποτελεῖ ἀπλήν ὕβριν· καὶ ὅτι ἤθελεν εἶσθαι διαφορετικὸν τὸ πρᾶγμα, ἂν ὁ ἐγκληματίας δὲν ἦτον ἱερεὺς, τοῦλάχιστον κατὰ τοὺς ἐκκλησιαστικὸν νόμους».

Λαμβάνεται ὁ κ. Π. λέγων ὅτι, διότι εἰς τὴν Γαλλίαν ἢ εἰς τὸ Πιεμόντε τοιόνδε ἐγκλημα ἔχει τοιαύτην δύναμιν, τὴν αὐτὴν πρέπει νὰ ἔχη καὶ εἰς τὴν Ἑλλάδα.

Ἡ ἐκτίμησις ἐγκληματικῆς τινος πράξεως βλαπτούσης δικαίωμα κρέμαται ἀπὸ τὰς χρεῖας τοῦ κράτους, ὡς πρὸς τὰς 4 σχέσεις αὐτοῦ, τὴν πολιτικὴν, τὴν οἰκονομικὴν, τὴν ἠθικὴν, καὶ τὴν φυσικὴν. Ἐντεῦθεν ἡ προσδιόρισις τοῦ εἶδους τῶν ποινῶν, καὶ οἱ βαθμοὶ αὐτῶν· ἐντεῦθεν ἡ προσδιόρισις τῆς ἐξουσίας καὶ αἱ διαιρέσεις αὐτῆς, διὰ τὰ κρίνονται τ' ἀνώτερα καὶ τὰ κατώτερα ἐγκλήματα².

¹ Εἰς τὸ περιθώριον τῆς σελίδος ἔχει σημειώσει ἰδιογράφως ὁ Γενταῖς τὰ ἀκόλουθα: «ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ παρτηρ. νομίζει τὴν ὕβριν κατὰ τινος ἱερέως, ὡς πράξιν ἐπ. οφείλω νὰ προσφέρω τὴν ἀπορίαν μου».

² «Δὲν ἐπιπλήττουν οἱ Γάλλοι τὰ καθήκοντα τῶν ἐπανορθωτικῶν δικαστηρίων περὶ ὑποθέσεων φύσεως ἐγκληματικῆς; Δὲν λέγουν ὅτι ἡ Κυβέρνησις διὰ τὴν ἀφαιρέσιν ἀπὸ τοὺς ὀρκισμένους τὴν κρίσιν τινος ἐγκλήματος, τὰ μετέβαλαν ἀπὸ ἐγκληματικὰ εἰς ἐπανορθωτικὰ; Τοιαῦτα εἶναι τὰ πλείονα τῶν τυπογραφικῶν ἐγκλημάτων, αἱ πλεονεξίαι, ἡ ἀπόκρυψις τοῦ ἐγκλήματος τῆς καθοσιώσεως, αἱ κατὰ τῆς ἐλευθερίας ἐπιβολαί, αἱ κατὰ τῆς ἐξουσίας ὕβρεις, οἱ σφετερισμοὶ δημοσίας ὑπηρεσίας κλπ.. Δὲν ὑπάρχουν

Διὰ τὰ παραδεχθῆναι καὶ τὰ ἐφαρμοσθῆναι εἰς τὴν Ἑλλάδα ξένος ποινικὸς κώδιξ, πρέπει νὰ συμπέσῃ ἡ αὐτὴ πολιτικὴ τάξις, ἡ αὐτὴ οἰκονομικὴ καὶ ἡ αὐτὴ ἠθικὴ κατάστασις.

Ὑπάρχουν μέρη τοῦ πολιτικοῦ δικαίου, ὡς τὸ τῆς εὐθύνης (*imputabilité*) τοῦ ἐγκληματικοῦ, τὰ ὁποῖα δύνανται νὰ εἶναι κοινὰ εἰς ὅλους τοὺς ἀνθρώπους, πλὴν ὅλη ἡ νομοθεσία κράτους τινος δὲν δύναται νὰ ἐφαρμοσθῇ εἰς ἄλλο κράτος.

Διὰ τὰ ἐπανέλθω δὲ εἰς τὸ προκείμενον ἐγκλημα, ἐπειδὴ ἡ ὕβρις προσβάλλει τὸ δίκαιον τῆς τιμῆς, τὸ ὁποῖον χაίρει ἕκαστος πολίτης εἰς τὴν κοινωνίαν, τὸ δίκαιον τοῦτο τῆς τιμῆς, δὲν ἔχει ἴσην τὴν ἰσχὺν δι' ὅλους, ἀλλὰ διαφέρει κατὰ τὴν θέσιν, τὴν ὁποίαν ὁ ὑβρίζων κατέχων εἰς οἰκογένειαν ἢ εἰς τὴν κατοικίαν, κατὰ τὸν τόπον, τὸν χρόνον, καὶ τὸν τρόπον καθ' οὓς ἐνεργεῖται ἡ πράξις. Ἐντεῦθεν πηγάζει ἡ μεγαλυντέρα ἢ μικροτέρα βαρύτης, ἐντεῦθεν ὁ προσδιορισμὸς τῶν διαφορῶν εἰδῶν τῶν ποινῶν καὶ τῶν βαθμῶν αὐτῶν, διὰ τὰ ἐφαρμόζεται τὸ εἶδος καὶ ὁ βαθμὸς κατὰ τὸν βαθμὸν τῆς βαρύτητος.

Διὰ τὴν βαρύτητα, γέννημα τῶν περιστάσεων, τῶν προσώπων, τοῦ χρόνου, τοῦ τόπου, τοῦ τρόπου δύνανται αἱ προφορικαὶ ἢ πραγματικαὶ ὕβρεις νὰ μεταβῶσιν ἀπὸ τὴν ὀνοματοθεσίαν τῶν παραβάσεων εἰς τὴν τῶν ἁμαρτημάτων, ἀπὸ τὴν τῶν ἁμαρτημάτων εἰς τὴν τῶν ἐγκλημάτων. Εἶναι ἄραγε ἡ ὀνοματοθεσία αὕτη παγκόσμιος ἢ εἶναι γέννημα τοῦ προσδιορισμοῦ τῶν ποινῶν καὶ τοῦ διαφοροῦ διορισμοῦ τῆς δικαστικῆς ἐξουσίας, εἰς τὸ νὰ ἐπιβάλλωσιν ἡ μὲν τοιάδε ποινάς, ἡ δὲ τοιάδε, ἀφοῦ γνωρίσωσιν τὴν ὑπόθεσιν;

Δὲν εἶναι ἄρα παγκόσμιος κανὼν ἡ ὀνοματοθεσία τῶν παραβάσεων, τῶν ἁμαρτημάτων καὶ τῶν ἐγκλημάτων, διὰ τὰ εἵπωμεν ἔπειτα ὅτι ἡ πραγματικὴ ὕβρις τοῦ νὰ χρῶσθαι μὲ ἀκαθαρσίαν τὸ πρόσωπον ἱερέως εἶναι ὕβρις κατωτέρα, εἶναι παράβασις, εἶναι ἀπλοῦν ἀστυνομικὸν ἀντικείμενον ὅτι δὲ πρέπει νὰ θεωρηθῇ ἐπανορθωτικόν, διότι ἡ ποινὴ του εἶναι ἐπανορθωτικὴ εἰς τινὰ τόπον, τοῦτο δὲν εἶναι φρόνιμον ἐπιχείρημα.

Ἄρα πολλὰ κακῶς συλλογίζεται ὁ κ. Π. θέλων ἐπανορθωτικὴν τὴν πράξιν, ὡς οὕτω θεωρουμένην εἰς Γαλίαν ἢ εἰς Πιεμόντε καὶ κανονίζων ἐπομένως τὴν ὑπόθεσιν μὲ τοὺς νόμους τῶν τόπων αὐτῶν, παρουσιάζει ὁ κ. Π. καὶ ἄλλο ἐπιχείρημα διὰ ν' ἀποδείξῃ τῆς ὕβρεως τὸ ἀσθενές. Πολλὰ ἀσθενεστέρα, λέγει, ἀποκαθίσταται ἡ ὕβρις γενομένη ἀπὸ ἱερέα πρὸς ὁμοίον του ἱερέα.

Ἐγὼ δὲν εἶμαι τῆς γνώμης του· τὸ ἐπάγγελμα τοῦ ὑβρίζοντος δὲν συντείνει

εἰδικὰ δικαστήρια, διὰ τὰ κρίνωσιν εἰδικὰ τινὰ ἐγκλήματα; Ἴδε τὸ ἀρθ. 54 τοῦ Γαλ. Κώδικος ἐγκλημάτων τῆς διαδικασίας.

ὡς πρὸς τὴν μεγαλύτεραν ἢ μικροτέραν βαρύτητα. Δὲν ὑπερβαρύνει ἔτι μᾶλλον ἢ εὐθύνη κατὰ τὸ μέτρον τῶν γνώσεων, ἤτοι τῶν σχέσεων τὰς ὁποίας ὁ ἔνοχος διέσπασε; Δὲν εἶναι μᾶλλον ἀξιοτιμώρητος ὁ καλοαναθρεμμένος ἀπὸ τὸν χυδαῖον; Ὁ ἱερεὺς ἀπὸ τὸν λαϊκόν; Ἄς μὲ συγχωρήσει κατὰ τοῦτο λανθάνεται.

(ΠΑΛΜΑΣ) 89. 96*. — Παρεσιωπήθη ἡ ζημία τῆς τιμῆς, ἣτις δὲν ὑπολογίζεται ἀλγεδρατικῶς ἀλλ' εἶναι πολυτίμος εἰς Κυβέρνησιν εὐνομουμένων. Περὶ τούτου ἀναφέρομαι εἰς ὅσα παρετήρησα εἰς τὸ προηγηθὲν ἔγγραφόν μου.

(ΓΕΝΑΤΑΣ) 89 καὶ 96. — Αἱ ζημίαι ὡς πρὸς τὴν τιμὴν δὲν ἐκτιμῶνται ἐξ ἴσου. Δύναται γὰρ φέρωσι καὶ ἀποτελέσματα ἐπιζήμια, ἐκτὸς τῆς ὡς πρὸς τὴν κοινὴν ὑπόληψιν βλάβης τοῦ ὑβρισμένου.

Τὸ ἄρθ. 96 ὁμιλεῖ περὶ τῆς ἀποζημιώσεως, ἣτις ὀφείλεται εἰς τὸν παθόντα ἂν ἐζημιώθη ἀπὸ τὴν πρᾶξιν.

Ἄς μὴ συγχέωμεν τ' ἀποτελέσματα τῆς ὑβρεως. Αὕτη δύναται γὰρ ἐπιφέρει βλάβην ὡς πρὸς τὴν κοινὴν ὑπόληψιν, καὶ γὰρ ζημιώσῃ ἐν ταυτῷ χρηματικῶς τὸν ὑβρισμένον.

Ὁ νόμος τιμωρεῖ τὸ πρῶτον ἀποτέλεσμα διατάττων τὴν ποινὴν, καὶ τοὺς βαθμοὺς αὐτῆς διορίζει τὸν ἀνώτατον καὶ τὸν κατώτατον βαθμόν.

Ὅταν πρόκειται περὶ τοῦ μέτρου τῆς βλάβης ὡς πρὸς τὴν κοινὴν ὑπόληψιν, κατὰ τὰ πρόσωπα, τὸν τόπον καὶ τὸν τρόπον, ὁ δικαστὴς ἐφαρμόζει τὴν ποινὴν.

Ὅταν πρόκειται καὶ περὶ πηγασάσης χρηματικῆς ζημίας, τὸ ἄρθρον προβλέψαν διατάττει τὴν ἀποζημιώσιν.

Ὅθεν καὶ τὸ πρῶτον, καὶ τὸ δεύτερον ἀποτέλεσμα τῆς ὑβριστικῆς πράξεως δὲν παρεσιωπήθη.

Ἐπομένως ἂν ὁ ὑβρισμένος ἐξ αἰτίας τῆς ὑβρεως ἀπώλεσε τὴν εὐκαιρίαν τοῦ γὰρ κερδίσει ὠφέλειαν τινα εἰς τὴν κατάστασίν του, ἀποζημιοῦται.

Ἐάν, καθ' ὑπόθεσιν, ἄρχων τις καὶ ἀργὸς ἐπέφερεν ὕβριν, χωρὶς οὐδεμίαν ζημίαν χρηματικὴν, ὁ δικαστὴς ἔχων τοὺς βαθμοὺς τῆς ποινῆς ἐφαρμόζει αὐτὴν κατὰ τὴν ἀξίαν τῆς ὑβρεως ἀπὸ τὸν ἀνώτατον μέχρι τοῦ κατωτάτου.

Τὶ ἤθελεν ὁ παρατηρητής, γὰρ τιμωρῆται χρηματικῶς καὶ τὸ πρῶτον ἀποτελέ-

* 89. Ἄν ὁ ἐγκαλῶν δὲν ἐμφανισθῇ τὴν ὀρισμένην παρὰ τῆς κλήσεως ἡμέραν, ἢ κλήσις ἀκυρόνεται, καὶ ἀπαγορεύεται ἡ περαιτέρω συζήτησις διὰ τὸ ἀντικείμενον. Ἐάν ὁ ἐγκαλούμενος εἶναι παρών εἰς τὴν πρᾶξιν τῆς ἀκυρώσεως, ὁ Εἰρηνοδίκης κατ' αὐτὴσιν του καταδικάζει τὸν ἐγκαλοῦντα εἰς τὰ ἔξοδα καὶ ζημίας ὑπὲρ τοῦ ἐγκαλουμένου.

96. Ὁ δικαστὴς ταυτοχρόνως εἰς τὴν ἀπόφασίν του ἀποφασίζει καὶ διὰ τὰ ἔξοδα καὶ ζημίας τῶν διαφερομένων εἰ δυνατόν ἐν ταυτῷ.

σμα; Ἀλλὰ τότε ἀφ' ἑνὸς μέρους ἠθέλαμεν πλάσει ὥραιαν ἐλευθερίαν διὰ τοὺς πλουσίους ἀφ' ἑτέρου δὲ ἠθέλαμεν δώσει ἀφορμὴν εἰς τρομερὰς συνεπείας.

(ΠΑΛΜΑΣ) 97*.—Δὲν θέλω παύσει ποτὲ νὰ ἐπαναλαμβάνω, ὅτι μὲ τὸ αἰτιολογημένως, χρειάζεται καὶ ἡ κλησίς, καὶ ἡ καταχώρησις τοῦ ποινικοῦ ἄρθρου, τὸ ὅποιον ἐφαρμόζεται εἰς τὴν καταδίκην τινὸς καθ' ὅποιονδῆποτε γένος ποινῆς. Τὸ αἰτιολογημένως ἐνταῦθα εἶναι ταῦτόν, ὡς τὸ περὶ οὗ πρόκειται εἰς τὸ ἄρθ. 270 τῆς πολιτικῆς διαδικασίας, καὶ τὸ ὅποιον δὲν εἶναι κρίσις. Ἐὰν ὁ καταδικασθεὶς ἔχη νὰ ὑπερασπισθῇ ἑαυτὸν ἐναντίον παρὰ μεγάλης ποινῆς, ἐναντίον ψευδοῦς ἐφαρμογῆς τοῦ νόμου, ἐὰν πρέπει ν' ἀφαιρεθῇ τὸ αὐθαίρετον ἀπὸ τοὺς δικαστάς, καὶ νὰ προληφθῇ ἡ ἀπάτη αὐτῶν, ἀρμόζει νὰ διαταχθῇ τοιαύτη καταχώρησις εἰς τὰς ἀποφάσεις παντὸς εἰδους καταδίκης ἐπανορθωτικὰς ἢ ἐγκληματικὰς.

(ΓΕΝΑΤΑΣ) 97.—Ναί, ἄφες νὰ τακτοποιηθῶσιν οἱ κώδικες τῶν νόμων, καὶ τότε, κατὰ τὴν ὁρθὴν παρατήρησίν σου, θέλει εἶσθαι ὑπόχρεως ὁ δικαστὴς ν' ἀναμνησθῇ τὸν νόμον, ἐπὶ τοῦ ὁποίου στηρίζει τὴν ἀπόφασίν του· πλὴν, ὀλίγη ἀκόμη ὑπομονή.

(ΠΑΛΜΑΣ) 102*.—Ὅ,τι εἶπα εἰς τὸ προηγηθὲν ἔγγραφόν μου περὶ τῶν ἄρθ. 55 καὶ 56 τῆς πολιτικῆς διαδικασίας, ἐφαρμόζεται ἐνταῦθα. Ἐνῷ ὅμως ἐκθέτω τὸ παρὸν ἔγγραφον, μὲ θελοῦσι ἄποιοι, ὅτι εἰς ἀντίτυπον πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν φθάσαν ἐκ Ναυπλίου, ἐκτὸς τῶν ἀριθ. 1, 2, 3 τοῦ ἄρθ. 55 ὑπάρχει προσθήκη ἀριθμοῦ 4 ὅστις εἰς τὸ ἰδικόν μου, καὶ εἰς ἄλλ' ἀντίτυπα ὅμοια μὲ τὸ ἰδικόν μου λείπει, καὶ ὁ ὁποῖος διαλαμβάνει ὅτι ἐκ τῶν καταδικαστικῶν ἀποφάσεων εἰς τριῶν μηνῶν κράτησιν ἐν τῇ οἰκίᾳ ἢ εἰς ἑνὸς ἔτους ἐξορίαν συγχωρεῖται ἢ ἐκκλησίς πλὴν ἢ ἐνέργεια τῆς ἀποφάσεως δὲν ἀναβάλλεται. Ἐστὼ νέα ἔκδοσις τὸ ἄλλο τοῦτο ἀντίτυπον. Ἀλλ' ἐπὶ ποίᾳ βάσει ἢ ἐκκλησίς ἐνταῦθα δὲν ἀναβάλλει τὴν ἐνέργειαν τῆς ἀποφάσεως, ἐνῷ τὴν ἀναβάλλει εἰς τόσας ἄλλας ὀλιγώτερον σημαντικὰς ὑποθέσεις; τοιαύτη ἐξαίρεσις δὲν δικαιολογεῖται, εἰμὶ μὲ τό: Γιατὶ οὕτως ἐγὼ θέλω. Τοῦτο ὅμως τὸ γιατί δὲν εἶναι νομικὸς λόγος.

(ΓΕΝΑΤΑΣ) 102.—Διετάχθη ἡ προσωρ. ἐκτέλεσις τῶν τοιαύτης φύσεως ἀποφάσεων διότι ἡ αἰτία τῆς προσβαλλομένης οἰκογενειακῆς τιμῆς δύναται μὲ τὴν ἀναβολὴν τῆς ποινῆς νὰ ἐπιφέρῃ κάκιστα ἀποτελέσματα, τὰ ὅποια διὰ νὰ προληφθῶσι, διετάχθη ἡ προσωρ. ἐκτέλεσις.

* 97. Αἱ ἀποφάσεις πρέπει νὰ εἶναι αἰτιολογημέναι, καὶ νὰ διαλαμβάνουν ἂν εἶναι ἐκκληταὶ ἢ ἀνέκκλητοι.

** 102. Αἱ ἀποφάσεις τοῦ ἐπανορθωτικοῦ δικαστοῦ εἶναι ἐκκληταὶ κατὰ τὰ ἄρθρα 55 καὶ 56 τοῦ διοργανικοῦ νόμου.

Δὲν εἶναι ἄρα ἡ αἰτία τῆς προσωρ. ταύτης ἐκτελέσεως τὸ διότι τὸ θέλω. Καὶ ἂν ἄλλην αἰτίαν δὲν βλέπη ὁ παρατηρητής, ὡς συγκατανεύσῃ νὰ θεωρήσῃ ὠριμώτερον τὴν πηγὴν, τοῦτέστι, διὰ ν' ἀποφύγῃμεν ἀπενεχταῖα μεγαλυτέρας βαρύτητος ἀπὸ τὴν ὀλιγοχρόνιον ἔξωσιν τοῦ καταδικασθέντος ἀπὸ τὴν ἔδραν τῆς ὑβρισθείσης οἰκογενείας. Ἐνταῦθα ἡ τιμὴ ἔχει τι πολύτιμον, ἡ κατὰ τοῦ ὁποῖου προσβολὴ δύναται νὰ προσε-
νήσῃ ἀκρωτηριασμοὺς καὶ φόνους. "Ὅταν μάθουν, καὶ συνηθίσωσι καὶ οἱ Ἕλληνες νὰ δέχωνται τὸν τυχόντα εἰς τὸ κατάλυμμά των, καὶ ν' ἀφίνωσι τὰς γυναῖκας των μ' ὅλην τὴν εὐρωπαϊκὴν ἐλευθερίαν, καὶ νὰ τὰς πραγματεύωνται, τότε θέλει παύσει ἡ προσωρ. ἐκτέλ. καὶ θέλει συγχωρηθῇ εἰς τὸν καταδικασθέντα ἡ ἐκκλησις ἕως καὶ εἰς τὸ Ἀνώτατον, καὶ ἂν ἀκόμη χρειασθῇ θέλει συστηθῇ καὶ 4^{ος} βαθμὸς δικαστικῆς δι-
καιοδοσίας, διὰ νὰ μὴ λαμβάνῃ ποτὲ πέρασ ἢ ποινὴ, καὶ οὕτω νὰ συγχωρηθῇ τὸ ἀθῶον αὐτὸ πταῖσμα.

(ΠΑΛΜΑΣ) 105*.—Ἐὰν κανεῖς ἔχῃ νὰ συμβουλευθῇ συνήγορόν τινα ἐκ τῶν εὐρι-
σκομένων εἰς Ἀργος, ὅπου ὑπάρχει τὸ Ἀνώτατον ἢ ἐκ τῶν ἐν Τριπολιταζ, ὅπου ὑπάρχει τὸ ἐκκλησιον, αἱ προθεσμίαι αὗται δὲν ἐξαρκοῦν ὅταν δὲν πρόκειται μόνον περὶ ἀπλῆς ἐκκλήσεως, ἀλλὰ καὶ περὶ τῆς ἐκθέσεως τῶν αἰτιῶν τῆς ὑπερβαρύνσεως καὶ ἀκυρώσεως τὰς ὁποίας τὸ ἐκκλησιον ὀφείλει νὰ γνωρίσῃ κατὰ τῆς ἀποφάσεως. Εἶναι τακτικὸν νὰ δύναται ὁ καταδικασθεὶς νὰ συμβουλευέται ἄλλους συνηγόρους, παρ' ἐκείνους οἵτινες τὸν ὑπερασπίσθησαν εἰς τὸ πρωτόκλητον. Διατὶ λοιπὸν νὰ τοῦ ἀφαιρεθῇ ἡ τοιαύτη ἄδεια; Ἡ δικαιοσύνη δὲν τὸ συγχωρεῖ. Τὴν παρατήρησιν ταύ-
την ἐπεκτείνω εἰς ὅλας τὰς ἐκκλήσεις τῶν πολιτικῶν καὶ ἐμπορικῶν ἀποφάσεων, ἂν καὶ διὰ τοῦ ἄρθ. 539 τῆς πολιτικῆς διαδικασίας ἔγινε πρόδλεψις περὶ τούτου. Τὸ ἄρθρον ὅμως τοῦτο δὲν ἐφαρμόζεται ἐπὶ τῶν προσθεσμιῶν αὐτῶν εἰς ἐγκληματικὴν ἀπόφασιν, ἐὰν δὲν ἐμπεριέχεται εἰς αὐτὴν τὴν ἐγκληματικὴν διαδικασίαν. Ἦθελεν εἶσθαι κάλλιον μολοντοῦτο ἐὰν ἐγίνετο δεκτὴ ἡ παραχώρησις συντόμου τινὸς προθε-
σμίας διὰ τὴν ἀπλὴν ἐκκλήσιν, καὶ μακρυτέρας τινὸς προθεσμίας διὰ τὴν ἐγγράφον παρουσίαν τῶν αἰτιῶν τῆς ὑπερβαρύνσεως καὶ τῆς ἀκυρώσεως, ὡς ἤδη εἶπα εἰς τὸ προηγηθὲν ἔγγραφόν μου, καὶ καθὼς γίνεται ἄλλαχού.

(ΓΕΝΑΤΑΣ) 105.—Τὸ ἄρθρον ἀφορᾷ τὴν ἐκκλήσιν τῶν ἀποφάσεων τοῦ ἐπανορθω-
τικοῦ δικαστηρίου. Ἀλλ' αἱ ἀποφάσεις τοῦ ἐπανορθωτικοῦ δικαστηρίου οὔτε εἰς τὸ
ἐκκλησιον τῆς Πελοποννήσου ἐκκαλοῦνται οὔτε εἰς τὸ Ἀνώτατον. Ὅθεν ἡ παρατήρη-
σις εἶναι ἀνοίκειος.

* 105. Δύο ἡμέρας μετὰ τὴν δημοσίευσιν τῆς ἀποφάσεως ὁ ἐκκαλὼν ὀφείλει νὰ παρουσιάσῃ εἰς τὸν ἐπανορθωτικὸν δικαστὴν ἀναφορὰν αἰτιολογημένην, ἀπαιτῶν τὴν διόρθωσιν τῆς ἀποφάσεως.

(ΠΑΛΜΑΣ) 108*. — Ἡ διάταξις τοῦ ἄρθρου τούτου φαίνεται ὅτι ἀποδεικνύει ἀναντίρρητον τὴν ὁποίαν ἔχουν τὰ πρωτόκλητα ἐξουσίαν νὰ κρίνωσιν ἀνεκκλήτως μόνον ἐπὶ τῶν ἐγγράφων, τὰ ὁποῖα λαμβάνουν ἀπ' εὐθείας ἀπὸ τὸν εἰρηνοδίκην, χωρὶς ν' ἀκροάζωνται τὰ μέρη οὔτε νὰ τοὺς γνωστοποιεῖν τὰ ῥηθέντα ἐγγράφα, ἐξ οὗ δύνανται νὰ πηγάζωσιν αἱ καταχρήσεις, τὰς ὁποίας ἐσημείωσα εἰς τὸ προηγηθὲν ἐγγράφον μου.

(ΓΕΝΑΤΑΣ) 108. — Ἰδε τὰ εἰς τὸ ἄρθρ. . . . λεχθέντα.

(ΠΑΛΜΑΣ) 133*. — Ἐὰν ἡ σύστασις τῶν Συμβούλων δυνηθῇ νὰ ἐμβῇ εἰς πρᾶξιν, ἐπιθυμοῦσα νὰ τοὺς ἴδω εἰς τὰ ἐπανορθωτικά, καὶ ἐγκληματικά ἀπ' εὐθείας καὶ πάντοτε ἀληθινούς δικαστάς· καθότι εἰς τοιαύτας περιστάσεις ἡ ἀπλή ὁρθὴ κρίσις, ἡ τιμιότης, καὶ ἡ καλὴ φήμη, ἀρκοῦν νὰ κάμουν ἕνα καλὸν δικαστὴν. Εἶναι μάλιστα καλύτερον νὰ μὴν εἶναι νομικοί, τότε ἤθελεν ὑπάρχει εἶδος δικαστηρίου ὡς οἱ ὀρκωτοὶ τῆς Γαλλίας, καὶ τῆς Ἀγγλίας εἰς τρόπον συμβιβασζόμενον μὲ τὴν Ἑλλάδα. Διαφέρει ἐπὶ τῶν πολιτικῶν ὑποθέσεων.

(ΓΕΝΑΤΑΣ) 133. — Ἐνόςφ' ὑπάρχει ἡ ἐξάρτησις εἰς τὴν ὁποίαν εὐρίσκονται οἱ πολῖται διὰ τὰ εἰσέτι ὑπάρχοντα πολλὰ αἷτια, μέχρις οὗ λυθοῦν οἱ δεσμοὶ τῆς ἐξαρτήσεως ταύτης, μέχρις οὗ ἡ ἀνεξαρτησία τοῦ πολίτου δὲν πηγᾷ 1^{ον} ἀπὸ τὸ ἀνεξάρτητον τοῦ πορισμοῦ τῶν πρὸς τὸ ζῆν, 2^{ον} ἀπὸ τὴν ἀμερόληπτον, ἄμεσον, καὶ ἀφενκτον ἐνέργειαν τῶν νόμων, καὶ τῶν ἐκτελούντων αὐτούς, εἰς τρόπον ὥστε νὰ εἶναι πάντες ἴσοι ἐνώπιον τοῦ νόμου, μέχρις οὗ τὸ αἶσθημα τῆς φιλοτιμίας, δῶρον, τὸ ὁποῖον χαίρει ὁ Ἕλλην, δὲν στραφῇ πρὸς τὸ στάδιον τῆς ἀρετῆς, καὶ τῆς ἀληθείας, εἰς τρόπον ὥστε ἠθικῶς πολιτευόμενος ὁ πολίτης νὰ ἐκφωνῇ τὴν ἀλήθειαν, καὶ κατὰ τοῦ πατρὸς ἀκόμη ἂν ἤθελε προσκληθῇ ὁ νόος. Μία πατρικὴ Κυβ. σκοπὸν ἔχουσα νὰ διασώσῃ τὸ ἔθνος, ὀφείλει νὰ τοῦ βελτιώσῃ τὴν ἠθικὴν, καὶ νὰ τὸ ὑψώσῃ εἰς τὴν ποθουμένην ἐκείνην θέσιν, ἐξ ἧς νὰ καρποῦται ἐν ἀφθονίᾳ καὶ ἐναργείᾳ τὰ τῆς ἀληθοῦς ἐλευθερίας δῶρα, ὀφείλει, λέγω, μία πατρικὴ Κυβ. νὰ μεταχειρίζεται βαθμηδὸν τ' ἀφορῶντα μέσα, καὶ τὰ δυνάμενα νὰ ἐπιφέρουν τὰ ποθητὰ ταῦτα ἀποτελέσματα. Ἀνήκει λοιπὸν εἰς τὴν πατρικὴν Κυβ. νὰ ἐλατιώσῃ, καὶ βαθμηδὸν νὰ σβέσῃ τὰ αἷτια τῆς ὑπαρχούσης ἐξαρτήσεως διὰ τῶν ἀναγκαίων οἰκονομικῶν μέσων. Ἄς γενοῦν ὅλοι ἰδιοκτῆται. Εἰς τὴν πατρικὴν Κυβέρνησιν ἀνήκει νὰ ὠφελήσῃ τὸ γενικόν, διευθύνουσα ὡσαύτως τὸ πολῦτιμον ὑπάρχον αἶσθημα τῆς φιλοτιμίας.

Εἰς τὸν νέον διοργανισμὸν τῶν δικαστηρίων δὲν παρεδέχθη τὸ παλαιὸν σύστη-

* 108. Τὸ Πρωτόκλητον Δικαστήριον λαμβάνον ὑπ' ὄψιν τὰ ἐγγράφα, κρίνει ἀνεκκλήτως.

** 133. Ὁ πρωτόκλητος δικαστὴς παραλαμβάνει τὸν φάκελλον παρὰ τοῦ ἐξεταστοῦ, ἀμέσως καλεῖ τοὺς δύο συμβούλους κατὰ τὸν τύπον τοῦ διοργανικοῦ νόμου.

μα τῶν συνδικαστῶν καὶ παρόδρων. Ἐνεκρίθη γὰρ ἐκλέγονται 15 διὰ τὰ εἶναι σύμβουλοι καὶ γὰρ μὴν ἔχωσι ψῆφον. Ἐπειδὴ δὲν ἔχουν ψῆφον, παύει ἡ αἰτία τῆς περιπλοκῆς. Μὴν ἔχοντες δὲ ψῆφον, καὶ παυσάσης τῆς αἰτίας τῆς περιπλοκῆς, εἴν' ἐλεύθεροι εἰς τὴν γνωμοδοτήσιν.

Ὅντες δ' ἐλεύθεροι εἰς τὸ γνωμοδοτεῖν, διατηροῦν ἀμόλυντον τὴν συνείδησίν των, καὶ συνηθίζουσιν εἰς τὸν ἔρωτα τῆς δικαιοσύνης.

Τὸ ἐπαναλαμβανόμενον εὔγε πρὸς τὸν φιλοδίκαιον μορφώνει κοινὴν ὑπόληψιν ὑπὲρ αὐτοῦ.

Μορφωθείσης δὲ τῆς κοινῆς ὑπολήψεως, καὶ τιμηθέντων τῶν φιλοδικαίων, ἐξαλείφεται εἰς τὴν γέννησίν του τὸ σπέρμα τῆς κακοηθείας.

Ὁ ἀριθμὸς τῶν 15 Συμβ. ἐπανξάνει τὸν ἀριθμ. τῶν ἐν ὑπουργήμασιν, οἵτινες μανθάνουν τὰ δικαστικά καὶ δι' ἑαυτοὺς καὶ διὰ τοὺς ἄλλους.

Ἡ παρὰ τῶν μερῶν ἐκλογή εἶναι ἀρχὴ πρᾶξεως τεινούσης εἰς τὸ γὰρ προπαρασκευάσῃ μέλλον σταθερώτερον σύστημα;

Καὶ ποῖον;

Ἀφοῦ ἀποκτήσωμεν κοινὴν γνώμην ὑπὲρ τῶν φιλοδικαίων, ἔρωτα τῆς ἀληθείας ἱκανὸν γὰρ θυσιάζῃ ἐπὶ τοῦ βωμοῦ της πᾶν ἀνθρώπινον συμφέρον, τότε θέλομεν ὁμιλήσει περὶ τοῦ συστήματος τῶν ὁρκωτῶν, συστήματος, τὸ ὁποῖον κανεῖς δὲν δύναται ν' ἀντεῖπῃ ὅτι προσφέρει τὰς ὥραιότερας ἀσφαλείας ἐπὶ τῆς εὐθείας, καὶ σπουδαίας διαχειρίσεως τῆς δικαιοσύνης.

Ὁ λόγος ἄρα, δι' ὃν δὲν παρεχωρήθη ἡ ψῆφος εἰς τοὺς συμβούλους δὲν εἶναι μόνον, διότι δύναται ν' ἀγροῦν τὰ δικαστικά, ἀλλὰ κυρίως διὰ ν' ἀφαιρεθῶσι τὰ αἷτια τῆς περιπλοκῆς. Κατὰ δυστυχίαν, ἡ παροῦσα κατάστασις τῆς μεταξὺ τῶν πολιτῶν ἐξαρτίσεως, ἐπαναλαμβάνω, καὶ ἡ σχεδὸν γενικὴ ἔξις τοῦ γὰρ συστήνεται ἀδιαφόρως ὁ κρισολογούμενος ἢ ὁ ἐγκαλούμενος εἰς τοὺς δικαστὰς του, ταῦτα εἶναι τὰ δύο αἷτια, ἐξ ὧν πηγάζει πειρασμός, πρὸς ἀποφυγὴν τοῦ ὁποίου, ἐνεκρίθη γὰρ μὴ παραχωρηθῇ ψῆφος εἰς τοὺς συμβούλους.

Τούτου δοθέντος, ἦτον ἀδύνατον γὰρ τοὺς παραχωρηθῇ ψῆφος εἰς τὰς ἐγκληματικὰς ὑποθέσεις.

Εἰς τὸν εἰρημένον σκοπὸν ἀφορῶν μάλιστα ὁ ἐκθέτης τοῦ σχεδίου, δὲν τοὺς παρεχώρησεν οὐδὲ τὴν ἐξέτασιν, ὡς πολλὴν ἐπεθύμουν, ἀλλ' ἠρκέσθη γὰρ τὴν παραχώρησιν εἰς τὸν γραμματέα, θεωρήσας ὅτι ἐξ αὐτῆς κρέμαται ἡ ἀπόφασις.

(ΠΑΛΜΑΣ) 140*. — Ἐάν ἐκ τῆς ἀνεξετάσεως τῶν μαρτύρων ἐξαχθῇ π.χ. ἡ διασά-

* 140. Δὲν εἶναι συγχωρημένον οὔτε εἰς τὸν κατήγορον, οὔτε εἰς τὸν ἐγκαλούμενον, γὰρ παρουσιάζουσιν νέους μάρτυρας.

φησις αὕτη «ὅτι οἱ δύο μάρτυρες οἱ λέγοντες ὅτι ἐγνώρισαν τὸν ἐγκαλούμενον διὰ ληστὴν ἢ φονέα, τὸν διεκρίναν, ἂν καὶ ἡ νύξ ἦτο σκοτεινὴ, καὶ αὐτοὶ μακρὰν εἰκοσι θήματα· καθότι ἡ σελήνη ἐφεγγε καλῶς» ὁ ἐγκαλούμενος δὲν ἠδυνήθη νὰ παρουσιάσῃ ἐξ ἀρχῆς μάρτυρας διὰ ν' ἀποκλείσῃ τὴν περίστασιν ταύτην, καὶ ν' ἀποδείξῃ ὅτι ἡ νύξ ἐκείνη ἦτο σκοτεινὴ ἐξ αἰτίας κακοκαιρίας κλ.. Καὶ ὁμως ἡ διασάφησις αὕτη τὸν θανατώνει· ἐνῷ ἐὰν δύναται νὰ παρουσιάσῃ μάρτυρας, μαρτυροῦντας τὸ σκότος τῆς νυκτός, πίπτει ἡ πίστις τῶν λόγων τῶν δύο μαρτύρων, καὶ ὁ ἐγκαλούμενος σώζεται. Διὰ τοῦ παραδείγματος τούτου νομίζω ἀποχρώντως ἀποδεδειγμένην τὴν ἀδικίαν τοῦ ἄρθρ. 140 καὶ τὴν ἀνάγκην τοῦ νὰ συγχωρηθῇ εἰς τὸν ἐγκαλούμενον ἡ παρουσίαις νέων μαρτύρων, ἂν εἶναι χρεία.

(ΓΕΝΑΤΑΣ) 140.—*Ἡ προσθήκη νέων μαρτύρων, ἀφοῦ τὰ μέρη ἐσκέφθησαν ὥρως καὶ ὁ ἐγκαλῶν καὶ ὁ ἐγκαλούμενος παρέδωκαν τοὺς τελευταίους λόγους των, ἐθελωρήθη :*

1^{ον} ὡς πηγὴ καταχρήσεων

2^{ον} ὡς βραδύνουσα τὴν ἐκπεραίωσιν καὶ ἀντιβαίνουσα εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς προσεγγίσεως τοῦ χρόνου τῆς ἐπιβολῆς τῆς ποινῆς εἰς τὸν χρόνον τῆς ἐγκληματικῆς πράξεως, διὰ νὰ διαμένῃ ζωηρὰ ἡ κακὴ ἐντύπωσις τοῦ ἐγκλήματος καὶ νὰ καρποφορῇ ὁ παραδειγματισμός.

Ἄλλ' ὁ παρατηρητὴς ὡς φαίνεται λανθάνει εἰς τὴν ἔννοιαν τοῦ ἄρθρου, ἐκλαμβάνων τὴν ἀνεξέτασιν ἐπὶ τοὺς αὐτοὺς μάρτυρας, ἐνῷ δὲν ἀφορᾷ εἰμὴ τὴν πρότασιν νέων μαρτύρων¹.

¹ «Ὁ παρατηρητὴς φέρει παράδειγμα, ἐξ οὗ φαίνεται ὅτι τὸ ἀποτέλεσμα ἤθελεν ἀθωώσει τὸν ἐγκαλούμενον· ἀμφιβάλλω. Ἄς ὑποθέσωμεν δύο μάρτυρας οἵτινες, ὡς λέγουν, εἰς καιρὸν νυκτός ἐγνώρισαν τὸν πράξαντα ἐγκληματικὴν πρᾶξιν. Ἄς ὑποθέσωμεν λέγει ὁ παρατηρητὴς ὅτι ἡ νύξ ἦτο σεληναία, πλὴν διὰ τὰ νέφη, καὶ τὴν πυκνότητα αὐτῶν ἔλειπε τὸ φῶς, διατὶ νὰ μὴ δύναται ὁ ἐγκαλούμενος ν' ἀνατρέψῃ τοὺς καταφάσκοντας μάρτυρας διὰ μαρτύρων, οἵτινες λέγουν ὅτι τὸ σκότος ἐμπόδιζε τὴν γνώρισιν τοῦ ἀνθρώπου; Διατὶ νὰ μὴ τὸν χορηγηθῇ ἡ τοιαύτη σωτηριώδης περίστασις;

Ἡ ἀπορία μου εἶναι, ἂν δέκα μάρτυρες μαρτυρήσουν ὅτι δὲν ἐβλεπον ἐκείνην τὴν νύκτα, δύναται ἡ μαρτυρία των ν' ἀποδείξῃ τοὺς ὑπάρχοντας μάρτυρας, ὡς ψευδομάρτυρας; Ἀπορῶ ἂν τοῦτο τὸ ἐπιχείρημα ἤθελεν εἶσθαι βοήθεια σωτηριώδης.

Ἡ ἔλλειψις τῆς σελήνης ἀποφασίζεται ἀπὸ τὸ μηνολόγιον. Ἡ παντελής ἔλλειψις τοῦ φωτός ὅχ εἰς ὑπόγειον, ἀλλ' ἐπὶ τῆς γῆς, δὲν δύναται ποτὲ ν' ἀποδειχθῇ ἐντελῶς. Ἡ ἀπόδειξις θέλει εἶσθαι σχετικὴ μὲ τὴν αἰτίαν τοῦ σκότους, ἂν προέρχεται ἀπὸ κακοκαιρίαν, μὲ τὴν διάρκειαν τῆς αἰτίας, μὲ τὴν γενικότητα ἢ μερικότητα αὐτῆς, μὲ τὸν τόπον ὅπου ζητεῖται ἡ συμβᾶσα πρᾶξις, μὲ τὸν θετικὸν χρόνον ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ τόπου, μὲ τὴν φυσικὴν δύναμιν καὶ τὴν συνήθη ἱκανότητα τῆς ὁράσεως τῶν ὑπὲρ καὶ κατὰ μαρτύρων.

Ἄρα 10 δύναται νὰ μὴ βλέπουν, καὶ δύο νὰ βλέπουν. Ἐὰν ὁ δικαστὴς εἰς τοιαύτην σύγκρουσιν

(ΠΑΛΜΑΣ) 201*.—'Εάν τὸ ἐκκλητὸν τῆς Τριπολιτσᾶς, εἰς τὸ ὅποτον ἐδρεύει ὡς δικαστὴς ὁ Κ. Σούντιας, κρίνῃ τὰς ἐκκλητήους τοῦ δικαστηρίου Σπετσῶν, Ὑδρας, Πόρου καὶ Αἰγίνης εἰς τὸ ὅποτον ὁ Σούντιας ἦτο Πρόεδρος. Ἐάν π.χ. ἐδιωρίζετο μέλος εἰς τὸ ῥηθὲν ἐκκλητὸν ἢ Πρόεδρος τοῦ Πρωτοκλήτου Σπετσῶν καὶ Ὑδρας ὁ Κ. Δασκαλόπουλος (ἀδελφὸς τοῦ ἱατροῦ, ὅστις εἶναι εἰς τὸ Ἀνώτατον) ὁ χρηματίσας συνήγορος εἰς ὅλας τὰς δικασθείσας ἐνταῦθα καὶ δικαζομένας ἀκόμη ὑποθέσεις, δύνανται οἱ αὐτοὶ νὰ κρίνωσι τὰς εἰρημένας ἐκκλητήους δικασθείσας παρὰ τοῦ 1ου καὶ συνηγορηθείσας παρὰ τοῦ 2ου; Ἡ παρασιώπησις αὕτη μεταξὺ τῶν ἐξαιρέσεων τῶν δικαστῶν πρέπει νὰ διορθωθῇ εἰς τὴν ἐγκληματικὴν ταύτην διαδικασίαν.

(ΓΕΝΑΤΑΣ) 201.—'Ιδὲ τὰ εἰς τὸ . . . ἄρθ. λεχθέντα.

(ΠΑΛΜΑΣ) 204**.—Πῶς νὰ εἶναι ἀνέκκλητος ἀπόφασις τοσοῦτον οὐσιώδης καὶ τοσοῦτον πλουσία εἰς καταχρήσεις, ἐάν μένῃ ἀνέκκλητος;¹

(ΠΑΛΜΑΣ) 225. 232***.—Θέλω ἐπαναλάβῃ ἐνταῦθα ὅ,τι εἶπα εἰς τὴν πολιτικὴν διαδικασίαν περὶ τοῦ ὅρκου καὶ τοῦ σημείου τοῦ σταυροῦ. Εἰς τὴν Ἑλλάδα δὲν πρέπει νὰ ὑπάρχουν εἰμὴ Γραικοὶ τὴν θρησκείαν; Ἡ δικαιοσύνη πρέπει νὰ ὑπάρχῃ μόνον δι' αὐτοὺς καὶ ὄχι τοὺς ὑπάρχοντας ἢ δυναμένους νὰ ἔλθωσιν ἀλλοθρήσκους; Καὶ ὅμως τὸ ἄρθ. 520 τῶν «ποικίλων», ὑποθέτει τὴν ὑπαρξίν τῶν ξένων αὐτῶν.

(ΓΕΝΑΤΑΣ) 225.—Ὡσαύτως τὰ εἰς τὸ . . . ἄρθρον.

τῶν μαρτύρων δὲν πραγματοποιήσῃ τι, διὰ νὰ βεβαιωθῇ μὲ πραγματοποιουμένην πεῖραν ὅτι οἱ μὲν ψευδῶς, οἱ δ' ἀληθῶς μαρτυροῦσιν, δὲν θέλει εὗρῃ τὴν ἀλήθειαν, θεμελιούμενος εἰς μόνον τὰς μαρτυρίας ἢ εἰς τὸ ἐπίσημον τῶν μαρτύρων».

* 201. Αἱ τῶν δικαστῶν ἐξαιρέσεις εἶναι αἱ ἑξῆς:

1. Αἱ θεωρηθεῖσαι εἰς τὰ ἄρθρα 216, 218, 220 περὶ μαρτύρων.

2. Ἐάν ὁ δικαστὴς ἔχῃ ἐταιρικὰ συμφέροντα μὲ κανένα τῶν δικαζομένων, ἢ τοὺς ἀνιόντας ἢ κατιόντας αὐτῶν ἢ τῶν συζύγων αὐτῶν.

3. Ἐάν ὑπῆρξε κατήγορός τινος τῶν δικαζομένων, ἢ τῶν ἀνιόντων, ἢ κατιόντων αὐτῶν, ἢ τῶν συζύγων αὐτῶν.

4. Ἐάν ἐκατηγορήθῃ ἀπὸ κανένα τῶν ρηθέντων δικαζομένων.

** 204. Τὸ Πρωτοκλήτου Δικαστήριον κρίνει ἀνεκκλήτως τὰς διὰ τὸν ἐπανορθωτικὸν δικαστὴν ἐξαιρέσεις.

¹ Ἑλλεῖπει ἡ ἀπάντησις τοῦ Γενατᾶ εἰς τὴν ἀνωτέρω παρατήρησιν ἐπὶ τοῦ ἄρθρου 204.

*** 225. «Ὅρκίζομαι ἐπὶ τοῦ ἱεροῦ τούτου Εὐαγγελίου ὅτι εἶπα ἐνταῦθα, καὶ ὅτι θέλω εἰπεῖν ὅλην τὴν ἀλήθειαν, καὶ οὐδὲν ἄλλο παρὰ τὴν ἀλήθειαν, καθ' ὅσα ἠρωτήθην καὶ θέλω ἐρωτηθῆν».

232. Ἐάν ὁ μάρτυς δὲν ἠξεύρῃ νὰ γράψῃ, κάμνει τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ, καὶ γίνεται μνεία τοῦτου ὡσαύτως.

(ΠΑΛΜΑΣ) 236*. — Ἡ φράσις «χωριστά» μὲ δίδει ἀφορμὴν νὰ κάμω κ' ἐνταῦθα τὴν ὁποῖαν ἔκαμα ἤδη παρατήρησιν, «ἐὰν οἱ μήπω ἐξετασθέντες μάρτυρες δύνανται νὰ ἀκούσωσι τὴν ἐκθεσιν τῶν ἐξετασθέντων».

(ΓΕΝΑΤΑΣ) 236. — Ὡσαύτως τὰ εἰς τὸ . . . ἄρθρον.

(ΠΑΛΜΑΣ) — Γενικὴ παρατήρησις διὰ προσθήκην, ἣτις πρέπει νὰ γενῇ εἰς τὸν εἰρημένον κώδικα.

Ὅταν πρόκειται νὰ ἐξετασθῶσι τὰ κρύφια μέρη τῆς γυναικὸς ἢ ἄλλα μέρη τοῦ σώματός της, ὡς π.χ. εἰς περίπτωσιν παρθενοφθορίας ἢ πληγῆς, δὲν πρέπει ποτὲ οἱ δικασταί, οἱ ἀστυνόμοι ἢ ἐξεταστὰ νὰ παρευρίσκωνται αὐτόπται εἰς τοιαύτας ἐπισκέψεις. Ἀλλ' οἱ δοκιμασταί, χειροῦργοι, μαῖται ἢ ἄλλη γυνὴ δικαστικῆς ἐμπιστοσύνης κάμνουν τὴν ἐπίσκεψιν ἰδιαιτέρως ὑπὸ ὄρκον, καὶ ἀναφέρουν εἰς τὸν δικαστὴν, ἀστυνόμον ἢ ἐξεταστήν, ὅστις τοὺς προσκαλεῖ καὶ τοὺς διορίζει ἐπὶ τούτῳ. Τοῦτο ὑπαγορεύεται ἀπὸ τὴν εὐσχημοσύνην καὶ ἀπὸ τὸ ὀφειλόμενον σέβας πρὸς τὸ φύλον. Τοῦτο διατηρεῖται εἰς ὅλους τοὺς πολιτισμένους τόπους τῆς Εὐρώπης. Εὐλογώτερον δὲ πρέπει νὰ γίνεται εἰς τὴν Ἑλλάδα ὅπου ἡ ζηλοτυπία ἰσχύει τὰ μέγιστα. Παρόμοιον ἀτόπημα ἠκολούθησεν εἰς τὴν Ἰθρὰν, καὶ παρ' ὀλίγον νὰ θανατωθῶσιν οἱ παρὰ πάντες τοὺς κανόνας αὐτοὺς τῆς εὐσχημοσύνης, ὅστινες διατηροῦνται ἀκόμη καὶ εἰς ὅλα τὰ τελωνεῖα τοῦ κόσμου, ὅταν γίνεται ἐπίσκεψις εἰς τὰς γυναῖκας περὶ λαθρεμπορίου. Ἀνάγκη λοιπὸν νὰ συμπεριληφθῇ καὶ τοῦτο εἰς ταύτην τὴν διαδικασίαν πρὸς ἀποφυγὴν παρομοίων ἀτοπημάτων.

(ΓΕΝΑΤΑΣ). — Ἡ προσθήκη εἶναι ὀρθή.

(ΠΑΛΜΑΣ) 329**. — Εἰς τὴν λέξιν «ἐκτελοῦν», ἐφαρμόζω τὰς ὁποίας ἔκαμα παρατηρήσεις καὶ διὰ τὸ «ἐκτελεῖ» τῆς πολιτικῆς διαδικασίας. Πόση δυσκολία, διὰ νὰ εὐρεθῶσιν ἄνθρωποι ἱκανοὶ νὰ διορισθῶν καλοὶ ἀστυνόμοι, καὶ νὰ ἐξεύρουν, καὶ νὰ θέλουν νὰ ἐκτελοῦν τὰ πολλάκις μισητὰ καθήκοντα, τὰ ἐπιφορτιζόμενα εἰς αὐτούς! πρέπει τοῦλάχιστον νὰ τὰ εὐπρεπίζωσιν αἱ φράσεις.

(ΓΕΝΑΤΑΣ) 329. — Ἴδε τὰ εἰς τὸ ἄρθ. . . . λεχθέντα.

(ΠΑΛΜΑΣ) 351***. — Ἡ διάταξις αὕτη δύναται νὰ φανῇ γενικὴ, κ' ἐφαρμοστέα εἰς ὅλας τὰς περὶ φυγοδίκων ἀποφάσεις, κ' ἐναντίον ὅλων τῶν φυγοδίκων, μολονότι ἐξε-

* 236. Οἱ μάρτυρες ἀκούονται ὁ εἰς χωριστὰ ἀπὸ τὸν ἄλλον, ἐκτὸς ὅταν γίνεται ἀντιπαράστασις.

** 329. Οἱ Ἀστυνόμοι ἐκτελοῦν τὰς ἀποφάσεις.

*** 351. Ἐξαίρουνται ὅσα διετάρχησαν περὶ φυγοδίκων.

ταζομένου τοῦ πράγματος, καὶ λαμβανομένων ὑπ' ὄψιν τῶν ἀρθ. 346 καὶ 348 δὲν εἶν' ἄλλο, εἰμὴ ἐξαίρεσις τοῦ ἀρθ. 350.

Τοῦτου δοθέντος, διὰ ν' ἀφαιρεθῇ πᾶσα ἀμφιβολία ἢ πρέπει μετὰ δύο στιγμὰς νὰ τεθῇ αὐτὸ ὡς συνέχεια τοῦ ἀρθ. 350 ἢ καὶ νὰ προστεθῇ εἰς τὸ κείμενον τοῦ ἀρθ. 351 «ἐξαίρουσιν ἀπὸ τὴν διάταξιν τοῦ παρόντος ἀρθ. . . .»

Ἄς μὲ συγχωρηθῇ ὅμως νὰ ἐρωτήσω διατί, κ' ἐπὶ τινι βάσει στηρίζεται ἡ ἀρχὴ τῆς εἰρημένης ἐξαίρεσεως εἰς τὰς ἐπανορθωτικὰς ὑποθέσεις, ἐνῶ παρεδέχθη ἡ ἐναντία ἀρχὴ διὰ τὰς ὑποθέσεις, τὰς μᾶλλον διαφερούσας εἰς τὸ δημόσιον καὶ μᾶλλον βαρεῖας καὶ διὰ τὰς ὁποίας ἡ ποινὴ ἀπαιτεῖται κ' ἐφαρμόζεται διὰ δημοσίου ἀγωγῆς.

Περιπλέον εἰς τὸν περὶ φυγοδίκων τίτλον δὲν εὐρίσκω τίποτε ἐπιρρέον εἰς τὴν παραγραφὴν. Δυνατὸν νὰ ἐλησμόνησα.

(ΓΕΝΑΤΑΣ) 351.—*Ἐξαίρουσιν τὰς διατάξεις περὶ φυγοδίκων.*

Τὸ ἄρθρον ἔπρεπε νὰ εἶναι χωριστόν. Εἰς τὴν παραγραφὴν δὲν δύναται ποτὲ νὰ ἀξιωθοῦν οἱ φυγόδικοι.

Καὶ οἱ δὲ οἱ φυγόδικοι δὲν δύναται ποτὲ νὰ παραγράψωσι τὰ ἐγκλήματα τῶν ἐναργῶς τὸ δεικνύει τὸ ἄρθρον 325, τὸ ὁποῖον διατάσσει μὴ παρουσιαζομένου τοῦ φυγοδίκου ἐντὸς τῶν 15 ἔτων νομίζεται ἀποθαιμμένος, ὡς ἔχει χώραν ἡ διαδοχὴ εἰς τὴν κληρονομίαν αὐτοῦ.

Εὐκαιρίας τυχούσης παρατηρῶ ὅτι ὑπάρχει ἐν λάθος εἰς τὸ ἀρθ. 321 ὅπου ἀντὶ νὰ ἀναφέρωνται τὰ ἄρθρα 318 ὡς 319 κατὰ λάθος ἀναφέρονται τὰ 319 ὡς 320.

Ἄλλ' ἐπειδὴ ἔγινε παρ' ἄλλου τινὸς παρατηρήσεις περὶ τοῦ παραδεχθέντος συστήματος ὡς ἐναντίον εἰς τὸ ὑπάρχον εἰς τὴν Γαλλίαν ὡς ἀλλαχού, δι' οὗ καταδικάζεται ὁ ἐγκαλούμενος ἂν ὡς φυγόδικος, μελειῶ νὰ δικαιολογήσω τὸ παραδεχθὲν εἰς τὸ σχέδιον σύστημα. Ὁ ἀπὼν εἰς τὰς πολιτικὰς ὑποθέσεις προστατεύεται κατὰ διαφόρους τρόπους ἐμβαίνουν εἰς ἐνέργειαν διάφορα κατ' ἐπανάληψιν προγράμματα, ἡ καταχώρησις εἰς τὴν ἐφημερίδα, ἡ γνωστοποίησις ἂν εἶναι γνωστὴ ἡ διαμονὴ του. Ὁ συγγενὴς ἢ ὡς φίλος δύναται νὰ αἰτήσῃ τὴν ἀναβολήν. Δὲν ὑπάρχει πλέον τὸ ἄλογον σύστημα νὰ δικάζεται ὁ ἀπὼν ὡς ὁμολογῶν τὸ ἄδικόν του καὶ ἄνευ ἐξετάσεως ὁ δικαστὴς νὰ δικάζῃ κατὰ τὴν αἴτησιν τοῦ ἐνάγοντος. Τώρα ὁ δικαστὴς ἐξετάζει καὶ ἐν ἀκριβεστερώς τὴν κατὰ τοῦ ἀπόντος ἀγωγὴν. Ὁλόκληρος ἀποκατάστασις ἐργάζεται εἰς βοήθειάν του.

Πολλὰ ἀσφαλεστήρια χαίρεται ὁ ἀπὼν εἰς πολιτικὰς ὑποθέσεις.

Ἄλλὰ ὅποια χαίρεται ὁ ἀπὼν εἰς ἐγκληματικὰς ὑποθέσεις; Ἄς τὸ ἐξετάσωμεν Ἀὐο εἶναι τὰ συστήματα.

1^{ον} Τὸ πρῶτον νὰ καταδικασθῇ ὁ ἀπὼν καὶ ἐγκληματικῶς.

2ον Τὸ δεύτερον γὰ τιμωρηθῇ ἢ φυγοδικία.

Ἡ περίφημος ῥωμαϊκὴ νομοθεσία δὲν ἐκαταδίκασε τὸν ἀπόντα ὡς ὁμολογούμενος ἐγκληματίας, εἰμὴ διὰ τὰ κατώτερα ἐγκλήματα τὰ ὁποῖα ὑποτάσσοντο εἰς χρηματικὴν ποινὴν. νόμος 5 § 2. Πανδ. περὶ ποινῶν (De poenis).

Διὰ τὰ βαρέα ἐγκλήματα ποτέ. Νόμος 3 Πανδ. περὶ ἀπόντων (De absent) νόμος 5 περὶ ποινῶν εἰς τὰς Π=νόμ. 1. Πανδ. (De requir vel abs. damn).

Καὶ ἐπειδὴ αἱ εἰδικαὶ δίκαι, δὲν ἐθεωροῦντο τῷ ὄντι ἐγκληματικά, ἀλλὰ πολιτικά κατὰ τὴν αὐτὴν θεωρίαν δύναται γὰ δικαιολογηθῇ ἡ ῥωμαϊκὴ νομοθεσία ἥτις ἐτιμωροῦσε εἰς τὰ ἰδιωτικά ἐγκλήματα καὶ τὸν φυγόδικον ἐπειδὴ εἰς τὰ δημόσια ἐγκλήματα εἶχεν ἀρχὴν ἀπαράρτετον ὅτι ἡ ὁμολογία τοῦ ἐγκλήματος δὲν φέρει ἀποδείξιν ὡς παρατηρεῖται εἰς τὸν νόμον 1 §17 Πανδ. (De quest.) κατεδίκασεν ὁμως τὸν φυγόδικον διὰ τὴν φυγοδικίαν καὶ οὐχὶ διὰ τὸ πρᾶχθ' ἐγκλημα. Ὁ τρόπος ἦτον ἀνοίκειος καὶ σκληρός, ἐπειδὴ ἐὰν ἐντὸς τοῦ ἔτους δὲν ἐπαρουσιάζετο, ὅλη ἡ κτηματικὴ περιουσία τοῦ φυγόδικου μετὰ τὴν διακήρυξιν τῆς φυγοδικίας ἐμεσεγγυᾶτο καὶ μετὰ τὴν παρέλευσιν τοῦ ἔτους ἐδημεύετο καὶ ἐδημεύετο ἄνευ τινος ἄλλης περιστάσεως ἢ συγκαταβάσεως. (νόμος 1 § 2 Πανδ. (De requir. vel. abs. damn.) L. 2. 2 Κώδικ. (De requir reis.)).

Ἡ ῥωμαϊκὴ νομοθεσία δὲν ἐκαταδίκασε τὸν φυγόδικον ὡς αὐτομολόγητον ἐγκληματίαν ἂν καὶ ἐδραπέτευσεν ἀπὸ τὰ δεσμά. Βοετ. εἰς τὸν τίτλ. (De custodia et reorum § 9) τὸν ἐκαταδίκασε μόνον διὰ τὴν δραπετεύσιν καὶ τῷ ὄντι, πόσαι αἰτίαι δὲν ὑπάρχον διὰ γὰ δικαιολογήσουν τὴν δραπετεύσιν.

Πόσα παραδείγματα σημαντικῶν ἀνθρώπων ἀθώων, καὶ ἐναρέτων οἵτινες ἐδραπέτευσαν ἀπὸ τὰ δεσμοτήρια δὲν μᾶς χορηγεῖ ἡ ἐγκληματικὴ ἱστορία;

Ἄς εἰποῦμε κατὰ τὸν Κρεμάνη καὶ κατὰ τὰ ἔχρη τοῦ κώδικος τοῦ Λεοπόλδου § 38, ὅτι ὁ ἀνθρώπος δὲν βλέπει πάντοτε εἰς τὸν δικαστὴν του ὅ,τι οὗτος ὀφείλει, ἀλλὰ ὅ,τι ἐμπορεῖ γὰ πράξῃ.

Αἱ νομοθεσίαι τῶν ἐθνῶν, αἱ ὁποῖαι μετὰ τὴν τῶν ῥωμαίων ἔλαβον χώραν, ἐδέχθησαν τὴν ἀρχὴν γὰ καταδικάζουν τὸν φυγόδικον ὡς αὐτομολόγητον ἐγκληματία, καὶ κατεκραύγασαν οἱ διδάσκαλοι τῆς ἐγκληματικῆς ἐπιστήμης, παρεδέχθησαν τὰ ἔθνη, ἀλλὰ ὠρῆμως θεωρούμενα δὲν ἐπέφεραν τὴν ὀφειλομένην θεραπείαν.

Εἶπαν τινὲς ὡς ἀποφασισθῇ, καὶ ὡς καταδικασθῇ ὁ φυγόδικος. Ἐὰν δὲ παρουσιασθῇ, θέλει ἀκροασθῇ, καὶ ἡ ἐξέτασις θέλει λογισθῇ ὡς γὰ μὴν ἐπῆρχε.

Πλήν, ἐρωτῶ, ἡ αὐτὴ (ὡς λέγεται) θεραπεία δὲν θέτει εἰς καλντέραν κατάστασιν τὸν φυγόδικον ἀπὸ τὸν παρουσιασθέντα ἐνῶ ὁ πρῶτος καταφρονεῖ, καὶ προκαλεῖται τὴν δύναμιν τῶν νόμων λακτιζῶν αὐτοῦς. Ὁ δὲ δεύτερος τοὺς σέβεται καὶ ὑποτάσσεται.

“Ο δὲ δεύτερος ὅστις τοὺς σέβεται καὶ ὑποτάσσεται ἔχει εἰς βάρος του.

1ον τὴν ζωηρὰν ἐντύπωσιν τοῦ λαοῦ διὰ τὸ πρᾶχθ' ἐγκλημα.

2ον μάρτυρας οἵτινες κατ' αὐτοῦ μαρτυροῦν.

3ον τὴν πρὸς τοὺς μάρτυρας ἀπέχθειαν, ἐὰν ψεύδωνται νομιζόμενοι εἰς ἐπαγρύπνησιν τῶν πάντων.

“Ο φυγόδικος παρουσιάζεται πότε; “Όταν

1. ἐσβέσθῃ ἡ ἐντύπωσις τοῦ ἐγκλήματος.

2. λαμβάνει ἰσχὺν τὸ ὑπὲρ αὐτοῦ ἔλεος.

3. ὅταν εὐκόλως πιστεύωνται αἱ αἰτίαι τῆς φυγοδικίας καὶ ἀποδίδωνται καὶ νομίζονται ξερατώμεναι ἀπὸ ἀφορμὰς ἀθώας.

4. ὅταν δὲν ὑπάρχουν μάρτυρες κατ' αὐτοῦ.

5. ὅταν οὐδεὶς τοῦ λαοῦ ἐπαγρυπνεῖ ἐὰν οἱ ὑπὲρ τῆς ἀπολογίας μάρτυρες ψευδολογοῦν.

Τὸ σύστημα λοιπὸν νὰ καταδικάζεται ὁ φυγόδικος ὡς αὐτομολόγητος ἐγκληματίας δὲν ἡδύνατο νὰ παραδεχθῇ καὶ αἱ τροπολογίαι τῶν ἄλλων ἐθνῶν ἐφάνησαν ἀπαράδεκται.

Τὸ σύστημα νὰ καταδικασθῇ ἡ φυγοδικία καὶ οὐχὶ τὸ ἐγκλημα ἀνεγνωρίσθῃ ὡς ἐπωφελέστερον.

“Οχι μὲ τὴν αὐστηρότητα τῶν ῥωμαίων τοιῦτεσι μὲ τὴν συντελῇ δήμευσιν τῆς κτηματικῆς καταστάσεως τοῦ φυγοδίκου ἢ δραπετον, ἀλλὰ μὲ τὴν μεσεγγύησιν τῶν κτημάτων καὶ μὲ τὴν δήμευσιν τῶν προϊόντων καὶ οὐχὶ τῶν κτηματιῶν ἐὰν εἰς ἓν ἔτος δὲν παρουσιασθῇ ὁ ἐγκαλούμενος φυγόδικος. Διεκρίθη ἡ διαφορὰ ὅταν συλλαμβάνεται καὶ ὅταν παρουσιάζεται ἐντὸς ἢ ἐκτὸς τοῦ ἔτους, ἐπαραχωρήθη ν' ἀκροασθῇ, ἀλλὰ ἡ γενοῦσα ἐξέτασις νὰ ἔχῃ τὸ κῶρος τῆς ἐπειδὴ δὲν εἶναι ἐπαγγελία τῆς δικαιοσύνης νὰ βραβεύεται ὁ φυγόδικος διὰ τὴν φυγοδικίαν του καὶ νὰ καταργῇται ἡ γενομένη ἐξέτασις.

“Ισως διὰ τὸ τῆς καθοσιώσεως ἐγκλημα, ὧφειεν ὁ σχεδιαστὴς αὐστηροτέραν γνωμοδότησιν. Ἀλλ' ἐπειδὴ οἱ Ἕλληνες αἰσθάνονται τὴν ἀνάγκην νὰ μὴν ἀκροάζονται τοὺς φιλάρχους ἀσημάντους εἰς τὰ τολμήματά των, λέγω, τοὺς φιλάρχους ὁμογενεῖς, οἵτινες, ἀφοῦ ἔχασαν εἰς τοῦ Σουλτάνου τὸ κράτος ἓνα παράδεισον, νομίζουν ὅτι θέλουν τὸν εὖρη εἰς τὴν Ἑλλάδα, δὲν ἐπροβλήθη τι περισσότερον καθότι ἐὰν γενοῦν φυγόδικοι οἱ τοιοῦτοι, πάντοτε ἢ Ἑλλὰς κερδίζει.

ΜΙΑ ΔΙΑΘΗΚΗ ΕΚ ΣΙΦΝΟΥ ΤΟΥ 1662*

ΥΠΟ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ Δ. ΜΕΡΤΖΙΟΥ

Εἰς τὸ Κρατικὸν Ἀρχεῖον τῆς Βενετίας καὶ εἰς τὸν φάκελον ἀριθ. 212 τοῦ ἀρχείου τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει Βαίλου ἀνεύρομεν ἀνεπίσημον ἀντίγραφον μακροσκελοῦς διαθήκης, ἑλληνιστὶ γεγραμμένης, τὸ ὁποῖον εἶχεν ὑποβάλει εἰς τὸν Ἑνετὸν Βαῖλον ὁ ἐν Τήνῳ ἀντιπρόσωπος Κωνσταντῖνος Ἀλιμπράντης με ἐπιστολὴν τῆς 15 Ἰουλίου 1672, ἐν ἣ μεταξὺ ἄλλων γράφει: «εἰς προγενέστερον ἔγγραφον τόσον ἐγὼ ὅσον καὶ ὁ πενθερός μου Γάσπαρος Κοντόσταυλος εἵχομεν ὑποβάλει τὰ αἰτηθέντα παρὰ τῆς Ὑμετ. Ἐξοχότητος στοιχεῖα, ἀλλὰ παρέλειψα νὰ ἐσωκλείσω τὸ ἀντίγραφον τῆς διαθήκης τοῦ Πετράκη Ρόζα, ἀπὸ τὴν ἀνάγνωσιν τῆς ὁποίας θὰ πεισθῇ ἡ Υ. Ε. ὅτι ὁ Καίρης δὲν ἠμπορεῖ νὰ ἔχη καμμίαν ἀξίωσιν, διότι δὲν ἀναφέρεται εἰς τὴν διαθήκην...».

Μεγάλῃ ὑπῆρξεν ἡ ἐμπορικὴ δρασίς τοῦ Σιφνίου ἐμπορίου Πέτρον Ρόζα, ὁ ὁποῖος κατώρθωσε νὰ ἀποκτήσῃ τεραστίαν περιουσίαν ὑπολογιζομένην εἰς πολὺς χιλιάδας Ἰσπανικὰ ρεάλια (ἕκαστον ρεάλιον ἀντιστοιχεῖ σήμερον με 4 δολλά-

[* ΣΗΜΕΙΩΣΙΣ. Τὴν προκειμένην διαθήκην τοῦ 17^{ου} αἰῶνος δημοσιεύομεν εὐχαρίστως, καθόσον, ἐκτὸς τῆς παλαιότητός της ἐν σχέσει με τὰ δημοσιευμένα ἔγγραφα τῆς Σίφνου, περιέχει ἐνδιαφερούσας διατάξεις σχετικῶς με τὴν προίκισιν καὶ ἐν γένει διανομὴν τῆς περιουσίας τοῦ διαθέτου εἰς τὰ ἀνήλικα, προφανῶς, τέκνα του, τὰ ὁποῖα ἦσαν ὀρφανὰ καὶ μητρός. Οὗτος ἀναθεῖται εἰς τὴν μητέρα του, μάμμην τῶν ἀνηλίκων, ἣν καθιστᾷ «νοικοκυρά, ὥστε νὰ ζῇ εἰς τὰ παιδιὰ καὶ εἰς τὸ πρᾶγμα μου, ὡς ἂν νὰ ἤμουν ἀτός μου», τὴν διοίκησιν τοῦ οἴκου ὡς καὶ τὸν καθορισμὸν κατ' ἀντικείμενον τοῦ περιελενσομένου κληρονομικοῦ μεριδίου εἰς ἕκαστον τέκνον, τόσον ἐπὶ τῆς προικὸς τῆς προαποβιώσασής μητρός των, ὅσον καὶ ἐπὶ τῆς ἐπικτήτου περιουσίας αὐτοῦ (ἀγοράδων), παραγγέλλων μόνον ὅτι τὰ μερίδια τῶν τέκνων δέον νὰ εἶναι ἴσα κατ' ἀξίαν, πλὴν τοῦ μεριδίου τῆς θυγατρὸς, ἡ ὁποία νὰ εὐνοηθῇ («νὰ εἶναι μπερεφισιάδων») ἔναντι τῶν ἀρρέων ἀδελφῶν της. Δηλαδή, ἀπονέμει εἰς τὴν μάμμην ἐξουσίας ἀρχηγοῦ τῆς οἰκογενείας, ὡς θὰ ἡδύνατο ν' ἀπονεύμῃ εἰς τὴν σύζυγόν του, ἐὰν ἔζη.

Ι. Τ. ΒΙΣΒΙΖΗΣ]

ρια. Βλ. μελέτην μου εἰς περιοδικὸν ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΑ, τ. 3 (1953-1955) σ. 4).

Οὗτος ἦτο ἀναμεμιγμένος εἰς παντὸς εἴδους ἐμπορίον, ἔφθανε δὲ νὰ δανείζη σημαντικὰ ποσὰ καὶ εἰς τοὺς Χαρατσάρηδες, εἰς τοὺς Τούρκους δηλαδὴ ποὺ ἐνοικίαζον τὸν φόρον τοῦ χαρατσιοῦ ἀπὸ τὸ Τουρκικὸν Δημόσιον καὶ ἀπὸ τοὺς ὁποίους φαίνεται ὅτι ὑπενοικίαζεν ὁ Ρόζα.

Ὅλην αὐτὴν τὴν πολυειδῆ ἐμπορικὴν κίνησιν ὁ ἐπιχειρηματίας Ρόζα τὴν κατέγραφεν εἰς εἰδικὰ κατάστιχα τὰ ὁποῖα καὶ ἀναφέρει ἐν τῇ διαθήκῃ, αἱ λεπτομέρειαι τῆς ὁποίας εἶναι λίαν ἐνδιαφέρουσαι. Τὸ ἀντίγραφον τῆς διαθήκης εἶναι εὐανάγνωστον, γεγραμμένον ἴσως ἀπὸ τὸν πρωτονοτάριον Σίφνου διάκονον Μαρτῖνον, τὸ δημοσιεύομεν δὲ ἀπαρallάκτως, ἄνευ, δηλαδή, διορθώσεως τῆς ὀρθογραφίας, πλὴν τῆς στίξεως καὶ τοῦ ἀρχικοῦ γραμματος τῶν κυρίων ὀνομάτων, τὸ ὁποῖον γράφομεν διὰ κεφαλαίων.

Βενετία, Ἀπρίλιος 1956.

Η ΔΙΑΘΗΚΗ

1662 μαιου 31 εἰς τ(ὴν) Σίφνον. κόπια

Ἔστοντας καὶ ὁ ἀφέντις πειτράκις ρόζας νὰ εὐρίσκεται ἀσθενὴς κ(ατὰ) τὸ σῶμα | τ(ὸ) (δὲ) ἔχοντας | ὑγειῇ χάρητι Θ(εο)ῦ καὶ σώας | τὰς φρέ(νας) |. ὅμ(ως) φοβούμ(ε)νος τὸ αἰφνίδιον τοῦ θανάτου ἔκραξεν ἐμ(έ)να τ(ὸν) ὑπογρά | φοντ(α) νὰ τοῦ κάμω τ(ὴν) παροῦσ(αν) διαθήκην του εἰς τὰ ὅσα τοῦ εὐρίσκονται ἀνουλάροντας¹ πᾶσ(αν) | ἄλλην ὁποῦ ἤθελεν ἔχει καμωμ(έ)νην. διὸ ἀφήνει τοῖς πᾶσι τ(ὴν) συγχώρησιν καθ(ὼς) καὶ ἡ ἀφεντία τ(ου) | ἀπ' ὅλους τ(ὴν) ζήτᾳ καὶ δικ(τι) φαίνονται καταλεπτῶς εἰς τὰ ὅτι τοῦ εὐρίσκονται τὰ βάνη εἰς ὅσον | ὑμπορῇ ἐδῶ κάτω. Εἰς τ(ὴν) βενετιάν ἀπὸ τὸ καράβι τὸ τζακισμ(έ)νο ὁποῦ εἶτον σιγουράδον εἰς τοῦ | ἀφέν(τι) νικολοῦ κοντόσταβλου τὰ χ(έ)ρια (βράλια) 1700, μ(έ) τὸ καράβι σάν πιέτρο ὁποῦ ἐπῆγε μ(έ) σφουγ | γάρια καὶ βελανίδια εἰς τὸν ἀφέν(τι) νικολοῦ ἄλλα (βράλια) 1500 καὶ μ(έ) τοῦτ(α) ὁποῦ τόρα σπινδ(ί)ρωμεν² | σάν σπύριτον³ εἰς τοῦ ἀφέν(τι) νικολοῦ ἄλλα (βράλια) 1700. ἀκόμ(ι) ἔχω εἰς τὰ χ(έ)ρια τοῦ ἴδιου ἀφέν(τι) νικολοῦ | ἀπὸ τοῦ καπετ(άν) Ἀλεξάνδρου ζερβοῦ τὰ ἄσπρα ὁποῦ ἐσκουδέρισε⁴ (βράλια) 133 καὶ 50 ἀπὸ τὰ 180 | τοῦ ἀφέν(τι) βασιλεῖ. ἀκόμ(ι) εἰς τὸ χ(έ)ρι τον (βράλια) 20 τοῦ πάδρε⁵ ρύσι ὁποῦ μοῦ ἔγραψε καὶ ἔδωσα τῆς | ἀδελφῆς του. ἀκόμ(ι) τὰ 200 δουκάτα ὁποῦ ἔχει νὰ πάρῃ ἀπὸ τὸ σαντουκ(ι) διὰ τ(ὴν) πάρτε⁶ | μου διὰ τ(ὸν) ζαρχῆ τορλάντα καθ(ὼς) μοῦ ἔγραφε. ἔχω εἰς τὰ χ(έ)ρια του ἀκόμ(ι) τ(ὸν) λογαριασμὸν τοῦ | μ(ε)ιταξιοῦ καὶ βελανιδιοῦ ὁποῦ ἐφόρτω-

¹ ἀκυρώνοντας ² ἀποστέλλομεν ³ Ἅγιον Πνεῦμα, ἦτο τὸ ὄνομα τοῦ καραβιοῦ ⁴ εἰσέπραξεν ⁵ πατήρ, ὑπὸ τὴν ἑννοιαν τοῦ ἱερωμένου ⁶ μερίδιον

σ(εν) ὁ ἀφέντις μιχελέτος εἰς τ(ήν) «νάβε στέλαν δόρον»⁷ | τ(όν) ἑμισὸν λογαριασμὸν τοῦ δίταμου ὅπου ἐστίλχσιν ἀπὸ τ(ήν) σμύμνην. ἀκόμι εἰν|αι| εἰς τὰ χέ|ρια του 114 λύ(τρες) μετὰξί δινιακόν⁸, ἀνδριότικον καὶ ζιότικον⁹ ὅπου ἐπῆγε μὲ| τὸ καράβι | σάν θόδωρον καὶ τὸ ἑμισὸν μαλλὶ ἔχει νὰ μοῦ δώση δουκά(τα) 122 γρω(σέτα) 15¹⁰. διό(τι) ὁ γεωργάκις | νταπόλας δὲν μου τὰ ἔδωσ(εν). ἀκόμι βάνει μου εἰς τ(όν) λογαριασμὸν μου καὶ μοῦ δίδει ντέμπιτον¹¹ | δουκά(τα) 142 γρωσέ(τα) 14 διὰ τ(αῖς) ἀβανιαῖς¹² ὅπου εὐγάλασιν εἰς τ(ήν) βενετι(αν) τὰ ὁποῖ|α| δὲν γρικῶ νὰ | τὰ κάμω καλὰ. δια(τί) μηδεμίνα ὅσα βάσανα μ|ει εὐρήκασιν ἔδῶ ἔξω, τινὰς δὲν μοῦ ἐβοήθησ(εν). | ἔχω εἰς τ(ήν) κήμουλον εἰς τοῦ κῦρ ἀναγνώστη ράφου (ρεάλια) 200 νὰ νὰ μαῖντζάρη¹³ καὶ ὅτι διάφορον | πέρνει νὰ βγάνη τὸ καβιδάλε¹⁴ καὶ τὸ διάφορον νὰ μοιράζομ(εν) εἰς τ(ήν) μείσην. ἀκόμι θέλει μου | ὁ ἴδιος ἓνα σκρη(τον)¹⁵ (ρεάλια) 85 τὰ δέκα ἔνδεκα καὶ ἑξέως ἄλλαις παρτίδαῖς ὅπου φαίνονται | εἰς τὸ λίμπρον Νο C. ἔχω εἰς τ(ήν) ζιάν εἰς τὰ χέρια τοῦ ἀδελφοῦ μου νὰ τὰ μαῖντζάρη (ρεάλια) 400 νὰ εἰν|αι| τὸ ἑμισὸν διάφορον ἐδικόν του καὶ τὸ ἄλλον ἑμισὸν ἐδικόν μου. ἔχω ἀκομι εἰς | τ(ήν) ντζιάν εἰς τοῦ κῦρ ἀναγνώ(στι) χωματιανοῦ σήμερον τρεῖς χρόνοι (ρεάλια) 200 καὶ τόρα εἰν|αι| καιρὸς | νὰ μοιράσωμ(εν) τὸ διάφορον ὅτι στείλει ὁ Θ(εὸς) εἰς τ(ήν) μείσην καὶ τὸ κεφάλι νὰ εἶναι πάλι ἐδικό μου, | ἀπὸ ὅτι χρεωσθῇ τὸ νησι τ(ῆς) ζίας ὅπου κάνω κόντον¹⁶ νὰ μᾶς θέλουσιν ἀκόμι 4200 καν|τάρια βελανίδι ψιλὸν καὶ χοντρὸν καὶ λντζίρκα¹⁷ τρεῖς χιλιάδαις τόσα ἀξάγια¹⁸ κριθάρ(ι) | καὶ ὅτι ἄλλον φαίνεται ὅπου μᾶς χρεωσθοῦσιν εἰν|αι| τὰ ἑμισὰ ἐδικὰ μου καὶ τὰ ἄλλα ἑμισὰ | τοῦ ἀφέν(τι) μιχελέτου. ἀκόμι τὰ 1000 ρεάλια ὅπου ἔταξα τοῦ ἀφέν(τι) καπετὰν Γενε|ράλε διὰ τοὺς τζιότες καὶ ἔταξάν μου τὰ βελανίδια τ(ους) ὅπου κατ|ε|βαίνουν, εἰν|αι| τὰ μισὰ | δικὰ μου καὶ τ' ἄλλα μισὰ τοῦ ἀφέν(τι) μιχελέτου καὶ ὅταν τὰ γυρεύει ἡ ὑψηλότης του θέλετε | τὰ δώσει ρεάλια 500. τὰ πράγμ(ατα) ὅπου ἔχω τοῦ ἀδελφοῦ μου νὰ τὰ τρώγῃ, νὰ εἰν|αι| τὰ δύο μερ|δικὰ ἐδικὰ του καὶ τ(ῶν) παιδιῶν του καὶ τὸ ἓνα μερδικὸν νὰ εἰν|αι| ὁμ-πλιγάδος¹⁹ νὰ δίδῃ τήν | πᾶσαν εὐδομάδαν $\frac{1}{4}$ τοῦ πα(πᾶ) ὅπου εἶναι ἐκεῖ διὰ νὰ μοῦ κάνει δύο λειτουργίαις καὶ ἂν ὁ παπ(ᾶς) | δὲν εἰν|αι| ἐκεῖ νὰ τὰ στέλει ἔδῶ εἰς τ(όν) ἄγιον ἀντώνιον καὶ νὰ παγένῃ κ(ατὰ) διαδοχὴν. τὸ ἀμ|πέλιν ὅπου ἔχω εἰς τήν ζιάν ἀπὸ τ(όν) Νικωλὸν ξένον τριῶν βουτζιῶν, τὰ χωράφια ὁ|που ἔχω εἰς τ(ήν) κύμουλον καὶ εἰς τήν σύκινον, νὰ εἰν|αι| τ(ῆς) μάνας μου καὶ νὰ τὰ κἀνῃ ζῶντας τῆς νὰ τὰ τρώγῃ καὶ μετὰ τ(όν) θάνατόν τῆς νὰ ἀπομείνουν τ(ῶν) παιδιῶν μου εἰς τ(ήν) σύ-κινον | μοῦ θέλουν οἱ γέροντες 160 πι(θάρια) σιτάρ(ι) κ(ατὰ) τὸ σκρη(τον) τ(ους) καὶ γυρεύετέ το. εἰς τήν | μίκονον ἔχω συντροφι(ες) μὲ| τ(όν) ἀφέν(τι) οἰκονόμον δουκά(τα)

⁷ πλοῖον Χρυσοῦς Ἀσὴρ ⁸ ἐκ Τήνου ⁹ ἀπὸ τήν Κέαν (Τζιάν) ¹⁰ τὸ γρωσέτο = 4 σολδία Βενετικὰ ¹¹ χρέος ¹² ζημία ¹³ ἡ λ. εἶναι maneggiare = διαχειρίζομαι ¹⁴ κεφάλαιον ¹⁵ γρα-πτον, ὁμόλογον ¹⁶ λογαριασμὸν ¹⁷ περίπου ¹⁸ μέτρον σιτηρῶν ¹⁹ ὑπόχρεως

χίλια όπου ήλθαν από την | βενετί(αν) και ότι νετάρουσι²⁰ είν(αι) τὰ μισὰ ἐδικά μου, μπονιφικάροντάς του²¹ καθ(ώς) | φαίνεται εις τὸ λίμπρον Νο C. τὰ ὅτι μοῦ ἔχει δοσ-
μείνα. ἀκόμι μὲ | τὸν ἴδιον οἰκο|νόμον, μὲ | τ(ὸν) περά|κι σκούταρη ἔχωμ(ε) συντρο-
φί(ες) γρῶσαι²² 1500 | 500 καθ' ἑνας και ὅτι εὐ|γάλουν νὰ πέρνη κάθε εἰς τ(ὴν)
πάρτε τον. ἀπὸ τ(ὸν) καπετ(άν) τζουάνε ἀραουζέον ἔχω | νὰ λάβω βεάλια 350 κ(ατὰ)
τὸ σκρητι|ον του και μὲ | τὸ διάφορόν τ(ους). ἔχει μου ἀμπλιγάδα | τὴν γαλιόταν²³
κατὰ ποῦ φαίνεται εις τὸ λίμπρον Νο 3. ἀπὸ τ(ὸν) καπιτ(άν) ἀνέλο ἔχω | νὰ λάβω
βεάλια 105 και εἰν(αι) ὀμπλιγάδα ἡ γυνάικα του καθ(ώς) φαίνεται εις τὸ λίμπρον
Νο C. | ὁ καπιτᾶν Τρίπος ἔχει νὰ μοῦ δώση γρῶσα 60 και θέλεται τὰ γυρεύσι. ὁ
καπιτ(άν) νικολ(άς) | όπου ἐπόθανεν ἔχη νὰ μοῦ δώση (βεάλια) 200 μὲ | τὸ ἡνκα-
πιον²⁴ τ(ους) ὅσον καιρόν τὰ κρατεῖ. | εἰν(αι) ὀμπλιγάδα τὸ καράβι και ἡ Γαλιότα. τοῦ
καπετ(άν) λουκί|α τ'ἀδέλφικα μοῦ θέλουν (βεάλια) 225 και μὲ | τ(ὴν) κομότιτᾶ²⁵ τ(ους)
θέλετε τὰ γυρεύση. εις τ(ὴν) σαντορήνην ἔχω ὅλα τὰ—κατζίβελα²⁶ τοῦ καραβιοῦ,
κατάρτια, ἀντένες, γάγιες, γούμιναις, σχινία, ἄρμενα, | κομάτια και πᾶσαι ἄλλον ὅπου
κοστιίζουν ἡντζίρκα εἰς(ως) Γρῶσαι| χίλια μαζί μὲ δύο | μαγαζὰ ξυλῆ²⁷ και εἰν(αι) εις
τὰ χέρια τοῦ ἀφέν|τι μιχελάκι ζύγη και νὰ στείλει|ε νὰ τὰ πάρτε. | εις τ(ὴν)
Κρήτην εις τὰ χέρια τοῦ καπετᾶν κώμη ἔχω (βεάλια) 180 ἡντζίρκα εις τόσα
ξύλα | ὅπου τοῦ ἔστειλα εις τ(ὴν) σαντορήνην καθ(ώς) φαίνεται εις τὸ λίμπρον
Νο C. τὸ σαποῦνι | όπου ἐπῆγε κάτω ὁ ζανῆς εἰν(αι) τὸ ἐμισόν ἐδικόν μου και τρία
καντάρια παραπάνω | και κ(ατὰ) τὸν κόντον ὅπου θέλη στείλλη ὁ καπετᾶν κώμης θέ-
λει|ε λάβει τ(ὴν) πάρτε μου. εις | τ(ὴν) σάϊκαν²⁸ όπου ἔχωμ(εν) εις τ(ὴν) πάρον εἰν(αι) ἡ
τρίτη²⁹ ἐδική μου και κοστιίζη μου (βεάλια) 500 και εἶχα | και εις τὸ σιτάρι τζηκῆνια
150 και καφὲ ἀπ' ἐκεῖν|ον όπου ἐπουλή(θη) καντά(ρι) ἀνα ἡ ἀνά|μισι ἀπὸ τὸ ὀποῖ(ον)
σιτά(ρι) δὲν ἔλαβα παρὰ 40 μισοκύλικ. εις τ(ὴν) ἔξιαν ἀπὸ τ(ὸν) | ἀφέν|τι χρουσάκι κο-
ρονέλο ἔχω νὰ λάβω (βεάλια) 200 ἡντζίρκα ἀπάνω κάτω και θέλει δείξη | λογαριασμόν
ἀπὸ τὰ βούχα ὅπου τοῦ εἶχα ἀπόστα³⁰ πόσα τὰ ἐπούλησ(εν) και φαίνεται | ὁ λογαρια-
σμός του εις τὸ λίμπρον Νο C. ἔχω του εις τ(ὸν) γιὰλὸν μί|αν καργιόγλαν και κοστιίζη
(βεάλια) 50 | καθ(ώς) φαίνεται ἡ φατοῦ|ρα και θέλεται τ(ὴν) στείλη νὰ τ(ὴν) πλερώση.
ἔχω εις τοῦ ἀβρά τὰ χέ|ρια διὰ νὰ τὰ κρύψη ἕνα γρῶπ|ον³¹ (βεάλια) 500 και εις τ(ῆς)
ἀνδρουλιδενας ἄλλον ἕνα (βεάλια) 500 | όπου τὰ ἐπῆγεν ὁ ἴδιος ἀβράς νὰ τὰ κρύψη. και
εις τοῦ Γιάνι Γιανουλάκι ἄλλον ἕνα | (βεάλια) 500 και εις τοῦ κῦρ ἀποστούλου κάραβου
τζηκῆνια βενέτικα 470 και ἐμιστό και 30 | σκούδα και ἕνα τζηκῆνι μεντάγια. εις τ(ὴν)
ἀβρί(αν) όπου ἐκάμαμ(εν) τοῦ τζασκισμοῦ εἰν(αι) ὅλοι πλερωμ|ένοι. εὐγάνοντας ὁ κα-

²⁰ ξεκαθαρίζουσι ²¹ χαρίζοντας ²² τὰ ἄλλως λεγόμενα πιάστρες ²³ μικρὴ γαλέρα ²⁴ μὲ
τὸ διάφορον, τόκον ²⁵ μὲ τὸν νόμιμον τόκον ²⁶ ἐξαρτήματα ²⁷ ξυλείας ²⁸ εἶδος καραβιοῦ τουρ-
κικοῦ ²⁹ τὸ 1/3 ³⁰ ἐπίτηδες ³¹ χρημζτοδεμα

πετάν Γενεράλες όπου δὲν ἐπῆρε τὴν πάρ|τε τ(ου) καὶ ὁ διακάκις (βράλια) 25 καὶ ὁ στήνης (βράλια) 14, ὅλοι οἱ ἄλλοι εἵναι|ι πληρωμείνοι ἐγὼ | ἐπῆρα δέο παστάβια³² καὶ ἔστειλα διὰ τὰ χαράτζα ἓνα πράσινον καὶ ἓνα μενεβύσι | καὶ ἀκομὶ κομάτια μπροκάδα³³ τρία ἓνα λάστρα δόρο³⁴ πηχ. 36 | καὶ ἀπὸ (βράλια) 6, ἄλλη λάστρα πηχ. 11 | ἀπὸ (βράλια) 6, ἄλλον προκάδον πηχ. 18 ἀπὸ (βράλια) 6, ὁ καπετάνιος τ(ῆς) ταρτάνας καὶ | ὁ ἀδελφός του διὰ πέντε μήνες ἔχουν νὰ λάβουν ἀπὸ μείνα (βράλια) 125 καὶ ὅτι ἄλλον | εἰπῇ ὁ φραζέσκος π(ὼς) μοῦ ἔδωσ(εν) σχινιά καὶ κουπιά καὶ ἔχω του καὶ γὼ δοσμένα (βράλια) 10. | ὁ μουσοῦν σαμπολῆς³⁵ ὁ πραγματευτής ἔχω νὰ τοῦ δώσω (βράλια) 160 περὶ³⁶ ἔχῃ νὰ μοῦ | μονοφικάρη τ(ὴν) ἀβαρίαν του τ(ὼν) σαρδελῶν, κοφῶν καὶ γιανλῶν καθ(ὼς) εἶναι εἰς τὴν | στίμα³⁷ ἀπὸ 8 καὶ 3/4 διό(τι) ἦτον ἀτός του ἐδώ. ὅποιος ἔλθῃ νὰ πάρῃ τὰ ροῦχα του | τοῦ ἀγγίτζῃ ἐνὶ τὰ ἐκατώ. τὰ ἱποῖ|α ὅλα τὰ παστάβια εἶναι σιστά. δὲν λοίποι μῆ|δένα, ἐπειδὴ καὶ τόρα όπου εὐρίσκομαι εἰς τὸ στρώμα|ι μοῦ ὁμολογήσαςι τὸ ἄλλον πα|στάβη. τὰ (δὲ) ἐπίλοιπα μπροκάδα, Γορδέλες καὶ βάζα ζαντέλια³⁸ εἶναι ὅλα εἰς τὸ | σπήτι μου ἀπάνω. τὰ παστάβια ὅλα εἵναι|ι εἰς τ(ῆς) κερα μαργαρήτ|ας| τοῦ φιλιπῆ καὶ | δὲν λήπη τίβετη³⁹ παρὰ τὰ δύο όπου ἔστειλα εἰς τ(ὴν) σμύρνην. ἐδὼ κάτω εἰς τὸ | σπίτη μου ἔχω περισὸν καφὲ τ(ὸν) ὁποῖ(ον) ἐμαρκάρισα σακιά τί|ε|τ|ε|ρα μικρὰ διὰ τοὺς | κουινιάδους μου λογιζόν⁴⁰ καὶ μπατίστα καὶ ἓνα μεί|γάλον τέγκι⁴¹ φοδράδο μὲ βάσον μὲ | τ(ὴν) ἴδιον μάρκαν διὰ κόντον ἐδικόν μου καὶ ἔβαλα μεί|σα τὰ δύο μπουγκιὰ μεί| τὰ 12 | σακέτα τ(ὴν) μονέδαν τοῦ ρεκανῶ χωρὶς νὰ ξεύρῃ τινὰς τίβοτις καὶ νὰ τὰ στείλετε | ὅλα εἰς τ(ὴν) σμύρνην μεί| πόλτζα ντὲ κάργο⁴² εἰς τοῦ σ. ⁴³ φραζέσκου Μπερ-
λούτζῃ γιανὸ κ(ατὰ) τὴν | πόλτζα καὶ γραφὴν όπου ἔχω ἀπάνω εἰς τὸ σκάνιον χωρὶς νὰ ξεύρῃ ὁ καπετάνιος καὶ ὁ | πραγματευτής. ὁ ἐπίλοιπος καφὲς εἵναι|ι ὅλος ἐδικός μου ἀκομὶ ἔχω σκρῆ|τα⁴⁴ καὶ ντεμπιτάρους⁴⁵ όπου μοῦ θέλουσιν διὰ (βράλι) 1500 ἔ(ως) δέο χιλιάδες μεί| τὸ διάφορόν τ(ους). | εἰς τ(αῖς) βάρκυσ εἰς όπου λοίπουσι ἔχω καφὲ καὶ πέ-
τραις⁴⁶ καὶ θέλετε τὰ γυρεύση. | διὰ ἐπιτρόπους μου εἰς ὅλα μου τὰ ἡντερέσε⁴⁷ πα-
ρακαλῶ διὰ τοὺς οἰκτιρμούς τοῦ θ(εοῦ) νὰ τζετάρουσι⁴⁸ νὰ εἵναι|ι ἀφέντις ὁ κύρ Ἰω-
νᾶς. ὁ ἀφέντις μιχελέτος κοντόσταβλος ὁ | σήντεκνός μου καὶ ὁ κυρ διάκος σὲρ μαρ-
τῆς⁴⁹ ὁ πρωτονοτάριος καὶ ἡ μάνα μου ἀπά|νω εἰς τὸ σπίτι μου καὶ εἰς τὰ παιδιὰ μου καὶ νὰ κάθεται μὲ ταῦτ|α| ἔ(ως) νὰ πανδρεύ|σῃ τ(ὴν) θυλικὴν ἔπειτα νὰ κάθεται μὲ τ'ἀρσενικά καὶ ἔττζῃ νὰ εἵναι|ι νικωκυρὰ ὥστ|ε| | νὰ ζῇ εἰς τὰ παιδιὰ καὶ στὸ πράγμα

³² τόπια, κομμάτια ³³ ὑφάσματα Βενετικά πολυτελείας ³⁴ χρυσοῦφανα ³⁵ Ἑβραῖος Μωσὶν Σαμπολῆς ³⁶ ὅμως ³⁷ ἐκτίμησιν ³⁸ βάζα τσιεντάλ = μεταξωτὰ ὑφάσματα ³⁹ τίποτε ⁴⁰ λουδοβί-
κον ⁴¹ δέμα ⁴² φορτωτικὴν ⁴³ σὲρ = κυρίου ⁴⁴ ὁμολογία ⁴⁵ ὀφειλέτας ⁴⁶ αἱ πέτραι διὰ τὰς
ὁποίας διέθεσε, ὡς περαιτέρω ἀναφέρει, 2000 βράλια καὶ ἤξιζον πλέον τοῦ ἐνὸς βεαλιού ἐκάστη, πρέπει
νὰ ἦσαν σκληραὶ πέτραι, τὰς ὁποίας κατεργάζοντο ἐν Βενετίᾳ διὰ κοσμήματα ⁴⁷ συμφέροντα ⁴⁸ δε-
χθῶσι ⁴⁹ Μαρτίνος

μου ὥσάν νά εἶμουν ἀτός μου. ἀπό τὸ προικί(ον) τ(ῆς) γυναίκα μου καὶ ἀπὸ τ(αῖς) ἀγοράδες μου ἐμείνα θέλῃ μοιράσι κάθε παιδί νά πέρνῃ | τὸ ἓνα τρίτον νά μὴν εἶναι ἀπὸ τὸ ἓνα ἕ(ως) τὸ ἄλλον μπενεφιτζιάδον⁵⁰ περισσότερον | μόνον τὸ θυλικὸν νά εἶναι μπενεφιτζιάδον περισσότερον. εἰς τὰ σπίτια τοῦ κάστρου | καὶ τοῦ χωριοῦ ἔτζη καὶ εἰς τὰ λιανικά ὅπου ἔχω ἐδῶ καὶ εἰς τὰ θερμιά εἰς τὰ χέρια | τοῦ ἀγίου τζιάς. τ(ῆς) ἀδελφῆς μου ἔχω (ρεάλια) 1000 μισὰ εἰς ρούχα | σπίτια ἀμπέλι | καὶ χωράφια καὶ τ' ἄλλα ἐμισὰ σκρήτι | καὶ μετριτὰ κατὰ τὸ προικοσύμφωνον | μὰ ἐπειδὴ καὶ τὰ ρούχα ὅπου ἔλαβεν ν' ἄχουν (ρεάλια) 500 καὶ τὰ πράγματα (ρεάλια) 200 | δὲν ἔχη νά λάβῃ πκρά (ρεάλια) 300 καὶ θέλετε τ(ῆς) τὰ δώση. μὲ τ(ὸν) ἀφέντι μιχελέτον | ἔχουμ(εν) πολλοὺς λογαριασμοὺς κατὰ ποῦ φαίνεται εἰς τὸ καταστιχόν μου ντόπιον⁵¹ | N^ο Q N^ο 6 N^ο C καὶ ἀφίνω τον εἰς τ(ὴν) ψυχὴν του καὶ εἰς τ(ὴν) φοβερὰν ἡμέρ(αν) τῆς κρίσε(ως) | νά ἰδῇ νά τὰ νετάρη μαζὶ μὲ | τοὺς ἐπίλοιπούς μου ἐπιτρόπους χριστιανικά | καὶ ὥσάν ἐδικὸς ὥσάν νά ἤθελα κάμω καὶ γὼ εἰς τοῦ λόγου του. τὰ χίλια ρεάλια | ὅπου μοῦ ἔδωσ(εν) ἡ πεθερά μου νά κρατῶ μοῦ τὰ ἐπῆρεν ὁ ρεφερενδάριος εἰς τριακόσ(αις) δέκα πέτραις διὰ (ρεάλια) 365 καὶ ἄλλα τόσα | μ(ε)τριτὰ ἀπὸ τ(αῖς) ἴδιας πέτραις καὶ ὁ κύρ Νικόλ(ας) | τὸ βέστος διὰ πρετενσιόνε⁵² ὅπου εἶχε ἀπὸ τ(ὸν) μακαρήτιν ἀφέντι | Βασίλει καὶ ἄλλα | ὅπου ἔχω δοσμέινα διὰ λόγου του καθ(ὼς) ἐπῆρεν καὶ ὁ μισέρ περὴς 510 πέτρας | τοῦ ἀφέντι μιχελέτου εἰς τὸ ὅποῖ(ον) νεγότζιον⁵³ τ(ὼν) πετρ(ὼν) ἐγὼ ἔχω ἡντζίρκα δοσμένα | (ρεάλια) 2000 καὶ ὁ ἀφέντις μιχελέτος χίλια τόσα καὶ ἐπόμειναν ἡ πέτραις ἀπάνω μ(ου) | διατὶ ὁ ρέντης δὲν ἤθελε ν' ἄχῃ νά κάμῃ. τοῦ ἀφέντι καπετάν Γενεράλε χρεω | σθῶ (ρεάλια) 100 διὰ τ(ὴν) ζιαν ὅπου τὰ ἐπῆρα ἀπὸ τ(ὸν) μακνόλη τοῦ μιχελὴ μόρου ἀπὸ | τ(ὴν) μῆλον | καὶ ὅταν τὰ γυρεύσῃ ἡ ὑφιλώτης του θέλετε τ(ῆς) τὰ δώση τὰ ἑκατῶ ὅπου | εἶναι εἰς τὸ φορτζεράκι τὸ μικρόν. τ(ὸν) μουσοῦν σαμπουλὴν καὶ καπετάνιον καὶ | γραμματικόν του θέλει | τοὺς πλερώσῃ ἀπὸ τ(ὸν) γρώπον τ(ὸν) μ(ε)γάλον ὅπου ἔχω ἀπά(νω) εἰς τὸ φορτζέρη (ρεάλια) 150. τοῦ ἀφέντι | π(ατέρα) ἔχω ρεάλια 20 διὰ 5 πάγιας καθ(ὼς) | φαίνεται εἰς τὸ λίμπρον C. τοῦ ἀφέντι | Γαλιάτζου (ρεάλια) 80 ἡντζίρκα καθ(ὼς) φαίνεται | εἰς τὸ ἴδιον λίμπρον καὶ θέλει | πάρη ριτζέβερε⁵⁴ τοῦ σ. μαβολάκι Γριπάρη ἄλλα | 50 ἢ 60 καθ(ὼς) φαίνεται εἰς τὸ ἴδιον λίμπρον καὶ τοῦ μπάου μί | πάρ | τει | καὶ θέλει | σκοντάρη⁵⁵ μὲ | τὸ λίμπρον μπουλάδον⁵⁶ τὰ ὅσα ἐλάβασι καὶ νά κάμωσι | ριτζέβερε διὰ ὅσα εἶναι | μὲ | τὰ ὅποῖ | καὶ μὲ | ἄλλα 600 ἡντζίρκα ὅπου ἔχω εἰς τ(ὴν) λίστα⁵⁷ | γραμμέινα ἀπάνω εἰς τὸ σκρητόριον⁵⁸ καθ(ὼς) φαίνεται ὄνομα πέρ ὄνομα καὶ μὲ | τριάν(τα) | τόσα ὅπου ἔχω τοῦ τζεντέρη κ(ατὰ) τὸ ριτζέβερέν του καὶ θέλετε τὰ λάβῃ ἀπὸ τὴν χώραν | νά τὰ κρατῇ | τει | εἰς τὸ σπήτι μου. Κ(ατὰ) τὸ λίμ-

⁵⁰ εὐνοούμενον ⁵¹ διπλοῦν ⁵² ἀξίωσις ⁵³ ἐμπόριον ⁵⁴ ἀπόδειξιν ⁵⁵ ἀντιπαραβάλλω
⁵⁶ σφραγισμένον ⁵⁷ κατάλογον ⁵⁸ γραφεῖον

προν τ(ων) χαρατζιων του τούρκου | έχω να λάβω πειρισά άσπρα ήντζιρκα (ρεάλια) 3000 και εις το ίδιον κατάρστιχον φαί|νεται ήντζι| έχη βαλμένα άφέντις ό μιχε-
λέτος δια όλα τά νησιά και τοϋτ|ο| και ήντζι| | έχω και γω βαλμένον και σκοδέρον-
ται ⁵⁹ θέλη λαβένη τ(ήν) πάрте του και να διδη και | έμείνα τ(ήν) έδική μου. εις το
ίδιον κατάρστιχον του τούρκικου χαρατζιου είν|αι ένα σκίτζον | τών 166 και 61 τ(αίς)
σπέζαις ⁶⁰ όπου έχω δια τά νησιά καμωμέναις και δια τό έδικό μας | ξεχωριστά και
τά όσα έχω δοσμένα τών επιτροπ(ων) και κόνοντας κόντον θεϊκά χωρίς | να μ|ε| άδι-
κήσουσι τά όσα μου έχουν δοσμένα οι χαρατζαριδες όπου φαίνονται | καταλεπτώς
θέλουν μ|ε| σατισφάρουσι ⁶¹ διατι κακόν από έμείνα δέν ιδασι ό άφέντις | π(ατέρας)
μικελούτζης μου θέλη (ρεάλια) 23 και άφήνω τής τα δια να μου κάμη τόσαις | λη-
τουργίαις. Εις το μοναστήρι τ(ής) βρύσης άφίνω το μόνιασμα μ|ε| το άμπέλι κα|θώς
ερίσκεται εις τ(ήν) άγιαν άναστασία. και του κύρ ιωνά βεάλια εκατώ. Εις τά | μο-
ναστήρια τά γυναίκια άφίνω μ|ι|αν| πρόθεσιν εις πᾶσι| ένα. εις τ(όν) άγιον ήλιαν | ένα
σκη|τον| (ρεάλια) 25. εις τ(όν) άγιον άντώνι όπου μέλοι να θιαυτώ (ρεάλια) 50 εις
μ|ε|τριτά | και σκη|τ|αι| ν' αγοράση ένα άμπέλι να το έχη ό βικάριος ⁶² όπου θέλη
ερίσκεται | και να μνημονεύη άνα(ως). Εις τ(ής) ενια ένοριαίς όπου είν|αι| εις το
κάστρο μας άφίνω | εις κάθε μ|ι|α| (ρεάλια) 3 και εις τ(ήν) κυρα λεούσα (ρεάλια) 5.
Του χαιρέτου ζητῶ συγχώρησιν και παρα|καλῶ τον να μου συγχωρήση αν τίβετις
έναντίον έμ|ι|ησα δια λόγου του και θελετε | του δώση (ρεάλια) 25 να τά δώση εις
τόπους χρειαζόμενους όπου του έπαράγκειλεν ή | μακαρίτησα ή γυναίκα μου. Εις τ(ήν)
Παναγίαν τ(ής) σγουρης άφίνω το χωραφάκι | όπου έγώρασα από τ(όν) νικολόν όπου
είν|αι| κοντά εις του κύρ άποστόλου και εκείνα | όπου έχω δοσμένα εις το άμπέλι να
είν|αι| και εκείνα| του μοναστηριου. από τ' άλλα (ρεάλια) 1000 όπου ειχα εις το
χέρι μου από τ(αίς) τέσερης χιλιάδες όπου ει|τον| περισσότερες όπου ή|ξεύρουν τά
κρατῶ διατι τόσα έγγίζουν να πάρη κάθε παιδί, τά οπο|ι|αι| είναι τών | παιδιών μου.
τι|έ|σσερα παστάβια τ(ής) Βενετίας όρδινάρια ⁶³ όπου ήτον εις το χέρι μου | και πά-
γουν και έρχονται είν|αι| πᾶσι| ένα του κάθε παιδιου και όποταν όρίσουσι | τά
τρία τ(ους) παστάβια θέλετ|ε| δόσει όρδινία να τά φέρουσι, ένα κόκκινον, ένα | λατά-
δον ⁶⁴ και ένα πράσινον. από τά άσπρα όπου έχω εις τ(ήν) Βενετίαν και έγγραψα να
δώσουσι (ρεάλια) 1200 του μονσινιόρ ⁶⁵ μου χρωστή βεάλια πενήντα τόσα καθ(ως)
φαίνεται εις το λίμπρον | Ν^ο C.—τ' άλλα 160 που τ(όν) βάζω ντεπιτόρο ⁶⁶ δια το
μαϊνέρη τ(ής) Ρώμης και δέν μου | τά έδωσεν και ας του δώση κόντο και σατισφατζιόν
ή εκλαμπρώτης του. του α|φέν|τι| τζανάκι έχω δοσμένα (ρεάλια) 35 δια τά παιδιά
του άμπελιου τ(ής) πάρος και | θέλετ|ε| τά περάση εις τ(όν) κόντον τών παιδι(ων)

⁵⁹ εισπράττοντας ⁶⁰ έξοδα ⁶¹ ίκανοποίησιν ⁶² ό αντικαταστάτης του έφημερίου ⁶³ συνή-
θους ποιότητος ⁶⁴ χρῶμα «κρέμ» ⁶⁵ τίτλος καθολικῶν ιερέων ⁶⁶ χρωστήτην

εἰς τὸ λίμπρον ντεοικόντι κορέντοι⁶⁷ | μ|ε| καὶ ἄλλα ὅπου ἔχω δοσμί|ε|να διὰ λόγου
 τ(ους). τ(ῆς) καλῆς κατραζῆ εἰς τ(ὴν) ζῖαν θέλη δώση | ὁ ἀδελφός μου ἀπ' ἐκεῖν|αι|
 ὅπου κρατῆ (βέαλια) 50 νῆγοράτη ἀμπέλι καὶ ὅτι καὶ ἄλλον | καὶ τοῦτ|οι| δι:ατ|ι| ἐπα-
 τζαρίσθηκα⁶⁸ μαζῇ τις διατ|ι| τ(ῆς) ἔχω καὶ ἄλλα δοσμένα. τ(ῆς) μαρίας | τοῦ μίλα
 ἀφίνω νὰ δώσουν ἕνα μπράτζον βελουδον. τ(ῆς) ζαμπετούλιας| χαρίζω ἐκεῖνα | ὅπου
 ἐδάνισα τ(ῆς) ἀδελφῆς της καὶ ἕνα μπράτζο βελουδον. καὶ τοῦτο, δια ναγαπαῖ τὸ
 παι|δί μου ἂν ζήσῃ καὶ βεκομαντάρω⁶⁹ της τ(ῆς) μάνας μου καθ(ὼς) θωρῇ τὰ παι-
 διά μου νὰ τὰ | ἀγαπᾷ. τ(ῆς) κριτικιάς νὰ τ(ῆς) φέρουσι δέο γογράδες καὶ (βέαλια) 10
 γενῆ δὲν γενῆ καλογρά. | εἰς τὰ θερμιὰ ἔχω εἰς τοῦ ἀντωνάκι ἀρμακόλα δέο βουτζά
 κρασί καὶ ἄλλο κ(ατὰ) ποῦ φαίνε|ται εἰς τὸ λίμπρον Νο 6. ὁ C. εἰς τὰ ἴδια θερμιὰ
 ἔχω τίβετις πρᾶγμα τ(ῆς) μαρί(ας) πλου|σιανῆς νὰ μοῦ πουλήσῃ κ(ατὰ) ποῦ φαίνεται εἰς
 τὸ λίμπρον Νο C. ἀπὸ τὸ σκρῆτιον| ὅπου | μοῦ χρεωσθῇ ὁ γεωργάκης τ(ῆς) χήρας
 καὶ ὁ νικολός τοῦ Γιακουμακίου καὶ ὁ ἕνας ἐδικός μου | καὶ ὁ ἄλλος σύντεκνός μου
 δὲν θέλετε τῶς πάρῃ παρὰ 5 τὰ ἐκατὼ. εἰς τ(ὴν) θανῆν μου | θέλετ|ει| πλερώσῃ τοὺς
 ἱερεῖς ἕνα κοσάρη⁷⁰ κ(ατὰ) τὸ ὀρδινάριον. ὅποιος ἀγαπᾷ ἐμένα ζῶν(τας) μου, ἕνα,
 τοὺς παρακαλῶ ν' ἀγαποῦσι τ(ὴν) μάνα μου καὶ τὰ παιδιὰ μου δέκα, διότι δὲν ἤ|ξεύρει
 τινὰς τ(ὸν) θάνατον καθ(ὼς) ἔρχεται καὶ ἐμένα. τοῦ Καντζηλιέρη τοῦ κύρ διάκου ἀ|φίνω
 τρία μπράτζα τσόχα μαύρη ὅπου εἰν|αι| ἀπάνω εἰς τὸ φορτζέρη⁷¹, διὰ πολλὰ σερ-
 βήτζια⁷² | ὅπου ἐγνώρισα καὶ τοῦ φραντζέσκου ἄλλα τρία μπράτζα καὶ τ(ὸν) κόπον
 του καὶ νᾶγαπαῖ τὸ | σπήτι μου καὶ τὰ παιδιὰ μου· ὁ κορδιστός μοῦ θέλει 50 (βέαλια)
 καθ(ὼς) φαίνεται εἰς τὸ λίμπρον Νο C καὶ μὴν τοῦ πάρετ|ε| διάφορον διατ|ι| δουλεύει
 τὰ πράγματά μου. τοῦ ἡλιοῦ θέ|λετε δώση ἀνάμισι πῆχ|ι| τζόχα καὶ νὰ κρατῆτ|ει|
 τὸ παιδί του τὸ θηλυκ(όν) νὰ τὸ πανδρεύ|σετε καὶ νὰ τ(ῆς) δώσετ|ει| τὸ σπήτι ὅπου
 κάθετ|ει| ἡ σιμιακή. τοὺς κολίγους μας νὰ τοὺς ἀγα|πᾶτε πάν(τα) διὰ νὰ θεωροῦσι
 τὰ πράγματα. Καὶ διὰ τὸ βαίβειον ἐγραύθη τὸ παρὸν δι' | ἐμοῦ τοῦ πρωτονοταρίου
 σίφνου ὑπογράφοντας καὶ ἰδιοχείρως του. ἀκόμι καὶ τὰ | σπήτια ὅπου ἔχουν εἰς τ(ὴν)
 σμύρνην μοῦ κοστίζουν (βέαλια) 1000 καὶ νὰ τὰ πουλήσουν νὰ εἶναι | τ(ῶν) τριῶν μου
 παιδι(ων) καὶ ἀποθένοντας τὸ ἕνα τὸ πρᾶγμα νὰ παγένῃ εἰς τὸ ἄλλον καὶ | ἂν ἴσως
 καὶ ἤθελαν ἀπεθάνῃ ὅλα χωρὶς κληρονομί(ες) ὅπου ὁ Θ(εὸς) νὰ μὴν τὸ δώσῃ νὰ |
 παγένουν εἰς τοὺς πρόσιμούς μου⁷³ ἐδικούς, καὶ νᾶχουν ὀμπλιγον τὰ παιδιὰ μου | νὰ
 κάνουν τ(αῖς) ἑορτ(αῖς) τ(ῶν) γονέων τ(ους) καὶ νὰ βάνουν νὰ μᾶς λέσῃ κάθε παιδί |
 τὸν χρόνον λειτουργεῖαις πενήντα.

| † πετράκις ρόζας βαιβεόνω τὰ ἄνωθι

| τοῦ μανολάκι καραμάνο χρεωστοῦμ(εν) μὲ τ(ὸν) ἀφέν|ιτ|ι μιχελέτον (βέαλια) 218 καὶ

⁶⁷ τρεχομένον λογαριασμών ⁶⁸ συνεβιάσθην ⁶⁹ συνιστῶ ⁷⁰ 20 βέαλια ⁷¹ εἶδος χρημα-
 τοκιωτίου ⁷² ὑπηρεσίας ⁷³ εἰς τοὺς πλησίον συγγενεῖς

τ(όν) κόπον του | ἄλλα (βέαλια) 100 καὶ διὰ τὰ βελανίδια ὅπου ἐμαγαζάρησ|ε| θέ-
 λετ|ε| τοῦ δώση ἄλλα (βέαλια) 50 | ἡντζίρκα ὅπου γήνονται ὅλα ἀντάμα (βέαλια) 368
 ἀπὸ τὰ ὅποῖ|α| ἔχει νὰ δώση | ὁ ἀφέντις μιχελέτος τὰ ἐμισὰ καὶ 'γὼ τὰ ἄλλα μισά.
 τοκάρουν του ⁷⁴ καὶ πε|ρισσότερα διὰ τ(όν) κόπον του μὰ παρακαλῶ τ|ον| νὰ τὰ ἀ-
 ζετάρη ⁷⁵. | πετράκις ῥόζας βαιβεόνω ὡς ἄνωθ(εν).

| Γάσπαρος κοντόσταυλος μαρτυρῶ εἰς τὰ ἄνωθ(εν)

| διάκος ἀθανάσης μάρτυρας εἰς τὰ ἄνωθ(εν)

| ἀντώνης στάις μάρτυρας εἰς τὰ ἄνωθ(εν)

| τοῦ κῦρ ἀντρέα δούναβη διὰ ἓνα σκρῆτ|ον| τοῦ ἀφίνω βέαλια 25 καὶ νὰ ἀτεντέρη ⁷⁶
 νὰ μαζώσῃ | τὰ χαράτζια καὶ ν' ἀγαπᾷ τὸ σπῆτι μας.— | διάκ(ος) σὲρ μαρτῆς πρω-
 τονατάρι(ος) σίφνου προσκαλεσθῆς ἔγραψα.

⁷⁴ ἀνίχουν ⁷⁵ δεχθῆ ⁷⁶ φροντίση.

ΝΟΤΑΡΙΟΙ ΖΑΚΥΝΘΟΥ

ΥΠΟ

ΦΑΙΔΩΝΟΣ Κ. ΜΠΟΥΜΠΟΥΛΙΔΟΥ

Ἐν τῶν σημαντικωτέρων ἀξιωματίων εἰς τὸν δημόσιον βίον τοῦ λαοῦ τῆς Ἑπτανήσου γενικώτερον, καὶ τῆς Ζακύνθου εἰδικῶς, ἀπὸ τῆς Ἑνετοκρατίας μέχρι τῆς Ἑνώσεως ὑπῆρξε καὶ τὸ τοῦ νοταρίου.

Οἱ νοτάριοι, ἀρμόδιοι εἰς τὴν σύνταξιν παντὸς εἵδους συμβολαίων, προήρχοντο ἐξ εὐγενῶν ἢ διακεκριμένων ἀστικῶν οἰκογενειῶν, περιεβλήθησαν δὲ προϋόντος τοῦ χρόνου δι' εἰδικῶν προνομίων καὶ διέπρεψαν ἐν τῇ κοινωνίᾳ τῶν χρόνων τῶν.

Παρὰ ταῦτα πλήρης μέχρι σήμερον μονογραφία περὶ τῶν νοταρίων τῆς Ἑπτανήσου δὲν ἔχει γραφῇ. Εἰδικώτερον προκειμένου περὶ τῶν νοταρίων Ζακύνθου τὰς ὀλίγας μέχρι τοῦδε συγκεκροτημένας ἀσφαλεῖς πληροφορίας ὀφείλομεν εἰς σχετικὸν δημοσίευμα τοῦ Α. Χ. Ζώη¹, ὅστις καὶ ἐν τῷ Λεξικῷ² αὐτοῦ διέσωσε τὰ ὀνόματα μεγίστου ἀριθμοῦ νοταρίων³. Ἡ καταστροφή ὅμως τῶν ἀρχείων τῆς Ζακύνθου ἐκ τοῦ σεισμοῦ καὶ τοῦ πυρὸς τοῦ 1953 καθιστᾷ δυσχερεστάτην πλέον τὴν ἔρευναν τῶν προβλημάτων τῶν ἀφορῶντων εἰς τὸ ἐν τῇ νήσῳ τοῦλάχιστον ταύτῃ νοταριακὸν ἀξίωμα.

Πρὸς μερικὴν πλήρωσιν τοῦ κενοῦ τούτου ἀποβλέπει ἡ παροῦσα ἐργασία, εἰς τὴν σύνταξιν τῆς ὁποίας προέβην, ἀφοῦ ἠρεύνησα καὶ ἀνεκδότους διασωθείσας πηγὰς καὶ δημοσιεύματα παρέχοντα ἐμμέσως πληροφορίας περὶ τοῦ θέματος. Ἐ-

¹ Α. Χ. ΖΩΗ, Ἱστορικὲς σελίδες Ζακύνθου: Σωματεῖον Συμβολαιογράφων. Ἐφ. *Τὸ Δίκαιον* (Ζακ.), ἀρ. 2 (3 Μαΐου 1898) - 10 (6 Σεβρίου 1898). Τὰ φύλλα ταῦτα τοῦ σπανιωτάτου ἄλλωςτε περιοδ. δημοσιεύματος, περιέχοντος κυρίως δικαστικὰς ἐιδήσεις, ἀπεστάλησαν εἰς ἐμὲ πρὸς μελέτην ἐκ τῆς βιβλιοθήκης Ζακύνθου, διὰ τῆς ἐφόρου αὐτῆς διδως Αἰκ. Παρπαρία, πρὸς ἣν καὶ ἐντεῦθεν θερμὰς ἐπὶ τούτῳ ἐκφράζω εὐχαριστίας.

² Α. Χ. ΖΩΗ, Λεξικὸν Φιλολογικὸν καὶ Ἱστορικὸν Ζακύνθου. Ἐν Ζακύνθῳ 1898.

³ Περὶ τῶν νοταρίων Ζακύνθου, ἴδ. ἀκόμη ὅσα (ἐλάχιστα) σημειοῦνται ὑπὸ: Π. ΧΙΩΤΟΥ, Σειρὰς Ἱστορικῶν Ἀπομνημονευμάτων. Τόμ. Γ'. Κερκύρα 1863, σελ. 235.—ΣΠ. ΔΕ ΒΙΑΖΗ, Ἱστορικὰ Ἀνάλεκτα Ζακύνθου: ΙΘ' Ἱερεῖς Συμβολαιογράφοι, ἐφ. *Νέος Αἰὼν* (Ζακ.) Ἐτ. Α', ἀρ. 21 (29 Φεβρουαρίου 1892), σελ. 7-8.—Κ. ΚΑΙΡΟΦΥΛΛΑ, Ἡ Ἑπτανήσος ὑπὸ τοὺς Βενετούς. Ἀθήναι 1942, σελ. 224.—Α. Χ. ΖΩΗ, Ἱστορία τῆς Ζακύνθου. Ἀθήναι 1955 [1957], σελ. 367 σημ.

θεώρησα δὲ σκόπιμον νὰ καταχωρίσω καὶ χρονολογικὸν πίνακα τῶν γνωστῶν εἰς ἐμὲ νοταρίων Ζακύνθου, οἵτινες καὶ εἰς τὴν ἔρευναν τῆς ἱστορίας τοῦ ἑλληνικοῦ δικαίου, μάλιστα διὰ τῆς μελέτης τῶν ἐκ τῆς ἀσκήσεως τοῦ ἀξιωματοῦ ἀπορρογόντων προβλημάτων, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν γενικωτέραν νεοελληνικὴν ἱστορικὴν ἔρευναν παρουσιάζουν βεβαίως ἱκανὸν ἐνδιαφέρον.

ΠΡΩΤΟΙ ΝΟΤΑΡΙΟΙ ΖΑΚΥΝΘΟΥ

Περὶ τῶν πρώτων νοταρίων Ζακύνθου ἐλαχίστας πληροφορίας ἔχομεν. Φαίνεται ὅτι τὸ ἀξίωμα τοῦτο ἐθεσπίσθη ἀπὸ τῶν πρώτων ἤδη χρόνων τῆς ἐν τῇ νήσῳ Ἑνετικῆς κυριαρχίας. Ποιοὶ ὅμως ἦσαν οἱ πρῶτοι νοτάριοι ἀγνοοῦμεν. Ὑπὸ τοῦ Σπ. Δὲ Βιάζη¹ θεωρεῖται ἀρχαιότερος ἐξ αὐτῶν ὁ ἱερεὺς Νικ. Φραγκόπουλος, ἐργασθεὶς ἀπὸ τοῦ 1503 μέχρι τοῦ 1537. Εὐρίσκω πάντως τοῦτον σημειούμενον ὡς νοτάριον ἐν τῷ ἀποκειμένῳ εἰς τὰ Γενικά Ἀρχεῖα τοῦ Κράτους Πρακτικῇ τῆς Λατινικῆς Ἐπισκοπῆς Κεφαλληνίας καὶ Ζακύνθου (15^ο αἰών)², ἐν φ. 116 r, εἰς πράξεις τῶν ἐτῶν 1526 καὶ 1527: «*Ἰερέας νικόλα(ος) ὁ Φραγκώπουλ(ος) δημοσι(ος) νοταρι(ος) βασιλικῆς ἐξουσίας καὶ οἰκονόμ(ος)*».

Ἐν τῷ αὐτῷ πρακτικῷ διεσώθη πράξις τοῦ ἀγνώστου ἄλλοθεν ὡς νοταρίου πρωτοπαπᾶ Ζακύνθου Ἀντωνίου Στράτορος³, ἀπὸ 1 Αὐγούστου 1507, ἣν καὶ ἐκδίδω ἐνταῦθα ὡς τὴν παλαιότεραν διασωθεῖσαν νοταριακὴν πράξιν τῆς ἐν Ζακύνθῳ Ἑνετοκρατίας, ἀποκαλύπτουσαν δ' ἅμα καὶ ἄγνωστον νοτάριον τῆς νήσου⁴:

[Γ. Α. Κ., Χγφ. 45, φ. 77^r]

† Ἐνονομ(α)τ(ι) τοῦ Χ(ριστο)ῦ ἀμήν. τοῦ ἔτους ἀπὸ τῆς αὐτοῦ γεννήσεως αφ' ἑαυ² γους(ου) α' ἐν τῷ κάστρῳ Ζακύνθου. διὰ τοῦ παρόντος γράμμ(α)τος γινετ(αι) ἐμ-

¹ ΣΠ. ΔΕ ΒΙΑΖΗ, Ἱστορικαὶ σημειώσεις περὶ σταφίδος ἐν Ἑπτανήσῳ καὶ ἰδίως ἐν Ζακύνθῳ, Παρθασός, τόμ. 17^ο (1893), σελ. 72, σημ. ("18. καὶ ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ, Ἱερεὺς Συμβολαιογράφοι, ἐνθ' ἀνωτ., σελ. 7).

² Τὴν ὑπόδειξιν τοῦ πρακτικοῦ τούτου ὀφείλω εἰς τὸν καθηγητὴν κ. Διονύσιον Ζακυθινόν, ὅστις παλαιότερον εἶχεν ἀρχίσει τὴν μελέτην καὶ περιγραφὴν αὐτοῦ, συνέστησε δὲ τελευταίως εἰς ἐμὲ νὰ μελετήσω καὶ ἐκδώσω τὸ πρακτικὸν εἰς εἰδικὴν παρασκευαζομένην ἤδη περὶ αὐτοῦ ἐργασίαν. Καὶ ἀπὸ τῆς θέσεως ταύτης θεωρῶ ὑποχρέωσίν μου ὅπως ἐκφράσω ἐπὶ τούτῳ πρὸς τὸν σεβαστόν μου καθηγητὴν θερμὰς εὐχαριστίας.

³ Ὑπὸ τοῦ Α. Χ. ΖΩΗ, Ἱστορία τῆς Ζακύνθου, ἐνθ' ἀν., σελ. 301, ὁ Ἀντώνιος Στράτορας ἀναφέρεται ὡς Πρωτοπαπᾶς μόνον τῷ 1510!

⁴ Γεν. Ἀρχ. τοῦ Κράτους Ἀρ. Χγφ. 45, φ. 77^r. Ἐν φ. 85^v [= 4η σελὶς τοῦ Ἑγγράφου] ἀναγιγνώσκεται: «Γραφῇ Ἰω' τοῦ Κουλούμαρδου ἀπὸ τοῦ κερῆ^{απ}_{ασ} ἡ.»

φανες τοις³ πᾶ(σ)ιν ὅπως ὁ θεόφιλεστατος ἐπίσκοπος κεφαλων(ία)ς κ(αί) ζακύνθου μι-
σερ⁴· μάрко δὲ Φραντζέσκis ἐσὺμφώνησ(ε) μετὸν κυρ(ιον) ἰῶ κουλούμαρδον κ(αί)
ἐποι⁵ησαν ἀνταλαγῇ κ(αί) ἔδωκεν ὁ θεόφιλεστατος ἐπίσκοπος προ(ός) τὸν κυρ(ιον) ἰῶ
κου⁶· λούμαρδον τὸ ἥμισι ἀμπελ(ι) τὸ ὅσιον τοῦ ἔρχετον εἰς δικαίωμα· ἐν τῇ τοπο⁷· θε-
σια τοῦ κερui λεγόμενον ἀπελάτῃ· τὸ ὅσιον ἀμπέλ(ι) κρατῇ ὁ αὐτὸς κυρ(ιος) ἰῶ ἔ⁸· νε
δὲ πλησίον κ(αί) συνεγγίς κ(α)τ(ά) ἀνατολὰς μετὰ ἀμπελῖς ἀντωνίου ἀγαλλιῶτῃ⁹
διτικὸς μὲ ἀμπέλ(ι) τοῦ π(α)π(ᾶ) κυρ λουκᾶ· ἄρκτος μὲ ἀμπέλ(ι) Φραντζέσκου
ἡ¹⁰· πουλοπιάση μεσημβρία ἀμπελ(ι) Γεώργις τοῦ κλάδῃ κ(αί) ὁ ρηθεῖς κύρ(ιος) ἰῶ ἔδο¹¹
σεν τοῦ θεόφιλεστάτου ἐπισκόπου εἰς ἀνταλαγῇ τοῦ ἀμπελῖν· Γ' αδοῦρι ἄ¹²· με τοιού-
τον πάτον κ(αί) συμφωνεῖα ὅτι νὰ ὀφίλλει ὀρηθεῖς κυρ(ιος) ἰῶ νὰ πληρώνῃ¹³ κατέστos
τῆς ἐπισκοπῆς την κραστοδεκατια κ(α)τ(ά) τὴν τάξιν κ(αί) συνήθειαν¹⁴ τῆς ζακύνθου·
πληρώνοντα δέ, ὡς ἀνοθεν λέγομεν νὰ ἔχει παντοῖαν ἄδειαν¹⁵ καὶ ἐξουσίαν εἰς τὸ εἰ-
ρημ(ένον) ἀμπέλ(ι) αὐτὸς κ(αί) οἱ κληρονόμοι του πολῆσ(αι), χαρίσ(αι),¹⁶ προικίς(αι),
ἀνταλαγῇ ποιησ(αι) ποιῇ πάντα ἥτοι ἂν βούλητ(αι) κ(αί) νὰ μὴ δὲν ἔναι ἀνα¹⁷-
κρυν[....] τὸ καθ' ὅλου παράτινος. κ(αί) οὕτως ἐγεγο(ν)εῖ ἡ παροῦσα γρα(φ)ή εἰσβεβαί¹⁸· ω-
σιν καὶ ἀσφάλειαν. εἰς μαρτυρί(αν) τῶν εὐλαβεσάτων ἱερέων π(α)π(ᾶ) κυρ Γε¹⁹· ωργίος
παπαδάτου κ(αί) π(α)π(α) κύρ μιχαήλ π(α)π(α)δάτου²⁰.

†¹· ν· Ἐγὼ ἀντώνιος(ος) ἱερέ(υς) ὁ Γράτωρ(ας) δημῶσι(ος) νωταρι(ος) βασιλικῆς
ἐ²· ἐξουσί(ας) κ(αί) πρωτ(ο)π(α)π(ᾶς)²¹ ζακύνθου παρακληθεῖς ἔγρα(ψ)α κ(αί)
εἰσπίσωσιν παντων ἐθεμην τὸ ἡμέτερον²² σημιον ὡς ὀράται. ~

Εἶναι πιθανὸν ὅτι τὸ ἀξίωμα τοῦ νοταρίου ἀπενέμετο κατ' ἀρχὰς εἰς κλη-
ρικοὺς καὶ λαϊκοὺς ἀδιακρίτως, ὑπὸ τῶν περιβλημένων διὰ τοιούτου δικαιώματος
νομομαθῶν. Τὸ τελευταῖον ἐνισχύεται καὶ ἐκ τοῦ γεγονότος ὅτι—καὶ μετὰ τὴν
ἰδρυσιν τοῦ σωματείου τῶν νοταρίων—ὁ Ζακύνθιος λόγιος Ἀλέξανδρος Νερού-
λης¹ «ὢν δοτιόρος καὶ καθαλιόρης σπιρινδόρος [de spron d'oro], κόντε κόμης καὶ
παλαδῖνος»², διὰ τοῦ χορηγηθέντος εἰς αὐτὸν προνομίου (2 Ἰουνίου 1562) εἶχε
τὸ δικαίωμα ἀνακηρύξεως δημοσίου νοταρίου ἐν Ζακύνθῳ, ἀφοῦ πρῶτον ἐξήταζε
τὸν ὑποψήφιον λεπτομερῶς καὶ ἔκρινεν αὐτὸν «ἄξιον τοῦ ὑπηρετεῖν καὶ ἐνεργεῖν

¹ Ἰδ. περὶ αὐτοῦ: P. CHIOTI, Cenni sopra alcuni codici greci che si trovano nelle
bibliothecae d'Italia scritta da—. Siena 1861 (Ἰδ. καὶ Παρδῶρα, τόμ. ΙΑ' (1861), σελ.
407-408).—EM. LEGRAND, Bibliographie Hellenique...aux XV-XVI siècles. Tom. I. Pa-
ris 1885, σελ. 254-258, 297-299.—ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ, Notice biographique sur Jean et Théodose
Zygomalas. Paris 1889, σελ. 85-86, 93-94.—Α. Χ. ΖΩΗ, Ἀλέξανδρος Νερούλης, Ἐπετηρί-
ς Ἐταιρείας Βυζαντινῶν Σπουδῶν, τόμ. ΙΕ' (1939), σελ. 79-84.

² Α. Χ. ΖΩΗ, Ἀλέξανδρος Νερούλης, ἔνθ' ἂν, σελ. 83, ἐν πράξει [1567] ἀναγορεύσεως νοταρίου
Γ. Βαλέντη—Χανιώτη.

καὶ ποιεῖν μετὰ πάσης καθαριότητος ἐνόρκως τε ἅμα σὺν φόβῳ θεοῦ, ἀπάνω εἰς τὴν ψυχὴν αὐτοῦ τοῦ γράφειν δημοσίως τὰς γραφὰς ἐπὶ πᾶσαν πόλιν καὶ χώραν καὶ τόπον, τοῦ ποιεῖν ἐγγράφως καὶ θέτειν κόπιες καὶ κάθε γραφὴν ὅπου θὰ ἤθελε εἶσθαι κατὰ τὴν συνήθειαν καὶ τάξιν τῶν δημοσίων νοταρίων πούπλικων ταμπελιονάτων καὶ ὀρδιναρίων καὶ τὰ ἐξῆς...»¹. Οὕτω γνωρίζομεν τὰ ὀνόματα τῶν ἐπομένων ὑπὸ τοῦ Ἰωάν. Νερούλη ἀνακηρυχθέντων νοταρίων: Νικόλαος Χαροῦς ποτὲ Ἰωάννου (16 Ἀπρ. 1567), Ἰάκωβος Γαβριηλόπουλος ποτὲ Λαυρεντίου (22 Ἀπρ. 1567), Γεώργιος Βαλέντης Χανιώτης ποτὲ Βασιλείου (1567), Πέτρος Μπράτης τοῦ Ἐκτορος (31 Ὀκτ. 1569) καὶ Ἀνδρέας Γκονέμης ποτὲ Μιχαήλ (1576)².

Κατὰ τὸ πρῶτον ἡμῖς τοῦ 15^{ου} αἰῶνος ἀπαντῶμεν περὶ τοὺς 30 νοταρίους Ζακύνθου, τινὲς τῶν ὁποίων καὶ μετέσχον ὡς μέλη τοῦ ἐν ἔτει 1559 ἰδρυθέντος σωματείου. Δὲν πρέπει πάντως νὰ ἀποκλεισθῇ καὶ τὸ γεγονός ὅτι λόγῳ φθορᾶς ἢ ἀπωλείας τῶν ἀρχείων δὲν διεσώθησαν τὰ ὀνόματα καὶ ἐτέρων νοταρίων τῆς αὐτῆς περιόδου.

Εἰδικώτερον περὶ τῶν ἱερέων νοταρίων πρέπει νὰ σημειωθῇ, ὅτι λόγῳ διατυπωθέντων παραπόνων, καθ' ἃ οἱ συντάσσοντες διαθήκας ἱερεῖς προέτρεπον τοὺς διαθέτας νὰ κληροδοτοῦν τὰς περιουσίας αὐτῶν εἰς ἐκκλησίαν, διὰ διαταγῆς (23 Ἀπρ. 1607) τοῦ Γεν. Προβλεπτοῦ Pasqualigo, ἀπηγορεύετο εἰς τοὺς ἱερεῖς νὰ ἐπαγγέλωνται τοὺς νοταρίους³. Διὰ μεταγενεστέρας δὲ διαταγῆς τοῦ Ἀντωνίου Pisano (10 Δεβρίου 1631) ὠρίζετο ὅτι αἱ ὑπὸ ἱερέως συντασσόμεναι πράξεις θὰ ἦσαν ἄκυροι καὶ οἱ παραβάται θὰ ἐτιμωροῦντο διὰ προστίμου 300 δονατῶν: «... Quelli che aveano l'ordine del sacerdozio non possano essere creati noderi sotto pena, e quelli che esercitassero e che notasse l'elezione di ducati 300 per cadauno, e cadauna volta, oltre la nullità et invalidità degli atti che facessero tali noderi contro il presente ordine detti et così non possa sotto le pene sudette esserne anco eletto per l'avvenire nodero niuno di quelli che ab presente sono sacerdoti»⁴.

Παρὰ ταῦτα, ἐὰν ἔχουν ὀρθῶς τὰ ὑπὸ τοῦ Ζώῃ ἐν τῷ Λεξικῷ αὐτοῦ σημειούμενα⁵, ἀπαντᾷ ὁ ἐξ εὐγενοῦς οἰκογενείας ἱερεὺς Δημήτριος Τζαννετίνης, ὡς νοτάριος ἐν Ζακύνθῳ ἀπὸ 23 Ἀπριλίου 1792 μέχρι 12 Μαΐου 1820.

¹ Δ. Χ. ΖΩΗ, Ἀλέξανδρος Νερούλης, ἐνθ' ἄν., σελ. 83 - 84, ἐν τῇ αὐτῇ πράξει.

² Δ. Χ. ΖΩΗ, Ἀλέξανδρος Νερούλης, ἐνθ' ἄν., σελ. 83, 84.

³ ΣΠ. ΔΕ ΒΙΑΖΗ, Ἱερεῖς Συμβολαιογράφοι, ἐνθ' ἄν., σελ. 8.

⁴ ΣΠ. ΔΕ ΒΙΑΖΗ, Ἱστορικαὶ σημειώσεις περὶ σταφίδος... ἐνθ' ἄν., σελ. 72, σημ. Α. Χ. ΖΩΗ, Σωματεῖον Συμβολαιογράφων, ἐνθ' ἄν., 19 Ἰουλ. 1898. ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ, Ἱστορία Ζακύνθου, ἐνθ' ἄν., σελ. 367 σημ. 1.

⁵ Δ. Χ. ΖΩΗ, Λεξικὸν Φιλολογικόν... ἐνθ' ἄν., σελ. 1114.

ΣΩΜΑΤΕΙΟΝ ΤΩΝ ΝΟΤΑΡΙΩΝ

Τὸ σωματεῖον τῶν νοταρίων Ζακύνθου ἰδρύθη τῷ 1559 πρὸς ἐπαγγελματικὴν κατοχύρωσιν καὶ ἀσφάλειαν αὐτῶν, διότι φαίνεται ὅτι οὗτοι πολλοὺς ὑφίσταντο μέχρι τότε ὑπὸ τῶν ἰσχυρῶν ἐκβιασμοὺς πρὸς σύνταξιν ψευδῶν συμβολαίων καὶ διαθηκῶν¹.

Διὰ τῆς ἀπὸ 1ης Ὀκτωβρίου 1559 διαταγῆς τοῦ Προβλεπτοῦ Ζακύνθου Φραγκίσκου Pisano, ἀνεγνωρίζοντο τὰ πρῶτα μέλη τοῦ σωματείου καὶ καθορίζοντο αἱ ὑποχρεώσεις τῶν ἐν τῇ νήσῳ νοταρίων καὶ αἱ δικαιοδοσίαι τῶν ἀνὰ διετίαν ἐκλεγομένων τριῶν προέδρων αὐτοῦ².

Κατὰ ταῦτα ὡς πρῶτα μέλη ἀνεγνωρίσθησαν κατὰ σειρὰν οἱ νοτάριοι: Ἰω. Ρουκάνης, Ἀντ. Βασταπένας, Ἀντ. Καψίρης, Στέφ. Πικρίδης, Πρίamos Βιδάλης, Δημ. Φραγκόπουλος, Ἰω. Βαρθαλάμης, Ἀλοῖς. Φωσκάδης, Δημ. Τσαγκαρόπουλος, Θ. Δόριζας, Β. Γαβριηλόπουλος, Ἰω. Δρακόπουλος, Τρ. Πάγκαλος, Ἀλ. Στουρίων, Μ. Παπαϊωαννόπουλος [Παπαγιαννόπουλος], Ἀλοῖς. Δέ-Κουζάν, Π. Αἰταρχος, Εὐστ. Κοτρωνᾶς, Νικ. Δόριζας, Ἀλέξ. Μιχαλέτης, Οὐαλ. Βουστουνίτσας, Ἀγγ. Ρωμανός, Δ. Σαλβιάτης, Θεοφ. Παρίσης καὶ Ἀναστ. Λογοθέτης. Ἐκ τούτων δὲ οἱ: Ἀντ. Βασταπένας, Δ. Σαλβιάτης καὶ Ἀλ. Στουρίων ἀνεκηρύχθησαν πρόεδροι πλειοψηφίσαντες εἰς σχετικὴν ψηφοφορίαν (2 Ὀκτ. 1559)³.

Οἱ νοτάριοι ὥφειλον νὰ καταχωρίζουν πᾶσαν πρᾶξιν ἐν εἰδικῇ πρωτοκόλλῳ ἐντὸς 8 ἡμερῶν ἀπὸ τῆς συντάξεως αὐτῆς, ἐπὶ ποινῇ στερήσεως τοῦ ἀξιώματος καὶ προσθέτου καταβολῆς 50 δουκάτων, κατατιθεμένων ἐν ταμείῳ πρὸς κατασκευὴν τῆς προβλήτος Ζυκύνθου. Τὰ βιβλία δὲ ἀπάντων τῶν ἀποθανόντων νοταρίων ὥφειλον οἱ κληρονόμοι αὐτῶν νὰ καταθέτουν ἐν τῇ γραμματείᾳ τῆς κοινότητος ἐπὶ ποινῇ καταβολῆς 50 δουκάτων.

Οἱ Πρόεδροι ἐκλεγόμενοι μετὰ πενταετῇ εὐδόκιμον συμμετοχὴν ἐν τῷ σωματείῳ προϊστάμενοι τῶν συνεδριάσεων αὐτοῦ καὶ ἐξήταζον τοὺς ἐνώπιον τῆς Διοι-

¹ Ὅτι ἐπαγγελματικοὶ λόγοι συνετέλεσαν εἰς τὴν ἰδρύσιν τοῦ σωματείου ἀνεφέρετο καὶ ὑπὸ τοῦ Δ. Βαρβιάνη, εἰς τὰ πρὸ τῆς καταστροφῆς τῆς Ζακύνθου σωζόμενα ἀνέκδοτα «Χρονικά» αὐτοῦ. Ἰδ. καὶ Ντ. ΚΟΝΟΜΟΥ, Χρονικά Ζακύνθου Δ. Βαρβιάνη, Ἑπτανησιακὰ Φύλλα, τόμ. Β' ἀρ. 6 (Ὀκτ. 1954), σελ. 158. Τὸ ἔτος ἰδρύσεως τοῦ σωματείου ὠρίζετο ἐσφαλμένως ὑπὸ τοῦ Ν. ΚΑΤΡΑΜΗ (Φιλολογικὰ Ἀνάλεκτα Ζακύνθου. Ἐν Ζακύνθῳ 1885, σελ. 468) τῷ 1612. Πρβλ. Σπ. Μ. ΘΕΟΤΟΚΗ, Κατάλογος Χειρογράφων τῆς Ἐθν. βιβλιοθήκης τοῦ ἁγίου Μάρκου ἐν Βενετίᾳ, Ἑλληνικά, τόμ. Δ (1931), σελ. 423.

² Α. Χ. ΖΩΗ, Σωματεῖον Συμβολαιογράφων, ἐνθ' ἀν., 3 Μαρτίου 1898.

³ Α. Χ. ΖΩΗ, Σωματεῖον Συμβολαιογράφων, ἐνθ' ἀν., 17 Μαρτίου 1898.

κήσεως προσερχομένους ὑποψηφίους τοῦ νοταριακοῦ ἀξιώματος. Ἡ ἐγκριτικὴ γνώμη τῶν προέδρων ἦτο ἐν προκειμένῳ ἀπαραίτητος προϋπόθεσις πρὸς ἀνακήρυξιν τῶν ὑποψηφίων ὡς μελῶν τοῦ σωματείου¹.

Διὰ μεταγενεστέρων διαταγμάτων ὁρίζετο ὅτι τὸ σωματεῖον τῶν νοταρίων ἐξέλεγε μεταξὺ τῶν μελῶν αὐτοῦ: α) ἓνα ἐπὶ τῶν ἐξοφλήσεων (Deputato agli saldi), ἦτοι ἐπὶ τῶν πληρωμῶν τῶν χρεῶν πράξεων ἀποθανόντων νοταρίων, β) δύο ἀντιρρητικοὺς (Contraditori), ὅπως ἀντιτίθενται ἐκάστοτε κατὰ τῶν παρὰ νόμων πράξεων τῶν προέδρων ἢ ἄλλων μελῶν τοῦ σωματείου, γ) ἓνα γραμματέα (cancellier), πρὸς τήρησιν τοῦ Μητρώου, δ) ἓνα ἐπὶ τῶν καταπιστευμάτων (deputato agli fideicomissi), ἵνα καταχωρίζῃ ἐν ἰδιαιτέρῳ βιβλίῳ τὰ σχετικὰ ἀποσπάσματα τῶν περιλαμβανουσῶν καταπίστευμα διαθηκῶν, καὶ τηρῇ κατάλογον τῶν ἐχόντων καταπίστευμα κτημάτων καὶ ε) ἓνα ἐπὶ τῶν ἐπικυρώσεων (deputato alle legalità), πρὸς ἀναγνώρισιν τῶν γραφικῶν χαρακτηρῶν².

Ἀλλὰ καὶ ἕτερα ἀξιώματα ἢ προνόμια θὰ ὑπῆρχον μεταξὺ τῶν μελῶν τοῦ σωματείου τῶν νοταρίων, ὡς τοῦλάχιστον τεκμαίρεται ἐκ τοῦ ἐπομένου ἀνεκδότου ἐγγράφου, δι' οὗ ὁρίζετο «ὅτι ὅλα τὰ κομπρομέσσα καὶ ἀρμπιτράγγια νὰ ῥηθεῖαν εἰς τὸ ἐρχόμενον γράφονται ἀπὸ τὸν μόνον δεπουτάτο εἰς τοιαύτης λογῆς ἄττα...» Τὸ ἐγγράφον ἔχει συνταχθῇ ἰταλιστὶ καὶ ἑλληνιστὶ ἐπὶ 2 φύλλων χάρτου σχήμ. 19.7×27.7³. Κατωτέρω ἐκδίδονται ἐν ἀντιβολῇ τὰ δύο κείμενα:

φ. 1^r

Noi Zan Fran^o Manolesso per la Ser^{ma} Ropub^a di Venezia Prov^r del Zante³ et⁴ Anast.^o Zorzetto, Costⁿ Serigo e Theod^o Petropulo⁵ Pressid^{ti} dello Sp. Coll^o de S^{ri} Nodari⁶

Esecutivam^{te} alla parte presa in q^{sto} Spb Coll^o sotto⁷ li 12 Marzo ultimo scorso, con cui fù statui^{to}, che tutti li Compromessi, et arbitraggi⁸ debbano essere in avvenire stipulati dal¹⁰ solo deputato a tali atti con

φ. 2^r

Ἡμῖς τῆσαν Φραντζεσκος Μανολεσσος διατι Γαλινοτατιν⁹ Αριστοκρατιαν τον Ενετον προβ^s Ζακινθιν⁸ καὶ⁴ Αναστασιος τζορτζετος, Κοσαντινος σιριγος, καὶ⁵ Θεοδορος Πετροπουλος πρεσεδεντι τῆς εὐγενεστάτῃ⁶ Κολεγίῳ τον Νοδαρον⁷

Εἰς ἐγκρισιν τις παρτες περασμενις εἰς εἰς το ευγενις κολεγιο ζας⁸ 12 μαρτιῆς ἀπερασμενι με τὴν οπιαν, εδισταχθι οτι ολλα τα κομπρο⁹μεσα καὶ αρπιτραγγια να ρηθελαν ης το ερχομενον γραφοντε απο τον μο¹⁰νον δεπουτατο, εἰς τη αυτις λογις

¹ Λ. Χ. ΖΩΗ, Σωματεῖον Συμβολαιογράφων, ἐνθ' ἀν., 2 Ἰουνίου 1898.

² Λ. Χ. ΖΩΗ, Σωματεῖον Συμβολαιογράφων, ἐνθ' ἀν., 17 Ἰουν. 1898.

³ Τὸ ἐγγράφον τοῦτο εἶχε παραχωρήσει πρὸς με ὁ ἀείμνηστος Ζακύνθιος ἱστοριογράφος Α. Χ. Ζώης.

quelle regole¹¹ e forme, che nella parte stessa viene dichia¹²rite, perciò Ordiniamo a tutti li Nod^{ri} di¹³ Veneta Aut^t^a sparsi per il Contado, che non ar¹⁴disca veruno in avvenire stipular tal Sor¹⁵ta di Rogiti ne' loro atti, dovendo tutto es¹⁶ser rogato dal solo Deputato sudetto per li¹⁷ provvidi oggetti in dessa parte contemplati,¹⁸ sotto pena risservata in q^e¹⁹

Dato li Quatro Ap^{le} 1788 s.v.²⁰
Zan Fran^{co} Manolesso Pro^{dr}²¹
Anastasio Zorzetto Pressidente²²
Costantin Serigo Pressidente²³
Theod^o Petropulo Pressid^{te}²⁴
Zorzi Truppo Conc^r del Spl
Coll^o.

ατα, με εκινες τις ρεγολες καὶ φορμες¹¹
οπθ εἰς τὴν ηριμενιν παρτε σχεδιασμενες
φενοντε, και δικτητο διορι¹²ζομε ολονον
τον Νοδαρον, ηπο τις Εξουσιαι τον Ενετον
διαμιας¹³μενι εις τα χορια, οτι να μιν η-
θελε τολμισι τινὰς εις το ερχομε¹⁴νο, να
γραψην τετιας λογις ατα εις τες πραξεςτης
τιχενοντας το ολλο¹⁵ να γραφετε απο τον
μονον δεπυτατο, δια την πρεπιησαν ζοχα-
σιν¹⁶ και θεωριαν, περιεχομενι εις την ηρι-
μενιν παρτε ης πενα ρισερ¹⁷βαδα εις τὴν
θελισιν μας (<.....>)¹⁸

Εδοθη ρας 4 απριλις 1788 ε.π.¹⁹
Τζανφραντζεσκος μανολεσσος προβ^s²⁰
Αναξκσιος τζορτζετος πρεσιδεντες²¹
Κοζαντινος σεριγος πρεσιδεντες²²
Θεοδορος πετροπουλος πρεσιδεντες²³
Τζορτζις τρυπος Καντζ^s τβ Εὐγενεας-
τβ Κολεγις

Εἰς τὸ ἐν λόγῳ σωματεῖον εἶχεν ἐπίσης δοθῇ τὸ προνόμιον τῆς διὰ ψηφοφορίας ἐκλογῆς ἐτέρων νοταρίων, συμφώνως πρὸς τὴν ἀπὸ 19 Ἀπριλίου 1683 σχετικὴν διάταξιν, ἐπικυρωθεῖσαν διὰ τῶν ἀπὸ 28 Ἰανουαρίου 1696 καὶ 9 Σεπτεμβρίου 1699 διαταγμάτων¹.

Ἐπειδὴ ὅμως, ὡς φαίνεται, παρατηροῦντο διάφοροι ἀνωμαλῖαι περὶ τὴν ἐκλογὴν νέων μελῶν τῶν σωματείου, διὰ τῆς ἀπὸ 3 Ἰουνίου 1703 διαταγῆς τοῦ Προβλεπτοῦ Ζακύνθου καθωρίζετο ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐν τῇ πόλει νοταρίων εἰς 32 — ἐξ ὧν 11 τῆς τάξεως τῶν εὐγενῶν καὶ 21 τῆς τάξεως τῶν ἀστῶν — καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐν ταῖς διαφόροις κώμαις νοταρίων εἰς 20, ἀνὰ δέκα ἐκ τῶν δύο περιοχῶν (Μεγαλομερίας καὶ Μικρομερίας), εἰς αἷς διηρεῖτο ἡ ἐξοχὴ τῆς Ζακύνθου. Προεκηρύσσετο δὲ ἡ ἐκλογὴ νέου νοταρίου λόγῳ θανάτου ἢ παραιτήσεως παλαιοῦ μέλους τοῦ σωματείου. Καὶ ὤφειλεν ὁ ὑποψήφιος νὰ καταθέσῃ πρὸς τῆς πρὸς ἐκλογὴν γενομένης σχετικῆς ἐξετάσεως πιστοποιητικά: καταγωγῆς, καλῆς οἰκονομικῆς καταστάσεως καὶ διαγωγῆς, ἡλικίας — οὐχὶ μικροτέρας τῶν 25 ἐτῶν — καὶ ἐπιτυχοῦς ἐξασκήσεως ἐπὶ ἔτος τοῦλάχιστον παρ' ἀνεγνωρισμένῳ νοταρίῳ.

¹ Α. Χ. ΖΩΗ, Σωματεῖον Συμβολαιογράφων, ἐνθ' ἂν., 17 Ἰουν. 1898.

Γενομένης δὲ τῆς ἐκλογῆς νέου νοταρίου ἐδίδετο εἰς αὐτὸν σχετικὸν προνομιακὸν ἔγγραφον (privilegio), δι' οὗ εἶχε πλέον οὗτος τὸ δικαίωμα τῆς συντάξεως παντὸς εἵδους ἔγγράφων, ἑλληνιστὶ καὶ ἰταλιστὶ προκειμένου περὶ τῶν ἐν τῇ πόλει, ἑλληνιστὶ δὲ μόνον προκειμένου περὶ τῶν ἐν ταῖς κώμαις νοταρίων¹.

Κατωτέρω ἐκδίδω ἐκ τοῦ πρωτοτύπου ἀνέκδοτον προνομιακὸν ἔγγραφον ἀφορῶν εἰς τὴν ἐκλογὴν τοῦ νοταρίου Νικολάου Λαμπέττη, εἰς πλήρωσιν κενωθεῖσης θέσεως διὰ τοῦ θανάτου τοῦ νοταρίου Γεωργίου Τρούπου². Τὸ ἔγγραφον εἶναι γεγραμμένον ἐπὶ μεμβράνης σχήμ. 14.7×19.8 , τεσσάρων φύλλων ἐν σχήματι τετραδίου. (Λιαστάσεις γεγραμμένου μέρους: 11.6×15). Τὸ κείμενον καταλαμβάνει τὰ φύλλα 2^v - 4^r, τῶν ὑπολοίπων ὄντων λευκῶν:

φ. 2^v Noi³ Alvise Diedo Provveditor³ Zuanne Casetti & Zorzi Baroz⁴ zi Consiglieri per la ser^{ma} rep^{ca}⁵ di Venezia reggimento del⁶ Zante⁷ Zuanne Negri & Demetrio Cal⁸lichia presidⁱ dello Sp^{bi} colle⁹gio de' nodari, stante l'absenza dell' Eccte Sig^r¹⁰ dottor Paolo Cladi loro collega.¹¹

Passato a miglior vita lo Sp^{le} Sig^r Zorzi Truppo¹² fù uno del corpo de' Nodari del sud^o Sp^{le} Coll^o, si è con¹³gregato il med^{mo} per devenire ad elezione nuova nelle¹⁴ di lui veci di altro Soggetto d' idoneità, e sufficienza, e¹⁵ però premessi i soliti stridori a suon di Tromba e di φ. 3^r campana¹⁶ {campana} si sono ridotti votanti ventotto, compresa la Nos¹⁷ tra Rappresentanza, onde in esecuzione della Ter¹⁸ minazione 19 Ap^{1e} 1683 s.v., confermata dalla Cari¹⁹ ca Capⁿ Gn^lizia li 21 Gennaro 1696 S.N.M.V. et²⁰ approvata dalla Sovrana Autorità del Ecce^{mo} Senato²¹ con Ducali 9 Settembre 1699: Comparve alla nostra presen²²za, e di esso Sp^l Collegio il Sig^r Niccolò Lambetti q^m Sig^r²³ Giacomo persona di probità, e fede, nativo di questa²⁴ Patria, benestante, di nascita civile, ed eccedente gli an²⁵ni 25 di sua età, come dal suo bene probatum ora letto viene²⁶ pienamente autenticato, ed accompagnato da tutti i requisiti dalle²⁷ pubbliche prescrizioni prefissi, frà quali rimarcata la fede di No²⁸ daro Collegiato sotto cui si disciplinò, ed esaminato dalli Sp^{li} SS^{ri}²⁹ Presidenti alla presenza Nostra con risposte proprie, ed adequate³⁰ fè conoscere la sua abilità, e perfetta scienza nel impiego stes³¹so, cosicchè passato per scrutinio restò con pienezza di voti dicchiara³²to idoneo, ed atto a tal onorevole impiego. Perciò coll'

¹ Α. Χ. ΖΩΗ, Σωματεῖον Συμβολαιογράφων, ἔνθ' ἀν., 3 καὶ 19 Ἰουλίου 1898.

² Καὶ τὸ ἔγγραφον τοῦτο εἶχε παραχωρήσει πρὸς με ὁ Α. Χ. Ζώης, ἐκ τοῦ ἀτομικοῦ του ἀρχείου.

Autorità del⁸³ Magistrato Nostro, e con quella impartitaci dell' Eccmo Senato⁸⁴ li 12 Gennaro 1652 dagli Eccmi Inquisitori del 1614, e della⁸⁵ Terminaz^o suriferita del 1699, in vigor delle pnti concediamo⁸⁶ facoltà al sud^o Sig^r Niccolò Lambetti eletto per uno delli⁸⁷ Sp^{li} Nodari di questo Sp^t Collegio di poter stipulare in⁸⁸ idioma Italiano, e Greco φ.3^v qualunque sorta d' Instrumenti, {in}⁸⁹ Inventari, Contratti ed ogni altro atto attinente a tale impiego con⁴⁰ tutti i Titoli, grado, prerogative, onori, ed emolumenti ad un ta⁴¹le decoroso ufficio spettanti, e perciò esente da ogni tanto⁴² ed aggravio per qualunque urgenza.⁴³

Per tale dunque dovrà essere da chi si sia riconosciuto, e rispetta⁴⁴to, e le sue Attestazioni, e sottoscrizⁿⁱ riporteranno in ogni luogo⁴⁵ l'intiera fede, et osservanza, promettendosi dalla sua fede, e⁴⁶ pontualità ogni buon esito, con astenersi dallo stipulare alcun⁴⁷ contratto, od atto pregiudiziale a Sua Serenità, come asseverò col⁴⁸ proprio giuramento avanti Noi prestato, e con dover onnina⁴⁹mente eseguire le Leggi massime le seguenti ordinazioni 10⁵⁰ Dicembre 1767 del Eccmo Pregadi, la Terminaz^o degli⁵¹ Eccmi Conservⁱ, et Esecutori delle Leggi di 25 Agosto 1767⁵² la Parte presa dall' Eccmo Pregadi li 3 Setbre 1767, non che la Ter⁵³minazione degl' Ill^{mi} et Ecc^{mi} SS^{ri} Capi del Ecc^o Cons^o di 40⁵⁴ C. N., emanata li 29 Marzo 1775, in materia di Appellazioni⁵⁵ e così pure il Proclama degli Ecc^{mi} Avvoggattori di comun⁵⁶ In quorum Fidem &c.⁵⁷

Data li 27 Maggio 1794 s. v.⁵⁸

Alvise Diedo, Pr^{re}⁵⁹

Zuane Cassetti, S. Cong^r⁶⁰

Zorzi Barozzi Cons^o⁶¹

Zuane Negri, Pressid^e⁶²

φ. 4^r Demetrio Calichia, Pressid^e⁶³

Theod^o Petropulo, Canc^{re}⁶⁴ dello Sp. Coll^o de Nodari.

Οὕτως εἶχον ἐν γενικαῖς γραμμαῖς τὰ πράγματα μέχρι τοῦ 1826, ὅποτε ἡ Ἰόνιος Γερουσία — ἥτις καὶ παλαιότερον διὰ τοῦ ἀπὸ τοῦ 1808 σχετικοῦ κανονισμοῦ καὶ τοῦ ἀπὸ τοῦ 1820 διατάγματος εἶχεν ἀσχοληθῇ ἐπὶ θεμάτων τῶν νοταρίων Ζακύνθου — καθώρισε τὸν ἀριθμὸν αὐτῶν εἰς 40, ἀνὰ 20 ἐν τε τῇ πόλει καὶ τῇ ἐξοχῇ, περιορισθέντα βραδύτερον εἰς 30, διότι ἐθεωρήθη ὡς ὑπερβολικὸς ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐν τῇ ἐξοχῇ Ζακύνθου νοταρίων. Ἀλλὰ καὶ ἕτερα ἐλήφθησαν προϋόντος τοῦ χρόνου μέτρα ἀφορῶντα εἰς τὸν ἀριθμὸν καὶ τὴν κατανομήν τῶν νοτα-

ρίων Ζακύνθου συμφώνως πρὸς τοὺς θεσμοὺς καὶ τὰς μεταβολάς, ἃς ὑπέστησαν ἐκάστοτε αἱ τμηματικαὶ τῆς νήσου διαιρέσεις. Διὰ τῆς πραγματοποιηθείσης τέλος Ἐνώσεως (1864) οἱ νοτάριοι Ζακύνθου ἀφωμοιώθησαν πρὸς τοὺς τῆς λοιπῆς Ἑλλάδος¹.

ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΝΟΤΑΡΙΑΚΗΣ ΤΕΧΝΗΣ

Ὅτι ἡ νοταριακὴ τέχνη ἐδιδάσκετο ἐν τῇ Δύσει καὶ δὴ καὶ ἐν ταῖς νομικαῖς σχολαῖς τῆς Ἰταλίας, ἐνθα ὑπῆρχον οἱ *legentes* οἱ βραδύτερον *doctores notariae* κληθέντες, εἶναι γνωστόν². Οὐδόλως λοιπὸν ἄπορον ὅτι τὸ σύστημα τοῦτο ἐφηρμοσθῇ καὶ ἐν τῇ ἐνετοκρατουμένῃ Ἑπτανήσῳ.

Διὰ τῶν ἀπὸ 20 Ὀκτωβρίου καὶ 29 Ἰουνίου 1679 διατάξεων ὥφειλεν ὁ διὰ τὴν θέσιν τοῦ νοταρίου Ζακύνθου ὑποψήφιος νὰ προσκομίσῃ ἐνώπιον τῆς πρὸς τοῦτο εἰδικῆς ἐπιτροπῆς, σὺν ἄλλοις καὶ πιστοποιητικὸν ὅτι διδασχθεὶς τὴν νοταριακὴν τέχνην ἡσκήθη, ἐπὶ ἑν τοῦλάχιστον ἔτος, ὑπὸ ἀνεγνωρισμένον νοτάριον, ἐνυπογράφως βεβαιοῦντα τοῦτο³.

Ὅτι ὅμως ἡ διὰ τῆς συστηματικῆς διδασκαλίας παράδοσις τῆς νοταριακῆς τέχνης ἀπὸ τῶν πρεσβυτέρων εἰς τοὺς νεωτέρους ἐπεκράτει ὥς θεσμὸς παλαιότερος τεκμαίρεται ἐκ σχετικῆς διδασκαλίας ἀποκειμένης ἐν ἀρχῇ νοταριακοῦ βιβλίου τοῦ Βασ. Γαβριηλοπούλου, τῷ 1542—πρὸ τῆς ιδρύσεως τοῦ σωματείου!—καὶ περιεχούσης ἠθικὰς παραινέσεις καὶ εἰς πρακτικὴν ἐφαρμογὴν ἀφορώσας ὑποδείξεις: «...ὁ αὐτὸς νοτᾶριος ὅταν βούλῃται ποιῆσαι διαθήκην, πρῶτον μὲν ἰδῆς τοῦ ἀνθρώπου εἰ μὲν ἔχει τὰς φρένας σώας καὶ τὸν νοῦν ὑγιῇ καὶ ποιῶντας τὴν διαθήκην νὰ εἶναι πάντοτε μάρτυς καὶ νὰ μὴ δείξῃ τὴν διαθήκην ἀνθρώπου γεννημένου ἔως οὗ ζῇ ὁ τεστατόρος...» Ἐτι νὰ μὴ κάμῃς καμμίαν φιλοπροσωπίαν, νὰ κάμῃς γραφὴν διὰ δῶρα, νὰ ἀδικήσῃς τινάς, ἢ πιωχόν, ἢ ὀρφανόν... διότι ὅποιος νοτᾶριος ποιῇ γραφὴν ψεύτικὴν τοῦ ἢ πάει τὸ χέρι του, καὶ ἡ μαρτυρία του οὐδὲν ἀξίζει καὶ ἐντροπιάζει καὶ τοὺς ἰδικούς του...»⁴.

Ἰδιαιτέρως ὅμως ἐνδιαφέρον ὑπὸ ἔποψιν τοῦ τρόπου διδασκαλίας τῆς νοταριακῆς τέχνης εἶναι διασωθὲν ὑπὸ τοῦ Α. Χ. Ζώη ἐγγράφον, ἐν ᾧ ἀναφέρονται

¹ Α. Χ. ΖΩΗ, Σωματεῖον Συμβολαιογράφων, ἐνθ' ἀν., 5 Αὐγ. 1898.

² ED. DURANTO, Il tabellionato o notariato nelle leggi romane, nelle leggi medioevali italiane e nelle posteriori specialmente Piemontesi. Torino 1897. σελ. 120 κ' ἐξ.

³ Α. Χ. ΖΩΗ, Σωματεῖον Συμβολαιογράφων, ἐνθ' ἀν., 3 Ἰουλ. 1898. "Ἰδ. κτ' ἀνωτ., σελ. 118.—

⁴ Α. Χ. ΖΩΗ, Σωματεῖον Συμβολαιογράφων, ἐνθ' ἀν., 5 Αὐγ. 1898. Τὸ καίμενον τῆς ἐν λόγῳ διδασκαλίας εἶναι συντομώτατον περιλαμβανόμενον, κατὰ τὸν Α. Χ. Ζώην, ἐν σελ. 1 τοῦ νοταριακοῦ βιβλίου.

τὰ εἶδη τῶν νοταριακῶν πράξεων καὶ ἐκτίθεται ὁ τρόπος τῆς κατὰ παράδοσιν συντάξεως αὐτῶν¹. Τὸ κείμενον τοῦ ἐγγράφου τούτου θεωρῶ σκόπιμον νὰ καταχωρίσω ἐνταῦθα ὁλόκληρον ἐκ τοῦ δημοσιεύματος καὶ χειρογράφου τοῦ Ζώη²:

Τί θέλει νὰ εἰπῇ νοδάρος;

Νοδάρος εἶναι ἓνας ἀφεντικὸς ἄνθρωπος, ὅπου τυχαίνει ἐκεῖνο πού εἶναι δικαίον νὰ κρατῇ καὶ τὸ ἄδικο νὰ διώχνῃ.

Πόσες λογῆς γραφές εἶναι;

Εἶναι πολλές, ὥσάν νὰ εἰποῦμε: πουλησίες, λιβελατζιόνες, ἀλλαζίες, εἰς ἐνοίκια, δανεικὲς γαζέττες, ὅπου δίνει ὁ ἓνας τοῦ ἀλλουνοῦ, ἐπιτροπικὲς δονατζιόνες, διαθήκη, κωντίκελλο καὶ ἄλλων πολλῶν λογῶν γραφές.

Πῶς κάνουν τὴν γραφὴν ὄντας δίνει ἓνας ἀλλουνοῦ γαζέττες δανεικὲς;

Τὴν σήμερον ὁ τάδες δίνει τοῦ τάδες δανεικὰ γρ^α τόσα διὰ νὰ τοῦ πλερώνῃ τὸ διάφορο πρὸς 10 τὰ ἑκατό, ὅπου λιγώτερο ἀπὸ 10 τὰ ἑκατό, ὅπουρε χάριν φιλίας, ἐπειδήτις καὶ περισσότερο ἀπὸ 10 τὰ ἑκατό ὁ νοδάρος δὲν ἔμπορεῖ νὰ τὸ κάμῃ, μὰ λιγώτερο, ὅσο εἶναι συμβασμένα τὰ μέρη.

Πῶς κάνουν τὴν γραφὴν, ὄντας ἓνας θέλει νὰ νοικιάσῃ ἓνα σπίτι, ἢ ἄλλο πρᾶγμα;

Τὴν σήμερον ὁ τάδες δίνει εἰς ἐνοίκι τὸ τάδε πρᾶγμα τοῦ τάδε, διὰ χρόνους τόσους, διὰ νὰ τοῦ δίνη διὰ νοίκι τὸν κάθε χρόνο ρ^α τόσα ἀρχινῶντας ὁ καιρὸς ἀπὸ τὴν τάδε ἡμέρα τοῦ μηνός, καὶ μὲ ἐκεῖνα τὰ πάντα ὅπου συμβαστοῦνε τὰ μέρη. Μὰ ὄντας θέλουν νὰ κάμουν νὰ μὴν ἔμπορῃ ὁ νοικοκύρης νὰ τὸν βγάλῃ ἀπὸ τὸ σπίτι, ἂν θέλῃ διὰ νὰ ἔδωκό του, ἐτότες πρέπει νὰ κάμουν πῶς ρεφονδάρουν τὸ μπενεφίτζιο τοῦ νόμου—θέλοντας καὶ τὴν ἀτζετάρουν ὥσάν νὰ ἤτουνα στριδάδα καὶ δεκρετάδα.

Πῶς κάνουν τὴν γραφὴν τῆς λιβελατζιόν;

Τὴν λιβελατζιὸν τὴν κάνουν εἰς τὸν ἴδιον τρόπον ὅπου γίνεται καὶ ὄντας δίνει εἰς ἐνοίκι, ἐπειδήτις καὶ δὲν εἶναι ἄλλη ἢ διαφορά, παρὰ ὄντας εἶναι παντοτινὴ λιβελατζιὸν τυχαίνει νὰ εἶναι καὶ νὰ φαίνονται κριτάδες πῶς ἐπήγανε καὶ ἐστιμάρανε τὸ ὑποστατικό, ἀλλέως καὶ ἡ λιβελατζιὸν εἶναι διὰ τόσους χρόνους, ὅπουρε ἔως ζωῆς τοὺς ἐκεινῶνε ὅπου κάνουν τὴν λιβελατζιόν· δὲν εἶναι χρεία διὰ τοὺς κριτάδες μῆτε νὰ γίνεται ἡ στίμα καὶ πάντα ὄντας εἶναι κριτάδες, τυχαίνει νὰ εἶναι ἀπογραμμένοι ὅπουρε ἄλλοι διὰ ὀνομά τους.

¹ Περισσότερον βεβαίως νὰ σημειωθῇ ὅτι οἱ διδασκόμενοι τὸ περιεχόμενον τοῦ ἐγγράφου τούτου δὲν ἀντελαμβάνοντο πάντοτε τὴν νομικὴν σημασίαν τῶν ἐν αὐτῷ ἀναφερομένων ὄρων.

² Α. Χ. ΖΩΗ, Σωματεῖον Συμβολαιογράφων, ἐνθ' ἀν., 22 Αὐγ. καὶ 6 Σεβρίου 1898.—

Πώς κάνουν τὲς ἀλλαξιές:

Οἱ ἀλλαξιές γίνονται ὄντας δύο σμίξουν καὶ ὁ ἓνας θέλει νὰ δώσῃ τοῦ ἀλλουνοῦ ἓνα ὑποστατικὸ καὶ ὁ ἄλλος τοῦ ἀλλουνοῦ, ἐτότες ὁ νοδᾶρος τυχαίνει νὰ γράψῃ τὸ κατὰτόπι τοῦ ὑποστατικοῦ καὶ σύνορο, πόσων ἀξιναρίων εἶναι καὶ νὰ βάλῃ καὶ τοὺς συμπλιασμοὺς τόσον τοῦ ἐνὸς ὑποστατικοῦ ὥσάν καὶ τοῦ ἀλλουνοῦ βάνοντας τοὺς κριτάδες νὰ τὸ στιμάρουν καὶ ἂν εἶναι στιμάδο τὸ ἓνα ὑποστατικὸ περισσότερο ἀπὸ τὸ ἄλλο, τὸ μέρος ἐκεῖνο ὅπου εἶναι τὸ ὑποστατικὸ του λιγώτερο, νὰ ρεφάρῃ τὸ ἄλλο μὲ γαζέττες ἢ μὲ ἄλλο πρᾶγμα διὰ νὰ εἶναι ὁμοιες οἱ στίμες, μπορεῖ περὶ τόμου εἶναι εὐχαριστημένος ἐκεῖνος ὅπου δίνει τὸ ὑποστατικὸ, ὅπου εἶναι στιμάδο περισσότερο νὰ κάμῃ πὼς τὸ περισσότερο τὸ χαρίζει τοῦ ἀλλουνοῦ μέρους διὰ τὸ κόμοδο ὅπου λαβαίνει καὶ τὰ ἐξῆς.

Πόσων λογιῶνε εἶναι οἱ δονατζιόνες;

Εἶναι τέσσερων: ἡ πρώτη εἶναι δονατζιὸν ζώντων, ἡγουν ἔντερ βίβος· ἡ δεύτερη εἶναι ἔπειτα τοῦ θανάτου, ἡγουν ντόπιο μόρτις· ἡ τρίτη ὄντας δώσῃ εἰσὲ βαπτιστίκι τοῦ φιοτζου του, ἡγουν πρὸ βαπτίσμον· ἡ τετάρτη εἶναι ἐκεῖνη γιὰ νὰ γένῃ ὁ γάμος, ἡγουν πρὸ ντὲ νούντζιος.

Τὶ τυχαίνει νὰ ἔχουν αὐτὲς οἱ δονατζιόνες;

Πρῶτον τὴν θέλησιν ἐκείνου ἢ ἐκείνης ὅπου θέλει νὰ κάμῃ τὴν δονατζιὸν, νὰ μὴν εἶναι βιασμένος, μῆτε ἀναγκασμένος ἀπὸ τιναν καὶ ὁ νοδᾶρος τυχαίνει νὰ τοῦ εἰπῇ καὶ ἀβιζάρῃ πὼς ἀπότις κάμῃ τὴν δονατζιὸν νὰ ἡξέρῃ πὼς ἀφόντι τὴν στριδάρῃ καὶ πάρῃ τὸ δεκρέτο εἶναι ἀμετάτρεπτος, δίνοντάς του νὰ κάμῃ ὅρκον πὼς δὲν εἶναι βιασμένος, μῆτε ἀναγκασμένος ἀπὸ τιναν, μόνον τὸ κάνει διὰ τὲς ἀγάπες ὅπου εἶδε καὶ βλέπει καὶ τὰ ἐξῆς.

Πόσες προκοῦρες εἶναι;

Δύο. Ἡ πρώτη εἶναι ὅπου ἓνας κάνει ἐπίτροπον τὸν τάδε, τοῦ ὁποίου τοῦ δίνει ἐξουσίαν νὰ ἰδῇ καὶ προσπαθήσῃ τὸ ἑντερέσσο, ὅπου ἔχει μὲ τὸν τάδε. Καὶ ἡ δεύτερη εἶναι γκενεράλε, ὅπου τοῦ δίνει ἐξουσία νὰ κοιτάζῃ καὶ προβλέπῃ ὅλα του τὰ ἑντερέσσα, ὅπου ἔχει μὲ κάθε καὶ ἕκαστον ἄνθρωπον καὶ τὰ ἐξῆς.

Πόσες διαθήκες εἶναι;

Δύο. Πρῶτο ἡ διαθήκη ὅπου κάνει καὶ ἀφίνει τὸ πρᾶγμα του καὶ δεύτερο τὸ κωντίκελλο, ὅπου μὲ δαῦτο βγάνει ὁποῦρε κρεσέρει εἰς ἐκεῖνον, ὅπου ἔκαμε μὲ τὴν διαθήκην του.

Καὶ τί χρέος ἔχει ὁ νοδᾶρος ὄντας πάῃ νὰ κάμῃ μίαν διαθήκην, ὁποῦρε κωντίκελλο;

Νὰ γράψῃ εἰσὲ τί χωριὸ εἶναι τὸ σπίτι ὅπου στέκει ὁ διαταχθῇ ἂν εἶναι ἄρρωστος ὁποῦρε καλὰ, νὰ ἔχῃ τὰς φρένας ὑγιεῖς, ποῦ θέλει νὰ θαφτῇ, ἂν ἀφίνη

διὰ τὴν ψυχὴν του εἰς τοὺς τόπους τῆς ἐλεημοσύνης¹, νὰ μελετήσῃ καὶ γράψῃ τὸ ὄνομα τῶν μαρτύρων, ὅπου εἶναι παρὼν εἰς τὴν διαθήκην του, ποῖον ἀφίνει διὰ κληρονόμον του καὶ κάνοντας ἐτοῦτο ὁ νοδάρος ἔχει γιὰμὰ χρέος νὰ γράψῃ ἐκεῖνα τὰ λόγια, ὅπου τοῦ λέγει ὁ διαταχτής, χωρὶς νὰ κάμῃ ὁ νοδάρος τίποτε ἀπὸ λόγου του. Περιπλέον ἔχει χρέος ὁ νοδάρος ἀφόντις φινίρη τὴν διαθήκην ὃ κωντίκελλο νὰ μὴ ἀφήσῃ τοὺς μάρτυρες νὰ πᾶνε πούπετες, μόνε νε κάμῃ τὴν κόπια τῆς διαθήκης καὶ νὰ βάλῃ τοὺς ἴδιους μάρτυρες νὰ ἀπογράψουν εἰς τὴν αὐτὴν κόπια καὶ ἔπειτα νὰ τὴν διπλώσῃ ὥσπν γραφὴν καὶ βουλῶσῃ καὶ ἀπὸ πάνου νὰ γράψῃ τὸ ὄνομά του καὶ παράνομα τοῦ διαταχτῆ, τὸ χρόνο καὶ ἡμέρα, ὅπου ἐγένῃ ἡ αὐτὴ διαθήκη, γράφοντας καὶ τὸ ὄνομά του ὁ νοδάρος, πρεζεντάροντάς τιν ὃ ἐκείνην τὴν ἡμέραν, ὅπουρε τὸ περισσότερον τὴν ἄλλην ἐρχομένην ἡμέραν εἰς τὸν καντζελλιέρη τῆς κομμουνιτᾶς καί, μετὰ τὸν θάνατο τοῦ διαταχτῆ, ἂν ἀφίνη διὰ τὴν ψυχὴν του εἰς τοὺς τόπους τῆς ἐλεημοσύνης, νὰ κάμῃ κόπια ἀπὸ τὸν πόντο νὰ τὴν δώσῃ τῶν ἐπιτρόπων τοῦ ὁσπιταλίου, κατὰ τὸ δέκρετο τοῦ γενεράλε Ἐρίτσου.

Μὰ ἂν τύχῃ καὶ σοῦ φέρῃ ἓνας μία τζέτουλα τεσταμεντάρια, τί χρέος ἔχει ὁ νοδάρος νὰ κάμῃ;

Τὴν σήμερον μοῦ πρεζεντάρει ὁ παρὼν τάδες τὴν παρὼν τζέτουλα τεσταμεντάρια βουλλωμένη λέγοντάς μου πὼς εἶναι ἡ διαθήκη του γεναμένη ὑπὸ χειρὸς του καὶ ἀπογραμμένη ἀπὸ δαύτονε διὰ νὰ στέκῃ καὶ σὲ φύλαξῃ εἰς τὰ ἐμοῦ ἄττα καὶ ἂν τοῦ ἔλθῃ θάνατος νὰ τὴν μπουμπλικάρῃ, ἡ ὁποία θέλει νὰ ἔχῃ τὸ στέρεον καὶ ἀπαρασάλευτον εἰς τοὺς αἰῶνας καὶ οὕτως εἰς μαρτυρίας καὶ βεβαίωσιν.

Μὰ ἴν κάζο καὶ ὁ διαταχτής, ὅπου σοῦ πρεζεντάρῃ τὴν τζέτουλα, σοῦ εἰπῇ ὅπου τὸν ἐρωτᾷς, ἂν γεναμένη ἀπὸ μάρτυρες;

Τυχαίνει ἐτότες νὰ τοῦ εἰπῇς, ἂν θέλῃς, νὰ τοῦ τὴν ξεβουλλώσῃς διὰ νὰ τοῦ τὴν διαβάσῃς καὶ ἀκούοντάς τιν ὁ διαταχτής, ἐτότες ἂν σοῦ εἰπῇ πὼς ἔστ' εἶναι ἡ γνώμη του, τὴν ματαβουλλώνεις καὶ κάνεις τὴν ἄνωθεν πρεζεντατζιόν, δεκιαίροντας πὼς τὴν ἐξεβούλλωσες καὶ τοῦ τὴν ἐδιάβασες. Μὰ ἀνίσως καὶ ὁ διαταχτής, ὅπου σοῦ φέρῃ τὴν τζέτουλα, σοῦ εἰπῇ δὲν θέλει νὰ τὴν ξεβουλλώ-

¹ Ἄμα τῇ ἰδρύσει ἐν Ζακύνθῳ τοῦ «Ταμείου ἐξαγορᾶς αἰχμαλώτων» (3 Ἰουλ. 1560), ἐδόθη διαταγὴ πρὸς τοὺς νοταρίους νὰ ἐρωτοῦν τοὺς ἐκάστοτε διαθέτας, ἂν κληροδοτοῦν τι εἰς τοὺς «σκληράβους» (Ἰδ. Α. Χ. ΖΩΗ, Ταμείον ἐξαγορᾶς αἰχμαλώτων, Ἑπετηρίς Ἑταιρείας Βυζαντινῶν Σπουδῶν, τόμ. Ε' (1928), σελ. 343). Διὰ διατάγματος δὲ τῆς Γερουσίας ἀπὸ 4 Μαΐου 1730 διατάσσοντο οἱ νοτάριοι νὰ ὑπομνησκούν πρὸς τοὺς διαθέτας, ἐκτὸς τῶν ἄλλων εὐαγῶν ἰδρυμάτων, καὶ τὸν ἐν Ἱεροσολύμοις Ἅγιον Τάφον (Α. Χ. ΖΩΗ, Σωματεῖον Συμβολαιογράφων, ἐνθ' ἀν., 19 Ἰουλίου 1898).

σης, τὸ δεκιοίρεις εἰς τὴν ἄνωθεν πρεζεντατζιόν, πὼς τὸν ἐρώτητες, ἂν θέλῃ νὰ τὴν ξεβουλώσῃς, διὰ νὰ τοῦ τὴν διαβάσῃς καὶ αὐτὸς δὲν ἠθέλησεν. Ἐξαιρετικῶς ὅποτεν εἶναι ἀπὸ χειρὸς τοῦ διαταχτῆ ἢ τζέτουλα ὁποῦ σοῦ πρεζεντάρει, δὲν εἶναι χρεια, παρὰ νὰ τοῦ κάμῃς τὴν ἄνωθεν πρεζεντατζιόν, μὰ ἂν σοῦ εἰπῇ, πὼς δὲν ἠξέρει γράμματα καὶ ἔβαλε καὶ τοῦ τὴν ἔκαμε ἄλλος ἄνθρωπος, καὶ ἔβαλε καὶ ἀπογράφανε καὶ μάρτυρες, ἐτότες ἔχεις χρέος νὰ τὸν ρωτήσῃς, ἂν θέλῃ νὰ τὴν ξεβουλώσῃς νὰ τοῦ τὴν διαβάσῃς καὶ κάμῃς τὲς ἄνωθεν δεκιορατζιόνες εἰς τὴν πρεζεντατζιόν καὶ τὰ ἐξῆς.

Πὼς κάνουν τὲς πούλησιες εἰς κάθε ὑποστατικό;

Τὴν σήμερον ὁ τάδε δίνει εἰς καθαράν πούλησιαν τοῦ τάδε ἓνα κομμάτι ἀμπέλι ἀξιναρίων δύο ἰντζίρκα, κλπ.

Ἡ ἄνωτέρω διδασκαλία τῆς νοταριακῆς τέχνης, μὴ χρονολογηθεῖσα ὑπὸ τοῦ Α. Χ. Ζώη, πρέπει νὰ τεθῇ—διὰ τὴν ἐν αὐτῇ μνείαν τοῦ Γεν. Προβλεπτοῦ Θαλάσσης Νικ. Erizzo—εἰς τὸ β' ἡμῖν τῆς ΙΗ' ἑκατονταετηρίδος, περιέχει δὲ ἀξιολόγους πληροφορίες περὶ τῶν κρατούντων ἐθίμων ἐν τῇ σφαίρᾳ τοῦ δικαίου, ὥς ἐπίσης καὶ περὶ τῆς κοινωνικῆς καταστάσεως ἐν Ζακύνθῳ κατὰ τὸν τελευταῖον αἰῶνα τῆς ἐν Ἑπτανήσῳ Ἐνετοκρατίας.

ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΚΟΣ ΠΙΝΑΞ ΝΟΤΑΡΙΩΝ

Ἀπὸ Ἑνετοκρατίας μέχρις Ἑνώσεως

Φραγκόπουλος Νικόλαος (ιερεύς): 1503 - 1537	Φουρνογεράκης Νικόλαος (ιερεύς): 1549-1550
Ραφτόπουλος Ἀλέξανδρος: 16 Ἀπρ. 1504-14 Φεβρ. 1552	Παλαμηδᾶς Θεόφιλος (ιερεύς): 1549 - ?
Στράτορας Ἀντώνιος (ιερεύς): c. 1507	Τρούσας Νικόλαος (ιερεύς): 15 Αὐγ. 1550 - 21 Μαΐου 1599
Ραφτόπουλος Θ.: 1508 - 1510	Ἀρβανίτης Ἀντώνιος: 1550 - 1564
Κοτρωνᾶς Πέτρος (ιερεύς): 7 Μαΐου 1515 - 1563	Τσαγκαρόπουλος Τιμόθεος: 20 Μαρτ. 1551 - 6 Σ/βρ. 1608
Χαρτᾶς Φίλιππος (ιερεύς): 12 Μαρτ. 1519 - 6 Φεβρ. 1551	Ἀκάκιος Ὀνούφριος: 7 Ὀκτ. 1552 - 9 Μαρτ. 1596
Αὐλωνίτης Θεόδωρος: 1523 - 1526	Μαυράγγελος Κυριάκος (ιερεύς): 20 Φεβρ. 1553 - 15 Φεβρ. 1565
Πάγκαλης Γεώργιος (ιερεύς): 1527 - 1547	Πέτας Λάζαρος: 6 Αὐγ. 1553 - 6 Αὐγ. 1559
Σουριᾶνος Φραγκίσκος: 1530 - 1553	Μαρκόπουλος Μᾶρκος: c. 1553
Βασταπένα Ἀντώνιος: 1532 - 1555	Χαλκιᾶς [Κορδέλλος] Βαρθολομαῖος: 12 Δεκεμβρ. 1554 - 1559
Καλανδρινὸς Δημήτριος: 25 Ἰουν. 1533-1541	Κούτσης Ἰωάννης (ιερεύς): 1 Ὀκτ. 1555 - 21 Ἰουλ. 1578
Παντώνης Ἀλέξανδρος: 30 Ἀπρ. 1534 - 19 Φεβρ. 1559	Στρούζας Ζαχαρίας (ιερεύς): 2 Νοεμβρ. 1556-18 Ἀπρ. 1565
Γραμματικόπουλος Νικόλαος: 1536 - 1588	Τσαγκαρόπουλος Δημήτριος: 23 Φεβρ. 1557-22 Μαΐου 1568
Στρούζας Παῦλος (ιερεύς): 21 Μαρτ. 1538 - 18 Ἰουν. 1552	Βιδάλης Πρίamos: 1557 - 1567
Λήσταρχος [Λίταρχος] Φίλιππος (ιερεύς): 1 Αὐγ. 1539 - 9 Ἀπρ. 1553	Ρουκάνης Ἰωάννης: 11 Ἰουλ. 1559 - 22 Αὐγ. 1589
Δόριζας Θεόδωρος (ιερεύς): 6 Νοεβρ. 1539 - 1560	Δόριζας Νικόλαος (ιερεύς): Ὀκτώβρ. 1559 - 14 Σεπτ. 1593
Σουριᾶνος Ἀλοῖσιος: 1540 - 14 Ἰουν. 1556	Δρακόπουλος Ἰωάννης (ιερεύς): Ὀκτ. 1559 - 15 Σεπτ. 1593
Στρούζας Πέτρος (ιερεύς): 3 Ἰαν. 1542 - 4 Μαρτ. 1571	Γρίφης Μᾶρκος: 8 Νοεμβρ. 1559 - 17 Δεκεμβρίου 1562
Πικρίδης Στέφανος (ιερεύς): 14 Ὀκτ. 1542 - 26 Ἰουν. 1590	Βαρθαλάμης Ἰωάννης
Γαβριηλόπουλος Βασίλειος: c. 1542-Ὀκτώβριος 1559	Δὲ Κουζάν Ἀλ.
Βουστουνίτσα Οὐαλέριος: 1543 - 1566	Μιχαλέτης Ἀλ.
Παρίσης Θεόφιλος [Θεοφύλακτος] (ιερεύς): 1543 - 1570	Πάγκαλος Τρ.
Πικρίδης Γεώργιος (ιερεύς): 8 Αὐγ. 1544[?] - 12 Δ/βρίου 1605	Παπαῖσαννόπουλος Μ.
Βλασόπουλος Θεόδωρος: 1544 - ?	Σαλβιάτης Δ.
Ρωμανὸς Ἀγγελος: 19 Μαρτ. 1547-27 Φεβρ. 1567	Στουριών Ἀλ.
Λογοθέτης Ἀναστάσιος: 29 Ὀκτ. 1548 - 18 Μαρτ. 1594	Φωσκάδης Ἀλοῖς.
Μαλοῦχος Γρηγόριος (ιερεύς): 23 Ἰουν. 1549-16 Φεβρ. 1561.	Λάντας Πέτρος: 23 Δεκεμβρ. 1560 - 1565
Λήσταρχος [Λίταρχος] Πέτρος (ιερεύς): 24 Ὀκτ. 1549 - 15 Ἀπρ. 1560	Λέων Θεοδόσης (ιερεύς): 1560 - 1595
	Βουτσάνεση Κωνσταντῖνος: 1562 - 1599
	Λάππος Εὐστάθιος: 5 Ἀπρ. 1564-2 Ὀκτωβρ. 1588
	Βουστουνίτσα Ἰωάννης: 1565 - 1567

Χρυσολουῆς Φραγκίσκος : 2 Μαρτίου 1567 -
4 Σεπτεμβρ. 1590

Βλασόπουλος Ἰωάννης (ιερεὺς) : 1567 - 1569
Βαλέντης [Χανιώτης] Γεώργιος
Γαβριηλόπουλος Ἰάκωβος
Τσουράκης Ἰωάννης (ιερεὺς) } 1567 - ?
Χαρτᾶς Νικόλαος
Πλατυπόδης Λέων : 1568-22 Δ/βρίου 1585
Μπράτης Πέτρος : 1569 - ?
Μαρτινέκος Μάρκος : 3 Φεβρ. 1570-26 Αὐγ.
1579

Ραζῆς Θανάσης (ιερεὺς) : c. 1570
Μαργάζης Πέτρος : 22 Ἰαν. 1573 - 1617
Πλατυπόδης Νικόλαος : 30 Ὁκτ. 1575 - 31
Ἰαν. 1593

Κύμβης [Τσίμης] Βικέντιος : 25 Ν/βρίου
1575 - 2 Φεβρ. 1608

Τζιμπλέτης Εὐφύμιος : 6 Ἰαν. 1576-13 Ἀπρ.
1612

Γκονέμης Ἀνδρέας : 1576 - ?
Λεφτάκης Ἀνδρέας : 1 Ἀπρ. 1577 - 15 Ἰουν.
1609

Ρωμανὸς Ἰωάννης : 20 Σ/βρίου 1577 - 10
Ἰουν. 1590

Λάτας Ἰωάννης : 21 Ἰουν. 1579 - 10 Δ/βρίου
1605

Μανδρικάρδης Γεώργιος (ιερεὺς) : 30 Ὁκτ.
1579 - 14 Δ/βρίου 1606

Νικολόπουλος Ἀλέξανδρος : 13 Ν/βρ. 1579-
9 Αὐγ. 1611

Μαρκῆς Ἰωάννης (ιερεὺς) : 1579-3 Δ/βρίου 1606
Μαρτινέκος Ἀναστάσιος : 24 Αὐγ. 1581 - 23
Ἰουλ. 1613

Πλατυπόδης Ἐμμανουήλ : 20 Ὁκτ. 1581-1592
Ραζῆς Ἀντώνιος (ιερεὺς) : 13 Φεβρ. 1585 - 12
Ἰουν. 1608

Μέλης Ἀλοῖσιος : 21 Ἰαν. 1586 - 1591
Ἀβάσταγος Ἰωάννης : 18 Φεβρ. 1586 - 27
Ἰουλ. 1588

Κωστής Εὐστάθιος (ιερεὺς) : 2 Μαΐου 1586 -
15 Δ/βρίου 1606

Λιβάνης Νικόλαος (ιερεὺς) : 12 Μαΐου 1586 -
1591

Παπαδάτος Εὐστάθιος : 29 Ἰουλ. 1586 - 29
Ἰαν. 1588

Βλασόπουλος Γεώργιος (ιερεὺς) : 1587 - 1605
Βλασόπουλος Ἰωάννης (ιερεὺς) : 1587 - 1599
Καμπεσσάρος Φραγκίσκος : 6 Μαρτ. 1588 - 24
Μαΐου 1590

Γρέσπος Νικόλαος : 6 Ὁκτ. 1568-26 Δ/βρίου
1610

Καλοτάρης Ἀντώνιος : 20 Δ/βρίου 1588 - 22
Μαΐου 1614

Ραζῆς Σταμάτιος (ιερεὺς) : 1588 - 27 Ἰουλ.
1600

Ρωμανὸς Δομένικος [Κυριακός] : 15 Μαΐου
1589 - 15 Μαΐου 1607

Μαρτελάος Πέτρος : 22 Ἰουν. 1589 - 1628
Παπαγιαννόπουλος Νικόλαος : 26 Μαρτίου
1590 - 15 Ἰουν. 1595

Μερχάτης Θωμᾶς : 7 Ὁκτ. 1590 - 15 Ἰουν.
1611

Μανουράς Ἰάκωβος : 22 Δ/βρίου 1591 - 22
Αὐγ. 1608

Λουριώτης Βασίλειος : c. 1591
Κεφαλληνὸς Φίλιππος (ιερεὺς) : 1592 - 1616

Φουρνογεράκης Στέφανος (ιερεὺς) : 1592-1601
Ρουκάνης Σταμάτιος : 17 Δ/βρίου 1593 - 8
Ἰαν. 1628

Μονδίνος Ἰωάννης : 6 Ὁκτ. 1594-3 Αὐγ. 1634
Βλαστός Γεώργιος (ιερεὺς) : 1594 - 1600

Κωστής Εὐστάθιος (ιερεὺς) : c. 1595
Πλατυγένης Νικόλαος : 19 Μαρτ 1596 - 13
Ἰαν. 1620

Μαρίνος Βερνάρδος : 15^{ος} αἰὼν
Παβιέλος Ἀναστάσιος : 2 Νοεμβρ. 1600 - 2
Φεβρ. 1625

Κουζάν Πέτρος : 11 Ν/βρίου 1602 - 26 Ἰουλ.
1617

Μαρτελάος Κωνσταντῖνος : 20 Δ/βρίου 1602-
8 Ν/βρίου 1604

Χαρτᾶς Ἀνδρέας : 9 Φεβρ. 1603 - 30 Σ/βρίου
1613

Μουζάκης Παῦλος : 13 Ἀπρ. 1603-29 Μαΐου
1631

Τσουράκης Ἀντώνιος (ιερεὺς) : 31 Ἰουλίου
1603 - 22 Ὁκτ. 1609

Μαλοῦχος Λαμπρινὸς (ιερεὺς) : 12 Ὁκτωβρ.
1603 - 28 Ἰαν. 1604

Σούρας Μιχαήλ (ιερεὺς) : 1603 - 1607
Ζουρνάκης Ἀντώνιος (ιερεὺς) : 1603 - 1609

Ποταμίτης Μάρκος : 8 Ἰαν. 1604 - 2 Ἀπρ.
1610

Μονδίνος Ἀντώνιος : 11 Ὁκτ. 1604 - 3 Αὐγ.
1634

Βουρδέρης Ἀναστάσιος (ιερεὺς) : 1604 - 1606
Καστρίτσιος Μάρκος : 8 Ἰαν. 1605-26 Ν/βρί-
ου 1617

- Αάππος Κωνσταντίνος : 9 Μαρτίου 1605 - 29 Ν/βρίου 1623
 Παπαδάτος Λέων : 9 'Απρ. 1605-21 Ν/βρίου 1627
 Ράφτης 'Αντώνιος : 20 'Ιουν. 1605 - 7 Φ/βρ. 1633
 Μενεγάλας Κάρολος : 3 Αύγ. 1605 - 17 Φεβρ. 1607
 Μπεντιβόλιας Πέτρος : 11 Δ/βρίου 1605 - 15 Σ/βρίου 1630
 Λαβαρίας Δημήτριος : 4 Φεβρ. 1606-30 Μαΐου 1608
 Κωστής Νικόλαος : 28 Σ/βρίου 1606-15 Μαρτ. 1628
 Μαλέας Θεόδωρος : 8 'Ιαν. 1607 - 15 'Ιαν. 1620
 'Ανδρεόλας 'Ιωάννης : 11 'Ιαν. 1607-30 'Ιουν. 1617
 Μαλούχος 'Ιωάννης : 1607 - 19 'Οκτ. 1631
 Χέλμης Γεώργιος : 31 Μαρτ. 1608-20 Μαΐου 1625
 Φραντζής Γεώργιος : 27 Σ/βρίου 1608 - 23 'Ιουν. 1617
 Τζιμπλέτης Βενέδικτος : 16 Φεβρ. 1609 - 2 'Απρ. 1623
 Καραμαλίκης Θεόφιλος : 16 'Απρ. 1610 - 8 Αύγ. 1645
 Λοκαδέλος [Λοκατέλης] 'Αγγελος : 12 Δ/βρ. 1610 - 21 Φεβρ. 1616
 Βουτσανέσης Δημήτριος : 1610 - 1621
 Λογοθέτης Δημήτριος : 24 Φεβρ. 1611 - 26 Δ/βρίου 1614
 Φραντζής 'Ιωάννης : 20 Μαρτ. 1611 - 23 Δεκ. 1636
 Κοργιαννίτης Ευστάθιος : 4 Μαΐου 1611 - 12 'Οκτ. 1617
 Βορίσης Γεώργιος : 1611 - 1652
 Ραφτόπουλος Μάρκος : 3 'Απρ. 1612 - 23 'Ιουν. 1618
 Μαρτινέγκος Γεώργιος : 14 Μαρτ. 1613 - 2 Μαΐου 1664
 Βόσσης Φραγκίσκος : 1613 - 1621
 Βισβάρδης Θεόδωρος : 1613 - 1660
 Ρώσσης Σολωμών : 21 Ν/βρίου 1614 - 25 Μαΐου 1643
 Βλαστός 'Εμμανουήλ : 1614 - 1617
 Φαρακλός 'Ανδρέας : 6 Φεβρ. 1616 - 8 Μαρτ. 1618
 Κάνδηλας 'Ιωάννης : 5 Μαΐου 1616 - 4 'Ιαν. 1643
 Παβέλος Κανάκης : 2 Φεβρ. 1618 - 16 'Οκτ. 1649
 Γκοῦσος Γεώργιος : 15 Ν/βρ. 1618 - 9 Ν/βρ. 1631
 Ρουκάνης 'Ιωάννης : 8 'Ιαν. 1622-16 Δ/βρίου 1646
 Παράσχης Ζαφείριος : 2 Μαΐου 1623 - 13 'Ιουλ. 1656
 Ραφτόπουλος Λόριος : 1 'Οκτ. 1623-23 Μαΐου 1667
 Σκουλογένης Νικόλαος : 23 'Απρ. 1630 - 17 Δ/βρ. 1645
 Μπεντιβόλιας 'Ιάκωβος : 26 Μαρτ. 1631 - 12 Δ/βρίου 1653
 Γκοῦσος Μάρκος : 19 'Απρ. 1631 - 27 'Ιουλ. 1651
 Κολυβάς Θεόδωρος : 1631 - 1678
 Φραντζής Φραγκίσκος : 13 'Ιαν. 1633-2 Ν/βρ. 1662
 Μουζάκης Χριστόφορος : 29 Μαρτ. 1635 - 2 Μαρτ. 1674
 Ραφτόπουλος Νικόλαος : 6 Δ/βρίου 1635 - 22 Σ. βρίου 1663
 Βούτος Θεόφιλος : 1635 - 1673
 Λιβάνης 'Αναστάσιος : 27 Μαρτ. 1636 - 9 Δ/βρίου 1684
 Φούσκης 'Αναστάσιος : 8 'Οκτ. 1637-15 'Οκτ. 1689
 Κωστής Πέτρος : 25 Αύγ. 1639 - 27 Μαρτ. 1696
 Πέτας 'Αναστάσιος : 18 Σ/βρίου 1639-2 Αύγ. 1658
 Μετάξας Σταμάτιος : 13 'Οκτ. 1639-10 'Ιουν. 1644
 Μπέτσης 'Απόστολος : 25 'Απρ. 1641 - 21 'Ιουλ. 1678
 Φραντζής Νικόλαος : 12 Μαΐου 1641 - 18 Φεβρ. 1669
 Μαγδαλινός Μαρτίνος : 28 Σ/βρίου 1641 - 26 'Οκτ. 1653
 Βούρτσος Δημήτριος : 1641 - 1654
 Κοντούσης Φραγκίσκος : 1642 - 1661
 Λευκόκοιλος Μακάριος : 2 'Οκτ. 1643-7 Σ/βρ. 1652
 Ρουσιάνος Δημήτριος : 15 'Ιαν. 1645 - 10 Φεβρ. 1658
 Χαϊκάλης 'Αθανάσιος : 9 Φεβρ. 1645 - 'Οκτ. 1673
 Μούσουρας Δημήτριος : 9 Δ/βρίου 1645 - 13 'Ιαν. 1661

- Πλέσσας 'Ιάκωβος : 22 Φεβρ. 1646 - 4 'Ιουν.
1670
- Μουζάκης 'Ανδρέας : 8 Μαρτ. 1646 - 8 Μαρτ.
1658
- Κατραμής Βασίλειος : 22 Μαρτ. 1646 - 23
Σ βρ. 1675
- Ρουκάνης 'Ιάκωβος : 27 Δ/βρ. 1646 - 18 Αύγ.
1676
- Βορίσσης Καναλέττος : 1646 - 1651
- 'Αντιόχου Φραγκίσκος : 3 'Ιαν. 1647 - 8 Φεβρ.
1666
- Σκουλογένης 'Ιωάννης : 15 Μαρτ. 1647 - 13
'Οκτ. 1696
- Μποναινός Βερνάρδος : 3 Μαΐου 1647 - 31
Μαΐου 1676
- Μποργκέζης Σκιπίων : 22 Μαΐου 1647 - 2
Ν/βρ. 1684
- Ράφτης 'Ιωάννης : 6 'Ιαν. 1648 - 4 Φεβρ. 1677
- Γκοῦσκος Θεόφιλος : 8 Μαρτ. 1649 - 22 'Ιουλ.
1679
- Καφοκέφαλος Κωνσταντίνος : 11 Μαρτ. 1649 -
12 Σ/βρ. 1665
- Λιβέρης 'Ιερώνυμος : 27 Μαρτ. 1649 - 3 Μαΐ-
ου 1702
- Μαριελίος Νικόλαος : 1650 - 23 'Οκτ. 1668
- Μουζάκης 'Απόστολος : 27 'Απρ. 1651 - 13
Φ/βρ. 1675
- Καλλονᾶς 'Εμμανουήλ : 15 'Ιουν. 1651 - 29
Σ/βρ. 1654
- Παράσχος Γεώργιος : 4 'Απρ. 1652 - 30 'Απρ.
1677
- Γρουπώτης 'Εμμανουήλ : 21 'Απρ. 1652 - 7
'Ιουν. 1654
- Κατελᾶνος [Κατηλιανός] Βελισάριος : 20 Μαΐ-
ου 1652 - 1 'Ιουν. 1679
- 'Αβάσταγος 'Αγγελος : 28 'Ιουν. 1652 - 12
'Ιουλ. 1664
- Μπελέτης 'Ιωάννης : 23 Ν/βρ. 1652 - 3 Μαρτ.
1684
- Ποταμίτης Γεώργιος : 2 'Ιαν. 1653 - 21 Μαρτ.
1711
- 'Ανδρειόλας Νικόλαος : 11 Δ/βρ. 1654 - 29
Μαΐου 1662
- Βισβάρδης 'Ιωάννης : 1654 - 1678
- Βούτος 'Ιωάννης : 1654 - 1669
- Λιδιακός 'Ιωάννης : 6 'Ιουλ. 1656 - 30 Σ/βρ.
1690
- Παπαδάτος 'Αντώνιος : 26 'Οκτ. 1656 - 3 'Ιαν.
1661
- 'Αγαλιώτης Κωνσταντίνος : 8 Φεβρ. 1658 - 25
Αύγ. 1678
- Γκοῦσκος 'Αντώνιος : 19 Αύγ. 1658 - 7 Μαρτ.
1761
- Νάζης 'Ιωάννης - Δομένικος : 27 'Απρ. 1659 -
16 Μαΐου 1689
- Ρούσος Γεώργιος : 21 'Ιουν. 1659 - 1 Μαΐου
1693
- Βολτέρρας Ναθαναήλ : 1659 - 1687
- Μυλωνᾶς Σταματέλλος : 20 Ν/βρ. 1660 - 29
Φεβρ. 1696
- Τρομπέτης 'Αντώνιος : 16 Ν/βρ. 1662 - 27
Μαΐου 1663
- Παράσχος Νικόλαος : 12 Δ/βρ. 1662 - 21
'Απρ. 1699
- 'Αλιάξης Ευστάθιος : 7 'Ιαν. 1663 - 12 Μαΐ-
ου 1678
- Μουζάκης Παῦλος : 26 Μαρτ. 1663 - 28 'Απρ.
1693
- Κόττης Νικόλαος (ιερέυς) : 4 Μαΐου 1664 - 26
Αύγ. 1692
- Λιβάνης Νικόλαος : 8 Μαΐου 1664 - 19 Μαρτ.
1710
- Πλέσσας 'Ανδρέας : 12 Δ/βρ. 1664 - 2 Μαΐου
1711
- Νομικός Νικόλαος : 3 'Ιαν. 1665 - 3 'Απρ. 1692
- 'Αντιόχου Θεόδωρος : 16 Ν/βρ. 1665 - 26
Ν/βρ. 1705
- Τετράδης 'Αναστάσιος : 9 Αύγ. 1666 - 26
Φεβρ. 1671
- Βασμούλος Χριστόφιλος : 14 'Ιουλ. 1671 - 3
Δ/βρ. 1689
- Τούτσας 'Αναστάσιος : c. 1671
- Ρούσος Σταματέλλος : 2 'Απρ. 1674 - 2 Μαΐου
1724
- Τζιμπλέτης 'Ιούλιος : 19 Μαΐου 1674 - 2
'Ιουν. 1692
- Μπεντιβόλιας Πέτρος : 28 Σ/βρ. 1675 - 15
Δ/βρ. 1683
- Νοβᾶκος Κωνσταντίνος : 27 Σ/βρ. 1676 - 31
Μαΐου 1711
- Μάνσης 'Αναστάσιος : 15 Ν/βρ. 1676 - 10
'Απρ. 1720
- Γρέκας 'Ιωάννης : 10 Σ/βρ. 1678 - 15 Ν/βρ.
1686
- Πλατυπόδης Πέτρος : 15 'Απρ. 1681 - 11 'Οκτ.
1723
- Παπαδόπουλος 'Ιωάννης : 18 'Απρ. 1683 - 28
Δ/βρ. 1685
- Βολτέρρας 'Αντώνιος : 1684 - 1689
- Μαρίνος Γεώργιος : 1 Μαρτ. 1685 - 23 'Ιουν.
1724

- Πίσκοπος Μάρκος: 6 Μαρτ. 1685 - 10 'Απρ. 1710
 Σοφριανός Δημήτριος: 14 Φεβρ. 1687 - 12 'Ιαν. 1727
 Γρηγορίου 'Αντόνιος: 3 Μαρτ. 1687 - 8 'Ιουν. 1695
 Μερκάτης Φραγκίσκος: 10 'Ιουν. 1687 - 14 Μαΐου 1708
 Μποργκέζης Κάρολος: 16 'Οκτ. 1687 - 25 Ν/βρ. 1711
 Πατρινός 'Ιωάννης: 2 'Απρ. 1689 - ?
 Μούρμουρης 'Εμμανουήλ: 9 Μαΐου 1689 - 15 Αύγ. 1727
 Παντώνης 'Ιωάννης: 26 'Ιουν. 1689 - 19 'Ιουν. 1690
 Σκουλογένης Στυλιανός: 7 'Οκτ. 1689 - 20 Μαρτ. 1721
 Βούττος Νικόλαος: 1689 - 1725
 Φτεριανάτης Παύλος: 14 Φεβρ. 1691 - 8 'Απρ. 1722
 Τετράδης 'Ιωάννης: 19 'Ιαν. 1692 - 2 Σ/βρ. 1728
 Πυρρής Γεώργιος: 27 'Απρ. 1692 - 13 'Ιαν. 1737
 Νεγρεπόντες [Καπετανάκης] Φραγκίσκος: 10 'Ιουν. 1692 - 12 'Οκτ. 1692
 Καμπούρος 'Αναστάσιος: 20 Ν/βρ. 1694 - 23 'Οκτ. 1732
 Μάτσης 'Ιωάννης: 4 Σ/βρ. 1695 - 10 Φεβρ. 1716
 Γρηγορίου Βαρθολομαίος: 6 Σ/βρίου 1695 - 4 Ν/βρίου 1702
 Ρουσελάτος 'Αναστάσιος: 7 'Οκτ. 1695 - 4 'Οκτ. 1733
 Μουζάκης Θεόδωρος: 18 Φεβρ. 1696 - 6 Δ/βρ. 1737
 Μυλωνάς 'Ιωάννης: 5 'Απρ. 1696 - 3 'Απρ. 1727
 Κοντούτσης Πομπήϊος: 1696 - 1722
 Δενόρες 'Ιωάννης: 30 Δ/βρ. 1699 - 13 Ν/βρ. 1734
 Πάνδημος Γεώργιος: 28 Δ/βρίου 1702 - 12 Αύγ. 1738
 Χαλκιάς 'Αναστάσιος: 4 Φεβρ. 1703 - 20 Αύγ. 1703
 'Αντιόχου Γεώργιος: 2 'Ιουλ. 1705 - 25 Μαρτ. 1724
 'Αβάσταγος 'Αντόνιος: 25 'Οκτ. 1703 - 25 'Ιαν. 1739
 Μαυροκέφαλος 'Αντόνιος: c. 1707
 'Αβούρης Γεώργιος: 8 Ν/βρίου 1708 - 2 'Ιαν. 1743
 Παντώνης Γεώργιος: 23 Σ/βρίου 1709 - 22 Αύγ. 1729
 Ποταμίτης Παναγιώτης: 16 'Απρ. 1711 - 10 'Απρ. 1735
 Χαριτάς Γεώργιος: 17 'Ιουν. 1711 - 29 Μαρτ. 1718
 Μαυράγγελος 'Αναστάσιος: 4 'Ιουλ. 1711 - 24 'Οκτ. 1736
 Κουρνιαχτός Νικόλαος: 20 'Οκτ. 1712 - 17 'Απρ. 1743
 Μποργκέζης 'Αντόνιος: 1 Αύγ. 1713 - 1 Ν/βρ. 1747
 Λιδιακός Λέων: 11 Σ/βρίου 1713 - 17 Σ/βρ. 1725
 Γρηγορίου Πέτρος: 29 Σ/βρ. 1713 - 27 Σ/βρ. 1743
 Κωστής 'Αναστάσιος: 1 Μαρτ. 1715 - 24 'Απρ. 1767
 Μερκάτης Λεονάρδος: 12 Φ/βρ. 1716 - 3 Αύγ. 1734
 Ράφτης 'Ανδρέας: 17 Μαρτ. 1717 - 19 Ν/βρ. 1727
 Μάτσης Πέτρος: 9 'Οκτ. 1717 - 19 Μαΐου 1743
 Κοργιαννίτης Ρήγας: 1 Δ/βρίου 1717 - 15 'Ιουλ. 1722
 Ξανθόπουλος Νικόλαος: 26 'Ιαν. 1722 - 20 Αύγ. 1728
 Τρομπέτης Δημήτριος: 15 'Απρ. 1722 - 1 'Απρ. 1757
 Παπαδάτος 'Εμμανουήλ: 30 Δ/βρ. 1722 - 3 'Ιαν. 1753
 Κολυβάς Γεώργιος: 1722 - 1750
 Βυθούλας 'Αγγέλος: 1723 - 1760
 Σιγούρος 'Εκτωρ: 4 'Ιουλ. 1725 - 26 'Οκτ. 1756
 Φτεριανάτης 'Αναστάσιος: 4 'Ιουλ. 1725 - 27 Αύγ. 1734
 Λισγαράς Νικόλαος: 28 Δ/βρ. 1725 - 28 'Ιουν. 1759
 Βούττος Λάζαρος: 1726 - 1761
 Μάνσης Δημήτριος: 6 'Ιαν. 1726 - 20 Μαΐου 1750
 Τετράδης Νικόλαος: 28 Μαρτ. 1726 - 6 Ν/βρ. 1743
 Ζωναράς Θ.: c. 1726
 Μαλούχος 'Αντόνιος: 9 'Ιουν. 1728 - 15 'Ιουν. 1769

- Ἀντιόχου Βασίλειος : 18 Σ/βρ. 1728 - 30 Ἰαν. 1745
 Κατήφορος Θεόδωρος : 26 Δ/βρίου 1728 - 14 Ἰουλ. 1755
 Παπαδάτος Γρηγόριος : 7 Ἀπρ. 1729 - 17 Μαΐου 1742
 Ναράντζης [Νεράντζης] Σπυρίδων : 22 Φεβρ. 1730 - 7 Αὐγ. 1755
 Χαλκιᾶς Ἀντώνιος : 30 Ἰουν. 1730 - 19 Ἰαν. 1735
 Νοβάκος Γεώργιος : 30 Σ/βρ. 1731 - 28 Ἰουν. 1769
 Μερκάτης Λαυρέντιος : 17 Μαρτ. 1733 - 23 Ἀπρ. 1769
 Ψημάρης Νικόλαος : 25 Φ/βρ. 1735 - Ὁκτ. 1771
 Στρούζας Ζαχαρίας : 30 Ἰουλ. 1735 - 29 Μαρτ. 1732
 Μουζάκης Σταματέλλος : 29 Ὁκτ. 1735 - 23 Φ/βρ. 1794
 Μαυρογάγγελοι Γεώργιος : 28 Μαρτ. 1737 - 9 Ἀπρ. 1776
 Πουλιέζος Εὐστάθιος : 6 Μαρτ. 1738 - 8 Ἰουλ. 1769
 Πυρρῆς Στέφανος : 27 Μαΐου 1739 - 29 Μαρτ. 1744
 Βιδάλης Κοσμᾶς : 1739 - 1788
 Κουρούμαλος Ἀναστάσιος : 3 Ν/βρίου 1743 - 13 Φεβρ. 1757
 Τσιταδίνος Κωνσταντῖνος : 18 Δ/βρ. 1743 - 8 Δ/βρίου 1787
 Γουζέλης Ἰωάννης : 4 Μαρτ. 1744 - 24 Ν/βρ. 1768
 Γραμματικόπουλος Ἰωάννης : 8 Μαρτ. 1744 - 10 Ἰουν. 1769
 Παπαδάτος Εὐστάθιος : 2 Ν/βρίου 1745 - 29 Φεβρ. 1788
 Μαгдаλινός Δημήτριος : 1 Ἰαν. 1746 - 23 Σ/βρ. 1762
 Κυνηγός Κωνσταντῖνος : 11 Φεβρ. 1750 - 15 Ἀπρ. 1768
 Κουζάν Ἀντώνιος : 19 Μαρτ. 1750 - 9 Μαρτ. 1760
 Δραγώνας Νικόλαος : 2 Σ/βρ. 1750 - 12 Μαρτ. 1794
 Κυβετός Γρηγόριος : 28 Σ/βρίου 1750 - 18 Μαΐου 1761
 Γκοῦσκος Σταμάτιος : 1 Ὁκτ. 1750 - 14 Ἰουν. 1765
 Πυρρῆς Γεώργιος : 20 Ἰουλ. 1751 - 31 Ἰαν. 1791
 Στρούζας Δημήτριος : 10 Ν/βρίου 1751 - 9 Μαρτ. 1787
 Βισβάρδης Παναγιώτης : 1752 - 1762
 Μουζάκης Ἰωάννης - Μαρινάκης : 15 Δ/βρίου 1753 - 23 Φεβρ. 1774
 Μάνσης Νικόλαος : 19 Ἰουλ. 1756 - 27 Μαΐου 1790
 Μάνσης Μιχαήλ : 22 Μαΐου 1757 - 21 Ν/βρ. 1813
 Ἀκτύπης [Περκίτης] Σπυρίδων : 21 Σ/βρ. 1757 - 3 Σ/βρ. 1808
 Βουτσανέσης Ἀναστάσιος : 1757 - 1760
 Παπαδάτος [Σαλαμαλέκης] Ἀλέξανδρος : 20 Ἀπρ. 1750 - 29 Ἰουν. 1783
 Παντώνης Ἰωάννης : 30 Μαΐου 1759 - 10 Ἰαν. 1775
 Μαρούδας Γεώργιος : 29 Ὁκτ. 1760 - 27 Ἀπρ. 1776
 Κουζάν Νικόλαος : 13 Ἰουν. 1761 - 30 Δ/βρ. 1791
 Ἀλιμπράντε Ἰωάννης : 20 Ἰουν. 1762 - 21 Ν/βρ. 1783
 Μπάστας Ἰάκωβος : 15 Σ/βρίου 1762 - 27 Αὐγ. 1766
 Ρουκάνης Ἰάκωβος : 28 Δ/βρ. 1763 - 18 Ἰαν. 1772
 Πονπλίκολας Ἀλέξανδρος : 8 Φεβρ. 1765 - 4 Δ/βρ. 1809
 Τσίπηρας Ἰησοῦς : 6 Μαρτ. 1765 - 2 Μαΐου 1770
 Πέτσας [Τζινής] Παναγιώτης : 25 Δ/βρίου 1765 - 14 Ἰουν. 1781
 Κορφιᾶτης Ἀντώνιος : 24 Ἰουν. 1767 - 8 Ἰουν. 1808
 Ψημάρης Νικόλαος : 27 Μαρτ. 1768 - 2 Ἰουλ. 1820
 Τροῦπος [Τρούπης] Ἀντώνιος : 9 Σ/βρίου 1768 - 24 Ὁκτ. 1775
 Κωστής Ἰωάννης : 10 Φεβρ. 1769 - 31 Αὐγ. 1770
 Μερκάτης Ἰωάννης : 26 Ἀπριλ. 1769 - 11 Ὁκτ. 1808
 Πετρόπουλος Θεόδωρος : 14 Ἰουλ. 1770 - 27 Ἰαν. 1819
 Ναράντζης Κωνσταντῖνος : 14 Ἰαν. 1771 - 27 Ἀπρ. 1771
 Μυλωνᾶς Γεώργιος : 23 Ἀπριλ. 1772 - 27 Μαρτ. 1805
 Μαλοῦχος Νικόλαος : 16 Ὁκτ. 1772 - 6 Ἰουλ. 1823

- Φουρτούνης Κων/νος : 24 Δ/βρ. 1774 - 20 Φεβρ. 1787
- Ρουκάνης Νικόλαος : 30 Ν/βρ. 1775 - 7 'Οκτ. 1803
- Μαυράγγελος 'Αναστάσιος : 7 Μαΐου 1776 - 9 'Ιουν. 1825
- Ρώσσης 'Ιωάννης - 'Αντώνιος : 16 'Ιουλ. 1776 - 21 'Απρ. 1799
- Χαλικιάς Δημήτριος : 16 'Οκτ. 1776-24 Σ/βρ. 1825
- Μαμωνάς Γεώργιος : 6 Φεβρ. 1778 - 30 Μαρτ. 1792
- Ρώττας Θεόδωρος : 14 'Ιαν. 1780 - 18 'Απρ. 1789
- Στρούζας [Σολωμός] Γεώργιος : 3 'Απριλ. 1782 - 26 Μαΐου 1825
- Τρούπης [Τρούπος] Γεώργιος : 21 'Ιουλ. 1784 - 14 Μαρτ. 1794
- Δομενεγίνης 'Ιωάννης : 10 Δ/βρ. 1784 - 24 Φεβρ. 1788
- Πουλιέζος 'Αναστάσιος : 28 Μαΐου 1786 - 18 'Ιουλ. 1828
- Ψημάρης Γραδενίγος : 7 'Οκτ. 1787 - 9 Μαΐου 1828
- Βαρβιάνης 'Αντώνιος : c. 1787
- Κουτουλογένης 'Ιωάννης : 22 Μαρτ. 1788 - 24 'Απρ. 1815
- Στρούζας Νικόλαος : 29 Μαρτ. 1788 - 20 Μαΐου 1825
- Κυβερτός Γαετάνος : 12 'Ιουν. 1788 - 22 'Ιουν. 1825
- Παπαδάτος [Μπουράνης] Δημήτριος : 16 Ν/βρ. 1788 - 12 'Ιουλ. 1798
- Βιδάλης Νικόλαος : 1789 - 1796
- Ρενώ Βικέντιος : 20 'Απρ. 1791-12 'Ιουν. 1796
- Τζαννετίνης Δημήτριος (ιερέυς) : 23 'Απρ. 1792 - 12 Μαΐου 1820
- Ράφτης Παναγιώτης : 22 'Ιαν. 1793 - 8 Φεβρ. 1820
- Δραγώνας 'Αλέξανδρος : 21 'Απριλ. 1794 - 10 'Ιαν. 1852
- Μουζάκης Μαρίνος : 23 'Ιουλ. 1794 - 4 Ν/βρ. 1817
- Πουπλίζολος 'Αναστάσιος : 3 Ν/βρ. 1794 - 1 'Οκτ. 1825
- Λαμπέτης Νικόλαος : 1794 - ?
- Μαγδαλινός Κωνσταντίνος : 12 'Ιουν. 1798 - 15 Μαρτ. 1841
- Μαρίνος Δημήτριος : 11 'Ιουλ. 1798 - 9 Σ/βρίου 1802
- Ξενοφός Ζαχαρίας : 18 'Ιουλ. 1798 - 15 'Ιουλ. 1823
- Ξένος [Κολόζωνος] Νικόλαος : 26 'Οκτ. 1800 - 18 Ν/βρ. 1856
- Κυβερτός Νικόλαος : 5 Ν/βρ. 1800 - 20 Δ/βρ. 1851
- Μουζάκης Παῦλος : 18 Μαΐου 1801 - 9 'Ιουν. 1834
- Πέτας 'Ιωάννης : 9 Δ/βρ. 1801 - 17 Μαρτ. 1849
- Χαρτάς Λαυρέντιος : 4 'Ιαν. 1802 - 4 Μαρτ. 1812
- Καμπιώτης Διονύσιος - Πολύδωρος : 5 'Ιαν. 1802 - 13 'Απρ. 1834
- 'Αρβανιτάκης 'Ιωάννης : 17 'Ιαν. 1802 - 23 'Ιαν. 1825
- Γκούσκος Σταματέλλος : 25 'Ιαν. 1802 - 20 Σ/βρ. 1809
- Πομόνης Βασίλειος : 6 Φεβρ. 1802 - 17 'Απρ. 1808
- Σκιαδόπουλος Διονύσιος : 25 Φεβρ. 1802 - 7 'Απρ. 1809
- Φραγκογιάννης Γεώργιος : 2 Μαρτ. 1802 - 18 Φεβρ. 1828
- Παλαμηδᾶς Νικόλαος : 4 Μαΐου 1802 - 6 Μαΐου 1821
- 'Αβούρης Νικόλαος : 17 Αὐγ. 1802 - 2 'Απρ. 1805
- Α[ύ]γουστίνος Σπυρίδων : 7 Ν/βρ. 1802 - 6 Ν/βρίου 1835
- Νέγκας Διονύσιος : 25 Μαΐου 1803 - 5 'Οκτ. 1853
- Φλεμοτόμος Γεώργιος : 11 'Οκτ. 1803 - 5 Μαΐου 1817
- Γεννηματᾶς Διονύσιος : 24 'Οκτ. 1803 - 24 Μαρτ. 1805
- Τσιταδίνος Διονύσιος : 27 Μαρτ. 1804 - 8 Φεβρ. 1805
- Λισγαράς 'Ελευθέριος : 15 'Οκτ. 1804 - 2 'Απρ. 1828
- Φουρτούνης Νικόλαος : Δ/βριος 1805 - 11 Μαρτ. 1856
- Φραντζής Δημήτριος : 3 Αὐγ. 1806 - 16 'Απρ. 1825
- Κατήφορος Θεόδωρος : 15 Φεβρ. 1808 - 18 Ν/βρ. 1813
- Ραφτόπουλος Διονύσιος : 26 Σ/βρ. 1808 - 23 'Απρ. 1815
- Μυλωνάς Νικόλαος : 6 Δ/βρ. 1800 - 3 Μαρτ. 1809

- Κορφιιάτης Μαρίνος : 10 'Ιαν. 1810 - 6 Δ/βρ.
1842
- Φραγκογιάννης Κωνσταντίνος : 19 Μαρτίου
1810 - 8 'Ιουλίου 1824
- Χαϊκάλης Γεώργιος : 24 'Απρ. 1810 - 20 'Οκτ.
1828
- Μαρίνος Ευστάθιος : 11 Μαΐου 1810 - 19 Μαΐου
1825
- Πατρινός Πέτρος : 26 Μαΐου 1810 - 14 Ν/βρ.
1811
- Χαϊκάλης Γεώργιος : 4 Αύγ. 1810 - 16 'Ιουλ.
1865
- Μυλωνᾶς Πέτρος : 24 'Απρ. 1811 - 20 Σ/βρ.
1829
- Λεοτύσης Νικόλαος : 21 Δ/βρ. 1811 - 4 'Ιουν.
1815
- Βιδάλης Διονύσιος : 1812 - 1825
- Καβ[π]οδίστριας Κων/νος : 19 'Ιαν. 1813 - 10
Φεβρ. 1823
- Κούτσης Παναγιώτης : 20 'Ιουλ. 1813 - 14
'Ιουλ. 1823
- Δραγώνας Διονύσιος : 9 Σ/βρ. 1813 - 9 Μαΐου
1815
- Βούρτσος 'Ιωάννης : 1815 - 1864
- Ράφτης 'Ανδρέας : 10 Φεβρ. 1816 - 27 Μαΐου
1825
- Κούτσης Δημήτριος : 29 Μαΐου 1816 - 1 Αύγ.
1819
- Χαϊκάλης Παῦλος : 24 'Ιουν. 1816 - 17 'Ιουν.
1825
- Βλασόπουλος Νικόλαος : 1816 - 1825
- Δικόπουλος Γεώργιος : 1816 - 1865
- Στράτης [Πιττόρος] Κωνσταντίνος : 16 Μαρτ.
1817 - 7 Δ/βρ. 1860
- Πουπλίζολας Νικόλαος : 5 Φεβρ. 1819 - 2
Μαΐου 1837
- Κωστής Γεώργιος : 2 Ν/βρ. 1819 - 16 Δ/βρ.
1821
- Χαρτᾶς Διονύσιος : 6 'Απρ. 1829 - 11 'Απρ.
1855
- Νομικός Παῦλος : 15 Μαρτ. 1830 - 29 Μαρτ.
1832
- Λισγαρᾶς 'Ιωάννης : 12 'Ιαν. 1831 - 5 'Απρ. 1851
- Ράφτης Γεώργιος : 12 Μαρτ. 1831 - 15 'Απρ.
1842
- Δικόπουλος Διονύσιος : 1835 - 1889
- Περιστιᾶνος 'Ελευθέριος : 9 'Ιουλ. 1838 - 31
'Οκτ. 1853
- Φλαμπουριάκης 'Ιωάννης : 27 Ν/βρίου 1838 -
30 'Οκτ. 1894
- Γαρζώνης 'Αριστείδης : 1838 - 1864
- 'Αραβαντινός Σπυρίδων : 13 'Απρ. 1839 - 3
'Οκτ. 1887
- Ρουῖσος Γεώργιος : 6 'Ιουλ. 1841 - 1 Αύγ.
1845
- Καντιώτης Δημήτριος : 16 'Ιαν. 1842 - 31
'Ιουλ. 1860
- Ράφτης 'Αντώνιος : 29 Σ/βρ. 1848 - 27 'Οκτ.
1884
- Νομικός Παναγιώτης : 12 'Ιαν. 1849 - 6 'Ιουλ.
1858
- Περιστιᾶνος Νικόλαος : 9 'Απρ. 1850 - 15
'Ιουν. 1866
- Σουμμάκης Στέφανος : 11 Αύγ. 1858 - 20
'Ιαν. 1909 [?]
- Κανδακίτης 'Αντώνιος : 1858 - 1862
- Ραφτόπουλος Διονύσιος : 8 Ν/βρίου 1860 - 22
Μαρτ. 1866

ΤΟ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΚΟΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΤΩΝ ΣΥΖΥΓΩΝ
ΕΠΙ ΑΤΕΚΝΟΥ ΓΑΜΟΥ ΕΙΣ ΤΗΝ ΠΑΡΟΝ ΚΑΤΑ ΤΟΝ 18^{ΟΝ} ΑΙΩΝΑ *

ΥΠΟ

ΙΑΚΩΒΟΥ Τ. ΒΙΣΒΙΖΗ

Ἐκ τῶν ἐρωτημάτων τῆς ὑπ' ἀρ. 330 τῆς 22 Μαρτίου 1833 Ἐγκυκλίου τοῦ Ὑπουργείου Δικαιοσύνης πρὸς τοὺς Εἰρηνοδίκας καὶ Δημογέροντας περὶ τῶν κατὰ τόπους κρατούντων ἐθίμων, τὸ 4ον ἀφεώρα εἰς τὸ κληρονομικὸν δικαίωμα τῶν συζύγων ἐν περιπτώσει ἀτέκνου γάμου¹. Εἰς τὴν Ἐγκύκλιον ταύτην ὁ Εἰρηνοδίκης μετὰ τῶν Δημογερόντων τῆς Πάρου ἀπήντησαν διὰ τῆς ὑπ' ἀρ. 93 τῆς 5 Μαΐου 1833 ἀναφορᾶς των² ὡς ἑξῆς: «Γ'. Εἰς τὸ 4 ζήτημα ἢ συνήθεια ἀπ' ἀρχῆς ἐπεκράτει ἕως τὸ 1790—ἔτους εἰς τὸ νὰ καρποῦται τὸ ἐπιζῶν μέρος τοῦ ἀτέκνου ἀνδρογύνου τὴν περιουσίαν τοῦ ἀδιαθέτου ἀποθανόντος συζύγου ἕως οὗ δευτεροῦ πανδρευθῇ ἢ ἀποθάνῃ εἰς τὴν χηρείαν, ὅτε διὰ τὴν ἐπιστρέφεται ἡ περιουσία τοῦ προαποθανόντος εἰς τοὺς προσιμωτέρους³ κατὰ βαθμὸν συγγενεῖς. Ἀπὸ δὲ τοῦ 1790 ἔτους ἕως σήμερον ἔγινεν ὡς νόμος ἐκ συνηθείας τὸ νὰ λαμβάνῃ μόνον τὸ ἐπιζῶν μέρος ἐν ἑκ τῶν ἐπὶ κατὰ δεσποτείαν ἀφ' ὅλης τῆς κινήτης καὶ ἀκινήτου περιουσίας τοῦ ἀποθανόντος (ἐξαίρεθέντων πρῶτον τῶν χρεῶν καὶ τῆς ψυχῆς τῶν ἐξόδων), τὴν δὲ λοιπὴν περιουσίαν οἱ προσιμωτέροι, ὡς εἴρηται, συγγενεῖς».

Τὴν ἀπάντησιν ταύτην συνοψίζοντες οἱ Καλλιγᾶς καὶ Χρυσανθόπουλος ἀναφέρουν, ὁ μὲν πρῶτος⁴, ὅτι «εἰς Πάρου καὶ Ἀντίπαρον μέχρι τοῦ 1790 ἐλάμβανεν ὁ ἐπιζῶν σύζυγος ἐξ ἀτέκνου γάμου τὴν ἐπικαρπίαν τῆς περιουσίας τοῦ ἀποβιώσαντος καθ' ὅλον τὸ διάστημα τῆς χηρείας του. Ἐκτοτε ὁμως λαμβάνει μόνον τὸ 1/7 κατὰ κυριότητα» ὁ δὲ δεύτερος⁵, ὅτι «ὁ ἐπιζῶν σύζυγος, ἐνόσφ' δὲν ἔλθῃ εἰς δεύτερον γάμον, λαμβάνει τὰς ὠφελείας τῆς περιουσίας τοῦ ἀποθανόντος».

* Ἐν τέλει τῆς παρούσης μελέτης δημοσιεύομεν ἐν παραρτήματι 34 ἔγγραφα, ἐκ νοταριακῶν κωδίκων τῆς Πάρου, ἀποκειμένον εἰς τὰ Γενικά Ἀρχεῖα τοῦ Κράτους.

¹ Ι. ΒΙΣΒΙΖΗ, Τὰ ἐρωτήματα τοῦ Ὑπουργείου τῆς Δικαιοσύνης τοῦ ἔτους 1833 περὶ τῶν νομικῶν ἐθίμων καὶ αἱ ἐπ' αὐτῶν ἀπαντήσεις τῶν τοπικῶν ἀρχῶν, εἰς *Ἐπετηρίδα τοῦ Ἀρχείου τῆς Ι.Ε.Δ.*, 3 (1950), 161 (καὶ εἰς ἀνάτυπον).

² Βλ. τὴν Ἀπάντησιν ταύτην ἐνθ' ἀν., 7 (1957), 14 ἐπ. (καὶ εἰς ἀνάτυπον).

³ Προσιμωτέροι = πλησιέστεροι, ἐκ τοῦ ἰταλ. *prossimo*.

⁴ Περὶ Ἐθίμων § 73, ἐν Μελέταις Α' (Ἀθ. 1899), σ. 216. ΖΕΠΩΝ, J.G. - R., VIII, 484-5.

⁵ Συλλογὴ τοπικῶν τῆς Ἑλλάδος συνηθειῶν (Ἀθῆναι, 1853), 12.

Παρά τὴν ὑπάρχουσαν ὁμως διαβεβαίωσιν τοῦ Εἰρηνοδίκου Πάρου, ὅτι διὰ τὴν κατάρτισιν τῆς Ἀπαντήσεως ταύτης ἐλήφθη πᾶσα πρόνοια, ὥστε νὰ εἶναι ἀκριβής, διότι, πρὶν συνταχθῇ, συνεκλήθησαν εἰς σύσκεψιν καὶ ἠρωτήθησαν οἱ δημογερόντες καὶ πρόκριτοι ὅλων τῶν χωρίων τῆς Πάρου καὶ Ἀντιπάρου καὶ συνεφώνησαν ἐπ' αὐτῆς¹, ἠθέλησα νὰ ἐλέγξω ταύτην καὶ νὰ πληροφορηθῶ καὶ ἄλλοθεν τὶ ἴσχυεν ἐν Πάρῳ ἐπὶ τοῦ περὶ οὗ πρόκειται θέματος τοῦ κληρονομικοῦ δικαίου². Διότι τὸ ἐν τῇ Ἀπαντήσει τῶν δημογερόντων ἀναφερόμενον, ὅτι ὁ ἐπιζῶν σύζυγος εἰς τὴν περίπτωσιν ἀτέκνου γάμου ἐλάμβανε κατὰ κυριότητα τὸ $\frac{1}{4}$ τῆς περιουσίας τοῦ ἀποβιώσαντος μ' ἐξένισε, καθόσον οὔτε τὸ Ὀθωμανικὸν δίκαιον ἀπονέμει εἰς τὸν ἐπιζῶντα σύζυγον τοιοῦτον ποσοστὸν ἐπὶ τῆς κληρονομίας τοῦ συζύγου³, οὔτε ἀπήντησα εἰς ἄλλην νῆσον τοῦ Αἰγαίου παρόμοιον ἔθιμον⁴.

Κατὰ τὴν γενομένην ἔρευνάν μου ἀνεῦρον πιστοποιητικὸν τῆς νοταρίας Παροικίας, Πάρου ὑπὸ ἡμερομηνίαν 30 Δεκεμβρίου 1825⁵, ἐπιβεβαιωμένον ὑπὸ τῶν προϋχόντων Παροικίας, Πάρου, σύμφωνα πρὸς τὴν ἀνωτέρω Ἀπάντησιν τῶν δημογερόντων. Ἐπίσης τὴν ἀπὸ 18 Δεκεμβρίου 1822 ἀπόφασιν τοῦ Ἀντε-

¹ Ὑπ' ἀρ. 27 τῆς 8 Ἀπριλίου 1833 ἔγγραφον τοῦ Εἰρηνοδίκου Πάρου καὶ Ἀντιπάρου δημοσιευθὲν ὑπ' ἐμοῦ, ἔνθ' ἀν., *Ἐπετηρὶς Α.Ι.Ε.Δ.*, 7 (1957), 14 ὑποσ. 1.

² Εἶναι γνωστὸν, ὅτι αἱ ἀπαντήσεις τῶν δημογερόντων τῶν διαφόρων μερῶν τῆς Ἑλλάδος εἰς τὰ Ἐρωτήματα τοῦ Ὑπουργείου τῆς Δικαιοσύνης περὶ τῶν κατὰ τόπους κρατούντων ἐθίμων δὲν διακρίνονται, κατὰ κανόνα, ἐπὶ ἀκριβείᾳ. Πλείστα ἐξ αὐτῶν εἶναι ἀτελεῖς καὶ πεπλανημένα ἐξ ἀμαθείας, ἐνίοτε ὁμως καὶ σκοπίμως ἀνακριβεῖς, διότι τινὲς ἐκ τῶν συνταξάντων αὐτὰς ἐπέδιωκον καὶ ἐνόμιζον ὅτι οὕτως ἐξυπηρετοῦν ἴδια συμφέροντα (Γ. Λ. ΜΑΟΥΡΕΡ—μεταφρ. Εὐ. Καραστάθη καὶ Χρ. Πράτσια—*Ὁ Ἑλληνικὸς Λαὸς*, Β' (Ἀθήναι, 1943), 289.

³ Καὶ ὁ Π. ΚΑΛΛΙΓΑΣ, ἔνθ' ἀν., σελ. 199, ἀδυνατεῖ νὰ προσδιορίσῃ πόθεν προῆλθεν ἡ ἀναλογία τοῦ $\frac{1}{4}$. Κατὰ τὸ Ὀθωμανικὸν δίκαιον, μὴ ὑπαρχόντων τέκνων, ὁ μὲν σύζυγος κληρονομεῖ τὸ $\frac{1}{2}$ τῆς περιουσίας τῆς συζύγου, ἡ δὲ σύζυγος κληρονομεῖ τὸ $\frac{1}{4}$ τῆς περιουσίας τοῦ συζύγου (Δ. Ν. ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΟΥ (Δηρηγότλου), *Ἱερονομικὸν κληρονομικὸν τῶν Μωαμεθανῶν δίκαιον* Φεράτζ ('Αθήναι, 1915) 33. J. D. LUCIANI, *Traité des successions musulmanes (ab intestat)* (Paris, 1890), 211. Δ. ΓΚΙΝΗ, *Ἀνέκδοτον ἐγχειρίδιον περὶ τῆς ἐξ ἀδιαθέτου κληρονομικῆς διαδοχῆς κατὰ τὸ Ὀθωμανικὸν δίκαιον* (ἀνάτυπον ἐκ τοῦ ΚΖ' (1957) τόμου τῆς *Ἐπετηρὶδος Ἑταιρείας Βυζαντινῶν Σπουδῶν*), 279 ἀρ. 6.

⁴ Περὶ τοῦ ποσοστοῦ τοῦ $\frac{1}{4}$, εἰς τὴν Πελοπόννησον βλ. Π. ΚΑΛΛΙΓΑΣ, ἔνθ' ἀν., σελ. 216. Ὁ Δ. ΓΚΙΝΗΣ, ἔνθ' ἀν., 277, 278, θεωρεῖ, ἀδικοιολογῶν, ὅτι τὸ ποσοστὸν τοῦτο ὀφείλεται εἰς ἐπίδρασιν τοῦ Ὀθωμανικοῦ δικαίου τῆς ἐξ ἀδιαθέτου διαδοχῆς.

⁵ Τοῦτο δημοσιεύομεν ἐν Παραρτήματι ὑπὸ τὸν ἀρ. 25.

παρχικοῦ Κριτηρίου Πάρου¹, τὴν δημοσιευμένην ὁμοίαν τῆς 24 Αὐγούστου 1823², ὥς καὶ ἀνέκδοτον ἀπόφασιν τῆς 24 Αὐγούστου 1827 τῶν δημογερόντων Παροικίας, αἵτινες ἐφαρμόζουν ὡς ἐπικρατοῦσαν εἰς τὴν νῆσον ταύτην συνήθειαν, τὸ νὰ λαμβάνῃ ὁ ἐπιζῶν σύζυγος τὸ ἑπταμοῖριον κατὰ κυριότητα ἐκ τῆς κληρονομίας τοῦ ἀποβιοῦντος συζύγου. Τέλος δὲ εἰς νοταριακὴν προᾶξιν διανομῆς κληρονομίας τοῦ ἔτους 1824 ἐμφανίζεται ὁ ἐπιζῶν σύζυγος λαμβάνων τὸ 1/7 τῆς κληρονομίας τῆς συζύγου «κατ' ἐπικρατοῦσαν παλαιὰν συνήθειαν»³.

Ἐξ ἄλλου ὅμως ὑπάρχει ἐκδεδομένη ἀπόφασις τῶν δημογερόντων τῆς κομποπόλεως Ναούσης, Πάρου, τοῦ ἔτους 1824⁴, ἣτις ἀποφαίνεται ὡς ἑξῆς: «... ἀκολουθοῦντες τὴν ἀνέκαθεν παλαιὰν συνήθειαν τῆς νήσου μας, τὴν ὁποίαν καὶ αἱ πέριξ ἡμῶν νῆσοι ὡς νόμον ἐπιρετοῦσι ἵνα ὁποῖαν θάτερος τοῦ ἀνδρογύνου τελευτήσῃ ἄκληρος, ὁ ζῶν νέμεται τοὺς καρποὺς ἀπάσης τῆς περιουσίας τοῦ τελευτηκότος, ἄχρι οὗ μένει ἀνύπανδρος. Ἀποφασίζουσιν οὖν ὁ ἐπιτιμώτατος ἅγιος χαρισφύλαξ Ἀγυριος, ἱερομένος μάλιστα τυχόν, καὶ μὴ δυνάμενος δευτεροῦπανδρευθῆναι δικαιοῦται ἀντιοχλήτως νὰ νέμεται τοὺς καρποὺς ὅλων τῶν πραγμάτων τῆς μακαρίτισσας πρεσβυτέρας του Βιολετυνακίου, ἕως οἷον ζῇ, χωρὶς νὰ ἡμπορῇ νὰ φθείρῃ ἐξ αὐτῶν ἄχρι καὶ τοῦ ὀβολοῦ, διὰ νὰ μείνῃ σῶα καὶ ἀπαραιμώτος. Μετὰ τὸν θάνατόν του ἡ περιουσία αὕτη εἰς τοὺς νομίμους πλησιεστέρους συγγενεῖς τῆς πρεσβυτέρας του, πρὸς τοὺς ὁποίους νὰ ἀποδώσῃ ἤδη ὅλην τὴν κινητὴν αὐτῆς περιουσίαν, ἣτις δὲν δίδει εἰς αὐτὸν καρπὸν...».

Εἶναι προφανὲς ἡ ἀντίφασις ἀφ' ἑνὸς μὲν μεταξὺ τῆς Ἀπαντήσεως τῶν δημογερόντων τοῦ 1833, τῶν ἀποφάσεων τοῦ Ἀντεπαρχικοῦ Κριτηρίου Πάρου τοῦ 1822 καὶ 1823, τῆς νοταριακῆς προᾶξεως τοῦ 1824, τοῦ πιστοποιητικοῦ τῆς νοταρίας Παροικίας τοῦ 1825, ὥς καὶ τῆς ἀποφάσεως τῶν δημογερόντων τοῦ 1827, ἀφ' ἑτέρου δὲ τῆς ἀποφάσεως τῶν δημογερόντων Ναούσης τοῦ 1824. Ὑπὸ τῆς τελευταίας ταύτης ἐφηρημώσθη ὡς ἰσχυρὸν δίκαιον ἔθιμον, καθ' ὃ ἐπὶ λύσεως ἀτέκνου γάμου θανάτῳ περιέρχεται εἰς τὸν ἐπιζῶντα σύζυγον μόνη ἡ ἐπικαρπία τῆς ἀκινήτου περιουσίας τοῦ ἀποθανόντος, ἀποκαλεῖται δ' ἐν αὐτῇ τοῦτο ὡς ἀνέκαθεν παλαιὰ συνήθεια τῆς νήσου.

Σημειωτέον δ' ὅτι ἡ ἀπόφασις τῶν δημογερόντων τοῦ 1824 βεβαιοῖ, ὅτι ἡ ἀποδεκτὴ γενομένη παρ' αὐτῆς λύσις στηρίζεται εἰς παλαιὰν συνήθειαν, κρα-

¹ Παράρτημα ἀρ. 23.

² Αὕτη ἐδημοσιεύθη εἰς I. ΒΙΣΒΙΖΗ, Ἡ πολιτικὴ δικαιοσύνη κατὰ τὴν Ἑλληνικὴν Ἐπανάστασιν (Ἀθήναι, 1941), 293 (ἀρ. ἐγγράφου 211).

³ Παράρτημα ἀρ. 24.

⁴ I. ΒΙΣΒΙΖΗ, ἔνθ' ἀν., 380-1, (ἀρ. ἐγγρ. 375). Βλ. προσέτι, αὐτόθι, σελ. 13 σημ. 2.

τουσαν όχι μόνον εις όλόκληρον τὴν νῆσον Πάρον, ἀλλ' ἀκόμη καὶ εἰς τὰς πέριξ αὐτῆς νήσους. Περιέργως, καὶ εἰς τὴν Ἀπαντήσιν τοῦ 1833 ἀναφέρεται ρητῶς ὅτι αἱ ἐκτιθέμεναι ἐν αὐτῇ συνήθειαι ἐπικρατοῦν παρομοίως εἰς ὅλην τὴν ἐπαρχίαν Παροικιᾶν, προσέτι δὲ διὰ τὴν κατάρτισιν τῆς Ἀπαντήσεως ταύτης συνῆλθον καὶ οἱ δημογέροντες Ναούσης¹, ἔτι δὲ ἡ νοταριακὴ προᾶξις τοῦ 1824² προέρχεται ἐκ Ναούσης ὥστε δὲν δικαιολογεῖται ἐκδοχὴ, καθ' ἣν ἄλλο ἔθιμον ἐκράτει εἰς τὴν Παροικίαν καὶ ἄλλο εἰς τὴν Νάουσαν, ἐκδοχὴ ἥτις καὶ ἄλλως θὰ ἦτο ἀπίθανος, δεδομένου ὅτι τὰ ἔγγραφα μᾶς προέρχονται ἐξ ὅλων τῶν μερῶν τῆς νήσου, ἐξ ἄλλου δὲ ἡ Πάρος ἦτο νήσος μικρὰ καὶ ὀλιγάνθρωπος, καὶ εἶναι δύσκολον νὰ ἐκράτει εἰς ἕκαστον χωρίον αὐτῆς ἄλλον δίκαιον. Κατ' ἀκολουθίαν, πρέπει νὰ θεωρηθῇ ὅτι τὸ δίκαιον εἰς ὅλόκληρον τὴν νῆσον ἦτο ὁμοιόμορφον, ἐρωτᾶται δὲ ποῖον ἦτο τὸ πράγματι ἰσχύον.

Ἀτυχῶς, δὲν ἠδυνήθημεν ν' ἀνεύρωμεν οἰανδήποτε ἄλλην πληροφορίαν ἐπιβεβαιούσαν τὴν ἐν τῇ Ἀπαντήσει τοῦ 1833 ἀναφερομένην μεταβολὴν τοῦ ἐθιμικοῦ δικαίου τῆς νήσου κατὰ τὸ ἔτος 1790 εἰς τὸ περὶ οὗ πρόκειται θέμα. Εἰδικώτερον δέ, οὐδὲν νοταριακὸν ἔγγραφον ἐκ τῆς νήσου ἀναγόμενον εἰς τὸ χρονικὸν διάστημα τῶν ἐτῶν 1755 ἕως 1816 συνηντήσαμεν, πλὴν ἐνὸς τοῦ ἔτους 1808. Τὰ γνωστὰ εἰς ἐμὲ τοιαῦτα ἔγγραφα εἶναι τῶν ἐτῶν 1716-1755, τὰ νεώτερα δέ, τῶν ἐτῶν 1816 καὶ ἐξῆς.

Ὅθεν, θὰ ἐξετάσωμεν τὸ ζήτημα βάσει τῶν εἰς τὴν διάθεσίν μας νοταριακῶν ἐγγράφων, τὰ ὁποῖα ἀποτελοῦν μίαν τῶν καλυτέρων πηγῶν γνώσεως τοῦ ἀγράφον ἐθιμικοῦ δικαίου. Διότι ταῦτα ἐγίνοντο μεταξὺ προσώπων, ἅτινα εἶχον συμφέρον καὶ ἐπεζητοῦν, ὅπως τὰ συνομολογούμενα εἶναι ἰσχυρὰ καὶ ἀπρόσβλητα, ἥτοι ἐπεδίωκον νὰ εἶναι σύμφωνα πρὸς τὸ κρατοῦν δίκαιον, συνετάσσοντο δὲ ὑπὸ τοῦ νοταρίου, ὅστις ἦτο, ὡς ἐκ τοῦ λειτουργήματός του, καὶ ὁ ἀρμοδιώτερος νὰ γνωρίζῃ τὸ ἰσχύον δίκαιον.

Τὰ κατὰ τὰ ἀνωτέρω γνωστὰ εἰς ἐμὲ προικοσύμφωνα τῆς Πάρου τῶν ἐτῶν 1716-1755 δύνανται νὰ διακριθῶν εἰς δύο κυρίως βασικούς τύπους.

Εἰς τὸν πρῶτον τύπον, τὸν καὶ συνηθέστερον, ὡς πρὸς τὴν τύχην τῶν προικῶν τῶν συζύγων (γυναικὸς καὶ ἀνδρός), διὰ τὴν περίπτωσιν λύσεως τοῦ γάμου θανάτῳ καὶ ἄνευ τέκνων, εὗρισκομεν εἰς τὰ προικοσύμφωνα ταῦτα τὴν ἀκόλουθον ρήτην: «*Εἰ δὲ πάλε καὶ τύχη θάνατος εἰς τὸ ἀναμεταξύν τως χωρὶς κληρονόμους, νὰ στρέφονται καὶ νὰ παραδίδονται τὰ ἄνωθεν ὀνοματισμένα προ-*

¹ *Ἐπετηρίς Α. Ι. Ε. Α.*, 7 (1957), 14, 15 ὑποσημ.

² Παράρτημα ἀρ. 24.

κία ἀπὸ καὶ πὺν δίνονται, ἤγουν εἰς τοὺς πλέον πρόθιμους ἐδικούς». (Προικοσύμφωνον τῆς 13 Νοεμβρίου 1734)¹.

Ἡ ρήτρα αὕτη παρουσιάζεται εἰς ἄλλα προικοσύμφωνα τοῦ ἰδίου τύπου ὑπὸ ἄλλην διατύπωσιν: «Εἰ δὲ καὶ τύχη θάνατος χωρὶς κληρονόμους νομίμους, καὶ ἐπιστρέφονται τὰ ἐδῶ πουρκοδοτισμένα εἰς τοὺς ἐδικούς, ἀπ' ἐκεῖ πὺν ἐδόθησαν, ξεκαθαρίζοντας ὅτι οἱ κληρονόμοι τως, ἤγουν τὰ παιδιά πὺν μέλλει καὶ κάμουν καὶ εἶναι τοῦ νόμου, ἤγουν εἰς χρόνους πὺν καὶ ἡμποροῦ καὶ κάμουν ζάπτι τὸ τίποιές τως· εἰ δὲ καὶ ἀποθάνουν πάλε χωρὶς τὴν αὐτὴν ἡλικίαν, χωρὶς τὸ ζάπτι, καὶ ἐπιστρέφονται ὁμοίον τρόπον ὡς τὸ παρὸν καβούλι». (Προικοσύμφωνον τῆς 18 Φεβρουαρίου 1738)². Προφανῶς, αἱ δύο αὗται ρήτραι παρουσιάζουν μεγάλην καὶ οὐσιώδη διαφοράν. Κατὰ μὲν τὴν πρώτην, ἐὰν καθ' ὃν χρόνον λύεται ὁ γάμος δὲν ὑπάρχουν τέκνα, δηλαδὴ εἴτε δὲν ἐγεννήθησαν, εἴτε ἐγεννήθησαν ἀλλ' ἀπέθανον πρὸ τῆς λύσεως τοῦ γάμου, τὰ προικισθέντα εἰς τὸν ἀποθανόντα σύζυγον κληρονομοῦνται ἀπὸ τοὺς πλησιεστέρους συγγενεῖς, οὐδέποτε δὲ ἀπὸ τὸν ἐπιζῶντα σύζυγον.

Κατὰ τὴν δευτέραν δὲ διατύπωσιν τῆς ρήτρας, καὶ ἐὰν ὑπάρχουν τέκνα κατὰ τὴν λύσιν τοῦ γάμου, ἅτινα ὅμως ἀπέθανον ὕστερον ἐν ἀνηλικιότητι, πάλιν τὰ προικισθέντα περιέρχονται εἰς τοὺς πλησιεστέρους συγγενεῖς τοῦ ἀποθανόντος συζύγου, ὅχι δὲ εἰς τὸν ἐπιζῶντα γονέα ὡς κληρονόμον τοῦ ἀποθανόντος τέκνου. Μόνον δὲ εἰς τὴν περίπτωσιν θανάτου τοῦ τέκνου μετὰ τὴν ἐνηλικιώσιν του, κληρονομεῖ παρ' αὐτοῦ ὁ ἐπιζῶν γονεὺς καὶ τὴν προῖκα τοῦ προαποβιώσαντος συζύγου.

Αὗται εἶναι αἱ ὑπὸ τῶν συμβαλλομένων τιθέμεναι ρήτραι ἐν τῷ πρώτῳ τύπῳ τῶν προικοσυμφώνων.

Λαμβανομένου ὅμως ὑπ' ὄψιν, ὅτι αἱ περὶ τῆς τύχης τῆς προικὸς ἐθιμικαὶ διατάξεις δὲν ἀπετέλουν κανόνας δημοσίας τάξεως, ἀλλ' ἠδύναντο καὶ μεταβληθοῦν δι' ἀντιθέτου συμφωνίας τῶν συμβαλλομένων, ἐρωτᾶται τί ἴσχυεν ἐν ἐλλείψει εἰδικῆς συμφωνίας περὶ τῆς τύχης τῆς προικὸς; Ἐν ἄλλοις λόγοις, αἱ ἀνωτέρω παρατεθεῖσαι ρήτραι ἀπετέλουν τροποποίησιν τοῦ ἰσχύοντος δικαίου ἢ ἀπλῶς ἐπανάληψιν τῶν κρατουσῶν ἐθιμικῶν διατάξεων;

Ἀναμφιβόλως ἡ πρώτη ρήτρα, καθ' ἣν ἐν ἀνυπαρξίᾳ τέκνων κατὰ τὴν λύσιν τοῦ γάμου ἡ προῖξ τοῦ ἀποθανόντος συζύγου περιέρχεται εἰς τοὺς πλησιεστέρους συγγενεῖς του, καὶ ὅχι εἰς τὸν ἐπιζῶντα σύζυγον, δὲν ἀποτελεῖ παρὰ

¹ Παράρτημα ἀρ. 10.

² Παράρτημα ἀρ. 14.

ἐπανάληψιν κανόνος τοῦ ἰσχύοντος δικαίου. Τοῦτο μαρτυρεῖται ρητῶς εἰς τὰ ἔγγραφα. Εἰς πλείστα προικοσύμφωνα περιέχοντα τὴν ρήτραν ταύτην προστίθεται, ὅτι συμφωνεῖται τοῦτο «κατὰ τὴν συνήθειαν τοῦ τόπου μας». (Προικοσύμφωνον τῆς 3 Φεβρουαρίου 1737¹), «Κατὰ τὰ ἥθη τοῦ τόπου μας» (Προικοσύμφωνον τῆς 8 Ἀπριλίου 1738²). Ἔτι δὲ ὑπάρχουν νοταριακὴ πράξις τῆς 4 Δεκεμβρίου 1733³ ὁρίζουσα τὴν ἐπιστροφὴν προικὸς πρὸς τὸν συστήσαντα τὴν προῖκα τῆς ἀποθανούσης συζύγου, εἰς ἣν ρητῶς ἀναφέρεται ὅτι τοῦτο γίνεται «κατὰ τὴν συνήθειαν τοῦ τόπου μας», ὥς καὶ τὸ ἀπὸ 24 Ἰανουαρίου 1716 [1717] προσύμφωνον συστάσεως προικὸς⁴.

Ὡς πρὸς τὴν δευτέραν ὁμως ρήτραν, καθ' ἣν καὶ ὑπάρχοντος τέκνου κατὰ τὴν λύσιν τοῦ γάμου, ἀλλ' ἀποθνήσκοντος μετ' αὐτὴν ἐν ἀνηλικότητι, πάλιν ἡ προῖξ τοῦ θανόντος γονέως δὲν κληρονομεῖται ἀπὸ τὸν ἐπιζῶντα σύζυγον ὡς κληρονόμον τοῦ μεταποβιώσαντος τέκνου των, ἀλλὰ ἀπὸ τοὺς πλησιεστέρους συγγενεῖς τοῦ προαποβιώσαντος γονέως, ἐκ τῶν γνωστῶν εἰς ἐμὲ ἐγγράφων δὲν δύναται νὰ ἐξαχθῇ ἀναμφισβητήτως, ἐὰν ἡ ρήτρα αὕτη ἀποτελῇ ἐπανάληψιν τοῦ κρατοῦντος δικαίου ἢ, τοῦναντίον, τροποποίησιν αὐτοῦ.

Ἀποκλίνομεν εἰς τὴν γνώμην, ὅτι πρόκειται περὶ τροποποιήσεως τοῦ κρατοῦντος εἰς τὴν νῆσον ἐθιμικοῦ δικαίου, καθ' ὃ κατὰ τὴν λύσιν τοῦ γάμου θανάτῳ, ὑπάρχοντος τέκνου, ὅπερ μετέπειτα ἀποθνήσκει ἐν ἀνηλικότητι, κληρονομεῖ αὐτὸ ὁ ἐπιζῶν γονεὺς του καὶ κατὰ τὴν κληρονομικὴν του περιουσίαν, τὴν ἀποτελοῦσαν ποτὲ προῖκα τοῦ προαποβιώσαντος γονέως του (γονικὴν). Ἐν ἄλλοις λόγοις, ὁ ἐπιζῶν σύζυγος κληρονομεῖ ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ ἐμμέσως (διὰ τοῦ τέκνου) τὴν προῖκα τοῦ ἀποθανόντος συζύγου.

Ἀγόμεθα εἰς τὴν λύσιν ταύτην ἀπὸ τὸ γεγονός, ὅτι εἰς τὴν ρήτραν τοῦ ἀνωτέρω ἀπὸ 18 Φεβρουαρίου 1738 προικοσυμφώνου⁵ ὑπάρχει ἡ φράσις «νὰ ἐπιστρέφονται ὁμοίον τρόπον ὡς τὸ παρὸν καβούλι». Καβούλι σημαίνει ἐνταῦθα ἔγγραφος συμφωνία. Δηλαδή, τοῦτο θὰ ἰσχύσῃ διότι συνεφωνήθη ρητῶς. Ὁμοίως καὶ εἰς τὸ ἀπὸ 4 Νοεμβρίου 1751⁶ προικοσύμφωνον ἀναφέρεται «... τυχαιόνητας θάνατος χωρὶς παιδιὰ καὶ τὰ παιδιὰ νόμον ἡλικίας, πάλιν κατὰ τὸ καβούλιν τως τὰ αὐτὰ καλὰ καὶ προνοδοπισμένα νὰ ἐπιστρέφονται εἰς τοὺς πλέον προθυμωτέρους

¹ Παράρτημα ἀριθ. 11.

² Παράρτημα ἀριθ. 15.

³ Παράρτημα ἀριθ. 8.

⁴ Παράρτημα ἀριθ. 1.

⁵ Παράρτημα ἀριθ. 14.

⁶ Παράρτημα ἀριθ. 18.

ἐδικονὺς ἀπὲ ἐκεῖ ποὺ ἐδόθησαν». Ἐὰν καὶ ἡ ρήτρα αὕτη ἀπετέλει ἐπανάληψιν τοῦ κρατοῦντος δικαίου, εἶναι λογικὸν ἀντὶ τοῦ καβοῦλι νὰ ὑπῆρχεν ἡ φράσις «κατὰ τὴν συνήθειαν τοῦ τόπου μας» ἢ ἄλλη ἰσοδύναμος, ὥς συμβαίνει εἰς τὴν πρώτην ρήτραν.

Εἶναι ἀληθές, ὅτι εὑρεται ἡ ἀπὸ 13 Ὀκτωβρίου 1733¹ συμφωνία γενομένη μετὰ τὴν λύσιν τοῦ γάμου θανάτῳ τῆς γυναικός, ἣτις ἀφῆκε τέκνον ἀνήλικον, μεταξὺ τοῦ πατρός της καὶ τοῦ ἐπιζῶντος συζύγου της, δι' ἧς μεταξὺ ἄλλων συμφωνοῦνται καὶ τὰ ἑξῆς: «... εἰ δὲ τὰ λοιπὰ κατὰ τὴν συνήθειαν τοῦ τόπου μας καὶ ὡς καλὸς καὶ τιμημένος χριστιανὸς ἂν τύχη καὶ τὸ παιδί ἀποθάνῃ, ὑπόσχεται ὁ προλεγόμενος μαστρ' Ἀντώνης <σύζυγος καὶ πατήρ τοῦ τέκνου> νὰ τὰ ἐπιστρέφῃ ἀπὸ ἐκεῖ ὅπου τὸν ἐπούργισα <πεθερὸν> εἰς πλέον πρόθιμο πρόσωπον».

Οὐχ ἦττον ὅμως, ἀφ' ἑνὸς μὲν ἡ σαφὴς διατύπωσις τῶν ἀνωτέρω δύο προικοσυμφώνων, ὅτι ἡ ρήτρα αὕτη εἶναι «καβοῦλι», ἀφ' ἑτέρου δὲ ἡ ὑπάρχουσα ἐν τέλει τῆς πράξεως ταύτης βεβαίωσις, «ὅτι εἰς τέτοιον τρόπον ἐγίνει τὸ παρὸν θεληματικῶς καὶ χωρὶς βία κατενός», ἐπίσης καὶ ἡ φράσις «καὶ ὡς καλὸς καὶ τιμημένος χριστιανός» καθιστοῦν πιθανόν, ὅτι ἡ ἐν τῇ πράξει ταύτῃ προσθήκη «κατὰ τὴν συνήθειαν τοῦ τόπου μας» ἐτέθη μᾶλλον μὲ τὴν πρόθεσιν ἰσχυροποιήσεως τῆς συμβάσεως καὶ ὅχι ὅτι πράγματι τοιοῦτο ἦτο εἰς τὴν προκειμένην περίπτωσιν καὶ τὸ κρατοῦν δίκαιον. Δὲν ἀποκλείεται ὅμως καὶ ἡ ἐκδοχή, ὅτι εἰς τὴν περίπτωσιν ταύτην τὸ ἐθιμικὸν δίκαιον δὲν ἦτο σταθεροποιημένον, ἀλλ' ἐκυμαίνετο καὶ τὸ ζήτημα ἐστασιάζετο.

Κατὰ ταῦτα, μέχρι, τοῦλάχιστον, τοῦ ἔτους 1755, λυομένου θανάτῳ τοῦ ἀτέκνου γάμου, κατὰ τὸ κρατοῦν εἰς τὴν νῆσον Πάρον ἐθιμικὸν δίκαιον ὁ ἐπιζῶν σύζυγος, κατὰ κανόνα, δὲν ἐκληρονόμει τὸ ὅλον ἢ μέρος τῆς προικὸς τοῦ ἀποθανόντος συζύγου, εἴτε κατὰ κυριότητα εἴτε κατ' ἐπικαρπίαν².

Τὸν κανόνα τοῦτον ἔρχεται νὰ ἐπιβεβαιώσῃ πλήρως μία ἐξαίρεσις αὐτοῦ, μαρτυρουμένη σαφῶς ὑπὸ τῶν προικοσυμφώνων τῆς ἐποχῆς ταύτης.

Ἡ ἐξαίρεσις αὕτη ἀφορᾷ τοὺς γάμους εἰς τοὺς ὁποίους ὁ σύζυγος χειροτο-

¹ Παράρτημα ἀριθ. 18.

² Ἀντιθέτως εἰς τὴν Νάξον ἡ ἐπιζῶσα σύζυγος (ὅχι καὶ ὁ σύζυγος) εἶχε τὴν ἐπικαρπίαν τῆς προικὸς τοῦ ἀποβιούντος συζύγου. I. T. ΒΙΣΒΙΖΗ, Ναξιακὰ νοταριακὰ ἔγγραφα τῶν τελευταίων χρόνων τοῦ Δουκάτου τοῦ Αἰγαίου (1538-1577), εἰς *Ἑπετηρίδα Α.Ι.Ε.Δ.*, 4 (1951) (καὶ εἰς ἀνάτυπον), 141 καὶ σημ. 3, ὡς καὶ τὰς αὐτόθι παραπομπάς. Τὸ δικαίωμα τοῦτο διετηρήθη καὶ μέχρι τῆς Ἀπελευθερώσεως (Ἐφ. Ἀθηνῶν 427/1901, Θέμης II^ο 24). Βλ. καὶ Ἀπάντησιν τῶν δημογερόντων Νάξου εἰς τὰ Ἐρωτήματα τοῦ Ὑπουργείου τῆς Δικαιοσύνης 1833, εἰς *Ἑπετηρίδα Α.Ι.Ε.Δ.*, 3 (1950), 167.

νεῖται ἔπειτα κληρικός. Ἐάν, δηλαδή, ὁ σύζυγος χειροτονηθῇ μετὰ τὸν γάμον ἱερεὺς, τότε, λυομένου τοῦ ἄνευ τέκνων γάμου θανάτῳ, περιέρχεται εἰς τὸν ἐπιζῶντα σύζυγον ἡ ἐπικαρπία τῶν κληρονομιαίων πραγμάτων τοῦ ἀποβιώσαντος, εἰς τοὺς πλησιεστέρους δὲ συγγενεῖς τούτου μεταβαίνει μόνη ἡ ψιλὴ κυριότης. Τὴν ἐπικαρπίαν ὅμως ταύτην διατηροῦν, ἐὰν ἐπιζῶν εἶναι ὁ ἱερεὺς σύζυγος, ἐφ' ὅσον δὲν ἀποβάλλει τὸ ἱερατικὸν σχῆμα, ἐὰν δὲ ἐπιζῶσα εἶναι ἡ γυνή, ἐφ' ὅσον παραμένει ἐν χηρείᾳ. Ὑπὸ τῶν ὑπ' ὄψιν μας ἐγγράφων μαρτυρεῖται ρητῶς, ὅτι τοῦτο ἀποτελεῖ *ἐπικρατοῦσαν συνήθειαν* (Προικοσύμφωνα τῆς 11 Ὀκτωβρίου 1729¹, τῆς 30 Ἰουνίου 1739², τῆς 18 Μαΐου 1740³ καὶ ἄλλα). Ἐννοεῖται, ὅτι καὶ ἡ ἐξαίρεσις αὕτη τοῦ ἐθιμικοῦ δικαίου διὰ τοὺς ἱερεῖς δὲν ἦτο δημοσίας τάξεως, ἀλλ' ἠδύνατο νὰ τροποποιηθῇ δι' ἀντιθέτου συμφωνίας τῶν μερῶν. Οὕτως εἰς τὸ ἀπὸ 8 Ἰουλίου 1734 προικοσύμφωνον⁴.

Ἀνεξαρτήτως ὅμως τῆς ἐξαίρεσεως ταύτης, καὶ ἄλλοθεν ἐξάγεται, ὅτι ὁ ἐπιζῶν σύζυγος ἀτέκνου γάμου δὲν ἐλάμβανεν οὔτε τὴν ἐπικαρπίαν. Ὑπάρχει ἡ ἀπὸ 30 Ἰουλίου 1737⁵ ἀμοιβαία διαθήκη συζύγων, δι' ἧς εἰς τὸν σύζυγον ἀτέκνου γάμου ἀφίεται ὑπὸ τῆς συζύγου μόνη ἡ ἐπικαρπία τῆς ἀκινήτου περιουσίας της. Ἐὰν ἐκ τοῦ νόμου εἶχε ταύτην ὁ σύζυγος, δὲν θὰ ὑπῆρχεν ἀνάγκη νὰ συνταχθῇ ἡ διαθήκη. Ταῦτα περὶ τῶν προικοσυμφώνων τοῦ πρώτου τύπου.

Εἰς τὰ προικοσύμφωνα τοῦ δευτέρου τύπου κατατάσσομεν ἐκεῖνα εἰς τὰ ὁποῖα οὐδεμία συμφωνία γίνεται περὶ τῆς τύχης τῆς προικὸς μετὰ τὴν λύσιν τοῦ γάμου. Ταῦτα κατὰ τὴν μέχρι τοῦ 1755 ἐποχὴν εἶναι τὰ ὀλιγαριθμότερα.

Δεῖγμα τοιούτου προικοσυμφώνου ἀποτελεῖ τὸ ἀπὸ 21 Ἰανουαρίου 1733 παρατιθέμενον⁶.

Βάσει τῶν ἀνωτέρω ἐκτεθέντων περὶ τῶν προικοσυμφώνων τοῦ πρώτου τύπου, πρέπει νὰ γίνῃ δεκτὸν ὅτι εἰς τὰ τοῦ δευτέρου τύπου ὑπονοεῖται, ὅτι θὰ κρατήσῃ ὅ,τι τὸ ἐθιμικὸν δίκαιον ὁρίζει, ἥτοι, ἐν ἐλλείψει τέκνων καὶ διαθήκης ἡ προῖξ τοῦ ἀποθνήσκοντος συζύγου κληρονομεῖται ἀπὸ τοὺς πλέον προθίμους συγγενεῖς αὐτοῦ, ὁ δὲ ἐπιζῶν σύζυγος οὐδὲν λαμβάνει ἐκ τῆς κληρονομίας ταύτης.

Παραμένει ὅμως μία οὐσιώδης διαφορὰ μεταξὺ τῶν προικοσυμφώνων τοῦ πρώτου καὶ τοῦ δευτέρου τύπου. Τοῦτέστιν, εἰς μὲν τὰ τοῦ πρώτου τύπου

¹ Παράρτημα ἀρ. 13.

² Παράρτημα ἀρ. 16.

³ Παράρτημα ἀρ. 17.

⁴ Παράρτημα ἀρ. 9.

⁵ Παράρτημα ἀρ. 13.

⁶ Παράρτημα ἀρ. 5.

ὁ προικισθεὶς σύζυγος δὲν ἠδύνατο νὰ διαθέσῃ ἐλευθέρως τὴν προῖκα του (ἐξαίρεσει ἀφεύκτου ἀνάγκης ἢ πολὺ μικροῦ μέρους διὰ ψυχικά), διὰ νὰ περιέλθῃ αὕτη ὑποχρεωτικῶς εἰς τὰ τέκνα του ἢ, ἐλλείψει τέκνων, εἰς τοὺς πλησιεστέρους συγγενεῖς τοῦ προικίσαντος. Ἐπὶ δὲ προικοσυμφώνου τοῦ δευτέρου τύπου ἐκράτουν διατάξεις τοῦ ἐθιμικοῦ κληρονομικοῦ δικαίου, καὶ ὁ προικισθεὶς ἠδύνατο διὰ πράξεων αἰτία θανάτου νὰ διαθέσῃ ἐλευθέρως πρὸς τρίτους τὰ εἰς αὐτὸν προικισθέντα ἐν ὅλῳ ἢ ἐν μέρει, ἐφ' ὅσον δὲν ὑπῆρχον ἐκ τοῦ γάμου τέκνα.

Τ' ἀνωτέρω ἐκτιθέμενα περὶ τῆς ἐλλείψεως, κατὰ κανόνα, ἐξ ἀδιαθέτου κληρονομικοῦ δικαιώματος τῶν συζύγων, δὲν νομίζω ὅτι δύναται νὰ κλονίσῃ ὑπάρχουσα διαιτητικὴ ἀπόφασις τῆς 21 Μαρτίου 1731¹. Δι' αὐτῆς λύνονται διαφοροὶ ἀμφισβητήσεις μετὰ τοῦ πενθεροῦ καὶ τοῦ συζύγου ὡς πρὸς τὴν προῖκα τῆς ἀνευ τέκνων ἀποβιώσας συζύγου, ἀποφασίζεται δὲ νὰ λάβῃ ὁ σύζυγος διὰ «κληρονομίαν καὶ μερίδι» τῆς ἀποθανούσης συζύγου 50 ριαλίων πρᾶγμα κατὰ πλήρη κυριότητα, ἔτι δὲ ὅλα τὰ εἰσοδήματα τῶν πραγμάτων τῶν, καὶ ἐπιπροσθέτως 25 ριάλια διὰ γινόμενα παρ' αὐτοῦ ἔξοδα ἐπὶ μιᾷ προικίᾳ οἰκίας καὶ ἐνὸς περιβολίου· ἡ δὲ ὑπόλοιπος προῖξ νὰ ἐπιστρέφεται εἰς τὸν πατέρα τῆς ἀποθανούσης. Δὲν δύναται δὲ ἡ ἀπόφασις αὕτη νὰ ἐπηρεάσῃ τὰ ἐκτεθέντα ἐπὶ τοῦ κρατοῦντος ἐπὶ τοῦ θέματος ἐθιμικοῦ δικαίου, διότι δὲν προκύπτει ἐξ αὐτῆς ὡς καὶ τοῦ συνυποσχετικοῦ, ποῖαι αἱ ὑπάρχουσαι διαφοραὶ μετὰ τοῦ γαμβροῦ καὶ πενθεροῦ, κυρίως δὲ ἐὰν ἡ ἀποθανοῦσα σύζυγος ἀφῆκεν ἢ οὐ διαθήκην. Ἐπὶ πλέον δέ, εἶναι σαφές, ὅτι ἡ διαιτητικὴ αὕτη ἀπόφασις ἐξεδόθη ὑπὸ τῶν διαιτητῶν, ἀποφανθέντων κατὰ τὴν κρίσιν ἀγαθοῦ ἀνδρὸς καὶ ὅχι βάσει τοῦ ἰσχύοντος δικαίου. Καθόσον, καὶ ἐὰν τὸ κρατοῦν ἐθιμικὸν δίκαιον ἀνεγνώριζεν εἰς τὸν ἐπιζῶντα σύζυγον κληρονομικὸν δικαίωμα ἐπὶ τῆς προικὸς τοῦ ἀποβιώσαντος, τοῦτο θὰ συνίστατο ἢ εἰς τὴν ἐπικαρπίαν ἢ εἰς μέρος αὐτῆς κατὰ πλήρη κυριότητα, ποτὲ δὲ εἰς ἀμφοτέρα, ὡς πρᾶττει ἡ ἐν λόγῳ διαιτητικὴ ἀπόφασις.

Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τῆς προικίᾳς περιουσίας τοῦ συζύγου.

Περὶ τῆς ἔξωπροίκου ὅμως περιουσίας, ἥτοι τῆς ἐπικτήτου τί ἐκράτει;

Καὶ ἐν Πάρῳ ὑφίστατο ἡ διάκρισις μετὰ τοῦ γονικῆς καὶ ἐπικτήτου περιουσίας. Τοῦτο καταφαίνεται ὅχι μόνον ἐκ τῆς χρησιμοποίησεως τῶν ὄρων τούτων εἰς διαφόρους νοταριακὰς πράξεις, ἐξ ὧν παραθέτομεν ἐνδεικτικῶς τὴν ἀπὸ 24 Ἰανουαρίου 1716 (κατὰ τὸ βενετικὸν ἡμερολόγιον ἢ 1717 κατὰ τὸ καθ' ἡμᾶς) ὑπόσχεσιν συστάσεως προικὸς² καὶ τὴν ἀπὸ 23 Νοεμβρίου 1733 διαθήκην³, ἀλλὰ

¹ Παράρτημα ἀρ. 4.

² Παράρτημα ἀρ. 1.

³ Παράρτημα ἀρ. 7.

καὶ τῆς ἐμφανίσεως πρακτικῶν συνεπειῶν ἐξ αὐτῆς. Εἶναι προφανές, ὅτι ἡ εἰς τὰ προικοσύμφωνα τῆς νήσου ρήτρα περὶ τῆς ἐπιστροφῆς τῆς προικὸς εἰς τοὺς πλησιεστέρους συγγενεῖς τοῦ προικίζοντος, ἐν περιπτώσει λύσεως τοῦ γάμου θανάτῳ καὶ ἄνευ τέκνων, δὲν ἀποτελεῖ ἡ ἐφαρμογὴν τῆς διακρίσεως ταύτης τῆς περιουσίας καὶ τοῦ ἐκφράζοντος αὐτὴν ἀξιώματος *paterna paternis, materna maternis*¹. Πάντως ὅμως ἡ σημασία τῆς διακρίσεως ἐν Πάρῳ κατὰ τοὺς χρόνους τούτους ἤρχισε ἐξασθενοῦσα πῶς, ὥς δεικνύει ἡ ἀνωτέρω ἀπὸ 23 Νοεμβρίου 1733 διαθήκη, δι' ἧς διατίθεται ἡ γονικὴ καὶ ἡ ἐπίκτητος περιουσία, χωρὶς νὰ γίνε-ται διάκρισις τούτων ὡς πρὸς τὸν τρόπον διαθέσεως. Βαίνει δὲ ἐκλείπουσα κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ 19^{ου} αἰῶνος, εἰς τρόπον ὥστε ἡ Ἀπάντησις περὶ τῶν ἐθίμων τῆς Πάρου τοῦ ἔτους 1833 νὰ ἀγνοῇ τελείως τὴν διάκρισιν ταύτην.

Καὶ ἐπὶ τῆς ἐπικτήτου ὅμως περιουσίας δὲν ἀνευρίσκομεν εἰς τὴν νήσον κατὰ τὴν ἐν λόγῳ ἐποχὴν κληρονομικὸν δικαίωμα ἐπικαρπίας τῶν συζύγων ἐκ τοῦ νόμου.

Ἐξ ἄλλου, καὶ ἡ κοινοκτημοσύνη μεταξὺ τῶν συζύγων δὲν ἐμφανίζεται εἰς τὴν Πάρον κατὰ τὸν 18^{ον} αἰῶνα, τοῦλάχιστον καὶ ἐξῆς. Εἰς οὐδὲν ἔγγραφον γίνεται νύξιν τις περὶ αὐτῆς. Τοῦναντίον, ἐκ τῶν ἐγγράφων συνάγεται ὅτι δὲν ἴσχυεν αὕτη. Οὕτως εἰς τὸ ἀπὸ 30 Μαρτίου 1737² δωρητήριον ὁ σύζυγος δωρεῖται εἰς τὴν σύζυγόν του ἐπίκτητον κατώγειον ὁλόκληρον. Ἐπίσης εἰς τὸ ἀπὸ 26 Ἰανουαρίου 1716 [1717] ἔγγραφον ἀγορᾶς³, περιέχον καὶ κληρονομικὴν σύμβα-σιν, δι' οὗ ἡ σύζυγος ἀγοράζει οἰκίας, ὑπόσχεται ἡ ἀγοράστρια τὰ ἐξῆς: «...τά-ζει καὶ ξεκαθαριστὰ ὁμολογᾷ τὰ <ἀγοραζόμενα> ὁμοία σπίτια νὰ τὰ προικίζει τῶν παιδιῶν τῶν»· εἰ δὲ καὶ τύχη τῆς θάνατος δίχως νὰ ἔχουσι κληρονόμους, ἤγουν παιδιά τοῦ ἀνδρός τῆς Σιλιβέστρου Γράση, νὰ εἶναι τοῦ ὁμοίου ἀνδρός τῆς Σιλιβέ-στρου, νὰ νὰ κἀν ὡς θέλει καὶ βούλεται ὡσὰν μπράγματα ἐδικὰν του». Προφανῶς, διότι ὁ σύζυγος δὲν εἶχεν ἐκ τοῦ νόμου δικαίωμα τι μετὰ τὴν λύσιν τοῦ γάμου ἐπὶ τῶν ἀγοραζομένων ἀκινήτων. Ἐὰν ὑφίστατο κοινοκτημοσύνη μεταξὺ τῶν συ-ζύγων ἐπὶ τῶν ἐπικτήτων, θὰ ὑπῆρχε δικαίωμα ἐπ' αὐτῶν τοῦ συζύγου καὶ θὰ παρεχωρεῖτο εἰς τοῦτον ὑπὸ τῆς ἀγοραστρίας συζύγου τὸ μὴ ἀνήκον εἰς αὐτὸν ἐκ τοῦ νόμου κατὰ τὴν λύσιν τοῦ γάμου μερίδιον, ὅχι δὲ ὁλόκληρα τὰ ἀγοραζό-

¹ Περὶ τῆς γονικῆς καὶ ἐπικτήτου περιουσίας καὶ τοῦ νομικοῦ ἀξιώματος *paterna pa-ternis, materna maternis* βλ. Ι. ΒΙΣΒΙΖΗ, Δικαστικαὶ ἀποφάσεις τοῦ 17^{ου} αἰῶνος ἐκ τῆς νή-σου Μυκόνου, εἰς *Ἑπετηρίδα Α.Ι.Ε.Α.*, 7 (1957) (καὶ εἰς ἀνάτυπον), 37 ἐπ.

² Παράρτημα ἀρ. 12.

³ Παράρτημα ἀρ. 2.

μενα ἀκίνητα. Ἄλλως δέ, ἐὰν ἴσχυεν, ἔπρεπε νὰ συναντήσωμεν εἰς τὰ γνωστά μας ἔγγραφα εἰδησίην τινα περὶ αὐτῆς¹, ὅπερ δὲν συμβαίνει.

Καὶ ταῦτα μὲν ἀφοροῦν τὴν μέχρι τοῦ ἔτους 1755 ἐποχὴν.

Ἀπὸ δὲ τῶν ἀρχῶν τοῦ 19ου αἰῶνος καὶ μέχρι τοῦ ἔτους 1833 συναντῶμεν τὰ ἑξῆς: Ὅπως καὶ κατὰ τοὺς πρὸ τοῦ ἔτους 1755 χρόνους, καὶ κατὰ τὴν ὑστέραν ταύτην ἐποχὴν ἀπαντοῦν δύο βασικοὶ τύποι προικοσυμφώνων. Ἦτοι, ἀφ' ἑνὸς μὲν προικοσύμφωνα περιέχοντα τὸν ὅρον ὅτι, ἐν ἑλλείψει τέκνων, θὰ περιέρχωνται τὰ προικιζόμενα εἰς τοὺς πλησιεστέρους συγγενεῖς τοῦ προικίζοντος μέρους (π. χ. προικοσύμφωνα, τῆς 1 Φεβρουαρίου 1809², τῆς 19 Ἀπριλίου 1826³ καὶ ἄλλα, ἔτι δὲ δύο τῶν ἐτῶν 1832 καὶ 1833 ἐκδεδομένα⁴).

Ἀφ' ἑτέρου δέ, εὐρίσκομεν προικοσύμφωνα οὐδεμίαν περιέχοντα ρήτραν περὶ τῆς τύχης τῆς προικὸς λυομένου ἀτέκνου γάμου, θανάτου (λ. χ. προικοσύμφωνα τῆς 22 Ὀκτωβρίου 1816⁵, τῆς 27 Ἰουλίου 1826⁶ κλπ.).

Προσέτι εἶναι ἄξια παρατηρήσεως: Πρῶτον, ὅτι μεταξὺ τῶν προικοσυμφώνων τῶν περιεχόντων τὴν ρήτραν τῆς ἐπιστροφῆς τῶν προικιζομένων εἰς τοὺς πλησιεστέρους συγγενεῖς, ὑπάρχουν μερικά, εἰς τὰ ὅποια προστίθεται εἰς τὴν ρήτραν ταύτην ὁ χαρακτηρισμὸς, ὅτι ὁ ὅρος οὗτος ἀποτελεῖ *συνήθειαν τοῦ τόπου*.

¹ Ἀντιθέτως πρὸς τὴν Πάρον, εἰς τὴν Νάξον ἴσχυεν ἡ κοινοκτημοσύνη τῶν συζύγων ἐπὶ τῶν ἐπικτήτων. I. T. ΒΙΣΒΙΖΗ, Ναξιακὰ νοταριακὰ ἔγγραφα τῶν τελευταίων χρόνων τοῦ Δουκάτου τοῦ Αἰγαίου (1538-1577), ἐνθ' ἀν., σελ. 140 καὶ σημ. 7, 8, ὡς καὶ τὰς ἐκεῖ παραπομπάς. Σημειωτέον ὅτι, καίτοι ἡ Πάρος κατὰ τὴν Φραγκοκρατίαν ἦτο συνδεδεμένη διοικητικῶς μετὰ τῆς γειτνιαζούσης Νάξου, καὶ κατ' ἀκολουθίαν ὑπέκειτο εἰς τὴν ἰδίαν μὲ ἐκείνην ξενικὴν νομοθεσίαν, ἐν τούτοις, λόγῳ τῆς μὴ ἐγκαταστάσεως πολλῶν καὶ δὴ ἐπιφανῶν Φράγκων ἐν Πάρῳ, αὕτη ὀλίγον μετὰ τὴν κατάλυσιν τῆς Φραγκικῆς κυριαρχίας ἀπέβαλε, κατὰ τὸ πλεῖστον, τὸ παρεισφρήσαν ξενικὸν δίκαιον. Τοῦτο μαρτυρεῖται καὶ εἰς Ἐκθέσιν τοῦ Ἐπαρχοῦ Νάξου Δημητρίου Ἀντων. Βισβίζη (ἡμετέρου πάππου) τοῦ ἔτους 1849, εὐρίσκομένην ἐν σχεδίῳ παρ' ἐμοὶ καὶ ἀναφέρουσιν τὰ ἑξῆς: «Μολονότι καὶ ἡ Πάρος ὑπέπεσεν εἰς τὴν κνριότητα τῶν Ἑνετῶν, οὐδὲν διειρήρησεν ἔχνος τῶν φεουδαλικῶν ἐθίμων καὶ τῆς κυριαρχίας τῶν κατακτητῶν, τὰ ὅποια κατήντησαν τοὺς χωρικοὺς τῆς Νάξου κατοικοὺς εἰς τοσαύτην ταπεινώσιν καὶ δουλοφροσύνην». — Ἡ κοινοκτημοσύνη τῶν συζύγων ἴσχυεν καὶ εἰς τὴν Σῦρον. Α. ΔΡΑΚΑΚΗ, Τὸ ἐν Σύρῳ ἔθιμον τῆς κοινοκτημοσύνης, εἰς *Θέμιδα*, ΝΣΤ' (1945) 167 ἐπ.

² Παράρτημα ἀρ. 19.

³ Παράρτημα ἀρ. 28.

⁴ Ὑπὸ Π. ΒΑΛΛΗΝΔΑ, Τέσσαρα δικαιοπρακτικὰ ἔγγραφα ἐκ Πάρου τῶν ἐτῶν 1831-1833, εἰς *Ἐφημερίδα Ἑλληνικῆς καὶ ἀλλοδαπῆς Νομολογίας*, ἔτος 62 (1943), σελ. 323-326 (καὶ εἰς ἀνάτυπον).

⁵ Παράρτημα ἀρ. 20.

⁶ Παράρτημα ἀρ. 30.

οὕτως εἰς τὰ ἐκ Ναούσης (Πάρου) προικοσύμφωνα τῆς 11 Ἰανουαρίου 1820¹ καὶ 16 ἰδίου μηνὸς καὶ ἔτους² («ὡς συνήθως» ἢ «ὡς σύνηθες»), εἰς δὲ τὸ ὑπ' ἀρ. 172 καὶ ἀπὸ 8 Ὀκτωβρίου 1827 προικοσύμφωνον ἐκ Παροικίας (Πάρου)³ ἀναφέρεται «ἐὰν δὲ ἀποθάνωσιν ἄτεκνοι, γὰ ἀκολουθῶσι κατὰ τὸν τοπικὸν νόμον, ἐπιστρεφόμενων ὧν τῶν προικοδοτιζομένων πραγμάτων εἰς τοὺς προθίμους συγγενεῖς». Καὶ δεύτερον, ὅτι εἰς οὐδὲν τῶν προικοσυμφώνων τῆς προκειμένης ἐποχῆς ἀπαντᾷ ἡ ἐξαίρεσις διὰ τοὺς γάμους εἰς οὓς ὁ μελλόγαμβρος θὰ ἐχειροτονεῖτο ἱερεὺς, καθ' ἣν, ἐν περιπτώσει λύσεως τοῦ γάμου θανάτῳ, μὴ ὑπαρχόντων τέκνων, εἰς τὸν ἐπιζῶντα σύζυγον περιέρχεται καὶ παραμένει, ἐφ' ὅσον ζῇ καὶ δὲν συνάπτει νέον γάμον, ἢ ἐπικαρπία τῆς ἀκινήτου περιουσίας τοῦ θανόντος. Ἐκεῖνο ὅμως, τὸ ὁποῖον προξενεῖ ἰδιαιτέραν ἐντύπωσιν καὶ παρουσιάζει δυσχερείας διὰ τὸν μελετῶντα τὸ ζήτημα εἶναι ὅτι συντάκτης τοῦ τελευταίου ὡς ἄνω προικοσυμφώνων τοῦ ἔτους 1827 ὑπῆρξεν ὁ νοτάριος Παροικίας Δημήτριος Χαμάρτος, ὅστις εἰς τὸ προικοσύμφωνον τοῦτο χαρακτηρίζει ρητῶς τὴν ἐν λόγῳ ρήτηραν, ὡς σύμφωνον πρὸς τὸν τοπικὸν νόμον.

Ὁ ἴδιος ὅμως Δημήτριος Χαμάρτος τὸ αὐτὸ ἔτος συνυπογράφει τὴν κατωτέρω ἀναφερομένην ἀπὸ 24 Αὐγούστου 1827 ἀπόφασιν τῶν δημογερόντων Παροικίας, δι' ἧς ὁρίζεται νὰ λάβῃ ὁ σύζυγος τὸ ἐπταμοῖριον τῆς κληρονομίας τῆς συζύγου, ὡς δημόσιος νοτάριος. Δύο ἔτη προηγουμένως ὑπὸ τὴν ἰδιότητά του ὡς δημογέροντος Παροικίας, συνυπογράφει τὸ ἀπὸ 30 Δεκεμβρίου 1825 πιστοποιητικὸν τῆς νοταρίας Παροικίας, δι' οὗ βεβαιοῦται ὅτι, κατὰ τὴν συνήθειαν τῆς νήσου, λυομένου θανάτῳ ἀτέκνου γάμου, ὁ ἐπιζῶν σύζυγος, ἐὰν δὲν ὑπάρχῃ διαθήκη, «κληρονομεῖ τὸ ἐπταμοῖριον ἀπὸ ὅλην τὴν κινήτην καὶ ἀκίνητον περιουσίαν τοῦ ἀποθανόντος», εἰς δὲ τὸ Κριτήριον Πάρου, τὸ ἐκδὸν τὴν ἀπὸ 18 Δεκεμβρίου 1822 ἀπόφασιν, ἥτο Γραμματεὺς. Ἐπίσης πρέπει νὰ σημειωθῇ, ὅτι εἰς τὴν κατάρτισιν τῆς ἀνωτέρω Ἀπαντήσεως τῶν δημογερόντων τοῦ 1833 περὶ τῶν ἐθίμων συνέπραξε καὶ συνυπέγραψε ταύτην ὁ Δ. Χαμάρτος, ὡς Ἐπαρχιακὸς πλέον Εἰρηνοδίκης Πάρου.

Κατόπιν τῶν τόσων ἀντιφατικῶν πληροφοριῶν, προερχομένων μάλιστα, ἐνίοτε, ἀπὸ ἑν καὶ τὸ αὐτὸ πρόσωπον, εἶναι εὐλόγον νὰ γεννηθοῦν ἀμφιβολία διὰ τὴν ἀκρίβειαν τῆς ἐπὶ τοῦ 4ου ἐρωτήματος τῆς ὑπ' ἀρ. 330 Ἐγκυκλίου τοῦ Ὑπουργείου Δικαιοσύνης Ἀπαντήσεως τῶν Δημογερόντων τῆς Πάρου.

¹ Παράρτημα ὑπ' ἀρ. 21.

² Παράρτημα ὑπ' ἀρ. 22.

³ Παράρτημα ὑπ' ἀρ. 34.

Ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἀπὸ τὰ σωζόμενα ἔγγραφα φαίνεται βέβαιον, εἶναι ὅτι τὸ μέχρι τοῦ 1755 ἔθιμικὸν καθεστὼς, καθ' ὃ ὁ ἐπιζὼν σύζυγος, κατὰ κανόνα, οὐδὲν ἐξ ἀδιαθέτου κληρονομικὸν δικαίωμα ἐκέκτητο ἐπὶ τῆς περιουσίας τοῦ θανόντος συζύγου, ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ 19^{ου} αἰῶνος καί, πλέον ὥρισμένως, κατὰ τοὺς χρόνους τῆς Ἐπαναστάσεως εἶχε μεταβληθῇ.

Εἰδικώτερον, ἡ ἐξαίρεσις διὰ τὰ ἀνδρόγυνα, ὅπου ὁ ἀνὴρ ἐχειροτονεῖτο κληρικός, καὶ εἰς αὐτὸν ὁ ἐπιζὼν σύζυγος ἐκληρονόμει τὴν ἐπικαρπίαν τῆς ἀκινήτου περιουσίας τοῦ ἀποθανόντος συζύγου, ἣν διετήρει, ἐφ' ὅσον παρέμενεν ἐν χρειᾷ, ἤρχισεν ἐπεκτεινόμενη, ἐφ' ὅλων ἀνεξαιρέτως τῶν ἀνδρογύνων, καὶ ἀπὸ ἐξαίρεσις κατέστη ὁ κανὼν. Τοῦτο προκύπτει τόσον ἐκ τῆς ἀπὸ 2 Δεκεμβρίου 1824 ἀποφάσεως τῶν δημογερόντων Ναούσης¹, ὅσον καὶ ἀπὸ τὸ γεγονός, ὅτι εἰς οὐδὲν ἀπὸ τὰ γνωστὰ προικοσύμφωνα τοῦ 19^{ου} αἰῶνος — καὶ εἶναι ἀρκετὰ τὸν ἀριθμὸν — ἀπαντᾷ ἡ ἐξαίρεσις διὰ τοὺς κληρικούς, ὥς συνέβαιναν εἰς τὰ μέχρι τοῦ 1755 προικοσύμφωνα. Βεβαίως, καὶ μετὰ τὴν μεταβολὴν ταύτην, οἱ προικίζοντες εἶχον τὸ δικαίωμα νὰ τροποποιήσουν δι' ἐναντίας συμφωνίας τὸ νέον ἔθιμον καὶ νὰ συμφωνήσουν, ὅτι ἐπὶ ἀτέκνου γάμου οὐδὲν περιέρχεται εἰς τὸν ἐπιζῶντα σύζυγον ἐκ τῆς προικὸς τοῦ ἀποθανόντος, ἀλλ' ἅπαντα ἡ περιουσία του κληρονομεῖται ἀπὸ τοὺς πλησιεστέρους συγγενεῖς τούτου. Ὡς δὲ ἐλέχθη, εὐρίσκομεν πρᾶγματι εἰς πλεῖστα προικοσύμφωνα τοῦ 19^{ου} αἰῶνος τὴν ρήτραν τῆς ἐπιστροφῆς τῶν προικιζομένων εἰς τοὺς πλησιεστέρους συγγενεῖς, οὐ μὴν ἀλλὰ ἡ ὑπαρξίς τῆς ρήτρας ταύτης ἦτο τὸ σύνθημα συμβαῖνον μέχρι τῆς Βασιλείας τοῦ Ὁθωνος, ἀφ' ἧς ἄρχεται αὕτη νὰ σπανίζῃ, καὶ τέλος ἐκλείπει πλήρως.

Καὶ ἤδη ἐρωτᾶται, ἐὰν καὶ πότε ἤρχισε μεταβαλλόμενον καὶ τὸ ἔθιμον τοῦτο καὶ ἀντὶ τῆς ἐπικαρπίας ἐλάμβανεν ὁ ἐπιζὼν σύζυγος ἐκ τῆς περιουσίας τοῦ ἀποβιώσαντος τὸ 1/7 κατὰ κυριότητα.

Μέχρι τῶν χρόνων τῆς Ἐπαναστάσεως οὐδὲν ἔγγραφον συνηντήσαμεν προδίδον τὴν ὑπαρξίν ἐν Πάρῳ ἐξ ἀδιαθέτου κληρονομικοῦ δικαιώματος τῶν συζύγων, καὶ δὴ ἐπὶ τοῦ 1/7 τῆς κληρονομικῆς περιουσίας κατὰ κυριότητα. Μόνον διαρχοῦντος τοῦ Ἀγῶνος ἐμφανίζεται τὸ πρῶτον ἡ ἀπὸ 18 Δεκεμβρίου 1822 ἀπόφασις τοῦ Ἀντεπαρχικοῦ Κριτηρίου Πάρου², ἐν συνεχείᾳ ἡ ἀπὸ 25 Σεπτεμβρίου 1823 ὁμοία³, ὥς καὶ ἡ τοῦ 1824 νοταριακὴ πράξις⁴, ἐκ τρίτου τὸ ἀπὸ 30

¹ Ἀνωτέρω σελ. 136 καὶ σημ. 2.

² Παράρτημα ὑπ' ἀρ. 23.

³ I. ΒΙΣΒΙΖΗ, Ἡ πολιτικὴ δικαιοσύνη κλπ., ἐνθ' ἀν., 293 (ἀρ. ἐγγρ. 211).

⁴ Παράρτημα ὑπ' ἀρ. 24.

Δεκεμβρίου 1825 πιστοποιητικὸν τῆς νοταρίας Παροικίας (Πάρου)¹, ἔτι δὲ ἀπόφασιν ἀνέκδοτος τῶν δημογερόντων Παροικίας τῆς 24 Αὐγούστου 1827.

Πλὴν τούτων ὅμως, ἔχομεν καὶ δύο διαθήκας συζύγων, ἀμφοτέρως τοῦ ἔτους 1826², δι' ὧν ἀπονέμεται εἰς τὰς συζύγους, ὡς *ἀνδρομοίριον* καὶ *κληρονομία*, ὠρισμένα ἀντικείμενα τῆς κληρονομίας τοῦ συζύγου ἢ μετρητά, ἀλλὰ χωρὶς νὰ προκύπτῃ τὶ ποσοστὸν ἐπὶ τῆς ὅλης κληρονομίας τοῦ διαθέτου συζύγου ἐκάλυπτον ταῦτα. Ἡ ὑπαρξὶς εἰς τὰς διαθήκας αὐτὰς τῶν ὄρων *ἀνδρομοίριον* καὶ *κληρονομία* ἐνδεικνύει, ὅτι κατὰ τὴν ἀντίληψιν τοῦ συντάξαντος αὐτὰς νοταρίου, ἡ σύζυγος εἶχεν ἐκ τοῦ νόμου δικαίωμα κληρονομίας ἐπὶ τῆς περιουσίας τοῦ ἀνδρός, καὶ δὴ ὡς δικαίωμα νομίμου μοίρας, καὶ ὅτι τὸ ἀφιέμενον εἰς αὐτὰς διὰ τῆς διαθήκης τοῦ συζύγου ἐγένετο πρὸς ἱκανοποίησιν τοῦ δικαιώματος τούτου· διότι, ἄλλως, δὲν θὰ εἰδικεύετο καὶ θὰ ὠνομάζετο *ἀνδρομοίριον* καὶ *κληρονομία*.

Προφανῶς, αἱ ἀνωτέρω διαθήκαι ἐνισχύουν πῶς τὰ ἐκτιθέμενα εἰς τὴν Ἀπάντησιν τοῦ 1833 περὶ τῶν ἐθίμων διὰ τὴν ὑπαρξίν ἐξ ἀδιαθέτου κληρονομικοῦ δικαιώματος τῶν συζύγων, χωρὶς ὅμως ν' ἀποτελοῦν καὶ ἀπόδειξιν περὶ τῆς ἐκτάσεως καὶ ἐπικρατήσεως τοῦ δικαιώματος τούτου, καὶ δὴ ἀπὸ τοῦ ἔτους 1790.

Ἀλλά, δὲν ἀρκεῖ ἡ πενιχρότης καὶ ἀβεβαιότης τῶν ἀνωτέρω παρατεθεισῶν πηγῶν πρὸς ἔλεγχον τῆς Ἀπαντήσεως τῶν δημογερόντων Πάρου περὶ τοῦ ἐθίμου. Ἐπιπροσθέτως, παρουσιάζονται νοταριακαὶ τινες πράξεις τῶν ἐτῶν 1826 καὶ 1827, αἱ ὁποῖαι αὐξάνουν τὰς ἀμφιβολίας καὶ ἐπιτείνουν τὴν σύγχυσιν. Αἱ νοταριακαὶ αὗται πράξεις εἶναι: α) συμβιβαστικὸν τῆς 4 Ἰουλίου 1826³, β) ἐξόφλησις κληρονομικοῦ μεριδίου τῆς 6 Αὐγούστου 1826⁴, γ) διανομὴ κληρονομίας τῆς 6 Μαρτίου 1827⁵ καὶ δ) συμβιβαστικὴ ἐξόφλησις ὁμοίου μεριδίου τῆς 22 Μαΐου 1827⁶.

Τὰ ἔγγραφα ταῦτα ἐπὶ κληρονομίας ἀποβιωσάσης συζύγου ἄνευ τέκνων ἐφαρμόζουν τὴν τριμοιρίαν, ἣν χαρακτηρίζουν ὡς *συνήθειαν τοπικήν*, κατὰ τὸν ἐξῆς τρόπον: Ἀφαιροῦνται τὰ ἔξοδα κηδείας, μνημοσύνων, ψυχικὰ κλπ. ἐκ τῆς κληρονομίας τῆς ἀποθανούσης συζύγου, ἐκ τοῦ ἀπομένοντος δὲ ἐκ τῆς περιουσίας της λαμβάνουν, οἱ μὲν προσιμώτεροι συγγενεῖς τὰ 2/3, ὁ δὲ ἐπιζῶν σύζυγος τὸ 1/3· λίαν πιθανῶς πρόκειται ἐνταῦθα περὶ ἐσφαλμένης, ἴσως ἐκ προθέσεως, ἐφαρ-

¹ Παράρτημα ὑπ' ἀρ. 25.

² Παράρτημα ὑπ' ἀρ. 26 καὶ 27.

³ Παράρτημα ἀρ. 29.

⁴ Παράρτημα ἀρ. 31.

⁵ Παράρτημα ἀρ. 32.

⁶ Παράρτημα ἀρ. 33.

μογῆς τῆς Νεαρᾶς 26 Ἀνδρονίκου τοῦ Παλαιολόγου, ἣτις ἀπενέμει ἐν μερίδιον εἰς τοὺς συγγενεῖς, ἐν εἰς τὸν σύζυγον καὶ τὸ τρίτον διατίθεται εἰς τὰ ψυχικά¹. Τοῦλάχιστον, ἡ ὀνομασία εἰς τὰ ἔγγραφα τρίτον καὶ τριμοιρίας καθιστᾷ τοῦτο πιθανόν, τοσοῦτ᾽ μᾶλλον, καθόσον οὐδαμοῦ ἄλλοθεν, πλὴν τῆς Νεαρᾶς, δύναται νὰ στηριχθῇ διὰ τὴν Πάρον ἡ κληρονομικὴ αὕτη διανομή².

Ἐνταῦθα ἐξαντλοῦνται αἱ γνωσταὶ εἰς ἡμᾶς πηγαὶ καί, κατ' ἀνάγκην, θὰ μεταπέσωμεν εἰς ὑποθέσεις πρὸς λύσιν τοῦ ζητήματος.

Ὡς ἐξετέθη ἀνωτέρω, πιθανολογεῖται, ὅτι τὸ μέχρι τοῦ ἔτους 1755 βεβαιωθὲν ἐκ τῶν ἐγγράφων ὡς ἰσχύον εἰς τὴν νῆσον ἐθιμικὸν δίκαιον ἐτροποποιήθη μετέπειτα, ἐπεκταθέντος τοῦ ἐπὶ μόνου τοῦ γάμου κληρικῶν κρατοῦντος κληρονομικοῦ δικαίωματος ἐπικαρπίας τῶν συζύγων καὶ ἐπὶ τοῦ γάμου λαϊκῶν. Διὰ τὸ ἑπταμοίριον ὅμως οὐδεμίαν ἔχομεν ἔνδειξιν μέχρι τῶν χρόνων τῆς Ἐπαναστάσεως, ὅτι ἐκράτησε τοῦτο ἐθιμικῶς καὶ δὴ ἀπὸ τοῦ ἔτους 1790. Βεβαίως, ἡ ἐν τῇ Ἀπαντήσει τῶν Δημογερόντων μνεῖα τοῦ ἔτους τούτου ὡς ἀφετηρίας μεταβολῆς τοῦ ἐθιμικοῦ δικαίου τῆς νήσου καὶ τῆς καθιερώσεως τοῦ ἑπταμοιρίου δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς ἐφεύρημα τῆς φαντασίας τῶν δημογερόντων, ἀλλὰ πρέπει τὸ ἔτος τοῦτο νὰ συνδέεται μὲ γεγονὸς σχέσιν ἔχον μὲ τὸ κληρονομικὸν δικαίωμα τῶν συζύγων, χωρὶς ὅμως νὰ ἐπέφερεν ἀπαραιτήτως τὸ γεγονὸς τοῦτο καὶ τὴν εἰσαγωγὴν, καὶ δὴ ἔκτοτε τοιούτου ἐθίμου. Ἡ καθιέρωσις δὲ τούτου ὡς δῆθεν ἐθίμου, νομίζομεν ὅτι εἶναι ἐφεύρημα τῶν χρόνων τῆς Ἐπαναστάσεως.

Θεωροῦμεν δὲ ὡς πιθανώτερον, ὅτι κατὰ τὸ ἔτος 1790 σύζυγός τις, διεκδικῶν κληρονομικὸν δικαίωμα ἐπὶ τῆς περιουσίας ἀδιαθέτου ἀποθανόντος συζύγου, θὰ κατέφυγε πρὸς ἱκανοποίησίν του ὅχι εἰς τὸ τοπικὸν κριτήριον, τὸ ὁποῖον θὰ ἐφήρμοζε τὸ ἐθιμικὸν δίκαιον τῆς νήσου, ἀλλὰ εἰς τὸν ἀρμόδιον διὰ τὴν Πάρον Καδὴν Νάξου. Οὗτος, ἀποφαινόμενος, κατόπιν γνώμης τοῦ Μουφτῆ, συμφώ-

¹ Βλ. τὴν Νεαρὰν ταύτην εἰς I καὶ II. ΖΕΡΩΝ, J.G.R. I, 533 ἐπ. Περὶ αὐτῆς δὲ Γ. ΜΑΡΙΑΚΗΝ, Τὸ ἀστικὸν δίκαιον ἐν ταῖς Νεαραῖς τῶν Βυζαντινῶν Αὐτοκρατόρων (Ἀθήναι, 1922), 283 ἐπ. καὶ τοὺς αὐτόθι ἀναφερομένους, ἔτι δὲ Κ. ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΠΟΥΛΟΣ, Die Nouvelle des Patriarchen Athanasius, εἰς *Neugriechische - Jahrbücher*, 8 (1940), 136-146 (καὶ εἰς ἀνάτυπον), Γ. ΠΕΤΡΟΠΟΥΛΟΥ, Ἱστορία καὶ εἰσηγήσεις τοῦ Ρωμαϊκοῦ δικαίου (Ἀθήναι, 1944), 1292-3.

² Σημειωτέον ὅτι κατὰ τὴν Τουρκοκρατίαν εἰς τὴν Μύκονον εἶχεν ἐφαρμοσθῇ, ἐν ἐπιγνώσει ἐσφαλμένως, ὑπὸ τοῦ ἐκεῖ Ἀρχιεπισκόπου ἡ Νεαρὰ 26 παρὰ τὸ ἰσχύον ἀντίθετον ἐθιμικὸν δίκαιον τῆς νήσου ταύτης. I. ΒΙΣΒΙΖΗ, Δικαστικαὶ ἀποφάσεις τοῦ 17ου αἰῶνος ἐκ τῆς νήσου Μυκόνου, εἰς *Ἐπετηρίδα Α.Ι.Ε.Α.*, 7 (1957) (καὶ εἰς ἀνάτυπον), 104-5.

νως πρὸς τὸ Ὁθωμανικὸν δίκαιον θ' ἀνεγνώρισε διὰ τῆς ἀποφάσεώς του εἰς τὸν συζύγον τοιοῦτο δικαίωμα κυριότητος κατὰ ποσοστὸν ὄχι 1/7, ἀλλὰ 1/2 ἢ 1/4 κλπ.¹ Ἡ ἀπόφασις ὅμως αὕτη δὲν θὰ ἐπέφερε καὶ μεταβολὴν τοῦ ἐθιμικοῦ δικαίου τῆς νήσου ἐν τούτῳ. Περὶ αὐτοῦ δὲν ἀφίνει ἀμφιβολίαν τόσον ἡ ἔλλειψις εἰς τὰ μέχρι τῆς Ἐπαναστάσεως ἔγγραφα μνείας τινὸς περὶ τοῦ δικαιώματος τούτου, ὅσον καὶ ἡ διατήρησις εἰς τὰ νομικὰ ἔγγραφα τῆς παλαιᾶς διατυπώσεως. Ἄλλως δέ, εἶναι γνωστὸν, ὅτι ἡ σπανία εἰς τὰς τουρκικὰς δικαστικὰς ἀρχὰς προσφυγῇ κατοίκων τινῶν ἐνὸς τόπου καὶ ἡ ἀντίθετος πρὸς τὸ ἐθιμικὸν δίκαιον τοῦ τόπου των ἀπόφασις τῶν τουρκικῶν τούτων ἀρχῶν βάσει τοῦ Ὁθωμανικοῦ δικαίου δὲν ἐπροκάλει καὶ τὴν μεταβολὴν τοῦ ἐντοπίου ἐθιμικοῦ δικαίου, εἰς ὃ οἱ Ἕλληνες παρέμενον σταθεροί.

Διαρκούσης ὅμως τῆς Ἐπαναστάσεως ἐνδιαφερόμενοι συγγενεῖς τοῦ ἀποθανόντος συζύγου προσέφυγον εἰς τὸ Ἀντεπαρχικὸν Κριτήριον Πάρου, διεκδικοῦντες παρὰ τοῦ ἐπιζῶντος συζύγου τὴν κληρονομίαν τοῦ ἀποθανόντος. Ἀντέπαρχος καὶ πρόεδρος τοῦ Ἀντεπαρχικοῦ Κριτηρίου Πάρου ἦτο τότε ὁ Παναγιώτης Βαφιόπουλος, ὅστις διετήρησε τὴν θέσιν ταύτην ἐπὶ ἀρκετὰ ἔτη. Οὗτος κατήγετο ἐκ Πελοποννήσου (Ἀρκαδίας), ὅπου ἀπῆντα, ὡς ἐσημειώθη, δικαίωμα ἐπιταμοιρίου², καί, πιθανόν, κατὰ τὰς δίκας ἐκείνας νὰ ἔπαισε τοὺς συνδικάζοντας προσεστώτας εἰς τὴν ἀναγνώρισιν τοιοῦτου δικαιώματος κατὰ τροποποίησιν τῶν ἀποφάσεων τοῦ Καδῆ μόνον ὡς πρὸς τὸ ποσοστὸν. Τοιοῦτοτρόπως δὲ ἔχομεν τὰς μνημονευθείσας ἀπὸ 18 Δεκεμβρίου 1822³ καὶ ἀπὸ 25 Σεπτεμβρίου 1823 ἀποφάσεις τοῦ Κριτηρίου τούτου⁴, αἵτινες ἀποτελοῦν καὶ τὰ πρῶτα γνωστὰ ἐκ Πάρου ἔγγραφα, ἀναγνωρίζοντα εἰς τοὺς συζύγους κληρονομικὸν δικαίωμα ἐπὶ τοῦ 1/7 κατὰ κυριότητα.

Ὡς εἶναι εὐνόητον, κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ὁ Ἀντέπαρχος ἤσκει πᾶσαν ἐξουσίαν, ἀσφαλῶς δὲ εἰς τὸ Ἀντεπαρχικὸν Κριτήριον ἡ γνώμη τοῦ Ἀντεπαρχοῦ θὰ ἦτο, συνήθως, ἡ κρατοῦσα, οἱ δὲ συνδικασταὶ Ἐπιστάται — ὀνομαζόμενοι ἀρχικῶς *σύμβουλοι*⁵ — θὰ εἶχον ἀπλῶς συμβουλευτικὴν γνώμην, ὡς δηλοῖ καὶ ὁ ὅρος *σύμβουλος*.

Προσέτι, ὁ Ἀντέπαρχος ἦτο, φυσικά, καὶ ὁ φορεὺς τῶν ἀντιλήψεων τῆς

¹ Τὰ περὶ κληρονομικοῦ δικαιώματος τῶν συζύγων κατὰ τὸ Ὁθωμανικὸν δίκαιον βλ. ἀνωτέρω εἰς σ. 135 σημ. 3, ὡς καὶ τὰς αὐτόθι παραπομπάς.

² Ἀνωτέρω σελ. 3, σημ. 1.

³ Παράρτημα ἀρ. 23.

⁴ Ι. ΒΙΣΒΙΖΗ, Ἡ πολιτικὴ δικαιοσύνη, ἐνθ' ἀν., 293 (ἔγγρ. 211).

⁵ Περὶ τῶν Κριτηρίων τούτων βλ. Ι. ΒΙΣΒΙΖΗ, ἐνθ' ἀν., 58 καὶ 128.

Κεντρικῆς Διοικήσεως, αἵτινες, ὡς γνωστόν, ἀπέβλεπον ἐν προκειμένῳ εἰς τὴν ἐνοποίησην τοῦ ἐν Ἑλλάδι κρατοῦντος μέχρι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης δικαίου, διὰ τῆς καταργήσεως τῶν διαφόρων τοπικῶν ἐθιμικῶν δικαίων καὶ τῶν τουρκικῶν νόμων καὶ τῆς ἀντικαταστάσεώς των διὰ τοῦ εἰσαχθέντος παρ' αὐτῆς ὡς ἐπισήμου δικαίου, τοῦ Βυζαντινοῦ¹.

Ἐχοντες ὑπ' ὄψιν πάντα τὰ ἀνωτέρω, καταλήγομεν νὰ θεωροῦμεν ὡς βασιμώτερον τὸ ἑξῆς: Ἡ μόνη γενομένη ἐθιμικῶς τροποποίησις τοῦ μέχρι τοῦ ἔτους 1755 ἰσχύσαντος ἐν Πάρῳ δικαίου ἐπὶ τοῦ κληρονομικοῦ δικαιώματος τῶν συζύγων, ὑπῆρξεν ἡ ἐπέκτασις καὶ ἐπὶ λαϊκῶν τοῦ ἐπὶ ἀτέκνου γάμου μόνον κληρικῶν ἰσχύοντος πρότερον δικαιώματος ἐπικαρπίας.

Τὸ ἐμφανιζόμενον κατὰ τοὺς χρόνους τῆς Ἐπαναστάσεως δικαίωμα ἑπταμοιρίου εἰσῆχθη διὰ τοῦ Ἀντεπαρχιακοῦ Κριτηρίου ἢ, μᾶλλον ὑπὸ τοῦ Ἀντεπαρχου, ἡ διότι κατὰ πλάνην ἐθεώρει τοῦτο ὡς σύμφωνον πρὸς τὸ ἐπίσημον δίκαιον τὸ εἰσαχθὲν κατὰ τὴν Ἐπανάστασιν, ἡ διότι ἦτο κανὼν τοῦ ἐθιμικοῦ δικαίου τῆς ἰδιαιτέρας πατρίδος του, ὃν ἐνόμιζεν δικαιότερον τοῦ κρατοῦντος ἐν Πάρῳ. Ἐὰν ἀμφότεραι αἱ ἀποφάσεις τοῦ Κριτηρίου τούτου ἀναφέρουν, ὅτι ἡ διδομένη παρ' αὐτῶν λύσις ἀποτελεῖ τοπικὸν ἔθιμον ἢ ἐπικρατοῦσαν συνήθειαν, τοῦτο δὲν πρέπει ν' ἀνταποκρίνεται πρὸς τὴν ἀλήθειαν, ἀλλ' ἐτέθη ἀπλῶς διὰ νὰ παρουσιάζωνται αὗται μὲ περισσότερον κῦρος καὶ νὰ χρησιμεύσουν ὡς ἀφετηρία τροποποιήσεως τῶν μέχρι τῆς ἐποχῆς ταύτης κρατούντων ἐπὶ τοῦ θέματος—πρᾶγμα δὲ ὃχι σπάνιον κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους.

Ἡ ὑπόθεσις αὕτη ἐνισχύεται καὶ ἐξ ἄλλων δύο ἐνδείξεων. Πρῶτον· διὰ τὴν δευτέραν ἐκ τῶν ἀποφάσεων τούτων, τὴν τοῦ ἔτους 1823, παρεπονέθη ἡ χήρα σύζυγος πρὸς τὸ Ὑπουργεῖον τοῦ Δικαίου, θεωροῦσα αὐτὴν παράνομον, τὸ δὲ Ὑπουργεῖον, φαίνεται, εὔρε τὰ παράπονά της βάσιμα· διότι διὰ τοῦ ἀπὸ 16 Ἀπριλίου 1825 ἐγγράφου του πρὸς τὸ Ἐπαρχεῖον Πάρου διέταξε τὴν ἀκύρωσιν τῆς ἀποφάσεως ταύτης, τὸν δὲ Ἀντεπαρχον ν' ἀναφέρῃ τοὺς λόγους, οἵτινες τὸν ἤγαγον εἰς τὴν ἔκδοσιν αὐτῆς, ὡς καὶ ν' ἀποστείλῃ ἀντίγραφον τῶν τοπικῶν συνθητικῶν τῆς νήσου².

Δεύτερον· μετὰ τὴν ἄνω διαταγὴν τοῦ Ὑπουργείου Δικαίου, καὶ ὀρισμένως ἀπὸ τοῦ ἔτους 1826 ἐμφανίζεται εἰς τὰ νοταριακὰ ἔγγραφα ὡς κρατοῦσα, δὴθεν, τοπικὴ συνήθεια καὶ ἡ *τριμοιρία*, περὶ ἧς ἀνωτέρω³. Προφανῶς, ἐκ πληρο-

¹ Ἐνθ' ἀν., 85 σημ. 5, 112 ἐπ., ὡς καὶ τὰς ἐκεῖ παραπομπάς.

² Βλέπε τὴν διαταγὴν ταύτην τοῦ Ὑπουργείου Δικαίου εἰς I. ΒΙΣΒΙΖΗ, ἐνθ' ἀν., 455 (ἔγγρ. ἀρ. 464).

³ Σελ. 147.

φοριῶν τοπικῆς τινος ἀρχῆς ἢ καὶ τῆς Κεντρικῆς Διοικήσεως, ὅτι τὸ ἐπίσημον δίκαιον ἦτο ἡ τριμοιρία, ἐπεχειρήθη ἡ εἰσαγωγή καὶ ἐφαρμογὴ τῆς περὶ τριμοιρίας διατάξεως καὶ εἰς τὴν νῆσον Πάρον, ὡς ἰσχύοντος δικαίου.

Κατ' ἀκολουθίαν, ἡ Ἀπάντησις τῶν δημογερόντων Πάρου ἐπὶ τοῦ ἐρωτήματος τούτου δὲν παρουσιάζεται ἀκριβῆς.

Φαίνεται δὲ βέβαιον, ὅτι κατὰ τοὺς χρόνους τῆς Ἐπαναστάσεως εἰς τὸ δίκαιον τῆς νήσου περὶ τοῦ κληρονομικοῦ δικαιώματος τῶν συζύγων ἐν περιπτώσει ἀτέκνου γάμου ἐπῆλθε πλήρης σύγχυσις καὶ ἀβεβαιότης, ἥτις ἔληξεν ὀριστικῶς διὰ τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ Βυζαντινοῦ δικαίου ὑπὸ τῶν ἰδρυθέντων ἐπὶ τῆς Βασιλείας τοῦ Ὁθωνος τακτικῶν δικαστηρίων. Εἰς τὴν ἀβεβαιότητα δὲ καὶ σύγχυσιν αὐτὴν ὀφείλεται, προφανῶς, τὸ ἐσφαλμένον τῆς Ἀπαντήσεως τῶν δημογερόντων.

Τέλος, διὰ τῶν δημοσιευομένων ἐν τῇ παρούσῃ ἐγγράφῳ δίδεται μία εἰκὼν περὶ τῶν ἐν τῇ πράξει καταβληθεισῶν προσπαθειῶν καταργήσεως τοῦ ἐθιμικοῦ δικαίου τῶν διαφόρων μερῶν πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς ἐνοποιήσεως τοῦ δικαίου, ἀντικαθισταμένων τῶν ἐθίμων διὰ τοῦ εἰσαχθέντος κατὰ τὸν Ἀγῶνα ἐπισήμου δικαίου.

Τὸ ὅτι ἡ προσπάθεια αὕτη δὲν ἐτελεσφόρησε τότε ἦτο φυσικόν, μεταξὺ δὲ τῶν διαφόρων λόγων τούτου πρέπει νὰ καταλέξωμεν καὶ τὸ ἀκατάλληλον τῶν ἐφαρμοστῶν τοῦ δικαίου κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους, οἵτινες ἐστεροῦντο νομικῶν γνώσεων, καὶ ἀντὶ τῆς ἐνοποιήσεως ἐπέφερον πολλάκις σύγχυσιν καὶ ἀβεβαιότητα, ἥτις ὅμως πρέπει νὰ κατέστησεν ὅχι μόνον εὐπρόσδεκτον, ἀλλὰ καὶ ἐπιθυμητὴν ἀπὸ τοὺς ἐνδιαφερομένους τὴν διὰ τῶν τακτικῶν δικαστηρίων ἐπὶ Βασιλείας ἐπελθοῦσαν σταθερότητα, διὰ τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ ἐπισήμου, τοῦ Βυζαντινοῦ δικαίου.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΕΓΓΡΑΦΑ *

1

Χειρόγρ. 212, f. 8^r. Προσύμφωνον συστάσεως προικὸς εἰς υἱὸν τῆς 24 Ἰανουαρίου 1716/1717**

Τζουάναις Προτονοταρης ||¹ Εἰς δοξαν Χριστου ἀμην. $\frac{1716}{17}$ Γεναρίου 24.
 ἔκαμε| ἡποσχεσι τῆς μι|τερὰς Παρὸς. Παρικια.
 του (καὶ) ἐπρε|ζεταρισεν τινε να| ||² Μελετονντας να πανδρεῦτο ἐγὼ Τζουάναις
 ρεγγεστραριστι— Προτονοταρης με τὴν αρχοντοπουλα μακαριτι||³
 ἀφεν(τη) δοτορε Βιτζαρα ὀνοματι Μαρινακι, ἔκαμα
 τεργιᾶσμον με τὴν γγερα Μαργαρι||⁴ τα μιτερα μου να μου δοσι δια προυκια τα κα-
 λαν τῆς που ποσεντερι, καθὸς θεσι φανουσι||⁵ γραμενα ἤτο πρικοσηνφονον μελι να
 γενι· τα ὅπια καλα ἐπιδι ἦνε ὅλα σταμπι||⁶ λε (καὶ) μομπιλε ἀπο τοῖς γονιοῖς στῆς, αν
 ντιχι θανατος διχος να ἀφινὸ ἐγὼ πεδι, να με||⁷ ταστρεφουντε παλε ἡς τοῖς προθιμοῖς
 στῆς ἐδικοῖς κατα τὴν νταξιν (καὶ) σινιθια του τοπου·||⁸ (καὶ) να ἡμε κρατιμενος δια
 τα αὐτα προυκια να τῆς ἐδινὸ τον γγαθεν χρονον δια να ζοῦθρε||⁹ φετε σιταρι μο-
 δια πενντε, κριθαρι μοδια τρια, μαγερεμα πινακια διο, βαβουλια καν||¹⁰ νταρι ἕνα (καὶ)
 λαδι μιστατα διο (καὶ) καθεν φορα που ἤχεν τῆς ἐσινεβιν αστενιαν, να σην||¹¹ ντρεχο
 να τινε σηνβοῦθο με χριζόμενα ἡάτρικα δια τὴν ἡγιαν ντῆς (καὶ) εἰς καθεν χρι||¹² α-
 ζομενον που να θελη κατα τὴν γγονντετζιον ντῆς. Παλε ὅποτας τῆς ἐλθι ὁ θανα-

* Ἐκ τῶν δημοσιευομένων ἐγγράφων τὰ πλεῖστα εἶναι ἀντίγραφα. Εἰς ὅσα εἶναι πρω-
 τότυπα πρὸς ἔνδειξιν τίθεται εἰς ἀστερίσκος εἰς τὸν αὐξοντα ἀριθμὸν.

Ταῦτα δημοσιεύονται ἀνευ διορθώσεων, ἐξαιρέσει τῆς σιζέως, ἥτις ἀποκαθίσταται εἰς
 τὸ καθ' ἡμᾶς ὀρθόν. Ἐπίσης γράφονται διὰ κεφαλαίων τὰ ἀρχικά γράμματα τῶν κυρίων ὀνο-
 μάτων καὶ τοπωνυμῶν, ὡς καὶ τῆς πρώτης λέξεως τῶν παραγράφων. Κριτικά σημεῖα (signes
 critiques) χρησιμοποιοῦνται τὰ διεθνῶς ἀνεγνωρισμένα (F. DÖLGER, Richtlinien für die
 Herausgabe byzantinischer Urkunden, εἰς Atti dello VIII Congresso Internazionale
 di Studi Byzantini e Neellenici, VII (Roma, 1953), 55-56. Ἔτι δὲ εἰς *Revue des Études
 Byzantines*, X (1952), 124-128. Βλ. καὶ *Ἑπετηρίδα Α.Ι.Ε.Α*, 7 (1957), 31-32.

** Εἰς τὰ ἐγγράφα τὰ χρονολογούμενα μετὰ τὸ 1 Ἰανουαρίου καὶ 28 Φεβρουαρίου, εἰς ᾧ
 σημειοῦνται δύο ἔτη, τὸ μὲν πρῶτον εἶναι τὸ κατὰ τὸ βενετικὸν ἔθος (more Veneto), τὸ δὲ
 δευτερον τὸ καθ' ἡμᾶς ἡμερολογιακὸν ἔτος, διότι εἰς τοὺς Βενετούς, ὡς γνωστόν, τὸ διοικητι-
 κὸν ἔτος ἤρχιζεν ἀπὸ πρώτης Μαρτίου.

τος.¹³ να έχω χρέος να κάνω τα όξοδα της θανής της (και) τα κοληβαν της όλα κατά την σινιθια.¹⁴ (και) μιαν λητουργίαν τον γγαθεν μιναν δια την ψιχιν της, του κίουρου μου (και) τον γονεον ντης έδνιός.¹⁵ (και) να πιγени από προσοπον έός προσοπον δια να τρεχι πανντοτιαν. Κε να της δινον¹⁶ ής τα χεριάν της ρεάλια δεκα ή δεκα ρεάλιον πραμα, να τα κανι άπατιντης¹⁷ ός θελησι. Έτζι άν ο θεός μου στιλη (και) πεδια, να ήνε (και) αυτα εις την ήδιαν κρατιξιν, να κανου¹⁸ τα ήδια ός ανοθεν. (Και) άνισος τα πεδια ήθελεν ήνε μικρα, να ξετρεχοϋν (και) να ξεκολουθουσι¹⁹ εις τα παντα όλα ός ανοθεν) έκινι που θεσι κανου δια τα πεδια μου διχος καμικς λογγης εναντιό²⁰ τιτα, δια να ήνε πανντα ευχαριστιμενι ή μιτερα μου στα παντα όλα που της [[ε]]χριαζου²¹ ντε κατα την γγονντετζιον ντης (και) διορθομενι ή ψιχιν της, επιδι κε με τουτον τον μοδον ά²² γαπιτερα έσηνφονισαμεν μαζι. (Και) θελο να ήνε το παρον έδνιός στερεόν (και) άνεκοπτον,²³ μην ήμπορονντας ποτε τινας, μιτε έδικος μιτε ξενος, δια κανεναν τροπον να εναννιόθι²⁴ ποσος ής τα γραφομενα, εις πενα της αφεντιας ρεάλια έκατο, (και) παντα το παρον²⁵ να ήνε βεβεον (και) άμεταθετον. (και) δια πιστην (και) βεβεότιτα το γραφο ήδιοχιρος μου, πρε²⁶ ζενταροντας το εις την καντζελαριά μας δια καούτζιον (και) ένδιξιν πανντοτινην.

²⁷ — π(α)πά Ανντονής Μουσουρης μαρτιρας. — Νικιτας Βενερης μαρτιρας. —

²⁸ — Γιάνκουμος Μπαζεγιός) μαρτιρας.

²⁹ — Τζουάναϊς Προτονοταρης έγγραφα το παρον (και) βεβεόνο τα ανοθεν.

³⁰ — Νικολος Σπιριδος καντζελαριος παρακαλεμενος από τον ανοθεν) ήπο-γρα(φω) (και) βεβεόνο τα ανοθεν).

2

Χειρόγρ. 212, f. 8^r. Άγοραπωλησία άκινήτων και κληρονομική σύμβασις της 26 Ιανουαρίου 1716/1717.

Φλορεντζα Μιχε(λ)ή) Ραν-
γγουσ(η) άγορασε από το Μι-
χελα(κη) Καλοναρι.

¹ Εις δοξαν του έδνιου Θεου (και) της δια-
φενντευτρας μας Καταπολιάνης άμην.

² 1716
17 Γεναριου 26, Παρος, Παρικια. Την σιμερον

με διναμην του παρονντος αφεν(της) Μιχελα(κης) Καλονα³ρης με όλον ντου το θελημα (και) με καλην ντου γνομην δινι (και) πανντι έλευθερα πουλη (και) χαρτονι της⁴ κυρα Φλορεντζας θιγατηρ Μιχελη Ρανγγουσι τα σπιτια έχι προυικιαν του από τοίς γονεοίς του,⁵ έμπροσθεν ής την άγιαν Μαρινα, τριά άνογια μαζι (και) ένα κατογιον, με όλαν ντος τα δικε⁶ όματα, δια ρεάλια καλα (και) σοστα πενηνντα Ν^ο (ρεα-λια) 50, καθος άναμεταξιν ντος έτεργια⁷ σασι, σηνπλιή Μασουσα (sic) θιγατηρ μαστρο Τζανι Πα(α)παδοπουλου (και) Κατερικα του Ποθιτου Κα⁸ναβαρι. ή όπιαίς έροτι-*

κτικασί, κατα την σινιθίαν, (και) με την θελήσιν τονε γινετε το παρον.||⁹ (Και) άπο την σιμερον ήνε (και) άγρικουντε τα άνο λεγομενα σπιτια ής την έξουσιαν (και) διαφεν||¹⁰ντεψιν τής λεγομενης κυρα Φλορεντζας, να τα κανι ός θελη (και) βουλετε, όσαν μπραματα έδिका||¹¹ντης καλα άγορασμενα (και) καλα πουλημενα· όμολογονντας ό άνοθ(εν) άφεν(της) Μιχελα(κης) ό πουλη||¹²τής πος ήνε πλερομενος (και) τελιαν εύχαριστιμενος ής τα άνοθ(εν) ρεάλια πενηνντα που άνα||¹³μεταξιν ντος έτεργιασασι. (Και) άπομινι να μαντινιρι (και) να ντιφενντερι τιν αυτην κερα Φλο||¹⁴ρεντζα άγοραστρα (και) τοίς κληρονομοίς στις ής το ήρινικον (και) πανντοτινον ποσесо τον ό||¹⁵μιον σπιτιον σε καθεν κερών (και) τοπον, όπου ήθελε τινας σκαννταλησι ή να γιρεψι δικεόματα||¹⁶ ής την άφορμην έτουτην, εις όμπλιγατζιον τον γγαλον ντου, κινιτον (και) άκινιτον. Βανοντας (και)||¹⁷κοντανα τα όμια διο μερι ρεάλια ήκοσι, να τα ζιμιονετε όπιός μεταβουλησι άπο τα όσα||¹⁸ διαλανβανι το παρον, να τα περνι όπιός έξουσιάζι ής τον ντοπον, δια να βανι διναμην||¹⁹ να ήνε έόνιός στερεό (και) άνεκοπτον, καθος διαλανβανι. Ή όμιαν κερα Φλορεντζα ένμπρο||²⁰στεν ής του ανδρος της ταζι (και) ξεκαθαριστα όμολογα τα όμια σπιτια να τα προυκιζη τον μπει||²¹διον τονε· ή δε (και) τιχι τής θανατος διχος να έχουσι κληρονομοίς, ήγουν πεδια του ανδρος στις Σι||²²ληβεστρου Γρασι, να ήνε του όμιου ανδρος της Σιληβεστρου, να τα κανι ός θελη (και) βουλετε, όσαν||²³ μπραματα έδικαν ντου. (Και) δια βεβέόσιν γινετε το παρον έμπροσθεν ής τοίς μαρτιροίς (και) ή||²⁴πογραφετε ός κατοθεν. Μιχελής Καλοναρης βεβέόνο τα άνοθεν.

||²⁵ Π(α)πα Γεοργί(ος) Γρασος μαρτιρας—Γουλιερμής Ρανγγουσης μαρτιρας στα άνοθ(εν)—||²⁶ Νικολα(ος) Σπιριδος καντζελαρι(ος) έγραψα (και) βεβέόνο.

3

Χειρόγρ. 212, f. 5^r. Προικοσύμφωνον τής 11 'Οκτωβρίου 1729.

Εις δοξαν του Ιουσου Χ(ριστ)ου· αμην. 1729 οκτομβρίου 11.

||² Κυριε ο Θεος ήμον ο του αχρντου γαμου ιερουργος και του σοματικου νομοθετης, ο την μπλευραν του προπατορος Αδαμ εις γινα||³ικα μορφοσας και ευλογισας αυτοūs και ήπον αυξανεστε και τα εξής, ο (κατα)δεξαμενος εκ της αγιας Παρθενου σαρκοθής κε τεкуиς δια την ήμον||⁴], ||⁴ ο παραγινομενος εις το εν Γ'γανα γαμον ευλογισας αυτον, ήνα φανεροσις οτη σον θελημα εστή ιενομενος ο||⁵μο||⁵ζιγια, αυτος παναγιε Βασιλευ||⁶ τι αωρατο σου επιστασιαν και καταπεμψον αυτοūs ευλογιαν και χαρην ούρανιον. Η γαρ κερα Καλιτζα, γινι του ποτε Μαρινου Μενδρινου, έχοντες θ||⁷ιγατέρα||⁶ ονοματι Μαργαριταρχι, εβουληθι σιναζεуси αυτην ανδρι νομιμο κε ευωγο, ος καθος κελευγού τα θια και ήερα νομιμα κε η αγια του Χριστου ε||⁷κλησια||⁷ τον

αφεντῇ Πετρικί, υἱον τοῦ μακαρίτου προτοπαπα Μπουλouri. Ἐπιτα δια χάριν πουρ-
 κος τῆς θιγατερὰς τῆς ἰ ανοθεν κερά Καλητζά· αρχίς εκονισμα []||⁸ το ενα αγία
 Τρηαδα του Ἐβανγγελησμου κε ο αγιος Λαζαρος· τα σπιτηα οπου καθουντε στον
 αγιον Κοσταντηνο, ανογι κε κατογια, ολλα ος καθος ε []·||⁹ τηλαρηα διο, μάξελαρια
 εξε με τα ντιματαν τονε, τα διο μεταξοτα, σεντονηα ζευγαρηα εξε, το ενα μεταξοτα
 κε τα αλλα λινα και μπ[],||¹⁰ κοῦρτηνες τρῆς, η μιὰ μεταξοτη κε η διο με τα μερλα,
 παπλοματα διο, το ενα μεταξοτο κε το αλλο πολιτικο, καθρευτες διο, κασελες κα-
 ρενες μεγ[],||¹¹ λιχιν τῆς βιδας διο, μπουστομανικα ζευ(γαρηα) δεκα μεταξοτα κε
 μαγαμπηνες, τουλούπανενα κε ληνα, μπουστομπρατζολα ζευ(γαρηα) οκτο, το ενα []
 ||¹² τα αλλα χρисα κε χρισογορδεληνηα, τα οπια αγρικουντε ολλα με τοῦς στομαχι-
 κους τος, καλτζες ζευ(γαρηα) τρια, το ενα ζευ(γαρι) τζαναντουνι μετα []||¹³ κε το
 αλλο σαγιες με τρῆς αραδες, κε ετερες σαγιες με μιαν αραδα, καλτζοδετες (ζευγαρηα)
 τρια, μποληδι ενα χρισο, προτοποδηες εξε, μαντη[]||¹⁴ χρισα διο, τζεκυτοῦνι με τον
 χρισο ποδυγιο ενα, βελουδογουνακι κε ενα τζοχινο, πετζοπουλες πιχηες 40, στανια
 μικρα εξε και δ[]||¹⁵ μαρμαρενηα, και εξε απλαδενες τοῦ Ἀνγκονος, ενα λεμος μπο-
 τονηα μαλαματενηα με ενα κολφη μαλαματενιο μιαν κολαηνα μ[]||¹⁶ με μποτο-
 νια μαλαματενηα κε με μιαν καρδια μαλαματενηα, σκολαρικια μαλαματενηα (ζευ-
 γαρηα) διο, το ενα βερῆ φλουρι εξε κε το αλλο []||¹⁷ τρια κοῦκια μαργαριταρη
 το καθεν ενα, ενα δακτιληδι με μιαν πετρα τζογια κε ρηαληα εκατον οικοσι με-
 τρητα· το περιβολη ο []||¹⁸ εχου εις το Αφεντικο, ος καθος εβρισκετε με ολλαν
 του τα δικεοματα, κε με την εκλησιαν· ενα κοματη αμπελη στον αυτον τοπον
 ος το περ[]||¹⁹ τα χοραφηα ολλα που εχουν εις τες Γλιφαδες, τα εμισα να δια-
 λεγι να περνι τα καληοτερα· ετερο χοραφη στα Βριακι· διο χοραφηα []||²⁰ να-
 ληα· ενα χαρاني τῆς σιρμης, ενα τηγανι και διο αφουρες του κρασιου, μιαν σκαρα
 κε μιαν σουβλα· ταυτα παντα κε την ευχη τον γονεο []·||²¹ ακομι κε μιαν
 σιδεροστηαν. Πουρικζῆ κε η κυρια προτοπαπαδία τοῦ ιουν τῆς· προτο μεν την ευ-
 χην τον γονεον του κε την εδικην []·||²² επιτα τα κατοθεν γεγραμένα· αρχη μιαν
 οικονα του Σοτηρα, την εκλησιαν που εχου, τον αγιον Νικολαον με ολλα τα ιερα
 σκιευη []||²³ κε με ενα σπιτη ανογακι κε με τον αεραν τοῦ τα σπιτηα, όπου εχου
 εις τοῦς αγιους Ἀνργιρους τα ανογια με τα μαγαπιζα απο πισο, με τοῦς []||²⁴ κε
 ολλαν τος τα δικεοματα κε περιοχης, με ενα σπιτοτοπον απο πισο απο του Καλο-
 θιμου κε με ενα ποτιστικο απο την Μερνα Ραπα []·||²⁵ καρεγλες δεκαπεντε, ενα
 σκανιο καρενιο στρονγγιλο, τρῆς κασελες μεγαλες καρενες, διο καναβετες καρενες κε
 ενα βατζελη μπρουτζινο []||²⁶ κε διο μαρμαρενηα, τηλαρια διο, μαξελαρηα εξε, τα
 διο βελουδα, ενα παπλομα πολιτικο, διο κουρτινες κε ενα ζευγαρι γιροκο[υρτινα],||²⁷
 ενα πευκι, μιαν καργιολα ξιληνι, τρια κρασοβουτζηα κε ενα μεντζανι κε διο ξηλο-

βουτζηα, ενα κασονι, διο κουρουπες μεγχλες, εν[α]||²⁸ ληχνο της βιδας, τεσερα στανια μικρα, δοδεκα πιατα του Ανγκονος κε εξε απλαδενες, ενα χαρاني, ενα τιγανι, μιαν σκαρα, μιαν σ[]||²⁹ κε ητή άλλο χριαζετε μιαν νικοκουρα τα χοραφηα στον αγιον Βασιληον ολλα, ος καθος εβρισκοντε με μανδρες κε με χοριο κε με ολλαν []||³⁰ τα δικεοματα διο χοραφηα στου Θολα, ος καθος εβρισκοντε, (σιμπληρος) Νικολος Φοσκο-λος κε Ιω(ανης) Κοστα Βενιερη ετερα διο χοραφηα στις Φρανγγιαδενας||³¹ (σιμπληρος) Σιλβεστρος Λουκιεζης ενα κοματι αμπελη εις τα Θοψανα, (σιμπληρος) αφεντης Φρανκεσκακις Σουμαριπας, με την φιτηα, στα Κλιματα (σιμπληρος) Αντονης Νταμενζος||³² εχη μιαν εκλητσαν μεσα τον αγιον Νικολαον ταυτα παντα κε την ευχη του Θεου κε της Παναγιας, τον γονεον του κε εδικον τις ξεκαθα||³³ ριζοντας, ο Θεος να μην το δοσι, ανισοστας κε ηθελε τηχη θανατος εις το ενα μερος εις το άλλο με διχος να μενουν κληρονομοις, να στρεφουντε||³⁴ τα ανοθεν πουρκισμενα, τον της μιας μερηας καθο κε της αλλης, εις τους πλεον προθυμοτεροις εδικοις περο ανισος κε γινι παπας||³⁵ ο αφεντης Πετρακις κε ηθελεν τηχη θανατος, να γοδερη το ζοντανο μερος τα πουρκια του αποθανοντος εος φορου ζοης του κε με||³⁶ τα την αποβιοσην του ετερου, να στρεφουντε παλε τον προθυμον ος ανοθεν λεμεν. Ετζη μενουν στερχτα κε τα διο μερη κε κανου||³⁷ το παρον κε ο αλληλογισας απο τα γραφομενα να πληρουνι της αφεντης ρηαληα διακοςια κε παντα το παρον να ηνε βεβεον κε||³⁸ ανεκοπτον. Οθεν κε δια το αλληθες γινετε το παρον φανερα [κε] εις την Καντζελαρια μας κε ηπογραφετε απο τους ανοθεν κε αξιο||³⁹ πηστοις μαρτηρες — Πετρος Μαυρογιενης ηπογραφο εις ονομα της αν(οθεν) κερα Καλητζας πος στεργι κε βεβεη το παρον κε μαρτιρο κε εγο||⁴⁰ = Νικολος Μπουλουρης ηπογραφο εις ονομα της προτοπαπαδιας πος στεργι κε βεβεη το παρον κε μαρτηρο κε εγο||⁴¹ = ο ικονομος Αλλησαφης μαρτηρας. = Νικολος Μαυρογιενης μαρτιρας||⁴² Ξεκαθαριζετε πος τα αντικρι οπου πουρκιζη οι κερα Καλητζα της αρχοντοπουλας της Μαργαριταρακιου, της νιμφης της τα||⁴³ πουρκιζη παντη ελευθερα απο καθεν χρεος οπου ηθελεν τηχη η απο του ανδρος της ποτε Μαρη η απο το εδικον της, να||⁴⁴ μην εχου να καμου τα αυτα πουρκισμενα πραγματα μιτε σταμπηλε ουτε μομπηλε, αλλα να ηνε κρατιμενι οι κερα||⁴⁵ Καλητζα με τα ληπαν της καλα να ρεφαρη τον γκαθε χριοφελετην οπου ηθελεν τηχου, δια να μενουν απιρακτη τα αν||⁴⁶ τικρι πουρκισμενα κε ελευθερα απο καθεν εζιμια||⁴⁷ = Νικολος Μαυρογιενης βεβεον εις ονομα της κερα Καλητζας κε μαρτιρο κε εγο = Πετρος Μαυρογιενης μαρτηρας = οικονομος Αλλισαφη μ[αρτηρας].||⁴⁸ Ξεκαθαριζετε οτη οι κουνιαδα μου υ κερα προτοπαπαδια δινι του ιουν της του Πετρακι ακομι το αργαστηρι που ηνε απο||⁴⁹ κατοθιο απο τα σπιτηα που του εδοσα, κε τες διο αντενες του μιλου. Και δια στερεοσην του παροντος το εγραψα εγο με θελημα||⁵⁰ εδικον της, ος

καθὸς μοῦ ἦπεν=Νικολαὸς Μπουλουργὴς ὑπογράφο εἰς ὄνομα τῆς κοῦνιαδᾶς μου προτοπαπαδῖας ποῖ||⁵¹ στεργί και βεβεονι το παρὸν και μαρτηρο κε εγὼ.

4

Χειρόγρ. 212, *f.* 24^v. Διαιτητικὴ ἀπόφασις τῆς 21 Μαρτίου 1731.

Ἀποφασῆς τον αρμπιτρον
εἰς τες διαφορᾶς| παπα κυρ Δι-
μιτρη| Βιτζαρᾶ κε Κοντηλη|
Θεωτοκι.

Εἰς το ανο(θεν) ἔτος* μαρτηοῦ 21. Κραζον-
τας το ὠνομα τῆς αγίας Τρηαδως, ὁμογνομισμενη
ἢ αφεντες αρμπιτρον και||² κριταδες, ἐγνωρίσαν εἰς
μιαν βουλην και θελησης και ἀποφασίσαν και ἀπο-
φασίζουν, ὅτι ω τιμιστατος Κωντηλης Θε||³ότοκις

δια κληρονομίαν και μεραδι να ἡμπορῇ να περνη ανεμποδιστος ἄπο ὡσα ὁ ευλαβε-
στατος παπα κυρ||⁴ Διμιτρης ἐποῦρκισεν τῆς θιγατερας τοῦ ὀνοματη Μαρουσας, σην-
βιας τοῦ ἡριμενοῦ Κοντηλη, πενηντα ρηαληον||⁵ πραμα και ὄχη περισσοτερον, ἀγρικον-
τας εἰς ὡτῇ ἐδοσεν ποῦρκι τῶσων εἰς σταμπιλε ὅσαν κε μομπηλε περη||⁶σοτερον
ακομι ὁ ἡδιος Κοντήλης να σιναζη και να λαμβενη ὅλλες τες ἡντραδες τον μπραμα-
τον τος. Δια να μην ἔχη||⁷ να γιρεψη παλε τοῦ λωγοῦν τοῦ καμιας λωγῆς ἐξοδω ἐκαμε
εἰς το σπιτη και εἰς το περιβωλη, να λαμβενη ἄπο τὸν||⁸ αφεντη παπᾶ ρηαληα ικοσι
πεντε, εχωντας και ἀδικ ὅτη ροῦχα ἐκαμε τῆς μακκαριτῆς σηνβιας τοῦ κε γνωρίζη||⁹
ὡς χρῆστηανὸς να τα κρατηζη, χορῆς να ἐχη να γιρεψη ἐκίνα ποῦ εἰς το μνιμα τῆς
ἐβάλαν κε ἐκίνα ποῦ ἐχαθικαν||¹⁰ και εἰς τελως ἐπικολουθωντας ὅλλα τα ανο(θεν) με
τες περιστάσεις τ(ος), τῶσων το ἐνα μέρος καθὸς κε το ἀλλω, να||¹¹ μινουῦν τα παντα
ὅλλα κατα το πρικοσηνφονο ἐκαμεν ὁ ευλαβεστατος παπα κυρ Διμιτρης τῆς ὀνομα-
τησμενης||¹² Μαροῦσας θιγατερας τοῦ παντι ἐλευθερα ἐδίκαν του χορῆς καμιν ἀλλην
γιρεψην η ζιτημα τοῦ λεγομενου Θεω||¹³τοκι, μενοντας το χρεος εἰς τον αφεντη παπα
κυρ Διμιτρη να ἐχη ἐωνηος τὴν ἐγνιαν τῆς ψηχῆς τῆς θιγα||¹⁴τρος τοῦ ὡς καλὸς γο-
νῆς. Εἰς τετηνον μοδων ἦδαν και ἐγνωρισαν ἢ προλεγομενι αφεντες αρμπιτρον κὲ ε||¹⁵-
ποφασισαν, ὑπογραφωντας ἡδιοχηρος τος εἰς ἐνδιζην παντοτηνῇν.--

¹⁶|| ἰοκονομος Ἀλλησάφης αρμπιτρος και κριτῆς τῆς ὑποθεσε(ος) βεβεωνο—

¹⁷|| Γηακοῦμος Μπαζεγι(ος) αρμπιτρος και κριτῆς τῆς ὑποθεσε(ος) βεβεωνο.—

¹⁸|| Τζοῦανες Προτονοτάρης Κ(αντζελάριος) ἀπο ἀναζιτησην ἐγράψα κε βεβεωνο.—

5 *

Χειρόγρ. 212, φ. 57^r. Προικοσύμφωνον τῆς 21 Ἰανουαρίου 1733.

Πρικοσηφονο Στεφανί | ||¹ Ἐν ὀνοματῇ τοῦ εἰωνίου Θεοῦ ἡμ(ον)· ἀμην,
Σκλαβοπουλοῦ. | και τις διαφεντευτρας μὰς κυριας Ἐκατονταπη-
| ληνης· ἀμην. 1733 Ἰουανουαρι 21 ||² Παρος, Κα-
στελη, Παρικιας, και ενεμπροστέν τον ἡποκατοθεν και ἀξιοπιστον και παρακαλστον
μαρτηρον—και απο ||³ χηρὸς τοῦ γραψαντος παπα Σπιριδοῦ Σιφιανοῦ, εἰς ἀναζήτησιν
τοῦ μαστρο Στεφανί Σκλαβοπουλοῦ κε τῆς κερα Καλῆς θιγατῆς ||⁴ Ἀρμελῆνας Ἀν-
τονι Ριτζοῦ, ἐφανεροθι το παρὸν να ρετζιστραχιστι και να στεκι εἰς καθεν κερὸν κε
τοπον ἡθέλεν χριαστη.

||⁵ Ἐθος παλεον ἐπεκρατήσεν και νομος ἐδοθι παρα Θεοῦ παντοκράτορος ἔφισεν
Παυλος ὁ Ἀποστολ(ος) το τῆς σοτηριας αἰδρεσμα ||⁶ εἰς το ἐν Γκανα τῆς Γαλλῆας
προτον γαμον εὐλογισεν και προτον [[γαμον]] θαυμα εἰς αὐτοὺς ἀναδιξας, τημιος ο
γαμος και ||⁷ ι κιτῇ ἀμιάντος. Τὴν σήμερον σηνφονια υπανδριας και καθαρὸν συνικιε-
σιον οπ(ος) ἐν Θεῷ ἀγιο, δια να λαβῇ ὁ Στεφανῆς ποτε ||⁸ παπα Ἰω(ανη) Σκλαβοπου-
λοῦ δια γινεκαν τοῦ νομιμον και εὐλογιτικὴν παρθενον τὴν γγερα Καλῇ θιγατῆρ
καιρα Ἀρμελῆνας ||⁹ ποτε Ἀντονι Ριτζοῦ. Προτο μὲν και ἀρχῆς ἐπικαλουντε τας εὐχας
των γονεον τος οτι (κατα) το γιεγραμενον στήριζοῦ θεμεληαν ||¹⁰ ικον. Ἐπιτα δια χαρὴν
πρικοδοτήσης δινι ι κερα Ἀρμελῆνα τῆς θιγατερας τῆς καιρα Καλῆς τεσερης ικονες,
τρια τῇ ||¹¹ λαρῆα, σεντονῆα ζευ(γαρηα) πεντε, διο παπλοματα, διο κοῦρτηνες, δεκα
μῆξελαρῆα με τα ντιματαν τος, τεσερης ||¹² κασελες μικρες κε μεγαλες, καρεγλες ἐξε,
ενα σκανῆο, εὐτα ζευ(γαρηα) μπουστομανικα με τα ποκαμισαν τονε, ἐξε ζευ(γαρηα)
||¹³ μπουστομπρατζολα με τοὺς στομαχικοὺς τος κε προστοποδιες, διο ζευ(γαρηα)
μανικιες βελουδες κε διο ζευ(γαρηα) καλτζες γρισεις, ||¹⁴ τεσερα ζευ(γαρηα) καλτζοδε-
τες, διο ταυλομαντηλα, διο ντουζινες πετζοπουλες, ενα τηγανι, μιαν σκαρα, ενα χα-
ρανῆ, καθρα δεκα, ||¹⁵ καθρευτες διο· το σπιτη κάτογιον εἰς τοποθεσιαν Καστρο, σιμ-
(π)λῆος Ἐρινι γινι Γιοργι Μπαρμπάρῃ, ος καθὸς ἐβρισκιετε με ||¹⁶ ολλαν τοῦ τα δι-
κιοματα. Δινι κε ι ἀδελφὴν τῆς ι κερα Εὐδοκία το σπιτην τῆς το ανογιον εἰς το
Καστρο, (σιμπλῆος) ι ἀδελφὴν τῆς ἡ ||¹⁷ κερα Μαρία γινι Νικολοῦ Ραμπια, με τοῦτο
ἀποθανοντας τῆς· μιὰν ντουζινα ἀπλαδενες κε ἀλι μιὰ πιάτα μαρμαρενα, ||¹⁸ ἕνα μορ-
ταρη μπρουτζινο, ενα ἀμπελῇ σε τοποθεσιαν Μαραθι, το εμισο με σικιες, (σιμπλῆος)
ι ομια ἀδελφὴν τῆς ι Μαρηα· ||¹⁹ ἑτερο ἀμπελῇ ἀπο κατο ἀπο τῆς ομιάς Μαρηας, ἐχι
αὐτο ἀγορα ἀπο τον ἱερομοναχο Καραντζῆα, το ἐπιληπο ||²⁰ ἀμπελῇ η παρτη τῆς
κερα Εὐδοκίας τῆς το δινι και αὐτο ἡ Εὐδοκία ἀποθανοντας τῆς· ενα χοραφῇ εἰς το
Μαραθι με ||²¹ σικιες, (σιμπλῆος) ι ἐλῆα τῆς Λευκιανῆς· ἑτερο χοραφῇ εἰς το Κροτηρι

(σιμπληρος) Ιω(ανης) Φλορεντζα Πατελη λεγομενος Ξεκαρφοτος^{||22} ταυτα παντα κε την ευχην της και την ευχην τον γονεον της· επι το ετερο μερος· ο Στεφανακις την ευχην τον γονεον του^{||23} Το παρον εγιεγονι απο αναζιτησιν τον διον μεριδον και θενε να ηνε στερεον βεβειον κε ανεκοπτον εις το ηρινικον^{||24} κε παντοτηνο ποσετω· οθεν και δια το αληθες ηπογραφου κε παρακαλετη μαρτηρες εις ασφαλην.

^{||25} Francesco Franceschi Testimone. Μιχηελης Νταμετζος μαρτηρας. Παπα Σπιριδος Σιφιανος εγραψα το παρον κε^{||26} μαρτιρο.

6*

Χειρόγρ. 212, *f.* 51^r. 'Εξόφλησις τῆς 13 'Οκτωβρίου 1733.

Γραμα εκαμε ο Μανολης|
Ληα Μπιζατζα με τον| γαμ-
προν του Αντονι Φανγγια| Κο-
στοπουλου.

^{||1} Εἰς δοξαν Χ(ριστου)· αμην 1733 "Οκτομ-
βριου 13, Παρικια. Την σιμερον προσωπικος με
καθεν ηρινην και αγαπην ο κυρ^{||2} Μανολῆς Μπι-
ζατζας ομου με τον γαμβρον του μαστρ Αντονι
Φανγγια Κοστωπουλου ελωγαριαστικαν εις ολλα

τα εξοδα εκαμε ο ανοθεν^{||3} Μανολῆς εις τον θανατον της μακαρητης θιγατρος του
Μαροῦσας και σηνβηας του ηριμενου Κοστωπουλου, και επληροσεν τονε ο ηδιος Κοστο-
πουλ(ος)^{||4} κε ευχαριστησεν τονε, καθος ακομι οτη του εκρατσε, ηγοῦν πραμα, ρουχα
της αποθαμενης θιγατρος του Μαρῶσας του τα επαρεδωσεν σοστα^{||5} του Κοστωπου-
λου κε κραζετε πληρομενος κε ευχαριστημενος απο τον μεθερον του· ξεκαθαριζον-
τας παλε θελιματικος του με καθεν^{||6} καλην γνομην και αποφασην ο ανο(θεν) μαστρ
Αντονῆς, ο Θε(ος) να ζησι το πεδιον του, να εχη κε να χηρερετε οτη του επουρκισαν,
καθος φενετε το^{||7} πρηκοσηνφονο του, ευγαζοντας μερικα ρουχα που του εταξαν κε
δεν του τα εδωσαν, η δε τα ληπα, κα(τα) την σινιθιαν του τοπου μας κε^{||8} ος καλ(ος)
και τημιμενος χριστηανος, αν τηχη και το πεδι αποθανη, ηποσχῆτε ο προλεγομενος
μαστρ Αντονῆς να τα επιστρεφῇ^{||9} απο εκι οπου τον επουρκισα εις πλεον προθιμο
προσοπον. Εἰς τετηνον τροπον εγινι το παρον θελιματικ(ος) κε χορῆς βηα^{||10} κανενος
κε ηπογραφετε φανερα ηπο αζηοπιστον μαρτηρον, κανοντας ενα ομιον γραμα να βαστα
το καθε μερος το εδικον του.

^{||11} Ιω(ανης) Βιτζαρρας ηπογραφο εις ονομα του Αντονι Κοστοπουλου προς στεργι
και βεβεονι το παρον και μαρτηρο κε εγδ.

^{||12} Βικεντζος ντε Φανκεσκis γραφο δια τον Μανολη προς στεργι και βεβεονι
το παρον κε μαρτηρο κε εγδ.

^{||13} Ανδρουλης Μπαζεγι(ος) μαρτηρο. Τζουανες Προτονοταρης Κ(αντζελαριος)
εις αναζιτησιν τον ανο(θεν) εγραψα.

7

Χειρόγρ. 212, f. 55^v. Διαθήκη τῆς 23 Νοεμβρίου 1733.

Διαθικὴ Μπονοφατζοῦ
Ντουλουφῆ.

Εἰς δοξαν Χ(ριστ)οῦ ἀμὴν. 1733 Νοεμβρίου 23,
Παριχία. Με το να μην ηνε οὐδενά πραγμά
πλεον βεβεστοτερον και κυνον [το] ² χρε(ος) το

μιστηριον τοῦ θανατοῦ μας, ἐπιδι ἀλλως ἀξαρνοῦ τεληονι και ἀλλος παλε δια προ-
νηαν ἐλεημοσινην ἐπιτηδιον κερὸν λαμ³βανι, ἐτζη ληπὸν μας ηνε χρηαζομενι η στω-
χασης τῆς καλῆς σινιδισε(ος) να την ἐξεταζομεν και με θερμα δακρια να κραζομεν⁴
τον ἐβεργιετην καὶ πλαστη μας, να μην μας οριστῇ εἰς τα τοςα τον ευεταμεν με το
νοῦν, λωγον και εργον, και εἰς τον ἡδιον κερὸν⁵ να λαβωμεν την σηνχορεσην εἰς τα
παντα, καθὸς κε ἐμῆς τορα ταζομεν εἰς το ἐρχομενον ακριματηστα. Ληπον με τοῦ-
τον το εργον⁶ τῆς καλῆς σηντριβυς, εἰς κερὸν ἐχων τας φρενας ἡγμς και την γλο-
σαν ἐλευθεραν, ο Μπονοφατζος Ντουλουφῆς ἐκράξεν ἐμενα τον⁷ ἡποκατοθεν γιεγρα-
μενον (ος) δια να φανεροσι την σοστήν καὶ ἀποφασιστικὴν του γνομην και θελησις,
περικαλωντας κυνὸς ὁσοῦς (ος)⁸ ἀν(θροπ)ος ευτεσε ι κε ἀδικος ἐπικρανε, να μην ἐχοῦν
βάρος προς τοῦ λογοῦν τοῦ. Ἐπιτα θελη και παρανγγιελη πὸς ἀφινι την⁹ σηνβιαν
τοῦ Μαρια νικοκουρα εἰς το τιποτες τοῦ· αὐτῇ να κυβερνισι τα πεδιαν τοῦ, ἡγοῦν
ἐκينو ἐχῇ εἰς το παρὸν και ἀλλω ποῦ¹⁰ ηνε ἐνγκαστρομενι, ἀν ο Θε(ος) το ζησι·
τηνχηνοντας παλε θανατος εἰς τα πεδια πρην να ηνε πανδρεμενα και εἰς στασιμον
να ἐχοῦ¹¹ το τηποτες τος, θελη παλε με καλὴν τοῦ καρδια και ὀλλην τοῦ την θελη-
σην να γινετε τρια μερδικα το πραμαν τοῦ ὀλλω κε¹² να ηνε τα διο τῆς σηνβιας
τοῦ κε το ἀλλω τον ἐδικον τοῦ πλεον προθυμοτερον. Ἡ ομικ σηνβια τοῦ να ἐχῇ την
ἐγνια να κανι¹³ τες ἐξοδες τῆς θανης τοῦ (κατα) την σινιδιαν τον χριστηανόν· θελη
να τον ἐνταφιαζοῦν εἰς την ἐκλησιαν ἀγμ Σαραντες και να δινετε¹⁴ τοῦ ἐφιμεριού
ἐμισο σαρανταλητοῦργο, τοῦ ἀρχηρεα να δινετε ἐνα ρηαλη, τοῦ πνευματικοῦ Παρθε-
νιοῦ ἱερομοναχοῦ¹⁵ ἐνα ἡμισι ρηαλη να τοῦ κἀνι λητοῦργιες· τοῦ παπα κυρ Αθανασι
Κονταρατοῦ ἀφινι πεντε λητοῦργιες και τοῦ παπα Θεο¹⁶δορι Μοστρατοῦ ἀλλες τρῆς.
Ἐχῇ, λεγι, διο βουδια και μιαν ἀγιελαδα τοῦ ζευγαριοῦ και προβατα ἰκοσι διο, μενοῦν
μονο τα ἰκοσι¹⁷ ἐνα, ἐπιδι και θελη να δινετε το ἐνα ἐμενα τοῦ γραφεα· τα σπιτηα,
ανογια και κατογια, που παρὸν καθοῦντε μεσα,¹⁸ ηνε ι ἀγορα ἀπανο εἰς το ὀνομαν τοῦ,
μολον τοῦτο ξεκαθαριζῇ και λεγι, οτῇ τα ἀσπρα ποῦ ἀγοραστηκαν κε ἐδοθικαν δια
τα ομια¹⁹ ἡτονε τῆς σηνβιας τοῦ ἀνοθεν Μαρίας και αὐτα ξεχοριστὰ μενοῦν τῆς
ἡδιας εἰς την ἐξουσιαν καὶ θελησην τῆς, καθὸς ἡτονε τα ἀσπρα²⁰ ἐδικαν τῆς. Τα δε
ληπαν τοῦ ποστατικα, γονικα τοῦ κε ἀγορες τοῦ, ὡς φενοῦντε, θελη, καθὸς ἐπροηπεν,
να γινετε με την κοντετζιον²¹ ποῦ ξεκαθαριζῇ, ὁτῇ ο Θε(ος) να ζησι τα πεδια και ι

γινεκαν τοῦ ος νικοκουρα να τα ποῦρκιζης ος θελη· η δε, κε ο Θε(ος) να μην το δόσι,²² αποθανοῦ τα πεδια, να γινετε ολων τοῦ το σταμπηλε, καθός κε ητη αλλω τρια μερικὰ, να περني τα διο η σηνβια τοῦ {με τα πεδια}, κανοντας²³ κε τα εξοδα της θανης του ολλα, κε το αλλω μερικόν να το περνοῦ η πλεον προθυμοτερην ειδικην του. Τωσων μας ηπεν και επαρανγγιλε²⁴ εμπροσθεν εις τοῦς κατοθεν αξιοπιστους μαρτηρες, θελωντας και ζητοντας το παρὸν να ηνε στερεον, βεβεον και αμεταθετον.²⁵ Ὅθεν, γινετε φανερό κε ηπογραφετε (ος) κατοθεν.

||²⁶ — Ιω(ανης) Προτοδικος ηπογραφο δια ονομα τοῦ Μπονοφατζοῦ Ντουλουφῆ πος στεργι κε βεβεον το παρὸν κε μαρτηρὸ κε εγὼ —

||²⁷ — Παπα Αντονῆς Καλαβρὲς μαρτηρας — Παπα Αθανασῆς Κονταρατος μαρτηρας —

²⁸ || Τζοῦανες Προτονοταρης Κα(ντζε)λαριος εἰς αναζητησιν εγραψα.

8

Χειρόγρ. 212, f. 56^v. Πώλησις τῆς 4 Δεκεμβρίου 1733.

Αγορα Μαρκου Μονοβασιοτη| απο τον μπεθερο του Μανοιλι| Καλεργι εις ενα αμπελη| Ηπαρικὸ.

||¹ Εἰς δοξαν Χ(ριστ)οῦ· ἀμὴν. 1733 Δικεμβριου 4, Παρικια. Επιδι κε ο κυρ Μανολης Καλεργης να ηχηεν πουργισμενα της θιγατρος του ποτε Ανεζινας το αμπελι του εις τοποθεσιαν Ηπαρικο,² σι(μπληρος) αφεντι Διμιτρακις Κακρης, (ος) δια-

λαμβανι το πρικοσηνφονο της εκαμε, τορα με το να της ετηχι θανατος και ο Μαρκος Μονοβασιοτης, σηνβι(ος) της αποθανον Ανεζινας, να επαρτησε τες την³ εξουσιαν παλε τοῦ πεθερου του το αυτο αμπ(ελη) (κατα) την σινιθιαν του τοπου μ(ας), οτη ὁ αποθανων χωρις κληρονομον, να στρεφουντε τα πουργια απ εκι που δινουντε. Ο κυρ Μανολης ληπον στοχαζομεν(ος)⁴ πος δια να καμι τα εξοδα τις θανις της αυτο θιγατρος του δεν εχι μοδον, αλλα επρεπε να πουλησι το αυτο αμπελη, σινιβαστικον τον τροπον, δια μεσου του παροντος απο την σιμερον δινι, παρατὰ και απογδινετε,⁵ ηποκαταστενοντας τον αυτον Μαρκον γαμπρο του κυριον και καθολικον νικοκιρι, να ηνε εις την εξουσιαν κε κιοσιτιτα του το αμπ(ελη) παντι ελευθερο με ολαν του τα δικιομα|τα| και ο Μαρκος παλε περني αφ ε||⁶ αυτοῦν του, δινι, κανι και πλιρονι ολλο το χρεος και εξοδα που εκαμε κε κανι δια την θανιν κε μνιμοσινον της σηνβιας του που ηνε ος τορα κε φανερονετε που εδοσεν κε να δοσι, τοῦ ευλαβεστατοῦ⁷ παπα κυρ Ηω(ανη) Μοστρατου δια εμισο σαρανταρι ρι(αλια) $2\frac{1}{2}$, τοῦ ευλαβεστατου παπα κυρ

Θεοδορι Μοστρατου αλλα ρ(ιαλια) $2\frac{1}{2}$, τοῦ αφεντι Γιανα|χι Δουδεσκοῦ αλλα ρ(ια-

λια) 8 με το διαφορο ος τορα, που γινετε ολλω το||⁸ χρεος επιλροσεν ο Μαρκος εος σιμερον ρ(ια)λια 15· ηποσχομενος λιπον ο ανο(θεν) Καλεργής σοματικός κε με τα καλα του να διαφεντεβι το αυτοπραμα να μενι του γαμπρου του παντι ελευθερο, χορις να εχη||⁹ πιαξα ι εξιμια απο τηναν τοσον εδικός οσαν κε ξενος που ηθελεν γιρεψι δικαιοματα, να αποκρινετε κε να ρεφαρι απο εδικα του, ος να ηνε ο αγορασας Μαρκος κε ι κληρονομι του ησηνχη κε αζιμιоти||¹⁰ κε ο σηνχησας η μεταβουλησ(ας) απο την μπαρον σηνφονια, να πλιρони κοντανα της εβρισκομενις αφεντιας ρηαλια ευτα, κε ι κοντανα, πλιρομενι ι απλιροτη, το παρον εις ολαν του τα μερι να εχι το βεβεον. Εις τετηνον||¹¹ τροπον γινετε φανερο και ηπογραφετε ηπο αζηοπιστον μαρτηρον εις ενδιξην παντοτινι—Ιω(ανης) Προτοδικος ηπογραφο απο μερος του Μανολι Καλερι προς στεργι κε βεβεονι το παρόν κε μαρτηρό.—Νικολα(ος) Καλορνιθις μαρτιρας

¹²|| Τζουανες Προτονοταρης Κα(ντζε)λαριος εις αναζητησιν εγραψα.

9

Χειρόγρ. 212, f. 59^v. Προικοσύμφωνον τῆς 8 'Ιουλίου 1734.

Πρικοσηφονο Χουσα|κι| Εἰς δοξαν Θεοῦ· ἀμὴν. 1734 Ἰουλιου 8, (Πά-
Κοσταντι Στριανου με| την ρος), Π(αρ)ικια. Ἔθος παλεόν επικρατησεν και
θιγατηρ Σκιεφο|φηλαξ Ντε νομος εδοθι παρα Θεοῦ· οὔτο κε ημῆς πηοῦμεν||²
Φεραρη. καθος επεριλαβμεν σηνφονηα υπανδριας και κα-
θαρόν σινικισιον, όπος εν Θεώ αγιο ινα λάβη ο
τιμιοτατ(ος) Χουσακис Στριαν(ος) την||³ θιγατεραν του ενδεσιμου σκιεβοφιλαξ Ντε
Φεραρη, όνοματι κερα Μαροῦσα, δια γινεκαν του νομιμον και ευλογιτικην, παρθενον,
καθός||⁴ οριζι ο αγιχ του Θεοῦ και αποστωλυκην εκλησιαν. Εν μπροτης μεν επικα-
λοῦντε τας ευχας τον γονεον τ(ος), ότι κατα το γιεγρ||⁵μενον ευχue γονεον στυρι-
ζοῦν θεμελησαν υκον, επυτα δια χαρην πρικ(ος) ο ανο(θεν) αφεντης σκιεβοφυλαξ δινι-
αρχής την||⁶ εκλυσιαν του, τον Ντιμιον Προδρομον, εἰς το Καστρο, εχι τηνε αγορα
του, καθός εβρισκιετε με την Καμπανα και τες αγιες υκονες,||⁷ (ος) ηνε, ευαζοντας
διο υκονες, υ μιὰ υ Παναγια και υ αλλη ο τημιος Προδρομος, ποῦ ηνε εις τον ντιχων,
ενα εβαντζεληο,||⁸ ανθολωγιον, μισο ευχηλεον, αποστωλων, τριοδι και αλλα μερικα
χαρτηα χριάζουντε ενοῦς ιερεα και υερα οσα χριαζουντε||⁹ να λητοῦργισι ενας ηερεας·
τα σπιτηγαν του εις την Γκατο Πορτα μετα τον θανατον του· ενα αμπελη εἰς το
Κροτηρι, σιμπληος Βασιλης||¹⁰ Χουσι Κοβεοῦ· διο χοραφηα εις την Μπλαγια με προ-
στεγαδι και αλλωνι καθος εβρισκοῦντε, σι(μπληος) απο το ενα μερος Πατιστ(ος) Μαυ-
ρικυς||¹¹ και απο το αλλω ο κιρικ υ Κ(ατα)ποληανι· ετερο αλλω χοραφη ανο(θεν) της
Πλαγιας, σ(ιμπληος) χοροπισκοπ(ος) Βενιερης και Πετρος Απανεμιας· εις το||¹² Κα-

λαμι το απανο ξομανδρι, καθος εβρισκιετε με την μεριοχην τοῦ· καρεγλες πεντε, σκανιο ενα καρενηο και αλλω προτηνο,¹³ ολλα διο, διο τηλαρια, διο ζευ(γαρηα) σεντο- νηα, παπλοματα διο, κουρτηνα μια μαυροκεντυτη, καθρα τεσερα, εκονισματα ενα με- γαλο¹⁴ και διο μυκρα, καθρευτι μεγαλω ενα μαυρο κε ετερο μικρο κοκυνο, ενα βουτζι τοῦ κρασιου και ενα ξιλοβουτζι, διο κασελες,¹⁵ ι μια μεγαλη καρενι κε ενα μικρο πο- λυτικο, ταυλομαντηλω ενα, μαξελαρια τρια κε μια μανα, ενα ζευ(γαρι) μανικιες βε- λουδες,¹⁶ ενα μαντηλη χρισο πρασινο χρισο, καλτζες ζευ(γάρηα) διο, ρουχα της φο- ρεσιας της ολλα εδικαν της, απλαδενες, πιατα κε πετζετες, οσα¹⁷ εχη να περνι το ενα τριτο, διο μαχραμαδες· ταυτα παντα και την ευχην τον γονεων τος. —

¹⁸ Επι το ετερον μερ(ος) γραφι πως εχη και ο ριθυς ανο(θεν) Χουσακις ενα αμ- πελυ εις το Χοριδακι, σ(ιμπληος) Νικολ(ος) Ντουλουφου· ενα χοραφυ εις τοῦ¹⁹ Θολα, σ(ιμπληος) Ιω(ανης) Βενιερης· ετερο αλλω χοραφι εις τον Ελυτα, σ(ιμπληος) Διμιτρα- κις Γιεοργακι Σκιαδα· ενα σπιτη ανογιον εις το Παραπορτη· ενα σκανιο,²⁰ ενα κα- σελη και μιαν κασελα, διο καρεγλες, διο βουτζα του κρασιου και ενα ξιλοβουτζι· περο με τουτι την κοντετζιον τεργιασμενα²¹ κε ευχαριστιμενα κε τα διο μερη, ξεκαθαρι- ζουν οτη, αν τηχι θανατος τοῦ ανδρος ὁ της γινεκας, αν ηθελες ηστε και υερομενι και να μην²² εχου πεδι, ὁ κε αν καμου κε ηθελε ηστε αποθαμενο, υ κε αν εχουσι κε να αποθανι, να στρεφετε ολω το πραμα ευθής, σπιτυα και²³ υποστατικο, εις τοῦς προθυμοῦς εδιοῦς απ εκυ που πουρκιζουντε, μονον ὁ εκλισιαν να μενι εις χυρας του Χουσακι, αν γινι υερεας,²⁴ να τινε εφιμερεβη επι ζοης τοῦ και μετα τον θανατον τοῦ να στρεφετε εις τοῦς προθυμοῦς, ος υπαμεν. Ξεκαθαριζετε ακομι, οτη αν τηχη²⁵ θα- νατος τής γινεκοῦ, να εχη, αν υερεας γινι, το αμπελη εις το Κροτηρι με την ὁμιαν κοντετζιον που τρεχη να χηερετε την εκλητιαν· ετζη²⁶ και ο Χουσακις ομιον τρο- πων, αν τοῦ τηχι θανατος, να χηερετε το χοραφη εις του Θολα ὁ σηνβηα τοῦ επη ζοης της, αν παπαδιαν ηνε. Στερκτα²⁷ λυπον, ος υπαμεν, τα δε διο μερη εκαμαν το παρον φανερὸ και υπογραφετε ηδιοχηρος τ(ος) και μαρτηρον αξιοπυστων εἰς ενδιξην παντοτινι.

²⁸ — Μηχαυλ Ιερει Ντε Φεραρης και σκιεβοφιλαξ Παρικιας στεργο και βε- βεονο το π(α)ρον — Χουσης Στρηανος στεργο και βεβεονο — Σακιελαρι(ος) Βιτζαρας ²⁹||μαρτιρας.

³⁰||Τζουανες Προτονοτάρης Καντζελαριος) εἰς αναζητησιν εγραψα.

10

Χειρόγρ. 212, f. 63^r. Προικοσύμφωνον τῆς 13 Νοεμβρίου 1734.

[Πρι]κοσηνφονο Νικολου| [ιου
κυρ Μιχηε]λη Καμπουρη με| [θι-
γα]τε<ρα> Γιεοργη| [Βλασταρη]
ονοματη Μαρια.

Εἰς δοξαν Θεοῦ· αμην. 1734 Νοεμβρίου 13,
Παρος, Παρικια. Εἶθος παλεον εδοθι και νομ(ος)
παρὰ Θεοῦ παντοκρατορ προς||² το πληθινον
τον αν(θροπ)ον, και εἰς τοῦτο ελαβων την ευ-
λογιαν ὁ Αβρααμ και ἡ Σαρα· και παλιν ελ-

θοντος σοματικος επι της γῆς τον||³ εν Γκκνα της Γαληλεας προτον γαμον ευλογισεν
και προτον θαυμα εἰς αυτοῦς αναδιζας, οὔτο, παναγιε βασιλευ, ευλογισων και το||⁴ πα-
ρὲν σινικισιον, οπος εν Θεῷ αγιο ινα λαβη ὁ κυρ Νικολ(ος) ιως τοῦ κυρ Μιχηελη Καμ-
πουρη την θιγατεραν τοῦ κυρ Γιεοργη||⁵ Βλασταρη διχ γινεκαν τοῦ νομιμον κε παρ-
θενον, καθος ορηζη ι αγια τοῦ Θεου και αποστολικην εκκλησιαν. Και εν μπροτης μεν
επι||⁶ καλουντε τὰς ευχὰς τον γονεον τος, οτη κατα το γιεγρχμενον ευχης γονεον στη-
ριζούν θεμελεια ικον. Επιτα διχ χαρην πρικὸς||⁷ ταζη ο κυρ Γιεοργης της θιγατρος
αυτοῦ ενα σπιτη κατογιον εχη γονικο τοῦ εἰς τοποθεσιαν Χαλαρα, σ(ιμπληρος) Μο-
σκου Αντονι Λεκατι· ενα||⁸ στρομα, τρια μαξελαρια, διο ζευγαρια σεντονηα μπαμπα-
κιερα, ενα παπλομα κε διο αμπολες, διο ικονες ὁ Παναγια, α||⁹ πλαδενες και πιατα
τοῦ Ανγκονος κοματηχ ικosi, μπουστομπρατζολα ζευγαρια τρια, το ενα χρισο, το αλλο
απροκαδω κε||¹⁰ το δε αλλω αραδοτο με τοῦς στομαχικοῦς τ(ος) και προστοποδιες
μαζῇ, μπουστομανικα ληνα τρια ζευγαρια, τα διο κενουργια κε το αλλω τρι||¹¹ μμενο,
κοῦρτηνα μια, ενα ταυλομαντηλο κε πετζετες τεσερης, κασεληα διο, ενα σκανηο κε
αλλες διο καρεγλες· ενα αμπελη||¹² στων Γκουναδο με δενδρα και σπιτη, σ(ιμπληρος)
Τζουανες Προτονοταρης, κε με μιαν μελησα μεσα· ενα χοραφη στων ομιον τοπον
σι(μπληρος) ο ρηθις||¹³ κυρ Γιεοργης· ενα βουτζι τοῦ κρασιου, διο βαρελες αποδοχαρηα,
ενα πουλαρο· ταυτα παντα και παλε την ευχην τ(ος). Ξεκαθαριζετε,||¹⁴ οτη κ(ατα)
την σινιθιαν τοῦ τοπου μας, λεγοντας σινιβαστικα τα μερη, ο Θε(ος) να τοῦς εζησι κε
να αυζησι τες δοῦλεψες τος κε να καμοῦν||¹⁵ κλερονομοῦς κε να ποῦρκοδοτησοῦν κα-
θὼς αυτοῦς· η δε παλε και τηχη θανατος εις το αναμεταξην τος χορης κλερονομοῦς,
να στρεφουντε||¹⁶ και να παραδινοῦντε τα ανο(θεν) ὀνοματησμενα πουργια απο κι που
δινουντε, ηγοῦν εις τοῦς πλεον προθιμοῦς εδικοῦς. [Τοιουτοτρόπων]||¹⁷ επισαν, σην-
φονισμενι με καθεν ηρινην καὶ αγκαπην, θελοντας ὁμιος το παρὸν εις ολλα τοῦ τα μέρη
να εχη την καθεν βεβεοσην·||¹⁸ ὅθεν γινετε φανερο και ηπογραφετε ηπο αξηοπιστων
μαρτηρον. — Χαρτοφηλαξ Μοστρατος μαρτηρας. — Παπα Αντονι(ος) Κοληβος μαρτηρας.

||¹⁹ — Γουληαρμῆς Ραγγουσις μαρτηρας εἰς τα ανο(θεν). Τζουανες Προτονο-
ταρης Κα(ντζελαριος) εις αναζητησην τον ανο(θεν) εγραψα.

11

Χειρόγρ. 212, f. 76r. Προικοσύμφωνον τῆς 3 Φεβρουαρίου 1737.

Πρικοσηνφονο τοῦ| μαστρο
Τζουανε Βασιλ(ακι)| με την
Ζαμπετα θι|γατηρ παπα Αν-
τονι| Μουσουρη.

Εἰς δοξαν Θεοῦ· αμην. 1737 Φεβρουαρηοῦ 3,
Παρος, Παρικια. Εθὸς παλεον εδοθι κε νομος παρα
Θεοῦ παντοκρατορ προς το πληθινον τον αν(θρο-
π)ον||² και εις τοῦτο ελαβον την ευλογιαν ὁ
Αβρααμ και η Σαρα· και παλην ελθοντος σωμα-
τικος επι της γῆς τον εν Γκανα της Γαλληεας ο Ιουσοῦς||³ τον γαμον ευλογισεν και
προτον θαυμα εις αυτοῦς αναδιξας, οὔτο, παναγιε βασιλευ, ευλογισον και το παρόν σι-
νικισιον, ὅπος εν Θεω||⁴ αγιο, ὕνα λαβυ ὁ μαστρο Τζουανες Νικολακι Βασιλακι την
θιγατεραν τοῦ ευλαβη παπα κυρ Αντονι Μουσουρη, ὀνοματη Ζαμπετα||⁵ γινεκαν τοῦ
νομιμον, παρθενον και ευλογιτικην, καθὸς ορηζη ὁ αγια τοῦ Θεοῦ και αποστοληκην
εκκλησιαν. Και εν μπροτης μεν ἐπι||⁶καλοῦντε τας ευχας τον γονεον τος, ὁτη ευχης
γονεον στηριζουν θεμεληαν οικον. Ἐπιτα δια χαρην προυρκος ταζι να δοσι ὁ ανο(θεν)
αφε(ντης)||⁷ παπας της θιγατρος τοῦ· αρχης τα σπιτηα, ανογια κε κατογι, με ολλαν
τος τα δικεοματα κε τον αερα, εχη αγορα απο την μποτε Κα||⁸λητζακι Καλαβρε,
κε τον φουρνο απ οξο, με τοῦτο ὁ ριθι παπας ὁμου κε τα πεδιαν τοῦ να εχοῦν αδια
και παντηα εξουσιαν ανε||⁹μποδιστος να κανοῦ το ψομην τος προς κυβερνισην. Τη-
λαρηα διο, ενα παπλομα τζακυτουνι κοκينو μεταξοτο, μπουστο||¹⁰μανικα ζευ(γαρηα)
τεσερα, τα διο μαγνια και τα δε αλλα διο ληνα, μπουστομπρατζολα ζευ(γαρηα) τρηα
χρισα διαφορα με τοῦς στομαχηκοῦς τονε||¹¹ κε προστοποδιες τρης με μερλα ασπρα,
δακτιληδια τεσερα, ενα λεμο μποτονηα με τον σταυρον τος μαλαματενηα, ενα μαρ-
γαριταρι,||¹² ενα ζευ(γαρι) σκολαρικια μαλαματενηα, κασελες διο καρενες κε μιαν κα-
ναβετα, διο βουτζια τοῦ κρασιου, ενα ζευ(γαρι) μανικιες||¹³ βελουδες με τα χρισαφηαν
τος, κρεγλες εξε καρενηες κε ενα σκανηο κε μπαγκαλη και αυτο καρενηα· διο χορα-
φηα εις τον||¹⁴ Ελητα, εις το κατο σι(μπληρος) Τζουανες Προτονοταρης, και εις το
απανο ποτε Γιανakis Προτοδικος· ενα αμπελη εις τες Σοτηρες, σι(μπληρος)||¹⁵ Ανδρου-
λακις Μπαζεγιος· το περιβολη στες Κουκουμαυλες, ευγαζοντας την αγορα εχη απο τον
μποτε Μπουρτουλη Λουρδα· την||¹⁶ εκκλησιαν τοῦ αγιου Ιω(ανη) Θεολογου σιμα κε
απεναντη τον σπιτηον τοῦ εδοσεν, εις βοηθια κε κυβερνισην τος ομου κε την ευ|χην
τοῦ.||¹⁷ Σηνφονισμενα τα μερη οπου πουρκοδοτηζοῦν, ξεκαθαριζοῦν κε λενε, ο Θεος να
τοῦς εζησι κε να τοῦς αυζησι με κληρονομοῦς||¹⁸ νομιμοῦς εκ της σαρκος τος να χη-
ροῦντε τα ανο(θεν) ολλα· η δε κε τος ετηχη θανατος χωρις κληρονομοῦς, να επιστρε-
φοῦντε τα||¹⁹ ανοθεν ὅλλα πουρκοδοτισμενα εις τοῦς πλεον προθιμοῦς εδικοῦς κατα
την σινιθιαν του τοπου μ(ας). Οθεν, γινετε φανερό κε ηπογραφετε ος κα(τοθεν).

||²⁰ — Παπα Αντονής Μουσουρης στεργο κε βεβεονο το παρόν — Οικονομος Προτοδικος μαρτηρας — Ιω(ανης) Δουδεσκος μαρτηρας.

||²¹ — Μπορταλαμιος Βιτζαρς μαρτηρας. Τζούανες Προτονοτάρης Κ(αντζελαριος) εις αναζητησιν εγραψα. Ξετρεχι αντικρι.

Ξεκαθαριζετε οτη| ακομι τεσερα ζευ(γαρηα)| σεντονηα, ενα ζευ(γαρι)| γιεροκουρτηνα κε| κουρτηνες διο.

12

Χειρόγρ. 212, f. 97^r. Δωρεά μεταξὺ συζύγων τῆς 30 Μαρτίου 1737.
 ΠΑΠΑ ΑΝΤΟΝΗΣ ΜΟΥΣΟΥΡΗΣ

Παραδοσι εκαμε ο Γιεοργης| Μπαρμπαρης του προγονου του| Αντζολου Εληνιοτη εις το| σπιτη αγορα του απο τον| Μιχιελακι Νταμετζο.

Εις δοξαν Θεου· αμην. 1737 μαρτηρου 30. Παρικια. Την σιμερον ο κυρ Γιεοργης Νικολου Μπαρμπαρη με ολλον του το θελιμα κε με καλην του γνομην,||² βουλην και αποφασην θελη και διδρηζη της σηνβιας του κερα Ερινις το σπιτη κατογιον που εχη αγορα απο τον ντιμιοτατον Μιχιελακι Νταμετζο,||³ ναν το εχη και ναν το χηερετε· κε μετα τον θανατον της, ηγουν ανεμποδιστος απο τα πεδια του Γιεοργι, ος νικοκιρης του σπιτηου να μην τινε||⁴ ενοχλουνε· και με(τα) την αποβιοσιν της να μενι παντη ελευθερο του σιορ Αντζολου Σεληνιοτη, ιως της ριθις Ερινις, κε του λογουν του ναν το||⁵ κανι ος θελην και βουλετε, ος πραγμα εδικον του, επιδι κε ο αγοραστης Μπαρμπαρης θελη να ηνε του λεγομενου Σεληνιοτη, ος||⁶ ηπαμεν, μετα τον θανατον της μιτερας του, σηνβιας του, κε μην ημποροντας εις τη αλλο να του ανταμεψη προς την αγαπι του εχη, του αφινι το αυτο||⁷ σπιτη. Οθεν, προς βεβεοσιν της γνομις κε θελησης του ανο(θεν) κυρ Γιεοργι γινετε το πκρον φανερό κε ηπογραφετε ηπο μαρτηρον.

||⁸ Παπα Αντονις Μουσουρης μαρτηρας — Θεοδορης Μοστρατος μαρτηρας — Τζούανες Προτονοτάρης Κ(αντζελαριος) εις αναζητησιν εγραψα —

13

Χειρόγρ. 212, f. 103^v. Ἀμοιβαία διαθήκη συζύγων τῆς 30 Ἰουλίου 1737.

Διαθικι κερα| Ζαμπετας κε Ανδρουλη Παπαγια|νεου —

Εἰς δοξαν Θεου· αμην. 1737 Ἰουληου 30, Παρικια. Κραγμενος εις τον ικον της κερα Ζαμπετας σηνβιας Ανδρουλη Παπαγιανεου, σηνφονισμενι εις το||² αναμεταξην τος ος αγαπιμενον ανδρογιεον, με αποφασιστικην γνομην, βουλην και αποφασιν εδιορισαν κε διοριζουν χορης βηα τηνος κε||³ λεγουν με δυναμην του

παρόντος, ὅτι ἡ μὲν καὶ ἡ ριθὶ Ζαμπέτα τῆς ἐτηχῆ θανάτος πρὴν τοῦ ἀνδρὸς τῆς, ὅτι καὶ ἀν τῆς ἐβρίσκετε σταμπιλε||⁴ που λεγίετε, διὸ ἀμπελῆα εἰς τοποθεσίαν Χοριδακὶ καὶ ἑτερον ἄλλο ἀμπελῆ εἰς τὸν Ἐλῆτα τὰ παρατὰ στοῦ ἀνδρὸς τῆς τὰ χηρηγὰ,||⁵ νὰ *τὰ καλχηργὰ ὡς νικοκίρης καὶ νὰ τὰ καρποτρογί ἐπὶ ζῆς τοῦ, με τοῦτο νὰ ἦνε σοαν καὶ ἀνελήπα, χορὴς νὰ ἡμπορῇ νὰ φθίρει τηπο[τας],||⁶ ἀλλὰ μ(ετα) τὴν ἀποβίωσιν τοῦ παλε νὰ τὰ παρατὰ παντὴ ἐλευθερὰ εἰς τὸν ναὸν τῆς Κυρίας μας Ἐκατονταπιληανῆς, με κρατάσαν εἰς||⁷ τοῦς προβλεπιταδες που θελῇ εἰστε με ἐξοδὰ τῆς ἐκκλησίας, νὰ βανούν ιερὴς ἐπτα τὴν ἡμέραν τῆς Κερά Ἐλεουσας, νὰ βανούντε νὰ||⁸ σιλητοῦργοῦ εἰς ὄνομα μνιμοσινού Ζαμπέτας, Ἀνδρεά, Νικολάου καὶ Ἀνάς, καὶ αὐτὸ τὸ μνιμοσινὸ ζῆτα νὰ ἦνε παντοτήνο καὶ χρὸ||⁹νικὸ διὰ σφέλος τὸν λεγομένον ψῆχον. Λέγει ἀκομὶ ὅτι τὸ σπιτὴ που καθέτε μεσα, κνογία καὶ ἐνα κατογι, τὸ μεγάλο που ἐχῇ το||¹⁰ πιγαδι, εὐγαζόντας τὸ μικρὸ σπιτακὶ που ἦνε ἀπο πίστο, αὐτὸ νὰ δινέτε τῆς δουλευτράς τοῦ Μαργαριτας. Αὐτὰ τὰ σπιτῆα λήπον καὶ τὸ πε||¹¹ριβόλη εἰς τὰ Χαλάρα θελῇ νὰ ἦνε καὶ νὰ τὰ ἐχῇ ὁ σὴνβιος τῆς παντὴ ἐλευθερὰ καὶ νὰν τὰ κἀνι ὡς θελῇ καὶ βουλέτε. Τῆς ριθεντας Μαρ||¹²γαριτας δουλευτράς ἀφινὶ ἀκομὶ ὁμοῦ με τὸ σπιτὴ διὸ μονοκίθιες, ἐνα παπλομα, διὸ ζευ(γαρη) μπουστομανικὰ, τὸ ἐνα λῆνο καὶ τὸ ἑτερο μπου||¹³κασί, ἐνα μπουστο χρῖστο, ἐνα κολοβὶ καὶ μιαν κασελά. Τῆς Ἀνδριανὰς Ἰω(άνη) Τζιριγοτῆ ἀφινὶ τρῆς καρεγλές, μιαν κασελά, ἐνα καθρευτῆ,||¹⁴ ἐνα στομαχικὸ με τὸν γάλω χρῖστο, ἐνα ζευ(γαρι) μουστομανικὰ, τοῦλουπανὶ μαζὴ καὶ ἐνα μπουστο με τὸν στομαχικὸν τοῦ μαυρο βελουδο καὶ γάλων.||¹⁵ Τῆς ἀλλῆς ἀξάδελφῆς τῆς κερά Μαργαριτας Καζανόβα ἀφινὶ μιαν γούνα τζοχινὶ κολοργατζία. Τῆς ἀλλῆς κερά Μαρουσας Γιαννακὶ Χαμαρτοῦ||¹⁶ ἀφινὶ ἐνα ζευ(γαρι) καλτζές καρναδες με γάλωνῆ καὶ μιαν χοντρομπολά τοῦλουπανὶ, ἐχῇ τῆνε εἰς τὸ χηερὴν τῆς. Τῆς ἀλλῆς ἀξάδελφῆς τῆς κερά||¹⁷ Μαρκιέτας ἀφινὶ ἑτερί ἀλλῇ χοντρομπολά τοῦλουπανὶ με μερλά ὁμορφα. Τῆς κερά Ἐρετῆς, ἀνιψῆα τοῦ ἀνδρὸς τῆς, ἀφινὶ ἐνα ζευ(γαρι)||¹⁸ μπουστομανικὰ μετὰξοτὰ με τὲς γουγιές καὶ μισογίλεκο καὶ ἐνα σταυρὸ χρῖστο με πετραδία. Τῆς κερά Μαρκιέτας θιγατῆρ παπα Τζορτζὶ Βιτζα|ρα||¹⁹ ἀφινὶ ἐνα ζευ(γαρι) χρῖστοκαλτζές καρναδες. Τῆς κερά Λουκρεντζῆς θιγατῆρ Νικολάκῃ Πενεζῇ ἀφινὶ ἐνα στομαχικὸ με τοῦς γάλους καὶ ἐνα||²⁰ καθρευτῆ. Τῆς ἀρχοντήσας Μαρουσάκῃ Μαυρογιενὶ ἀφινὶ τὴν ἐκκλησίαν τῆς, με τοῦτο νὰ δινὶ καὶ νὰ εὐχαριστᾷ τὸν Ἀρχιερεὰ εἰς ἐκινὸ θε||²¹λήσι, κ(ατὰ) τὴν σινιθίαν τὸν χριστιανὸν εἰς τὸ νὰ ἐχῇ ἀδιά ἡ θανὶν τῆς χορῆς τὴν αὐτὴν ἐξοδὸν + Εἰς τὸν ἡδιὸν κερὸν ὡς ἀνο(θὲν) λέγει καὶ ὁ σιορ||²² Ἀνδρουλῆς, σὴνβιος τῆς κερά Ζαμπέτας κατὰ τὸ παρὸν καβουλή ἐκάμα εἰς τὸ ἀναμεταξῆν τος, ἀν τοῦ τηχὶ θανάτος πρὴν τῆς γίνεκος τοῦ, τῆς ἀφινὶ||²³ εἰς τὴν ἐξουσίαν τῆς νὰ τὰ κἀνι ὡς θελῇ καὶ βουλέτε, τὸ ἐμῖσο χοραφῇ ἐχῇ εἰς τὸ μερδικὸν τοῦ μαζὴ με τὴν ἀδελφὴν τοῦ κερά Ἀσιμινὰ εἰς τοπο||²⁴θεσίαν Δάσο, καὶ τὸ ἐμῖσο ἀμπελῆ που ἐπῖρε ἀπο τὸν θίον τοῦ ποτὲ Ἀνδρεά

κε την βαρκαν τοῦ, να πουλητετε να πληρονετε χρεος εχῃ||²⁵ ρηαλληα πενηντα, καθος κατ' ονομα θελη το φανεροσι της σηνβιας τοῦ. Τοῦ αδελφου του Αντονακι αφινι το μερδικον του την βαρκα παντη||²⁶ ελευθερα με τα εξοδα εχῃ καμομενα εις την ομικαν και το μερδικον του, ιγουν το εμισο σπιτη εχουν το και αυτο απο τον λεγομενον αποθανυν||²⁷ θιον τοσ. Της αδελφης του ανοθεν κερα Ασμινας αφινι το μερδικον του τοῦ ανγγιξε απο το αμπελη κε χοραφη τοῦ Αλεσαντρου αδελφου τοσ||²⁸ εις τοποθεσιαν Ασπριες. Αφινι της ανιψης τοῦ κερα Αρμεληνας μιαν ροζετα με πετραδια, διο καρεγλες με τα χερια κε εξε καθρακια.||²⁹ Της ανιψης του κερα Ερετης αφινι μιαν κασελα καρνει την μεγαλι κε εξε καθρακια. Μενοῦν κε τα ρουχαν του κε αρματταν του [ατζαλια] ανγγαλα||³⁰ κε οληγῃ της ρηθῆς σηνβιας του, και τοῦ λογουν της κατὰ την δυναμην της και αγαπι του προσφερνι να κανι τα εξοδα της θανις τοῦ, εξοχος||³¹ τοῦ Αρχιερεα που μελη να αποκρινετε ι Καταποληνι δια εικνο της θελη κατοθεν αφισι. Της δουλευτρας του Μαργαριτας αφινι||³² την ικονα τοῦ αγιου Αθανασιοῦ. Αηπον, ξεκαθριζη οτη και με την θελησην της ομικας του σηνβιας τα σπιτηα που του αφινε εις||³³ την εξουσιαν του μαζι με το εδικον τοῦ σικογιρι εις τοποθεσιαν Αρμιρο, γονικον τοῦ, τα αφινι μετα τον θανατον της γινεκος τοῦ εις την Κυρια μας||³⁴ {οια μας} Καταποληνι, με τοῦτο την ηδιαν ημερα της Κερα Ελεουσας που μελη να βανοῦντε δια το μνιμοσινο της αυτις||³⁵ γινεκος τοῦ ιερῆς επτα, να βανοῦντε αλλη επτα, ολλη μαζι δεκατεσερης, να σιλητουργου δια τες προην ψυχης και||³⁶ ξεχορα δια την ψιχην Νικολαου Πιερινας κε, ος ανο(θεν) ηπαμεν, να ευχαριστατε ο Αρχιερεας δια το θελημα να μενι αζιτιτη||³⁷ ι σηνβια τοῦ. Αφινι κε εμενα τοῦ γραφει τα κατοθεν ονοματηζου. Τοπον μας ηπεν κε φανερα εμιλησε κε επεριγραψαν||³⁸ κατὰ την ηδιαν γνομην κε θελισην τοσ, ζητοντας η παρουσταν τοσ σηνφονηα να ηνε στερεα, βεβεα κε αμεταθετην, παρανγγιλοντας τον εδικον και κλε||³⁹ ρονομον τοσ, τοπον απο μερος τις γινεκος καθος και του ανδρος, να μενοῦν στερικτι κε ευχαριστημενι, χορης να προσφερου την ολλομικροτερην ενο||⁴⁰ χλησην της σηνβιας τοῦ, ουτε να εχουν να της εζιτουν το ωληγοτερον. Ουτος εθελησαν κε ουτος επιυσαν και ηπογραφετε ηδιοχηρος του. Ξεκα||⁴¹ θαριζι ακομι το Ζαμπετακι, πως αφινι του ανδρος της ενα λεμο μποτονηα με την καρδια, τρια κοματῃα δακτιληδι κε ενα ζευ(γαρι) σκο||⁴² λαρικια, να τα πουλη δια εξοδα της θανις της, ηγουν της ψυχης της. Θελοντας ακομι η υριμενι Ζαμπετακι να γινι ενα αλλο ομιο, να το κρατη ο||⁴³ σηνβιος της κε το αλλο να μενι εις την Καντζελαρια.—Παπα Τζορτζης Βιτζαρας γραφο εις ονομα της ανοθεν κερα Ζαμπετας πως στεργι το||⁴⁴ παρον κε βεβεονο κε εγο — Ιω(ανης) Κοτακис μαρτηρας ος ανο(θεν)—Ανδρουλης Παπαγιανενου στεργο κε βεβεονο το παρον.

||⁴⁵ Τζουανες Προτονοταρης Κα(ντζελαριος) εις αναζιτησιν εγραψα.

14

Χειρόγρ. 212, f. 87^v. Προικοσύμφωνον τῆς 18 Φεβρουαρίου 1738.

1738 φευουα(ριου) 18.

Πρικοσινφονο Γιεοργιου|
Χηοτακι με την θιγατηρ| Πα-
σκαλη Σαντου, ονο|ματη Ανε-
ζινα.

Εθος παλεον εδοθι κε νομος παρα Θεου Παν-
τοκρατορ προς το πληθινον τον ανθρωπον και εις
τουτον ελαβον την ευλογιαν ο||² Αβρααμ και η
Σαρα· και παλην ελθοντος σωματικος επι της γις
τον εν Γκανα της Γαλληλεας προτον γαμον ευλο-

γισεν και προτον||³ θαυμα εις αυτοῦς αναδιξας, οὔτο, παναγιε βασιλευ, ευλογισεν κε
το παρον σινικισιον. Την σιμερον ηλθον εις σι||⁴ νιβαστικον τροπον τα κατοθεν ονομα-
τησιμενα μερη, απο το ενα ο καρaboκιρης Πασκαλης Σαντος, και απο το αλλω ο
μα||⁵ στρο Νικολος Θεοδορι Χηοτακι, λεγι, ληπον, ο Πασκαλης πος εχη θιγατερα, ονοματη
Ανεζινα και ο Νικολος ιων, ονομα|τι Γιεοργι(ος),||⁶ θελη ληπον ο Γιεοργιος δια γινεκαν
του νομιμον, παρθενον κε ευλογιτικην την ρηθεντα Ανεζινα, καθος ομιος αυτι||⁷ δια
ανδραν της νομιμον και ευλογιτικόν, καθος ορηζη ι αγια του Θεου και αποστολικην
εκλησιαν. Και εν μπροτης μεν||⁸ επικαλουντε ταν ευχας τον γονεον τος, οτη ευχιε
γονεον στηριζουν θεμεληαν οικου, επιτα ταζι να δοσι ο Πασκαλης||⁹ μαζι με την σην-
βιαν του Διαμαντη αρχης τα σπιτην τος εις τοποθεσιαν αγιου Γιεοργιου, ανογια
και κατογια, με τα δικεο||¹⁰ ματαν τος, σιμπληρος Βασιλακις Σουμας· διο οικονες αγιον,
ενα τηλαρη, σεντονηα ζευ(γαρηα) τρια κε ενα παπλομα, μιαν||¹¹ κοῦρτηνα, μπουστο-
μανικα ζευ(γαρηα) τρια κε μπουστομπράτζολα ετερα ζευ(γαρηα) τρια, μιαν κασελα
κε ενα παγκο, ενα||¹² ταυλομαντηλο κε πετζετες δεκα· αμπελη ενα εις τοποθεσιαν
Μεταξοτου, σι(μπληρος) ευλαβης παπα Τζοῦανες Κοβεος·||¹³ ενα χοραφη εις τοποθε-
σιαν Μιληδενας, σι(μπληρος) Αλλεσαντρος Κονταρατος· ετερο αλλο χοραφη εις τοπο-
θεσιαν Καλαμιες, σι(μπληρος) Για|νις||¹⁴ Δουδεσχος· ταυτα παντα και την ευχην τος,
κε ενα βουτζι του κρασιου. Απο δε το ετερον μερος ο ανο ηριμενος||¹⁵ {ο ανο ηριμε-
νος} μαστρο Νικολος ομου με την σηνβιαν του, ονοματη Μαρηα ταζουν κε δινουν του
ιων τος· αρχης ενα χοραφη||¹⁶ εις τοποθεσιαν Ληβαδερα, σι(μπληρος) ο ευλαβης παπα
Κουσταντης Κονταρατος· ετερο χοραφη εις την Ενγγιερεα, σι(μπληρος) Τζορτζης||¹⁷
Μπασκος· εις του Σχορδιαλου ενα αμπελη, σι(μπληρος) Μανολης Γιεοργι Μπαρμπαρι·
ετερο αλλο αμπελη εις την ομιαν τοποθεσιαν,||¹⁸ σι(μπληρος) ο λεγομενος Μπαρμπαρης·
ενα μεντζανι του κρασιου κε τα εμισα σιδερικα της τεχνις τος, κε παλε την ευχην
τος.—||¹⁹ Σηνηφονισμενα τα μερη που πουργοδοτηζουν ομου κε ο γαμπρος με την νεο-
νηγη, που λαμβανου τα εδο περιγραμενα, εκαμα||²⁰ το παρον καβουλη ενεμπροσθεν

παρισίαν τον ηποκατοθεν αξηοπιστον μαρτηρον κε λεγοῦν, ὅτη ο Θεος να τοῦς αυ-
 ξισι||²¹ κε να ζησοῦν να καμοῦν κληρονομοῦς, να τα περνου κε να τος διδοῦ τα καλα
 τοῦς, η δε κε τηχη θανατος χωρις κληρονομοῦς||²² νομιμοῦς, να επιστρεφούντε τα εδο
 πουρκοδοτησμενα εις τοῦς εδικοῦς απ εις που εδοθισαν· ξεκαθαριζοντας οτη ι κλει||²³ ρο-
 νομην τος, ἡγοῦν τα πεδια που μελη να καμοῦν, να ηνε τοῦ νομοῦ, ηγοῦν εις χρονοῦς
 που να ημπορου να κανοῦ ζαπτη||²⁴ το τηποτες τος· η δε κε αποθανοῦν παλε χορης
 την αυτην ηλικιαν, χωρις το ζαπτι να επιστρεφούντε ομιου τροπου ος το||²⁵ παρον
 καβουλη. Και ο μεταβουλησας εις το παρον κατα τες περισταςες του να πληρωνι τοῦ
 ηρινευσας κε στερεξας ριαλια||²⁶ πενηντα και παντα τα παρον εις ολλαν τοῦ τα μερη
 να εχη την καθεν στερεοσην κε βεβεοτη· ὅθεν γινετε φανερο||²⁷ κε ηπογραφετε.—
 Χαρτοφιλαξ Μοστρατος γραφο δια ονομα τοῦ Πασκαλη κε σηνβιας πος στεργι κε βε-
 βεονη το||²⁸ παρον κε μαρτηρο κε εγο.—Βικεντζος ντε Φρανκεσκις γραφο εις ονομα
 τοῦ μαστρο Νικολου κε της σηνβιας τοῦ πος στεργου||²⁹ κε βεβεονου το παρον κε
 μαρτηρο κε εγο. Τζοῦανες Προτονοταρης Κα(ντζελαριος) εις ανχζιτησην εγραψα κε
 βεβεῇ.

15

Χειρόγρ. 212, φ. 78^v Προικοσύμφωνον τῆς 8 Ἀπριλίου 1738.

Πρικοσηνφονο Μιχιε|λε-
 του Σπιριδου με την| γγερα
 Νικολετακι θι|γατηρ Γιεοργιου
 Σκιαδα.

Εις δοξαν Θεοῦ· αμην. 1738 Απρηληρου 8, Πα-
 ρικια. Επιδι και εις τον γγερον ποῦ ο τημιοτατος
 Μιχηελετος Σπιριδος να εστεφανοθι κατα τοῦς
 θιοῦς||² κανονοῦς με την γγερα Νικολετακι θιγα-
 τηρ ποτε Γιεοργιου Σκιαδα, και εις τούτον τον

γγερον ναν της εκαμε ο αδελφος της Κοσταντακις αβανταριο||³ εις τα εμποριε κατα
 την γνομην τοῦ και της εταζεν να δοσι οτη εβεβεοσε εις το αβανταριο με την ηπο-
 γραφην του και μαρτηρον, τора δικ τα γινη πλεον||⁴ βεβεοτερον το τασιμον τοῦ και
 δικ να μενι και η μητεραν τος κερα Ζαφιρακι ευχαρηστημενι εις τα παντα που θελη
 να δοσι και να πουρκισι την||⁵ αυτην της θιγατεραν, εκραξεν εμενα τον ηποκατοθεν
 γιεγραμενον, θελοντας κε ζιτοντας να περιγρυτοῦ τα οτις της εδοσεν με την ευχιν
 τισι||⁶ με γνομην και θελησις κε τον ληπόν πεδιον. Και εν μπροτης μεν της εδινι να
 τα χαρῇ μετα τοῦς κληρονομοῦς της· αρχις τα σπιτηα απο||⁷ τοῦ σηνβιουν της, εις
 τοποθεσιαν λεγομενο του Παεζανου το Πιγαδι, σι(μπληρος) ποτε Γιεοργιτζης Λωγο-
 θετης, τα σπιτηα αγρικουντε ανογια κῆ||⁸ κατογια με αργαστηρι, φουρνο, αυλογιρισες
 και περιοχες, και εις τελος καθὺς εβρισκοῦντε με ολλαν τος τα δικεοματα και περιο-

χίες,⁹ ευγαζοντας μιαν καμαρα τοῦ ἰοῦν της Κοσταντακι, καθος ηνε πουρκην τοῦ κε αδια της ριθις κερα Ζαφηρας, ανεμποδιστος να κανι το¹⁰ ψομην της εις τον φουρνο κε εις το πιγαδι ηνε εκι οικονες τρής, κασελες καρενες τεσερης, καναβετες καρενες διο, καθρευτες τρής, διο¹¹ καθρα μικρα κε εξε μεγαλα, ενα σκανιο καρενο, ενα παπλομα πολιτικο, διο στροματα, μιαν μαζελαρα κε διο μικρα,¹² ενα πευκι, σεντονηα ζευγαρηα διο μπαμπακερα, ενα ζευγαρη γιροκουρτηνα ληνα κε ενα τορναλετο μεταξοτο, ετερες¹³ αλλες διο κουρτηνες ληνες, διο δακτηληδια χρησα, ενα ζευγαρη σκολαρικια, διο ζευγαρηα μπουστομаника, το ενα τουλουπανη¹⁴ κε το ετερο μαγραμπινα και αλλα λυπα τοῦ συρμου ρουχα καθιμερινα, ενα ζευγαρι μανικιες βελουδες χριστες, κε μιαν απα¹⁵ νομπολα τοῦλουπανι, ενα ληχνο της βυδας, καρεγλες εξε, βουτζηα τοῦ κρασιου τρηα, ενα αμπελη εις τοποθεσιαν Δαφνες, σι(μπληος) παπα¹⁶ Ντομενεγος Μαουνης, ετερο αλλο αμπελη εις τοποθεσιαν Αμπελα, σι(μπληος) Πετρος Κασαληας. Ξεχορα ο αδελφος της ο Κοσταντακις της εδινη¹⁷ τα χοραφηα ολλα που εχη εις τοποθεσιαν Κολωνα, ετερα αλλα διο χοραφηα εις τοποθεσιαν Οπισο Δαφνες, σι(μπληος) Τζανακις Μαυρογιενης¹⁸ και το μοναστηρι αγιος Χαραλαμπος, ετερα χοραφηα διο εις τοποθεσιαν Ανεραντζα, σι(μπληος) Πετρος Κονταρατος, ετερο αλλο χοραφη εις το¹⁹ ποθεσιαν Δασο, σι(μπληος) Τζουληα Καλорνιθι. Ξεκαθαριζετε ηποσχιετικα ι ανοθεν κερα Ζαφιακι πεθερα μαζη με τον ιον της Κοσταν²⁰τακι, οτη αν τηχη εις κανεναν κερων και εβρεθι χρεος τοῦ ποτε μακαριτη Γιεοργακι σηνβηοῦν της και κυρις τοῦ, να γιρεψι να βαλη χηερη κε²¹ να παρη τηποτας απο τα πουρκοδοτησμενα ος ανοθεν, κε ο Μιχηλετακις εχη εξοδα καμομενα μεσα εις κανενανπραγμα,²² αυτη ι διο, μανα κε ιως, να εχοῦν κρατητι να τοῦ πληρονου τα εξοδα τοῦ αποδιχονonta τα με καθεν ησιοσινι κε βεβεοτις, οτις²³ δεν αγρικου ο ριθι Μιχηλετακις να εχη καμιαν ενοχλησην εξημιας. Δινι της ακομι ο Κοσταντακις μιαν φοραδα να χρεοστη²⁴ να κανι την γγεφαλοσι κε ετοτες μενι νικοκιρης ο Μιχηλετακις, να περνι οπιαν θελησι ελευθερη χορης αλλην κρατησι.²⁵ Σηνφονισμενα τα μερη που πουρκοδοτηζουντε κατα τα ηθι τοῦ τοπου μας λενε, οτη ο Θεος να τοῦς εζισι κε να αυξησοῦν με²⁶ {με} κληρονομοῦς νομιμοῦς να χηεροῦντε τα παντα, ηδε παλε κε τος ετηχη θανατος χορης κληρονομον, να επιστρεφοῦντε τα πουρκοδοτη²⁷σμενα εις τους πλεον προθιμοτεροῦς εδικους απ εκι που δινουντε. Οθεν, γινετε το παρον φανερο κε ηπογραφετε ηπο αξηοπιστον μαρτηρον εις ενδ(ιξιν).²⁸ Παπ(α) Αντονιος Καλαβρες ηπογραφο εις ονομα τις κερας του Ζαφιακιου πως στεργι το παρον κε μαρτιρο κε εγο = Francesco Franceschi testimonio.

16

Χειρόγρ. 212, f. 150^{r-v}. Προικοσύμφωνον τῆς 30 Ἰουνίου 1739.

Πρικοσηνφονο Νικολαοῦ Μα-
νολη Λεκασα με την| θιγατηρ
Γιακουμου Βαβανιου| ονοματη
Φλορεντζα.

Εἰς δοξαν Θεοῦ· αμην. 1739 Ἰουνίου 30,
Παρος, Παρικια. Εἶθος παλεον εδοθι και νομος
παρὰ Θεοῦ Παν||²τοκρατορ προς το πληθινον
τον αν(θροπ)ον και εις τοῦτο ελαβον την ευλο-
γιαν ὁ Αβρααμ και η Σαρα και Ισακ||³ (και)

παλην ελθοτος σοματικος επι της γις το εν Γανα της Γαλιλεας ο Ισοῦς τον γα-
μο ευλογισεν και προτον θαυμα εις αυτους||⁴ αναδιζας, ουτο, παναγιε βασιλευ, ευλο-
γισο και το παρο συνικισιον. Την σιμερο ηλθον εις σηνι||⁵βαστικο τροπο τα κατοθε
ονοματισμενα μερι, απο το ενα ο κηρ Ιακοβος Βαβανος κε απο το ε||⁶τερο ι κερα Μα-
ρουσα σηνιβιαν ποτε Μανολη Λεκασα και σηνφονοντας με καθε καλιοτερο τροπο||⁷
πιουσην σινικισιον νομιμον, καθ ον προσταζι η ανατολικην εκλησιαν· ο ριθη κηρ Ηα-
κοβος εχι θιγατερα,||⁸ ονοματι Φλορετζια, ι κερα Μαρια ιον, νοματι Νικολαο. Και
επροτις μεν επικαλουτες τας ευχας το γονεο τους||⁹ οτι ευχι γονεον στιριζοῦν θεμε-
λιαν ικον. επιτας δια χαρην πρικοσ ταζη ο ανο ηριμενος Βαβανος να δοσι||¹⁰ της θι-
γατερας του· αρχης διο ηκονες, τα Επιλονχηα κε το αγιον Αντονιον, να χρεοστι να
τα εορταζι εις μνιμοσινο||¹¹ ψιχικον· ενα σπιτη ανογιον, σιμπλιος Σταματις Χασκας·
διο στροματα, σεντοιαν ζευγαρια επτα κοφτα||¹² και ξεχιτα, κορτουνες τρις, διο
μερμελα και αλι ξεχιτι, προσκεφαλα πεντε με τα ντιματα τος, παπλοματα||¹³ πολι-
τικα διο, ποκαμισα, ηγουν μπουστομανικα ζευ(γαρια) επτα με τα κορμοπουκαμισα,
τουλουπανι||¹⁴ μεταξοτο ενα βενετικο, διο λινα κε τα δε αλα μπαμπακερα, μπουστο-
μπρατζολα επτα με τους στομαχ||¹⁵ικους τονε πτιλατα, μπορκαδα, γαλενα κε ματι-
λενα, μανικες βελουδο ενα ζευ(γαρι) ρηαλιον δεκα, μιαν||¹⁶ γουνα τζοχα καρναδα γι-
νεκος, καλκες ζευ(γαρι) τρια, το ενα σταματενες το αλλο τζοχα καρναδα κε το
ετε||¹⁷ρο σκαλιερες, τα διο ζευ(γαρια) με το χρισαφιαν τος, ανεπεταρι χρισο ενα, καλ-
τζοδετες ζευγαρια διο το ενα χρισο, μποτονια χρισα||¹⁸ δεκοχτο, ενα αγιον Κονσταν-
τινατο μαλαμαχτοκαπνισμενο, δακτιλιδια χρισα διο, σκολαρικια βενετικα χρισα||¹⁹ ενα
ζευ(γαρι), ενα τραπεζι, διο ταυλοματιλα, πετζετες ικοσι, τεσερις απλαδενες κε πιατα
του Ανκονος κοματια||²⁰ ικοσιτεσερα, τρης κοφετετηερες, λαηνια μικρα κε μεγαλα δεκα
πεντε και αυτα του Ανκονος, μιαν καν||²¹αβετα με διο μπιτζες, τεσερις παπαμα-
νολιδες, εξε στανιαδες χαλκομα, κουταλια εξε, δεκα||²² στανιον, ενα μπακο, διο κα-
σελες καρενιες, καρεγλες διο, μπαγγαληα διο, καθευτες διο, ο ενας||²³ μαβρος, ενα
λιχνος της βιδας μπορτζινος, ενα χαρανaki της σιρμις μικρο, τηγανι ενα, μια||²⁴ σκαφι,
σβιες διο κε ενα μανγγανο κε ητι μασαρια ηνε, να ηνε εδικον τις· εις τους αγιους

Αποστόλους||²⁵ ένας κάμπος, σ(ιμπλ)ος Φρακεσκος Γιερμανις· διο χοραφια εις τοποθεσια Φηλαδες, σ(ιμπλ)ος Νικολας Πενιτζελος·||²⁶ ετερο χοραφι εις τοποθεσιαν Κουμπαρινα, σ(ιμπλ)ος ποτε παπα Θεοδορις Μοστρατος· ετερα διο χοραφια||²⁷ εις το ωμιον τοπον· ετερο ενα απελι εις τον ομιον τοπο με το νερο του, με τουτο να εχουν αδια τα λιπαν του||²⁸ πεδια να περνου νερο· το περιβολι εις τες Καμαρες με τα νεραν του, δενδρα κε περιοχι, ος εβρισκε||²⁹ τε κε το εποσεδεριζε· προβατα κεφαλια τριαντα, να του τα παραδινη την νερχομενην προτι Λαμπρα,||³⁰ να περني ος θελυλισι, η νεα η παλια, μιαν αγελαδα κε δαμαλι κε μιαν πουλαρα· ταυτα δε κε την||³¹ ευχην του· ομιος ακομι να δινι ρηαληα δεκα εις το αξιομα της ιεροσινις, οντας ο Θεος να τονε||³² ξιοσι. Απο το ετερο μερος ι κερα Μαρια ταζι να δοσι του ανοθε ηουν τις γαμπρου δια πουργιαν του.||³³ Αρχης οικονες διο, αγιαν Τριαδα και αγιο Νικολαον· το σπιτι ανογιον που παρον καθετε||³⁴ μεσα με τον αερα, δικεοματαν του, εις τοποθεσιαν Ποταμο, σ(ιμπλ)ος παπα κυρ Ατονις Ραφελετης·||³⁵ στρομα ενα, ισεντονια ζευγαρια διοι, ενα παπλομα πολιτικο κενουργιο, προσκεφαλαδια τεσερα, τα διο με τα ντιματα||³⁶ τος, μαξελαρα μια του κρεβατιου, μια κασελα καρενια κε μια καναβετα κε αυτι κα||³⁷ ρενι, ενα τραπεζι καρενηο, καρελγες πεντε, ενα καθρευτη μαυρο· καθρα εξε, λαηνια του Αν||³⁸ κονος τεσερα, διο παπαμανολιδες, πιατα μικρα κε μεγαλα του Ανκονος οικοσιζε, τυλομαχιλο||³⁹ ενα κε πετζετες ικοσι, διο ζευ(γαρια) μπουστομανικα με τα μισεριλεκα, διο ζευγαρια λινα, διο||⁴⁰ πουστι με τους σταμαχικουν τος κε προστοποδιες, ενα τιγανι· ενα απελι εις το Καλαμι, σ(ιμπλ)ος παπα Γεοργιος||⁴¹ Γρασος· χοραφι τρια εις το αυτο τοπο σμικτα· ενα κιπαρι, σικες με σπιτι κε μανδρες, σ(ιμπλ)ος ποτε Κοντιλις||⁴² δοτορες· ετερο χοραφι στου Καυκαλι τα ανγκερμνα, σ(ιμπλ)ος Τζανις Ντεκαβαλις· ενα βουκι του κρασου, διο αγιε||⁴³ λαδες κε μετριτα ρηαληα τριαντα κε παλε την ευχην τ(ος). Τα οπιστε ολλα της νεονυνφης, τοσον σταμπη||⁴⁴ λε οσαν κε μομπηλε, αγρικουιντε εις το μερος της Ναουσισ. Ξεκαθαριζετε και λεγουν τα μερι ποδ||⁴⁵ πουρκοδοτηζουν, οτι κατα τι σινιθιαν του τοπου μας κε τον ευλαβεσατον ιερεον, λεγοντας ο Θεος||⁴⁶ να αυξισι τους νεονιφους να ζισουν και να καμου κληρονομους νομιμους εκ τις σαρκος τος να περιλαβενου||⁴⁷ τα πουρκοδοτισμενα· η δε κε τιχι θανατος χωρις κληρονομους, να επιστρεφουτε τα καλα απ εκι που εδοθικα||⁴⁸ εις τους πλεον προθιμοτερους ειδικους, λεγοντας οντας κληρονομους εχουν να ηνε νο-
 * μου υλικιας· η δε ανιλικο||⁴⁹ κε απεθανι, παλε ομιον τροπο να επιστρεφουντε, ος ηπαμε, κε μετα θανατον να οριζου ανεμποδιστος||⁵⁰ τριατα ρηαληα ποσοτι δια εξοδα ψιχι-
 κην, τοσον ο ανδρα ομιος κε η γινεκα· κε τελιονοτος ιερεας||⁵¹ να ξετρεχουντε εις το αναμεταξι τον ανδρογιενου ι σινιθιαν επικρατισαν ι ευλαβεστατι αφεντες ιερις, να||⁵² ποσεδερου το τιποτις ο ενας του αλλουν τος, αν τος τιχι θανατος, κε να τα χερουτε οςποντας ηνε κε ζι ιερεας||⁵³ κε παλε η παπαδια οςποντας ηνε εις την ντιμην του

ιερεος, μονου παντα να οριζι δια ψιχιικι οφ||⁵⁴λικ τον ανοθε ποσοτης τον ρηγαλιον τριαντα· η δε τα απολιφθεντα εις τους εδικους που απαρθνεβου, σιν||⁵⁵φονισμενα τα μερι ος επεριγραψαμε, εγινα καβουλι κε στερκτι θελοντα ο μεταβουλισας απο τα διο μερι||⁵⁶ να πλιρνοι τον στρεξας ρηαληα πενηντα κε κοντανα πλιρομενι ι απλιροτι, το παρον εις ολλαν του μα μερι||⁵⁷ να εχου την καθε στερεοσι εις το παντοστινο, βα- νοτας διορhas να στεφανοθουν Θεου θελοντος τον μπροτο||⁵⁸ ερχομενο σεμπετεβριο. Οθε, γινε φανερο και ηπογραφετε ηπο αξιοπιστο μαρτιρο.

||⁵⁹—Ιακοβος Βαβανος στεργο το παρο και μαρτιροντας να γραψι υπογραφο εγο Σκαλλιου Ναουσισ||⁶⁰ με θελιμα του Ιακοβου — Ιοκονομος Προτοδικος υπογραφο ης ονομα τις κερα Μαρι(ας) προς στεργι||⁶¹ και βεβεονι το παρο και μαρτιρο και εγο. — (Πα)πα Τζορτζις Βιτζαρῆς||⁶² Τζουανες Προτονοταρις Κανκελαριος εις αναζιτη- σην εγραψα.

17

Χειρ. 212, Φ. 161 - 2. Προικοσύμφωνον τῆς 18 Μαΐου 1740.

=1740 Ιουλίου 14. Π(αρικια):

|Το αντικρι πρικοσηνφονο του| Αντονι Γιακιμι Βιτζαρα με| την θιγατηρ Διμιτρακι| Μαλακι| ονοματη Ανουσα· εφανεροθι| εις την Καντζελαρια μας να το| πε- ρασο εις το ρετζιστρο να φενετ| εις καθεν κερν κανοντας του κε| την βεβεοσην τον διον αδελφο-| κουνιαδον του εις τα του πρι- κοσην|φονουν του — Εδοθι του παλε το| καθολικο.

νομιμον και ευλογιτικι τι θιγατερα||⁷ του σιορ Διμιτρακι Μαλακι, ονοματι Ανουσακι, ομιος και ο σιορ Διμιτρακις, με βουλι και θελisis τις σibi||⁸ας του καιρα Καλις, θεσι να λαβι ι θιγατερα τονε Ανουσακι τον ανοθεν Αντονι Βιτζαρα δι αδραν τις||⁹ εβλο- γιτικο, καθος οριζι ι αγια του Θεου και αποστολικην εκλisisαν. Και εμπροτις μεν ταζι- τας ευ||¹⁰χας τον γονεον τος και τις εδικους τοι, οτι κατα το γιεγραμενον ευχι γονεον στριζου θεμελιο ηκου.||¹¹ Επιτα ο σιον Διμιτρακις με τι σibiαν του καινα Καλι τα- ζουσι δια πουρκια τις λεγομενις θιγατρος το||¹²νε καιρα Ανουσα. Αρχις τα σπιτια

Εις δοξαν Θεου· αμην. 1740 μαγιου 18. Παρος, Παρικια. Εθος παλεον [εδοθι] επικρα- τισι, νο||²μος εδοθι παρα Θεου, ο Αβρααμ και ι Σαρα την εβλογια ελαβον εις τον ε Γκανα τις Γαλιλεας,||³ ο Ιησους το γαμον εβλογισε, τιμιο αυτο εκιριξεν και την κιτι αμιαντον· ταυτα εξακλουθουμεν και||⁴ οιμς, καθος εδιδαχθιμεν. Την σιμερον τα κατοθεν γιεγραμενα μερι πηου- σι σηνφονιαν παν||⁵δριας και καθαρν σινικισιον, ο Αντονις ποτε Γιακιμι Βιτζαρα, με γνομι και θελisis τις μετερας του||⁶ καιρα Μαρουσας, θελι να λαβι ο Ανεγνοστις Αντονις δια γινεκαν του

οπου καθουντε ις τα Χαλαρα, ανογια και κατογια, και αργαστρι με¹³ ολαν τονε τα δικαιοματα, περο να καθουντε η γονει εις τα κατογια οστε οπου ζιου και μετα¹⁴ το θανατο τος να μενου εδικαν τος· τιλαρια διο, σεντονια ζευ(γαρηα) πεντε, παπλοματα διο, ενα¹⁵ ζευ(γαρι) γιεροκουρτουνα δινενα, μαξελαρια εξε και μια μαξελαρα [[και]], διο κουρτουνες παργιανες,¹⁶ ακονισματα τρια, ενα καθρεφτι χρισο και ετερο μαβρο, μια ντουζουνα καρεγλες¹⁷ και ενα σκανιο καργια, ταβλομαντιλα διο, πετζετες διο ντουζινες, διο κασελες καρε¹⁸νιες, ι μια καινουρια, μια ντουζουνα στανια, απλαδενες οχτο, τεσerei φορεσεες ρουχα με διο {με διο} γουνες, ενα κορδονι μαλαματενιο με μια τοπια μαλαματενι, ενα λεμο μπο¹⁹τονια μαλαματενα δεκαξε με κολφι μαλαματενο απο κατο, ενα ζευ(γαρι) σκολαρικια μαλαματενα²⁰ καρβατα με διο ροδες, δαχτυλιδια μαλαματενια διο, ενα λουρι ασιμενιο, διο ντουζουνες κουταλια²¹ στανιο και αλες διο πιρουνια· την φιτια που εχι εις τα Κλιματα, σι(μπληρος) Βασιλις Αλισαφισ· και διο χορα²²φια εις το Νομια τοποθεσιαν, σι(μπληρος) Αλεσαντρος Περσιανος και Γιακουμακις Μουσουρις· χαρανια τρια,²³ το ενα μεγαλο και τα διο μικρα, τιγανι ενα, διο βουτζια κε μια ναπα· και ομπλιγαρουντε να το κα²⁴νου διακο και (πα)πα, οτι ηθελε εξοδα γινι και ενα ξοφορι τζοχινο. Απο δε το ετερο μερος ταζι²⁵ και ι καιρα Μαρουσα του ανοθε οιουν τις πουρκια τον αγιο Βασιλιο εχι απο το μπαρμπαν του παπα²⁶ Διμιτρι Βιτζαρχ· τα σπιτια ολα με τα δικαιοματαν τονε εις τα Χαλαρα, αγορα απο το μακαριτι Μχσο,²⁷ με τουτο να καθετε εις το ενα σπιτακι οστε οπου ζι και μετα το θανατον τις να μενου εδικαν του· ενα τιλαρι,²⁸ σεντονια μεταξοτα ενα ζευγαρι και μια κουρτουνα μεταξοτι και ετερα σεντονια λινα ταγιαδα,²⁹ ενα ταβλομαντιλο και μιαν ντουζουνα πετζετες, κασελες τρις, μαξελαρια εξε, ενα ζευγαρι μανιτζες³⁰ βελουδες με τα χρισαφια· ενα αμπελι εις την Αμπελο, σι(μπληρος) αφεντις Πετρakis Μαβρογιενις·³¹ χοραφια τεσερρα, το ενα με σικιες, εις τον ομια τοποθεσια, σι(μπληρος) (πα)πα Ι(ωαννης) Μοστρατος και αφεντις Μπα³²ροτζις· ενα χοραφι στου Κουρτεζι, σι(μπληρος) Τζανις Δαμασκινος· ετερο χοραφι εις τι Βιγλα, σι(μπληρος) Βασιλις³³ Κοβεος· ακομι του γραφι το αμπελι εις Λακους, σι(μπληρος) Γιεοργακις Βιτζαρας, και το χοραφι σι Κολονα, σι(μπληρος)³⁴ Γεοργις Φρατζις, περο να το τρογι ι μιτεραν του ι κερα Μαρουσα εις ολιν τις τι ζοην και μετα το θα³⁵νατον τις να ινε κρατιμενος να κανι τα εξοδα ολα τις θανις τις και ολους τους κειρους και να κανι ενα σκραντα³⁶ρη και ητι αλο χριαζετε δια τι ψιχιν τις καντα τιν ταξην, και ετοτες να ηνε το αμπελι και το χο³⁷ραφι εδικον του· ακομι του γραφι μιαν βολη εις το Χοριδακι και τιν ευχην τις. Τηουτοτροπον στε³⁸ρουντα τα ανοθε μενι κανου το παρο πρικοσιφονο, με ξεκαθαρισην, αν τιχι θανατος |του ανοθε| ονοματι³⁹σμενο νεονηνηφο διχος να αφισου πεδια εκ τις σαρκος τος νομιμα, να εχι το ποσεσο ολο καντα τιν τα⁴⁰ξην τον χαιρεο, να το γοδερι, και μετα το θανατον τονε να ηνε το πλεου προ-

θιμον· ι παρο κοντετζιονε αγρικα||⁴¹τε ομιος κε εις τους διο αντροινο. Να βανου τα εξοδα, οπου θελε γινι, κε σε διορια καιρο κανοντας τις||⁴² θιγατρο τονε τα οσα τις εταξασι, ο σιορ Διμιτρακις και η σιβιαν του κερα Καλι, να στεφανονουντε· και||⁴³ ο αλιλογιτας απο τα διο μερι να πλερονου τις εβρισκομενις αφεντιας ριαλια πενιντα, Νουμ. ρ(ιαλια) 50, και παντα||⁴⁴ το παρο να εχι το κιος και βεβεον. Οθεν, δια πιστην και βεβεοσην του παροντος ηπογραφου αξιο||⁴⁵πιστι μαρτιρες. — Σακακιου Βιτζαρς γραφο εις ονομα του σιορ Διμιτρακι και τις σιβιας του καιρα Καλις||⁴⁶ προς στεργι και βεβεονι το παρο και μαρτιρο και εγω — Νικολος Γαλανος γραφο δια το μερος τις||⁴⁷ καιρα Μαρουσας Βιτζαρα προς <σ>τεργι και βεβεονι το παρο και μαρτιρο και εγω. ||⁴⁸Κονομος Προτοδικος ηπο αναζιτισι του ανοθεν εγραψα το παρον και μαρτιρο.

18

Χειρόγρ. 212, f. 181. Προικοσούμφωνον τῆς 4 Νοεμβρίου 1751.

Πουρκοσηνφονο Ιω(ανη)||¹ Εις δοξαν Θεου· αμην. 1751 Νοεμ(βριου) 4.
Γιεοργακι Γιανουλι|| Βιτζαρα. Καστελη, Νκουσις. Εθος παλεον εδοθι και νομος
παρα Θεου Παντοκρατορ προς πληθινον τον αν-
(θρωπ)ον και εις τουτο ελαβον την ευλογιαν ω||² Αβρααμ και υ Σαρα· και παλληνη
ελθοντως σωματικος επι της γις εις το εν Γκανα της Γαληλεας ο Ιησους τον γαμον
ευλογισεν και προτον θαυμα εις αυτους αναδιξας, ουτω, Πα||³ναγιε Βασιλευ, ευλογισον
και το παρον σινικισιον. Την σιμερον ηλθον εις σινιβχστικον τροπον πανδριας τα εδο
ωνοματησμενα μερι, απο το ενα ο ευγενη αφεντης Γιε||⁴οργακις Βητζαρς και απο
το ετερον ο κυρ Μαστρο Αντονιος Τζανακις· εχι ληπόν ο ριθι Βιτζαρς ιων ονοματι
Ιω(ανην) και ο ριθι Αντονιος θιγατρη ονοματη Ανακι, υνα ζιτη||⁵ ο ριθεντας Ιω(ανης)
την ριθισα Ανα δια γινεκαν του νομιμον, παρθενον και ευλογιτικην, καθος οριζι υ
αγια του Θεου Εκκλησια, και υ ριθισα Ανα τον Ιω(ανη) δια ανδρα τις||⁶ νομιμον κατα
τους θιοϋς κανονας. Προτον επικαλουντε προτον την ευχην του Θεου και γονεον τως,
στη ευχιε γονεον στηρηζουν θεμεληαν οικον· επιτα χαρην δορε||⁷ας||⁷ πουρκον ο κυρ
Αντονιος ομου με την σηνβια του ταζου κε διου της αυτις τος θιγατρη την ευχην
τος· και αρχης οικονες τρης, τι αγια Τρηαδα και υ Παναγια· σπιτηα θετα στον Ξο-
πουργο,||⁸ σι(μπληρος) Νικολαος Βιτζαρς, ανογια διο κε κατογια διο, το ενα κατοθεν
εις τα Ανογια, το αλλο αγορα απο τον αγιον Μινα· τηλαρια διο, μαζελαρομανες διο
κε προσκεφαλαδια||⁹ επτα με τα ντιματαν τως κε ετερι μιαν μπροκαδα με αλλες διο
του σοφα, σεντονια ζευ(γαρια) οκτα, κοφτά, κεντιτα και αλλα διαφορα, ξεχορα ενα
κρεβατοστρσι||¹⁰ μεταξοτο, παπλοματα διο πολιτικα, κουρτηνες πεντε ταγιαδες κε
κοφτες διαφορες, πευκια τρηα, ενα τζιλημι κε μιαν καρπετα, μποστομανικα||¹¹ ζευ-

γαρια δεκα, τα διο προυζικι, διο τουλουπανι, τα δε αλλα μαγραμπινα, τα αποληφ-
θεντα ληνα, ποκαμισο χριστο ενα με τα μπουστομανικα,¹² ενα ζευ(γαρι) μανικιες βε-
λουδες κε καλτζες, γουνακια τρηα, το ενα βελουδο κοκινο, το αλλο μπροκαδο, το δε
τριτο τζοχιτικο, καλτζες ζευγαρια διο, το ενα¹³ ατλαζι ασπρο με τρης αραδες χρι-
σες κε το ετερο τζοχα καρναδα με μιαν αραδα, στομαχιους επτα με επτα ζευγαρια
μπουστομπρατζολα, κασελες¹⁴ τεσερης, διο καριτικιες, μιαν κυπαρισι και υ ετερι
πολλιτικι και μιαν καναβετα φουρνιδα κε αυτι καριτικι, καρεγλες εξε μικρες και με-
γαλες, τρα¹⁵πεζα διο και διο μπανγγι, καθρευτες μαβρι και ενας χρισως και ετερος
αλλος μαβρος, ταυλομαντηλα τρηα και πετζετες τριαντα εξε, μιαν κοφα του Ανκονος,
α¹⁶πλαδενες κε πιατα, απλαδενες πολλιτικιες με φιορια τριαντα μια, πιατα ετερα
μικρα στανινα δοδεκα, εναν ληχνο της βηδας τρηπτιλω, ενα βατζελη¹⁷ μπροντζινω,
πιροϋνια και κουταληα ολλα δεκα ασιμενια, ενα ζοναρι ασιμενο και μιαν νταμπακιερ
ασιμενι, μποτονια χρισα δεκα τεσερα με ενα κολλ¹⁸φακι και αυτο χριστο, μιαν κολαυνα
μαργαριταρη, φαναρια επτα με μποτονια χρισα πεντε, διο ζευ(γαρια) σκολαρικια λε-
γομενα γατζι, το ενα μικρο, χρισα,¹⁹ δακτιληδια πεντε, το ενα βουλοτηρι, τα δε
αλλα με πετρες διαφορες, τα αυτα δακτιληδια χρισα, και ενα χριστο αγιο Κοσταντι-
νατο· χοραφια ενα εν τι θεσι²⁰ Καβαλαρικο, σι(μπληος) ενδεσιμος οικονομος Νταμιες·
ετερο χοραφι εν τι θεσι αγιους Αναργιρους με ληβαδι σμικτο, μανδρες κε υ περιοχη
και δικεοματα τως, σι(μπληος) η στρατα²¹ κινι· ετερο χο(ραφι) θετο Ενγγιερια, σι(μ-
πληος) Αντονακις Γουληανος· ετερο χοραφι θετο Παλεοπιργο, σι(μπληος) Καλλι Κου-
τεσι· ετερο χοραφι λεγομενο Χιροτρηπια, σι(μπληος) Αντονακις Μα²²λατεστα· ετερο
χοραφι θετο Βοροϋ, σι(μπληος) Ιω(ανης) Βαβανος· ετερο χοραφι εις την ομιαν τοπο-
θεσιαν, σι(μπληος) Σακεληου Ρηνιερης· ετερο χοραφι λεγομενο Κατραμα, σι(μπληος)
Χου²³κιετακι Καλεργι· ετερο λεγομενο Καμπος του Κατραμα, σι(μπληος) Γιεοργιος
Βιτζαρας· ετερο χο(ραφι) Λανγγαδια με δενδρο σκαμια, σι(μπληος) Λαγγουβαρδα·
αμπελι· ενα θετω²⁴ εις την Λαγγουβαρδα, σι(μπληος) Αγι Αποστολου, με ξεκαθα-
ρισι σπεζο εις του Μαζη ναν το δουλεβου κε μαζη εις την μεσι ιεσοδια του, και
μετα τον θανατον του του Μαστροαντονι²⁵ ολλο ελευθερο ανεμποδιστος της ανοθεν
θιγατρος του· ενα περιβολη λεγομενον Αγιον Σπιριδονα με τα δικεοματα του, σι-
(μπληος) Σκιεφοηλαξ Κορτηανος· μιαν μανδρα²⁶ εις την Βρισι, σι(μπληος) Αντονης
Βαβανος· χαρανια διο, ενα μανδρικο και το αλλο της σιρμης, και αλλη μασαρια του
μαγιεριοϋ χριαζετε μιες νικοκιουρας, διο τηγανηα,²⁷ ενα χαρανι μικρο, μιαν λεγιενι
και ενα υμπρικι με ενα μαστραπα χαλκοματενηο, ενα μπινισι τζοχιτικο ρεντζι με-
ληντζανι, ζοντανα βοδια αρσενικα διο,²⁸ προβατα κε ζα κεφαληα τρηαντα, και με-
τρητα ρηαληα τρηακοσια· ταυτα δε και παλλε την ευχην τως· διο κρασοβουτζια κε
διο αποδοχα(ρια) κε διο τζαρες.

||²⁹ Απο δε το ετερον μέρος τοῦ γαμπροῦ, ο ἀνο(θεν) ἀφεντῆς Γιεοργακίς ἀνο(θεν) γονίος τοῦ γαμπροῦ ταζι κε δινι τοῦ ιοῦν του· ἀρχῆς οἰκονες τὴν ἐκκλησιαν Παναγιαν λεγομενι Κενουργια||³⁰ με υκονες τρῆς, ι μιχ ἀσιμενι με κορονες χρησες, διο τα ἀγιχ Βαγιχ κε Τῆμιος Προδρομος, ετερι ικονα ἀσιμενι ἀσπροβουνι, ἐνα στρομα, σεντονιχ ζευγαρια διο,||³¹ το ἐνα μεταξοτα το ετερον κοφτα, προσκεφαλαδια με τα ντιματαν τος διο, ἐνα παπλομα κενουργιο πολιτικο, μιαν κασελα καριτικι, εἰς τὴν οπιαν {εἰς τὴν||³² οπιαν} τα φορεματα του, καναβετα μιαν καριτικι, ἐνα ληχνο μπρον-τζίνο τρηφτίλο, ἐνα λαμπικο τῆς ρακίς, γῆγουν χαρاني, μετα τον θανατον τοῦ, με κρα-τῆσι να||³³ δινι ρηαλῆα δεκα οποι τον διορισι· κρασοβουτζια διο και ἐνα ἀποδοχαρι, μιαν τζαρχα κε μιαν βρελα, ἐνα ζευ(γαρι) μπουστομανικα μεταξοτα, ἐνα ζευ(γαρι) μπου||³⁴ στομπρατζολα, ἐνα κορμοποκαμισο με προστοποδια, ἐνα καμουχα μεταξοτο κοκίνο ἀραφο, ἐνα ζευ(γαρι) κινινηχ χρῖστα οφιτζιετα, δεκοκτο φλουρια τοῦ πε-ζου||³⁵ δεκοκτο, ἐνα μονοκουκι τοῦ πεζου φλουρια διο, κουκια εὐδομηνητα, δακτιλῆδια διο χρῖστα, το ἐνα φῆδι και το ετερο με πετρα ἀσπρη τοῦ πεζου, φλουρια τρια||³⁶ χο-(ραφι) εἰς τὴν Κενουργια, το μεγαλο, σι(μπληρος) Ἀντονακίς Μαλατεστας και παπα Ριτζερῆς Κορτηανος· ετερο εἰς τὴν ομιαν τοποθεσιαν λεγομενο σικίς, σι(μπληρος) ἀνο(θεν) Μαλατεστας||³⁷ ετερο εἰς τὴν αὐτὴν τοποθεσιαν, σι(μπληρος) Ιω(ανῆς) Ντελα-γραματικας με διο δενδρα σικίς και πατιτηρη, λεγομενο ξαμπελῆσμα· ετερο ὠξο ἀπε το ξαμπελῆσμα, σι(μπληρος) το ὠμιο||³⁸ ετερο εἰς τὴν αὐτὴν τοποθεσιαν, λεγομενο ποταμια, σι(μπληρος) τα ομια· ετερο ἄλλο εἰς το πλευρο τῆς ποταμίας· ετερο χοραφη με κινδρες και ἀλλονου· ετερο ἄλλο χοραφι||³⁹ κατοθεν τῆς κινδρας· ετερο λεγομενο τῆς Γοργους τὴν Βρισι· ετερο ἄλλο εἰς το πλευρο τῆς Γοργους· ετερα χοραφη τοῦ Κατζαντονι· ετερο ληβαδακι ἀπο κατο,||⁴⁰ σι(μπληρος) Ντομενεγος Μενδρινος· ετερο χοραφι τοῦ Κορτηανου· ετερο χοραφη τοῦ Κορτηανου με ἀλλοι κε πιγαδι, σι(μπληρος) Κοσταντῆς Κολῆδας· ετερο χοραφι τοῦ Λευχαροῦ με το||⁴¹ περιβολακι, με σπιτηα, κινδρες κε κινδρα. Ξεκαθαρίζουν ὡτῃ τα αὐτα ὀλλα περιγραμενα ὀλλα, ὡς κινδρα το ἀναμεταζῆ, να κινδρα τὴν ἐσοδιαν ο κινδρος||⁴² τον ἀπιστηλῆ, ξεχορα ι κινδρα ὀνοματησμενι· αὐτῇ ναν τῆνε ἐχῇ ἐλευθερη ο γονίος πουργικας ἐπὶ ζοῖς τοῦ και μετα τον θανατον τοῦ, ὡς κε τα ληπα, να κινδρα||⁴³ ἐλευθερα τοῦ Γιανაკι· χοραφια διο ἐν τῇ θεσι Ἀσπροβουνο, σι(μπληρος) Μαρουσα Νταβερονα· ετερος ο κινδρος του Βοροῦ με το ξαμπελῆσμα, σι(μπληρος) Καλιτζα Νταμιραλῆα||⁴⁴ ζοντανα προβατα κε ζα κινδρα τριαντα, κε διο δακτιλῆδες· μιαν γουνα τζουτζενη με το κινδρα τῆς, ξεχορα ο γαμπρος ἐδικα τοῦ ρηαλῆα κινδρα,||⁴⁵ ἐνα δακτιλῆδι χρῖστο με πετρα κινδρα κε μιαν ἀγιελαδα· ταυτα δε κε τὴν κινδρα τον γονεον τοῦ με κινδρα κινδρα τῆς κινδρα πρὸς αὐξῆ-σῆν. Σηνηφονισμενα||⁴⁶ τα μερη ποῦ ποῦροδοτιζουν λεγοῦν και κινδρα κινδρα κινδρα τὴν κινδρα τοῦ τοπου μας, ο κινδρος ναν τοῦς ἐζῆσι με αὐξῆσῆν κινδρα κινδρα κινδρα

ἐκ τῆς⁴⁷ σαρκὸς τῶς καὶ νὰ τὰ δινοῦν τὸν αὐτῶν· ἡ δὲ ὁ Κύριος φηλαξὴ τὴν χηρὸν-
 τας θανάτος κινὸν χρεὼς χορῆς πεδία, ὅς ἡπαμεν, καὶ τὰ πεδία νομοῦ υλλικίας⁴⁸
 * παλλε κατὰ τὸ καβουλὴν τὸς τὰ αὐτὰ καλὰ καὶ πουργοδοτησμενα τοῦ καθενος το με-
 ρος νὰ ἐπιστρεφούντε εἰς τοὺς πλέον προθυμοτέρους ἐδικοῦς, α⁴⁹ πε ἐκὶ τοῦ ἐδοθίσαν.
 Τῶσων στερεκτὶ καὶ εὐχαριστήμενι ἐκαμᾶν τὸ παρὸν καὶ υπογραφετὲ ἀπο τὰ μερὴ καὶ
 μαρτηρὸν πιστῶν.

⁵⁰ Γεοργίος Βιτζαράς βεβεονο τὸ παρὸν καὶ ἡποσχομεν εἰς τὴν εὐχαριστήσῃν
 τοῦ παρόντος καὶ τελεῖαν ἐξοφλήσῃν. — Δανηὺλ ἱερομοναχῶς γραφὸ εἰς ὠνομα⁵¹ τοῦ
 ἀδελφοῦ μου Ἀντωνίου Τζανακὶ πὸς στερεγὶ τὸ παρὸν καὶ στερεγὶ εἰς τελεῖαν ἀποφασῇν
 καὶ ἐξοφλήσῃν. Σακελαριῶς Ρουσῶς μαρτυρας.

⁵² Παπα Μαρῖνος Ναγγουσίς μαρτηρῶ. — Χρουσίς Μοσχῶνας μαρτηρῶ. Τζουανὲς
 Προτονόταρης Κα(ντζε)λαριῶς εἰς ἀναζήτησῃν ἐγραψα.

19

Χειρόγρ. 219, f. 253 - 256^r. Προικοσύμφωνον τῆς 1 Φεβρουαρίου 1808.

Αριθ(μός) 526. Ἰσον. 1808, φεβρουαρίου 1. Εἰς τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς (καὶ)
 τοῦ² υἱοῦ (καὶ) τοῦ ἁγίου Πνεύματος (καὶ) τῆς Κυρίας ἡμῶν³ Ἐκατονταπυλιανῆς,
 τῶν ἁγίων θεοσέπτων Βασιλ⁴έων Κωνσ(αντίνου) (καὶ) Ἑλένης, (καὶ) τοῦ ἁγίου
 μάρτυρος Προ⁵κοπίου (καὶ) πάντων τῶν ἁγίων· ἀμήν.

⁶ Παρωναξίας Νεόφυτος πνευματικ(ός) αὐτοῦ πατῆρ⁷ βεβαιοῖ.

⁸ Ἐπειδὴ (καὶ) νὰ ἐσυμφώνησαν νεύσει θεῖῃ τὰ κάτωθεν δύο μέρη⁹ νὰ τελέ-
 σουν μὲ συμφωνίαν τὸ παρὸν συνοικέσιον, ἀπὸ τὸ ἐν μέρος ὁ εὐγε¹⁰ νέστατος ἄρχων
 αὐθέντης Πετράκης Μάτζας Μαυρογέννης, (καὶ) ἀπὸ¹¹ τὸ ἄλλο οἱ ἄρχοντες υἱοὶ τοῦ
 μακαρίτου Τζορτζάκη Δελαγραμμάτικα,¹² νὰ δώσῃ δηλαδὴ ὁ ἀφέντης Πετράκης τὸν
 υἱόν του, ὀνόματι Μαρκάκη,¹³ εἰς τὴν θυγατέρα τοῦ μακαρίτου Τζορτζάκη Δελε-
 γραμμάτικα, ὀνό¹⁴ματι Ἑλενάκη, νόμιμον (καὶ) εὐλογητικὴν σύμβιον, καθὼς οἱ θεῖοι
 (καὶ) ἱεροί¹⁵ νόμοι τῆς ἁγίας τοῦ Χριστοῦ ἀποστολικῆς καθολικῆς Ἀνατολικῆς¹⁶
 Ἐκκλησίας διακελεύονται. Ἐπικαλοῦνται ἐν πρώτοις τὸ θεῖον ὄ¹⁷νομα τῆς Παναγίας
 (καὶ) ὁμοουσίῳ Τριάδος τοῦ ἐνός (καὶ) μόνου αἰωνίου Θεοῦ¹⁸ (καὶ) τῆς Κυρίας Θεο-
 τόκου Ἐκατονταπυλιανῆς [καὶ], τῆς (καὶ) προστάτιδος τῆς¹⁹ νήσου, (καὶ) τοῦ ἁγίου μάρ-
 τυρος Προκοπίου νὰ ᾔναι εἰς σκέψιν (καὶ) ἀν²⁰τίληψιν αὐτῶν. Ἐπειτα προικοδοτοῦν
 (καὶ) δίδουν διὰ προικίον²¹ πρῶτον (καὶ) κατ' ἄρχας οἱ ἄρχοντες (καὶ) υἱοὶ τοῦ μακα-
 ρίτου Τζορτζά²²κη τῆς ἀδελφῆς των κυρίας Ἑλενακίου τὴν πατρικὴν (καὶ) μη²³τρι-
 κὴν τῆς περιουσίαν· ἀρχῆς τὴν εὐχὴν τῶν γονέων τῆς· εἶτα ἀ²⁴γίας εἰκόνας ἐξ, τὴν
 Κοίμησιν τῆς Θεοτόκου, ὁ ἅγιος Βα²⁵σίλειος, ἡ Σταυροπροσκύνησις νὰ ταῖς ἐορτάζῃ

πρὸς βοήθειάν τους·²⁶ τὰ ὀσπήτια εἰς ταῖς Λεύκαις τὰ κάτω, ἀνώγαια κατώγαια, με-
 τοὺς²⁷ ἀγέριδās τους, με τὸ μαγαζῆ τὸ μεγάλο, με σταῦλον (καὶ) φοῦρνον (καὶ)²⁸
 κηπάρι ἀπέξω τοῦ φοῦρνου, με ὅτι εὐρίσκονται μέσσα εἰς τὸ σπῆ²⁹ τι κάδρα, καθρέ-
 πταις, κασέλαις, τραπέζια, καρέγλαις, (καὶ) εἴ τι ἄλλ³⁰λο εἶδος εὐρίσκεται μέσσα εἰς
 τὸ σπῆτι· ὁμοίως (καὶ) δύο σκρίνια (καὶ)³¹ πακιρικόν· δώδεκα φορεσίαις ῥοῦχα, τέσσε-
 ραῖς βελούδαῖς,³² τρεῖς στόφαις χρυσαῖς (καὶ) πέντε μεταξωταῖς, ἓνα ζευγάρι κουρ-
 τοῦνες,³³ σκέπη κεντιταῖς χρυσαῖς, ἓνα ζευγάρι ντολάτα με χρυσά³⁴ μέρλα, ἓνα ζευ-
 γάρι δαμάσκαις κίτριναις, ἓνα ζευγάρι μετα³⁵ζωταῖς ἀραδάταις, τρία ψίδια τῶν πα-
 πλωμάτων, ἓνα ζευγά³⁶ρ σενδόνια ντολατένα, δύο ζευγάρια χρυσά, ἑνέα πα³⁷πλώ-
 ματα, τὸ ἓνα χρυσόν, ἓνα μεταξωτὸν κεντητόν (καὶ) τέσσα³⁸ρα μεταξωτά (καὶ) τρία
 σμυρνείκια, ἓνα μικρόν τῶν παιδιῶν,³⁹ δεκαοκτὼ ζευγάρια σεντονία λινά (καὶ) βαμπα-
 κερὰ με πλεκ⁴⁰τά, ἓνα ζευγάρι κεντητά, ἓνα τουρναλέτον χρυσόν κεντητόν, δέκα⁴¹
 τουρναλέτα με πλεκτά, ἔξε μαζελαροντήματα με πλεκτά, πέντε⁴² τραπεζομάνδουλα,
 τὰ τρία βενέτικα, ἓνα βέτουλον πετζέτανου,⁴³ ἑνέα πετζέταις βενέτικαῖς (καὶ) ὅσα
 στρώμματα εὐρίσκονται μέσσα εἰς τὸ σπῆτι, μίαν σοτόκουπα ἀσιμένια, ἓνα πικτάκι
 ἀση⁴⁴μένιο, ἑπτὰ ζάρφια ἀσημένια, δύο χουλιάρσις ἀσημένιαῖς, ἓνα⁴⁵ καντιλιέρι ἀση-
 μένιο, ἓνα ταπάκι ἀσημένιο, μία ἕτερη χου⁴⁶λιάρα ἀσημένια, δέκα-ἔξ πηρούνια ἀση-
 μένια, δώδεκα χου⁴⁷λιάρια ἀσημένια, τέσσερα κουταλάκια ἀσημένια, ἔξε μα⁴⁸σούρια
 ἀσημένια, ἓνα ζευγάρι φλούμπαις ἀσημένιαῖς (καὶ) τρία ζευ⁴⁹γάρια μικρά, τρία ζευ-
 γάρια κουμπία ἀσημένια, μία ἀλυσί⁵⁰δα ἀσημένια με μίαν ντοῦπλαν ἀσημέννη παπα-
 λήνα, δέκα⁵¹ ὀκτὼ κουμπία ἀσημένια, ἓνα μαργαριτάρι με δέκα βέσαις,⁵² ἓνα κολ-
 φάκι. Ἐνα κορδονάκι μαλαγματένιον, ἓνα γαρ⁵³γαντέλλη με μαργαριτάρι (καὶ) πέ-
 τραις, ἓνα ζευγάρι σκολαρί⁵⁴κια μαργαριταρένια, ἓνα ζευγάρι κουμπία μαλαγματέ⁵⁵-
 νια, τέσσερα ζευγάρια σκολαρίκια, τὸ ἓνα καραβάτα (καὶ) τὰ τρία⁵⁶ διάφορα, μίαν
 καθενέτα με φιγγιάτα εἴκοσι με ἓνα ἐγκόλ⁵⁷πιον ἀπὸ κάτω, ἓνα γαργαντέλλη, ἓνα
 ζευγάρι βραχιόλια⁵⁸ κορδονάτα μαλαγματένια, ἓνα ζευγάρι βραχιόλια μαρ⁵⁹γαριτα-
 ρένια, ἓνα κορδόνι μαλαγματένιον με πέντε ντοῦμ⁶⁰πλαις, με μίαν μικρήν, τέσσεραῖς
 κολαίναις μαργαριταρέναις⁶¹ με μποτόνι, ἓνα κορδόνι μαλαγματένιο με δύο κόλ-
 φια,⁶² πέντε κομμάτια δακτυλίδια, τὸ ἓνα διακάντι, τὸ ἄλλο⁶³ ῥομπίνι (καὶ) τὸ
 ἄλλο σμαράγδι (καὶ) τὰ δύο διάφορα· τὸ περιβό⁶⁴λι εἰς ταῖς Λεύκαις με ὅλα τὰ
 δένδρα, σύμπλιος Νικολάκης⁶⁵ Ἀρκάς, χωράφια τῆς Πρινιῆς, ὅλα καθὼς εὐρίσκονται
 ἀμ⁶⁶πέλια εἰς τὴν Ἀσπρην Μάνδραν, λεογύρι εἰς τὸ Λαγκάδι, ἃ⁶⁷ λῶνι με μάνδραις
 κοντὰ εἰς τοῦ Ἀντριαδάκη, ψαρόγαις ἃ⁶⁸ γιν Ἰωάννην, καθὼς εὐρίσκονται, μίαν φυ-
 ρόγαν εἰς τοῦ Ἀ⁶⁹πάτου, σπητότοπος εἰς τὸ Ἀλωνάκη, μίαν ψαρόγα εἰς τὸ Στρούμ⁷⁰-
 πουλον, εἰς ὁμολογίαις γρόσια ὀκτὼ χιλιάδαις ὀκτακόσια ὀγ⁷¹δοῆντα (καὶ) μετρητὰ
 γρόσια τετρακόσια. Ταῦτα καὶ τὴν εὐχὴν⁷² τῶν γονέων τῆς.

||⁷³ Παροναξίαις Νεόφυτος βεβαιού ὅτι ἔσον ἐστὶ τοῦ ἐπιβεβαίου||⁷⁴ θέντος παρ' ἡμῶν καθολικοῦ γράμματος ὀπισθεν (καὶ) κάτωθεν.

||⁷⁵ Ἐπειτα τὸ ἄλλο μέρος, ὁ ἀφέντης Πετράκης Μάτζα Μαυρογέννης||⁷⁶ προικοδοτίζει τὸν υἱόν του ὀνόματι Μαρκάκη· πρῶτον τὴν εὐχὴν τῶν||⁷⁷ γονέων του (καὶ) τὴν ἐδικήν του· εἶτα τρεῖς ἀγίαις εἰκόναίς, τὰ εἰσόδια τῆς Θεο||⁷⁸τόκου, τὸν Ταξιάρχην, τὸ Ῥόδον τὸ ἀμάραντον, νὰ ταῖς ἐορτάζουσιν εἰς||⁷⁹ βοήθειάν τους· τὰ ὁσπήτια τὰ γονικά του καθὼς εὐρίσκονται, ἀνῶ||⁸⁰ γαῖα κατώγαια, ὁμοίως (καὶ) τὰ ἀντικρινά, ὀνομαζόμενα τοῦ Λαοῦ, ἀνώγη||⁸¹ (καὶ) κατώγη, (καὶ) τὸ ἀργαστηράκι πλησίον τοῦ Ἁγίου Γεωργίου ἀγορὰ του,||⁸² (καὶ) τῆς Παγιοτάκενας τὴν κάμαραν, ἀνώγειον (καὶ) κατώγαια ἀγορὰ του,||⁸³ περὶ μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ (καὶ) τῆς συμβίβας του νὰ ᾔναι ἰδικά του,||⁸⁴ Ὅμοίως μὲ τοὺς καθρέπταις, κάνδρα, σκρίνια, κασέλαις, καρέγ||⁸⁵ λαις (καὶ) τραπέζια (καὶ) ἓνα ντουλάπι μὲ τζάμια (καὶ) ἓνα σκερτόριον,||⁸⁶ ἓνα πολυέλεον κρισταλένιον (καὶ) ἓνα φανάρι μέγαλον· τοῦ δίδει||⁸⁷ τρία στρώματα, τέσσερα παπλώματα σμυρνεία, σεντόνια ἐπτὰ||⁸⁸ ζευγάρια, τέσσεραις ντουζήναις πετζέταις μὲ τὰ τραπεζομάντιλά||⁸⁹ τους, μίαν ντουζήνα φραγγέζικαις μὲ τὸ ταυλομάντιλον, (καὶ) οἱ||⁹⁰ τρεῖς βαμπακεραίς, τέσσεραις ντουζήναις πιάτα, οἱ δύο φίνα||⁹¹ (καὶ) οἱ δύο δεύτερα, πέντε τέγγερας (καὶ) ἔξη σαχάνια, ἔξη πιρού||⁹² νια ἀσημένια φτγιάσι τῆς Μάλτας, ἔξη κουτάλια ἀσημένια||⁹³ φτγιάσι τῆς Μάλτας, ἓνα πιατάκι ἀσημένιο τοῦ γλυκοῦ, ἔξη||⁹⁴ ζάρφια ἀσημένια, τρία βουτζὰ τοῦ κρασίου (καὶ) τρεῖς κοροῦπες τοῦ||⁹⁵ λαδίου, ἓνα δακτυλίδι σμαράγδι ἀπὸ τὰ φίνα (καὶ) ἓνα διαμα||⁹⁶ τένιον, νὰ τοῦ ἀγοράσῃ (καὶ) μίαν κολαῖναν μαργαριταρένια,||⁹⁷ χωράφι ἔχει τὴν βαγιὰν μὲ ἀλῶνι (καὶ) μάνδρας (καὶ) σπήτια,||⁹⁸ καθὼς εὐρίσκονται γονικά του, χωράφι εἰς τὴν ἀγίαν Εἰρήνην γο||⁹⁹ νικόν του, χωράφι εἰς τὸν αὐτὸν τόπον, τὸ μακριγονικόν του, χωρά||¹⁰⁰ φι εἰς τὸν αὐτὸν τόπον ἀλαξιά μὲ τὴν Εὐαγγελήστριαν, περιβο||¹⁰¹ λάκι μὲ κλήμματα (καὶ) δένδρα, γονικόν του, χωράφι εἰς τὸν αὐ||¹⁰² τὸν τόπον τὸ μακρὸν λάκωμα, γονικόν του, ἀπὸ πάνω ἢ ἀσπρία||¹⁰³ μὲ πεζούλια, καθὼς εἶναι γονικόν του, τέσσερα χωράφια κολυτὰ||¹⁰⁴ ἓνα μὲ τὸ ἄλλο, ὀνομαζόμενα τοῦ χοροπισκόπου, γονικά του,||¹⁰⁵ τὰ ἀμπέλια ὁποῦ κάνει ὁ Βασίλης μὲ τὰ δένδρα τους, γονικά του||¹⁰⁶ εἰς τὰ κλήμματα, ἓνα συκογύρι εἰς τὸν αὐτὸν τόπον τὸ χωρίζει||¹⁰⁷ ἢ στράτα, γονικόν του, ἔτερα ἀμπέλια ἀπὸ πάνω ὁποῦ τὰ ἔ||¹⁰⁸ κανε ὁ Βλογιάς εἰς τὰ κλήμματα, γονικά του, μίαν φυτιὰν εἰς τὸ||¹⁰⁹ φραγγομονάστηρον, τὴν ἔχει ἀγορὰν ἀπὸ Δόμναν, τὴν χω||¹¹⁰ ράφα εἰς τὴν Φλόγα, τὴν ἔχει ἀγορὰν ἀπὸ Δόμναν, μετὰ τὸν||¹¹¹ θάνατον αὐτοῦ (καὶ) νὰ κἀνῃ τὴν κηροδοσίαν εἰς τὴν ἐκκλησίαν||¹¹² τὴν μεγάλην Παρασκευήν, τὸ χωράφι τῆς Ἁγίας Δύναμεις||¹¹³ μητρικόν του ἀγορὰ ἀπὸ Δόμναν, τὸ ἀμπέλι εἰς ταῖς Ἀσπριαῖς||¹¹⁴ μητρικόν του, ἀγορὰ ἀπὸ Δόμναν, τὴν βολὴν τῶν ἀγίων||¹¹⁵ Ἀναργύρων, γονική του, (καὶ) τὴν βολὴν τῆς Κορακοφωλεᾶς ἃ||¹¹⁶ γορὰ γονική του ἀπὸ Ἀγούδουρα, τὰ περιβόλαια Πισκοπιάνα,||¹¹⁷ ἀπὸ

τὴν πόρταν (καὶ) μέσσα, τὴν μάννα τοῦ νεροῦ μὲ τὰ δέν¹¹⁸δρα (καὶ) τὸ κάτω, ὀνομαζόμενον τοῦ Χριστοῦ, ἔχοντας χρεὸς νὰ¹¹⁹ δίδῃ νερόν ὅσον τοὺς χρειάζεται, τόσον εἰς τὰ ἔξω περιβόλαια,¹²⁰ τόσον (καὶ) εἰς τὰ κάτω, εἰς τὰ ἀδελφιά του, (καὶ) νὰ ᾔναι ὁ πατέρας¹²¹ νικοκύρης ἕως ὅπου ζῇ, τὴν χαλέπην (καὶ) τὴν φυτιὰν εἰς Ψυ¹²²χοπιανά, ἀγορὰ ἀπὸ Δόμναν, εἰς ὁμολογίας (καὶ) μετρητὰ ἐπ¹²³ τὰ χιλιάδες γρόσια' (καὶ) τὴν εὐχὴν του. "Εἴ τοῦ δίδει ἡ θεία του,¹²⁴ ἡ καλογραιὰ γρόσια τριακόσια (καὶ) μίαν φωράδα. "Ανί¹²⁵σως ὅμως (καὶ) ἡθελεν ἀκολουθήσει θάνατος, ὅπου ὁ Θεὸς νὰ μὴν¹²⁶ τὸ δώσῃ, ἢ εἰς τὸ ἕνα μέρος ἢ εἰς τὸ ἄλλο (καὶ) δὲν ἡθελεν εἶναι¹²⁷ κληρονόμοι εἰς τὸ μέσον, νὰ ᾔναι τὰ ἄνωθεν προικοδοτη¹²⁸θέντα εἰς τοὺς προσήμους* συγγενεῖς ἐκάστου μέρους. "Οθεν, (καὶ) εἰς¹²⁹ ἐνδειξιν τῆς ἀληθείας ἐγεγόνει τὸ παρὸν (καὶ) ὑπογράφει οἰκίαις¹³⁰ χερσὶν παρὰ τῶν ἄνωθεν (καὶ) παρὰ κλητῶν (καὶ) ἀξιοπίστων μαρ¹³¹τύρων.

¹³² Πέτρος Μάτζα Μαυρογ(έννης)

¹³³ μετὰ τῆς συμβίας μου βεβαιῶ.

¹³⁴ Συμεὼν Δελεγραμ(μάτικας) βεβαιῶ.

¹³⁵ Ζέπος Δελεγραμ(μάτικας) βεβαιῶ

¹³⁶ Νικόλαος Μάτζα μάρτυς

¹³⁷ Ἐλευθέρι(ος) Χαμάρτος μάρτυς

¹³⁸ Γεώργι(ος) Σπανόπουλ(ος) μαρτυρῶ ὅτι

¹³⁹ ἴσον ἐστί.

Ἰωάννης Πρωτον(οτάριος)

γράφω εἰς ὄνομα τῆς

καλογραιᾶς Γρίσπη ὅτι

βεβαιῶ τὸ παρὸν (καὶ) μαρ-

τυρῶ (καὶ) ἐγώ.

Σακελλάριος Παροικ(ίας)

Κονταρᾶτος ὁ γράψας

μαρτυρῶ.

¹⁴⁰ Ὁ τοῦ Ἀγίου Περναξία Πρωτοσύγγελος Μεθόδιος Παροτζής¹⁴¹ ἀντέγραψα τὸ παρὸν ἐκ τοῦ πρωτοτύπου ἀσφαλῶς. 1810 Νοεμ(βρίου) 28.

¹⁴² Ἀνδρέας Ῥαγκούσης μαρτυρῶ ὅτι ἴσον ἐστί.

¹⁴³ Ἐπαρουσιάσθη τὸ παρὸν εἰς ταύτην τὴν Ἐπ(αρχιακὴν) Δημόσιον¹⁴⁴ Μημονεῖαν Πάρου (καὶ) Ἀντιπάρου (καὶ) καταχωρισθέν¹⁴⁵τος Ἀντίγραφον τούτου εἰς τὸ βιβλίον τῆς Μημονεῖας ὑπ' Ἀριθ(μον) 526.—

¹⁴⁶ Ἐπεστράφη τῷ εὐγ. Κω(νσταντίνῳ) Μ. Μάτζα Μαυρογέννη¹⁴⁷ τὴν 15 Ἰβρίου 1832, ἐν Παροικίᾳ τῆς Πάρου¹⁴⁸. Ὁ ἐπαρχιακ(ός) Δ. Μνήμων Πάρου (καὶ) Ἀντιπάρ(ου). Δημήτρι(ος) Καλαβρ(ός). (Τ. Σ.)

20*

Χειρόγρ. 214, φ. 4. Προικοσύμφωνον τῆς 22 Ὀκτωβρίου 1816.

Τὴν σήμερον παρῶνσιαισθεῖσα εἰς τὴν κοινὴν ἡμῶν Καντζελλαρίαν ἡ ὑπογεγραμμένη Ἀνθούσα γυνὴ ποτὲ Ἰακώβου Βαβανού,² ὅτι μὲ τὸ νὰ ἡπάνδρευεν τὸν υἱὸν τῆς Γιάννη κατὰ τὸ ἔτος 1812 μὲ τὴν θυγάτηρ ποτὲ Περούλη Ῥουσσ(ου), ὀνόματι

Αντώνια,^{||3} (καί) κατ'αυτὸν τὸν καιρὸν ἀπὸ ἀμέλειάν της δὲν τοῦ ἔκαμε προικοσύμφωνον, τὴν σήμερον εἰκωθελῶς δίδει (καί) προί^{||4} κωδοτήζῃ με τὴν εὐχὴν της μίαν εἰκόνα, τὸν ἅγιον Ἰωάννην, ἕνα χοράφι εἰς τοὺς ἁγίους Ἀποστόλους πατρικὸν του, πλ(ησίον)^{||5} Ταξιαρχῶν μοναστήρι· ἕνα χοράφι εἰς ταῖς Καμάραις, πλ(ησίον) ἢ αὐτὴ μητέραν του· ἔτι ἕνα κομάτι εἰς ταῖς Καμάραις με^{||6} ἄλони (καί) σικιά μέσα, (καί) δύο λάκοι, ἀγορὰν τοῦ παποῦ του ἀπὸ τοῦς Ῥενιέριδες· ἔτι εἰς τὴν ἰδιαν τοποθεσίαν^{||7} ἕνα χοράφιον, πλ(ησίον) τὸ αὐτὸ χοράφιον τῶν Ῥενιέριδων· τὸ ἕνα τέταρτον τοῦ ἀμπελί(ου) εἰς τὸ Καλάμι, πλ(ησίον) Σταματε^{||8} λάκης Καμπάνης· ἔτι μίαν χαλέπαν εἰς τὸν Πύργον ἀπὸ πάνω, πλ(ησίον) Γεώργι(ος) Σαλιάρης. Προστούτοις, νὰ^{||9} δίδει τῆς μητρός του πέντε παλιάτζαις κρασί ἐπὶ ζοῆς της ἀπὸ τὸ ἀμπέλι ὅπου τοῦ προικίζει· ὁμοίως τοῦ δίδει (καί) ἕνα βό^{||10} δι [[ζευάρι]] (καί) ἕξ κεφάλαια πρόβτα, ἕνα χαράνι τῆς μάνδρας, δύο βουδόμενδρα με τὸν φούρνον (καί) ἕνα βούτζι·^{||11} ταῦτα (καί) τὴν εὐχὴν της. (Καί) εἰς διοικεκεῖ ἐνδιξὴν ἐγένετο τὸ παρὸν ὑπογεγραμμένον παραυτὶ δι ἄλλου εἰς ἀσφάλειαν.

^{||12} Νάουσα, τῇ 22 8βρι(ου) 1816.

^{||13} Ἀθουσα γηνῃ πωται Εἰακωβου Βαβανου στεργι και βεβαιώνη το παρον δηα χηρος καμου Γεωργιου Βητζαρα^{||14} και μαρτιρο και εγω.

^{||15} Ὁ κοινὸς Καντζελλάρι(ος) Ἰωάννης Κορτιάν(ος) γέγραφα τῇ θελείσει τῆς ἀνωθεν (καί) μαρτυρῶ.

21

Χειρόγρ. 214, φύλλ. 49 - 50. Προικοσύμφωνον τῆς 11 Ἰανουαρίου 1820.

Ἐν ὀνόματι τοῦ Κυρί(ου) Ἰησοῦ Χριστοῦ, τῆς κυρίως Φανερωμένης, τοῦ ἁγί(ου) μεγαλομάρτυρος Προκοπί(ου) (καί) πάντων τῶν ἁγίων· ἀμήν.

^{||2} Τὴν σήμερον ἐλθόντες εἰς γάμου κοινωνίαν τὰ ὑπογεγραμμένα μέρη ἔχοντας ἡ κυρία Μαργαριτάκη γυνὴ ποτὲ Ἰωάνν(ου)^{||3} Μπελόνια υἱόν, ὀνόματι Γεώργιον, καὶ ἀπὸ τὸ ἕτερον μέρος ἡ Παναγιώτα γυνὴ ποτὲ Νικολάου Μωραίτη ἔχοντας θηγά^{||4} τέραν παρθένον, ὀνόματι Ἐλισάβετ, καὶ δίνῃ ἡ ρηθεῖσα Μαργαριτάκι τοῦ υἱοῦ της διὰ χάριν προικὸς τὰς εὐχὰς τοῦ Χριστοῦ^{||5} ἦτα μίαν εἰκόνα, τὸν ἅγιον Ἰωάννην, τὸ σπύτη ὅπου ἔκτησεν ὁ ἴδιος εἰς τὸ Νεοχώρη, πλ(ησίον) Ἰωάννης Μωραίτης^{||6} τὸν πατρικὸν του νερόμυλον με τὸ ποτιστικὸν εἰς τὰ Προτύρια, πλ(ησίον) (σιδρ) Θεοδωράκης Ῥενιέρης, δύο χωράφια με^{||7} μάνδραις εἰς τὰ Κραύγα, πλ(ησίον) Βαλεντῆς Δραγάζης, ἀγορά του ἀπὸ τὸν ἀδελφόν του Νικόλα, δύο βουδόπουλα (καί) μία φοράδα^{||8} Ἀπὸ τὸ ἕτερον μέρος ἡ Παναγιώτα δίνῃ τῆς θυγατρὸς της τὰς εὐχὰς τοῦ Χριστοῦ^{||9} ἦτα διὰ προίκα ἕνα εἰκόνισμα τὸν ἅγιον^{||9} Παντελεῖμονα, ἕνα πάπλομα, δύο ζευάρια σεντόνια, μία κουρτίνα, ἕνα στρόμα, ἕνα τέγκερε, ἕνα τυγάρι, ὑποχρεώ^{||10} νοντας καὶ τὰ

τρεῖς τῆς παιδιᾶ τὰ ἀρσενικά κατὰ τὴν διαταγὴν τοῦ πατρὸς των, νὰ τῆς ἀγοράζουσιν ἓνα σπύτη. Ἔτι τῆς||¹¹ δίνῃ ἓνα λεμὸν μποτόνια, μία καρέγλα, μία κασέλα, δύο ντουζίνες πιάτα, μία φορεσὰ βουχα μεταξοτά,||¹² ἓνα ταυλομάνδιλον καὶ τρεῖς πετζέτες, ἓνα κανδιλιέρη προύντζινον, ὁκτὸ κεφάλαια ζουλοπρόβατα, μία ἀγελάδα· ἀπὸ||¹³ δὲ τὰ ἐξοτικά, ἓνα ἀμπέλι εἰς τὸν Κώστον μὲ σπύτη καὶ πατιτίρη, π(λησίον) Κωνσταντῆς ἀδελφός τῆς, ἓνα χωράφι εἰς τὸν Λάκον||¹⁴ τοῦ Ἀναγνώστη, π(λησίον) (σιὸρ) Παναγιωτάκης Δ. Δημητράκοπουλος· ταῦτα (καὶ) τὴν εὐχὴν τῆς. Ἡ δὲ τελείωσις τῶν γάμων νὰ γί||¹⁵ νεται ἕως τὴν ἐρχόμενην Κυριακὴ τῆς 18 τοῦ τρέχοντος· ὁποῖος ἀλειλογήσει νὰ πληρώνη τοῦ ἐτέρου μέρους διὰ κουνδιάνα||¹⁶ γρόσια τρικκόσια, (νούμερο) 300. Ἔτι διλούται ὅτι (ὅπερ μὴ γένητω) (καὶ) ἀκολουθήσει ἀτεχνία, νὰ πυγενούν τὰ προικοδοτιθέν||¹⁷ τα, ὡς συνήθεις, εἰς τοὺς προθυμωτέρους. Διὸ (καὶ) ἐγένετο τὸ παρὸν προικοσύμφωνον γράμμα ὑπογεγραμμένον παρ' ||¹⁸ ἑκατέρων τῶν μερῶν εἰς διωινεκεῖ ἐνδειξὴν (καὶ) ἀσφάλειαν.

||¹⁹ Νκούσα τῆς Πάρ(ου), (τῆ) 11 Ἰαννουαρί(ου) 1820.

||²⁰ Μαργαρίτα ποτὲ Ἰωάννη Πελώνια βαιβεοῖ τὸ παρὸν διὰ χειρὸς ἐμοῦ Ἀντωνί(ου) ἱερέως Γερωντὶ καὶ μαρτυρῶ.

||²¹ Πανάγιότα γυνὴ ποτὲ Νηκολάου Μοραύτι βεβεῖ διὰ χειρὸς ἐμοῦ Θεοδόρου Ῥενιέρι ||²² καὶ μαρτυρῶ.

||²² Ὁ κοιν(ός) Καγτζελάρι(ος) Ἰωάννης Κορτιάν(ος) γέγραφα καὶ μαρτυρῶ.

22*

Χειρόγρ. 214, φ. 50. Προικοσύμφωνον τῆς 16 Ἰαννουαρίου 1820.

»Τὴν σήμερον ἐλθόντες εἰς γάμου κοινωνίαν τὰ κάτωθεν ὑπογεγραμμένα μέρη, ἔχοντας ὁ κύρ Τζανῆς Βαλέντζας καὶ ἡ||² γυνὴ του Μαρία θηγατέραν παρθένον, ὀνόματι Κυριακί, ζητεῖ δὲ αὐτὴν ὁ κύρ Ἀναστασι(ος) Πιέρος Ἰθακίσι(ος) διὰ νόμηνον (καὶ)||³ εὐλογητικὴν του γυναῖκα, καθὼς διακελεύη ἡ τοῦ Χριστοῦ ἀνατολικὴ καὶ ἀποστολικὴ Ἐκκλησία. Καὶ πρῶτον δίνῃ ὁ κύρ Τζανῆς||⁴ μὲ τὴν συζιγόν του τῆς θηγατέρας των τὰς εὐχὰς τοῦ Χριστοῦ καὶ τὴν ἐδική των. Ἐπειτα διὰ χάριν προικ(ός) ἓνα εἰκόνημα,||⁵ τὸν Εὐαγγελισμόν, τὸ ὁσπύτιον ὅπου ἔχει εἰς τὸ Νεοχώρι μεσὰ καὶ ἔξω, π(λησίον) Κωνσταντῆς Μπαφίτης, ἓνα κασέλι, ἓνα μπά||⁶ γκον καὶ μία καρέγλαν, δύο ζευάρια σεντόνια τοῦ στραπάτζου, ἓνα τηλάρη γιομάτο, ἓνα πάπλωμα, μία κολτρίνα,||⁷ τρεῖς μαζελάρια, ἓνα τραπέζη, ἓνα ταυλομάνδιλω, τρεῖς πετζέτες, δύο ντουζίνες πιάτα κόκκινα καὶ ἄσπρα, ἓνα καν||⁸ διλιέρη μπρούτζινον, μία ντουζίνα πυρούνιχ σιδερένιχ, ἓνα τυγάνι, καὶ ἓνα χαρὰν τῆς κουζίνας, μία ἀπλά||⁹ δένα παλαιά, μία

σκάφη, ἓνα μάγκανον, μία σβύγα, ἓνα δοξάρι· ἀπὸ δὲ τὰ ἐξοτικά, ἓνα χωράφι εἰς τὴν¹⁰ Κουράπα, π(λησίον) (σιὼρ) Γεωργάκης Βυτζαράς. Ἐτι τῆς δίνης καὶ ὁ θεὸς τῆς Χρίστου Ἀρματὰς ἓνα χωράφι εἰς τὴν Ἀλικήν,¹¹ π(λησίον) Γεωργί(ος) Ρούσσ(ος) καὶ ἀποθανόντος του νὰ τοῦ κάμνουν τρεῖς λειτουργίες. Ἐτι τῆς δίνης καὶ ἡ θεὰ τῆς Φλορέντζα γυνὴ Ἀ¹²ναστασι(ου) Σιφναί(ου) δύο ζευάρια σεντόνια βχμπακερά. Οὕτως σύμφωνα τὰ μέρη ἐγένετο τὸ παρὸν προικοσύμ¹³φωνον γράμμα ὑπογεγραμμένον παρὰ ἀξιωμασίων μαρτύρων εἰς διοικητικὴν ἐνδειξιν. Ἄν ἀκολουθήσει (ὁ μοῖ)¹⁴ γένοιτω ἀτεκνήα, νὰ πηγενεὺν τὰ προικοδοτωθέντα εἰς τοὺς προθυμωτέρους συγγενεῖς ὡς συνήθες.

¹⁵ Ναούσα τῆς Πάρ(ου), (τῇ) 16 Ἰανν. 1820.

¹⁶ Τζανὶς Βαλακίντζας με τῆς σιζιγίων του βεβονουν τα ανοθεν δια χιρός καμὸν Ἰωαννου οίερέος Ραγκουσι (καὶ) σακελαρου¹⁷ Νκουσίς (καὶ) μαρτιρο.

¹⁸ Ἀντώνι(ος) Ἱερεὺς Γερωντῆς μαρτυρω κατὰ τὴν ἄνωθεν μαρτυρίαν.

¹⁹ Ὁ κοιν(ός) καγτζελάρι(ος) Ἰωάννης Κορτιάν(ος) γέγραφα τὸ παρὸν καὶ μαρτυρῶ.

23

Χειρόγρ. 216. Ἀπόφασις Ἀντεπαρχικοῦ Κριτηρίου Πάρου τῆς 18 Δεκεμβρίου 1822.

¹ Ἀρηθ(μός) 18. Ἀντιγραφον Ἰωάννου Ρεῖρ ἀπὸ τὸν ἀντεπαρχικὸν γραφίον.

² Συνελθόντες εἰς ἓν οἱ ὑπογεγραμμένοι παρὰ τῶν ἐξωχοτάτων κυρίων ἀρμοστικῶν διορησθέντες κριταὶ³ καὶ ἀκροασθέντες προσεκτικῶς ἦν ἔχει περὶ κληρονομίας διαφορὰν ὁ κύριος Ἰωάννης Ρεῖρ μετὰ τῆς⁴ πενθεράς του κυρίας Γιακουμηνάκι(ου), ζητὸν παρ' αὐτῆς ἀνδρομήρηον καὶ ἐξωδὰ διαφορὰ ἔλαμιν εἰς τὸ⁵ ὁσπήτιον τῆς ἀποθανούσης γυναικὸς του καὶ ὅσα ἄλλα ἀποδεικνυε ὅτι ἐδαπάνησεν εἰς τοὺς ἰατροὺς, καὶ ἰδιαν⁶ του εἶδῃ τὰ ὅποια ἔμειναν μέσα εἰς τὸ ὁσπήτιον, εὐρόντες δὲ διαθήκη τῆς διαλειφθείσης του γυναικὸς, ἥτης⁷ ὡς νῆκ καὶ ἀνείδεως τῶν πολητικῶν τοπικῶν ἐθίμων διατάξατο μὲν ἐν αὐτῇ διαφορῶς, δὲν ἔφερεν ὅμως⁸ εἰς ἀναλογουσα μοῖραν τὸν ἄνδρα τῆς κλοιρονομίας· ἀποφασίζωμεν τὸ νὰ ἐξερεθώσιν ὅλλα ἐκεῖνα ὅπου⁹ ὑπὲρ τῆς ψυχῆς τῆς ἐν τῇ διαθήκῃ τῆς παραγγέλη καὶ ὅσα ἄλλα ψυχικὰ ἐξωδὰ ὕστερον ἔγιναν, καὶ ἐπομένως¹⁰ νὰ ἀναπληρωθῇ τὸ ἐλλείπον τῆς διαθήκης, νὰ ὑποβληθῇ δηλονότι ἡ καλειφθήσα κινητὴ καὶ ἀκίνητος περιουσία τῆς κατ'¹¹ ὅσα τὸ πυρκοσύμφωνον διαλαμβάνη εἰς ἀποτίμησιν, καὶ νὰ λαμβάνῃ ὁ ἄνδρας τῆς ἐν ἐκ τῶν ἑπτὰ εἰς κλη¹²ρονομηκὴν μοῖραν ἀπὸ παντός, πρὸς τοῦτοις δὲ καὶ εἴ τοι ἄλλο εἶδος ἀποδειχθῇ ἐδικὸν του· διὰ δὲ ἄλλα ζητού¹³μενα ἐξωδὰ του, νὰ μὴν ἔχει περιπλέον δικαίωμα νὰ λάβῃ τὸ ἐξ αὐτῶν, ὡς δαπανήσας εἰς ἐκείνην τῆς¹⁴ ὅποιας κατὰ μέρος ἔγινεν κληρονομός. Οὕτως ἐγενετο ἡ παρ' ἡμῶν περὶ τοῦτων ἀπόφασις, ἣτις ἐπιβε-

βαι||¹⁵ωθήσα, μένει εἰς τὰς ἀντεπαρχικὰς πράξεις ὑπὸ ἀριθμῶν=9= πρὸς ἐνδειξὴν

||¹⁶Ἐν Παροικίᾳ τῆς Πάρου, τῇ 18 Δεκεμ(βρίου) 1822.

||¹⁷Ὁ ἀντέπαρχος Πάρου καὶ Ἀντιπάρου ||²¹Πετρος Δελέντας. (Τ.Σ.)

||¹⁸Παναγιώτης Βαφιώπουλος. ||²²Μιχαὴλ Τζηγιόνης.

||¹⁹Πετρος Μάτζας Μαυρογένης. ||²³Ὅτι ἴσιον ἀπαράλακτον τὸ προτοτύπω

||²⁰Γεωργιος Βητζαρὰς. εὕρισκομένω εἰς τὰς ἀντεπαρχικὰς||²⁴πρά-
ξεις ὑπὸ ἀριθμῶν 9, ἔτος καὶ μὴν ὡς

ἄνωθεν. Ὁ γραμματεὺς||²⁵Δημήτρι(ος) Χαμαρτος.||²⁶Ποιστοποιούμεν ὅτι οἱ ἄνωθεν
ὑπογραφῇ εἶναι ἴδια χεῖρὸς τοῦ κυρίου γραμματέως Δημητρίου Χαμαρτου.

||²⁷Ὁ δημόσι(ος) νοτάριος τῆς χώρας Παροικίας καὶ γενικὸς ὅλλης τῆς ἐπαρχίας
Πάρου καὶ Ἀντιπάρου||²⁸Τζανῆς Νι(κολάου) Καμπάνης, ὁ γράψας τὸ παρὸν ἐκ τοῦ
ἀντιγράφου, βεβαιῶ. Ἐν Παροικί(α), τῇ 15 Ὀκτο. 1823.

24

Χειρόγρ. 213, σελ. 38. Διανομὴ κληρονομίας τῆς 27 Νοεμβρίου 1824.

||¹Αριθμὸς 86. Χηλίους ὀκτακοσίους εἰκοσιτέσσερες, Νοεμβρίου εἴκοσι ἐπτὰ,
ἡμέρα πέμπτη. Νάουσα τῆς [Πάρου].

||²Ἡ κυρία τὸ Μαργαρηταράκη, γυνὴ ποτὲ Γριγορίου Μεταξά, καὶ μετὰ τοὺς
κληρονόμους υἱοὺς τῆς κυ(ριον) Ιω(αννην) Μεταξάν||³καὶ Νικόλαον Μεταξάν, ὁμοῦ
μετὰ τοῦ γαμπροῦ τῆς Γεωργίου Παρπαρήγου, ὅστις εἶχε διὰ νομιμόν του γυναῖκα
τὴν ποτε κόρην αὐτῆς,||⁴ὀνόματι Μαροῦσαν, καὶ ἐπειδὴ ὁ Θεὸς ἠθέλησεν νὰ τοὺς χω-
ρήσῃ χωρὶς νὰ ἔχουν κληρονόμον, τὴν σήμερον πρὸς κα||⁵λῶντας ἐμὲ τὸν διμόσιον Νο-
τάριον καὶ τοὺς παρευρεθέντας ἀξιωματικούς μάρτυρας, ὅστις ἐπειδὴ καὶ ἡ παλαιά
μας συνή||⁶θεια ἐπικρατεῖται νὰ ἀπολαμβῶνται τὸ ἀνδρόγινον χωρὶς κληρονόμον ἀπὸ τὰ
ἐπτὰ μερίδια τὸ ἓν, εὐγάζοντας||⁷τὰ ψυχικὰ καὶ χρέος, καὶ ὅσα πρᾶγματα ἔμειναν
ἔγειναν ἐπτὰ μερίδια, καὶ ἔλαβεν ὁ Γεώργιος Παρπαρίγος||⁸τὸ ἓν μερίδιον ἀπὸ τὰ
ἐπτὰ μὲ καθέν του εὐχαρήστησιν· διὰ τοῦτο καὶ ἡ κυρία Μαργαρηταράκη μετὰ τοὺς
κληρονόμους τῆς||⁹μένουν καὶ αὐτοὶ εὐχαρήστημένοι καὶ ἀπαρετοῦν εἰς τὸν Γεώργιον
Παρπαρήγον γαμπρό τῆς τὸν κάμπον εἰς τοῦ Βουροῦ, πλησίον||¹⁰ποτὲ Μανουὴλ Μα-
λατέστας, Νικόλαος Μαλατέστας καὶ Στράτα Κουμήνα, παρομοίως καὶ ἕτερον χωράφι
χερῆσον, εἰς τοποθεσίαν||¹¹Κατζήγκρια, πλησίον σακελάριος Ναούσις Ραγκούσις, Πέ-
τρος Καούνης καὶ Στράτα Κουμήνα, τὰ ὅποια αὐτὰ δύο πρᾶγ||¹²ματα τὰ ἔλαβεν διὰ
κληρονομίαν του καὶ διὰ τὰ ἔξοδα ὅπου εἶχε κάμει εἰς τὰ πρᾶγματα τῆς ποτὲ
γυναικὸς του, νὰ τὰ κάμῃ||¹³ὡς θέλει καὶ βοῦλεται ἀπὸ τὴν σήμερον, μένοντας εἰς
τὴν παντελεῖ ἐξουσίαν του. Παρομοίως καὶ ἡ κυ(ρία) Μαργαρηταράκη μετὰ||¹⁴τοὺς
κληρονόμους τῆς ἔλαβε ὅσα εἶχε πρικοδοτίσει τὴν ποτὲ κόρην τῆς, τὰ ἔλαβε σήμε-

ρον ἀπὸ τὸν γαμπρό της Γεώργιον, καὶ||¹⁵ ἔμειναν μόνον τὰ ἄνω εἰρημένα δύο χωράφια διὰ κληρονομίαν του καὶ ἔξοδα· καὶ ἀπὸ τὴν σήμερον δὲν ἔχει νὰ πρε||¹⁶τεντέρη ὁ εἰς ὑπὲρ τοῦ ἐτέρου οὔτε ὀβολὸν διὰ αὐτὴν τὴν κληρονομίαν. Καὶ ὅποιος μετὰ ταῦτα ἤθελε ζητήσῃ νὰ φερθῇ εἰς κρίσιν||¹⁷ διὰ αὐτὴν τὴν κληρονομίαν, νὰ πληρώνη εἰς τὸν ἕτερον γρ(όσια) τῶν ἀριθμῶν 500 καὶ νὰ πληρώνη καὶ ὅλα τὰ ντάνα καὶ ἔξοδα||¹⁸ τῆς τυχούσης ἔξουσας, καὶ πάλιν τὸ παρὸν νὰ ἔχη τὸ κήρος καὶ τὴν ἡσχὴν εἰς ἑόνα τὸν ἅπαντα. Καὶ εἰς ἐνδειξὴν ὑπογρά||¹⁹φεται παρὰ τοὺς ἰδίους καὶ παρὰ ἀξιοποῖστων μαρτυρῶν εἰς ἀσφάλειαν.

||²⁰ Μαργαριταρχαὶ γηνὴ ποταὶ Γρηγορίου Μαιταζα βεβαιῶνῃ τῷ παρὸν δὴα κήρος ἐμοῦ Γεωργίου Βητζαρᾶ καὶ οὕτως μαρτυρο||²¹ καὶ ἐγώ.

||²² Γεοργίος Μπαρπαριγὸς βεβενο το παρὸν.

25

Χειρόγρ 216. Μαρτυρικὸν τῆς 30 Δεκεμβρίου 1825.

➔ Ἀρ(ι)θμός) 13. Ἀποδηκτικὸν Δημητράκη Καράντζα ἐκ τῆς Ναούσης.

||² Ὁ κύριος Δημητράκης Καράντζας ἐπαρρήσιασθη εἰς τὴν διμῶσιον νοταρίαν τῆς Χώρας||³ Παροικίας, ζητῶν διὰ νὰ τὸν δωθῇ μὴαν μαρτυρίαν μὲ τὴν τρόπον ἐξακολουθῇ ἢ συνήθη||⁴ τῆς Χώρας Παροικίας εἰς τοὺς ἀτέκνους ὅπου πληρόσσωσι τὸ κοινὸν χρέος τοῦ θανάτου χορ||⁵ ἢς κληρονόμους ἐκ τῆς σαρκὸς αὐτῶν. Ὅθεν, καὶ τὸν δίδετε τὸ παρὸν ἐκ τῆς δημοσι(ου) νοταρίας||⁶ βεβαιωμένων τὰς ὑπογραφὰς τῶν εὐγενεστάτων προυχόντων, ὅτι εἶναι αὕτη ἢ συνήθη εἰς ὅλους||⁷ ἐν γένῃ τοῦς ἐγκατακίους ταῦτης τῆς χώρας· ὅτι ὅταν πληρώσῃ τὸ κοινὸν χρέος τοῦ θανάτου||⁸ ἄτεκνος, χωρὴς καμὴν διαταγὴν, τότε τὸ ζωντανὸν πρόσωπον δὲν λαμβάνῃ ἄλλον τί περὶ||⁹ σότερον ἢ μὴ τὸ ἐπταμήριον ἀπὸ ὅλλῃν τὴν κοινητὴν καὶ ἀκοίνητον περιουσίαν τοῦ ἀπο||¹⁰ θανῶν μέρους. Ἡ αὕτη συνήθη ἐπικρατῇτε τόσον εἰς τοὺς ἱερῆς καθοῦ καὶ εἰς τοὺς λαϊκοὺς.||¹¹ Καὶ εἰς ἐνδειξὴν τῶν δίδετε τὸ παρὸν ἐσφράγιστον ἐκ τῆς δημοσι(ου) νοταρίας, διὰ νὰ ἔχει||¹² τὸ κύρος καὶ τὴν ἰσχὴν ἐν παντὶ τόπῳ, κερῶ καὶ κρυτηρίῳ—

||¹³ Τῇ 30 Δεκεμβ(ρίου) 1825, Παροικία τῆς Πάρου.

||¹⁴ Ἐλευθέριος Χαμάρτος

||²² Λεοναρδὸς Κονδῆλης

||¹⁵ Μάρκος Μάτζας Μαυρογένης

||²³ Δετὸρ Παναγιώτης Κονταρήνης

||¹⁶ Γεοργί(ος) Βητζαρᾶς

||²⁴ Ἀντώνι(ος) Προτοδικὸς

||¹⁷ Δημήτριος Δελαγραμματαῖς

||²⁵ Βηκέντιος Μαυρομάτης

||¹⁸ Γεοργί(ος) Κυπρηανὸς

||²⁶ Ὁ διμῶσι(ος) Νοτάρι(ος) Τζανῆς Νι-

||¹⁹ Οἱ Δημογέροντες

(κολάου) Καμπάνης, ὁ γράψας||²⁷ τὸ

||²⁰ Μηχαῖλ Κρήσπης

προτοτυπον καὶ ἀντιγράψας τὸ παρὸν,

||²¹ Δημήτρι(ος) Χαμαρτος

βεβαιῶ.

26

Χειρόγρ. 215, φ. 117. Διαθήκη τῆς 6 Ἰανουαρίου 1826.

||¹ Ἀρ. 11. Διαθήκη Γεωργίου Αντωνίου Κουνῆ.

||² Ἐπειδὴ καὶ οὐδεὶς τῶν ἀνθρώπων νὰ μὴ γινώσκη τὴν ἡμέραν ὅδε τὴν ὅραν τῆς αὐτοῦ ἀποβιώσεως, ἡ μὴ||³ μόνον κύριος ὁ Θεός. Τοῦτον τὸν θανάτον κατὰ νοῦν βαλὼν καὶ ὁ κύρ Γεόργι(ος) Ἀντωνι(ου) Κουνῆ, φοβοῦμενος||⁴ τὸ αἰῶρον καὶ εὐφρόδιον τοῦτου, μήπως εὐφροδίου ἀρπάσῃ αὐτόν, ἔχων τὸν νοῦν ὑγίει καὶ τὴν γλῶτταν||⁵ ἐλευθέραν εἰς το λαλῆν, ἡθέλησε διὰ νὰ τελειώσῃ τὴν παρούσαν του διαταγὴν. Ἐμ πρότης ζήτη τὴν συνχο||⁶ρεσιν ἀπὸ τὸν πανάγαθον Θεὸν ὅσα ὡς ἄνθρωπος τὸν ἐπαρόργησεν μὲ λόγον καὶ ἔργον, κατὰ νοῦν||⁷ καὶ διάκειαν. Ἐπειτα ἀπὸ ὅλους τοὺς ἀδελφούς του χριστιανοὺς, τοὺς μησούντας καὶ ἀγαπόντας αὐτόν, ὡς καὶ||⁸ αὐτὸς συνχωρῇ τοῖς πᾶσι ἐκ ψυχῆς. Ἐπειτα τὴν ὑστερηγὴν του βουλὴν καὶ ἀπόφασιν ὅτι ἀφήνῃ πρὸς τὴν αὐ||⁹ταδέλφην του Μαροῦσαν ἓνα χοράφιον μὲ ἓνα ἀμπέλη, ἔχει γονηκάν του ἐν τῇ τοποθεσίᾳ Βουνιά, σήμ(πλιος) Ἀναγνό||¹⁰στης Περάκης· ὅμι(ως) ἀφήνῃ πρὸς τὴν ἰδίαν ἀδελφὴν του, ἀφήνῃ ἓνα ἀγρηχώραφον, ἔχει εἰς τὸν ἄγιον Γεόργιον||¹¹ Μακρηᾶς Φυλάδης, καὶ μίαν εἰκόνα ἔχει μὲ ἀσήμη τῆς ὑπεραγίας Θεωτόκου. Τῆς δὲ αὐταδέλφης του Κυρ||¹²ιακῆς ἀφήνῃ ἓνα χοράφιον ἐν τῇ τοποθεσίᾳ Ἀγγεριά, σημ(πλιος) ἡ ἰδία, καὶ ἓνα χοράφιον εἰς τοῦ Σηρήγου||¹³ τὸν ποταμόν, σημ(πλιος) Μηχάλης Πατέλης, καὶ ἓνα τραπέζην ῥοδέλα ἔχει. Ἀπὸ δὲ χρηματικὸν τὸν χρεωστοῦν||¹⁴ μὲ ὁμολογίας, ὁμολογία Νικολά(ου) Πέρου Μάγνης γρο(σια) σαράντα, νο(μερο)=40=ὁμολογία Ἰωάν(ου) Γεμελιάρη||¹⁵ γρο(σια) πενήντα ἔξ, νο(μερο)=56=ὁμολογία Φήληπου Κονταράτου γρο(σια) ὀγδοήντα, νο(μερο)=80=ὁμολογία Ἀντονί(ου) Νταβα||¹⁶ρία γρο(σια) τρηάντα, νο(μερο)=30=. Τὸν χρεωστὰ ὁ Μηχάλης τῆς Φρανκούλας γρο(σια) ἔντεκα καὶ μισό, νο(μερο)=11=20=Πα||¹⁷ναγιώτης Δραγάτης γρο(σια)=5=Κυργιαζῆς Χαρακιάρης γρο(σια)=7=Σημποσοῦτε ὅλα γρο(σια) διακόσια εἴκοσι ἑννέα.||¹⁸ νομερο=229. Ἐξ αὐτῶν χρεωστὰ τοῦ Τζανάκη Νικολάου Καμπάνη ἄνευ ὁμολογίας διὰ μὴν γαϊδάρα ἀγόρα||¹⁹ γρο(σια) ἐξήντα πέντε, νο(μερο)=65, μὲ τὸ διαφορὸν τοὺς ἀπὸ 18 ὀκτοβρι(ου). Τοῦ σκευωρήλακκ Πχροικίς Μκ||²⁰λαπέστα γρο(σια) εἴκοσι, νο(μερο)=20. Τοῦ Ἐλευθεράκη Χαμάτου γρο(σια) ἑννέα, νο(μερο)=9. Τοῦ Μηχάλη κουινάδου του ἑνα||²¹ τάλαρο γρο(σια)=12, τὰ ἐπήρα τόρα ὅπου ἦτον εἰς τὸ στρόμα καὶ ἐξόδεβε, ἔγηνεν ὅλον τὸ χρε(ος) γρο(σια)=106. Μένουν.||²² ὡς φέροντε ἀπὸ τὸ χρηματικὸν του, γρο(σια) ἑκατὸν εἴκοσι τρήα, νο(μερο)=123. Ἐχει καὶ δύο κτήματα, νὰ πωληθούν||²³ ἡνκύρκα γρο(σια)=100, γήνοντε ὅλα γρο(σια) διακόσια εἴκοσι τρήα, νο(μερο)=223. Ἐξ αὐτῶν ἀφήνῃ πρὸς τὴν συζυ||²⁴γόν του διὰ ἀνδρομήριον καὶ κληρονομίαν γρο(σια) ἑκατό, νο(μερο)=100· ἀφήνῃ καὶ πρὸς τὸ ὄρφανὸν ὅπου ἦχε||²⁵ διὰ

ψυχοπέδην του γρο(σια) πενήντα, νου(μερο)=50, μένου ως φένωντε γρο(σια) εὐδομήντα τρία, νου(μερο)=73, τὰ ὁποῖα²⁶ τὰ ἀπαρετὰ πρὸς τὴν ἀδελφὴν του Κυριακὴ διὰ τὰ τὸν ἐνταφιάση, τὰ κάμη τὸ κοληβόν του, τὰ ἀνα²⁷πτῆ τὸ κανδήλη του. Νὰ δωθοῦν ἐξ αὐτῶν τοῦ ἀρχιερέως γρο(σια)=15, ἥτι δέκα πέντε, τοῦ ἐφημερε²⁸ ἀγι(ου) σκευωφῆλακος ἕνα σαραντάρη γρο(σια)=10, τοῦ πνευματικοῦ του γρο(σια)=5, μητὸ σαραντάρη. Οὗτος ἠθέλησεν²⁹ καὶ ὁμολόγησεν ἔμπροσθεν ἐμοῦ τοῦ διμοσι(ου) νοταρι(ου) καὶ τοῦ ἐφημερεου του καὶ πνευματικοῦ του, θέλον ἢ παρούσα³⁰ του διαταγὴ τὰ εἶναι στερεὰ καὶ ἀμετάθετος. Εἰς ἐνδειξὴν δὲ ἐγένετο ἡ παρὸν καὶ ἀπεράσθη ἐν το παρόντῃ κώδικι³¹ ὑπ' ἀρι(θμόν) 11 καὶ ἐβεβαιώθη παρὰ τοῦ ἄνωθεν, διὰ τὰ ἔχει τὸ κύρος καὶ τὴν ἰσχὺν ἐν παντὶ τόπῳ, καιρῷ καὶ κρυτιῇ. Τῇ 6 Ἰαννουαρι(ου) 1826, Παροικία τῆς Πάρου.

27

Χειρόγρ. 215. φ. 121. Διαθήκη τῆς 13 Μαρτίου 1826.

||¹ 17. Διαταγὴ Νικολα(ου) Γεοργι(ου) Μπηζά.

||² Ἐπειδὴ καὶ οὐδὲς τῶν ἀνθρώπων τὰ μὴν γινώσκη τὴν ἡμέραν οὐδὲ τὴν ὄραν τῆς αὐτοῦ ἀποβιώσεως, ἢ μὴ μόνον³ κύρι(ος) ὁ Θε(ός), τοῦτον κατὰ νοῦν βαλὼν ὁ κύρ Νικολὸς Γεοργι(ου) Μπηζάς, φοβούμεν(ος) τὸ ἄωρον τοῦ πυκροτάτου⁴ θανάτου, ἔχον τὸν νοῦν ὑγιὴ καὶ τὴν γλῶτταν ἐλευθέραν εἰς τὸ λαλήν, θέλει διὰ τὰ διατάξῃ τὸν ἑαυτὸν του,⁵ ψυχὴν τε καὶ σῶματι. Καὶ ἐμ πρότης ζητῇ τὴν συνχώρεσεν ἀπὸ τὸν πανάγαθον Θεὸν ὅσα ὡς ἄνθρωπος τὸν⁶ ἐπαρόργησεν μὲ λόγον καὶ ἔργον, κατὰ νοῦν καὶ διάνειαν. Ἐπειτα ζητῇ τὴν συνχώρεσιν ἀπὸ ὅλλους τοῦς⁷ ἀδελφούς του χριστιαν(οὺς) τοῦς μησοῦντας καὶ ἀγαπόντας αὐτόν, ὡς καὶ αὐτὸς συνχωρῇ τοῖς πάσοι ἐκ ψυ⁸χῆς. Ἦτα λέγει τὴν ὑστερηγὴν του βουλὴν καὶ ἀπόφασιν, ὅτι ἀφ' οὗ ἤθελεν πληρόση τὸ κοινὸν χρε(ος) τοῦ⁹ θανάτου, διὰ τὸ χρε(ος) ὁποῦ χρεωστά, τὰ παρασταθῇ ὁ ἀδελφός του Μπατίστας, τὰ πωλῇ τὰ ζωντανά του¹⁰ ὅσα ἔχει, τέσσαρα βοῖδια, τὰ δύο θηλικά, τὰ δύο ἀρσενικά καὶ δύο κτίματα, τὸ ἐν θυλικόν.¹¹ Αὐτὰ τὰ πωλοῦται μὲ χέρη τοῦ ἀδελφού του, τὰ πληρώνεται τὸ χρέος του, τὸ ὁποῖον χρε(ος) εἶναι πρὸς τὴν¹² κυρίαν Μαυρογενέσαν μὲ ὁμολογίαν γρο(σια)=180. Εἰς τὸν κύριον Γεοργάκην Βητζαρά γρο(σια)=280. Καὶ ἐὰν δὲν¹³ φθάσουν τῶν ζωντανῶν ἢ τιμῇ διὰ τὸ χρε(ος), τὰ πωλῇ καὶ ἀπὸ τοῦς καρποὺς τοῦς ἐρχομένους διὰ τὰ εὐγὴ τὸ χρε(ος). Τοῦ δὲ υἱοῦ του¹⁴ Γεοργι(ου) ἀφήνη πρότον τὴν εὐχὴν του, ἔπητα ὅλον τὸ μητρικόν του πράγμα: ὅμι(ως) καὶ ἀπὸ τὰ ἰδιωκτικὰ του, τῆς κατικῆς μὲ τὸ¹⁵ χοράφιον ἔχε εἰς τοῦ Κουρτεζῆ Καλάμη, τὸ χοράφιον ἀγορά του ἀπὸ Ἀλεξάνδρον καὶ τὸ ἀμπέλιον πλησίον, σημ(πλιος) εἰς αὐτὸ ὁ Ἰω¹⁶άννης Μαγρηνές: δύο ὑσπήτια ἀγοράν του κατό-

γεα ἐν τῷ μαχαλὲ Ποταμῷ, σημ(πλίου) Ἰωάννης Βενιέρης· τρία κρασσοβου||¹⁷κη καὶ ὅτι ἄλλον τοῦ εὐρίσκεται ἀπὸ νηκοκυρία· τὸ χοράφιον ἔχει ἐν τῇ τοποθεσίᾳ Καμάρες ἀγοράν τοῦ ἀπὸ Πι||¹⁸ατζόνη, τὸ ἀφῆνη εἰς τὴν κυρίαν Ἐκατόνταφυλιανήν, νὰ τὸν κάμνη ἕνα σηλήτουργον τὸν χρόνον, ὅπῃν ἡμέραν||¹⁹ διωρήσῃ ὁ ἀδελφός του, νὰ μνημονέβουν Νικολα(ου) καὶ Ἀνέζας· τῆς δὲ γηνεκός του, ἐὰν εἶναι ἐγκαστρομένη, τὸ παιδιον||²⁰ ὅπου θέλει γενήσῃ, ἤτε ἀρσενικὸν ἤτε θυλικόν, ἐὰν ζήσῃ τὸ παιδί ἀπὸ τὰ ἄνωθεν ὅπου διωρήζῃ πρὸς τὸν υἱόν του, ὅπου||²¹ εἶναι ἰδιωκτικὰ του, ὁ ἀδελφός του ὁ Μπατίστας νὰ τοὺς μηράζῃ ὅλλα αὐτὰ τὰ πράγματα εἰς τὴν μέση· ὅχει δὲ καὶ τὸ||²² παιδίον ὅπου εἶναι ἐγκαστρομένη ἡ γυνέκα του ἀπεθάνῃ, νὰ μένει ὅλον τὸ πρᾶγμα τοῦ πρότου τοῦ υἱοῦ Γεοργίου||²³ καὶ τῆς γυνεκός του, νὰ τῆς δίδεται τὸ ἀνδρομηριόν της. Ἀπὸ δὲ τοὺς ἐφετινοὺς καρποὺς, δηλ(αδῇ) τοὺς νέους νὰ δίδον||²⁴ται πρὸς τὴν γηνέκα του κρηθ(άρι) πιν(άκια)=20 καὶ σητάρη πιν(άκια)=10 καὶ ἡ ἐπήληπη νὰ πολοῦνται, ὡς ἄνωθε λέγει, νὰ δίδεται||²⁵ τὸ χρε(ος). Ὁ δὲ υἱός του νὰ καθεταί μετὰ τὸν θύων του ἕως νὰ ἔλθῃ εἰς νόμημον ἡλικίαν. Ἀκόμα ἀφῆνει πρὸς τὸν||²⁶ υἱόν του τὸ ἀμπέλη ἔχει φυτευμένον τοῦ ποτὲ Σπαθάρη, νὰ ἐξακολουθῇ κατὰ τὸ γράμμα του. Οὗτος ἡθέλησεν καὶ ἐ||²⁷διαταξεν, θέλον ἡ παρούσαν του νὰ εἶναι στερεὰ καὶ ἀμεταθετος. Εἰς ἔνδειξιν δὲ ἐγενετο ἡ παρὸν παρ' ἐμοῦ τοῦ διμο||²⁸σι(ου) νοταρι(ου), βεβαιωμένη παρὰ τοῦ εἰρημένου Νικολά(ου) καὶ ἀπεράσθη ἐν τῷ παρόντι κώδικη ὑπ' ἀρθ. 17||²⁹ εἰς διηνεκὴν ἔνδειξιν. Τῇ 13 Μαρτίου 1826, Παροικία τῆς Πάρου.||³⁰ Λάζαρος ποτὲ προτοπακὰ Βενιέρη γράφω εἰς ὄνομα τοῦ Νικολα(ου) Μπηζά, ὅτι βεβαιοί τὸ παρὸν καὶ||³¹ οὗτος καὶ ἐγὼ μαρτυρῶ.

||³² Ὁ διμοσί(ος) νοτάρι(ος) τῆς χώρας Παροικίας Τζανῆς Νι(κολάου) Καμπάνης, ὁ γράψας τὸ προτοτυπον καὶ ἀντιγρά||³³ψας τὸ παρὸν ἐκ τοῦ προτοτύπου, βεβαιω.

28

Χειρόγρ. 215, φ. 126. Προκοσσύμφωνον τῆς 19 Ἀπριλίου 1826.

||¹ 27. Προκοσσύμφωνον Παναῆ Παγώνη καὶ τῆς συζήγου αὐτοῦ Ἀγγελικῶς.

||² Τὴν σήμερον ἦλθον εἰς συμβαστικὸν τρόπον ὑπανδρεῖς τὰ κάτωθεν γεγραμμένα πρόσωπα, ἀπὸ μὲν τὸ ἐν ὁ κύρι(ος) Παναγάκης||³ Ἀθανασι(ου) Παγώνης καὶ ἀπὸ τὸ ἕτερον ὁ κ(ύριος) Ἀναστάσιος Κοντόσταυλος. Ἐχει λοιπὸν ὁ ῥηθεὶς Ἀναστάσιος κόρην ὀνόματι Ἀγγελικὴν, τὴν||⁴ ὅποῃν ζητῇ ὁ κ(ύριος) Παναγάκης διὰ γυναῖκα του νόμημον, παρθένον καὶ εὐλογητικὴν ὡς νομοθετὶ ἡ ἀγία τοῦ Θε(ο)ῦ ἀνατοληκῇ ἐκκλησίᾳ.||⁵ Ὁμι(ως) καὶ ἡ εἰρημένη Ἀγγελικὴ ζῇ τὰ τὸν εἰρημένον κυρίον Παναγάκη διὰ ἄνδρα τῆς νόμημον καὶ εὐλογητικόν, ὡς ὀρίζουν||⁶ οἱ θεοὶ καὶ οἱ ἐρῆ νόμοι. Ἐμ πρώτης ἐπικαλοῦνται τὰς εὐχὰς τοῦ παναγάθου Θεοῦ καὶ τῶν γονέων αὐτῶν, ὅτι εὐ-

καὶ γονέων στυρίζουσι θεμέλια⁷ οἰκων. Ἐπειτα διὰ χάριν πυκνὸς ὁ κυρι(ος) Ἀναστάσιος ὁμοῦ μὲ τὴν συμβίαν του δίδουν πρὸς τὴν κόρην τους Ἀγγελικόν· πρότων τὰς⁸ εὐχὰς αὐτῶν· ἔπειτα δύο οἰκόνες, τὴν ὑπεραγίαν Θεωτόκων καὶ τὸν ἄγιον Ὀνόφριον, τὸ ὁσπήτιον, τὸ ἐν το μαχαλὲ Χαλάρων εἰς τὴν Πα⁹ναγίαν Μησοπορήτισαν, ὡς καθοὺ εὐβρίσκεται μὲ ὅλαν του τὰ παλεὰ δικαιώματα, μὲ αὐλαῖς καὶ περικυφαῖς, μὲ τὸν σταῦλον,¹⁰ μὲ τὸ πηγᾶδι, μὲ τοὺς ἀέριδες τῶν ὁσπητίων· τὸν μαγαζὲ ἐν τῇ αὐτῇ τοποθεσίᾳ, μὲ τοῦτο ἐν ὧν ζοῦν καὶ ἡ δύο τῆς γονῆς, νὰ καθονται¹¹ εἰς τὸν αὐτὸν μαγαζέ, καὶ μετὰ τὸν θάνατον καὶ τῶν δύο τῆς γονέων νὰ εἶναι ἐλεύθερον πρὸς τὴν κόρην τῆς· δύο στρόματα γεμάτα, ἔξι¹² ζευγάρια σεντόνια, μίαν μαζελάραν γεμάτη, δύο ζευ(γάρια) μαζελαροντίματα, τρεῖς νιφτόποδες, ἕνα τραπεζομαντιλο μὲ δώδεκα πεκεταῖς,¹³ ἕνα τραπέζι, ἑντεκα καρέγλες τοῦ τόρνου, ἕνα ζευγάρι κουρτούνες διανινες, ἕνα τουρναλέτο τζήτι, τρεῖς κομάτια δακτυλίδια μαλαγματε¹⁴ (νια), ἕνα λεμὸ μποτόνια μαλαγματεῖνια, ἕνα σοφὰ μὲ δύο μαζελάρες, μίαν μονοκηθιά φτερένια, ἕνα τζηλήμη τοῦ σοφά,¹⁵ δύο κασέλες, ἕνα τιγάνη σηδερένιον, δύο χαρανάκια, μία σκάρα, μία τουζίνα πιάτα μαλτέζικα, τρεῖς ἀπλάδενες, ἕνα¹⁶ παπλωμα, ἕνα φοστάνι χρυσὸ σαβαή, ἕνα φοστάνη τζαμφέ, ἕνα φοστάνι μεταξωτό, τρεῖς ρόμπες, τρεῖς κοντογούνια, τὸ ἕνα ἀτλά¹⁷ ζῆ καὶ τὸ ἄλλο τζεμισούτι καὶ τὸ ἄλλο τζόχα, τρεῖς φοστούνια ἄσπρα, πέντε μεσοβράτζα, δύο πικάμησα μεταξωτά, τὸ ἕνα μπρου¹⁸ ζούκη καὶ τὸ ἄλλο κουκουλήθρα, δύο νικτιὰ πηκάμησα βαμπακερά, ἕνα μπάκω, πέντε κουάνδρα, τὸ ἕνα ὁ Ταξιαρχης,¹⁹ τρεῖς καθρέπταις, δύο καντιλιέρια· εἶτι τῆς δίδουν τὸν ἐμψόν ἀνεμόμηλον ἔχει ἀγορά, τὸν εὐβρισκόμενον εἰς τὸ βόριον μέ²⁰ ρος τῆς Χόρας. Δίδει καὶ ὁ καπετὰν Πιέρος πρὸς τὸν ἀνεψιὸν του κύριον Παναγάκη Παγώνη· πρότον τὴν εὐχὴν του· ἐπητα²¹ διὰ χάριν πρηκὸς τὸν δίδει τὴν φυτιά, ἀμπέλιον, ὅπου ἔχει ἀγωρασμένων εἰς τοποθεσίαν Λιαροκόπη, σημ(πλιος) Μανολάκης²² ῥητζος καὶ ὁ ποτὲ Γεοργ(ος) Πατέλης. Ταῦτα πάντα καὶ τὰς εὐχὰς αὐτῶν. Ξεκαθαρίζουν τὰ μέρη ὅπου πυρκοδο²³ τί-ζουν καὶ λέγουν, ὅτι ὁ Κ(υριος) νὰ ζήσει τὸ αὐτὸ ἀνδρόγιον, νὰ χερόνται τὰ πυρκοδοτισμένα, αὐτὴ καὶ οἱ κληρονόμη²⁴ των, ὅχει δε καὶ ὁ Κ(υριος) φυλάξη καὶ ἀκολουθήσι θάνατος (ὁ μὴ γέννητο) χωρὴς κληρονόμους ἐκ τῆς σαρκὸς αὐτῶν, νὰ στ²⁵ ρεφονταὶ τὰ πυρκοδοτισμένα εἰς τοὺς πλέον προθήμους συγγενῆς. Ὅθεν, εἰς ἐνδειξὴν ἐγένετο τὸ παρὸν πυρκοσήμενον²⁶ ἐκ τῆς διμοσι(ου) νοταρίας βεβαιωμένων παρὰ τοῦ κυρι(ου) Ἀναστάσι καὶ τῆς συμβίας του καὶ ἀπὸ τὸν καπετὰν Πιέρο, καὶ ἀπε²⁷ ράσθη ἐν τῷ κώδικι τῆς νοταρίας ὑπ' ἀρ. 27. Τῇ 19 Ἀπρηλι(ου) 1826, Παροικία, Πάρου.

¹²⁸ Νικόλα(ος) Χριστιανόπουλ(ος) γράφω εἰς ὄνομα τοῦ Ἀναστάσι Κοντόσταυλου καὶ τῆς συμβίας του Μαρουσάκι(ου), ὅτι βεβαιοῦν τὸ πα²⁹ ρὸν καὶ οὗτος καγὼ μαρτυρῶ.

||³⁰ Ὁ διμόσι(ος) νοτάρι(ος) Παροικίας Τζανής Νι(κολάου) Καμπάνης, ὁ γράψας τὸ προτοτυπον καὶ ἀντιγράψας τὸ παρὸν ἐκ τοῦ προτοτύπου,||³¹ βεβαιῶ ὅτι ἴσον ἐστί.

29

Χειρόγρ. 213, σελ. 73. Συμβιβαστικὸν τῆς 4 Ἰουλίου 1826.

Αριθμός 137. Χηλι(ους) ὀκτακοσι(ους) ἥκοσι ἕξ, Ἰουλι(ου) τέσερις. Νάουσα τῆς Πάρου.

||² Δια τοῦ παρόντος σουλφικοῦ γράματος γήνετε δῖλον ὅτι με το νὰ ἤχαν διαφορὰν πε||³ρι κληρονομίας τῆς ποτὲ Σταμάτας γηνῆς Ἐλευθερι(ου) Μοραήτι καὶ ἀδελφί τοῦ Φραγκοῦλι Θηβέου, ὁ||⁴πού ἤχαν διαφορὰν ἡ δίο ἄνο λεγομένει Φραγκοῦλις καὶ Λευθέρις μετὰ τὸν θάνατον τὸν πεδι||⁵όν τοσ· τὴν σήμερον, ληπόν, ἐπαρισιάσθησαν εἰς τὴν Κυρὴν Νοταρίαν τῆς χώρας ταύτης καὶ ἐ||⁶προσκέλεσαν τοὺς εὐγενεστάτους κυρίους Γεόργιον Βητζερὰν καὶ Διμήτριον Καράντζα καὶ τοὺς ἐ||⁷σιμφόνησαν εἰς τὸ ἀναμεταξὶν τοὺς στε<ρ>κτά καὶ τὰ δῖω μέρι, Φραγκοῦλις καὶ Λευθέρις, καὶ πέρνη||⁸ ὁ Φραγκοῦλης διὰ τὰ δῖω μερτικὰ ὅς ἀδελφὸς τὰ ὀσπήτια, ἀνόγιον καὶ κατόγιον, κάτοθεν εἰς τὴν Ροῦ||⁹γα τοῦ Θεολόγου, πλίσιον Ἰωάννης Γερμανῆς καὶ κάτοθεν εἰς τὸ κατόγι Νηκήτας Καλέργης, καὶ ἕνα χοράφι||¹⁰ εἰς τὸ Κατζήγκρι, ὁποῦ τὸ ἤχεν ἀλλαγὴ ὁ Ἐλευθέρι(ος) μὲ ἄλλον πράγμα τῆς γηνεκ(ός) του, πλίσιον ὁ εὐγενεστάτος κύ||¹¹ρι(ος) Παναγιωτάκης Διμητρακόπουλ(ος) καὶ Νηκόλαος Μεταξάς, καὶ στρέφι τὸ αὐτὸ χοράφι γρό||¹²σια 25, ἥτι ἥκοσι πέντε. Πέρνη δὲ καὶ ὁ Ἐλευθέρι(ος) διὰ τὸ ἕνα μερτικὸν δίο χοράφια χέρσα, τὸ ἐν||¹³ εἰς τὸ Κατζήγκρι, πλίσιον Ἀθανάσι ἡὸς Κοσταντί Κριτικοῦ, τὸ ἕτερον εἰς τὸν Καλόγηρον, πλίσιον||¹⁴ ὁ Γεόργι(ος) Μπαρπαρίγ(ος) καὶ Πέτρος Καοῦνης καὶ τὰ ἄνοτέρο γρόσια ἥκοσι πέ|ν|τε. Πέρνουν δὲ καὶ ἀπὸ ὅσα||¹⁵ ἔβηλαν εἰς λογαριασμὸν ρουχικὸν καὶ σιρμὴ τοῦ ὀσπητι(ου) εἰς γρόσια 97· πέρνη δὲ καὶ ἀπὸ αὐτὰ τὸ τρίτον ὁ Ἐλευ||¹⁶θέριος γρο(σια) 32· πέρνη δὲ καὶ ὁ Φραγκοῦλις τὰ δῖω τρίτα, γρόσια 65· καὶ μένουν εὐχαριστημένα καὶ τὰ δῖω||¹⁷ μερι ἡς εὐνα τὸν ἅπαντα. Καὶ εἰς ἐνδιξιν καὶ ἀσφάλιν ἡπογράφοντε παρ αὐτοὺς διὰ ἄλλους καὶ πα||¹⁸ρὰ τὸν εὐγενεστάτον προυχόντον.

||¹⁹ Φραγκοῦλης Θηβεῶς στ<ε>ργη καὶ βεβαιωνη τιν μπαρον δηα χηρος καμου Γεωργηου Βητζαρᾶ καὶ μαρτιρο.

||²⁰ Ἐλευθέρι(ος) Μωραΐτης στέργει καὶ βεβαιώνει τὴν παρὸν διὰ χειρ(ός) ἐμοῦ Δημητρίου Καράντζα, ὅστις καὶ μαρτυρῶ.

||²¹ Ὁ διμόσι(ος) Νοτάρι(ος) τῆς χώρας ταύτης Ἰωάννης Σταματελάκης βεβαιῶ

Χειρόγρ. 215, f. 123^v. Προϊκοσύμφωνον τῆς 27 'Ιουλίου 1826.

22. Πυρκοσύμφωνων Κωνσταντῆ Κολομπαρήτζη καὶ τῆς συζύγου αὐτοῦ Ἑκατερήνης.

||² Ἔθος παλεὸν ἐδώθη καὶ νόμος παρὰ Θεοῦ κυρι(ου) παντοκράτορος προσκληθῆναι τὸν ἄνθρωπον καὶ εἰς||³ τοῦτο ἔλαβεν τὴν εὐλογίαν ὁ Ἀβραάμ καὶ ἡ Σάρρα, καὶ πάλε ἐ(λ)θὼν σωματικῶς ὁ Ἰησοῦς εἰς τὸν ἐγ Καναν||⁴ τῆς Γαλιλέας αὐτὸν τὸν γάμον εὐλόγησεν, τίμιον αὐτὸν ἐκύρηξεν καὶ τὴν κήτην ἀμείντων καὶ μέγα||⁵ θαύμα εἰς αὐτοὺς ἀναδείξας, μεταβαλὼν τὸ ὕδωρ εἰς ἵνον, οὗτο, πανάγιε βασιλεῦ, εὐλόγησον καὶ τὸ||⁶ παρὸν συνικέσιον· ἀμήν. Τὴν σήμερον ἦλθον εἰς συμβαστικὸν τρόπον ὑπανδρῆας ὁ κύρι(ος) Κων||⁷σταντῆς Κεφαλινίεως Κολομπαρίτζης καὶ ἡ κυρία Θεοδορουλάκη, σημβία ποτὲ Ἀντωνι(ου) Χριστοφόρου·||⁸ ἔχει λοιπὸν ἡ εἰρημένη Θεοδορουλάκη κόρην ὀνόματι Ἑκατερήνην, τὴν ὁποῖαν ζητῇ ὁ εἰρημένος Κων||⁹σταντῆς διὰ γυναικαν τοῦ νόμημον, παρθένων καὶ εὐλογητικῆν, ὡς ὀρήζῃ ἡ ἀγία τοῦ Θεοῦ ἀνατοληκῇ||¹⁰ ἐκκλησία· ὁμι(ως) καὶ ἡ εἰρημένη Ἑκατερήνην ζητᾷ διὰ ἄνδραν τῆς νόμημον καὶ εὐλογητικὸν τὸν||¹¹ εἰρημένον Κωνσταντῆ κατὰ τοὺς θύους καὶ ἱεροὺς νόμους· ἐμ πρότης δὲ ἐπικαλοῦται τὰς εὐχὰς||¹² τοῦ παναγάρχου Θεοῦ καὶ τῶν γονέων αὐτῶν, ὅτι εὐχαὶ γονέων στυρῇζουσι θεμέλια οἰκων. Ἐπητα||¹³ διὰ χάριν πυκνὸς δίδῃ ἡ κυρία Θεοδορουλάκη πρὸς τὴν κόρην τῆς Ἑκατερήνης· πρότον τὴν εὐχὴν||¹⁴ τῆς καὶ τοῦ μακαρήτου πατρὸς αὐτῆς· ἐπητα οἰκόναις δύο, τὴν ὑπεραγίαν Θεωτόκων Μαρίαν καὶ τὴν||¹⁵ ἀγίαν Ἑκατερήνην· τὰ ὁσπήτια, ἀνώγεα καὶ κατόγεα, καθὼς εὐρήσκονται μὲ αὐλας καὶ περιωχὰς καὶ||¹⁶ μὲ ὅλαν τοὺς τὰ παλεὰ δικαιώματα, τὰ αὐτὰ ὁσπήτια ἐστὶν ἐν τῷ μαχαλε Χαλάρων· ὁμι(ως) καὶ τὸ||¹⁷ ἐμνησὸν περιβολάκη ἀπὸ τοῦ ὀπισθεν μέρος τῶν ὁσπητίων, ἀπὸ τὴν περασὰ τοῦ τίχου τοῦ ξαστιγ(ου) ὁ||¹⁸ σπητιου νὰ ὑπάγῃ πέρα· ὁμι(ως) τῆς δίδῃ καὶ τὸν ἀέρα τοῦ ξαστιγ(ου) ὁσπητιου, τὸ δὲ κατόγεον τοῦ αὐτοῦ||¹⁹ ἀέρος τὸ κρατὴ διὰ τὸ ἄλλον παιδίον τὸ θυλικόν, νὰ μὴν ἤμπορῇ ὁμι(ος) νὰ βιάσῃ τὸ ἐμικρὸν παιδίον διὰ||²⁰ νὰ στιάσῃ τὸ κατόγεον, οὔτε πάλε τὸ ἐμικρὸν παιδί νὰ βιάσῃ τὴν μεγάλην διὰ νὰ στιάσῃ τὸ περὶβολάκη, ὁμοι||²¹ εἶναι ἀπὸ τὸ μέρος τῆς σηκιάς εἰς τὰ ὁσπήτια τῆς Ἑκατερίνης· ἓνα χοράφιον ἐν τῇ τοποθεσίᾳ Φλόγα,||²² σῆμ(πλιος) Μηχαλάκης Κυπρε(ος)· ἀκόμα τῆς δίδῃ καὶ ὅσην κληρονομίαν μέλει νὰ λάβῃ ἀπὸ τὸ ἀπεθανὸν παι||²³δίον τῆς ἀδελφῆς τῆς, τρεῖς τουζήνας πιάτα, μία τουζήνα μαχεροπήρουνα καὶ μία χουλιάρα, ἓνα τιλάρη||²⁴ γεμάτον μὲ μαλὴ, ἓνα πάπλωμα καὶ τρία ζευγάρια σεντόνια, μία τουζήνα καρέγλαις καὶ ἓνα τρα||²⁵πέζῃ, ἓνα σεντούκη καρηδέ-νιον, δύο τέγγερα, τρεῖς ἀπλάδενες, ἓνα ταυλομάντιλο λυνὸν καὶ μίαν||²⁶ τουζήνα πεκέταις· θέλει ὁμι(ος) ἔχει τὸ ἐλεύθερον νὰ κάθεται εἰς τὸ κατόγεον τῶν ὁσπητίων ἐν

ὅσων||²⁷ ζῇ. Διὸ εἰς ἐνδειξὴν ἐγένετο τὸ παρὸν πυρκοσύμφωνον ἐκ τῆς διμοσι(ου) νοταρίας, βεβαιωμένων παρὰ||²⁸ τῆς ἄνωθεν Θεοδορουλακι(ου), τοῦ ὁποῦ ἀντίγραφον ἀπεράσθη εἰς τὸν κώδικα τῆς νοταρίας ὑπ' ἄρ. 22,||²⁹ διὰ τὰ ἔχει τὸ κύρος καὶ τὴν ἰσχὴν ἐν παντὶ κερὸ καὶ κρυτιρίῳ. Τῇ 27 Ἰουλι(ου) 1826, Παροικία.

||³⁰ Πέτρος Μαυρομάτης γράφω εἰς ὄνομα τοῦ Θεοδορουλακι(ου) γυνῆς ποτὲ Ἀντονι(ου) Χριστοφόρου, ὅτι στέγει τὰ||³¹ ἄνωθεν καὶ οὗτος καγὼ μαρτυρῶ.

||³² Ὁ διμόσι(ος) νοτάρι(ος) Παροικίας Τζανῆς Νικ(ολάου) Καμπάνης, ὁ γράψας τὸ προτοτύπον καὶ ἀντιγράφας||³³ τὸ παρὸν ἐκ τοῦ προτοτύπου, βεβαιῶ.

31*

Χειρόγρ. 213, σελ. 74 - 75. Ἐξόφλησις κληρονομικοῦ μεριδίου τῆς 6 Αὐγούστου 1826.

Αριθμὸς 140. Χηλι(ους) ὀκτακοσι(ους) ἥκοσι ἑξ, αὐγοῦστου ἑξ. Νάουσα τῆς Πάρου.

||² Ἐπαρισιάσθησαν εἰς τὴν Κυρὴν Νοταρίαν τῆς χώρας ταύτης ὁ Φραγκοῦ-
λις||³ Θηβέ(ος) καὶ Ἀντόνι(ος) Πάντιμος ἔχοντες διαφορὰν περὶ κληρονομίας τῆς
ποτὲ Ἀνέζας γηνεκὸς τοῦ||⁴ Φραγκοῦλι Θηβε(ου) καὶ ἀδελφὸν τοῦ Ἀντόνη Παντιμου.
καὶ ὁ μὲν Φραγκοῦλης ἔχοντας δικέ||⁵ομα τὰ λάβη τὸ τρίτον καὶ τὰ ἐξοδὰ του ἀπὸ
τὴν εὐρισκομένην περιουσίαν τῆς ποτὲ γηνε||⁶κός του διὰ κληρονομίαν, ὅς καὶ ἡ σι-
νήθηκα τοῦ τόπου ἐδό. Τὴν σήμερον ληπὸν λαμβάνει ὁ Φρα||⁷γκοῦλης διὰ τὰ ἐξοδὰν
του καὶ διὰ τὸ τρίτον τῆς κληρονομίας ὁποῦ τοῦ ἀπαρθενέβη εἰς μετρίτὰ γρόσια||⁸
ἑκατὸν ἥκοσι πέντε, ἥτι Ν(ουμερ)ου 125, ἀπὸ τὸν κουνιάδον τοῦ Ἀντόνιον καὶ ἀδελ-
φὸν τῆς ποτὲ γηνεκ(ός) του||⁹ καὶ μένουν ἐξοφλισμένα καὶ τα δύο μέρη, χωρὶς τὰ ἔχι
τὰ πρετεντέρη ὁ ἧς ὑπὲρ τοῦ ἐτέρου||¹⁰ οὔτε ὀβολόν. Καὶ εἰς ποίστοσιν ἐγγὴν τὸ παρὸν
ἠπογεγραμμένον παρ' αὐτὸν διάλον καὶ παρὰ τὸν||¹¹ ἀξιοποιστον μαρτίρον εἰς ἀσφάλειαν.
Φραγκοῦλης Θηβαίος βαιβαιοὶ τὸ παρὸν διὰ χειρ(ός) ἐμοῦ||¹² Ἀντονι(ου) Κορτιάνου
καὶ μαρτυρῶ.

||¹³ Ἀντονῆς Πατημος βεβεωνι το παρο δηα χηρος εμε Νικολαου Μαλατεστα.

||¹⁴ Ὁ διμόσι(ος) Νοτάρι(ος) τῆς χώρας ταύτης Ἰωάννης Σταματελάκης, βεβαιῶ.

32

Χειρόγρ. 216, f. 55^r. Διανομή κληρονομίας τῆς 8 Μαρτίου 1827.

59. Σημ(φωνητικὸν) γράμμα τῶν ἀδελφῶν Σταματούλας συζήγου ποτὲ Κων-
σταντῇ Μαργαρόνῃ.

||² Ἐπαβήσιάσθησαν προσωπικῶς εἰς τὴν διμόσιον ταῦτην νοταρίαν οἱ ὑπο-
γεγραμμένοι ἀδελφοὶ τῆς ποτὲ Σταμα||³τούλας γυνῆς Κωνσταντῇ Μαργαρόνῃ καὶ ὁ

σύζηγος τῆς αὐτῆς ποτὲ Σταματούλας Κωνσταντῆς καὶ ἐσυμφώνησαν⁴ εἰκωθελῶς καὶ ἀπαρετοῦν πρὸς τὸν αὐτὸν Κωνσταντῆ τὸ ἀμπέλιον, τὸ ἐν τῇ τοποθεσίᾳ Ἀμπελον, σημ(πλιος) ὁ ἴδιος Κων⁵σταντῆς καὶ ὁ ποτὲ σακελάρι(ος) Σκιαδέως, πρήκα τῆς αὐτῆς ποτὲ Σταματούλας· καὶ νὰ ἐπιστρέψῃ ὁ αὐτὸς Κωνσταντῆς⁶ τῆς πρὸς τοὺς ἀδελφούς τῆς Σταματούλας γρο(σια) διακόσια, Νου(μερο) 200· ἡ αὐτὴ διανομὴ ἐγένεν ἐπὶ λόγον κληρονο⁷μίας διὰ νὰ λάβῃ ὁ Κωνσταντῆς τὸ ἐν τῇ τρίτῃ ἀπὸ ὅλλην τὴν ἀκοίνητον καὶ κοινητὴν περιουσίαν τῆς αὐτῆς ποτὲ συ⁸ζήγου του Σταματούλας, ἔλαβεν τὸ ἄνωθεν ἀμπέλιον καὶ ἐπεστρεψεν πρὸς τοὺς ἀδελφούς τῆς Σταματούλας, ὡς⁹ ἄνωθεν λέγωμεν, τὰ γρο(σια) 200· καὶ εἰς τὸ ἐξεῖς μένουν ἀκαταζήτιτη, τόσον ὁ Κωνσταντῆς ἀπὸ τοὺς ἀδελφούς¹⁰ τῆς συζήγου του, καθοῦ καὶ οἱ ἀδελφοὶ τῆς Σταματούλας ἀπὸ τὸν Κωνσταντῆ, διὰ ὅλλην τὴν κοινητὴν καὶ ἀκοίνη¹¹ τον περιουσίαν τῆς ποτὲ Σταματούλας· τὸ δὲ ἀμπέλιον ὅπου σήμερον ἔλαβεν ὁ Κωνσταντῆς διὰ μηράση τῆς¹² συζήγου του, μένει ἐλεύθερον εἰς τὴν ἐξουσίαν του νὰ τὸ κάμνῃ ὡς θέλει καὶ βούλεται, καὶ οἱ ἀδελφοὶ λαμβά¹³νουν τὰ ἄνωτέρω γρο(σια) 200 καὶ τὸ ὁσπῆτιον τῆς Σταματούλας νὰ τὸ κάμνουν καὶ αὐτοὶ ὡς βούλονται. Διὼ εἰς¹⁴ ἐνδειξὴν ἐγένετο τὸ παρὸν ἐκ τῆς διμοσι(ου) νοταρίας, βεβαιωμένων παρὰ τῶν ἄνωθεν ἀδελφών, καὶ¹⁵ ἐδῶθη τὸ Κωνσταντῆ εἰς διηγεσίαν ἐνδειξῆς. Τῇ 6 Μαρτίου 1827, Παροιρία τῆς Πάρου.

¹⁶ Λεονάρδος Κονδήλης γράφω εἰς ὄνομα τῶν ἄνωθεν ἀδελφών τῆς ποτὲ Σταματούλας Νικολάου Μαγνηρά,¹⁷ Νικολέτας Μάγνηρα, Μανόλη Πόλου, Σταματέλου Βητζαρά, ὅτι βεβαιοῦν τὸ παρὸν καὶ οὗτος μαρτυρῶ.

¹⁸ Ὁ διμῶσιος νοταρι(ος) Παροιρίας Τζανῆς Νικολάου Καμπάνης ὁ γράψας βεβαιῶ.

33*

Χειρόγρ. 213, σελ. 92 - 93. Ἐξόφλησις κληρονομικοῦ μεριδίου τῆς 22 Μαΐου 1827.

Αριθμὸς) 191. Χηλι(ους) ὀκτακοσι(ους) ἥκοσι ἐπτά, Μαι(ου) ἥκοσι δίω. Νάουσα τῆς Πάρου.

¹ Διὰ τοῦ παρόντος ἐξοφλιτικοῦ γράμματος δилоποιεῖτε, ὅτι μὲ τὸ νὰ ἔχουν διαφορὰν περὶ² κληρονομίας τῆς ποτὲ Ἀργιρῆς, κόρης ποτὲ Σπήρου Βανγκέλι καὶ γινὶ Διμιτρίου Καρποδίνη, τὰ κάτοθεν ὑπογε³γραμμένα δίω μέρι, τὰ δίω ἀδελφῆς Νηκόλας καὶ Βανγκέλης Σπηράκηδες καὶ ἀδελφία τῆς ποτὲ Ἀργιρῆς, μετὰ τοῦ Δι(μη-τρίου)⁴ Καρποδίνη, ἄνδρας τῆς ἰδίας ποτὲ Ἀργιρῆς, τὴν σήμερον, ληπόν, ἐπαριστάσθη-σαν εἰς τὴν Κυρὴν⁵ Νοταρίαν τῆς χώρας ταύτης, προσκαλόντας καὶ δίω παρὰ τὸν προυχόντον, τοὺς κυρι(ους) Νηκο⁶λάκην Μαλατέστην καὶ Διμήτριον Καράντζα, καὶ

ἐφανεύσαν τὰ δικεολογιματά τους καὶ τὰ¹⁸ δῖω μέρι περὶ τῆς περιουσίας, κληνητῆς καὶ ἀκληνητοῦ, καὶ ἐξοδα τῆς ψυχῆς ὅπου ἤχε κάμη ὁ ἄν¹⁹δρας τῆς ἀποθανοῦσας Διμήτρι(ος) Καρποδίνης, καὶ ἐσιμφόνησαν τα μέρι φηλικὸ τὸ τρόπο καὶ κατὰ¹⁰ τὴν σινηθήσαν τὴν τόπηκὴν καὶ ἐγήνεν τριμερία· πέρνοντας δὲ τὰ δῖω ἀδέλφια Νηκόλας καὶ¹¹ Βανγκέλης ἓνα χοράφι ὅπου ἤχεν ἡ ἀδελφὴν τος διὰ γρο(σια) 260 καὶ εἷς μετριτὰ γρο(σια) 40, σιμπο¹² σοῦμενα ὅλα γρο(σια) τρήλκόσια, Ν(ουμερ)ου 300. Ἐπήρε δὲ καὶ ὁ ἄνδρας τῆς Διμήτρι(ος) διὰ τὸ μηρά¹³σιν του ἀπὸ 225 γρο(σια), εὐγάζοντας τὰ ἀνοτέρω γρο(σια) 40, μένουν τοῦ Διμήτρη γρο(σια) 185· καὶ διὰ ἓνα¹⁴ γηλέκι γρο(σια) 8· διὰ μία κασέλα γρο(σια) 28· ἓνα πάπλομα γρο(σια) 25, σιμποσοῦμενα ὅλα¹⁵ αὐτὰ γρο(σια) διὰκόσια σαράντα ἐξή, Ν(ουμερ)ου 246· ἀφερόντε ἀπὸ αὐτὰ τὰ ἐξοδα τῆς ψυχῆς καὶ¹⁶ μένουν τοῦ Διμήτρη νέτα γρο(σια) 150, τὰ μὲν ἐξοδα τῆς ψυχῆς ἦνε γρο(σια) 96. Τηοῦτο¹⁷τρόπος ἔμνηναν στρεκτὰ καὶ τὰ δῖω μέρη καὶ ἐξοφλισμένα κατὰ πάντα καὶ δεν ἔχι νὰ πρετεντέρι¹⁸ {πρετεντέρι} εἰς τὸ ἐξίς ὃ ἡς ἡπερ τοῦ ἐτέρου οὔτε ὀβολόν, ἀλλὰ οὔτε ἡ σινγκενῆς τος, οὔτε καὶ¹⁹ ἡ κληρονόμιν τος. Οὗτος ἡθέλισαν καὶ ἔκαμαν τὸ παρὸν ἐξοφλιτικόν, ἡπογεγραμμένον πα²⁰ρ αὐτοὺς διὰ ἄλους καὶ παρὰ τὸν προσκαλεσθέντον προυχόντον εἰς ἀσφάλειαν, ἦνα ἔχη τὸ²¹ κῆρος καὶ τὴν ἰσχὴν ἐν παντὶ κερό, τόπο καὶ κριτιρίω.

¹²² Νικόλαος Βαγγελη Σπήρου βεβεόνι το παρὸν δια χιρὸς εμου Νικολαου Βιτζαρὰ κε μαρτηρίοι.

¹²³ Βαγγέλης Σπύρου βεβαιώνει τὸ παρὸν διὰ χειρὸς ἐμοῦ Δημητρί(ου) Καράντζα, ὅστις καὶ μαρτυρῶ.

¹²⁴ Δημητρης Καρποδηνης βεβεωνι το παρο δηα χηρος εμου Νικολαου Μαλαττας και μαρτηρο.

¹²⁵ Ὁ διμόσι(ος) Νοτάρι(ος) τῆς χώρας ταύτης Ἰω(άννης) Σταματελάκης βεβαιώ.

34

Χειρόγρ. 218, σ. 75 - 76. Προικοσύμφωνον τῆς 8 Ὀκτωβρίου 1827.

Ἀριθ. 172. Εἰς δόξαν Θεοῦ ἀμήν.

¹² Τὸ τῶν ἀνθρώπων πληθύνεσθαι γένος βουλόμενος ὁ προνοητῆς τῶν ἀπάντων Θε(ὸς) ἄρσεν (καὶ) θῆλυ ἐποίησεν αὐτοὺς ἀπ'¹⁵ ἀρχῆς, τὸ αὐξάνεσθαι (καὶ) πλῆθύνεσθαι προσειπὼν, διὸ (καὶ) γενόμενος ἄν(θρωπ)ος, τὸν ἐν Κανᾷ τῆς Γαλιλαίας γάμον εὐλόγη¹σε, τίμιον αὐτὸν ἀναδείξας διὰ τῆς ἀρχῆς τῶν θαυμάτων τὴν δόξαν αὐτοῦ φανερώσας τῇ τοῦ ὕδατος εἰς οἶ⁵νον μεταβολῇ, μὴ διαζεύγυσθαι δὲ τοῖς ἀλλήλοις συναπτομένοις ἐντελλάμενος, ἀπεφῆνατο οὗς ὁ Θε(ὸς) συνέζευ⁶ξεν, ἄνθρωπος μὴ χωριζέτω, (καὶ) ἔνεκεν τούτου καταλείψει ἄν(θρωπ)ος τὸν πατέρα (καὶ) τὴν μητέρα (καὶ)

προσκολληθήσεται||⁷ ὁ μὲν ἀνὴρ τῇ ἰδίᾳ γυναικί, ἡ δὲ γυνὴ τῷ ἀνδρί, τοῦτο γοῦν τὸ μέγα τοῦ γάμου μυστήριον οἱ πλειοὺς) τιμῶντες ἀλλή||⁸λοις συζεύγνυνται, τοὺς παρὰ τῆς ἀγίας ἡμῶν ἐκκλησίας στεφάνους ἀναδεχόμενοι διὰ τὴν κατὰ τοῦ διαβόλου (καὶ) τῆς σαρκ||⁹κὸς νίκην. Ἐπειδὴ τοίνυν (καὶ) ὁ εὐγ(ενέστατος) (κύριος) Ἀντώνι(ος) Πρωτόδικος μετὰ τῆς ὁμοζύγου αὐτοῦ κυρίας Μαρινακίου θυγατέ||¹⁰ρα ἔχοντες, ὀνομάτι Μαργε-τάκη, (καὶ) πᾶσι τοῖς κατὰ νόμον αὐτῷ τοῦτῳ τῷ γάμῳ χρωμένοις ἐπόμενοι, ἐν ὀνόματι τοῦ||¹¹ ἐν τριάδι ὑμνουμένου Θεοῦ, τῆς τε πανάγνου (καὶ) παναμώμου αὐτοῦ μη-τρὸς, τοῦ ἀγίου) μεγαλομάρτυρος Προκοπί(ου) (καὶ) πάντων τῶν εὐα||¹²ρεστησάντων ἀγίων, δίδουσιν αὐτὴν εἰς γυναικῶν νόμιμον πρὸς τὸν τιμιώτατον κύριον κ(απετὰν) Νικολῆν Σβορόνον||¹³ Νικολοῦδην, ἐπευχόμενοι (καὶ) εὐλογοῦντες αὐτοὺς ἐκ ψυχῆς ὅτι εὐχαὶ γονέων στηρίζουσι θεμέλια οἴκων κατὰ τὸ γε||¹⁴γραμμένον. Διὰ τοῦτο (καὶ) ἐφο-διάζοντες αὐτὴν δίδουσιν εἰς προῖκα ἐξ ὧν αὐτοῖς ὁ Θε(ε)ὸς ἐχαρίσατο, ἐξαιτούμενοι πα||¹⁵ρὰ Θεοῦ τὸ πᾶν ἀγαθὸν ἐν ἀφθονίᾳ (καὶ) πλουσιότητι πρὸς αὐτούς· (καὶ) πρῶτον δίδουσιν εἰς αὐτὴν δύο ἀγίας εἰκόνας εἰς σκέπη||¹⁶ν (καὶ) βοήθειάν των, τὴν Παναγίαν Φευρουαριώτισαν (καὶ) τὸν ἅγιον Βασίλειον, ἐπομένως δὲ τὰ ἀκόλουθα. Τὰ||¹⁷ ὁσπῆτις εἰς τὴν γειτονίαν τοῦ Ταξιάρχου, εἰς τὰ ὅποια κάθονται τὴν σήμερον, ἀνώγεα (καὶ) κατώγεων, παρεκτὸς τοῦ ἀνω||¹⁸γε(ου) καὶ κατωγε(ου) τῶν ὄντων πλησίον εἰς τὴν Ἐλεοῦσαν· τὸ μαγαζὶ τοῦ Μπελώτη, πλησίον ἄνωθεν ὁ Ἀντώνης Σαρκῆς (καὶ)||¹⁹ ἐκ πλαγί(ου) ὁ Γιαννουλάκης Καρδίτζης· καρέγλαις τοῦ τόρνου 8, ἥτοι ὀκτώ, μίαν κα-σέλαν, ἐν τραπέζι ῥοδέ||²⁰λαν, δύο ντουλάπια σηκωτά, ἓνα σωφάν χωρὶς στροσίδια, δύο στρώμματα γεμάτα, μίαν μαξιλάραν||²¹ μεγάλην, δύο μικρὰ ὅμοια, σεντόνια ζευγάρια πέντε, τὰ τέσσαρα βαμβακερά (καὶ) τὸ ἐν μεταξωτόν, ἓνα||²² πάπλωμα, δύο τουρνα-λέτα, ἐν ψιλὸν (καὶ) ἐν χονδρόν, ἓνα ζευγάρι κουρτούναις χασὲ ἄσπρον μὲ πλεκτά, τέσ-σα||²³ρας καθρέπτας, οἱ δύο μεγάλοι (καὶ) οἱ δύο μικροί, δύο τραπεζομάνδηλα, τὸ ἐν βαμβακερόν, τὸ δὲ ἄλλον||²⁴ λινόν, δύο ντουζίναις πετζέταις βαμβακεραῖς, τρεῖς ἀπλά-δεναις φίναις, δύο ντουζίναις πιάτα ἄσπρα, ἐν||²⁵ χαρὰν τῆς μάνδρας καὶ ἐν τῆς κου-ζίνας μικρόν, ἓνα τηγάνι, μίαν σούβλαν, δύο καντηλέρια πρόντζινα,||²⁶ δύο πηρούνια (καὶ) δύο κουτάλια ἀσημένια, ἐν πιατάκη τοῦ γλυκοῦ (καὶ) χουλιάρικη ἀσημένια, μίαν ντουζίναν μαχα||²⁷ροπήρουνα τοῦ τραπεζιοῦ, δύο κρασοβούτζια, δύο κουρούπαις κορο-νιαῖς, ἓνα φουστάνι στόφινον, τρία μανδῆ||²⁸λια τῆς κεφαλῆς (καὶ) μίαν μαγνιάν, ἐν κονδόνι μαλαγματένιον μὲ ἐν κόλφῳ (καὶ) μὲ τρία κουκιά μαργαρι||²⁹τάρια μεγάλα, ἐν ζευγάρι σχολαρίκια χρυσὰ μὲ μαργαριτάρια, ἐν ζευγάρι βραχιόλια κορδονάτα μὲ ταῖς||³⁰ μάναις, πέντε βέστραις μαργαριτάρια, τρία δακτυλίδια χρυσᾶ, τὸ ἐν μὲ ζαφύρι, τὰ δὲ ἄλλα δύο μὲ πέ||³¹τραις, κύτρινην τὸ ἐν (καὶ) κόκκινην τὸ ἄλλο· δύο χωράφια εἰς τὴν Βύγλαν, πλησίον ὁ Στεφανῆς Πρετολά||³²κης (καὶ) ἡ Κυριακὴ τοῦ Βασίλη Μάγειρα· τὸ ἀμπέλι εἰς τὴν Μπούνταν, πλησίον ὁ κ(ύριος) Δ(ημήτριος) Δελαγραμμάτης (καὶ)||³³

ὁ Κονδύλλης Κόλλεγας διαδοχικὸς τοῦ ποτὲ Μάρκου Γιώλα τὸ παιδί· ἕτερον ἀμπέλι εἰς τὸν αὐτὸν τόπον, πλη³⁴σίον ἢ Κυρία Ἑκατονταπυλιανή (καὶ) ὁ κ(ύριος) Ζωρζάκης (Πέτρου) Μάτζα Μαυρογένους· (καὶ) ἓνα κομμάτι ἀμπέλι εἰς τὸν³⁵ Παρασπύρον διαφιλονεικούμενον μετὰ τοὺς κληρονόμους τοῦ ποτὲ Φραντζεσκάκη Μαυρομάτη, ἐν δικαιοθ³⁶ ἀπὸ κριτήριον· ἔτι ἐν χωράφιον εἰς τὸν ἄγιον Νικόλαον τοῦ Σολωμοῦ, πλησίον ὁ Δημήτρης Ἀντώνη Μαοῦνης· ἔτι τὸ³⁷ χωράφι τῆς Φλόγας, ἔχει τὴν ἐκκλησίαν μέσα τοῦ ἀγί(ου) Ἰωάννου, πλησίον οἱ ἴδιοι καὶ ὁ Δημητράκης Χα³⁸μάρτος, πλην τοῦτο νὰ ᾔναι ἐδικὸν τῆς μετὰ τὸν θάνατον (καὶ) τῶν δύο. Ἐπάνω εἰς ὅλα αὐτὰ τὰ προικοδοτιζόμε³⁹να ὑποστατικὰ ἐπιφορτίζουσι (καὶ) χρέος ἐδικὸν τῶν γρ(όσια) χίλια πεντακόσια, ν(ούμερο) γ(ρόσια) 1.500. Προσέτι τῆς δι⁴⁰δουσι μετὰ θάνατόν τους (καὶ) δύο μέλισσαι, ἐν μείνωσι ζωνταναῖς. Ταῦτα πάντα προικοδοτοῦσιν ἐξ οἰκει⁴¹ας αὐτῶν προαιρέτως, ἐπευχόμενοι εἰς αὐτοὺς εὐτεχνίαν, πολυτεχνίαν, μακροημέρευσιν, βίον⁴² εἰρηνηκὸν (καὶ) ἀτάραχον, ἐν εἰρήνῃ (καὶ) ὁμονοίᾳ (καὶ) ἀγάπῃ τῇ κατὰ Θεόν, εὐζωίαν τε καὶ εὐδαιμονίαν, θε⁴³λοντας νὰ προικοδοτίσωσι (καὶ) αὐτοὶ εἰς τὰ τέκνα τῶν αὐτῶν (καὶ) πολλάκις πολλαπλασίονα. Ἐὰν δὲ (ὁ μὴ γένοιτο)⁴⁴ (καὶ) ἀποθάνωσιν ἄτεκνοι, νὰ ἀκολουθῶσι κατὰ τὸν τοπικὸν νόμον, ἐπιστρεφόμενων ὅλων τῶν προικοδο⁴⁵τιζομένων πρὸς γάμους εἰς τοὺς προθύμους συγγενεῖς. Εἰς ἐνδειξιν δὲ ἐγένετο τὸ παρὸν νοταρικὸν προικο⁴⁶σύμφωνον, ὑπογεγραμμένον παρὰ τε τῶν γονέων (καὶ) τοῦ γαμβροῦ (καὶ) παρ' ἄλλων ἀξιοπίστων μαρτύρων⁴⁷ (τοῦ ὁποῖου) ἀντίγραφον μένει εἰς τὸν κώδικα τῆς νοταρίας ὑπ' Ἀριθ. 172) (καὶ) ἐδόθη τῷ διαληφθέντι γαμβρῶ⁴⁸ τῶν κ(απετάν) Νικολῆ Σβορόνω Νικολούδῃ δι' ἀσφάλειαν. Ἐν Παροικίᾳ τῆς Πάρου τῇ 8 8βρι(ου) 1827.

⁴⁹ Ἀντώνι(ος) Πρωτοδίκος βεβαιῶνω.

⁵⁰ Δημήτρι(ος) Καλαβρὸς ὑπογράφω εἰς ὄνομα τῆς κυρίας Μαρινακιοῦ γυνῆς Ἀντωνί(ου) Πρωτοδίκου, ὅτι στέργουσα βεβαιῶ⁵¹ τὸ παρὸν (καὶ) οὕτω κἄγὼ μαρτυρῶ.

⁵² Παναγιώτης Παγώνης ὑπογράφω εἰς ὄνομα τοῦ Νικολῆ Σβορόνου Νικολούδῃ, ὅτι στέργει τὰ ἄνωθεν (καὶ) οὕτως κἄγὼ⁵³ μαρτυρῶ.

⁵⁴ Ἐλευθέρι(ος) Σάρδης μάρτυς. (Τ.Σ.) Ὁ δημόσι(ος) νοτάρι(ος) Παροικίας κατὰ ζήτησιν τῶν μερῶν ἀμφοτέρων. ⁵⁵ Δημήτρι(ος) Χαμάρτος γράψας ὑποβεβαιῶ.

ΠΙΝΑΞ ΛΕΞΕΩΝ ΕΓΓΡΑΦΩΝ

(Οἱ μεγάλοι ἀριθμοὶ δηλοῦν τοὺς ἀριθμοὺς τῶν ἐγγράφων, οἱ δὲ μικροὶ τῶν στίχων).

αβαντάριο 15 ^{2, 3}	διαθή(ι)κι 7, 13, 23 ^{6, 9, 10, 26} ¹
ἀγορά, ἐς 7 ^{20, 8, 9} ⁶ , passim	διαταγή 21 ^{10, 25} ^{8, 26} ^{5, 30} 27 ¹
ἀγορά γονική 19 ¹¹⁶	διατάξη, ἐδιάταξεν 27 ^{4, 26-27}
ἀγοραστής 12 ⁵	διαφεντεψιν 2 ⁹⁻¹⁰
ἀγοραστρα 2 ¹⁴	διαφιλονικούμενον 34 ³⁵
αερα, ἀέριδες 11 ^{7, 28} ¹⁰	διαφορά, ἐς 4, 23 ^{3, 29} ^{2, 33} ²
ἀκινιτον 2 ¹⁶	διαφορο 8 ^{7, 26} ¹⁹
ἀκι(οι)νητος περιουσία 23 ^{10, 25} ⁹	δικεολογίματα 33 ⁷
ἀλαγή 29 ¹⁰	δικεοματα 2 ^{5-6, 15, 3} ^{18, 5} ^{16, 8} ^{5, 9, 14} ^{9-10, 15} ^{8, 16} ³⁴ , passim
ἀλαξιά 19 ¹⁰⁰	διορια 17 ⁴¹
ἀλειολήσει, αλιολισας, ἀλληλογισας 3 ^{37, 17} ^{43, 21} ¹⁵	διωρίζη 27 ²⁰
ανγγίξε 13 ²⁷	δορεά 18 ⁶
ἀνδρομήριον 23 ^{4, 26} ^{24, 27} ²³	ἐδικος, οἱ 1 ^{7, 23, 8} ⁹
ανλικο 16 ⁴⁸	ἐθιμα πολιτικά τοπικά 23 ⁷
απογδινετε 8 ⁴	ἐξοδα 24 ¹²
ἀπαρθενέβη 31 ⁷	ἐξουσια 2 ^{9, 8} ^{5, 24} ¹⁸
ἀποτίμησιν 23 ¹¹	ἐξοφλητικὸν 33 ¹⁹
ἀπόφασις 23 ¹⁴	ἐπταμήριον 25 ⁹
ἀρμισταί 23 ²	ἐτεργιασας 2 ⁶⁻⁷
αρμπιρος, η 4 ^{1, 14, 16} , passim	ἐφημερεου 26 ²⁹
ασπρα 7 ^{18, 19}	ζαπτη(ι) 14 ^{23, 24}
ἀτεκνή(ι)α 21 ^{16, 22} ¹⁴	
ἀφεντη(ι)α 1 ^{24, 3} ^{37, 8} ^{10, 17} ⁴²	
	ηθι τοῦ τοπου 15 ²⁵
βηα 13 ²	ηντραδες 4 ⁶
γγαλα 2 ¹⁶ (βλ. καλὰ)	ήποσχεσι 1
γγοντέτζιον 1 ^{12, 21} (βλ. κοντετζιόν)	ήσχη 24 ¹⁸ (βλ. ίσχη)
γοδερι 17 ⁴⁰	ιδιωκτιτα 27 ^{14, 21}
γονικον, α 7 ^{20, 13} ^{33, 19} ^{79, 98-99, 100, 105} , passim	ίσχη 25 ¹² (βλ. ήσχη)
γραμμα 6 ^{10, 27} ²⁶	
γράμμα ἐξοφλητικὸν 33 ²	καβουλη 13 ^{22, 14} ²⁰ , passim
γράμμα προικοσύμφωνον 21 ^{17, 22} ¹²⁻¹³	καθολικο 17
γράμα συμφωνητικὸν 32	καλα 1 ^{4, 5, 3} ^{4-5, 8} ⁵ , passim (βλ. γγαλα)
γράμα σουλφικὸν 29 ²	κανταρι 1 ⁹⁻¹⁰
γραμματεὺς 23 ^{24, 26}	καντζελαριά 1 ^{26, 3} ³⁸ , passim
γραφεα 13 ³⁷	καντζελαριος 1 ^{30, 2} ^{26, 6} ¹³ , passim
γρόσια 19 ^{124, 24} ¹⁷ , passim	καουτζιον 1 ²⁶
	καρποτρογι 13 ⁵
δένδρα 19 ⁶⁴	καρποί 27 ^{13, 23}

- κή(υ,ι)ρος 24¹⁸, 17⁴⁴, 24¹⁸, 25¹²
 κ(οι)νητή - ον 21¹⁶, 23¹⁰, 25⁹
 κιορις 8⁵
 κλε(η,ι)ρονομοι 2¹⁴, 21³, 33⁸, 3⁹, 13³⁸, 33¹⁹,
 passim
 κλερονομοι νομιμοι 14²¹⁻²², 15²⁶
 κλε(η)ρονομοι νομιμοι εκ της σαρκος 11¹⁹⁻¹⁹,
 16⁴⁶, 25⁵, 28²⁴
 κληρονομική μοίρα 23¹¹⁻¹²
 κλη(οι)ρονομία 4³, 23^{3,8}, 24¹², 29³, passim
 κοντανα 2¹⁷, 8¹⁰, passim (βλ. κουνδιάνα)
 κοντετζιον 7²⁰, 9²⁰, passim (βλ. γγοντετζιον)
 κουνδιάνα 21¹⁵ (βλ. κοντανα)
 κρατιμενος,ι 1⁸, 3⁴⁴
 κρατιξ 1¹⁷
 κρής 24¹⁶
 κριτής,αί,αδες 4², 16², 23², passim
 κρι(υ)τήριον 25¹², 26³¹, 33²¹, 34³⁶
 κυριος 8⁵
 κώ(ο)δικα 26³⁰, 27²⁸, 28²⁷, 30²⁸, 34⁴⁷
- μακριγονικόν 19⁹⁹
 μαντινιρι 2¹³
 μαρτυρία 25³
 μεραδι 4³
 μετρητά 19⁷⁰
 μηράση 32¹¹
 μητρικόν 19¹¹³, 114¹¹⁴, 27¹⁴
 μισατα 1¹⁰
 μοδια 1⁹
 μοδος 1²¹, 4¹⁴, 8⁴
 μομπη(ι)λε 1⁶, 3⁴⁴, passim
- νικοκιρις 13⁵, 19¹²¹
 νικοκιρις καθολικος 8⁵
 νικοκουρα 7²¹
 νομιμος ή(υ)λικία 16⁴⁸, 18⁴⁷, 27²⁵
 νομος 14²³
 νόμος τοπικός 34⁴⁴
 νοταρικόν προικοσύνμφωνον 34⁴⁵⁻⁴⁶
 νοταρία 28²⁷
 νοταρία δημόσιος 25², 5¹¹, 28²⁶, 30²⁷, 32^{2,14}
 νοταρία κυνή 29⁵, 31², 33⁵⁻⁶
 νοτάριος δημόσιος 23²⁷, 24⁵, 26²⁹, passim
 νοτάριος γενικός άλλης της επαρχίας 23²⁷
 ντάνα 24¹⁷
 νταξιν 1⁷ (βλ. ταξην)
 ντιφεννερι 2¹³
- ξενος 8⁹
- όβολος 31¹⁰, 33¹⁸
 όμολογια,αι 19⁷⁰, 122¹²², 26¹⁴, 18¹⁸, 27¹²
 όμπλιγατζιον 2¹⁶
- παραδοσι 12
 παρατά 8⁴
 πατρικόν 20⁴, 21⁶
 πεδια εκ της σαρκος 18⁴⁶⁻⁴⁷
 — νομιμα 17³⁹
 πενα 1²⁴
 περιοχί,ιες 15⁸, 16²⁸, 18²⁰, 28⁹
 πινακια 1⁹, 27²⁴
 πιχηες 3¹⁴
 πνευματικός 26^{28,29}
 ποσεδερου, εποσεδεριζε, ποσεντερι 1⁴, 16^{29,52}
 ποσσο (ω) 2¹⁴, 5²³, passim
 πουλητή 2¹¹⁻¹²
 πουρκην, ια 3⁷, 10¹⁶, 11⁶, 15⁹, 18⁷
 πουρκοδοτηζιούν 14¹⁹
 πουρκοσηνφονο 18
 πράγμα 27²²
 πράξεις άντεπαρχικαί 23²³⁻²⁴
 πρεξενταροντας, έπρεξενταρισεν 1²⁵⁻²⁶
 πρετεντέρη (ι) 24¹⁵⁻¹⁶, 31⁹, 33¹⁷
 πρικοδοτησης 5¹⁰
 πρη(ι)κοσηνφονο 1⁵, 4¹¹, 5⁶, 6⁷, 8², 9⁹
 προβλεπιταδες 13⁷
 προθη(υ)μοι συγγενεις 28²⁵, 34⁴⁵
 προθυμοι 1⁷, 3³⁶, 9²⁴, 17⁴⁰
 προθυμοι ειδικοι 9²³, 10¹⁶, 11¹⁹
 προθυμο προσοπον 6⁹
 προθυ(υ)μο(ω)τεροι 7^{12,23}, 21¹⁷
 προθυμοτεροι ειδικοι 3³³, 15²⁷, 16⁴⁸, passim
 προθυμωτεροι συγγενεις 22¹⁴
 προί(ι)κα 9⁵, 21⁸
 προί(ι)κοσύ(η)μ(ν)φονον 11¹⁴, 15¹⁵, 16¹⁶, 17³⁸,
 20³, 34⁴⁵⁻⁴⁶
 προικο(ω)δοτι(η)ζει 19⁷⁶, 20³⁻⁴, 34⁴⁰
 πρόσημοι συγγενεις 19¹²⁸
 προτότυπον 27^{32,33}, 28³⁰
 προυκια 1⁸, 2⁴, 3³⁵, 8³
 προυχο(ω)ντες 25⁶, 36^{6,20}
 πυρκοσύνφονον 23¹¹, 28^{1,25}, 30²⁷
- ρε(η)άλιον, α 1^{16,24}, 2^{6,12}, 17³, 17³⁷, passim
 ρεγγεστραριστι 1
 ρετζιστραριστι 5⁴
 ρετζιστρο 17
 ρεφαρη(ι) 3⁴⁵, 8⁹

- σακελαριως 18⁵¹
 σακαλιου 17⁴⁴
 σακελαρου 22¹⁶
 σακιελαριος 9²⁸
 σηνφονια 5⁷, 8¹⁰, 9²
 σηνφονισμέναι 10¹⁷, 14¹⁹
 συνιβαστικον, α 8⁴, 10¹⁴
 σινηθηαν τοπηκήν 33¹⁰
 σινιθιαν 16⁵¹
 σινιθια του τοπου 1^{7, 13}, 2⁸, 6⁷, 8⁸, 10¹⁴,
 11¹⁹, 16⁴⁵, 18⁴⁶
 σινιθια τον χριστηανόν 7¹³, 13²¹
 σκευωφήλακα 26^{19, 28}
 σοματικός 8⁸
 συ(η)μφω(ο)νια 13³⁸, 17⁴, 19⁹
 σταμπι(η)λε 1⁵⁻⁶, 3⁴⁴, passim
 στασιμον 7¹⁰
 σύνηθες 21¹⁷, 22¹⁴
 συνήθεια παλαιά 24⁵⁻⁶
 συνήθηα 25^{6, 10}
 συνήθηα της Χώρας Παροικίας 25³⁻⁴
- ταζι 17²⁴
 τάλαρο 26²¹
 ταξης 17³⁶ (βλ. νταξις)
 ταξης τον ηαιρεο 17³⁹⁻⁴⁰
 τασιμον 15⁴
 τεργιάσμον 1³
 τηποτες 14²⁴
 τριμερία 33¹⁰
 τρίτον 31⁷
- χαρτονι 2³
 χαρτοφ(ι)λαξ 10¹⁸, 14²⁷
 χοροπισκοπος 9¹¹, 19¹⁰⁵
 χρεος 8⁸, 13²⁴, 15²⁰, 19¹¹⁸, 24⁷, passim
 χρεωστά 26¹⁸
 χρηματικόν 26^{13, 22}
 χριοφελετην 3⁴⁵
- ψυχικά 24⁷
 ψυχοπέδην 26²⁵

Δ Ι Ο Ρ Θ Ω Σ Ι Σ

Είς τὰ ὑπ' ἀριθ. 5 καὶ 6 ἔγγραφα (σ. 159 καὶ 160) ἐκ παραδρομῆς ἐτέθη ἀστερίσκος εἰς τοὺς ἀριθμοὺς καὶ δεόν νὰ διαγραφῇ, διότι ταῦτα δὲν εἶναι πρωτότυπα, ἀλλ' ἀντίγραφα.

